OPERELE

PRINCIPELUI

DEMETRIU CANTEMIRU

PUBLICATE DE ACADEMIA ROMANA.

TOMU VI.

ISTORIA IEROGLIFICA

(Operă originală inedită, scrisă în limba românéscă la 1704)

COMPENDIOLUM UNIVERSÆ LOGICES INSTITUTIONIS.

ENCONIUM IN I. B. VAN HELMONT ET VIRTUTEM PHYSICES
UNIVERSALIS DOCTRINÆ EIUS.

Cŭ mai multe fac-simile şi stampe lucrate de Cantemirŭ, unele separate şi altele intercalate în textŭ.

BUCURESCĬ

TIPOGRAFIA ACADEMIEĬ ROMÂNE (LABORATORĬ ROMÂNĬ)

No. 26. — Strada Academieĭ. — No. 26

1883.

PREFAȚA

Tóte treĭ scrierile luĭ Cantemirŭ, carĭ se cuprindŭ în volumulŭ de față, se publică acuma pentru întâia óră și după chiar manuscrisele autografe ale autoruluĭ.

Manuscrisulŭ *Istorieĭ ieroglifice* a fostŭ semnalatŭ Societățiĭ Academice în anulŭ 1877 de d-lŭ Kunik (1), în urma mijlociriĭ Legațiuniĭ imperiale ruse din Bucurescĭ. Acestŭ manuscrisŭ se află în Moscva, în biblioteca Archivelorŭ principale ale ministeruluĭ de externe. Manuscrisele scrierilorŭ din urmă, *Compendiolum universæ logices institutionis* și *Lauda* asupra luĭ Van-Helmont, din carĭ celŭ dintâĭ în limba latină alŭ doilea în limba latină și română, aŭ fostŭ descoperite de d-lŭ Gr. G. Tocilescu la anulŭ 1877, unulŭ în Moscva, aceeașĭ bibliotecă a Archivelorŭ generale a ministeruluĭ de externe, iar alŭ doilea în biblioteca Academieĭ teologice din Lavra St. Sergiŭ lângă Moscva (2).

Copiile carĭ aŭ servitŭ la facerea acesteĭ edițiunĭ aŭ fostŭ aduse de d-lŭ Gr. G. Tocilescu, care a fostŭ însărcinatŭ la 1877 de Societatea Academică cu o misiune în Rusia cu scopulŭ principalŭ de a decopia manuscrisele Cantemiriane cunoscute, precum și de a căuta altele încă necunoscute (3).

(1) *Analele Societățiĭ Academice Române*, t. X, Secț. 1, p. 17. Cfr. Tocilescu ibid. t. XI. Secț. 1, p. 54 56.

(2) *Analele*, t. XI, Secț. 1, p. 57, 58.

(3) *Analele*, t. X. Secț. 1, p. 29—31, 37—41. t, XI. Secț. 1, p. 23, 43—74.

Scrierile latine s'aŭ reprodusŭ în acéstă ediţiune în modŭ aprópe diplomaticŭ; iar *Istoria ieroglifică*, scrisă cu litere cirilice, s'a reprodusŭ în transcriere cu litere latine, conformŭ hotarîriĭ luată de Societatea Academică în şedinţa din 12 Septembre 1878 (1).

Ortografia cirilică întrebuinţată în scrierea luĭ Cantemirŭ, precum şi modulŭ cum s'a făcutŭ acéstă transcriere, se potŭ vedé pe paginile 472 — 485, unde s'a tipăritŭ Lauda asupra luĭ Van-Helmont atâtŭ în textulŭ originalŭ cirilicŭ câtŭ şi în transcripţiune cu litere latine.

1) *Analele*, t. XI, S. 1. p. 105—106 «Manuscriptulu No. II *(Istoria Ierojlifi·a)* «se va typarì cu littere latine, cu orthografi'a adoptata de Societatea Academica. mentinendu pe câtu se va puté, sunetele textului Cantemirianu.»

ISTORI'A
IEROGLYFICA
IN DOASPREDIÉCE PARTI IMPARTITA,
ASIJDERÉ
CU 760 DE SENTENTII FRUMOS IMPODOBITA.
LA INCEPATURA
CU SCAR'A A NUMERELORU DEZVELITOARE, IARA LA SFERSIT CU A NUMERELORU STREINE TALCUITOARE.

TALIF

4	8	40	8	300	100	10	400	=	Dimitriu
20	1	50	300	5	40	8	100	=	Cantemir.*)

*) Cuventulu Talif este scrisu arabesce in originalu; éro cifrele arabe corespundu cu urmatórele cifre slavone, cari împreunate întocmescu numele autorului: Димитрїѹ Кантемир.

Їсторїа

Їероглѵфикъ

Ꙟ доаоспрѣѕѣче пъ̑рцѝ ꙟпъ̑рцитъ

Ашиждерѣ

Кꙋ о̂ сꙋтъ, де сентенцїи фрꙋмоасе ꙟподобитъ.

Ла ꙟчепътꙋра сеꙋ Скара а нꙋмере-
лор рѣзлꙋшитоаре, їаръ ла сфършит
кꙋ а нꙋмерелор стрейне тълкꙋитоаре.

تأليف

4 8 40 8 300 100 10 400
20 1 50 300 5 40 8 100

Димитрїꙋ
Кантемир.

Книга сія на молдавском языкѣ писанная подарена
мнѣ во московском архивѣ Государственной Коллегіи
иностранныхъ дѣлъ 1783 году = Над. Сов. Никола[й]
Бантышем Каменской

IZVODITORIUL CITITORIULUI SANETATE

Precum de toáta proboziré vrédnic sa fiu, o iubitule! foarte bine cunosc, (ca osteninti'a cheltuita nu se jelésce, fora numai cand in urma vre un folos cumvà nu aduce); de vreme ce, acé aévé ale lucrurilor pre aciast'a vréme trecute, istorie, precum éste a se siruì, si dupo cursul vremilor, cárési la locul seu a se alcatuì, mai pre lesne mi ar fi fost; cu care chip mai mult a te indulcì, si de sciinti'a lor mai de satiu a te indestulì, ai fi putut. si asié nici trud'a mé pene intr'atat'a in desiert, fora multiemita, si fora folos ar fi remas. Ce antei sfersiré un-de-lemnului si piérderé vremii méle, bucuros marturisesc. Apoi judecatoriu asupré-lelor méle, si drept samaluitoriu sa fii te poftesc, ca catevà, si nu iusioare pricini sint, cárile spre Ieroglific'a aciast'a Istorie, condeiul a mi slobodì tare m'au asuprit, antei ca cu pomeniré Istoriii numai mult a streinelor, de cat a hiresielor cáse, fapte sa dezvelesc. Alor noastre, de proaste a le hulì, (adeverul sa marturisim) frágeḍ'a fire nu'm priimésce; de bune a le laudà, si dupo poft'a adeverului, precum sint lumii a le obstì, ascunsul inimii si stidíré ne pedepsésce. Ale streinilor, (carii mai cu totii anco intre vii sint) céle de lauda vrédnice vrednicii, macar ca cu dinsele condeiul a mi impodobì, foarte primitoriu asi fi fost; inse alalte, cárile din cálé láudei abatute sint, numere, nevointie, si fapte asié de tot dezvelite in mijlocul theátrului cititorilor a le scoate, si fáptele intr'ascuns lucrate fora nici o sïála in facia a le lovì, nici cinstesi, nici de folos a fi, am putut judecà. A doà ca Istorii'a aciast'a nu a vre unor

tieri καθολική, ce a unor câse numai, si μερική, éste; de care lucru, pentru asupréľa mai sus pomenita, pre fiete care chip, supt numele a vre u-nii'a din pâsiri, sau a vre unui'a din dobitoâce a suppune, si firé çhipului, cu firé dihániii ca sa-si raduca tare am nevoit. A trii'a, si cé mai cu dédins pricina éste, ca nu atât'a cursul Isto-riii in minte mi au fost, pre cat spre deprinderé ritoricésca nevoindu-me, la simcé groâsa câ aciast'a, pré aspra pétra, multa, si indelungâta ascu-titura sa-i fie trebuit am socotit. din cáré une sententii (puté-le-am dice, cuvinte alése,) cârile , (de ochiul zavistiii, supt scutul umilinții aciuan-du-me) din templ'a priâtinului teu pricépere nascendu-se, si prin oste-ninti'a a cata và vréme dobendindu-se, prin voroâva indelungata a le semenà, si la loc cu cuviintia dupo voroâva a le alaturà, am silit; pre cârile prin parenthesii [. . . . . . .] incuiâte, si pre margine cate cu doae puncturi rosii insemnate, le vii vidé. *) Deci stelpul voroâvei ne amestecat a tiné de vii poftì, dupo obicéiul parenthesii, din mijloc çircalâmul, ca-rile sententii'a cuprinde, cu ochii radicand, cursul istorii necurmat, si stelpul voroâvii nefaramat vei aflà. Pentru acésté dâra, iubitule, antei o ertaciune daruindu-mi, anco pentru un'a sa me rogu remane, pre cáré, (de vréme ce brúdiii noastre limbi cunoscatoriu esti) de la tine pre lesne a o dobendì, curend nedejduesc; coci in une hotáre loghicesci, sau filo-sofesci a limbi streine , ellinesci dic, si latinesci cuvinte si numere, ici si colé, dupo asupréľa voroâvii; aruncate vii aflà, cârile intielégerii, di cursul nostru, nu pucina intenucâre **) pot sa aduca. Ce dupo a ta voioâsa Συμπαθείαν, pre acésté cu osebita scâra, dupo numerul fé-cielor insemnâta, pre cat mai chiar a le descoperì s'au putut, dupo intielégeré limbii noastre a ti le talcuì mi au cautat. Deci fiete care cuvent strein si neintieles, or unde inainte ti-ar esì, dupo randul Azbuchelor, si dupo numerul fécielor, la scâra il cérca, ca asié pof-

*) Amu inlocuitu *punctele rosii* prin duple-virgule.

**) Credemu ca autorulu a voitu a scrie : intunecare.

t'a sa ti-se plinésca nedejduesc. Asijderé in minte sa-ti fie, te rog, ca cà moimati'a omului, asié eu urmele lui Iliodor, scriitoriului Istorii Ethiopicesci, calcand, mijlocul Istoriii la inceput, si inceputul la mijloc: iara sfersitul scaunul seu padindu-si, pre cat slabiciuné mé au putut, pre picioàre, mijlocul si cápul sa sté am facut. Cotra aciast'a macar ca tot trupul Istorii, unul si nedespartit éste, inse in doae-spre-diéce parti a'l imparti am socotit, precum pentru mai lesne alcatuiré scarii, asié pentru mai pre iusior pecetluiré istorii, in cér'a pomenirii, alegend. Acésté dara de la mine, or cum si cat de proaste ar fi, cu Θάῤῥος inainte ti-se pun; iára de la tine, ce din buna vréré ti-ar isvori, intr'-ambe partile invoind, si priimind satate *), si toate céle sufletului si trupului folositoáre iti poftesc.

*) Credemu ca trebuia scrisu: *sanetate*.

IARASI COTRA CITITORIU

Vii sci, iubitule, ca nu pentru cei cârii intr'acéste pomenite limbi pedepsiti sint, scar'a acii am suppus; ce pentru ca de imprumutáré cuvintelor streine, cei mai nedeprinsi, lovind vrérési, cà asié a le intielége. si in dilectul *) strein sa se deprindia; ca asié unul dupo altul neparasit urmand, spre céle mai adunci invetiaturi, prin hirisia limb'a a noastra, a purcéde, a se indraznì cu putintia ar fì, precum toate alalte limbi, de la cé ellinésca antei indemanandu-se, cu deprinderé indelunga, si a limbii sale suptiiâre, si a cuvintelor insemnare, 'si au agonisit, asié cat, ce va sa díca, ὑπόθεσις, intielége Latinul, Léhul, Italul, si altii, *Hypothesis*, macar ca cuventul acest'a singur a Ellinii numai ar fì; intr'acest'a chip spre alalte, invetiaturii gréle, trebuitoáre numere si cuvinte dandu-te, a le moldovenì, sau a le românì silésce. In Moldovenie ellinizésce, si in Ellinie moldovenisésce.

Inse cu atat'a indestulit sa nu fii, foarte bine cunoscênd: Pre Dumnĕdiĕu, a toate darurile deplin daruitoriul, amendoi noi a'l rugà remane, cà toáta invetiatur'a Loghicai pre limb'a noastra, in curend sa videm; caré invoind Putérnicul. in curend de la noi o nedejduiásce.

---

* Credemu co este a se corege prin . *lialectul.*

SCAR'A

A NUMERELOR SI CUVINTELOR STREINE TALCUITOARE

A.

Avocat.	lat.	Cel'a ce trâge pentru altul pîr'a cu plâta.
Agon'a.	el.	Lupt'a câré fâce trupul cu sufletul in ciâsu mortii.
Acolythos.	el.	Si asié urmâdia, in urma, mai apoi.
Actívitas.	lat.	Facatorii'a, lucrâré lucrului.
Alâiu.	tur.	Petrecânie, tocmâla de oaste, șicuire.
Allofilii.	el.	Cel de alt ném. Streinii.
Anangheon	el.	Atat'a de tréba, cat fora dinsul a fi, nu poate.
Anatomic.	el.	Cel'a ce scie meștersiugul madularelor trupului, despicatoriu de stervuri.
Anthrax.	el.	Pétra scumpa rosie. rubin mare. Carvuncul.
Anagnostis.	el.	Cel'a ce citind, altii asculta.
Anonym.	el.	Cel'a ce izvodind cevà, numele nu i se scie, fora nume.
Antepâthi'a	el.	Inponcisiére, nepriimiré firii, ur'a si uraciuné din fire.
Antifarmac.	el.	Léc impotriv'a otravii.
Antidot.	el.	Léc impotriv'a boâlei ce se da.

Apothecariu	el.	Cel'a ce siéde la pravalie, și mai cu dédins cel'a ce vinde erbi doftorie.
Apofasisticos.	el.	Ales de istov, cuvent cárile intr'alt chip nu se mai poate intoarce.
Atheofovi'a.	el.	Nefric'a dumnĕdiĕiásca.
Apelpisi'a	el.	Deznedejduiré, scaparé a toata nedéjdé.
Aplos.	el.	Chiar, dé dreptul, prost, curat.
Apori'a.	el.	Intrebáre cu prepus, cáré poftésce dezlegare.
Apofthengm'a	el.	Cuvent, voroáva alésa, filosofasca.
Alhimist'a.	arap.	Cel'a ce silésce a face din aráma aur, cel'a ce scie a prefáce formele materii.
Argument.	lat.	Dováda, cuvent, voroáva doveditoáre.
Armistiție.	lat.	Vréme pusa, in cáré, de rasboiu sau de páce, solii și mijlocitorii sa aléga.
Aromate.	el.	Toate semintiele, erbile, și unsorile frumos mirositoáre.
Articule.	lat.	Incheetur'a osului, si a voroávii, capete.
Aréte.	lat.	Un fél de bolovani cu carii batandu zidïurile cetatilor sferâma.
Anevsplahnos.	el.	Nemilostiv, carile nu scie a se milostivì.
Asi'a.	el.	A patr'a parte a lumii, caré tine partile rezsaritului.
Astrolav.	el.	Cinie de aráma sau de lemn, in cárile drumul stélelor se aráta.
Atomistii.	el.	Filosofii, carii sint din cét'a Epicurilor, si dic ca toate in lume sint templatoare.
Atomuri.	el.	Lucrul cárele intr'alt chip sau parte nu se mai poáte desparti, despicà, taià, netaiat.
Afthádi'a,	el.	Obraznicie, indraznéla fora socotéla, nebunéșca.

Aftocrátor.	el.	Singur tiitoriu, cárile la stapanire alta socie nu are.
Axiom'a.	el.	Disa filosofasca, caré in loc de canon de pravila se tine.
Atheist.	lat. si el.	Fora Dumnĕdiĕu, om cárile vre unui Dumnĕdiĕu nu se inchina
Afroditis.	el.	Stéo'a cáré antei se aráta de cu sára, stéo'a ciobanului. Boáz'a dragostelor, a curvii.
Afrodisĕu.	el.	Cel ce umbla dupo curvie, mueraretiu
Ahortatos.	el.	Nesaturat, nesatiios, lacom peste mesura.
Anomali'a.	el.	Indreptnicie, lucru, cuvent cárile mérge impotriva.
Apsyfisi'a.	el.	Nebagáré in sáma, tinéré in nemica.
Austru.	el.	Ventul despre amédia-di, Notos.

Б.

Barbar'a.	lat.	Este o forma de sylloghismuri, cárile se face din toate protasele adeveritoare si partnicesci.
Blagoutrobnii.	slov.	Milos, milostiv, duios.
Boál'a hronica.	el.	Boal'a cáré tine cu ani, cum éste oftic'a, dropic'a, si alalte.

В.

Vase priimitoáre.	mold.	Stomáhul, ranz'a, mátiele, si toate manunteile in cárile intra bucátele.
Vasuri.	el.	Temelie pre caré se pune stelpul.
Vatologhie.	el.	Chip poeticesc, cand acélési cuvinte cu intoársa oranduéla le poftorésce,

Γ.

Galacte'a	el.	Drumul cárile se véde pe ceriu.
Gheneràlis.	lat.	De ném, cel mai de frunte, cel ce cuprinde chípurile supt sine.
Gheomandï'a.	el.	Vrája, cand vrajesc pe crepaturile pamentului.
Gnomon.	el.	Ciasornic de soare, umbr'a soárelui caré aráta ciasurile.

Δ.

Dïáthesis.	el.	Oranduél'a firii, nastav, abáteré firii, in ce se pune firé.
Dïalectic.	el.	Cel'a ce scie a se intrebà, dupo canoánele Loghicai.
Dïalog.	el.	Voroáva cáré éste tocmita cu intrebare si respundere.
Dimocratïe.	el.	Stapanirea in cáré cap ales nu éste, ce toata tiár'a poate intrà la sfat.
Disiremonie.	el.	Çĕrĕmonii, si aflarile omenesci in loc de Dumnĕdiĕsci cinstite.
Discolii.	el.	Nevoi, lucruri aspre, gréle, de neputut.
Dihonie.	el.	Ne unirea sfatului, imparechére.
Duhul vinului.	mold.	Vinars, vin prefacut.

Ƨ.

Evghenie.	el.	Ném bun, nemișie, de buna nascere.
Evdemon.	el.	Demon bun, anger, buna voi'a dumnĕdiĕiásca.
Evlávie.	el.	Cinste, cu stidïre, rusinaré de chip.

Evrop'a.	el.	Un'a din partile pamentului cé mai mica, despre apus.
Evsevie.	el.	Buna credintia in dumnĕdiĕu. Pravoslávie.
Ethn'a.	el	Numele unui munte in Sichíli'a, cárile din sine aprindindu-se arde.
Eclipsis	el.	Intunecáré soarelui, sau a lunii.
Ectonhrysmon	el.	Cel ce éste din tainele hrismurilor, prorociilor.
Eleghii	el.	Un fél de stihuri amestecate.
Ellad'a	el.	Tiár'a ellinésca. Greçi'a despre Evrop'a.
Energhie	el.	Putinti'a a face, facatorie, lucráre.
Entimem'a	el.	Syllogism ritoricesc.
Exighisis	el.	Talcuire, talmacíre, dezveliré voroávii ascunse.
Experientii'a	lat.	Dováda, ispita caré se face cu lucrul, cu simtiré.
Exçentrum	lat.	Loc, cárile éste din afára de mijloc.
Epithimi'a	el.	Pofta, vréré a avé ce nu áre.
Epifonem'a	el.	Cuvent, carile de cate-va ori in gur'a máre se striga.
Epiorchie	el.	Calcáré giuramentului.
Epitrop	el.	Namestnic, cel'a ce in cevà locul altui'a tine.
Epihirim'a.	el.	Ori de ce se apuca cineva a fáce, incéperi.
Erése.	el.	Stricaré legii, cel ce deschide invetiatura minciunoása
Ermafrodïtis.	el.	Cel ce éste si barbat si femée, sau ambla in poft'a a doae parti.
Etimologhi'a.	el.	Talcuiré a hiresiului nume.

3.

Zizánie.	el.	Neghina, sementia selbateca in cé buna.

Zef.	el.	Bozul, cárile se créde a fi parintele tuturor bozilor. Planet'a a dilei joi, de némul seu, dic sa fie fost din ostrovul Critului.
Zilotypie	el.	Témeré iubovnicului cotra ibovnica, si impotriva.

И.

Izgnánie	slov.	Izgonire, cu dé sil'a trimétere in streinatáte.
Ithic'a.	el.	Invetiatura, cáré tocmésce obicéile oámenilor, cetatilor.

I.

Ide'a	el.	Chipul a fiete cui lucru, pre cárile minté plazmuindu'l cá cum éste il informuiâsce.
Idos.	el.	Chip de boz in pétra sapat, sau in metal versat.
Ielcovan.	turc.	Gonitoriu de vent, se chiâma un fél de pasiri cârile ne parasit in sus si in jos pe mâre sboára.
Ieroglifi'a	el.	Chipuri de pásiri, de dobitoáce, si de alte jiganii si lighioi, cu cárile vechii in loc de slove se slujia.
Interiectie.	lat.	La Grammática, un'a din céle opt parti a cuventului.
Iroas.	el.	Cel'a ce, dupo multe si vestite vitejii, cápul pentru mosie si-au pus.
Ironic.	el.	Cuvent, cu cárele laudam pe cel de hula, si hulim pe cel de laudat, in siága.
Isïmeri'a	el.	Ciásul,in cárile diu'á cu noapté sint dé tocm'a.

K.

Cabalà	evr.	Invetiatura disidemonésca, cu cáré Evreii sfant'a Scriptura dupo voe talcuesc.
Cacodemon.	el.	Demon reu, angerul satánii. Urgie dumnĕdiĕiásca.
Catholichì.	el.	A tot, peste tot. Sobornica, a toáta lumé.
Capituluri.	lat.	Zacéle, condée, cápete.
Categorii	el.	Sint diéce forme, supt cárile Aristotel, toate fiintiele lucrurilor cuprinde.
Catálog.	el.	Izvod, catistih, insemnaré numerelor dupo oranduiála.
Catarrâcte.	el.	Práguri in ápa, pre cárile áp'a se restoarna sau zastalnitia la mori.
Chentru.	el.	Ţint'a, punctul, cárile éste tocm'a in mijlocul lucrului rŏtund.
Colachie.	el.	Lingusitura, voroáv'a dupo placére.
Comedïe.	el.	Figuri, voroáve, cárile scornesc risul, si inchipuesc istoriile adeverate.
Comitis.	el.	Sté cu coáda. Sté se násce si piáre.
Conditii.	lat.	Asiediamenturi, legaturi, tocméle de páce.
Correspondentii.	lat.	Unul cu altul pre taina respunsuri a avé. Blénde.
Cfartán'a	lat.	Frigurile a pátr'a dì.
Cfiditas	lat.	Ceinti'a, singura fiinti'a lucrului, cei'a ce éste.

Л.

Lavyrinth.	el.	Temnitia supt un munte in ostrovul Critului sapáta, cu acel'a meştersiug, cà ori pre cine slobod intr'ins'a, sa nu mai poáta esì.

Lacherda	el.	Un fél de pésce in máre.
Laringh'a	el.	Gutul, gutlejul, gutlánul.
Lembic.	el.	Caldáre cu cáré scot rachiu, sau apa de flori.
Lemarghi'a	el.	Lacomii'a la mancáre, lacomii'a pantecelui.
Lir'a	el.	Alauta.
Lyvi'a	el.	Tiar'a pemarginé Nilului,pen la Ocheanul despre amédia-di.

M.

Máteologhi'a	el.	Voroáva in desiert, buiguire, cuvent fora socotéla.
Materie.	lat.	Ori ce supt forma s'ar suppune, precum materi'a lumanarii éste cér'a, seul.
Megâlopsyhi'a	el.	Marimé sufletului, neinspaimáre.
Mediterrana	lat.	Máré de la stelpii lui Iraclis, pene la Elispont.
Melanholie	el.	Boála de voi'a ré, patimiré intristarii fiéré négra.
Melodíe.	el.	Cantáre alcatuita, dulce, frumos tocmita.
Merichi.	el.	Partnicésca, partnica, de parte.
Mesopotami'a.	el.	Tiár'a cáré intre Tigris si intre Evfrath apele se cuprinde. Vavylonul.
Metalon.	el.	Ori ce materie vertoasa ésa din pament, precum éste aurul, argintul, aram'a, custoriul.
Metamorfosis	el.	Schimbaré fécii. Préobrajenie, schimosire.
Meteris	turc.	Siantiu, hendec, groapa in cáré se aciuádia oámenii la rasboiu, la cetate.
Metafizic.	el.	Cel'a ce are sciinti'a acelor peste fire.
Metafysic'a	el.	Invetiatur'a, cáré aráta lucruri mai sus de fire.

Mihanii	el.	Cinii, cu cárile se slujesc la vrémé razboiului, meşters iuguri pentru luaré cetatii.
Mehlem.	arap.	Unsoáre, cu cáré se slujesc Çirulicii la rane.
Mehenghiu.	arap.	Pétra, pe cáré ispitesc aurul, argintul, de bun.
Modul.	lat.	Chipul, mijlocul, lécul lucrului greu.
Monomahi'a.	el.	Batái'a, razboiul numai a doi, poidinoc.
Monocheroleopardalis	el	Inorog-leu-pardos, din trii numere intr'un nume alcatuite.
Monarhie	el.	Stapanire, cáré singura stapanésce, precum éste a Turcului, a Németiului, a Moscului.
Musele	el.	Siépte surori, cárile se dic boázele cantarii si a dascalii sa fie.

N.

Navárh.	el.	Mai márele corabii, reis.
Nafacà	tur.	Obroc, mirtïc, carele se da in toate dilele.
Nedïeresit.	el.	Nedespartit, lucru cárile intr'alta parte nu se poate abate.
Neistielit.	slov.	Netamaduit, nevindecat, lucru cárile nu poate avé léc.
Necromandï'a.	el.	Vrájé, cáré se fáce asupr'a trupurilor moárte la toáte limbile, in loc de pecat se tine.

O.

Onirocript.	el.	Isbandïtoriu de vise.
Omofil.	el.	Tot de un ném, de o semintiíe, tot de un fél.
Orizon.	el.	Záré pamentului, marginile ceriului, unde se pare ca se impreuna cu pamentul.
Omonie.	el.	Impreunáré, uniré sfátului, invointi'a inimilor.

Ohendr'a, ehidn'a	el.	Vipera, napârca, ném de siérpe pré veninat, cáré crepand, ii es puii prin pantece.

П.

Padzerh.	agem.	Un fél de pétra caré in siérpe, si in inim'a cerbului rar ése.
Palat.	el.	Curte domnésca, imperatésca.
Palestr'a	el.	Arma de razboiu, arc cu zemberec, carile cà sinetiul de la obraz se sloboade.
Pâlinodie.	el.	Cantáré, cuventul carile de multe ori acelasi se poftorésce.
Parádigm'a	el.	Pilda, asemenáre a cuventului, aratáre prin chipurile sciute.
Parádosis.	el.	Invetiatura nescrisa, din gura lasáta, ce inváția fiiul de la parinte.
Parahorisis	el.	Lepadáre, intoárceré fécii de cotra cinevà, ales dumnĕdiĕiásca.
Paremie.	el.	Ciumilitura, cuvent alt'a talcuind dicatoare.
Parisïe	el.	De facia, inainte a tot nŏrodul, la ivála.
Parigorie.	el.	Mangaiáre, lécul intristarii.
Parol'a	ital.	Cuvent, cuvent dat, statatoriu, ne intors.
Perigrapsi.	el.	A siruí, a scrie, a insemna lucrul precum éste.
Period.	el.	Drumul carile intorcêndu-se, iárasi de unde au esit se intoarce, incungiuráre, impregiuráre.
Peristasis.	el.	Stáre in pregiur, ori ce pe lunga altul se tine.
Pithianul.	el.	De la Pithii, din locul unde erá vrajé lui Apollon.
Pithii.	el.	Un loc, in cárile vestit erà Appolon cu vrajé.

Pilul'a.	lat.	Pirula, gugoásia, bubuşlie, caré dau doftorii de inghit pentru lécul.
Pirámide.	el.	Mormenturile imperátilor Eghyptului, cu mari cheltuiale, cà cárile nu se mai pot face.
Platan.	el.	Un fél de copaciu, cárile se face pré máre, si traiásce pré mult, se sâmena cu paltinul.
Planet'a	el.	Sté retacíta, caré ambla impotriv'a altor'a.
Pleonexíe	el.	Pofta, lacomie spre avéré tuturor.
Pollipichilíe	el.	Pestriciune, lucrul carile are multe fécie, flori.
Politíe	el.	Tot nŏrodul cetátii, tergul, cetáté, frunté, boerímé oamenilor.
Pomp'a.	lat.	Petrecánie, aliáiu, tocmál'a, slav'a, şicuiré oştíi, imperatii.
Porii.	el.	Gaurici prin piélé omului, prin cárile es sudorile.
Porfira	el.	Un fél de marmure, scumpa, vergáta, in tot féliul de flori; si o haina mohorâta, caré numai imperatii purtà.
Práxis.	el.	Fácere, dupo invetiatura, urmaré lucrului.
Poslánie.	slov.	Carte trimisa, scrisoare, ravasiu.
Prezentiie.	lat.	Staré de fácia, afláré de nainte, la obraz.
Prezentuiásce.	lat.	Aráta, de facia il scoate, inainte il pune.
Pretentiie.	lat.	Intinderé inainte, lucrul cárile aráta socotél'a sfersitului de mai nainte.
Privat.	lat.	Deosebit, instreinat, chip carile nu éste dintre dinsii.
Privileghii.	lat.	Ispisoacele, uricile, legaturile, asiediamenturile mai márilor.
Provlim'a.	el.	Intrebare, cuvent cárile inainte puindu-se, cére respuns si deslegare.

Proimion.	el.	Prédoslovie, cápul voroavii, in cárile tot chipul cazániii se aráta.
Provideti.	lat. si slov.	Cel'a ce cu intielepciuné lucrurile, pene a nu fi, cum vor cadé, cu minté le afla.
Prodrom.	el.	Povátia, inainte mergetoriu.
Prothimie	el.	Voi'a inimii, liubov, nevointi'a din suflet.
Proba	lat.	Ispita, dováda, cautáre, lucru adeverit.
Prognostic.	el.	Cunoscintia inainte, gacitoare, gacire.
Professuì	lat.	A dà invetiatura, a marturisi ce slavésce, a propoveduì.
Procathedrie	el.	Siedére mai sus, scáunul cel mai de sus, cápul mésïi.
Polos artic.	el.	Sté, caré nu se clatésce, fusul, cárile delà noi se véde.
Polos antarctic.	el.	Sté neclatita, impotriv'a cestïi ce se vede delà noi.
Provatolycoelefas.	el.	Oae-lup-fil, nume din trii numere alcatuit.
Pronie	el.	Mai de nainte cunoscinti'a dumnĕdiĕiasca, oranduiála vecĭnica.
Propozit.	lat.	Cuventul pre cárile inainte il punem, pentru cà mai pre urma sa'l dovedim, lucrul de cárile ne apucam.
Protasis.	el.	Inainte punere, din trii se face un sylloghizu dialecticesc.
Publica	lat.	Politie, sfatul a toata cetáté, Boerimé.

P.

Referendar.	lat.	Purtatoriu de respunsurile imperatesci. Boerii'a cáré duce si aduce respunsurile. Talhâsciu.

Retiet'a.	ital.	Izvozel de lécuri, cárile trimet doftorii, la spitieri, sa fáca asupr'a boálei.
Ritor.	el.	Cel'a ce scie meştersiugul a vorovì bine, bun de gura.
Romfe'a.	el.	Sábie dintr'ambe partile ascụtita, palosi lat si drept.

C.

Savoáne	el.	Pendiele, in cárile invelesc trupurile mortilor.
Salamandra.	el.	Un fél de jigánie, pentru cáré basnuesc poeticii ca locuésce in foc.
Sám.	arap.	Un fél de vent otravit, cárile lovind pe om indata se face cenusia, si hainele putredesc.
Samsun.	arap.	Coteiu mare si foarte vertos, cárile pe urs biruiásce.
Senátor,	lat.	Sfétnic, boiar de sfat, boiar mare.
Sententiie.	lat.	Sfátul cel mai de pre urma, cuvent cárile intr'alt chip nu se mai poáte mutà, ales.
Sïcofandïe.	el.	Cleveta, clevetuire, tréceré cu cuventul.
Scandal.	el.	Scandala, bantuire, suparáré, inpiedecáré voii.
Schithii.	el.	Tot némul tataresc, Tatarîmé.
Schipticesc.	el.	Cuvent cárile pururé supt prepus remane, erá filosofi schipticii, cárii in toate prepus avé.
Schiptru.	el.	Betisior scurticel, cárile obiciuíti sint imperatii in mana a'l tiné.
Solichismos	el.	Cuvent cárile nu éste dupo canoánele grammaticai.
Stema		Corona, cununa, port imperatesc, de cap.
Stïhíe.	el.	Incepatur'a lucrului de materie, unii dic sa fie

		patru, altii trii, altii mai multe, altii numai un'a.
Strofi.	el.	Voroáva siuveíta, in multe parti intorcatoáre, si insielatura.
Sofism'a.	el.	Sciintia insielatoáre, sciintia minciunoása, in locul aceii adeverate venduta.
Sfigmos.	el.	Vena moále, cáré pururé se bate, de pre a carii'a clatíre, asiedimentul firii se cunoasce.
Sfera	el.	Glontiu, chipul din toate partile rŏtund, precum éste pamentul, ceriul.
Shism'a	el.	Rumptura, scadéré credintiei in pravoslavie.
Shimate	el.	Chipuri, fécie, aratarile obrázului.
Sylloghismos	el.	Socotéla adeveráta, cáré la dïalectici din trii protáse se face.
Symptomátic	el.	Din templare, din cadére, cárile nu din tocmál'a inainte mergetoáre s'au facut.
Synod.	el.	Sobor, adunáré a multe cápete, sfátul de obste.
Symperasm'a	el	Incheiáré voroávii, tréceré din necunoscintia la cunoscintia.
Symbáthia.	el.	Invointi'a firilor, impreuna patimire.
Synonim.	el.	Tiz, fartat, a caror'a fiinti'a némului alt'a, éro numele unul.
Symfonie	el	Tot un glas, tocmiré la cuvent, la glas.
Synhorisis.	el.	Ertare, slobodienie, daré voii.
Systatichì	el.	Asiediatoare, intaritoare, staruitoare.
Systim'a	el	Asiediatura, staruitura, stáre.
Syrin'a	el.	Fáta de máre, cárile dic ca cu cantecul adorme pe caletori.

Sïurmé	el.	Un fél de pétra veneta, cu cáré vapsesc génele.

T.

Talánt	el	Éste mesura, cáré trége 6000 de dramuri. Talantul mare trage 80 de mine, éro min'a 100 de dramuri.
Temperament.	lat.	Asiediamentul, stemparáré firii, intregimé sanetatii.
Tirannie.	el.	Stapanire asupritoáre, vrajmasie, sila.
Titul.	el	Cinsté numelui, nume vestit, titulusi.
Topicesc	el.	De loc, de mosiie, de tiara, de pament.
Traghelaf.	el	Capra-cerb, adeco dobitoc carile nu se afla.
Tragodic	el	Cantec, versi de jéle, hăolitura, bocet.
Tractáte.	lat.	Trágere, zbáteré cuvintelor, ales de páce.
Trigon.	el.	Chipul, figur'a in trii coltiuri, in trii unghiuri.
Tripos	el.	Cu trii picioáre. Scaun in trii picioáre.
Tropuri.	el.	Chipuri, mijlóce, lesniri, impodobiri ritoricesci.
Tropicesc	el	Cel'a ce se tíne cu, sau de tropuri.
Tropic.	el	Se chiama dung'a ceriului din cáré soáre se intorce veri la suit, veri la coborît, Racul, Capricornul.

Φ.

Fantazie.	el	Parére, inchipuiré mintii.
Figura.	lat	Chip, forma, schizmiré trupului.
Filaftïe.	el.	Trufie, dragosté, iubiré sa.
Filoprosopie.	el.	Faciarnicie, cautáré voii pe strimbatáte.
Fyziç	el.	Cel'a ce scie sciinti'a firii.

Fyziognomie	el.	Sciinti'a firii, de pre chipul obrázului si a tot trupului.
Fâschie.	turc.	Gunoiu, bálega de cal, báliga.
Filohrysos	el.	Iubitoriu de aur, lácom la avutiie.

Θ.

Theátru	el.	Locul privélii, in mijlocul a toata ivál'a.
Theologhicesc.	el.	Lucru, cárile cu voroav'a dumnĕdiĕiasca se tine, cel ce éste din theologhie.
Theorie.	el.	Privála, sciinti'a, vidéré, cuprinderé mintii.
Therapevtis	el.	Cel ce fáce dupo voe, sluga, cel ce aduce altuii'a odihna.
Thronul	el.	Scaun de cinste imperatesc, stapanesc.

X.

Harmonie	el	Cantáre dulce, dupo meştersiug tocmita.
Himer'a.	el.	Dihânie cáré in lume nu se afla, ciud'a nevediuta, neaudita, afor' din fiintia.
Hirograf.	el.	Scrisoáré a hiresiei mani, zapis cu man'a lui scris.
Hiromandie.	el.	Vrâjé, cáré pe crepaturile si infrantorile mánii se fáce.
Hersonisos.	el.	Ostrov, cárile cu dosul se tine de uscat. Cotitura, scruntariu.
Hrysmos.	el.	Vrája, prorocie, descoperiré a tainelor pene a nu fi.

Ѡ.

Oxia, varia si alalte	Cáuta pre randul la Grammatica.

Organ.	el	Cinie, maestrìi, lucruri, cu cárile se fac alte lucruri.

Ц

Çircumstantii	lat.	Peristases, el. lucrurile ce stau pre lunga altele.
Çirulic	lesi.	Vraciu, cárile tamaduiásce ranele, franturile.

Ч.

Cirà	turc.	Un fél de copáciu cà molidvul, cu a carui'a surcéle, seracii, in loc de lumanáre se slujesc.

Ш.

Sierbet.	arap	Beutur'a de doftorie, si tot ce se bé.

Ꙗ.

Ĭasimin.	agem	Un fél de copacel; se sue cà viti'a si face flori albe, cu pucin ghiulghiuli amestecate, pré frumos mirositoare.

Ѱ.

Psifisì.	el.	A insemna spre cinste, spre suiré stepenii alégere.

Y.

Ypervolicesci.	el.	Laude peste putinti'a firii, cand dicem frumos cà soarele, manios ca focul, anger pemintén.

Ypoghei.	el.	Cei ce lŏcuesc pe faci'a pamentului de desupt, si vin talpele noastre la talpele lor.
Ypothetic.	el.	Intrebare suppusa, caré dicem de va fi asié, va fi asié.
Ypochimen.	el.	Lucrul ce zace supt altul, cà cum éste materi'a supt forma, lan'a supt vapsála.
Ypohondriac.	el.	Boála, cáré smintésce fantazi'a. Slabiciuné partilor trupului, cárile sint pregiur inima.
Ypothesis.	el	Suppunere, lucrul pre cárile altele se sprijenesc.

Asijderé ypothesis se intielége, aratáré si materi'a, caré céle mai de tréba câpete supt dins'a stringe, ér la Ritori se intielége intrebáre hotarîta si sfersita, pre lunga cáré toate márginile intrebarii se invertesc.

ІСТОРІА

ІЕРОГЛУФІКЪ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ISTORI'A IEROGLYFICA

ADEVERÁTA, PENTRU LUCRURILE, CÁRILE INTRE DOAE MARI SI VESTITE, A LEULUI SI A VULTURULUI MONARHII, S'AU TEMPLAT, SI PRIN VRÉMÉ A 1700 ANI DE VRÉDNICIE A SE CRÉDE SCRIITORIU FOARTE PRE AMENUNTUL INSEMNÁTA; CARILE PRIN TOT CURSUL VREMII ACEI'A INTRE VII AU FOST, DE VERSTA LA 3100 ANI FIIND, CAND SFERSITUL INCEPUTEI SALE ISTORII A VIDÉ S'AU INVREDNICIT.

PARTÉ I.

Mai denainte de cat temeliile Vavilonului a se zidì, si Semirámis intr'insul ráiul spendiurat, (cel ce din siéple ale lumii minuni unul éste) a sadì, si Evfrathul, intre ale Asiei ape vestitul prin ulitiei a'i pornì: intre crierii Leului si templele Vulturului, vivor de chitéle si holbura de socotéle cà aciast'a se scornì. Leul dar de pre pament, (cárile mai táre si mai vrajmásiu de cat toate jiganiile, cate pre fáci'a pamentului se afla, a fì, tuturor sciut éste) si Vulturul din vezduh (cárile precum tuturor zburatoárelor imperat éste cinesi poate prepune?) in sine si cu sine socotindu-se, sì pre amenuntul in sáma luandu-se, dupo a firei sále simtire asié se cunoscura precum, mai tari, mái iuti si mai putincioása dihánie de cat dinsii alt'a a fì nu se poáte, inse singuri cu a sà numai sciintia si simtire neindestulindu-se, cu a tuturor a altor ale lumii jigánii si pásiri, a lor socotéla sa adeverésca, si sa intariasca vrura; cà precum intr'acest'a chip sa fie cotra toate dovedind, si din gur'a tuturor marturisire luand, si impera-

tii'a ce'si alesése, si socotél'a ce in ganduri işi pusése, in véci nemutáta si ne schimbata sa remae. Asié dar Leul jigániile in patru picioáre clatitoáre, iára Vulturul pre céle prin aer cu péne si cu aripi zburatoáre, cà la un sfat indáta le chemára, si in clipála le adunára. Deci denainté Leului mai aproape acélé jigánii stá, cárele sau in colti, sau in unghi, sau intr'alta a trupului parte arme de moarte purtatoare, poarta, precum éste Pardosul, Ursul, Lupul, Hulpéa, Ciacalul, Mâti'a selbateca, si altele ca acésti'a, cárile de versáré singelui nevinovat se bucura, si viáti'a hiresia, in moarté streina le staruiásce. Iára inainté Vulturului mai aproápe stá, paserile, cárile sau in clontiu, sau in unghi lance otravite, aducatoáre de ráne ne tamaduite, au, precum éste Brehnácé, Sioimul, Uleul, Cucunózul, Corúiul, Hâretiul, Balabánul, Blendĕul; si altele asémené acestor'a, cárele intr'o di, singe de nu vor' sà *), si moártè nevinovátului de nu vor gustà, ado'a-di periré sà fora gresi o sciu. Acést'a intr'acest'a chip fiete cáré in parté imperátului seu, si la cét'a Monarhiii sále, locul cel mai de frunte, si stepen'a cé mai denainte, tiné. Asiá dar erá oranduial'a dintei. Iára oranduiála a do'a, la Leu o tiné Cainii, Ogárei, Coteii, Mâtiele de cása, Bursúcul, Nevastuic'a, Guziul, Sioarecele, si alte chipuri asémené acestor'a, cárele pre cat sint venatoáre, pre atat'a se pot si venà si precat éle pre altele in primejdïi'a mortii pot duce, pre atat'a, si nu mai pucin de la altii lor li se poate aduce. Iára la Vultur a do'a tagma o cuprindé Corbul, Cioár'a, Pelicánul, Cotiofán'a, Puhácé, Çucovái'a Cái'á, si altele lor asémené, cárele mai mult de prád'a gat'a cu trud'a altor'a agonisita, fie macáru si imputita, de cat de proaspeta, cu a lor ostenintia gatita, se bucura.

Iára a trii'a tagma, si céle mai de gios práguri, (coci acésté in scáune a siedé nu se invrednicesc), le tiné, jigániile, si pásirile, cárile, in sine vre o putére nu au, nici duh vitejesc sau inimos poarta, ce pururé suppuse si totdéun'a in cumpan'a mortii, drá-

*) Credemu co autorulu a vrutu se scrie: ДЕ НѸ ВОР ВЪРСА, *de nu vor versà.*

mul vietii li se spendiura [«ca sufletul suppus de tiénchiul negri-«jei departe sta»] precum éste Boul, Oai'a, Cálul, Cápr'a, Rimatoriul, Epurile, CerbuI, Caprioár'a, Lebéd'a, Dropii'a, Gânsc'a, Ráti'a, Curc'a, Porumbul, Gain'a, Turturéo'a, si alalte cinesi dupo némul si chipul seu; ce pre acésté nu pentru alta cevà li-au adunat, ce numai pentru cà nu cumvà vre un'a sa díca : ca de acé adunáre scire n'au avut; nici in cevà pricina sa poáta pune, cà cum la acé adunáre ne aflandu-se, sfátul cel de pre urma ce s'ar fi ales, n'au intieles. Asié cat toáte firile de duh purtatoáre, caríle intru monarhii'a acestor doae stihii se afla, precum vr'un'a macar de fácia n'au fost, sa nu se numasca, nici din hirograful de obste numele sa le lipsasca.

Adunáré dára acestor doae monarhii, si oranduiál'a acestor doae soboáre intr'acest'a chip dupo ce se orandui si se tocmì, dintr'ambe partile cuvent mare si porunca táre se facù, cà olacàri cu carti in toate partile, si alergatori in toate oláturile sa se trimátia, cà prin toate tierêle, si orásiurile cráinici strigand, de aciasta máre, a márelor monarhii adunáre, tuturor in scire sa dé, si cu dédinsul iscotind, sa poáta cunoásce, de éste lipsind vre un chip, din vre un féliu din duhurile purtatoáre, si de nu se afla cu totii la aciasta a tuturor adunáre si de obste impreunáre. Asijderé ingrozaturi si infricosieturi sa se dica porunciià unui'a cà acelui'a, cárile la acel sobor a se obstì ar tagaduì, sau alt féliu de pricini spre aparáre ar scornì, si celui'a ce cat de pucin in cevà impotrivire ar aretà, plát'a cu pedéps'a mortii si cu prád'a cásïi i se puné. Asié dáru cu cuventul de o dáta si porunc'a li se pliniiá, si precum s'ar díce, cuventul de odáta cu gandul pretïutindirile, si pre la toti sosïià ; [«Ca vésté «aspra táre petrunde urechile, si inim'a inspaimentáta in dáta simte «sunetul»], de vréme ce de alergaturile iutilor olacári, si de tropotele picioárelor a neobositilor alergatori, toáta pulberé de pre toata cálé in ceriu se rîdicà; toáte vaile adunci de tári strigari táre se rezsunà ; toáte a muntilor inalte vervuri de iuti chïote si groase húete in clipa se coversiià ; si toti campii pustïi si ne calcáti de groznice strigari si de fricoáse laudari se implé. Nu erá dara, nici se puté

aflà uréche in vezduh si pre pament, caré de strasnic sunetul veştïi, si de groznic cuventul poruncai acestïi'a sa nu se sfredeliasca, nu erà, nici se aflà intr'acéste doae stihii dihánie, cári'a de vertuté si putéré invetiaturii acestïi'a cu máre frica, cu neincetat tremur, si cu nespusa groáza sa nu se clatésca. [« Ca cu cat vésté otiarîta « mai de naprasna vine, cu atat'a mai mare tulburáre si grija scor- «nésce »]; de cáre lucru intr'alt chip a fi nu putù, fora numai cu toatele de odáta cu cuventul, porunc'a cu fapt'a plinira, si la locul insemnat si sorocul pus se gasïra.

Asié dára a márilor acestor'a imperati porunca tot de odáta si dandu-se si plinindu-se, toate jigániile uscátului si pásirile vezduhului in pripa se adunára, si fiete cáré dupo chipul si némul seu la cét'a monarhiii sále se alcatuira. La cáre adunáre cinesi in parté imperátului si obladuitoriului seu dandu-se, si un'a de alt'a deosebindu-se, lucru cá acest'a a fi se templá. [« Ca mai tot déun'a o- « biciuit lucru éste, la adunari mári cà acésté oáre cáre amesteca- « turi si imponcisituri a se fáce, si de multe ori pentru mici, si in « sáma nebagate pricini, cu cat éste mai máre adunáré, cu atat'a « mai máre se fáce si imparechére»]. Deci, precum s'au pomenit, fiete cáré cu cét'a sá, in parté monarhului se alegé, si un'a dupo alalta la oranduiál'a sá se alcatuiá, iar mai pre urmà de cat toate, Liliácul urmà; carile cu arípile ce zburà, si cu slobodienii'a prin aer ce amblà, spre cét'a zburatoárelor, adeca subt stepaniré Vulturului a fi il aratà. Iára amintrilé intr'insul alalte hirisii socotindu-se, in némul jigániilor subt domnii'a Leului il dà. Cáre lucru pricin'a cercetarii, apoi si a gancevii intre doae monarhii fù : fiete cáré socotind ca chip cà acel'a sie suppus a fi s'ar cuvinì, si de nu s'ar si cuvinì, sa'i se cuvie a silì, i s'ar cuvinì [«Coci lacomii'a slăvii, nu bunatáté « sau folosul lucrului privésce, in cárile se slavésce, ce numai pre « altul, mai gios de cat sine a pune socotésce, fie macára si fora de fo- « los; anco de multe ori si páguba de i s'ar aduce, sau necunoscend « si nevrend, sau vrend si cunoscend, priimésce»]. Pentru cáre lucru intr'ambe partile féliu de fél de voroáve scornindu-se cu multe chipuri de cuvinte gretioáse, urechile amenduror imperátilor implé.

Coci fiete cárile cu inim'a spre parté imperátului seu tragend, si cu sufletul spre adáogeré monarhiii sále staruind, lor biruinti'a socotiià, si precum asié sa fie cu cále, adeveriià. Iára amintrilé de s'ar cumva templà, dicè, ca scadéré cinstii (cáre lucru mai vertos de cat alalte, inimile stapanitorilor impunge,) si micsiuráré slăvii numelui monarhiii sále a fì, si a se fáce aévé strigà : [«O oárb'a jigániilor pofta ! «lucrul din potríva ne socotind, ca minté si socotél'a slăvii la «aciast'a se sprijinésce, ca ea cérca pre cel'a ce nu o cunoásce; voro«vésce cu cel'a ce nu o aude; cu acel'a áre a fáce, cárile nu au ve«diut'o; dupo acel'a mérge, cárile de dins'a fuge; pre acel'a cinstésce, «cárile pucin in sáma o bága, pre acel'a ce nu o poftésce, il pof«tésce; celui'a ce nu o và, inainte ii ése, si celui necunoscut, pre sáma «se da. Iara hirisii'a slăvii cé mai cu dédins, éste, cà sa parasasca «pre cel ce o cinstésce, si cu acel'a sa remae, cárile o necinstésce»]. Amendoi dara imperátii nu pucin fura clatiti de impotriva cuvinte cà acésté, si fiete cárile in válurile chitélelor nì in sus, nì in gios saltà; [« Ca inim'a ne asiediáta, ales pentru lacomii'a cinstii, in mai «mari valuri inoata, de cat corábii'a in ochean»], de vréme ce pre o parte socotïiá, ca de vor scoate intrebáré aciast'a la ivála, ori cárile poft'a inimii sale ar izbandì, nu pucina intristare si a voii frangere celui'a-lalt a aduce, s'ar socotì. Iára pre alta parte poft'a lacomiii, si jélé marimei numelui, si a latimei imperatiii, cá cu o nepotolita si ne stînsa de foc pára ii perjoliià [« Ca focul pof« tei nu mai gios in stepen'a arsurii éste, de cat metalul infocat»], si intr'alt chip stemperáré aceii infocari si potoliré aceii arsuri a fì sau a se fáce nu socotïiá, fora numai, ce và si ce poruncésce, acéi'a sa se fáca. Ce aciasta sententiie precum amendoi in inima o avé, asié unui'a cotra altul precum céreré nu i se va tréce, adeveriti erà. [« Coci iute éste adulmecáré adeverintii, unde a sufletului patïmire « intr'altul despre a sá o mĕsura cinevà»], si asié acesti doi imperati intru nepovestit chip cu duhurile in sïne táre se luptà, si precum unul nu biruià, asié altul nu se biruià; ce numai cà cum preste putéré simtirilor ar fì, intre sïne o lupta nesimtita simtiià, si precum spre biruintia cevà nu nedejduià, asié precum

nu se va biruì nedejduià. Putéré a cunoscintii sfersitului intr'amendoi lipsïià, si cinesi dupo poft'a sà in cevà a se indestulì, sau a se odihnì neputend, cu sufletele numai tand biruià, tand se biruià. [«Ca precum indreptariul nu mai mult pre lucrul stramb, de «stramb dovedésce, de cat pre nine*) de drept.»]; Asié si ei unul de pre mesur'a altui'a cat si ce ar puté, se mesurà si se pricepé. Intr'acest'a chip ei singuri siie adeverindu'si, din toata socotél'a, càré inainte isi puné, departe de la tiénchiu'i se abaté. Cata-và vréme dára razboiu cà acest'a, cà cum duhnicesc s'ar puté dice, intre acesti doi monarhi vrajmáş se baté, si unul a altui'a poft'a nesimtitorésce táre petrundé, atat'a cat prin nesciintia a amenduror scinti'a se impreunà, si pene mai pre urma a amenduror sententii'a si alégeré sfátului la un seversit se impropiià si se lipiià. [«Ca sufle«tele intieléptø, macar si asupr'a vrajmasiii socotélii drépte se «pléca»]; adeca fiete cárile lucrul acest'a intr'acel'a chip sa se caute sí sa se aléga socotíià, in cárile nici cinstei in cevà betejire, nici spre a necinstïi obraznicire sa se dé; ce cà cum anco la urechile lor, scarsnetul strancenoáselor acestor'a voroáve anco n'ar fi agiuns, si cà cum ideo'a acestui primejduios sfat in minté lor anco nu s'ar fì cuprins; [«Ca de multe ori a lucrurilor prepuse acoperire, vertoáse «lécuri aduce ránelor, cárìle la ivála de s'aru scoate, asiési de tot «s'ar face netamaduite»]. Asijderé, [«Mai cu iusior éste a se sufferì «obrintél'a ránii la aer scoasa, de cat patim'a sufletului cotra impo«trivnicul seu aratáta»]. Si asié fiete cárile pre sfétnicii sei de osebi chemand, intr'acest'a chip le poruncira, dicênd : [«Pentru lucrurile «mici mari galcéve a scornì, a intieleptilor lucru nu éste; macáru ca «aciast'a si la cei intielepti de multe ori s'au vediut»]. Deci socotim pre cat in putintia va fì, sau noi de la dinsele, sau pre dinsele de la noi sa le abátem [«Ca pre cata vrednicie éste cinevà in vrajba a nu «intrà, pre atat'a éste, si nu mai multa din vrajba a esi»]. De care lucru dicem, in descalcitur'a galcévii acestïi'a, putéré monarhiii noastre lunga noi sa oprim, si pre dimocrátïi'a voastra epitrop monarhiii noastre sa punem. Caré lucrul acest'a sa'l scuture, sa'l isco-

*) Credemu co este a se citi *sine* in locu de *nine*.

désca, si ce ar fi dintr'ambe partile mai cu cále si mai cu cuviintia, acéi'a sa aliaga, si sa ispravasca, asié cà pene nainté fécii noastre a nu esì din toate nodurile sa se dezlége, cà ori cand ar vinì, ori intr'a cui parte acé mica jiganiutia ar tréce, cà cum din véci si din betrani asié ar fì fost obiciuit, iára nu cevà nou si de curend s'au scornit. [«Coci amintrilé pricin'a clatirii dandu-se, odihn'a si linisté fora «turburare si strânciunare a fi nu poate»]. Laudára sfétnicii sfatul imperátilor lor, si cu máre minune minté si intielepciuné lor cu nespuse mariri in ceriu rîdicára, pentru coci in chivernisál'a lucrurilor publicai sále, nu atat'a célé ce pot, pre cat célé ce nu pot socotesc, si nici cu putînti'a isi slobod mendrii'a, nici cu neputinti'a isi atitia manii'a. [«Ca neputinti'a aduce manii'a si ma«nii'a astépta isbend'a»]; ce precum cu putinti'a spre umilintia si blandétie, asié cu neputinti'a spre a galcévii potolire s'au slujit. [«Coci la cei mai pucin domoliti, neputinti'a prinde obrázul pu«tintii, si de lucrurile de neputut se apuca»], [«Iára impotriva cei ce la «poart'a vredniciii slujesc, adése s'au vediut, ca mai cu fericire le is«pravésce neputinti'a cu parasiré, de cat putinti'a cu prepus, cu in«céperé. Coci neputinti'a ne incepend de nu'si folosésce, incailé nu 'si «strica; iára putinti'a, in mendrii'a s'a amagindu-se, lucruri peste «putinti'a sa incépe, si la seversita le aduce nu poate, cáré fora gresi «in loc de folos pagúba ii aduce»]. Asié dára Senátorii, dupo ce cu neseversite (precum s'au dis) si vecinice laude cinesi pre imperátul seu bine cuventàra, cu totii la locul si la scáunele sále se intoarsera. Dupo acéi'a unii cotra altii vetti pentru adunáré de obsté dimocratiii a triméte incepura.

Pentru cà cel tacut intre inimile imperátilor facut sfat nainté tuturor sa'l pue, si fora betejiré si juliré cinstii a slăvii numelui imperátilor lor la ivala sa'l scoátia, in cáre descoperire sententii'a sfátului Monarhilor sei sa se asiédie si sa se adeveréze. [«Inse acest'a «lucru asémené se facù celor'a, caror'a de mare caldur'a vezduhului «denafára, cé in trupul seu nascuta din fire caldura tàre spre clatire li se «pornésce, si sété vertos li se pricinésce, carii'a lécul o umediála «limpide si réce fiind, ce acéi'a lipsind, alt'a impotrivnica, adeco

«limpede umediála, dara calduroása, de fácia aflandu-se (precum «este duhul vinului, sau alt'a acestui'a asémené,) si de limpegiune «numai si umediála amagindu-se (pucin pentru hirisii'a recélii, «si a caldurii grija purtand) pentru cà sété sa 'si stempere mai pre «larg de cat s'ar cadé o inghite, ce aciast'a mai pre urma in vasele «priimitoáre mergênd, si dupo a sà fire cu cé din náscere a tru-«pului caldura impreunandu-se, (coci amendoe surori a unui pa-«rinte, a soárelui sint) scaparaturile schinteilor din teipucin clatite, «anco mai iute clatindu-le si pornindu-le (cà cum éste osïi'a ne «unsa in buté rotii uscàte.) din schintei scaparatoáre, pára ardietoáre «se fáce, din cáré mai máre perjol de séte se ijderésce, si in materii'a «mai de nainte gatáta, cu iutimé petrundind, mai mult sété se spu-«zésce si se latiésce, (coci dupo socotél'a unor filosofi, toáta mate-«rii'a focului iutime si form'a-i, iute clatire éste,) carii'a cevà im-«piedecáre nepuindu-se, fora nici un prepus toata umediál'a din «fire ar uscà, si dupo cé deseversit uscaciune, cé de perire putre-«giune cu buna sáma ar urmà»].

Intr'acest'a chip fù si invetiatur'a imperátilor, intrand in urechile suppusilor. Coci ce mai de nainte cu lumin'a stidïrii fécielor imperatilor, intr'inemile gloátei intunecat [«Coci lumin'a mare pre cé «mica intuneca»], si nearetat erá, acmù cu lips'a ei toate fora nici o sïiála si stidïre la ivala esiià. [«Ca precum lumin'a soarelui se áre «cotra alalte stéle, asié chipul imperátului cotra senátori, si alalti «suppusi éste; si precum in prezentii'a lui toate se fac nevediute, iára «in lips'a lui cé cat de mica, si de departe luminéza si schinteiaza, «asié inainté fécii imperátului toate chipurile suppusilor se mic-«sioréza si toáta gur'a sloboda se infrenéza; iara in dosul lui, si cel «mai mic in palátul lui, precum schiptrul imperátului in man'a sà «poárta, se aráta»]. Ca dupo ce trumbiti'a pozvoleniii Dimocratïii in audiul tuturor cantá, dintr'ambe partile fiete cáre dihánie glas de sfat si bolbaitura de invetiatura incepù a dà. Si asié cati mai de nainte erà ascultatori, atatie atuncé se facura invetiatori, dintr'a caror'a cuvinte si sfaturi alta cevà nu se intielegé, fora numai chíote netocmite si húete neaudite. [«Ca precum nenumerate picaturile

«ploii din nuorĭ cu repegiune prepament cadind, un huet oare cáre «dau, iára vre un glas tocmit nici cum, si precum a unui organ de «muzica, toate coardele de o data lovindu-se, o rezsunare oare cária «dau, inse vre o melodie tocmita si dupo právilele muzicai alca«tuita nici cum nu se aude, (caré puterii audiului mai mult ingre«tiosiére aduce de cat placére), asié éste si voroáv'a a multi si tot «de o dáta»] ; intr'acest'a chip si jigániile acésté intr'atat'a voe sloboda vedindu-se, cu toatele socotiià ca cáré mai tare vá puté strigà aceii'a invetiatura se vá ascultà. Asijderé de osebi ce ar fi fost destula, si anco de prisosála galciáv'a pentru alégeré aceii pásiri dobitocite, sau jigániii paserite anco mai máre erá dihonii'a si zarv'a, cáré intre dinsele se facé, cine ar judecà si cine s'ar giudecà, cáré ar sfatui si cáré s'ar sfatuì. [«Precum aévé éste, ca unde lipsésce, «incepetur'a staruitoáre, toate mijlocile incepeturii ne staruitoare sa «se fac»] ; ce, pentru cà intr'un cuvent sa dic, toáte spre tulburáre si neasiediare se intorsése, asié cat ce s'ar fi spre binele si folosul de obste nedejduit, spre razsip'a si prapadenii'a tuturor se facé.

Ambe partile amenduror monarhiilor intr'acest'a chip imparechendu-se, si fora nici o isprává din cuvinte desiérte numai oproscandu-se, si ce mai cu cuviintia de grait si de facut ar fi, nedomirindu-se ; tot de o dáta si fora véste in mijlocul theátrului jigánii'a, cáré Vidra se chiáma, cu mare obraznicie sarì si intr'acest'a chip Proimiul voroávei sale incepù.

Vestïta axioma intre cei fizicesci filosofi, éste, ca cel désémené iubésce pre cel siie désémené. [«Iubirea dára cotra cel siie de asémené, «và sa aráte neiubiré cotra cel siie nu désémené»]. Asié dára pásïré zburatoáre ori cand pricin'a pásïrii siie de asémené ar graì, tot dé un'a mai cu priintia parté i ar tiné de cat právil'a dréptatii ar poftì. Asijderé ori cand dobitoc, pentru dobitoc in pricina ar vorovì, mai cu iubiré firii l'ar ocrotì, de cat dreptáté giudecatii ar suferì, si asié intr'ambe partile mai mult faciarnicie de cat omenie, sau mai mult asupréla de cat drépta socotéla s'ar fáce, de unde urmáza cà supt poál'a priintii, sau a nepriintii, pururé chipul adeverintii ascuns si acoperit sa remae. [«Ca precum in téc'a

«stramba sábii'a drépta, nici in téc'a drépta sábii'a stramba a întrà «nu poáte, asié unde éste luáré fécii sau stramuráré priintii toáta «nedéjdé giudecatii drépte afára se scoate»]. Pentru cáre lucru, eu cu proast'a mé socotéla asié mai de folos a fi asi aflà, cà galciav'a a atatè guri in zadar sa parasîm, si un chip cà acel'a sa gasîm, cárile intr'ambe partile a fáce sa nu aiba, pentru cà priinti'a firésca, mai mult intr'o parte, sau intr'alta parte sa nu'l nastavasca, ce numai ori ce ar poftì drépt'a socotéla, acei'a sa dica, sa fáca si cu giudecát'a sa alégà. [«Ca dreptul giudecatoriu antei pre sîne de drept, apoi «pre altul de stramb giudeca, si antei ascunsul inimii sále de faciar-«nicie curatiésce, apoi pre altul sau din nevoe il izbavésce, sau «dupo a lui vina il osîndésce»]. Asijderé asi sfatuì, cà ori in ce chip s'ar puté, cu un cias mai înainte hotar si seversit galcévii acestii'a sa punem, [«Ca galciav'a lunga atocm'a éste cu boál'a hronica»], cà nu can'dai mai indelung scuturandu-se si cernendu-se voroáv'a cotra acésté, anco mai multe shismate si erése sa se scornésca, pre cárile sau pré cu mult greu, sau nici cum vre o dáta a le potolì veti puté.

Acésté anco vorovind Vidr'a, si anco bine sfersit cuventului seu nepuind, preste a tuturor nedéjde, pásìré caré se chiáma Bòtlan cu máre manie si probozála a o tistuì incepù, si groznice sémne din ochi si din cap sa táca ii facé, si cotra acésté o aporie ypothetica dicênd, scorniià:—Tu, o Vidro, de ai fi sau din pásirile zburatoáre sau din dobitoácele pre uscat amblatoáre, ar puté cinevà dice ca doára a ambe partilor in cevà mai de nainte sciinti'a ai fi avut. Iára acmu jigánie in ném prepus, dintr'alta stîhie si supt alta monarhie suppusa fiind, cum socotesci ca pentru lùcrurile tie in radecin'a lor necunoscute, invetiatur'a cé mai buna si sfátul cel mái ales a dà vi puté? Ce mai bine ar fi, precum mi se páre, pentru lucrurile, cárile in inainté mergëtoáre simtirea nu le ai avut, a le scì si a le cunoasce sa nu te falesc. [«Ca precum toata sciinti'a din povàti'a simtirilor se afla, «toata lumé scie, coci nu orbul, ce cel cu ochi giudeca de vepséle, «si cel cu urechi, iara nu cel surd alége frumsetié si dulcéti'a «viersului »]. Au nu tu odaneoára prin fundul marii primblandu-te, si spre venáré péscelui sipurindu te, eu din faci'a apei te o-

glindém? Ce poate fi ca sau nechemata ai vinit la locul ce nu ti s'au cadiut, sau de te-au chemat cinevà, prin gresiál'a nesciintii aciast'a s'au facut, coci Cainele marii si Vidr'a cu jiganiile uscátului ce tréba, sau ce amestec pot avé? Au doára vii sa dici ca din fire asié esti tocmita, cà de pre uscat fiind, putére sa aibi prin multa vréme in apa, fora a aerului trebuintia, a te zabavì sa poti? Ce aciast'a mai vertos impotriv'a ta fáce? coci au pute-và Racul, jigánie de pre uscat a se numì, coci cu dilele prin otáva se násce, si din aer vre o inadusiála sau putregiune nu i se násce? De cáre lucru, precum mi se páre, negresit socotesc, ca cum cu máre obraznicie la adunáre nechemata te ai aflat, asié mai cu máre nerusináre, de nime neintrebáta sfat, si acest'a spurcat, ai dat. [« Ca pre cat éste « de folos la vrémé de trebuintia cuventul cuvios, cu atat'a éste de « imputicios cuventul acellui'a, cárile de nime neintrebat, tuturor «da sfat.»] In inim'a ta aciast'a ascuns 'avend, cà cu o voroáva vicléna si cu un obraz ce nu scie a se rusinà, doáe viclesiuguri sa poti astérne, si cu doae reutatii sa te poti acoperì: un'a ca chip dupo invetiatur'a ta cercandu-se pre tine sa te afle, si apoi cu sfátul si alégeré a monarhii mari cà acésté giudecatoáre si alegĕtoáre tuturor impotrivirilor lor puindu-te, lumé sa dica, precum tu de cat toate alalte mai cu minte si mai cu socotéla sa fii. Deciià, tu jigánie mijlocie si de ném cu prepus fii'nd, prostii'a in evghenie sa ti se intoárca. [«Coci toáta evghenii'a «la muritori in láud'a numelui videm ca se staruiásce»]. A do'a, ca macár cum mái mult dobitoácelor in pátru picioáre asemenendu-te, (precum singura tu cu al teu cuvent te-ai legat), [« Coci la cel cu«noscatoriu mai táre se tine si éste legatur'a hiresiului cuvent, de «cat frenghii'a intreita de la altul infasiuráta»], mai mult in cumpen'a dobitoácelor greuimé dreptatii sa pleci, si dupo faciarnicié priintii, iára nu dupo poft'a dreptatii, giudecát'a sa abati. Inse eu, o pásire si de ném si de minte proasta fiind, (coci nici in carne vre o dulcétia, nici in péne vre o frumsétie port,) mai mult a graì nici pociu, nici mi se cáde; fora numai ce si cat intr'adever, am intie-

les si am sciut, acéi'a din prostïi'a inimii am grait. Iára giudecát'a fie a intieleptilor.

Toate gloátele de cu socotéla cuvintele a prostului Bôtlan nu numai cat se mirara, ce anco si foarte placêndu le, cu mari láude le laudára; coci nu pucin prepus in inimile tuturor intrà, pentru a Vidrei fora véste voróava, nepoftita invetiatura si necersiuta sfatuitura; si asié in dáta despre parté pásirilor intr'o inima si intr'o gura cu toátele alégere facura, ca precum Vidr'a nici cum in cét'a zburatoárelor nu se poate numì, asié si din monarhii'a dobitoácelor trebue a lipsï. La cáre sententiie mai multa sfáda si voroáva struncináta s'ar fi scornit, si mai multa ocára s'ar fi lucrat, de n'ar fi fost Brebul lucrul cu un cias mai inainte spre descoperiré adeverului apucat. A Brebului dára voroáva intr'acest'a chip fú :—Vidr'a odaneoára din némul nostru si erà si se tiné, si cu noi déválom'a, si hran'a si traiul ii erà, (precum si faci'a si floáré perului o vedésce, macar ca statul trupului de mojicie i s'au schimosït si s'au logosit,) pre cáré noi vedind'o ca cu vrémé marimé sufletului, cáré la noi éste, precum toata lumé scie, ca parté trupului cé roditoáre, cáré in cevasi macár betejindu-se, de grábnica moarte aducatoáre éste, pentru a vietii sprijinéla, a o rumpe, si de la noi a o lepadà nici ne indoim, nici ne ferim. Aciast'a dára a sufletului vitejie, precum am dis, vedind ca la dins'a din di in di scáde, apoi si alte lucruri de viclesiuguri, ingaiméle de amagéle si fapte pline de reutate, precum sint sïcofandïile, clevétele, minciunele, cotra cárile si furtusiágul adaogé, si lucruri de ocára si blastematiesci, iára nu de numele némului nostru vrédnicé facé; macar ca si de multe ori am certat'o si am dojenit'o, ce inzadar [«Ca precum éste suflaré la carbunele aco«perit, asié éste certáré la inim'a intr'ascuns data reutatii»].

Pentru cari pricini, din tabl'a némului si a rudeniii noastre de tot am ras'o, si asié si de tot din hotárele noastre am izgonit'o. [«Ca «mai mult folos aduce publicai din sïne un chip reu a izgonì de cat «diéce bune in sïne a priimì, ca precum aluátul mic intr'o cováta «máre, toáta framentatur'a dospésce, asié un om reu intr'o publica, «pre toti cu reutáté lui amésteca si i tulbura»].

Dupo acéi'a, ea in cét'a altor jigánii a se dà sau temendu-se, sau rusinandu-se, sau poate fi si de trufie inflandu-se [«Coci mendrii'a «de tot oarba fiind, precum peste cei mari, asié si peste cei mici da»], de lacásiul statatoriu despre uscat s'au parasït, si prin aduncurile apelor orbecand, cu pitïcei foámé a'si potoli, si cà valurile ce in spináre poarta cé mai multa viétia tulburáta si neasiediáta a'si petréce, si'au ales.[«Ca cine némului seu este uracios, cum poate fi streinilor dra«gastos ? si a carui'a reutati pamentul seu a le sufferí n'au putut, cel «strein cum le va puté rabda ?»] ; pre cáré de atat'a vréme in perire si ratacire sciind'o, iáta acmù intre gloate amestecáta o vedem. Povésté Vidrii, noi Brebii din mosii stramosii nostrii asié am apucát'o, asié o marturisïm, si asié o intarim ; iára voi'a fie acelor mai mari.

Cu totii priimira marturii'a Brebului, si cu totii intr'un sfat alésera, cà Vidr'a dintr'amendoáe monarhiile afára sa se gonésca, si nici intr'un ném de alor sa nu se mai numasca ; [«Ca precum celui «bun toti streinii rude, tot betranul parinte, tot verstnicul frate, si «tot locul mosiie, asié celui reu toáte rudele streine, si toáta mosii'a «nemernicie ii éste»] ; si cum mai curend dintre adunari sa lipsasca, disera, cà nu cumvà intre dinsii mai multa zabáva facênd, mai pre urma si aciast'a vre o pricina mai spre máre vrajba intre monarhi sa se scornésca.

Vidr'a, sau pentru viclesiugul ei, sau pentru veche pizm'a altor'a, [«Ca pizm'a véche éste cà cáriul in inim'a copáciului»], sau la vrémi'a ré pentru buna sfatuiré ce dedése, [«Ca precum «se dicé, toate vrémi'a sà au, si fora vréme si pané face greu«táte stomáhului, cáré cé mai de tréba, si mai de aproápe «hranaiéste,»] sau ori in ce chip ar fi fost, acmù vedindu-se osïndïta, si dintre toate cétele cu máre ocára si dosáda izgonita ; asijderé pentru binele ce sfatuise, precum cu reu i se platésce simtind, minté de i-au fost ré, anco mai ré a fi socotï, iára de i-au fost buna, spre ré socotéla o intoársa. [«Ca nemultiemit'a pentru «mari slujbe si de bine fáceri, din nedéjde in nenedéjde il baga, ne«nedéjdé in nebunie il impinge, si asié din sluga credincioása, ne-

«priiátin de cap il fáce»]. Caré intr'acest'a chip voroáv'a intoarse : — De vréme ce pre mine din cét'a celor cu patru picioáre me lepadáti, (ca in parté zburatoárelor sau sa fiu, sau sa fiu fost, nici chipul, nici firé me aráta), iata ca urmáza cà in monarhii'a celor de apa sa me dau ; fie dára si asié. [«Ca limb'a gloátelor éste vrajé bozilor, si mai lesne «ar fi cuivà áp'a curetoáre a poprí, de cat limbilor multe a stepanì»]; si iáta ca dintr'adunarile voastre, vrend nevrend imi cáuta a lipsï. inse oarce, ce radecin'a adeverului atinge, a graì nu voi parasï.

Bôtlánul, pasire de ápà sau pésce de aer fiind, coci si in fundurile apelor prin multa vréme, si prin áer nu mai pucin de cat alalte pásiri máre slobodienie are, inse adeverul ce éste sa dic ; adeverat pásire éste, macára ca carné la gust ii éste cà a Delfinului , si macára ca precum prin aer cu slobodienie poáte zburà, asié si prin fundul apii se poáte primblà, inse de multe ori mi s'au templat a 'l vidé in novoáde cà pescii incalcit, si de multe ori si inecati, si de tot inadusiti din mréje ii scot. Cocí lacomii'a astupandu-i ochii, dupo pesci fora sïne alergênd, in loc de venat, el se venéza; cáre lucru din toáta ipopsïi'a péscelui il scoate, si macar ca precum aévé éste tuturor, ca el mie nepriiatin de moárte mi s'au aratat, inse adeverul ce éste a tagaduì nici poci, nici mi se cáde; [«Coci nu pu«cina vrednicie éste, si pentru nepriiatin adeverul a marturisï»], de cáre lucru poci sa dic, ca el cate pentru mine 'au grait si au marturisït sa fie si adeverate; inse nu atat'a de gré erà pricin'a vinovatii méle, cà cu izgnánie cà aciast'a sa fiu osandit, coci canon de obste éste, cárile dice : [«Pedepsïtului, nu trebue a i se adáoge pedéps'a»]; coci destula erà nesufferit'a mé izganie, si din rudele, si mosiile méle instreinàre, si ce ar fi mai mult trebuit pedéps'a anco mai inainte a urnì, adeca, precum din rudele dobitoáce, asié si din streinele pásiri izgonit sa fiu. [«Ce, precum se dice cuventul, ca nevino«vatii'a unui'a otiapoc sta in ochiul altui'a»].

Ce la cuventul ce vrém sa dic sa me intorc. Iáta ca cu pîr'a Bôtlánului, si numai cu o marturie a Brebului, (si aciast'a impotriv'a a legii tuturor legilor, cu o marturie numai, sententii'a vinovátului cé de pedépsa a se dà) dintr'ambe izvoádele m'ati lepadat; dára asi

poftï sa sciu cu ce privileghie puteti stricà Axiom'a vechilor filosofi si mathemátici, cárii dic: [«Cárile sint tot intr'un chip cotra altul al « triilé, tot intr'un chip sint intre sïne.»] (Coci Vidr'a nu pucine, nu pucine faclii topise'asupr'a cartilor filosofesci) si de vréme ce eu, coci in prepusul dobitoácelor si a pásirilor am cadiut precum sa fiu de ápa, cu cat dára, rogu-ve, mai vrédnic éste sa se numásca pasire, cárile fora prepus dobitoc éste, si coci sa se numasca dobitoc, carile fora prepus pasere éste, (nici ve mirati de ale méle inpleticite protases, coci simperazm'a va esì aratatoáré adeverului) si asié doáe fire intr'un ypochimen neputend stà, iata ca fire cà aciast'a, òri caré ar fi, nici pasire nici dobitoc ar fi, si coci acel'a mai máre dreptate inainté, nu a fécielor, ce a faciarniciii voastre ar a fia? si eu pene intr'atat'a dela toti dela voi m'am asié de greu osïndit?

La acéste cu totiiantei se zimbira, apoi rîse, iára mai pre urma cu chicote hohotira, dicênd: Vidr'a cu némul si gandul si cuventul 'si-au pierdut, ca cine'poáte macar cu minté doáe firi intr'un yppochimen cuprinde? sau cine vre o dáta pasïre dobitocita, sau dobitoc paserit au vediut? Vidr'a dise: Intr'acest'a chip si eu mai de nainte pentru himer'a filosofilor nu seversiiam a me mirà, si peste putïntia a fi in fire, precum si voi acmù, socotïiam. Ce de vréme ce Brebul s'au facut pésce, cu cat mai pre lesne và fi pásïré zburatoáre a se fáce dobitoc cà céle in patru picioáre amblatoáre, si anco mai aévé de viti vré spre aciast'a sa ve pricépiti, antei a scì vi se cade, ca ce hotarîre are Trigonul la Mathemátecá, acéiasi are syllogbismul la Loghica, a caror'a hotarîre mai sus v'am pomenit. Acmù dára binisior socotiti, ca de vréme ce eu am putére din fire daruita precum aerul atráge, asié a nu' trage in voe sa-mi fie, si pentru coci in doáe stïhii poci lŏcuì, dintr'acélesi me izgoniti, si alta pricina in mine, precum mi se páre, a aflà nu puteti, fora numai, coci din fire cu oare ce mai mult de cat alalte dobitoáce sint daruit, eu dara coci asié pociu, in vinovatie cá aciast'a am cadiut; dar anco cel ce nici intr'o parte deplin, si nici a unii firi célé ce i se cad hirisii nu va avé, oáre de acel'a ce viti puté giudecà? Ca precum am dis simperasm'a trebue

sa urmésce protaselor. Cà aciast'a, minune intre voi, o jiganiilor si pásirilor, éste Camil'a nepaserita, si paseré necamilita, carii'a unii, alcatuindu-i numele Strutocámila, ii dic. Aciast'a precum hirisia Camila sa nu fie, pénele o vědesc, si si iarasi hirisia pásire sa nu fie nezburáré in aer o pîrésce, si ventul, cárile nu o poate rîdicà. Ca, pre cum tuturor sciut éste, ca toáta hotarîré pásïrii este,a fi dihánie cu péne, zburatoáre si oatoáre, deci dihănii'a éste némul, iára zburatoáre deosebiré, cáre deosebire asiési de tot de la Strutocámila lipsésce. Asié dára aéve fiind, au puté-va cinevà cu minté intréga, a dice sa indrazniasca, precum toáta hotarîré pásïriin Strutocámila se cuprinde? si asié urmáza, ca sau pre mine anco nu m'ati cunoscut, sau si pre aciast'a dihánie, precum si ce éste sa o cunoásceti, si asié radecin'a adeverului intïngênd, sau aratati [«Ca pizm'a véche ve impinge la lucruri noáo, sau marturisïti ca in «cápete de hartïe purtati crieri de arámia»]. Iára cel mai de pre urma al mieu cuvent éste, ca adunáré aciast'a, chezi rei si-au vrajit, de vréme ce numele fiindu-i adunare, altor'a cu lucrul éste stramutare, si sláv'a tïtului de monarhie, iára fápt'a ii éste de tïrannie.

Acésti'a Vidr'a cu lacremi dicênd dupo porunca in izgnánie la marginile garlelor se duse. Esind ea de acolé, indáta in mijocul gloátelor esì Caprioár'a de pustïiul Aravii, cári'a, dupo sylloghizmul Vidrii, lucrul cu ispit'a intr'acest'a chip dovedïa, dicênd:—Vidr'a pentru Strutiu au pus socotéle loghicesci, dára eu sa ve spui ce au vediut ochii Arapesci. Eu si Strutocámil'a impreuna la pustïile Aráviii lŏcuim; in partile acélé campii nici o dáta cu pájiste nu invordiesc, ce pururé cu mari nasïpisiuri galbenesc, cade s'ar si násce vre un fél de buruiána, de mari holburule, cárile ventul Austrului scornésce, se acoper, coci intr'alt chip cinevà sa-i numasca nu va puté, fora numai sau munti clatïtori, sau campi nestatori le-va dice; deci cu venturile pre acol'o mutandu-se si locurile, alt féliu de copáciu sau de buruiána, de táre gramadiré nasïpului acelui'a, neacoperita sa remae nu poate, fora numai inaltii copaci, cárii Finiçii se chiáma, in cárii nici odaneoára Strutocamila urcata a vidé nu mi s'au templat, si nu numai in vervul finicului (carile intr'acéle parti odihn'a si aciuaré a tuturor zburatoá-

relor este,) ce asiési nici un cot de la faci'a pamentului in aer rîdicandu-se nu l'am vediut. Anco si alt'a (caré mult éste de mierat), ca de multe ori Arapii asupr'a noastra gonitoare scornind, pe amendoi o data din nasïpuri ne scorniià, unde cu putéré rapegiunii picioarelor din fierale sulitilor, din simcélele çidélelor, si din vrajmasi coltii ogárilor scapám. Iára Strutocámil'a si de mine inapoi remané, si cu pénele si aripile ce avé in primejdïi'a mortii cadé, coci cu alergaré ogárul o agiungé, si in aer, de greuime, neputendu-se rîdicà, de cat un epure mai slába si mai peminténa a fi se aretà, de cáre lucru socotesc ca cuvintele Vidrii adeverate sint.

Iára in monarhii'a pásïrilor erà pásïré, cáré se chiama Corb, caré mácaru ca din tagm'a a doá erà, inse cu o intempláre pre acé vréme epitrop Vulturului erà. Acest'a, toate lucrurile in monarhii'a pásïrilor a fáce sau a desfáce in voi'a sà avé, nici glas sau cuvent impotriv'a lui cinevà a scornì a indraznì puté. [«Ca in vremile vechi pof-«tele stapanilor právile de lége suppusilor erà»]. Aciast'a pásïre, precum tuturor dobitoácelor moárté le poftésce, cine poáte sa nu scie? Si precum pre dinafára négra din hereghie, anco mai ponégra pe din luntru erà de pizma si de manie, (carii'a ce sa-i fie fost pizm'a si pricin'a pizmei, la locul seu pe larg se và dice) [«Ca precum «arsiti'a soárelui peliti'a muta din alba in négra, asié pizm'a inimii «muta gandul din bun in reu»]. Deci Corbul, precum a Vidrii asié a Caprioarei cuvinte mácar ca le audiià, inse cu greu si cu grétia le sufferiia; [«Ca cuventul bun si neplacut éste cà doftorii'a gretioa-«sa inse folositoáre in trupul bolnavului; ce la cel intielept asié, «iára la cel nebun éste cà otráv'a in manunteile sanetosului»]. Le sufferiia Corbul acéslé pentru a vremii neindemanare, iára cumplita amaraciune, nu numai in glas ce meniià, ce anco si in pantece dospiià, si catavà vréme un syllogbism alcatuit in *Bárbara* impotriv'a Vidrii a fáce siliià, mai vertos ca la dinsul viersul grumázului intr'aciasta forma a sunà se paré, si anco mai ales, ca el alt gand asupr'a proastei dihanii Strutocámilii avend, (precum mai in urma aévé và fi,) si sylloghizmul Vidrii de tot a stricà in minte avend, form'a aciast'a numai, dupo socotél'a Loghicilor ne dïerisita si nestricáta

si in tot chipul adeveráta a fi credé. Deci asié Corbul, dupo ce multe sudori versa, pene hotárul mijlocitoriu afla, sylloghizmul din protáse intr'acest'a chip incue: — Toáta dihánii'a cu doae picioáre, cu péne si oatoare éste pasîre; dára tot Strutocámil'a éste cu doáo picioáre, cu péne, si oatoáre. Iáta dára ca tot Strutocamil'a, fora nici un prepus, éste pásire. — Iár dupo incheiáré syllogbismului acestui'a, palinodïi'a ritoricésca a poftorì incepù si vatologhii'a poeticésca prin multa vréme crangaì: — Pásîre éste Strutocámil'a, pásîre éste, si iárasi dic pásîre éste Strutocámil'a; dihánii'a aciast'a Strutocámil'a éste pásîre. Pásîré aciast'a si dihánii'a aciast'a éste Strutocámila. — Apoi iárasile hotárile loghicesci in sîne inturnà dicênd: —Pásîré se oáa; oaale sint a pásîrii. Strutiul se oáa; oáa áre Strutiul. Iáta dára, ca pasîre éste Strutiul.—Apoi iarasi cà dintei, numai intr'alta forma, syllogbizmul inturnà:—Pásîré áre péne. Strutocámil'a áre péne. Iáta dára ca Strutocámil'a éste pásîre. Asié dára Strutocámil'a precum pene acmù adeverát pasîre au fost, asié si de acmù inainte pásîre a fi vrédnica éste, si anco nu fiete ce pásîre, ce asiési slavita, laudáta, si in buni chezi luata, de vréme ce deosebit de défirimé trupului ce poárta, si in basn'a véche và sa se dica, ca oáre cáre evghenie in némul seu áre, inse cà asîn'a despre maica, partè Vulturului spre semnul monarhiii, sa fie avend.

Toti Sioimii, Uleii si Coruii si alalte de stervuri iubitoáre pásîri frumos crangaitul Corbului laudára si cu multe lingusituri si colachii invetiatur'a-i si intielepciuni'a-i preste nuôri rîdicara; [«Ca «mai toti suppusii de frica obiciuiti sint, nu ce adeverul, ce ce stapa«nul poftésce, acéi'a sa láude si sa fericésca»] si fiete cárile in sîne si cu sîne socotîiá, precum alt syllogbizm impotriv'a acestui'a aratatoriu, nici a se aflà, nici in minté altui'a a se násce éste cu putintia. Cà acésté, pásîrile éle in de éle prin limbi purtând, ori cáré impletecitur'a cuvintelor audiiá, de dováda cà aciast'a amutiiá. [«Ca «macár ca ré éste amutiré din lips'a organelor de voroáva tocmitoa«re, dára anco mái ré éste cand purcéde din lips'a si nesciinti'a cu«vintelor trebuitoáre»]. Si acmù mai mai tot cuventul se curmà, si tot respunsul impotriv'a Corbului, si toáta gur'a mai mai se astupà

[«Ca precum sciinti'a lucrurilor éste lumin'a mintii, asié nesciinti'a «lor éste intunecáré cunoscintii»]. Si acmù cu toátele mai mai dupo voi'a Corbului se lasà, de toáta impotriviré se parasïià si toata intrebaré cu atat'a se potolià, de n'ar fi Ciacálul cotra Hulpe cum mai curend alergat, cárile la dins'a lipindu-se :—Frate Hulpe,—dise,—poti rabdà cà intre pásïri dihánie mai cu socotéla si mai cu meştersiugul loghicai decat intre'noi sa se afle? [«Ca nu éste in lume cuvent atat'a «de istetiu, sau lucru asié de cu pretiu, cà cárile vre odáta sa nu mai «fie fost, sau a nu mai fi de acmù inainte sa poáta»].

La aciast'a intrebáre a Ciacálului, rîse Hulpé pe supt mustati si in grába greu respunse; [«Caci la intrebáré grabnica, greu sfat «a dà semn de minte ascutita éste»] si dise.—De n'asi avé fric'a Vulturului, cand cevà din coltii miei pe ciolánele stervului ar remané, atuncé si Corbul, de uscáte vinele goálelor cioláne clontiul si-ar ciocanì. Ce doáe lucruri sint cárile la ivála a me pune me oprescu: unul, coci ca din fire mai bucúroása sìnt cu meştersiugul, de cat cu tarïi'a a me sfadì; altul, coci tot déun'a voi'a Vulturului a cautà m'am obiciuit, pentru coci adése la un ospetiu si la o masa amendoi a ne ospetà s'au templat, si asié adése in mancari si in beuturi impreunaré spre cinsté politicésca si dragosté in facia prietïnésca a aratà me silésce. [«Coci dragosté cumparáta pre bani sau pre mancari si be«uturi, in sfersitul acelor'a si ea se sfersiésce; iara drágosté din su«flet adeveráta in seracie si in foámete slujb'a vredniciii isi aráta»]. Deci, de vii vré sa me asculti, supt piélé Ciacálului pune meştersiugurile Vulpii, si gur'a tá graiasca; fie duhurile impingatoáre alo méle.

Ciacálul acést'a de la Vulpe audind , dise:—Eu, dupo cuventul teu si in fundul marii a me afundà, si in mijlocul focului a me aruncà, si nici cum vietii méle a crutià nu me voi ferì; numai precum toti cei cu socotéla in lume asié si eu, nu numai pentru agonisïré, ce si pentru pádi'a cinstei me nevoesc. [«Coci spre agonisiré, si casti«gáré cinstei, sudorile trupului destule sint; iára spre pádi'a nebete«jirii ei, lácremi de singe trebuesc»]; [«Ca cu multul mai pre lesne «éste cetáté cinstïi a dobendì, de cat pre acéiasi despre nenumera«tii nepriiátïni à o strajuì, si nebiruita a o padì»]; de cáre lucru so-

cotesc, ca macáru cu duhurile tále vitejésce cinsté cuventului spre stricáré sylloghizmului Corbului voiu agonisï, si hrizmurile ce sint in Triposul lui Apolon intemiiate pre lesne imi va fì a le farâmà, si in toáte stramtile a le destramà. Numai spre céle mai urmatoáre, un'a me fáce mai táre si cu tot dédinsul a socotï, adeca cuventul cárile imi disesi, precum cinste Corbului de fric'a Vulturului dai; deci, de-ti éste gandul intr'aciasta socotéla si de vii sa-i padiesci cinsté nebetejita, mie lucrul acest'a pene mai pre urma fora primejdie sa'm fie, socotesc ca nu va puté; [«Ca de multe ori s'au tem«plat intr'ànim'a ce intra fric'a nepriiatïnului, afára scoáte drágosté «priiatïnului»]; de cáre lucru, sau vrend sau nevrend, intr'o parte dandu te, eu fora nici un agiutoriu, in gur'a si vrajb'a precum a Corbului, asié a altor'a cárii cáuta in gur'a Corbului, voiu cadé, si asié atuncé te vii aratà, ca cu man'a altui'a siérpele din borta sa scoti ai vrut, si pre mine cléşte impotriv'a jerátecului m'ai facut.

Hulpé, dinteiasi dáta cu blastemi si cu giuramenturi pre Ciacal dintr'a acésté prepusuri a scoáte incepù; [«Ca juramenturile intre «muritori pentru alta nu s'au scornit, fora numai; supt numele ma«relui dumnĕdiĕu, demonul mai pre lesne meştersiugurile sále sa-si «lucréze»]; [«Ca unde éste inim'a curáta, nici antei giuramentul, «nici pre urma viclesiugul, sau calcáré giuramentului incápe»]. Hulpé dara incepetur'a voroavii intr'acest'a chip facù:—Iubite priiátïne, nu cu-dïva iti pára pentru coci disi, ca cinsté Corbului pentru fric'a Vulturului padiesc; [«Coci lucrurile intre muritori nu atatć se «ispraveşc ce le poftésce voi'a, cà cate se lucréza ce le da man'a si «vrémé»]; pentru cáre lucru, nu numai a Corbului si a Vultului *), ce de multe ori si a Cucosiului voe cat si dupo indemnáre vremii, cinste si inchinaciune a'i dà pociu, dupo vent intorcénd vétrelele; [«Ca nebun corabiiar s'ar socotï a fi acel'a, cárile pendiele impo«triv'a ventului a deschide ar indraznì»]. Inse adeverit trebue sa fii, ca cu tot némul pásirilor, drágoste adeveráta a avé nu pociu; [«Si unde drágosté adeveráta nu éste acolé, acolé cinsté éste de

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *Vulturului.*

«frica; si unde cinsté se face de frica, acolé indeman'a vremii se «cérca si se astépta, in cáré nici frica sa'i mai fie, nici cinsté cáré «de frica ii dà, de buna voe in ocára sa'i-o intoárca»]. Ca pentru acest'a lucru anteĭ din fire plecáre, apoi de la parinti blestemáre am luat, cà nici odîneoára cotra cinevà de tot inim'a sa nu-mi deschiz, [«Ca cu anevoe un gand in doáe inimi à se ascunde poate, «pre cárile un'a, si mai nici un'a, de-abié, si mai nici de abié il «poate stapanì»], si cu vre o pásïre prieteslug adeverát sa nu leg, fora numai cu Vulturul si Corbul, pentru adése hrán'a impreuna, oárece chivernisála politiciasca sa fac. Iára amintrilé ori cand cu vre o primejdïe simtomáteca pénele li-ar cadé, sau de vrémé schimbarii tuléelor puteré arípilor si a zburarii li-ar scadé, fora nici un prepus adeverit sa fiu imi porunciià, precum acestor'a ori cat de mácra si de venjoása carné li-ar fì, de cat stervul imputit tot mai dulce éste. Aciast'a dára a scì ti se cade, o iubite fratioáre, ca precum se dicè din betrani un cuvent, si precum si noi ceşti mai tïneri acmù cu simtirile li-am dovedit, [«Ca «de multe ori clontiul Corbului si a Vulturului ochiul Vulpei «s'au vediut scobind»]. De vréme ce pásïrile acésté din fire nu numai dobitoácelor, ce si pásïrilor nu numai tuturor dihániilor pre picioáre amblatoáre, ce si lighioilor pre pantece tereitoáre, si nu numai tuturor viilor, ce anco si tuturor mortilor nepriiátïni de cap sint, [«Ca cine numai al seu bine si fericire cérca, «a tuturor reul si bezcisnicii'a poftésce»], si precum de singele fierbinte, asié de stervurile imputite tot dé-una insetate si nesaturate sint; asijderé nici intre vitïoán si gras, vre o deosebire, sau alégere fac, nici intre mare si mica, bucát'a sau inghititur'a mai de sátiu, sau mai de nesátiu a fì socotesc; [«Coci lácomul «si satul flamend éste; si lacomii'a nici in hotárele gheometri«cesci se oprésce, nici de exçentrurile astrolighicesci se cover«siésce, nici cáuta materi'a si form'a filosofasca, nici cunoásce «deosebiré si alcatuiré loghiciasca, nici in Ritorica tropul indes«tulírii au ascultat, nici in grammática gráiul fora chip si cu«ventul: agiunge, au invetiat. Ce precum se véde nu ucinica, ce

« dïdascala Alhimistilor éste, carora nici adunc fundul marei, « nici nestrabatuta a pamentului grosïme, nici pre supt radeci-« nile muntilor si stancilor a metallilor siuvaite vine, nici nici de-« partaré locului, nici primejdïï'a mĕrsului, nici nevoi'a agiunsu-« lui, si asiési nici iutimé si arsur'a focului de la acel din fanta-« zie nascut si din crieri prefacut aur, ii poáte oprì »]. De cáre lucru singur poti socotì, o priiatïne, de éste cu putintia lácomul a cuiva intr'adever drágosté sa padiasca, si vre odeneoára a altui'a folosul si precopsál'a sa poftésca. Intr'acest'a chip, Vulturul si Corbul fiind, si intr'aciasta ré dïathesin aflandu-se, cum cinevà in lume atat'a de fora crieri s'ar aflà, cà nu numai poft'a spre seversiré reului sa le fáca, ce macar asiési din gand spre aciast'a sa gandesca, [« Ca cel ce spre reu cu lucrul agiutorésce, si cel « ce fapt'a ré cu gandul o priimésce si o invoiásce, tot-un'a sint»]. Asié dára, iubit'a mé, in toáte impotrivnicele fortuni nedespartita socie, din toáte prepusurile esind curát'a mé cotra tine inima precum éste cunoásce. [« Precum Hulpé mai mult in siuvaiti, « de cat in fuga nedejduiásce, asié inim'a vicléna mai mult acoperit « de cat aéve graiásce »]. Si spre rîdicaré a cadiutei cinstei a tot némul dobitoácelor si jiganiilor pre cat poti in lucru si in cuvent te nevoiásce. [«Cá toata slav'a si láud'a numelui cé mai de frunte éste, « cand cineva cu ostenintiele, cárile pentru mosii'a sà sudorile si-au « versat, si pentru némul seu toáte primejdïile in sáma n'au « bagat »]. Iára eu, cu curáta inima me giuruesc, ca in toáte agiutoáre si impreuna lucratoáre, si ce éste cápul lucrului, spre toáte priimejdïile priimitoáre si sufferitoáre voi fì.

Seracul Ciacálul mácar ca si el de vic'én éste ladát *) ; inse cu bucatiéo'a dulce a Vulpii inghitì si unditi'a otravii amára ; [« Coci « precum de cat dreptul se poáte aflà altul si mai drept, asié « si de cat viclianul ése altul si mai viclian »] ; si asié el, insielandu-se si dela Vulpe ce va graì foarte bine invetiandu-

*) Credemu co trebuia indreptatu : *laudát*.

se, in mijlocul theátrului cu mare indraznéla esì, si inainté tuturor gloátelor cuvinte cà acóstè facù :

—Vidr'a, ném cu prepus, cuvent fora prepus au grait, si sfat adeverát prietïnesc au sfatuit [«Ce unde urechile adeverului «sint astupáte, acolé toáte hrizmurile se par basne»]; inse fiete cárile dintre noi, cu cé stanga numai, iára nu si cu cé drépta uréche ascultandu-l, nu numai cat ca cuventul nu si-au intarit, ce anco máre gramáda de ura asupra si-au gramadit. [«Ca máre scarşnetul roátelor, astúpa voroáv'a caraúsilor»]; si in loc ce multiemita, pentru dezveliré adeverului i s'ar fi cadiut, nu numai din tiára-si s'au izgonit, ce anco si din izvodul némului seu s'au lipsït; si aciast'a nu dintr'alta pricina, precum mi se páre, au purces, fora numai din véché si ranced'a pizmaluire. Iára ancosi ori cum ar fi, atat'a cunosc, ca toáta cu folos voroav'a Vidrii si ei in stricáre, si altor'a spremai mare neascultare si neasiediare s'au facut. [«Ca ventul vivorît, sau aerul «táre clatit, tocmit si frumos viersul muzicai alcatuit, de la cat de «ascutitele la audire urechi abatendu'l, neaudit il fáce»]. Si iárasi (cà mai aproápe de tiénchiul voroávei méle sa me lipesc), obiciuita éste minciun'a hain'a adeverului a furà, cu cáré imbracandu-se si impodobindu-se, se véde ca hrizmurile lui Apollon Pithiánul da, si in Triposul cel neclatit, staruita si asiediáta a fi se páre, dára lin sufland Austrul adeverintii, si intr'o párte dand poálele hainei adeverului, grozáva goliciuné minciunii descoperindu-se, se aráta. [«Ca din trii picioáre a «scauiásiului minciunii, unul scotindu-se, in viclesiug radimátul, «fora gresi poharnindu-se, cu buna sáma cu capul in gios se da»]. In cáre scauiasi si sylloghizmul dumisále Corbului, spre dovad'a si intemeiáré vredniciii Strutocámilii, intemeiat si alcatuit a fi se véde. Inse lucrul, dupo socotél'a adeverului, cu multul intr'alt chip se are. Hirisii'a dára a lucrurilor de la cati-và, in cate-va chipuri se hotarésce. Iára cé mai adeveráta, si mai gheneralis éste aciast'a : *Hirisii'a se cuvine totului, fiete carui'a, si pururé.* Deci cea mai deplin, cé mai adeveráta si cé mai ghe-

nerális hirisii'a, pasïrii éste a zburà. Coci toate pasïrile, si fiete cáre pásïre, si pururé au putére a zburà; si nu atat'a pre pásïre pénele si oátul o fáce pásire si dintr'alte dihánii o deosebésce, pre cat o fáce si o deosebesce zburátul, coci amintrilé si Siérpele se oáa, dára pásire nu éste. Decià pasïrile toate dupo hirisii'a lor cé mai chiára, numele némului si-au agonisit, de unde ellinésce πτῆνον, *ptinon*; evreiasce עוף *hof*; arapésce: طير *tair*; latinésce: volatilis, *volátilis*, se chiáma; cárile in limb'a noastra, s'ar dice **zburatoáre.** Aciast'a dára hirisia hirisii'a pasïror *) fiind, de cáré Strutocámil'a lipsindu-se (precum alégeré tuturor priimésce), iáta ca Strutocámil'a hirisia pásïre a se numì si a fì nu poate; ca amintrilé Strutocámil'a, de-ar fi adeveráta pásire, adeverat'a a pásïrilor hirisiie i s'ar cuvinì, adeca tot Strutiul, cà toáta pásïré, si pururé sa poáta zburà; aciast'a dára lipsindu'i, iáta dára ca pásïre nu éste. In cé sistatïchì Dïaforà, hirisii'a lucrului locul cel mai de sus poate tiné dupo deosebire, precum céle cinci glasuri a lui Porfirie poftesc, adeca némul a fì dihánie, chipul pásïre, deosebiré zburatoáre, hirisii'a piuitoáre, templaré in pásïre iárasi supt hirisiie se cuprinde, ca pasïré ver ar piuì, ver n'ar piuì fiinti'a pásirii nu se strica. Deci, precum am si mai dis, hirisii'a cé mai máre in cé staruitoáre deosebire fiind, cáré in Strutocámila cercandu-se si ne aflandu-se, iáta dára ca pasïre a fì nu poáte. Ca precum a omului dintr'alte németuri de dobitoáce deosebiré ii éste socotél'a, si hirisii'a rîsul, âsié in pásïre se socotésce zburátul si piuitul; si de s'ar d'a in lucrurile firii vre un dobitoc cu péne, cu patru picioáre, ce nu mai drépt'a socotéla deplin cà omul sa aiba, acel'a dobitoc adeverat om ar fì. Asijderé impotriva, de s'ar aflà un dobitoc in doe picioáre cu cap si nas, si cu toata alalta form'a omului, numai sa aiba aripi si sa zboare, iára socotél'a si risul sa-i lipsésca, adeverat dobitocul acel'a pásïre iára nu om ar fì. De cáre lucru aévé éste ca la fiete ce dïhánie deosebiré si

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *pasirilor.*

hirisii'a i se socotésce, iar alalta forma a chipului nici cum; macar pasïre cu patru picioáre, macar dobitoc cu doáe aripi, macar cu mana cu cinci dégete, cu unghi si fora per si fora péne si fora socotéla, acéstë toate nici cum hirisia deosebiré pot starui; ca veri manule omului ar fi la moimâtia, veri obrázul moimâtii la Arap, moimâti'a in deosebiré dobitocului fora socotéla, socotélii uimitoáre, iára Arápul in deosebiré dobitocului cu socotéla remane si pururé éste. Acmù dára ce mai multa dováda din socotél'a loghicésca trebue, si ce mai inainte proast'a mé socotéla un picior din triposul lui Apollon a scoate sïlésce, si cě mai de folos o protasin din syllоghizmul dumisále Corbului, in barbar'a alcatuit, a tráge se nevoiásce; [« Coci experientii'a si is-« pit'a lucrului mai adeveráta poate fi de cat toáta socotéla min-« tii, si argumenturile aratarii de fácia mai tari sint de cat toate « chitélele»]. Ca au nu Vidr'a serác'a toata dovád'a ispitïi cum se cade ne prezentuiásce? De vreme ce ea toate hirisíile a dobitocului in patru picioáre avend, si coci numai une templari, (carile precum nici fac, asié nici strica fiinti'a,) mai de asupr'a i-au vinit, adeca si cu vezduhul si cu áp'a in locul vezduhului a se slujì firé au agiutorit'o, pentru adaogeré, iára nu pentru scadéré puterilor firii, din catálogul jigániilor ati lepadát'o. Au doára de s'ar aflà vre un'a dintre noi, in pár'a focului nebetejita, cà Salamandr'a, a vietiuì sa poáta, pentru coci dela fire cu aciasta putére daruita ar fi, eu dic ca si pe acéi'a, pentru mai multe vredniciile firii sále din Monarhii'a noastra ati izgoni-o? Care lucru de l'ati face, me crédeti, frátilor, ca prost l'ati socotï; [« Ca cine-i mai cu multe « vrednicii, veri din fire, veri din ostenintia impodobit, acel'a « mai mare cinste trebue sa aiba, si mai táre de la toti sa se iu-« básca se cade»]. De cáre lucru, drept si cu cále socotesc a fi, cà poftei adeverului, iára nu glasului Corbului, ascultatori sa fim. Asié dára aévé éste, ca precum poft'a adederului, asié incheiáré voroávei méle aciast'a và sa fie, adeca, ca de vréme ce Vidr'a, pentru pricinele carile s'au pomenit, cu sfátul tuturor s'au ales, cà din tábl'a amenduror monarhiilor sa se rádia, asié si numele

Strutocámilei, precum dintr'a in patru picioáre amblatoárelor, asié dintr'a cu aripi zburatoárelor dihánii izvod sa se stérga. Dintr'a celor de pre stĭhii'a pamentului izvod sa se stérga, dic, coci péne áre si se oáa; iara dintr'acelor din stĭhii'a vezduhului, coci nu zburatoáre, ce peḑéstra éste. Iára amintrilé de và cineva impotriv'a firii si in pizm'a adeverului socotĭ, [«Coci voi'a sloboda obiciuita «éste mai mult spre reu si impotriv'a adeverului, de cat spre bine «si spre placéré adeverintii putéré șà a'si aratà»] si pre Strutocámila, in monarhii'a si in parté sá a o trâge s'ar nevoì, acelasi nu mai pucin pe Vidra intre dobitoáce a o numì ar trebuì. Pre Strutocámila dára lips'a slujbelor firii dintre pásĭri afára o scoate, iára dintre dobitoáce toáte hirisiile o gonescu, pre cáré noi pedéstrele asiesi macar vre odaneoára nici am numit'o, nici am pomenit'o, nici intre noi cumvà a incapé am gandĭt'o; si asié de va fi si a voastra socotéla, precum a adeverului poftésce oranduiala, ea nici pre pament nici in vezduh, nici in apa si nici in foc, si asiési nici undeva loc de traiu a avé và puté; ce doára in al cincilé strihie *) lacaş de'si va dobendĭ; [«Ca obiciuita éste «fortun'a, pre cel ce multe haine poftésce a cercà, si de céle ale «sale a 'l dezbracà»].

Acéste ale Ciacálului cu indraznéla cuvinte si socotéle de argumenturi nebiruite, nu numai cat urechile tuturor implura, ce anco si inimile de dinsele cà cu o ascutita lance li se impunsera si ce sa respundia cu totii in ingaimáre stà, si despre ce parte a cuventului antei s'ar apucà se mierà, Tarimé argumenturilor ii spariià; indraznél'a voroávei ii imblazniià, si ce éste mai cu greu, nesciinti'a lucrului si a adeverului asiési de tot din çircalámul mintii ii izgoniià. [«Ca pre cat lumin'a soárelui a lucrà poate «in orgánele vedietoáre, pre atat'a agiutorésce mai de nainte «sciinti'a in minté adulmecatoáre»].

Asié ei tusind, scuipand si cuvintele prin limbi-si inveluind, Lupul, (cárile nu proasta intre toáte jigániile se numiià,) cuvinte cio-

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *stihie.*

plite si supt pilde oáre cum acoperite, inse tocmà la tiénchiul adeverului duse si nemerite, intr'acesl'a chip a graì incepù:— [«De multe ori imperátii se ved preste vréré lor a proroci, «coci sufletele lor, oáre cum de marime si greuimele lucrurilor, «mai de multe ori si mai adése atingêndu-se, si preste simtiré «lor se par a prosgnosticì»]; a carii pareri aévé acmù se facù dovád'a, de vréme ce dinteiasi dáta chiar amendoi, diserà, (de veti pomenì pricin'a ce se scornise pentru mica si de nimica jiganiuti'a, ce se chiáma Liliac), si amendoi in gur'a máre spusera: [«Ca din pri«cinile mici, mári galcéve se scornesc, si tintiariul se fáce armasa«riu»]. Au nu dára pentru aciast'a mai de nainte se feria si acésté, pre cárile noi acmù cu ochii trupului de fácia le privim, pre acéle ei, anco pene a nu fi, cu ochii sufletului le oglindïa. Noi dára atuncé cuventul lor in pucin socotïnd, acmù se véde ca de capul viperii ei cu socotél'a ferindu-ne noi cu nesocotél'a in coád'a scorpiii am cadiut, neferindu-ne. [«Inse pre cat sémnele cuvin«telor impungĕtoáre chipul inimii pizmuitoáre au aratatu»], la aratáre s'au facut ca nu spre asiediáré galcevii proaspete, ce spre obrintél'a pizmei imputite, si cuvintele si lucrurile s'au inceput, cárile ránelor trupului monarhiilor nu tamáduire, ce burzuluire aduc; [«Ca precum otráv'a cumplita stomáhul otravind, tot trupul putre«désce, asié pizm'a véche spre izbanda a aduce, tot státul monar«hiii rezsipésce»] [«Si precum un madulário cu netamaduita boála «patïmind, prin cet prin cet, tot trupului moárte pricinésce, asié in «toata public'a, cu reu gand si cu pizma asupr'a altor'a ambland, «cu vréme toáta monarhii'a cu capul in gios pravelésce»]. Antei fost'au trebuit, pre cei ce aducĕtori si pricinitori galcevei ar fi fost, fora nici o zabáva dintre mijlocul nostru sa'i fim scos, si pene a nu petrunde galciáv'a aciast'a inimile si sufletele tuturor, sa fim ales cei de scadere si de folos. [«Ca precum cinevà pen«tru mantuiti'a *) a tot trupul si pentru pádi'a vietii fier, foc si «taiáré a unui, sau si a doáe maduláre ardere, taiare si de tot de la

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *mantuinti'a.*

«sîne lepadáré, macar ca cu mari chinuri si dureri, inse suffere «si priimésce, asié si in státul Publicai unul nestatatoriu si de rescoále sì galcéve scornitoriu se socotésce, cárile cà un reu-«si betég madulăriu din trupul monarhiii curmat si taiat a fi se «cáde»]. Ca ce folos noáe si ei, Vidr'a cu sfatul fora vréme au adus? si ce tréba au avut Bôtlănul, cu atalé cuvinte, inim'a Vidrii a omorî si a dosedî? Pre Breb la marturie cine l'au chemat? si cine cu ce tréba l'au ascultat? Numele Strutocámilei, syllo-ghizmul Corbului, impotriva voroáv'a Ciacălui *) la propozitul adunarii acestïi'a ce folos au adus? Venatoáré Arăpilor, fug'a Caprioarii si primejdïi'a Strutocámilei la acest'a sinod ce amestec au avut? Ce adeverul éste acest'a: [«Ca zavistïi'a éste jigánie cu multe «capete, si cu toàtele inghit pizma si de odata boresc galciáva si «vrajba»]. Coci Bôtlănul, socotînd ca Vidr'a prin garle venátul péscelui ii impucinéza, i s'au parut ca i se vá desierta vre o dáta gusié de putregiune de pesce si mátiele de vermi de putregiune, (coci lacomii'a Bôtlănului lumii éste vestîta). Brebul asijderé éste jigănie, cáré putéré organelor nascetoáre pierdindu-si in firé si indrepnicii'a hádambilor cade, cárile vre unui de duh purtatoriu, pre cati soárele incaldiésce, priiátîn adeverat sa'i fie, sau binele sa'i poftésca, nici s'au vediut, nici s'au audit. [«Ca na-«cázul lipsii la unul, scornósce zavistïi'a prisosélii la altul»], si asié marturi'a lui asupr'a Vidrii de pacur'a zavistïii ne imáta si ne intinăta sa se socotésca nu se poáte; [«Ca mai lesne éste cinevà o mie «de ani in fontanele catránului sa lucréze, si cu catrán sa nu se «pice, de cat un cias zavistnicul cu cel'a, carui'a zavistuiásce, vo-«roava sa fáca si cuvent pizmos din gura'i sa nu-i iása»]. Au doára coci odaneoára un blanăriu in meştersiug istet, pre altul in cunoscintia prostátecu au amagit, si in loc de piéle de Breb, i-au vendut blana de Vidra? Au numai spicul perului si floáré piei amenduror asemenandu-se pre Vidra, precum odaneoára Breb sa fie fost o dovedésce? Ba, me crédeti, ca de s'au amagit ochii prostátecului, nici Vidr'a, nice piélé Vidrii fiinti'a sà si-au schimbat. Ca firé in

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *Ciacălului*

lucruri nu in célé ce'si raduce, ce in celé ce éste, se socotésce; (ca templarile precum vin, asié se si duc, de asupr'a ypochimenului, nice cum finti'a-i stricand); ce toate acésté alta nu fac fora numai [«Din zavistïe imponcisiére, din imponcisiére nadusiála «si asupréla, din asupréla ganduri de siuvaiála si cuvinte de «rezsuflare, se scornesc»], precum Bôtlánul asupr'a Vidrii cu Brebul in pîra si marturie s'au impreunat. Ciacálul si Caprioár'a parté Vidrii tiind, syllogbizmul Corbului au razsïpit si mii de mii de ocari impotriv'a Strutocámilii au scornit. Aciast'a iárasi le mai mult prin mijlocul gloátelor de se va tavalì, sau ea, sau alt'a in locul ei, de necaz impingêndu-se, asupr'a altii'a alta cevà mai mult si mai de ocára poáte sa garaiásca, si asié in roata galciáv'a intorcêndu-se, o clatïre nestatuta si neobosïta intre toti se va scornì; si decii'a urmáza, intre imperati nu numai pentru Liliac scanteile impotrivirii a scantïià, ce anco si pentru Fili si Inorog perjolul maniii si pojárul izbandïi a se atitià; care lucru, numele adunarii fericite, in porecl'a razsïpei nefericite, fora greş va mutà. Asijderé ca lucruri mici cà acésté iàta ca si spre mari galcéve cresc, si de se vor cumvà puté asiedià, anco vre un semn de nedéjde cà acel'a pene acmù nu se aráta; dara de va agiunge giudecát'a cinevà intre doi monarhi a cautà, si inimile a doi imperati a impacà, oáre cum aciast'a la seversit a aduce va puté? si cine in mijlocul lor a intrà và indraznì? [«Ca «mai greu nu éste de giudecat, de cat pîr'a intre doi priiátïni «(ales imperati fiind) a cautà, coci cineva, intre doi nepriiatïni pîr'a «alegênd, pre unul priiatïn poate sa faca; iára dintre doi priiá-«tïnì unul se fáce asiési de tot nepriiátïn»]; [«Ca din fire mori-«torii asié sint tocmiti, nu numai in razboáe, si nu numai in gal-«céve, si asiési nici in glume si giocuri a se biruì de la altul «priimesc»]. Apoi din gur'a Ciacálului cinevà poate a vrajì, ca precum socotesc: gur'a nu mai erà a lui, iára duhurile pene intr'atat'a indraznitoáre, si cuvintele asié la inima lovitoáre, a altui'a sint, carile poate cà grosïmé fumului ce iáse, máre vapáe pre urma a izbucnì aretatoáre sint.

Aciast'a Vulpé audind, táre in ascunsul sciintii sále se impunse si, pentru cà nu mai in mult voroáv'a Lupului sa se traganéze, cu scurta voroáva, cuvintele intr'alta parte silì a le abáte. [«Inse firé tot dé un'a pre meştersiug biruiásce, si din «pliniré inimii, cuventul si fora véste izbucnésce»]. Intr'acest'a chip si Vulpé facù, ca in loc ce gandïà spre potoliré cuvintelor sa graiasca, cu érba pucioása focul vrù sa potoliasca, si cu iasca scantéi'a silì sa innadusiasca; si intr'acest'a chip cu mare glas, cuventul din gura, cà piétr'a din prástïe, isi slobodì. [«Ca cuventul slobodit «mai iute de cat fierul impenat se duce si pétr'a in fundul marii a-«runcáta, precum vre odáta tot a mai esì tot se nedejduiásce, iara «cuventul grait, precum va fi putintia a se dezgraì, toáta nedéjdé «lipsésce»] :—Si, oare cine, dise, vre odaneoara au dis ca glásul Corbului éste spre chezi bun? cárile macár sylloghizmul lui Aristotel, macár, Sofistïcul lui...*) ar avé in gur'a? si cu atat'a de acmù inainte graiasca si altul, de vréme ce eu nu din cáp, ce din coáda, nu de nainte, ce dinapoi incheiáré sylloghizmului fac, adeca; [«Mai pre lesne éste soárelui rezsarit radiele luminii de pre «faci'a pamentului a'si oprì, de cat adeverul in véci cu minciun'a a se coperì»].

Toáte zburatoárele se tulburára, si de dulce otráv'a Hulpii tare se ametira; coci bine cunoscura ca toáta puteré sylloghizmului Corbului se curmà, si aparáré, cáré spre parté monarhiii sale facé, in desiert esiià pre lunga a Vulpei de cuvent impunsetura, toáta a Lupului uitára invetiatura.

Iára in monarhii'a pásïrilor erà o pásïre, cáre se chiáma Cucunos; aciast'a éste din fire cu socotél'a inalta; cuventul vre o dáta gios sa-i remae nu priimésce, inse multe graiásce, dára pucine ispravésce; la manie iute, la foáme nesaturata éste; dic ca Vitielul intreg débié ii éste de gustaré diminetii; iára la ospetiul prandiului cu Taurul si cu Camil'a nu se sátura. Despre parté stomáhului asié, iára despre parté sufletului cu multul mai mult nesatios si nesaturat éste; prin olaturile ei, alta jigánie nu numai cat a nu vietiuì,

*) Locu albu in manuscriptu.

ce nici a tréce, fora primejdïe, poáte. [«Ca mai pre lesne soco-«tesc, si mai fora primejdïe cinevà caletorie, pre lunga vartopile «Zmeilor si barlogurile Leilor, a fáce sa poáta, de cat prin ho-«tárele acelui'a a tréce, cárile pururé de foámé lacomiii se chi-«nuiásce»]. Aciast'a pasïre dára, cu máre manie, mai mult din stomàhul tulburat, de cat din rostul fora sfat, intr'acest'a chip cuvintele de odáta cu bálele isi stropiià:—Fi s'ar cadiut, o priiatï-nilor, Lupul pildele sále ciobánului sa le vendia, si Vulpé pri-sacáriului betran ciumiliturile sa 'si aréte ; iàra de éste glásul Corbului spre semn reu luat, cineva fi acel'a cárile sa nu poáta cunoásce, [«Ca cand unui'a véste ré de la cineva ii vine, acéiasi «véste altui'a altul de buna ii o duce»]. Ce fie glasul Corbului ré véste in urechile Lupului, Ciacálului, sau macára si sïngur Leului; inse sint alte urechi, cárile cu drágoste priimindu'l, cu dulce in càmár'a inimii sale il ascund. Iárasi si amintrilé, ca de si peste tot si tuturor, glásul Corbului éste neplacut, avem intre noi Cotiofán'a, carii'a din limba-i fericire si din gura-i bunavestire ii cura. Dara si cu aciast'a ce se ispravésce? Pene cand dara, o pásïrilor, in glogozál'a in zadar ve ingaimati, si státul vredniciii voástre in sáma nu bagáti? Pene cand vor urlà, vor latrà si vor scanci jiganiile si dobitoácele acéstï'a, cárile pururé supt umbr'a noástrà ambla, si ochii nostri tot dé-un'a in spinaré lor privesc? Pene cand, ce firé sïngura a-ráta, voi aciast'a nu cunoásceti vre odáta: ca din fire asié éste oranduit, cà tot dobitocul si toàta jigánii'a in pátru picioáre, cu cápul spre pament plecáta sa amble, si toáta pásïré prin aer zburand, si pre de-asupr'a lor trecênd, une ori cu umbr'a sa le ocrotésca, iára alte ori cu unghile si cu pintïnii sa le lovásca. [«Ca pururé, si mai tot déun'a pre stervul dobitocului «pasïré se pune, iára de pénele sau tuléele pásïrii rar dobitoc «se inéca»]. De cáre lucru socotesc, ca cinsté si vrednicii'a monarhiii noástre pucin de la ai sei socotïndu-se, spre des-chideré gurii a jiganii cà acést'a pricina s'au dat. Deci guri cà acésté nu cu sylloghizmuri loghicesci, ce cu porunci im-

peratesci sint sa se astupe. Precum marele nostru imperat si nebiruitul monarh, Vulturul semnul biruintii Corbului au dat, Corbul dára, si Epitropul Vulturului: **Asié và, asié poruncésce, asié sa se fáca** !

Cu acestïi'a sententiie putére, si eu acmù sprijenindu-me, cuvent si sfat ales dau: Vidr'a dintr'amendoáe monarhiile afara sa fie; Strutocámil'a, ori in care izvod ii va placé, intr'acel'a sa se scrie. Strutocámilii, dupo chipul ce din fire are si din ocrotiré Corbului cé táre, intre alalte dihánii, si cornul cel de putére sa i se dè; coci parté Corbului clironomii'a Vulturului are. Iára cine acestor'a impotriva ar gandì, ar graì, sau ar fáce, pedeps'a moarte groznica sa 'i fie, acest'a éste cuventul Corbului si buna placéré Vulturului ; [«Ca cand graesc preotii lui Apollon de la Delfis, atuncé tac « tóte vrajile de la Memfis»].

Atuncé toate pásïrile si dihániile zburatoare socotïnd ca nici cuvent impotriva, nici socotéla de asémené Coconozului se va mai puté aflà, cu toátele intr'o gura : -- Fáca-se, fáca-se, si voi'a si porunc'a 'imperátului si Epitropului pliniasca-se ! — strigárá.

Inse precum se dice dicatoáré [«Ca respunderé moale, frange «manii'a, si trestïi'a induplecáta de vivor nu se frange»], [«A- «sijderé, potolindu-se manii'a, cuventul cel moále tare si vertos «a fì se aráta, si trecênd vivorul, trestïi'a iára la locul seu «remane drépta»], intr'acest'a chip smerit chipul jiganiutii, (carile se chiama povátì'a Leului, si adulmecatoriu venátului ii éste), si moale glasul lui, precum dârze cuvintele Cucunozului intr'alta parte abatù, asié cu pré subtire meştersiug toáta inveluiál'a desfacù; si Strutocámil'a, cine si ce éste, sïngura pre sïne sa « se vedésca indemná. [« Ca mai de crediut éste un cuvent de mar- « turisïre a gurii hirisie, de cat o mie de marturii a altor'a streine»]. Aciasta jiganiutia intr'acest'a chip, scurte dára cu vertute cuvintele sále incepù : — Singur'a a mé a trupului slabiciune si micsiuráre, a sufletului suppus si a voii legáte aratatoáre éste, [«Ca obiciuiti sint muritorii cu inaltimé státul, cu frumséti'a tru- «pului si cu ghizdavii'a fecii, cà cu un lucru pré mare de la fire

«daruit a se laudà, si anco mai mult intre altii nu numai ar-«coáse sprancénele'si a'si rîdicà, ce si sfáturile preste caviintia a'si «dà, si socotél'a preste mesura a 'si rîdicà»]. Asijderé, impotriva, éste de socotıt [«Ca in cei mai multi, marimé si greuimé trupului, «semnul micsiorimei sufletului si iusiurimei mintii éste»]. Si iárasile cine in lume, aciast'a dovedît nu 'si và avé, [«Ca vredni-«cii'a sufletului, nu de pe frumsétié trupului se mesura ; coci «nebunul la chip frumos si trupului gré pedépsa, si numele la «mare ocára 'si-au scos; iára intieleptul grozav si ghibbos, nici «au gandït vre odata, nici au facut lucru fora folos»]. Deci precum eu, cé mai mica si cé mai de nimica intre toáte jigániile sa fiu aévó éste, de cáre lucru, mie nu cuvent intre voi a grai, ce 'nici impins de flegma, a tusì macára nu mi s'ar cadé; inse de vréme ce voi'a si porunc'a a márilor imperati au fost, cà in adunáré de obste, si sfáturile de obste sa fie, cu a lor porunca sprijenindu-me, suppuneré trupului in slobodienii'a sufletului acmù imi intorc; [«Ca spre inchisoáré si «legáré trupului, un lantiuh si o várta destule sint; iára spre «stransoáré sufletului si spre oprél'a voii slobode, nici mii de mii de lantiuje, nici dieci de mii de inchisori pot cevà «fáce»]. De cáre lucru intr'acest'a chip dic: [«Ca unde právil'a «in sïla si in tarie, iára nu in buna socotéla si dreptate se spri-«jinesce, acolò nici o ascultare a suppusilor trebuitoáre nu éste»] O cinstïtilor si dintr'ambe partıle vestîtilor Senatori, ce poáte fi aciast'a intre voi din toáte partile ne asiediáta, iára alta-dáta mai mult de cat se cade sïmátia voroáva? [«Nime in lume «atat'a de ascutit la minte si iute la giudecáta a aflà se poáte, «cárile in toáta alégeré ne gresit si ne smintit sa fie»], si [«Macára ca aspru lucru éste pentru céle siie cunoscute drépta «giudecáta a fáce, cu cat mai vertos cu greu, si asiési «peste putinti'a a toáta firé va fi, pentru céle siie mai de nainte «nici cum sciute sau cunoscute de bune sau de réle, de vréd-«nice sau blastemate, deosebire a face»]. Ca dupo a mé soco-«téla dic: [«Ca mai pre lesne éste cuivà fora organul ochiu-

«lui si fora lumin'a soárelui, intre alb si intre negru a deo-
«sebì, de cat fora cunoscinti'a lucrului de vrédnic sau de ne-
«vrédnic a'l alége»]. Intr'acest'a chip poate fi sa fie si sententii'a, cáré dumnélui Cucunozul spre vrednicii'a Strutocámilii au lasat. De cáre lucru dic, [«Ca nime mai mult a altui'a, de cat al seu
«giudecatoriu, si nime mai mult pre altul de cat pre sïne a se
«cunoasce poate, cand spurcát'a lipsésce filaftïe»]. De unde urmáza mai cu cuviintia a fi, de toáta voroav'a dezmatiáta parasïndu-ve, pre Strutocamíla de fácia sa chemáti, si pre dins'a pentru sïne ce dice si ce socotésce sa o intrebáti; si ori ce respuns ar dà, pre acel'a in ciurul alégerii, cu drépt'a bunei socotéle sa'l zbateti; si asié atuncé pre lesne deosebiré intre grauntie si intre pléve a fáce viti puté.

La acest'a sfat, nu numai cat Coconozul nu avù impotriva cevà a respunde, ce anco si tuturor gloátelor foarte placut fù, si toate cápetele mari si desiérte celui mic si plin se plecára; [« Ca sfátul,
«cárile poate dà serácul invetiat si intielept, toti imperátii nebuni
« si ne ispitïti nu'l pot nemerì»]; [«Ca sciinti'a intielepciunii nu in
«scaunele trúfasie si inalte, ce in cápetele plecáte si invetiáte
«lŏcuiásce»].

Si asié Strutocámil'a in mijlocul theátrului chemára, carii'a intrebáré pentru sine inainte'i pusera, si ce? si cine éste? o intrebára.

Iára Strutocámil'a respunse, dicênd: — Eu sint un lucru máre si voiu sa fiu si mai máre, coci aciast'a chipul imi vrajésce, de vréme ce tuturor celor ce me privesc, mieráre si ciudésa aduc. In paláturile imperátilor de pururé me aflu. Puteré stomáhului atat'a imi éste de vertoása, cat si pre fier si pre foc a amistuì poate. Acéstè vrednicii la mine aflandu-se, au nu toáte láudele Cucunozului si samaluirile Corbului mi se cuvin? Asijderé, agiutorind priinti'a si ocrotél'a Vulturului, de m'asiu puté in aer inaltià, de cat toate zburatoárele, asiesi si de cat Vulturul, mai aratoása asi fi.

Toáte dihániile la respunsul ei, rîsul cu hohot isi clatïra, numai Corbul si Cucunozul stomáhul isi tulburára. Deci unii, de manie si de necaz, pre nari pufniia; altii, de rusiné in inima ascunsa, pre obraz

se aprindé, iára altii cu batjocura in láude si cu mascarà in pofála o luà; [«Ca cu cat sciinti'a ré intr'ascunsul inimii necajésce, cu «atat'a la ivál'a tuturor esind rusiné in fácia, il pedépsésce»].

Iára unul dintre gloate (din cét'a dobitoácelor poáte), glas cà acest'a rîdicà : — O priiátîni si frati, la aciast'a adunáre impreunati, Dumné-ei Strutocamíl'a, precum in partile de gios, (si poate fí sau supt sau aproápe supt brîul ars), se násce si traiásce, tuturor sciut éste; in cápul ai carii'a, soárele lucru impotriva au lucrat; ca de s'ar fi nascut in partile Crivĕtiului, si sa fie trait in partile Austrului, caldur'a soárelui umediál'a crierilor i-ar fi mai uscat, si asié litv'a cápului spre indesáré crierilor sicu prinderé intielégerii o ar fi sïlit. Ce ea, poáte fi din fire capul uscat avend, in cárile de au si fost vre o umediála firésca, arsiti'a soárelui si caldur'a Austrului, porii piei si incheiturile osului tidvei, mai mult de cat au trebuit i-au deschis, si asié putéré caldurii cu pucin'a umediála si a crierilor materie pre o parte ii scoté, iára pre alta parte, in locul crierilor, ventul sau aerul clatït intrà, si, si lacaş vécinic in capetina-i isi aflà; (coci precum fora prepus scim ca in fire loc ceva desiert a se dà nu se poáte) si asié din ventul strîns vent sloboáde, (ca cinevà ce nu áre a dà nu poáte); inse ori cum ar fi, prostïmei ei ertaciune a se dà se cade, de vréme ce poáte fi ca categoriile loghicai n'au citit, si in cartile sciintii nu s'au zabavit. [«Ca ce«lor ce multe lumanari in citél'a cartilor topesc, ochii tru«pului la vidére se tempesc; iára celor'a ce nici odata «pre slove au cautat, macár ca vidéré ochilor mai ascu«tita si-au pudit, inse nesciinti'a in intunérecul si in tar«tarul necunoscintii i-au vârît»]. Iár amintrilé de ar fi fost, dupo categorii'a ce o ati intrebát, dupo acéi'a ar fi si respuns; ce acmù ea la intrebáré ceintii, da respunderé câtïntii si féldeintii. Asijderé voi o intrebati ce éste, iára ea ve respunde cat éste, si in ce féliu éste; [«Ca respunderé, cand nu se da «dupo intrebáre, pucin deosebésce din voroáv'a mutului cu a «surdului»]; si iárasi voi o intrebati, ce dice pentru sïne; iára

ea ve respunde, ce cére, poftésce si pune in sïne. De cáre lucru socotesc, urechile de gretioáse cuvintele ei cu alt chip sa ve curatiti; [«Ca pre cat grou bucátele vertoáse stomahului slab «aduc, pre atat'a ne sufferire aduce si cuventul nealcatuit la «uréchi'a bine ascultatoáre»]. Adeca, antei de éste cu putintia, asiési de tot si intrebáré voástra si respunderé ei de tot sa se curme. [«Ca sufletul intielept, pre cat gur'a cuvinte réle «a nu graì, pre atat'a si urechile voroáve fora folos a nu au«dì isi oprésce»]. Iára aciast'a de nu éste cu putintia, asi sfatuì cà, nu dupo a voástra cunoscintia, ce dupo a ei prostïme si nesciintia sa o intrebati, nici ce si cine éste, coci bine sciti, [«Ca tot cápul si sfersitul filosofii éste: cinevà pre «sïne ce este a se cunoásce»], ce cum o chiàma o intrebati, si de'si va scì numele, precum oár-ce semn de cunoscintia sa fie avend éste nedéjde, de nu mai multa, in cáilé cat fiete care dulău, numele de pe sunetul glásului isi simte. Iára de nici a numelui hirisi insemnáré in fantazie nu va fì padit, asiesi de tot nedéjdé curmati, precum de la cel nesciutoriu, sciintia a venà viti puté; [«Coci venatoriul sciintii, socotél'a, «iára maestriile, simtiré éste»].

Asié dára, dupo socotél'a si sfátul acestui intielept si anonim sfétnic, cum te chemi? pe Strutocámila intrebára. Iára ea respunse:—Eu pe mine nici odáta nu me chem (au, in locul numelui, Grammátic'a n'ati citit, unde aráta, ca *Na* in locul numelui eu, de cadéré chematoáre se lipsésce?), ce altii pre mine, o dumnét'a, me chiáma.

Iárasi o intrebara: — Dára numele iti éste *O*, au pe alt nume te chiáma?

Iára ea respunse: — Cand striga cotra mine cinevà, atuncé audiu, precum si pe voi acmù cand m'ati chemat v'am audit. Deci acmù ve rog spuneti-mi ce m'ati chemat?

Cu totii de o-dáta cunoscura, [«Ca nu in chipul aretos «nici in dobitocul capetinos, ce in cápul pedepsït si cu multe «nevoi domirit, crierii cei multi salasluesc»]. In care chip

si tempa minté serácai Strutocămili se aretà; de cáre lucru mái mult a o cercetà si in zadar cuvintele a'si lepadà se parasïra, si acmù cu a tuturor tacéré mai mai a Corbului sillogbizm si a Cucunozului sententiie se marturisïià. [«Coci «tacéré multa la respunderé de tréba, in locul marturisïrii «se tine»].

Inse iárasi Caprioár'a de Arávi'a apucênd voroáv'a a clatï, cel adeverat nume, ce và sa dica, la ivála ii scoáse. Aciast'a dára int'acest'a chip graì: — De éste toáta poft'a adunarilor, pentru numele jiganiii acestïi'a a se insciintià, pre cat in proást'a mé sciintia se afla a spune, nu me voi lenevì; [«Ca pre cat «éste de cu greu si de scádére cinevà de sciintia serac a fi, cu «atat'a de urîcios lucru éste cinevà sciinti'a despre cei poftïtori «a'si ascunde»]. Precum amenduror cé mai multa lŏcuire in nasïpurile Aráviii sa ne fie, si mai de nainte s'au pomenit, cu care pricina sosotesc ca fiete carui dobitoc numele mai chiar si mai hirisi sa 'l scie lŏcutorii, carii sint de acelasi loc cu acel dobitoc. De unde urmáza cà limb'a Arapasca mai chiara hirisii'a numelui iganiii acestïi'a sa fie numit. In limb'a dára arapásca macára ca numele ei in patru-dieci si un'a de féliuri se numésce, inse cel mai hirisi, si precum prostïlor asié invetiátilor mai obiciuit éste: اُشترمرغ, *uştïurmurg*, cárile Sarachenii il tlamacesc: دوه قوشي, *devécuşì*; dela Arapi se véde ca Elinii cu talmaciré s'au indátorit, de unde ii dic: στρουθοκάμηλος, adeca Strutiu-Camila. Iára cand ar talmacì hirisi numele, de pre sunáré limbii arapesci, i-am dice: Camila-pásïre.

Atuncé hirisiul nume a prostului dobitoc daca invetiára, disera: — Pentru numele lui acmù bine foarte ni-am insciintiat, inse oáre cine s'ar aflà in lexicoánele etymologhicesci, cà anco si mai dintr'adunc si mai curat numele ei sa ne talcuiásca? Deci unii dicé: — Moimâti'a Lyviii, coci éste mai uimitoáre mintii. — Alti dicé: — Coşcodánu Tharsïsului vechiu (caré acmù se dice Americ'a), coci in instrumentul muzicai poate cantece alcatuite a cantà. — Iára altii

disera :—Ba nici acesté cevà nu vor ispravì, ca macár ca socotél'a oáre cum aciast'a a intielége li-ar agiunge, inse limb'a spre inchipuiré cuventului nu le agiunge; de care lucru socotïm ca o jigánie, ce poate invetià Grammátic'a si orgánele limbii, schimbáré si sunáré syllévelor a alcatuì pot. [«Ca multe agiunge minté ascu-«tita, cárile limb'a fàicáva si slába a le vorovì nu poate»] Cà aciast'a dára socotïm ca numai Pápágái'a éste, caré mai chiar cuvintele dobitocului samaluitoriu a urmà poáte.

Hulpé macára ca cevà la gloáte a graì cà o intielépta tare postïià, si in cevà impunsa a fì sa nu se aréte vertos se feriià, [«Ca a toáta « multimé, veri de cinste, veri proásta ar fì, voroávele intieleptul a lé « ascultà, de nu folos, dára nici pagúba và avé; iára cuventul a graì, « macára cotra cel pré ispitït, fora primejdïi'a plàcerii, sau nepla-«cerii, débiié éste nedejduit»]. Inse atuncé pre toti asiési de tot de la hotárul sciintii departáti vedindu-i, nici freul gurii a mai sprijenì, nici lacát'a tacerii nedescuiáta a férì putù, si asié : — Védese, o priiátïnilor, dise, ca departaré locurilor si lips'a lucrurilor, carile intr'acel loc macár ca multe, iára aiuré pré pucine aflandu-se, si audiré lor minunáta si vedéré ciudáta li se pare; de care lucru Pápágái'a, coci vine de la locuri departe, toti a o audì si a o privì poftesc; inse la vrednicii'a ei, de nu intréce Cotiofan'a de Evrop'a, iára precum agiunge, nime nu va puté tagaduì, ce coci precum Pápágáele acolò prin izbéleste, asié acésté aicé prin têrvéleste, multe se afla; pentr'acéi'a Cotiofan'a aicé atat'a cinste si lauda nu i se face. [«Ca saturáré ochilor «éste cà si gréti'a stomáhului, ca precum stomáhul destul in-«carcat bucátele, macar fie si cu aromáte, nu cu mirosul acel «frumos, pofta ce grétia ii aduce, asié si ochiul de privála sa-«turat, albul véde negru, si frumosul grozav»]. Iára mí se pare ca la Lyvii'a mai in mare cinste se afla Cotiofánele, de cat in Evroáp'a Pápágáele; si mai scumpa poate fi o Mâtia venatoáre de cat o Moimâtia giucatoáre. [«Ca poft'a in lume, cu lucrurile impre-« una, si inimile stepanind, cestui'a eftïn, iára celui'a scump nume «au pus»]. [«Ca asié éste din fire tocmit : un lucru cu cat mai de

«la multi se poftésce, cu atat'a mai de la multi lipsésce»]. Inse cat spre trebuinti'a a acestiï adeverintia, precum mi se páre, nu pasïsïre *) grammática, ce jigánie filosoafa trebue, ca nu etymologhii'a numelui, ce fiinti'a lucrului trebue talcuita, cand cineva de acel lucru a se insciintià poftésce; ca in numele acest'a doara de éste vre o ascunsa Ieroglifie, (precum la Egyptïani numele Filului insemnéza chipul imperatului); iar cat éste despre etymologhie, fiete cine o poáte pricépe, ca din Strutiu-pasïre, si din Camila, dobitoc éste alcatuit.

Aciast'a de la Hulpe cu totiï audind, si precum adeverul asié éste intielegênd, [«Ca la minté spre intielégere gatáta mai táre petrunde «cuventul adeverului, de cat prin moále grosïmé trupului ascutita «simcéo'a fierului»], diser' : — Dára cine intre noi poáte fi acel'a cárile mai mult sufletul in filosofie sa-si fie crescut, si dupo právile ei trupul sa'si fie scadiut. [«Ca cu anevoe éste, cine«va trupul in toáte pre larg si de sátiu sa'si hraniásca si sufletul de poftele trupcsci nebetejit sa'si padiásca»]. [«Ca «precum in hrán'a sloboda trupul se ingroásia si se ingrásia, «asié de post trupul vitïonindu-se, sufletul se suptiie si se «invertoásia»]. [«Coci foámé la trup moárte firésca, iára la su«flet viátia cerésca aduce»]. Si cine éste acel'a, carile mai intr'adunc lucrurile firesci si fiintiele trupesci sa fie petruns?

La caré, unii dicé ca Moimâti'a aciast'a và puté ispravì; cáré respunse, precum mai mult in filosofii'a obicéinica, de cat in cé fyzica s'au zabavit, si mai mult de právilele obicéilor, de cat de fiinti'a lucrurilor poáte giudecà. Altii dicé, ca poáte Privighitoáré aciast'a seversì, coci in cuvent vre o data a se ostenì nu scie. Ce mai cu dédïns lucrul cercand, o aflára ca macár ca in limba láta si la voroáva neincetata éste, inse ce si pentru ce asié mult ritorisésce, nici ea nu poáte scie. [«Ca voroáv'a lunga, si tot acéi'a de multe ori poftorita, de «ar fi cat de dulce si de frumoása, pene mai pre urma se «aráta gretioása si satioása»]. Iára mai pre urma cu totii disera,

*) Credemu co este a se indreptá: *pasïre*.

ca, precum Vulpé au fost aflatoáré sfátului, asié iarasi ea va fi seversitoáré faptului.

La cáré Vulpé respunse : — Firé asié de intieleptiésce pre la toti dárurile sále si-au indemanat, cat pre unii in cuvent, iára pre altii in lucru, pre unii in porunca, iára pre altii in ascultáre, pre unii in stepanire, iára pre altii in suppunere vrédnici, putinciosi si sufferitori i-au aratat. Asijderé unii in grammatica, iára altii in poetica, unii in loghica, iára altii in ritorica, unii in cé ithica, iára altii in cé fyzica filosofie, mai isteti, si unii impreúna, iar altii intr'alta invetiatura si meştersiug, mai vestïti si mai fericiti, dupo a firii oranduiala, au esit. [«Ca ce unul Dumnĕdiĕu daruiásce si o-«randuiásce, toáta lumé nici a luà, nici a clatï poáte»]. De cáre lucru umilit'a mé prostïme, (poáte fi din nastávul firii spre aciast'a oranduita) mai mult in céle cinci glásuri a lui Porfyrie si diéce categorii a lui Aristotel zabavindu-se, cu chéi'a méştersiugului meştersiugurilor, (coci Loghicai acest titul a'i dá m'am obiciuit) usile a deschide si lacatile a descuià pociu; iar mai in luntrurile camĕrilor firii nici a intrà si mai nici a cautà pociu. [«Ca imperatii'a firii, precum are Domni, Senatori, de-«regatori si oranduitori, asié are si plugari, si morari, si portari, «si chelari»]. De cáre lucru socotesc, precum am si mai dis, ca nu dïialectïc, ce filosof, la aciast'a slujba trebuiásce; ca a dïalectecului socotéla éste, numai form'a sylloghizmului sa fie dupo canoánele Loghicai, fie-i macára materii'a pentru cáré sylloghizmul fáce, si necunoscuta; de cáre lucru si eu mai mult fiinti'a socotélii, sau a chitélii, de cat a lucrului pociu cunoásce.

Si asié si Vulpé dïalectïca, iára nu filosoáfa se afla. Vulpé macára ca de ar fi indraznit, lucrul acest'a singura la cap a'l scoate ar fi putut, (inse precum adése a fáce Dïialectïcii s'au obiciuit, adeca la vréme de stramtoáre cu strofe si cu sofismate, precum si osténii, cand cu man'a si cu sabii'a a biruì nu pot, cu mihánii si strataghemate se slujesc); inse cu cléstele carbunele

din cuptoriu, si cu man'a altui'a siérpele din borta gandì sa scoáta, (precum si mai de nainte prin limb'a si gur'a Ciacálului, cuvintele isi tunáse si duhurile isi fulgerase).

Vulpé dára intr'acest'a chip si socotéla isi oranduì si cuvintele isi informuì : — Inim'a mé, o priiatïnilor, spre cé cat de gré porunca si aspra slujba a monarhiilor noastre, pururé gáta si bucuroása au fost si éste, si anco pene la cel mai de pre urma abur a fi si sïlesc si nedejduesc. [«Ca cine n'au invetiat nevoi'a a trágе pentru toti, acel'a nici fericire va sufferi impreuna cu toti»]. Inse cine ce are si cat are, atat'a poate dà si aratà. Eu dára deseversiré lucrului acestui'a, precum vrédnica nu sint, si me cunosc si me marturisesc; iára precum pre cel vrédnic sa ve arat, anco nu me tagaduesc pre cárile de se va tagaduì, (coci obiciuiti sint cei adeverati vrédnici, vredniciile sale de privál'a ochilor si láud'a gurilor a'si ascunde); [«Ce precum focul in pétr'a mai vertoása si in fierul mai indesat as«cuns fiind, dintr'acélési si mai táre lovindu-se scanteiáza, «asié si sufletul plin de vrednicie, pre cat mai mult se acopere, «pre atat'a mai tare se descopere»], de vrédnic a'l dovedï vréd«nica sint, pre cárile rugandu'l [«Coci sufletul filosof asupréla «nu are, de vréme ce toáta asupréla sufferind, precum sa i se «fáca asupréla nu simte»] si intrebandu'l, dupo a sá filosofie ce va fì adeverul, va graì.

Dára cine éste acél'a de cárile dici, — intreband'o, ea respunse : — Adeverat intre toáte jigániile, nu numai bun si adeverat filosof, ce anco si ispitït iscusït Anatomic, Lupul éste. Coci 'si in mari, si in mici, si bolnave, si sanetoáse jiganii adése meştersiugul si-au ispitït, atat'a çat in toata lumé macar un dobitoc, pociu dice, ca nu se và aflà, al carui'a manuntei vre odáta de iuti si ascutite bricile lui sa nu fie fost despicate.

Asié dára, dupo invietiatur'a Vulpii, pre Lup de fácia chemára, si de éste filosof il intrebára? Iára Lupul respunse · — Eu de la cinevà filosofii'a n'am invetiat. Si ce poate fi intrebáré aciast'a?

Ei disera : — Vulpé ne spuse, precum in tine filosofesc suflet si vrédnice duhuri se afla, de cáre lucru socotïm ca toata hirisii'a Strutocámilei a ne aretà, si tot adeverul a ne invetià, de vii vré, vii puté.

Iára Lupul respunse : — Vulpé mácar ca acmù sau de sul'a zavistïii impunsa, sau de viclesiugul si reutáté firii sále impinsa, si preste simtiré ei, adeverul atïnge. [«Ca zavist-«nicul si viclénul numai atuncé graiásce adeverul, cand sau «zavistïi'a descoperindu-se, spre reu nu sporésce, sau viclesiugul cu un cuvent a adeverului acoperind, spre mai mare «reu, pre alta dáta il oprésce»]. Iára adeverul éste acest'a, [«Ca nici lunga cuibul sioiumului porumbul puii sa'si scoátia, «nici orbul celui cu ochi sa se fáca povátia, ca nici porum-«bul i va vidé vre o-dáta zburatori, nici cel cu ochi isi và «vidé pásii drept amblatori»]. Ca intr'aciasta data in lume undevà, cevà, sau la cinevà adeverintia si adever, nici vediu, nici a'l vidé si a'l marturisï fora primejdïe a fi poáte; [«Ca unde «racnésce Leul, nu mai urle Lupul, si unde piuiásce Vulturul «nu mai géma Hulubul; ca nici glásului celui'a se aude, nici «gemutul cestui'a pene mái pre urma fora lácremi de singe và «puté fi»]; si cu atat'a voroáv'a incheindu-mi, pentru aciasta intrebáre voi ascultà si alta dáta.

Cu acésté Lupul tacênd, Vulpé macar ca nu in pucin fric'a Lupului avé, inse zavistïi'a véche spre reutati noáe neparasït o impingé, de cáre lucru cu intielépta'si zavistïe socotïi'à, cà cu cás'a ei impreuna si colib'a vecinului sa se aprindia, multu'si folosésce, si nu doára ca socotél'a spre laud'a Lupului ii erà, ce numai doára, ca mult intr'însul vrednicii descoperind, despre cei goli de dinsele, pene in cé dépoi vre o ura asupra i-ar aduce. [«Ca norocul asié vrédnici-«lor pizmuind se véde, ca cu cat sint mai sufferitori furtu-«nelor, cu atat'a mult valurile sa le indesásca, si pre cat lu-«cruri vrédnice de láuda ar face si ar aretá, pre atat'a in «ur'a si urgii'a nevrédnicilor sa cáda. Cáre lucru fortun'a spre

«mai mare rusinaré celor nevrédnici precum il face socotesc, «de vréme ce ei pre cat mai mult il uresc, pre atat'a pre «sïne se hulesc, si vrédnicii pre cat mai mult se inedusiesc, «pre atat'a in bunatati se mai intaresc; nu intr'alt chip, ce cà «cum cu cat mai táre crémené cu otielul ai lovi, cu atat'a mai «iuti si mai luminoáse scantei sloboáde»].

Intr'acest'a chip dára Vulpé spre inalt-giosul Lupului cu toáta osïrdïi'a nevoindu-se. (coci firé ei binele cuivà a nu poftï o-biciuita éste), anco mai aévé si mai cu obraznica indraznéla táre, striga in gur'a máre: — Eu, o priiátïnilor! célé ce spre vrednicii'a Lupului voiu sa graesc, nici pizm'a me impinge, (caré in inim'a mé nu numai coci vre odáta nu s'au salaşluit, ce a-siési nici un cias n'au gazdaluit), nici viclesiugul, sau nevoi'a me incinge, ce pentru tot folosul cel de obste sïlind, dis'am si dic si neparasït voiu dice, ca Lupul, precum éste adeverat filosof, asié si spre ispraviré trébei acestïi'a harnic éste, precum dové-dele si argumenturile, pre carile acmusi-acmusi ìnainté tuturor puindu-le, tot adeverul lucrului vor marturisï. Ce anteiasi dáta aciast'a a scì vi se cáde: Ca eu tïcaloás'a, priinti'a si agiutorin-ti'a Corbului, pentru mari si multe darurile Vulturului, voiu si poftesc; ca de multe ori remasiti'a faramusielor mésïi Vultu-rului, copii din falcile foámei si ἀκολούθως a mortii ni-au mantuit. Iára Lupul, pentru coci pre sïne singur a se chivernisï si viati'a din primejdïi'a foámei a'si sprijeni sciind, cu binele altor'a nici cérca nici poftésce sa se indemanéze; coci in scoál'a lui Dio-ghenis, si in filosofii'a ce'i dic canésca, s'au invetiat, a caror'a sententiie éste, acel'a lucru de la cinevà sa céra, pre cárile altul nici il poáte dà, nici de la sïne il poáte luà. Coci odaneoára un imperat máre intreband pre Dioghenis ce poftésce sa-i da-ruiasca, i-au respuns sa-i dé ce nu i poáte luà, adeca sa se dé intr'o parte din lumin'a soárelui, si sa nu'i fáca umbra, oprind rádiele désupr'a urciorului, in cárile siedé; ce pentru obicéile fi-losofilor acestor'a si pentru právilele filosofii lor mai mult a dice

parasîndu-ne, la cuventul nostru sa ne intoarcem. Argumenturile dára si dovédele spre a Lupului de intielept si de filosof incredintiare im sint acéste.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A DO'A.

Anteiasi dáta socotiti, o fratilor, si aminte luati cuvintele, cárile mai de nainte inainté tuturor gloátelor au facut. Ca au nu el in proimiul voroávii sále dicé, precum inim'a imperátilor, din multimé lucrurilor si a sciintielor, cárile in publica-li si in curteli-se templa, mai ades de cat al altor'a, cat-o-dáta prosgnostice fac? si cum din putregiuné péscelui in mátiele Bôtlánului viermii se nasc? si Brebul, partile barbatesci pierdindu-si, in zavistïe cade si pizma vecïnica nu numai asupr'a barbátilor, ce si a muerilor; tine asupr'a muerilor, coci el cu dins'a poft'á si trágeré firii a'si impreuná nu poate, iára asupr'a barbátului, coci aciast'a a fáce din plinél'a firii poate. [«Ca tot dé un'a orbul asupr'a ochilor, si schio-«pul asupr'a picioárelor, si surdul asupr'a audiului, si hádambul a-«supr'a intregului obida áre»]. Asijderé precum nu numai spicul perului si asemenáré vapsélii pre Vidra vre odáta Breb sa fie fost o dovedésce? [«Coci templáré vine si se duce fora stricáré suppu-sului?»] Si alalte ale lui cuvinte toate, de viti stà pre amenuntul si cum se cade sa le socotiti, au nu toáte hirisie de adeverat fyzic filosof il aráta? (coci toáta filosofii'a fizĕciasca, asupr'a trupului firesc si in sciinti'a lucrurilor fiintiesci se sprijenésce.) Apoi acmù, cand il intrebati de éste filosof, nici voáe v'au dupo pofta respuns, dar nici pre sïne despre aciast'a de tot s'au ascuns, ce cu un frumos si iscusït chip nici laud'a asupra 'si au priimit; [«Ca «cel ce cu tot sufletul aévé in fácia isi laud'a poftésce, nici o

« deosebire nu áre de la cel'a, carile prin gurile tuturor pre drept «se hulésce»]; nici, precum eŭ adeverul si ce éste am grait, au tagaduit.

Acéstá dára Lupul in fácia si de curend v'au grait; dára sa ve aduc o istorie a lui, caré mai de mult au facut, cáré pre cat éste de adeveráta, pre atat'a éste si de minunáta, si precum vrédnica éste a se ascultà, mi se páre, ca cu totii o viti laudà· [« Coci istoricul adeverat, (adeca carile istorii'a adeverat precum «s'au avut istorisésce,) láud'a impreuna cu facatoriul impartié-«sce; coci cel'a au ostenit lucrul a seversì, iar cest'a au ne-«voit in véci a se pomenì; si anco mai mult pre scriitorii de «cat pe facatorii minunelor, fericiti si laudati a numì voiu in-«drazni; coci, dupo armele si faptele Iroilor, condéele istorici-«lor de nu s'ar fi pre alb clatït, anco de de mult si laud'a «numelui lor, de odáta cu oásele, tiĕrn'a o ar fì acoperit; si asié «acéi'a au fost a lucrurilor facatori, impreuna si muritori, iára «cesté numelui au fost innoitori si in véci staruitori»].

Povésté dára intr'acest'a chip se áre: — Odaneoára erà un om serac, cárile intr'o paduriti'a, supt o colibitia, erà lŏcuitoriu. Acest'a mai mult de diéce gaini, 2 cucosi, doi miei si un dulau alta cevà dupo sufletul seu nu avé. Deci dulaul atat'a erà de bun paditoriu si atat'a de táre in giur impregiurul cásïi strajuitoriu, cat nici frundia de vent sa se clatésca, si el asupr'a sunetului sa nu navrapásca, cu putintia nu erà. [«Ca mai bunu-i si mai de nedéjde éste dulaul desteptat, «de cat strajérul insomnorat sau cu vinul ingropat»]. Dulaul asié pre dinainté casïi pururé se aflà, iára gainele in podul colibii se culcà; mieii noapté di nainté usii in tïndítia; iára omul ostenit si obosít, daca viniià de la lucru, in colibitia spre odihna se asiedià. Ce cat au fost despre parté mé, macar ca, precum se dice dicĕtoáre, nici o pétra neclatïta n'am lasat, inse nu numai de vrajmasii'a dulaului, cat de gárdul denafára nu m'am putut lipì, nu numai cat la gaini in pod nu m'am putut suì, ce asiési nici pre acole pre aproápe de fricos glasul lui nici

a me opri, nici a me odihnì am putut, si asié or cu cat meşter-siugul am ispitït, si cu cat mái cu dor dulce carné gainusilor am poftït, nici cum poftïi si isbandïi inimii nu m'am invrednicit. [«Coci norocul asié de aspru cu muritorii siuguiasce, cat de «multe ori, cel'a ce si cu ochii li-ar inghitì, nici cu nasul nu-i «lása a le mirosì»].

Iár odáta mi se templa cu Lupul a me impreunà, carui'a tráiul omului si vrajmasii'a dulaului a'i povestï me luaiu si precum in multe nopti fora somn si cu stomáhul desiert, impreúna si cu máre groáza a primejdïii vietii, pre giur colibiti'a serácului in desiert in prejm'a gainusilor am cutreerat. Cotra acést'a, precum si doi miei áre ii pomeníiu, de cáré el audind indáta sculandu-se, unde éste colib'a cu miei cum mái curend sa mérgem tare me indemnà; carui'a eu ii respunsi ca intr'acé parte de loc a mérge, pene nu va inserà, de fric'a dulaului primejdïi'a vietii imi prepoiu; deci trebue sa aiba ingaduintia, ii disi, pene soárele va scapatà, si atuncé la pomenitul loc il voiu duce. Cu máre peire spre ingaduintia, a'l plecà putuiu, si anco si cetaté maraciunilor lunga mine avém. [«Coci lacomii'a «de éste in saturáre nesaturáta, cu cat in foáme mai nesatioása «và fi»]. De vréme ce bine il cunoscém, ca dulcéti'a a frágedïi carnisioárei mielului in fantazie mai táre foámé lacomiii, si in stomah locomii'a foámei mai vertos clatïndu-i, me temem perii miei in lana sa nu-i intoarca, si carné mé in oina sa nu o prefáca. [«Coci filosofii obiciuiti sint cu socotéla áerul in apa si ap'a «in áer a intoárce, macára ca lucrul socotélii n'ar respunde»].

Deci sosïnd cé, mie pentru fric'a, iára Lupului pentru foámé, mult dorit'a si asteptát'a sára, amendoi impreúna purciásem si in prejm'a locului apropiindu-ne, de departe cás'a omului cu dégetul ii aratáiu. Atuncé Lupul cu chipuri filosofesci si çĕrĕmonii politïcesci inainte adulmecand purciáse. Ce dulául nici chipurilor cucerite, nice nici cuciriturilor lingusite se uitá, ce îndáta toáta paduré de latraturi si de brehaituri implù, asié cat nu numai codrii se rezsunà, nu numai cat omul din

greu somn se sculà, ce anco si pre micii in scutece inveliti copilasi spaimantà si'i desteptà.

Deci omul, de pre asié tàre latraturile dulaului, precum o jigánie ré la miei sa fie venit pricepù, cárile in grába afára esind, si mai táre pre dulau amutind si imbarbatand, atat'a cat cautá Lupului a dà dos. [«Ca de multe ori fug'a fortun'a biru-«intii, si biruinti'a primejdïi'a fugai aduce»].

Iára dupo ce cand fugi Lupul, cat ar fi socotït ca de supt adulmecáré dulaului a fi esit, socotï, ca firé dulaului de la Lup, nici shimate filosofesci, nici cuciriturì politïcesci, priimésce, si asié cu putéré si cu vertuté inainte a mérge si cu vitejii'a lucrul a ispravì din inima aliáse; [«Ca de multe ori cei «impietrosiéti la socotéla, cu blandétié mai táre se sïmetiesc; «iára apoi vedind sïl'a si nevoi'a cà várg'a de caldura, in cotro «iti éste voi'a, se indoesc»]. Asié Lupul aciasta socotéla la inima puind, iárasi spre dulau se inturná, cà norocul monomahiii sa i se pitésca; dulaul, indata ce veniré Lupului simtì, [«Coci grijlivul pururé tréz si desteptat éste»], iárasi cu buciunele, dobele si trîmbitiele céle mai de nainte anco la gárdul cel din afára in tïmpináre ii esi; spre cárile Lupul vitejésce rapidindu-se, el macára cum dos nu déde, ce de razboiu vitejésce si de lupta barbatésce se apucá.

Catu-và vréme norocul biruintii in cumpen'a indointii stà, pene cand Lupul nedéjdé indelungáta a fi simtì, si asié Lupul, de vertuté firésca parasïndu-se, la putéré meştersiugésca alergá, [«Coci de multe ori, ce éste scadiut in fire, meşter-«siugul cum se cade plinésce»], ca macar ca nu pene intr'atat'a Lupul erà biruit, ce se facé ca asiési de tot éste biruit. [«Ca adése s'au vediut mai cu norocire izbandele a vinì, «cand cu suppuneri si cu dosïri asupr'a nepriiátïnului se pur-«céde, de cat cand, cu dobe si cu surle aláiurile şicuind, pen-«tru biruintia in máre numerul ostilor sale cinevà se incré-«de»]. Lupul asié intr'acé dáta, cà cum de tot biruit ar fi fost

táre inapoi fugiiá, si cu fug'a semintile meştersiugului semená, cárile a dó'a noapte viptul copt si deplin le erà a dà.

Lupul asié cand trist, pentru lips'a putïntii, iára dulaul de tot vésel, pentru paréré biruintii, cinesi la locul seu se inturnára. Iára cand faclii'a cé de aur, in sféşnicul de dïamant, si lumin'a cé de obste in cásele si mésele tuturor se pune, Lupul si alta soçie isi cercá, si pre altul cà sïne aflá, carui'a lucrul si fapt'a, caré intr'acé noapte s'au lucrat, si nenorocit norocul, ce i s'au templat, pre amenuntul povestï. [«Coci a tot tïranul un'a si acé-«i'a éste socotéla, cà ori cu ce mijloc ar puté streinele ale sále «a fáce; si cand templáré nu respunde poftei, céle ce n'au do-«bendït i se páre ca cu máre nenorocire de la sïne li-au pier-«dut»]. Asijderé vitejii'a dulaului adaogênd, dicé ca nu éste dulau cà acel'a, cárile de la un Lup numai sa se biruiasca, ce doára numai de la doi izband'a asupra'i sa se nedejduiasca. [«Ca «a firii oranduiála éste, doi de o potriva, pe unul de o potriva «sa biruiásca, iára meştersiugul fáce, cà aciasta axioma de multe «ori sa nu se adeverésca»]. Asié dára ei in de ei tocmindu-se si insoçindu-se, anco din bârlog mielusieii serácului om impartiià.

Deci, dupo ce parintele planetelor si ochiul lumii rádiele supt ippoghei isi sloboáde si lumin'a supt pament isi ascunde, cand ochiul paditoriului se inchide si a furului cà a sioárecelui se deschide, [«Ca toáta fápt'a grozáva si ocarîta, precum cu intu-«nérecul se acopere si se ascunde socotésce, macar ca si noapte «áre lumin'a sa, procum si padurile urechi, si hudïtiosi paretii de «piàtra, si adunca pesceré de vartoápa, la vidére ascutiti ochi au»], Lupii impreúna spre locul sciut se goborîra; deci unul cu incéta calcáre si cu furésca ambláre, pre pantece furisindu-se, supt gardul din afára bine aproápe se lipì, si acolé cà mortul se trantï. Acest'a asié alcatuindu-se si mulcomiş la pament ascundindu-se, cel'a lalt cat ce puté ciritéele scuturà si cu picioárele uscátele frundie tropsind stropsind le sunà. Anco si un féliu de scâncii-

tura cà acel'a dà, cat dulaul desteptat sa se sternésca, iára omului adormit simtiré audiului sa nu lovásca. Ce nu multa a frundielor sunáre si a padurii rezsunáre la ascutita si desteptáta simtiré dulaului pururé strajuitoriu trebuià, si nici scancitur'a Lupul a poftorì apucá, cand dulaul indáta, si tot de odáta de nainté usii sculandu-se, asupr'a Lupului ce veniià, sarì (indrazniré luand din sár'a trecuta), [«Coci pucini sint, carii templarile «in vremi schimbatoáre a fì sciu, inse pré pucini se afla, cárii «cu norocul de eri asta-di sa nu se indêrjasca»]. [«Coci mai cu «credintia éste cui-và trupul fora vas Ocheanului a'si créde, de «cat norosul norocul pene in al doilė cias adeverit si nemutat «a'si tiné»].

Lupul dára, nici cum viniré si apropiiaré dulaului neasteptand facêndu-se ca grijé de eri si primejdii'a trecuta l'au intieleptit, [«Ca intr'adever, cat despre parté mé éste, in máre indointia «me aflu, oáre invetiaturile la scoála invetiate, au ispitïle in «mani luáte si primejdïile in cap purtate, pre cinevà mai padit «si mai socotït a fáce sa poáta»], indátasi fugai se déde, si anco cu frumos meştersiug picioárele prin rugi isi incurcà, si cate odáta si preste cap isi dà. Dulaul atuncé anco mai máre indraznéla, precum pre talháriul la mana và bagà si in groáp'a mortii de viu il va astrucà, luand, [«Ca pre cat pieptul nepriiá«tïnului sïiála, pre atat'a dosul lui indraznéla aduce»], fora de nici o pádia, vertos si de aproápe il întïriià, atat cat si peste prilázul gárdului, dupo dinsul sarind, cu máre nedéjde de biruintia il goniià.

Lupul dára, cel ce fugiià, socotïnd ca acmù dulaul de továrasiul seu cel suppus va fì trecut, indáta inapoi se învêrtïjì si fácia la fácia nepriiátïnului déde. Iára Lupul, cel supt gárd ascuns, simtind ca acmù dulaul preste gárd au sarit, de naprásna denapoi'a lui a'l gonì se luâ. Dulaul serácul, de népriiátïnul din dos nici cum scire avend, cu Lupul din fácia vrajmasiésce se luptà; dára in vréme ce cu cel din fácia táre se apucá, atuncé si cél'alalt in spate i se incarcá. [«Pentr'acéi'a dic

«unii, ca cei cu socotéla de nainte au ochi privitori, iára din «dos socotïtori; si lucrurile inainte mergĕtoáre trebue oglinda «sa fie celor de napoi urmatoáre»]. Deci Lupul intr'acest'a chip pre dulau la mijloc luand, si fug'a inapoi i astupára si vertuté in clipála, cà cu un brici perul, fora de nici o mila ii curmára si bucati bucatiéle tïranésce, (sau mai adeverat sa graesc), cu tïranii'a se slujiiá lupésce, il spintïcára si ciolánele in toate partile ii imprastïiára.

Mantuindu-se furii de stajári, ce pot lucrà a povestï nu trebue, coci fiete cine aciast'a poáte pricépe; coci omul tïcalosul antei latrátul dulaului audind, apoi indáta si lina tacéré urmand, socotï ca de au si fost vre o jigánie ré, dulaul au gonit'o si asié iárasi somnului s'au lasat si odïhnii cu totul s'au dat. Atuncé Luppii, fora de nici o grija, foarte pre lesne preste gárd sarind, si in ocolul cel mai din luntru intrand, fiete cárele mielul seu luâ, si véseli de a nepriiatïnului biruire, dar anco mai véseli de a foámei potolire, cinesi la ale sale se duse.

Cu totii aciasta povéste de la Vulpe audind, disera :—Adeverat dára, o priiátïna Vulpe! ca cu máre filosofie Lupul viati'a sà isi chivernisésce, si cu multa intielepciune hrán'a isi agonisésce.

Iára Vulpé iárasi apucá a mai dice : Ce de aciast'a ve minunati? o iubitilor miei frati! coci eu si alta intielepciune in cápul Lupului am vediut, pre cáré, dáca o voi povestï, precum pre aciast'a cu multul coversiésce, singuri o viti marturisï; si mácara ca istori'a in chip de basna s'ar paré, si debié sa o poáta cineva crédе, pene cu ochii nu o ar vidé, inse atat'a cinsté coádïi méle nebetejita cerescii sa o padiasca, precum ca ce cu ochii am privit, acéi'a cu gur'á ve povestesc.

Odaneoára erà un Boiar, cárile avé catava herghelie de épe; avé la épe si un hergheligiu, cárile pre cat erà de bun paditoriu, pre atat'a erà la vin táre beutoriu. In épe erà si un armasáriu pré frumos, cárile cu cat erà la chip de iscusït, anco mai mult erà cu vitejesci duhuri impodobit; coci atat'a de táre nu numai

al seu, ce si a celor'alalti armasári carduri padiià, cat hergheligiul din toate vredniciile, numai cu betii'a il intrecé. [«Ca mai «vrédnic se poate numì un dobitoc, cárile slujbele firii sále padié«sce, de cat un om, cárile céle pre mana'i crediute, cum se «cade, nu le otcarmuiásce»]. De cáre lucru, jigánii'a ré nici cum in herghelie sa navrapásca, au macára sa se lipásca nu puté, coci armásariul, coád'a pre spináre rîdïcandu-si si urechile inainte buârandu-si, si tare nechezind si ranchezind, toáta herghelii'a neparasït ocoliià, si pre Lup cum il vidé, indáta fora nici o frica asupra'i se rapediià, si de multe ori mai pene la moárte cu picioárele il stropsiià.

Aciast'a, hergheligiul de catevà ori la armasáriu vedind, si toata nedéjdé in buna pádi'a armasáriului lasïnd, pre dobitoc cat pre sïne a fì socotï, si pre sïne mai reu de cat dobitocul a se fáce priimì; si asié fora nice o grija, mai de multe ori de drojdïile vinului ametit de pre cal se resturnà, de cat de stájé noptii obosït spre dormire si odihna se culcà. Deci armasáriul si hergheligiul intr'acest'a chip se avé.

Acmù sa vedem si Lupul ce fáce.

Anteiasi dáta cunoscé cand hergheligiul de bát resturnát si cand tréz de somn culcát erà; coci avé Lupul un loc inalt, in vervul unui dél insemnat, de unde in toáte dilele oglindïià in cotrò herghelii'a ambla, si din cotrò hergheligiul bát, sau tréz, vine. Ca ori cand herghelegiul bát se culcà, nici odata galciáv'a in herghelie a lipsï nu se templà, si nici cum armasáriul de vrajmaş razboiul Lupului nu scapà; cáre lucru herlegiul *) cunoscêndu'l, de multe ori intr'adïns tréz fiind, cà bátul de pre cal cu cápul in gios se resturnà, si cà doára Lupul dupo obicéiu la armasáriu ar alergà, cate cinci si siése ciásuri de la pament nu se rîdïcà; ce in zadar. Iára amintrilé bát fiind, ori cand se desteptà, de pe foraítul épelor, spaim'a manzilor si sudorile, cá-

*) Credemu co este a se indreptá: *herghelegiul*.

rile de pre armasáriu cà şirláele curé, precum iárasi batáe si razboiu cu Lupul sa fie avut, cunoscé.

Deci odáta asiési de tot in mormentul drojdïilor ingropat si in savoánele vinului táre infasiurat si legat fiind, Lupul indáta la herghelie si la armasáriului monomahie sosï. Lupul dára, de departe prin érba şipurindu-se si pre pantece têreindu-se, cà doára armasáriul nu l'ar simtì, spre herghelie se tragé; ce in desiert, coci armasáriul (precum ochiul pádii tot déun'a deschis avé) cat de cii si apropiiáré Lupului símti, si fora nici o zabáva asupra'i se rapedì; ca acmù asié cu Lupul se deprínsése, cat nici cum in sáma il bagà. [« Ca deprinderé din « toáte dile, nu numai pre oameni la minte ii cuace, ce si « pre dobitoáce mai omenite si mai cunoscatoáre le intoárce»].

Lupul in razboiu, pre cat puté de copitele armasáriului táre se padiiá, dára si cu meştersiug, cà doára de bot l'ar puté apucà, in toáte chipurile se sïliià, cáré pene mai pe urma o si facù; [« Ca nemica in lume asié de cu greu intre muritori « nu se afla, carui'a neparasït'a nevointia mijlocul si modul « lesnirii vre odáta sa nu 'i nemerésca »]; ca armasáriul, oarecum mai mult de cat právilele vitejiii poftesc, asupr'a Lupului cu picioárele de nainte cá sa'l stropsiasca, si cu copitele osul cápului in crieri sa'i prabusiasca, Lupul cu iute feréla lovitur'a in desiert ii scoáse, si vrjamasi coltii prin nari petrundind, dinte cu dinte isi impreuná, si falca cu falca isi incleştá. [« Ca pre cum la viteji indraznél'a cu socotéla vred« nicie, asié fora socotéla fiind, nebunie éste si se numésce»]; iára armasáriului inimii vitéze, duréro pintïni dandu-i, [« Ca duréré « in grába máre vertute duhurilor, si deznedejduiré máre vitejie « inimilor aduce »], asié cà cum preste sïmtiré sà ar fi fost, [«Ca « intemplarile de naprásna antei purced fápturile, de cie urmáza « simtirile si gandurile»], asié de cu máre sïiála cápul in sus'si au rîdïcat, cat pre Lup mai sus de cat sïne l'au aruncat; apoi asié de sus, atat'a de táre in pament l'au buşit, cat cà o caldáre crepáta, de foáme desiert cosiul Lupului cu sunet

au zvananait. Lupul antei vedind, dára acmù si pricepend a armasáriului mai nebiruita vertute, socotï ca de'l va mai rîdïcà odáta asié si de'l va mai trântï si de a du'a oára intr'acest'a chip, nici picioárele il vor mai tiné, nice vre un os sanetos si nezdrobit ii va remané. [« Coci ispit'a odáta facuta, a intielepti-«lor, iára de multe ori poftorita, a nebunilor dascál éste»]. [« Ca cine cu sorbiré dintei preste sciintia se arde, in lingur'a de « pre urma de da-ori si de trii ori a suflá i se cade»]. Si asié Lupul de botul armasáriului lasïndu-se, pucintelusi intr'o parte se déde.

Herghelegiul de aciast'a nici cum macára simtire luand, coci, cu mladïtiele vitiei si cu carcéele mladïtielor, táre erà cezluit. [« Ca de multe ori ce nu biruiásce omul, biruiásce pomul; si im-« perati, carii toáta lumé in robii'a sà au adus, pre aceiasi, a-« mintrilé nebiruiti fiind, vinul in robii'a sá i-au rapit, si betii'a « cu man'a muerii i-au biruit, si pre cat erà antei laudati, pre « atat'a mai pre urma s'au ocarît»].

Asié Lupul, dupo aspru razboiul acest'a, oare-cum in sïnul intristarii cápul slobodindu-si, spre chipurile meşteşsiugurilor chitél'a isi aruncá, si singur cu sïne vorovindu-se intr'acest'a chip se socotï, dicênd : — Eu acmù de atatè dile flamand, si de-atatè nopti de privighére obosït fiind, oárecum vertuté mi-au scadiut; asijderé in mátie de atat'a vréme cevasi macára nepuind, si stomáhul dupo a sà fire fora hrána a fi neputend, in locul hránii singur singele seu a amistuì s'au nevoit; de unde aéve urmáza ca si duhurile sa'm fie lipsït, si máre iusiurime trupului de vătïonime sa'm fie vinit. [« Coci foámé in toate dile muritori a fi « ne invátia si éste o boala, cáré nedespartit tovâraş tuturor « partilor trupului, si pururé se afla de fácia»]. Ca de-asi fi fost (dicé Lupul) in státul puterii méle, armasáriul asié táre nu m'ar fi purtat, si de n'asi fi fost de vitïoán asié de iusior, atat'a de sus nu m'ar fi rîdïcat. [« Acmù dára ce lipsésce in fire, pre cat « poate meştersiugul sa plinésca trebue»]. Si asié Lupul socotïndu-se, la un mal se duse si cu toáta poft'a tiĕrn'a, cà cum

carne de carlanaş ar fì, inghitiià, si cu atat'a lut se indupacâ, cat cà cum ar fì un sac peste tot, tare si de greu se indesá; (ca din fire Lupul, cà si lácomul, acest'a dar are, cà cand mult sa manance poftésce, antei mátiele, apoi stomahul isi plinésce, coci carné nemistuita la mátie a o triméte poate, si apoi ori cand ii éste voi'a, o borésce si afára o scoáte).

Asié dára Lupul, dáca cu atat'a de multa tiĕrna tot cosiul isi implù, de cat armasáriul mai mai greu se facù, si de ciia de-abié clatïndu-se, iárasi cotra herghelie asupr'a armasáriului purciáse. [«Ca sufletul nepriiátïn, intr'alta nu, fora numai in «biruintia se odihnésce»].

Armasáriul, dupo deprinsul obicéiu, indáta inainte-i esì. Lupul acmù de tiĕrna ingreuiát, precum sprintïna feréla a face cu greu ii và fì, si de copitele armasáriului asié pre lesne cà mai de nainte cu anevoe se và ferì, socotï, de care lucru meştersiug cà acest'a scornì: [«Coci toáta simcéo'a mintii «éste, la nevoe lesniré a nemerì, si la lesnire de nevoi'a fora «véste táre a se padì»] dáca, pre cat mai aproape putù, lunga stáva se apropie, pre coaste intr'o parte se culcá, picioárele tiápene inainte isi lasá, gur'a isi cascá, dïntii isi ranjì, limb'a afára isi spendiurá, ochii cu albusiurile in sus isi intoárse si oare-cum uscati si paejiniti ii aretá; muscele in gura ii intrà, viispile de oc si de melciuri il piscà, iára el cu máre rabdáre acésté toate, cà cum ar fi mort, le rabdà. [«Ca multi «vedind ca viáti'a le aduce primejdïe de moárte, mortilor aseme-«nandu-se, si din moarte au scapát, si pre altii cu piciorul «pe cerbice au calcát»].

Armasáriul vedind ca Lupul, nu cà din-tei vrajmaş navalésce, ce cà stervul mort pamentului se lipésce, antei de departe pe nari forîià, apoi mai cu indraznéla de Lup se apropiià; de ciià (dupo cum a tuturor dobitoácelor obicéiul éste, cand vre un sterv mort afla, a'l amirosï) din coace si din colé a'l adulmecà incepù. Lupul, cu moarte minciunoasa, hirisia si adeveráta prostului armasáriu moarte acmù acmù

gatïià, si cum il va apucà, si cum il va biruì, si cum va sarì, numai din gand se chibzuià. Deci armasáriul, precum am dis, din toáte partile amirosïndu'l, si despre parté botului vinì; atuncé Lupul, dupo greuimé ce avé, cu cat mai mult putù se sprintïnì si de naprásna pre sarácul armasáriu de nari apucá, cárile, si de spaima, si de durére, macár ca peste putéré, sà se sïï, si cu picioárele in toate partile azverli; dára cu aciast'a pucin lucru si asiési macár nu sporì, coci indesáta greuimé lupului *) in mátiele Lupului, iárasi la pament aterna si capul si genunchele armasàriului. Catava vréme Lupul alta cevà nu facé, fora numai cà o piàtra in gios, tot la pament se tragé.

Armasáriul acmù icoán'a mortii in oglind'a vietii sale privind si din toate partile deznedejduind, mai mult de groáz'a mortii, de cat de muşcatur'a Lupui **) din toate madulárele se slabiià. [« Ca precum apelpisï'a cate odáta inimile imbarbatéza, asié mai « de multe ori toate nedejdïle curma si toate puterile cà cu pá« losiul de odáta le ratéza »] Asié dára armasáriul tïcalosul, in toata slabiciuné aflandu-se, Lupul cum mai fora véste si mai in pripa de nari lasïndu-'l, de Ii il apucá si indàta bàrdahánul spargèndu-i mátile, la pament ii versá.

Dupo ce Lupul, cu acest'a meştesiug pe armasáriu il intoárse in tintiariu, si pe poart'a intunérecului il bagá; [Ca morté do« bitocului alta nu éste, fora numai lips'a luminii vietii, intunére« cul nefiintiei aduce»]; indáta tiërn'a, ce mai de nainte, nu pentru satiul, ce pentru greuimé o inghitise, a versà incepù, intr'a carii'a loc, cu máre veselie, carné amasáriului puse.

Cà acéste, si altele mult mai mari si mai minunáte intielepciuni, o fratilor, Lupul in cápul seu poarta, carile adeveráte izvoára de sciintia si sémne de multa cunoscintia sint. [« Ca « nici nebunul coárne, nici intieleptul áripi áre, de pre cárile de « intielept sau de nebun sa se cunoasca, ce pre amendoi cuven-

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *lutului.*

**) Credemu co este a se indreptà: *Lupului.*

«tul si lucrul veri asié sa fie, veri asié ii aráta, ca amintrilé «multi intielepciuné cuventului in destul au, iára de lucrul ei «pré lipsïti sint; si impotriva multi de pomp'a si frumsétié cu«ventului sint departáti, iára fáptele ii aráta precum cu intie«lepciune a fi incorunati»]. De cáre lucru, o priiátïnilor, fora nici un prepus sa fiti, ca Lupul aciast'a a ispravì vă puté, inse numai de va vré; numai si aciast'a a socotï ve trebue : ca sïiál'a Lupului for'a vre o adeveráta pricina sa fie nu poáte; ca amintrilé [«Intieleptii precum de láudele lumii fug, asié pentru «cà lumé de buni sa'i láude, intielepti a se fáce s'au nevoit»]; asijderé cel mai subtire al intieleptilor meştersiug éste, [«Cà «laud'a numelui de la dinsii pre cat pot gonind ea singura pre «atat'a asupra-le sa alérge, fac»]; nu intr'alt chip, [«Ce cà cum «inim'a, cáré in dragosté cuiva éste lovita, cu cat indragitul «se ascunde si se ferésce, cu atat'a drágosté cuprindindu'l il «topésce»]. Deci cat despre sïiál'a lui ar fì, si pre cat proast'a mé socotéla agiunge, socotesc, [«Ca de multe ori ce nu se in«cépe cu cuventul, se sfersiésce cu batiul».

Cu acest féliu de inveluiri si cu acéste sule de bunbac, dupo ce Vulpé pre Lup impunse, petrunse si pre cat putù in ur'a si zavistïi'a a multor'a il impinse, (coci multi erà, carii nici cuventul dreptatii a scì, nici pre Lup a filosofisì a audì poftïià). [«Ca cata in necajire bolbaitur'a minciunii in uréché drépta, a«tat'a nesuferire sagetatur'a adevrului in inim'a necuráta a«duce»], si in tot chipul cu podobe il invescù si'l desvescù; il imbracá si'l dezbracá, pene mai pre urma nu intr'alt chip, ce vedind ca multi uréché ascultarii, despre multimé vorovirii ei a intoarce incepuse, cuventul isi curmá; [«Coci gur'a desfrenáta «mai táre alérga, de cat piatr'a din dél resturnáta, pre cáré un «nebun cu piciorul poate a o pravelì, si o mie de intielepti a «oprì nu o pot»].

Dupo acéste a Vulpii pentru a Lupului filosofie dovéde, cu totii cunoscura, ca in cápul Lupului éste si sïiála si socotéla; deci cei ce poftïiá sïiál'a, nici cum vré sa'i asculte socotél'a,

iára cei ce poftiià socotél'a, mai cu dédins vrura sa scie ce'i poate fi sïiál'a; si asié sententii'a celor'a ce poftiià socotél'a biruind, alésera cà iárasi pre Lup de fácia sa cheme, si mai cu adever pentru a Strutocamilei fire sa se insciintiéze.

Deci, dupo ce pre Lup in mijlocul theátrului adusera, Corbul (precum si mai sus s'au dis) putéré Vulturului si indemnáré Cucunozului, spre adeverinti'a vredniciii Strutocamilei, avé; cárile cà si cuvintele Lupului, dupo poft'a sà sa abáta, si intr'alt chip a graì pricina a i se dà sa nu se poáta, cotra Lup intr'acest'a chip loghic'a indrèpt il invetià; coci nu din hotárul mijlocitoriu purcedé, nu din protase sylloghizmul incepé, ce din incuiáré urmarii protasele sofisticésce in gandul ascuns lasà, si intr'acest'a chip epifonem'a sà in glasul mare strigà : — [«Cine in lume «éste atat'a de intielept, carui'a alta intielepciune sa nu-i tre«buiasca? Cine intre muritori éste atat'a de invetiat, carui'a «mai multa parté invetiaturii sa nu-i lipsasca? Cine in tot theá«trul acest'a éste atat'a de ascutit la minte, cárile vent sa so«cotésca a altor'a cuvinte? Si cine éste acel'a cárile a dice và «indraznì, ca mai mult o mana, de cat o mie, a sprijenì, sau «a pohârnì poate?»]. De cáre lucru, o iubite priiátine, pentru ce in mijlocul theátrului te-au chemat a scì ti se cade. Ca iáta vrednicii'a Strutocámilei toti o au ales. Iáta ca alégeré a multor'a éste mai adeveráta si mai intarita de cat a unui'a sau [a doi. Iáta ca Strutocamil'à de titulul vrednicii si a stapanirii vrédnica éste. Iáta ca máre se áfla insemnaré numelui ei. Asié poruncésce Vulturul, asié và Corbul, asié indémna si sfatuiásce Cucunozul.

Corbul dára a acestor'a de catevà ori palinodii'a cantand, si dupo firé glásului seu de daori si de triiori crancaind, Lupul parté cé mai multa a vremii tacerii dà. [«Coci ta«ceré cápul filosofiii éste; si anco toáta cinsté intielepciu«nii mai mult intr'ins'a se prijenésce, de vréme ce aplos a «graì de la maice si de ia mamce ne deprindem; frumos «si mult a vorovì toáte scoalele mai prin toate locurile, (nu

«cu puçina paguba a tot muritoriul!) pre canoáne ne in-«vátia; iára intieleptiésce a tacé si vrémé voroavii puçine si «gréle, pre la puçini videm; si invetiatur'a tacerii undevà «macára in lume a se profesuì nu audim. O fericit'a tacére! ca «tot dé-una cu tacéré ascultam si invetiam ori ce ar fì de «invetiat, si pururé din fontan'a tacerii cuventul intielepciu-«nii au izvorît, ca cine táce mult, mult gandésce, si cine mult «gandésce, mai de multe ori ce-i mai cuvios nemerésce. Acel'a «dára ce, ce-i mai de folos au nemerit, dic, ca de và graì, và «graì mai negresit»].

Lupul dára, dupo multa cu tacére spre crancaítul Corbului ascultáre, intr'acest'a chip se cumpenì, cà nici cu de tot nerespunderé necunoscatoriu, nici cu voroav'a impotriva, mai mult maniii atitiatoriu sa se aréte, de cáre lucru intr'acest'a chip respunse: —[«Cand toate gurile Privighitorilor lor a mai cantà tac, «atuncé Grierul copáciului a titìì incépe»]; deci sau coci au tacut Privighitorile, Grierul au inceput, sau coci au inceput Grierul, Privighitorile au tacut; nici aporii'a, nici dezlegáré ei éste asié vrédnica de iscodît; coci un'a scim, si acéi'a de la toti de adeveráta priimita axioma éste: [«Ca toate vrémé sà au, si vrémé «a tuturor dascal si invetiatoriu éste»], cáré, precum voroávii vorovitoáre asié tacerii tacĕtoáre, cumpenitoáre si giudecatoáre và fì. Iára eu vécînice multiemiri dau, coci acmù de lucrul ce nu sciam, oárece m'am insciintiat, [«Coci fiete ce a scì mai de «folos éste, de cat fiete ce a nu scì»].

Iára intre pásîri erà o Brehnáce betrana, cáré in multe sciintie si meşteşugiuri erà deprinsa; [«Ca mult se indreptéza cu «invetiatur'a tînerétiele, dára si sciinti'a mult crésce si se ada-«oge cu betranétiele»]. Aciast'a a Lupului atat'a sîiála si la voroáva atat'a feriála a minte luand, in sîne dise: — In Lup nu numai tacére inimoása, ce si oarece simtire adulmecoása éste; [«Si pene intr'atat'a crutitoriu cuvintelor ce se aráta, nu éste «semn a minte de cotéla desiárta»]. De cáre lucru tacéré lui cu glogozite voroávele noastre de trecut nu éste; [«Ca voroáv'a

«glogozita pene mai pre urma, sau de tot indiesert, sau in gal-
«ciava ése, iára tacéré cu rabdáre, sau in pace, sau in biruire se
«seversiésce»]. Si asié cotra alalte pásïri dise : Pucina rabdáre sa aveti se cade, pentru cà intr'o parte luandu-ne, cu Lupul pentru cel de obşte folos oarece cuvinte sa facem.

Si asié Brehnáré in singuratáte cu Lupul luandu-se, cotra dinsul intr'acest'a chip voroav'a incepù : — Vrére-asi si asi poftï, iubite priiátïne, pricin'a aduncii tále taceri ce ar puté fi, cà sa pociu scì, [«Ca de sì tacéré intre toti iubitorii intielepciunii lau-
«dáta éste, inse la vréme de tréba, icoan'a nesciintii aráta»]. Asijderé [«Macar ca cine nu scie vorovì si táce, frumos voro-
«vésce, dar ancosi la multa cu indemnáre si cu pofta intrebáre
«a nu respunde, sau acelor pizmosi sau acelor urîciosi lucru
«éste»]; mai vertos, precum mi se páre, sciut a-ti fi socotesc : [«Ca doae lucruri, sábie de ambe partile ascutita si rana mintii
«netamaduita éste, cinevà la vréme de voroava, cuventul a'si
«oprì si la vréme de tacére, limb'a desfrenáta a'si slobodì»]. De cáre lucru de éste in tïne vr'o sciintia sau vre-o cunoscintia, de mine sa nu ascundi, te poftesc si te sfatuesc, cà intr'acest'a chip ori ce in Republic'a noastra clatït, stramutat si neasiediat ar fi, in limanul odïhnii, intru locáré unirii si in asiediamentul omoniii a aduce sa putem; coci intr'alt chip lucrul de và remané, de toata a lucrurilor alcatuire si a sfátului bun si de obste invoire, toata nedéjde se rumpe si se curma. [«Ca
«nu atat'a stricaciune Publicai adunáré, nepriiátïnilor den-afára,
«pre cata a cetatiénilor din luntru a inimilor intr'un gand nein-
«preunáre aduce»].

Lupul respunse : — Bine scii, cinstïte priiátïne, [«Ca dége-
«tul aretatoriu cumplita otráv'a clatésce a ochiului privitoriu»], [«si, supt unghé dégetului mai vrajmasiu toápsec de cat din-
«tele Viperii sta»]; asijderé, [«Nu éste poft'a acelui'a, cárile
«cu drépta socotéla se slujésce, cà lumé, cu dégetul aretan-
«du-'l, sa dica : Iáta acest'a asié au dis, asié au facut; ca ma-
«cár ca intr'acé data oare ce spre adaogeré cinstei si spre sláv'a

«numelui a se aduce s'ar paré, (care lucru mai mult de cat al-«tele pre muritori fármaca), dára cu buna sáma si adése s'au «vediut, ca acélési guri canta cantecul indrĕpt, si ce eri laudà, «asta-di in hula iau si in batjocura»]. De care lucru propozitul socotélii au fost, cà intr'atat'a adunáre, de nevoe adeverul a nu aretà, iára de buna voe numai singur eu a'l scì, sau cotra altul iárasi adeverului iubitoriu a'l obstĭ; [«Ca intre doae chipuri pu-«ruré doáe socotéle asupr'a unui lucru au, dára in doae mo-«narhii, in cáré nenumeráte chipuri, voi si socotéle se afla, cu «cat mai vertos deosebite placeri vor avè? Unde cinevà cu sfá-«tul placut si iscusït nu mai multi priimitori, de cat lepadatori, «si nu mai puçini aparatori, de cat impotrivitori và aflà»]. Si a-sié urmáza cà [«Din cuventul adeverat nu mai puçini nepriiá-«tïni de cat priiátïni cinevà singur cu gur'a sà sa'si agonisásca»].

Brehnácé respunse: — Adeverat, o priiátïne! ca coápta si deplin éste socotél'a tà, [«Coci nime asié de fericit in lume sa se «tie, a carui'a precum si lucrul si cuventul tuturor và placé sa «se socotésca; ca soarele si ceriul senin caletorilor, ploile seme-«natorilor, vár'a plantatorilor, toamn'a culegatorilor si iárn'a de-a «gát'a mancatorilor pláce; pre cárile soarele tot de odáta tutu-«ror neputend a le pricinì, de la toti acéste nu poate a scapà «a nu se vinuì»]; si mácara de láud'a gurilor multe intieleptii, cà albinele de fum, fug; inse [«Cand pentru facut folosul de «obste, cinevà se fericésce, cuvioása si frumoása éste láud'a»], [«Ca cu minté si sfátul unui'a a multor'a viátia a se pazì, si din «viitoárele primejdïi a se ferì, ispit'a din toate dilele aretatoáre «si marturisïtoáre ne éste»]. Precum cu buna chivernisál'a unui navarh, din nesatioáse droburile marii, multe suflete la limánul linescii scápa; [«Coci acel'a bun carmuitoriu a fì se dice si éste, «cárile din linesce furtunele socotésce si din furtuna linescé a-«gonisésce»]; a carui'a dulce voroáva in liman si vrédnica láuda pre uscat si cadiuta multiemita de la ficiori pentru parinti, de la parinti pentru ficiori, prin toate cásele si adunarile, nu otráva me créde, numelui, ce táre antïfarmac tuturor hulelor éste.

Pentru aciast'a si intr'acest'a chip acelor vechi si fericiti iroi numere, [«Coci ferociré adeveráta, cu cat se vechésce, cu atat'a «mai mult se fericésce»], cárile de atatié mii de ani si pene acmù, din iscusït condéele scriitorilor, din tocmite versiurile stihctvortilor, din impodobite voroávele ritorilor si din dulce cuventáre a tuturor gloátelor, buna pomeniré numelui nici s'au parasït, nici in véci se và parasï; care lucru vie icoán'a vrédnicelor sále suflete, si deplin pilda urmatorilor sei éste. [«Coci toata o«menii'a si vrednicii'a omenésca intr'aciast'a se plinésce, cà pre «neputïncios sa agiute, si nesciutoriului nu numai cu cuventul, «ce mai vertos cu fápt'a, pilda aévé sa se aréte»]. Acest'a lucru singura intielepciuné firii pre toti invátia; cu indemanarile sále pilda ni se aráta de fácia; cate parti áre toate in slujb'a si agiutorinti'a tuturor le intïnde. Soarele, tuturor cu acelasi ochiu cáuta, nici pre unii incaldiésce, si despre altii aciast'a tagaduiásce. Ploile precum stincele umediesc, asié semintiele dezvelesc, hlugerile recoresc, copácii infrundiesc, florile, érb'a si toáta pasiuné si otáv'a inverdiesc; si toate in némul si chipul seu, un'a spre indemanáré altii'a neobosït se nevoesc, si fiete cáré periodul plinirii sále a plinì se sïlesc; de cáre lucru aévé éste, [«Ca firianul «firii a urmà se cade»]; iára amintrilé cine firii se imponcisiáza, pre facatoriul firii in meştersiug necunoscatoriu aráta; nici voiu, priiátïne, cu numele firii, multimé patïmirilor sa intielegi; [«Ca toata patïmiré grozáva nepriiatïna, iára nu priiátïna éste «firii»].

Cotra acéste a Brehnacii nu proaste cuvinte, Lupul intr'acest'a chip respunse:— Ved si bine cunosc, o priiátïne, ca cu toáta nevointi'a te sïlesci, cà pentru a mé adunca tacére sa te insciintiezi, [«Ca sufletul filosof nu numai cum, si ce s'au facut, ce «si pentru ce asié s'au facut, cercetéza»]. [«Ca toata prostïmé, «lucrurile vedind, precum sint le sciu, iára filosoful, din ce si «pentru ce asié sint, cunoásce»]. Deci de vréme ce si eu (precum mi se páre) urechi bine ascultatoáre am aflat, si tu precum gura adeverul graitoáre sa fii nemerit adeverit sa fii, si

precum eu a povestï nu me voiu lenevì, asié tu in pomenire a le alcatuì nu te obosï, [« Ca voroáv'a frumoása la cei cunosca-«tori de n'ar mai sferbì, anco mai placuta ar fì; iára cei necu-«noscatori mai táre dulcétia in basnele babesci, de cat in sen-«tentiile filosofesci, áfla »]. Anteiási dáta dára, o priiátïne! pricin'a tacerii méle au fost, coci [« In uréche de pizma imbumbacáta «si de zavistïe astupáta, nici buhnetele caldararesci, necum line «cuvintele filosofesci, a rezbate pot»]; [«Coci mái pre lesne s'ar «audì voroáv'a intre ciocánele caldararilor, de cat intre multe «gloáte a varvárilor»]. Iára a do'a si cé mai gré pricina au fost, coci nu a tuturor socotéla éste, cà pentru ce nu sciu sa se insciintiéze, [«Macár ca fiete cine din fire a scì poftésce, dar cei «mai multi cevà nesciind, precum cevà nu scie a se dovedï nu «priimésce»]; ce pentru cà ce le place si ce poftesc, acéi'a a'si audì se nevoesc. Asijderé nu atat'a pentru hirisia fiinti'a Strutocámilei a se insciintià, pre cat cine cevà impotriv'a lor, si dupo poft'a adeverului và graì, a insemnà se sïlesc. Ca acel apofasïstĕcos cuvent: **el au dis, asié và, asié poruncésce**, aévé arÁta ca nu ce mai de folos, ce ce mai placut le éste, acéi'a sa'si aléga; si asié voroáv'a mé nu de ascutite, ce de captusite urechi ar fi lovit. [«Si ce mai máre nenorocire a fì poáte, de cat cand nici cel «ce bine vorovésce nu se intielége, nice cel ce'l aude, cuvintele «de bune si de réle nu-i alége»]. De cáre lucru la cei cu socotéla, [« Mai cu sufferire si mai cu cuvinire éste, in munti hor-«murosi, codri umbrosi, in stanci pietroáse, pesceri intune-«coase, intre pareti zugraviti si zidïuri cu iádera acoperiti, cu-«vinte a fáce, de cat intre oámeni cárii cuventul adeverului a «audì nu le pláce»]; coci intre locurile pomenite, cinevà glásul de 'si-ar slobodì, in urm'a glásului vaile, codrii, muntii, paretii, zidïurile, acéiasi disa ar poftorì, si de n'ar adáoge, in cáilé nici ar scadé cevà voroávii cuvioáse. Cáre lucru, la urechile dupo placére a audì deprinse, impotriva cade, ca de respund, respund cu urgie; iára de tac, tac de pizma si de manie. Dára de vréme ce in singuratalé oámenilor si in tovarasii'a sciintielor, acii, nu-

mai amendoi ne aflam, ori pene unde proasta sciinti'a mé s'ar intïnde cu buna nedéjde, si fora nici o primejdïe a alergà, si ori ce innodat s'ar paré, a dezlegà nu me voi sïï. [«Ca de nepriiá-«tïnul intielept éste de laudat, cu cat mai vertos si priiátïn si «intieleptul và fi mai de ascultat si de imbraçăsiat»]. Cu a Vulpei sicuita, cotra toata public'a, priintia, iára asupr'a mé, cà vre o ura sa poáta aduce, cu máre nevointia numele mieu si a filosofiii méle la mijloc s'au adus. Cárii de la mine, cé adeveráta si chiára a Strutocámilei fiintia hirisiie sa le aret, inainté atate gloáte m'au chemat. Cotra cárii in cevà nerespundind, pricin'a tacerii si sïiálii méle mai sus deplin ti-o am povestït. Iára acmù, pre cat puterile im vor agiutà, numele si firé Struto-cámilei, cum mai pre scurt si mai aévé a'ti dejgheucà me voi sïlì, [«Coci nu didascalul, cárile in toáte dile in scoála invatia, ce «cel'a ce a ucenicilor cu invrednicii si invetiaturi impodobésce «viátia, fericit si la nume vestït éste si a fì se cáde»].

Unul dintre cei a firii talcuitori dice ca a numerelor numire si cunoscintia éste mesur'a a necunoscutei firi; iára altul dice ca éste faclii'a si lumin'a a fiintii lucrurilor; amendoi dára, pre-cum se cade, la radecin'a adeverul au atïns si la vervul adeve-rátei cunoscintie au ajuns; [«Ca cine adeverul de la radecina «cérca, sciinti'a in vervul inaltimei áfla, si cine adeverinti'a de «gios intréba, cunosciinti'a de sus ii respunde»]. Bine dára si dupo regul'a adeverului, iárasi dic, vrédnicii acei'a filosofi au grait, de vréme ce tot numele hirisi scurta hotarîré lucrului éste. Deci numele Strutocámilei din doáe numere, din Strutiu adeca, si din Camila alcatuit éste. Asijderé din doáe féliuri, adeca din dobitoc si din pásïre este impartit, (inse de éste in lume pásïre cà acéi'a, cáré hirisi numai Strutiu sa se chéme); deci a acestor doáe dihánii hirisiile impreunand, firé jigánii, pentru cáré intre-báre se fáce, pre lesne a desfáce si a cunoásce vom puté. Asij-deré pre fiete cáre dihánie, prin céle patru firesci pricini cer-cand, fiete cáré cat si ce cu dobitocul acest'a imparte, chiar vom puté pricépe. Asié dára Camil'a éste dobitoc in patru picioare,

mugitoriu si din fire spre rîdïcáré sarcinii oranduita; deci cat éste despre parté pricinii facatoáre, aévé éste, ca cà si alalte in pantece se zemisléscе si in vrémé cadiuta firésce se fáta. Cat éste despre parté materiásca, éste cà si alalte dobitoace, din carne, singe, oáse, vine, piéle, per si alalte cate la materie se cuprind' Cat éste despre pricin'a formei, precum din alalte dobitoáce cu multul se deosebésce, se aráta.

Antei ca unele sint cu un ghib numai, iára altele cu doáe; la cap mica dupo mámin'a trupului ce poarta, picioáre inalte si la genunchi botïoáse, la talpa láta si fora unghi, la copita ingemenáta si cà gascele pe de desupt impelitiáta; la coáda scurta, dupo lungimé trupului mesurand; (coci coád'a la dobitoc antei éste pentru frumsétie, iára a do'a, cà pe unde cu capul si cu picioárele nu ajunge, pentru aparáré de musce cu coád'a sa agiunga); la per crétia ca Arápul, dára moale cà bunbacul; de la grumazi pene la piept éste flocoása si coám'a indrĕpt de la gusia in gios spre gùtlej purcéde. Iára peste tot la stat, de cat alalte mai mare, iára de cat Filul mai mica, éste. Iára cat éste despre pricin'a seversitului aévé éste, (precum si mai sus am dis), ca firé spre rîdïcáré sarcinilor gréle au oranduit'o. Nici aspru sa ti se pára, o priiátïne! acest cuvent pentru pricin'a seversitului, ca macára ca aciast'a pricina Ithicai mai mult de cat Fyzicai slujésce, inse adeverul asié se adeverésce, nevoi'a omenésca in fire pricin'a seversitului au aflat, si precum dic unii, preste chitél'a firii; [«Inse meşteşiugul, fetul nevoii fi«ind, nevoi'a antei ce-i mai pre lesne, apoi ce-i mai cu greu si «mai de folos au aflat»]; inse nu de tot impotriv'a firii, nici preste puterile ei a sarì poate, nici oranduiál'a lesnirii a'i mutà ispitésce; ca ce meşter ar fi acel'a, cárile grindi de fier ar rîdïcà si cu cue de lemn le-ar intarì; sau cine sféşnic de seu si lumanáre de argint ar fáce; de unde aévé éste, ca ce firé spre lesnire impraştïiat au lasát, acéi'a meşteşiugul cu adunáré spre seversire le-au adunat. De cáre lucru la Camila de socotït éste:

antei ghibul in spináre rîdïcat, pentru cà de greuimé sarcinii mijloc' pre lesne sa nu i se indoiasca.

A do'a la dins'a éste de luat in sáma, perinutiele intre picioárele dinainte si in pulpile picioárelor denapoi, in cárile, cand pentru incarcáré la pament siéde, cà cum in nisce pirostïi cu trii picioáre, intr'acéle perinutie se sprijenésce, pentru cà adése culcaré si rîdïcáré si greuimé, cáré in spáte o indésa, pieptul si pulpile sa nu-i julésca, nici piélé rapindu-i in cevà, sa o betejásca.

A trii'a éste la dins'a de socotït marimé trupului si puçina mancáré si incarcáré stomáhului si máre rabdáré, cáré de séte in vréme caldurii áre, pentru cà si hrán'a fiindu-i puçina si rabdáré mare la séte, pre la locurile, cárile mancáré de in bisiug si beutur'a in biv nu se áfla, mai rabdatoáre si mai trebuitoáre sa fie; [« Ca acel'a éste mai trebuitoriu, cárile la « vréme de nevoe éste mai rabdatoriu »].

Acésté dára in Camíla firé ascundind, nevoi'a si meştersiugul, din fire asié si spre acest'a sfersit sa le fie oranduit sfitésce. Iára de toáte mai pre urma de socotït la Camila remane, cà dupo marimé trupului micsiorimé sufletului, si dupo aratáré trupului prostïmé duhului ce áre; ca un copil de siépte ani, sau si mai mic, siépte Camile, sau si mai multe, dupo sïne a trage si incotrò voi'a ii éste a le intoarce poáte, iára de multe ori, in locul copilului, un magáraş aciast'a slujba a seversì si catevà Camile dupo sïne a insirà poate, cárile cat sint si cat pot de s'ar puté cunoasce, lucrul intr'alt chip s'ar templà; [« Ca unde a so-« cotélii si a mintii rádie nu lucesc, duhurile puterii puçin pro-« copsesc »]. Acest'a lucru, in dobitocul acest'a, chiar aráta ca firé, nu dupo marimé trupului, duhurile in cumpen'a atocmirii au impartit; ce la stervul maminos si vertos, duh logoş si fricos au pus; [« Ca putéré trupului cat de vertoása rîdïca, împinge si « strînge, cat de mai mult ar puté, doi sau trii; iára cel putér-« nic la socotéla cu miile pre altii coversiésce »].

Deci intr'acest'a chip Camíl'a fiind, toate nevoile si greutatile

ce trâge, nu peste voe ce peste sciintia, suffere; in care lucru lâud'a vrednicii sufferélii sa agonisâsca nu poate; [«Coci acel'a «ce simte, iára nu cel'a ce nu simte, a sufferì se dice; si cel'a «ce putéré spre izbanda harnica a fì isi cunoâsce si nu'si izban-«dêsce, iára nu cel'a ce slabiciuné nepriiátïnului nesciind, de «frica se contînésce, rabdatoriu se numésce»]. Anco mai cu dédins, si precum adeverul se are, ca Camil'a, nu coci nu poâte, ce, precum am dis, coci nu scie ca poâte, i se pâre ca de-ar puté, vre odâta pre cei ce o innecajesc, tot si-ar izbandĭ; de câre lucru in sciinti'a ei, slabiciuné duhului, puterile trupului neclatïnd, numai cu pizm'a si innedusiál'a remane. Câré macar ca in viâtia (precum unor'a plâce) dic ca nu o uita; inse iárasi in viâtia izband'a, pentru pricinele cârile am dis, a'si rescumparà nu se invrednicésce. Acésté dára cand pre scurt, o iubite priiâtïne, in Camíla si in firé ei asié se socotesc, si cu tot adeverul asié si sint; deci pentru aciast'a mai mult voroâv'a a lungì parasïndu-ne, la Strutiu pâsïré sa ne intoarcem.

Asié dára giumatâté dobĭtocului acestui'a in Camíla aévé aretandu-se, acmù cu alt mijloc, giumatâté ce remane in Strutiu pasïré sa o cercam, si iárasi prin céle patru a firii pricini, ce, cum, din ce si pentru ce éste sa o aflam. Deci la acest'a lucru antei cà astrologhii sa fácem se cade, cârii céle adeverâte firesci si ceresci trupuri mai curat vrend sa aréte, nisce fiintie din socotéla si nisce trupuri si locuri, cârile nici in ceriu, nici in fire se afla, pun; dupo aciast'a dára socotéla, a fì sa dicem si cu minté sa suppunem, precum in fire se âfla o pâsïre mâre, cu péne, pedéstra si nezburatoâre, sau un dobitoc cu doae picioâre, si se oâa; hrân'a, in loc de grauntie, érba sau carne, sa'i fie piâtra, foc si fier; si asié, pre ciud'a lumii, aciast'a prin pricinele firesci de amenuntul sa o ispitïm, cà oare ce pentru dins'a adeverul si socotél'a ce ne vâ aretà sa oblicim. Pre cat dára éste din parté materiâsca, se véde ca nu piâtr'a, lut sau alt metal, ce carne, singe si alalte lucruri, de materie dihaniiasca âre.

Pre cat din pricina facatoáre éste, antei in ou se zemislésce, se oáa, clocésce si apoi puii cà alalte pásïri din oáa isi scoáte. Iára cat despre pricin'a formei, multe si aspre dïscolii áre, pre cáré binisior de o vom socotï si in cumpen'a socotélii drépte de o vom cumpenì, mai mult spre a firii ei cunoscintia, de cat alalte, ne và agiutà. Form'a dára, párte ii éste de pásïre, iára parte de dobitoc; de dobitoc dic, coci pedéstra, nezburatoáre si pre fáci'a pamentului, iar nu in aer amblatoáre; talp'a ii éste cà de Camíla, cu copita impreunáta, iára nu cu unghi si cu dégete despicáta; in spináre ghib in sus rîdïcat cà Camíl'a áre, la grumazi lunga si intoarsa, la picioare inalta si la genunchi botïoása éste; la cap mica si la bot intoarsa, nu plisc de pasïre, ce bot de dobitoc poarta. Coad'a in sus intoarsa, crétia si tufoása ii éste; rar si departe pasiésce, prin cet si lin pásii isi clatésce. Acéste toate din form'a Camilii indatorita a fì dováda nu trebue; iára din form'a pásïrii indemanata a fi numai pénele o aráta; in loc de fulgi, tulée si in loc de peri, péne 'si au luat. Acéste dára, la un loc impreunandu-le, pentru a pátr'a pricína, cáré éste a seversitului, cum vom puté, vom giudecà. Deci pre cat cu socotél'a a agiunge putem, dicem ca firé intr'aciast'a jigánie, un lucru mijlociu au lucrat; coci trupul máre asemenand Camílei, cu mici pénele arípilor pásïrii in aer a se rîdïcà nu poate. Asijderé slab trupul paseresc, sarcin'a dobitociasca si a pohoárâi greuíme a sufferì si a purtà nu poate; de unde aévé éste ca nici firé spre acéste au tocmit'o, nici meştersiugul si nevoi'a au sïlit'o; de cáre lucru un lucru numai ar seversì poate; (coci firé cevà inzadar si indesiert nu fáce); inse de éste de crediut cuventul unor'a, cárii dic precum jigánii'a aciast'a in stomáhul seu fierul amistuind si otielul in mátie-si topind, pre urm'a ei, cei ce aciasta tréba de grija au, gainátiul la un loc il strîng, pre cárile meşterii, de adó'a-oára fierbendu'l si in materii'a si form'a dintei intorcêndu'l, fierul cel vestït, ce-i dic meschiul vechiu, sa fie alegênd; din cárile odaneoára, povestesc, precum oáa de fier pré multe sa se fie facut, cárile si pene asta-di in camerile imperátilor, remasi-

tia se pazesc si se áfla; inse aciast'a socotéla, macar ca pre la multi de adeveráta se tine si se crédo, [«Dára misielii'a lumii «acestī'a atat'a cu vrémé lucrurile stramuta, cat céli'a ce unii «odata cu manule le apipaià, cu picioárele le calcà si cu ochii «le vidé, acelési acmù, altii audindu-le, in loc de basna si de «minciuna a fì sa le tie»]; inse noi acelor'a ce ispit'a prin scrisori a oámeni de temeiu nu se pomenésce, nici acmù ispit'a dupo cuvinte cinevà a aflà se invrednicésce, lucrul in prepusul schiptïcesc lasam; si asié nici spre acest'a sfersit din fire Strutiul oranduit a fì nu se adeverésce; de cáre lucru din tagádu marturisïré adeverului aducênd, dicem : — Jigánii'a aciast'a, dobitoc cu patru picioáre nu éste, pásïre zburatoáre nu éste, Camila nu éste, Strutiu aplos nu éste, de aer nu éste, de apa nu éste; de unde iárasi dicem, ca cé adeveráta a ei hotarìre, aciast'a poate fì : Struto-Cámil'a éste Tragh-eláful firii, (coci éste la filosofi altul al chitélii), cárile dintr'ambe monarhiile éste, si éste si nu éste; éste, dic, coci adeverat intre lucrurile firii ciuda cà aciast'a se afla; nu éste, dic, coci nici dintr'un ném a fì, socotél'a nu adeverésce. De cáre lucru, o iubite priiátïne, insemnáré márelui acestui'a nume alta nu suna, fora numai hirisia himer'a jigániilor, Irmafrodïtul pasïrilor si Tragh-eláful firii.

Deci acmù lucrului, carui'a némul, chipul si toáta vrednicii'a firé i-au tagaduit, oáre cu ce obraznicie, sau mai adeverat sa dic, cu ce nebunie cinevà din voi'a sloboda sau din meştersiug, spre vre o vrednicie a o rîdïcà ar indraznì? [«Ca mai pre lesne «ar fì, cinevà gandácii ingiugand, pamentul cà cu boii in plug «sa áre, de cat vre un bine sau folos a aşteptà de la acel'a, cá«rile nici din fire vre un dar, nici din pedépsa si din invetia«tura vre o vrednicie áre»]. Acestii'a socotéle, o priiátïne, eu a unor'a ganduri impotriva simtind, spre asié de adunca tacére m'am lasát, si de nu voiu cumvà proroc minciunos esì, si un prognostïc a fáce, macára ca nu fora sïiàla, voiu indraznì : De odáta a Corbului sylloghizm se va intarì, si sententii'a Cucunozului se và plinì, si Strutocámilii in cap coarne cà a boilor ii

vor rezsarì si in scaunul vredniciii se va suì. [« Ca furtun'a, cand «và sa trantésca, antei rîdîca, si norocul antei rîde, apoi plange»]. Numai vrémé, (cáré oglind'a éste a lucrurilor viitoare), và aretà precum si syllogbizmul éste sofistïc, si sententii'a rezsufláta, si Strutocámil'a, din odihna in necaz, din fericire in pricaz, si din ce éste in ce nu éste, và tréce. [« Ca Guziului orb, « fericita ii éste viáti'a, cand in intunérecul suptpamentului am- «bla, iára cand pre fáci'a pamentului ése, nu mai curend rádie- «le soárelui il incaldiesc, de cat unghile Blendĕului il sfri- «delesc»].

Brehnácé, acésté toate de la Lup cu buna uréche ascultand si cu intréga socotéla intielegênd, singura din sîne, precum cuvintele Lupului adeveráte 'si pline de intielepciune 'sa fie, cunoscù. Asijderé, precum cà un deplin filosof toata apori'a au dezlegat, si cé hirisia hotarîre Strutocámilii au dat; inse mai de nainte sfáturile, cárile intre Corb si intre Cucunos se facuse, sciind, anco mai táre, de iute adulmecáré Lupului se mirà; [« Coci sem- « nul intielepciunii éste, cà din céle vediute sau audite, céle « nevediute si neaudite a adulmecà, si viitoarele din céle tre- « cute a giudecà »]; de cáre lucru, sïiál'a si tacéré Lupului, nu din pizma sau dintr'a inimii impietrosiére, ce din drépta a intielepciunii regùla a fì, pricepù; [« Ca tacéré, sau la vréme a in- « tieleptului graire, a multor'a pilda si invetiatura, iára a nebu- « nului bolbaitura, siie ura, iára a altor'a scarandavitura, éste»], de vréme ce a Corbului inima baté, cà Strutocámil'a intre pásîri dupo dinsul, iára intre dobitoáce locul cel mai de sus sa tie. Asijderé sciià, ca nu numai filosofii'a Lupului, ce nici sfátul a toáta lumé, din minté ce apucáse sa'i intoarca cu putïntia nu éste. [« Ca inim'a in pizma imprietrosiáta, sau dupo voi'a «sà a ispravì neputend, de necaz se topésce, sau ori cand ar «puté, reul a fáce nu se indoiásce»].

Acésté Brehnácé in sîne asié chitïndu-le si socotïndu-le, pene mai pre urma socotél'a intr'acest'a chip isi asiediá: [« Ori ce « spre binele si folosul monarhii éste, aciast'a a aretà si a graì

«se cade»]; iára de vor fi urechi cà acélé asiési de tot adeverului neascultatoáre, si inimi nici cum folosul de obşte primitoáre, pecátul in cap si ocár'a in obrázul lor sa fie.

Asié dára Brehnácé, de la Lup despartindu-se, antei cu Cucunozul se impreuná, carui'a toáta intielepciuné si filosofii'a Lupului ii povestĭ, si precum adeveráta hotarîré Strutocámilei au dat, impotriv'a a carii'a alta socotéla mai táre si mai adeveráta sa se gasásca cu putïntia nu éste. De unde tot lucrul aévé se fáce, ca minté Corbului gresita éste, si de ce s'au apucat, sau la cap a scoate nu và puté, sau de và puté, peste puçina vréme si lucrul se và stricà, si in loc de láuda asupra-si, ura si hula de la multi và luà; [«Ca o mie de lucruri vrédnice, de-abié láud'a «dobendesc; iára numai unul scarnav, in véci nespaláta cinstei «si numelui, grozáva aduce páta»], cáré pré tardiu, sau nici odaneoára din gurile nŏroádelor si din sioptele gloatelor a o scoate nu và puté, [«Coci din fire muritorilor aciast'a éste dáta, «cà binele pre lesne, iára reul cu anevoe sa uite; si láudele «cuivà pre hartïe, iára húlele pre táble de aráma, sa le scrie»].

Acésté si altele cà acésté Brehnácé cotra Cucunoz vorovì, socotïnd precum antei pre dins'a din cé véche si stramba socotéla và puté intoárce, si deciià amendoi impreuna mergênd, si pre Corb la cálé dreptatiì si la luminàré adeverintii a duce sa nevoiasca; [«Coci Brehnácé, mai de folos a fì, cinevà «ale sále hotára pe dreptate a pazì, de cat toáta lumé tïranésce «a agonisĭ, socotïià»]; ce in zadar cuvintele si in dar nevointiele isi pierdù; de vréme ce Cucunozul dicé, precum prin carti si mijloce de credïntia adeverit éste, ca Pardosul, Vulpé, Ursul, Rîsul si alálte ale lor rudenii, cuventul lor a priimì si sententii'a lor a intarì gát'a sint; si anco de và fì cinevà sfátului acestui'a imponcisitoriu, pré pre lesne alta cále ii vor aretà, pre cáré, si vrend si nevrend, ii va cautà a mérge; [«Ca unde éste sïl'a tï«ranésca, nu se cérca putïnti'a firésca»]; si mai cu dédïns pentru Lup si pentru Ciacal, cárii singuri numai poate intr'alta socotéla sa remae. Deci de Ciacal puçina grija éste, o ji-

gánie si de stát si de sfát puçina si mica fiind; iára pentru Lup, de vom vide ca la gand nemutat si la fire neschimbat remane, de odata precum sfáturile lui priimite ne sint, ii vom aretà; iára cand la vrémé alegirii lucrului và fi, alta tréba intr'alta parte ii vom aflà, pene sfátul se và ispravì si hirográful de man'a tuturor se va iscalì; iára dupo acéi'a adeverit sint, precum Lupul la bârlogul seu cu odihna a traì bucuros va fì; [«Ca mai fericit éste cinevà cu strîmt «tráiu la lŏcásiul seu, de cat cu toáte desfatarile in cásele «streine»]; iára amintrilé, precum impotriva ca se clatésce de'l vom simtì, buna nedejde am ca Pardosul, cu multe pestriciunele si picaturile lui, và aflà ac de cojocul Lupului.

Brehnáré iárasi dise: — Eu frate asi sfatuì cà si tu de aciasta socotéla sa te parasesci, si amendoi impreuna si pre Corb de la acest'a lucru a'l dezbarà sa sïlim; [«Ca mai de «láuda éste o inima tulburáta a impacà, de cat o respubli«ca a tulburà; ca tulburaré a nebunilor, iára impacáré a «intieleptilor meştersiug éste»]. Si cotra acésté pomenésce, iubite frate, ca Pardosul si toata semintii'a lui, credintia n'are, a carui'a nu numai scrisorile si cuvintele, ce asiési nici lucrurile de crediut nu-i sint; [«Ca a cui cuvintele nu se sta«ruesc, cu anevoe lucrurile i se vor staruì; si cine necre«dïncios éste in voroáva, viclén va fi si in lucruri»]; si precum piélé cu multe picaturi éste picáta, anco mai cu mult viclesiuguri inim'a ii éste vergáta; [«Ca inim'a vicléna, antei «din minciun'a cuventului, apoi din viclesiugul lucrului se «vedésce»]; cárile precum asta-di prietesiugul nou, asié maine, sau poimane vrajmasii'a véche, si precum acmù plecáré cápului, asié afland vréme rîdïcáré násului, và aratà. Iára acésté a Pardosului de nu vii pomenì, frate, cuvintele méle, precum odáta ti li-am dis, din minte sa nu 'ti ésa. Ca macar ca tu la trup mai chipeş si la stát mai inalt esti, dára eu si de versta mai betran, si de pedepse mai dosedït si mai ispitït, si de câi mai multe si mai departe si de tieri mai streine si mai late,

mai asudat si mai zbuciumat sint; in cárile si mai multe am vediut, mai multe am audit si si de mai multe m'am insciintiat. [«Ca adeverat buna éste sciinti'a audirii, dára mai adeve-«ráta éste ispit'a viderii»].

Cucunozul acésté toate in loc de básna si in buigaituri de betranétie le luà; [«Ca basn'a la proştĭ locul istoriii, margaritáriul «la porci, prétiul orzului, siuerul la ciobin, cinsté muzicai, si «sfátul bun la inim'a ré, tot o socotéla au»]; cárile cuvintele Brehnácii céle cà graul alése si cà spicul culése, cà plév'a suflandu-le si cà paele preste arie maturandu-le, intr'acest'a chip i le intoárse: — [«Betranétiele, o frate, si multa trud'a in «tĭnerétie mai mult de odihn'a trupului, de cat cinsté si ago-«nisĭt'a numelui cérca»]; de cáre lucru socotesc, ca nu ce dorésce cinste, ce ce poftésce odihn'a areti si inveti, si a me mirà destul nu pociu, cum nici-cum in parté monarhiii noastre tii? Si cum intr'acest'a sfát dobitoácele stîbl'a finicului sa apuce cu totii noi am puté priimì? Si cum cinsté si sláv'a Vulturului aciast'a ar puté sufferì? Au nu scii [«Ca agonisĭt'a numelui mai «mult cu indraznél'a de cat cu sĭiàl'a se dobendésce?»] Au nu pricepi [«Ca schîntei'a amnáriului, pene a nu se stĭnge, iasc'a «aprinde, iára stîngêndu-se, a do'a si a trii'a lovitura poftésce?»]. De cáre lucru noi acmù vréme de tréba si dupo pofta afland, cum vom puté, vrémé prelungind, dárul norocului in par'a focului sa aruncam? Ca bine scii, [«Ca pre cat éste de iute la curgere «punctul vremii, anco mai iuti sint mutarile lucrurilor in vré-«me»]; si nu trebue cinevà a te invetià, de vréme ce: [«Pre-«cum chipul, norocul mii de mii de obraze sa fie avend, si in «mii de mii de féliuri pre muritori in tot ciásul sa fie magu-«lind»], adeverit esti. Au nu de cu vàra stepânii cáselor de iárna grijindu-se, toata zaharáo'a trebitoáre in jicnitiele si camerile sále gramadesc? [«Ca ce da vrémé, nici avutii'a, nici nevointi'a «poate cumparà»]. Iára cate primejduitoare in vrémé viitoare mi-ai pomenit, acésté anco nu tagaduesc; [«Ca cine vre odáta norocul supt lacáta si norociré in láda 'si-au incuiat? Sau cine

«tot cu acéi'a fortuna in viátia s'au slujit, de caré vre odáta «sa nu se fie necajit»]. Ce a muritorilor mai mult aciast'a le éste hirisii'a, [«Cà in diu'a norocului sa'si aréte verfvul cor-«nului, iára in diu'a nenorocului de nevoe sa suffere si scoá-«teré ochiului»]; de care lucru asié socotesc, intr'aciasta dáta, nici cum biruinti'a la dobitoáce sa nu remae, (macár si adeverul partaş si impreuna nevoiaş sa le fie!). [«O furtun'a bu-«na, (de éste in lume vre un'a adeverat buna), cum si táta «si maica, si sor si frate fortunei réle eşti, caré pene intr'ata-«t'a pre muritorii buiguesci, imbeti si nebunesci, cat si spre «tábar'a adeverului, desfranáte ostīle nebunelor sále socotéle «a'si slobodì nu se rusinéza!»]. Deci acmù, frate, in nemica cevasi de cuvintele Lupului imblaznindu-te, si nici o zabáva la mijloc puind, impreúna sa ne sculam si la impreunáré Corbului sa mérgem, pre cárile si de laudaroása filosofii'a Lupului sa'l insciintiam; si de cii'à lucrul mai cu caldura si mai cu nevointia sa apucam. [«Ca nu mai puçin zabáv'a prin lene-«vire stelpii monarhiii, de cat cfártán'a madulárele trupului «scutura»].

Brehnácé, macár ca cu greu iusioare cuvintele Cucunozului audiià, si cu grétia aspre voroávele si spurcáte blastemurile a-supr'a adeverului sufferiià, inse intr'alt chip a fáce nici avend, nici putend, sculandu-se cu Cucunozul impreuna, la Corb se dusera; ainté a carui'a Cucunozul, dupo ce toate cuvintele Lu-pui *), dé fir-a-per povestí si anco de cat erà, cu oxíile, varíile minciunilor le mai asuprì, cu apostrofurile lingusiturilor ale dobitoácelor lucruri de cat erà mai micsiurá, si cu perispomenile mendriii sláv'a si numele zburatoárelor preste ceriuri rîdïcá, si multe de vent pline cuvinte rezsuflá; impotriva a toata soco-téi'a drépta, gândul si fapt'a Corbului pre cat mai mult putù, a abáte sìlì [«Ca ce éste la muritori mai pre lesne de cat cu-«ventul reu a graì? Si ce éste mai cu greu la peminténi, de

*) Credemu co este a se indreptà: *Lupului.*

«cat cuventul adeverului a dice si poft'a dréptei socotéle a fáce»].
Corbul asijderé inima cà acéi'a avend, cáré de-ar fi preceput, precum cinevà din gândul seu sa'l abáta s'ar nevoì, acelui'a cu tot mijlocul puterilor sále impotriva sa i se pue, cu cat mai vertos si cuvinte spre placére si indemnáre dupo a sà vrére de la Cucunoz audind, poti créde ca cu im'a *) ar fi saltát, si dupo sfatuiré placuta s'ar fi plecát? [«Ca la inim'a stelpita si impie«trita un cuvent dupo placére, de cat 1000 de talanti, mai placut «éste»]; inse [«Unde lumin'a adeverului lovésce, ori cat de «grosi ar fi paretii indrĕptniciii, de nu peste tot, dára oáre ce «záré tot strabáte»]; de cáre lucru Corbul ale Lupului, de cat soárele mai viderále si de cat lumin'a mai straluminate si mai adeveráte cuvinte audind, pre cárile in cumpen'a socotélii tragêndu-le, intr'acest'a chip cotra Brehnáce si cotra Cucunoz voroáva facù: — [«Fericit ar fi acel'a, o priiátinilor si soçi«ilor méle, a carui'a impotrivnici si nepriiatini fora putinti'a «lucrurilor, dára de trei ori mai fericit ar fi acel'a a caru«i'a vrajmási fora agiutorinti'a sfáturilor ar fi»], si de vréme ce in cápul imponcisietoriului voii noastre, socotéle asié de drépte si sfáturi asié de ascutite se afla, alta cevà mai mult nici a dice, nici a fáce avem, fora numai Cerescii noştri stapanitori inimile alaltor'a sa impietrésca si urechile mintii sa le astupe, cà nici glásul a'i audì, nici sfátul impotriva a 'i ascultà sa poáta. [«Ca mai multa nedéjde de biruintia in lips'a sfátului «vrajmásiului, de cat in mult numerul, táre man'a si ascutita «sábii'a ostásiului éste»]. Iára de vréme ce impotrivnic sfétnic si imponcisietoriu vrédnic cà acest'a a avé din noroc ni s'au templát, in cevà cu inim'a sa nu scadeti ve poftesc. [«Ca cu «cat lucrurile mai cu anevoe si mai cu multa nevointia se do«bendesc, cu atat'a mai cu mult se láuda si mai cu cinste se «slavesc»]. Deci eu aciast'a am socotit dinceput si aciast'a voi tiné sau pene a traì, sau pene lucrul inceput voi seversì, adeca

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *inim'a*.

syllōghizmul odáta la mijloc pus sa se intarésca, si Strutocámil'a spre cinsté epitropiii rîdïcèndu-se, de la toti vrédnica sa se cunoásca. [«Ca mai fericit socotesc a fì acel'a, cárile intr'o su-«ghitiáre duhul 'si-ar sfersì, de cat cel'a, cárile ce odata au giu-«ruit, pene la moarte giuruinti'a a plinì, pre cat va puté nu «se và nevoi»]. Cáre lucru precum l'am inceput, asié a'l seversì doáe pricini indemnatoáre si amendoáe precum socotesc folositoáre sint: Un'a ca al nostru, iára nu al dobitoácelor sfát intariré luand, ori cum ar fì, titulul intielepciunii si numele vrednicii lûnga monarhii'a noástra va remanó. [«Ca intre impera-«ti si monarhi nu mai gios se tine cinsté sfátului dïvánu-«lui, de cat biruinti'a nepriiátïnului in mijlocul meidïanului»]; alt'a, coci despre parté noastra intre dinsele, pre Strutocámila epitrop Leului puind, sau de tot supt putéré noastra le vom luà, sau tot dé un'a intre madulárele trupului monarhiii lor galciáva neparasïta si tulburáre neodïhnita, si mai pre urma razboáe si morti vor fì si se vor scornì; si asié, (precum bine sciti, ca moarté unor'a éste viáti'a altor'a), noi cu singele lor ne vom ingrasié, ne vom intarì si puterile ni se vor innoì. [«Ca nici odaneoára norociré si mariré unui'a, fora «nenorociré si micsiurăré altui'a a fì nu poáte»]. Inse pentru tain'a, cáré acmù in inimile noastre ascunsa sta, nici Lupul, nici alta jigánie scire sa aiba, pene cand pre cei mai de frunte, dintre céle cu patru picioáre, mai binisior vom ispitï; [«Ca lucrurile gréle, pre cat sint mai tainuite, pre a-«tat'a es mai iusioáre, si sfátul descoperit, pre cat ar fì de «folos tainuit, pre atat'a ése de stricáre in gloáte dezvelit»]; ca pre cei mai alesi dintre dinsii dupo voi'a si inim'a noástra plecandu-i, cu cei mai de gios a ne respunde pre lesne ne va fì.

Din monarhii'a dobitoácelor erá cinci jiganii, cárile la acé adunáre si mai de frunte si mai de cinste erà, adeca: Pardosul, Ursul, Lupul, Vulpé si Camil'a, (pentru cáré mai pre urma toata rascoál'a si vrajb'a cé máre intre doáe monarhii

s'au scornit, coci mutand'o din Camila in pasïre si adaogêndu'i, la urechile ciute, coárne buoráte, numele in Srutocámil'a ii mutára). Pre lunga acéstè erà si Ciacálul; inse acest'a nu intr'atat'a socotéla se tinè.

Acéste cinci jigánii in locul a toáta vêlf'a si in chipul a toáta stem'a a alaltor cu patru picioáre erà. Intr'insele toáta láud'a in chivernisála si toáta nedéjdè in nevoi si primejdïi li se sprijeniià; [«Ca precum pe stelpii mai grosi si mai ver«tosi toáta urzál'a cásïi se sprijenésce, asiè in patru sau «cinci, sau si mai multi, toáta otcarmuirè publicai se odih«nésce»]. Jára pricin'a a alegirii acestor cinci jiganii au fost, ca anco de pe vrémè galcevii cu Vidr'a si cu Bôtlánul, intre densii atat'a glogozála si amestecatura precum se scornésce vedind, socotïra, [«Ca in gurile multe puçine sfáturi de is«práva sint, si in voroávele delungáte gresiála a nu se fáce «peste putïntia éste»]; si pentru mai cu fora glogozála lucrurile sa scuture si mai pre lesne la un cápet sa le scoátia, disera : Iáta noi din toáta monarhii'a noastra ne alésem, deci trebue si din monarhii'a voastra, alégeti pre cine viti socotï, pentru cà deosebi de alalta gloáta, trébele sa ne tractuim, si ori ce mai de folos si mai cu cuviintia am aflà, in sciinti'a imperátilor si tuturor gloatelor sa dam; si spre acel asiediament inimele tuturor a plecà sa sïlim; [«Coci voi'a gloatelor «si a noroádelor proaste éste cà ambletul Cálului neinvetiat si «desfrenat, cárile din netocmit'a si preste simtire slobodit'a «rapegiune, de multe ori in rîpi adûnci si de máluri inalte «cu cápul in gios da»].

Asiè dára despre partè zburatoárelor, Corbul, Cucunozul, Brehnácè si Uleul se alésera, cárii cu cei-alalti impreuna lucrurile mai pre amenuntul incepura a scuturà, si unii pre altii in ce sfát si in ce socotéla se afla ispitïià. [«Ca in lucrurile gréle an«tei sfétnicii, apoi sfáturile a asiedià trebue»]. Ce cat despre partè jiganiilor erà, prè pre lesne lucrul a se asiedià s'ar fi putut, de vréme ce jiganiile ale sale numai a sprijenì sïliià, si i-

nim'a tot déun'a spre lineşte le staruià ; iára despre parté pásîrilor nu asié erà, coci la dinsele si cuvintele cu meştersiug si lucrurile cu viclesiug erà, de vréme ce alt'a suppuné in voroava si alt'a avé in inima sa fáca, adeca nu numai cu ale sále cat nu erà indestulitî, ce asiési nici cu a altor'a de sátiu se saturà. [«Ca poft'a lacomiii cu putéré impreunáta, cà pojárul in érb'a «uscáta éste»].

Deci dintr'acéstě pásîri, Brehnácé, precum se vidé, sau din sîne plecáta, sau din a Lupului vertoáse argumenturi si adeveráte socotéle intoarse, si vré si cunoscé ce éste adeverul ; de cáre lucru de multe ori cu máre indraznéla impotriv'a indreptnicii voii Corbului se puné, ce indesiert, ca precum si mai sus s'au pomenit, Corbul din reutáté odáta in minte pusa, a se caì nu sciià, si din viclesiugul ce apucáse, nu se parasîià. [«O cat cu «multul mai fericit éste acel'a, cárile, in boála fora léc cade, «de cat cel'a, cárile in reutáte neuitáta desfrenát se sloboáde»]. [«Ca mai bine ar fì cuivà cu 1000 de ráne a se ranì, de cat o«dáta pácoste si dosáda de-aproapelui seu a pricinì»]. De cáre lucru Corbul nu spre cé de obşte folosîre, ce spre a sà táre dorita poftîre, se sîliià, si nu cevà rezsîpit intre dinsii se alcatuiasca, ce numai cu a sà tîranie, sa se slujasca se nevoià.

De unde ispit'a dupo gând ii respunse, de vréme ce anteiasi dáta pre serác'a Camìl'a ispitîra, carii'a giuruindu-i ca pre lûnga urechi coarne, si pre lunga peri péne ii vor adáoge, si din dobitoc pásîre o vor puté fáce. Asijderé numelui Camilei tîtulul Strutiului alcatuindu-se, si dela pásîri áripi, iára de la dobitoáce coárne lipindu-i-se, intre dobitoáce mai fericita si intre pásîri mai slavita va fì. Indáta crediù proást'a, ca dupo giuruintia se và plinì si fápt'a; [«Ca la muritori tare se pohârnésce credînti'a, «unde mai de nainte poft'a si voi'a neparasît impinge»]. Inse urm'a erà sa aréte, ca adeveráta éste parimii'a véche, [«Ca Camil'a cercand coarne 'si-au pierdut si urechile»]. Iára acmù cercand pásîre a se fáce, vrémé và sa-i aréte ca si dobitoc a fì nu vá mai puté; si odaneoára in primejdîi'a urechilor, iára ac-

mù poáte si in peiré cápului sa cádia. [« Ca cine pre pament in « cevà ce éste nu s'au indestulit, creḑ ca acel'a si in ceriu ma- « cár fericire nu va cunoásce »]. Deci ori cum au fost incepeturile si cum se vor templà seversiturile, puçin socotïndu-se Camíl'a, cu toáta inim'a in parlé Corbului se dede.

Dupo acéi'a pre Urs ispitïnd, il aflára ca numai albinele dín ştiubée sa nu-l dodeiasca si la bârlogul lui nebântuit sa lŏcuiasca, poftésce, iára amintrilé veri dobitoácele ar zburà, veri pásïrile s'ar incornà si s'ar pedestrì, macár cum aminte nu 'i éste. [« Ca « firé, cáré in cevá ferieiré 'si-au socotït, alalte ale lumii « toate de batjocura le áre »].

Hulpé, jigánie pururé cu doáe inimi si neispitïta, pentru une pricini, cárile si mai de nainte aretáse, indáta in parté zburatoárele se giuruì. [« Ca inim'a vicléna máre fericire simte, cand « socotésce ca pentru fápt'a viclesiugului si ea se cinstésce si la « acéiasi scoála ucinici si partasi isi agonisésce »]. Inse Hulpé cu tocmála cà aciast'a se asiediá, cà nu cumvà Lupul, pene intre vii va fì, de uniré ei cu dinsii sa se insciintiéze, coci Hulpé, precum din fire éste buna adulmecatoáre, máre grija de Lup purtà, cà nu cumvà cu vrémé adeverul sa biruiásca si viclesiugurile acmù ascunse vreodáta sa se dezgoliasca, si asié prietesiugul şi tovarasii'a, cáré macár ca cu chip zugravit si poleit intre dins'a si intre Lup avé, isi và piérde.

Pre Ciacal asiési nici a'l mai ispitï socotïra cu cále a fì; de vréme ce de la dinsul, precum agiutoriul, asié nici vre o impiedecáre nedejduià; [« Ca des si de multe ori la muritori « se véde putérnicul nebun in frunté sfáturilor, iára sarácul « intielept den-afár'a prágurilor »]. [« Si precum bogátii cu a- « vutii'a socotesc ca si minté au caştïgat, asié sarácii cu lips'a « avutiii si piérderé mintii sa fie patit li se páre »].

Iára pentru Lup socotïra, ca nemutat si neclatït và fì din socotél'a sà. [« Ca sufletul intielept intr'alta si pentru alta cevà din « socotél'a sà a se mutà nu scie, fora numai din reu spre bine « si din gresiála spre indreptáre »]; de cáre lucru disera, nici

mai mult sa'l ispitésca, nici gândurile cotra dinsul sa'si dezvelésca, ce numai in fácia, precum toáte dupo poft'a si sfátul lui se vor fáce, sa'i aréte; iára dupo dos cu toata nevointi'a ale sále gânduri la lucru a duce táre sa se gatésca.

Lupul de pre sémnele ce vidé, precum továrasii sei nu cu bune duhuri se poárta bine cunoscé; inse nedejdé intr'alta tocotéla isi puné, adeca cà, cand lucrul la ivála ar vinì, Pardosul si frátii lui, Rîsul si Hameleonul si Véveriti'a, cu gur'a deschisa in glásul máre vor strigà si parté drépta vor tiné; ca tot lucrul, veri sa se fáca, veri sa nu se fáca, intr'aciast'a se prïjeniià, adeca ce ar poftï cé mai de frunte parte, acéi'a si alalta gloata sa intariasca; iára ce li-ar aretà de stricáré si pagúb'a lor, odáta cu cápul sa nu priimásca

Asijderé vediind ca Pardosul acolé de fácia nu se afla, precum allofililor sa priiásca si omofililor sa nu priiásca, nici cum cevasi isi prepuné. [«Ce ori cat cinevà de intietept si «ori cat de bine a lucrurilor socotïtoriu a fì, singur numai «cu socotél'a sà ambland si in sfáturile sále si pre altul ne«intreband, in cé mai de pre urma a nu gresì peste putïn«tia éste»]. De cáre lucru Lupul indrépt'a socotél'a sprijinindu-se, táre se gresì, si in numele omofiliii bizuindu-se, prost nemerì; [«Coci nu alta dáta rezsïp'a unui nŏrod s'au facut, «fora numai cand ai sei siie viclesiug si-au facut si nu alta «dáta mai máre stricáre de la nepriiatïni au vinit, fora nu«mai cand priiátïnii si crediutii au viclenit»]; coci pre Pardós, Corbul prin iscoade si carti pre ascuns triműse si anco de demult in priinti'a lor il intorsése, si viclénul cel mai máre a némului seu a fì cu giuruintielo il facuse. [«Ca su«l'a de aur zidïurile petrunde, si lacomii'a isi vinde némul «si mosii'a»]; de vréme ce táre ii fagaduise, ca de se và intoárce intr'o inima si intr'un gând cu dinsii, stervurile cele mai gráse si carnurile céle mai seoáse cu Corbul si cu Vulturul si cu alalti ai lor sfétnici impreúna le vor impartì. Asijderé el acmù la betranétie agiuns fiind, din ce se afla a'l

mai preface, macár ca preste putïntia éste, [«Coci nici Cor-«bul negréti'a, nici Pardosul pestriciuné a'si mutà poáte»], inse pe ficiorul lui, cárile anco in verst'a tïnerétii se afla, precum Coráco-pardalis sa'l poáta fáce, buna nedéjde au, dicé; adeca glásul si arípile Corbului dandu-i si cé din mosiie a Pardosului pestriciune lasïndu-i, cu buna sáma Pardos-Corb, sau Corb pestritiu se va informuì. [«Ca pieptul de cat dia-«mantul mai vertos poft'a il moáe, si inim'a de cat crémené «mai impietrosiáta lacomii'a o topésce, si ce focul nu domo-«lésce, aurul topésce»].

Iára Rîsului, adeverát lucru de rîs ii giuruira; adeca din 53 de capúsi pline de singe, (cárile odaneoára Rîsul adunate avendu-le si pe vrémé foámetii pásïrile i li-au fost pradát) pre giuma-táte inapoi sa i le intoarca; inse cu aciasta tocmála, cá in tot ánul cate cinci capúsi sa-i dé. Asijderé cotra acésté ii fagaduira, precum socotïtoriu il vor pune, cà cate cacaráze Camil'a din a-fára de grajd ar lepadà, el a le cheltuí si pre la gandácii, cárii din mistuiri cà acésté hrán'a le éste, a le imparti, volnic sa fie; [«Ca lacomii'a dela aur pene la gunoiu, si de la dïamant pene «la stecla se intïnde. La jigánii'a acést'a Rîsul de socotït éste, ca toata pistriciuné pe supt pantece i se ascunde, adeca la loc ce nu se asié véde, iára amintrilé pe spináre tot un per se a-ráta a avé; adeca in fáçia prost si drept, dára multe picaturi de viclesiuguri ii stau peste mátie. [«Ca toáte cárile se ved de «pe chip si de pe floáre se giudeca; iára gândul a ascunsului «inimii, nici chip nici floáre áre, de pre cáré de bun sau de reu, «de frumos sau de grozav sa se cunoasca, fora numai cand i-«coán'a in cuvinte sau in lucruri isi tïparésce»].

Iára alalti frati acestor'a, intr'acest'a chip se asiediára, ca Vé-veritii i-au giuruit un sac de nuci si un haráriu plin de hameiu cu fag amesterát. Asijderé coád'a, cáré in vremile ce stepaniià Vidr'a ii taiáse, precum la loc ii vor pune-o, dicé; carii'a dárul acest'a pré mult si máre i se parù, de vréme ce nucile si fágul spre sprijinél'a vietii, iára coád'a spre rescumparáré çinstei si a

podoábei ii erà, mai vertos ca toáta fál'a si pofál'a Véveritii in coád'a cé lunga ce purtá, staruiá, cáré nu cá alalte jiganii inapoi, ci de mare mendrie peste cap rîdïcáta inainte o tiné. [« Ca « unde lipsesc crierii din cap, acolo coversiésce coad'a peste « cap »]; [« Si cine vrednicii'a cápului nu pricépe, acel'a lungimé « codii la máre cinste tine »]. Pre aciasta dára intr'acest'a chip, coad'a in loc de cap puindu-i, amagulind'o o asiediára.

Iára Hameleonului toate féliurile de vapséle si de flori precum in sáma ii vor dà si in toate deplina pozvolenie sa aiba, ii giuruira; al carui'a fire dé pururé fáçi'a a 'si schimbà fiind si dintr'o vapsàla intr'alt'a a se preobrajì mare vrednicie tiind, socotï ca dár asiési peste mesur'a lui i se giuruì, si toata imperatii'a intr'ambe monarhiile sa fie castïgat i se parú. [« Ca plinire « poftei cat de mici, peste toate hotárele a toáte monarhiile pre« cum sa fie coversit i se páre»].

Cotra acéste mai adáosera pre Guziul orb, cárile cu frumsétié fétïi sále Helgii in drágosté a multor jigánii intráse si a multor'a minti cu frumsétié ei se nebunise; [« Ca nu mai mult ta« rii'a vinului in cap, de cat chipul frumosului in inima lovésce »]; cu cáré si parintele seu Guziul, macár ca din fire orb si slut erà, inse fiete cárile cel tïmpinà cu toáta lumin'a privélii il indemanà si desi feriià man'a de sarutát, la picioáre-i cadé si i-se inchiná. [« Ca cine iubésce din suflet pre cel din camára, mare fericire « sïmpte a-i zdvorì afára la scára »]. Cu acest'a chip cine man'a cé scurta a Guziului a sarutà se invrédniciià, precum pre sïngura Helgé sa fie imbraçasind socotïià, si ciné lipicioáse si urduroáse melciurile lui a pipaí se norociià, precum ro'a trandafirilor, cárii pre obrázul Helgii se deşchidé, sa fie scuturand si iscusïta mirosál'a lor sa fie mirosïnd i se paré. [« Ca precum « simtiré in lucrurile ce-s' de simtit lucréza, asié pomeniré in « fantazie tïparita si zugravita ale sále petrundietoare sloboáde « rádie »].

De poáma dàra cà aciast'a macár ca multi dinti se ascutise si multe maséle sa o musce se gatïse, inse precum se dice cuven-

tul, [«Ca norocul nu imparte cu oborocul, ce unor'a vársa, iar «altor'a nici pica»]; asijderé [«Altor'a aráta, si nu da, iar alto-«r'a peste toáta sciinti'a si nedéjdé lor nespuind si neivind preste «mesúra le da»], in cáre chip si cu gingaş trupul si mângaios státul Helgii au lucrat; de vréme ce verstnicii si cei din némul ei, nu numai cu manule intînse, cu bráçele deschise si cu mintile uluite o asteptà si o poftïia, ce anco si cu sufletele topite si inimile arse, cui và cadé acé norocire si cui se và têmplá acé fericire, diu'a si noapté cu gândul mai reu si mai cumplit de cat cu trupul se pedepsïià si se chinuià. [«Ca chipul trupului carné «domolésce, iára pedéps'a sufletului, oasele topind, inim'a ra-«nésce»]; si acmù acmù, din di in di si din cias in cias fiete cárile norocul cu jéle chemandu-si si de s'ar cumvà altui'a, iara nu siie, têmplà, sábii, cutite si tot féliul de otravi cumplite, de nu celui'a ce au luát norocul, siie celui'a ce au remas cu focul, gatïiá.

Toti ibovnicii si patïmásii drágostïi Helgii intr'acest'a chip, in toáte suflarile si rezsuflarile lor, cà finicii in focul lor murind, si iárasi inviind, norocul tot precum au sciut 'si-au giucat giocul. [«Coci toti cerescii durerile pemintěnilor simpt si se milos-«tïvesc, numai norocul, daca'si intoarce fáci'a, nici a jelì scie, «nici a se milostïvì poate»]. Si precum cate odáta fric'a Vulturului pre Epure dupo Broasca marita, asié voi'a norocului pre Helge dupo Camila au maritat.

O doamne si toti ceresci, lucru cà acest'a cum si in ce chip a'l sufferì ai putut! Unde éste cumpen'a ceriului, cu cáré trageti si asiediati fundul pamentului. O dreptáte sfanta, puneti indreptáriul si vedi strîmbe si carjobe lucrurile norocului. Ghibul, gûtul, flocos peptul, botïoáse genunchele, catalige picioárele, dintioáse falcile, ciute urechile, puchinosi ochii, suciti muschii, intînse vinele, laboáse copitele Camilei, cu sulégec trupul, cu alba peliti'a, cu negri si mângaiosi ochii, cu suptiri degétiélele, cu rosioare unghisioárele, cu molcelusie vinisioárele, cu iscusït mijlocelul si cu rŏtungior gramagiurul Helgii, ce potrivire! ce

asemenáre! si ce alaturáre áre! O noroc orb si surd, o tïran nemilostïv si pagân fora lége! O giudetiu strîmb si façarnic, pravíla strîmba si fora canoáne! Ascultati mortilor si priviti viilor: Camíl'a cu Helge se impreúna, Filul cu Sioárecele se cununa, si délul cu válé se iau de mana. Ce uréche au audit, ce ochiu au vedíut, sau ce gura din véci lucru cà acest'a au povestït! [«Táca dára pripitorile unde canta ursïtorile, ca nici ném «cu ném, nici chip cu chip, nici félïu cu féliu a potrivì cánta, «ce numai ce và fáce, si lucréza ce'i pláce»].

Norocul dára intr'acest'a chip pre Helge dupo Camíla asiedind, tintiarii cu fluere, grierii cu surle, albinele cu cinpoi, cantec de nunta cantand, musitile in aer si furnicile pre pament, mári si lungi dantiuri rîdïcára; iára broásœele toate impreúna cu broátecii din gura cantec cà acest'a in versiuri tocmit cantà:

Prundul Evfráthului margaritáriu násce,
 Camil'a din érba céle scumpe pásce.
Man'a Afrodítïi cununa 'npletésce,
 Evfráthul Evropii nou lucru scornésce,
Din céle cu solzi Helgi-le ivésce,
 Norocul ce và toáte biruiásce.
Cunun'a 'npletita norocul o tïnde,
 Cápul fora crieri cu man'a o prinde.
O Helge ficioára, frumoása nevásta,
 Nevásta ficioára, ficioára nevásta.
Camíl'a sa rága tâlcul nu 'ntielége,
 Márga la Athín'a ce éste s'alége.
Ficioára nevásta, nevásta ficioára,
 Peste siése vremi roád'a sa'i coboára.
Fulgerul, fierul, focul mistuiásca,
 Pátul nevapsït, nu se mai slavásca.

A Camílii dára si a Helgii impreunáre preste socotél'a a toáta lumé intr'acest'a chip ispravindu-se, si mai de nainte acéle cinci jiganii cotra tot némul, precum s'au dis, vicléne si vendietoáre aretandu-se, cuventul cu máre giuramenturi si legamenturi co-

tra zburatoáre isi dédera ; asié cà precum voi'a le va fi sa invoiasca si precum poft'a le và pofti sa poftésca.

Acéste dára intr'acest'a chip in sine si cu sine cu mari viclesiuguri alcatuind, prin rost de bun ritor, precum cotra altii a le aretà, asié inimile prostimei a induplecà socotira. [«Coci la ma«teriile groase focul, iára la inimile proaste limb'a bine vorovi«toáre mult poáte»].

Si asié ritorisind Papagái'a cuventul la obşte intr'acest'a chip impraştiára: — Vestit si tuturor sciut cuvent éste, o priiátinilor, [«Ca invointi'a sufletelor si uniré inimilor lucrurile din mici «mari le crésce, iàra ne invointi'a si ne uniré lor din cat de «mari, mici si cat de curend le razsipésce»]. [«Ca precum o «sanetate in multe maduláre a trupului, asié o omonie si o u«nire in multe noroade éste, cárile un statatoriu si staruito«riu a politiii stát fac»]; impotriva aciast'a a se intelége poate, ádeca, [«Ca precum o boála si o fierbintéla cat de puçin in trup, «sau o durére cat de mica intr'un madulàriu, tot trupul spre «ne asiediáre si patimire aduce, asié ne unire in politie si ne «invointi'a in cetate, cium'a si langoáre cé mai ré si troahn'a «cé mai lipicioása éste, carui'a lucru cé mai de pre urma a tot «státul rezsipa si a tot sfátul cé de naprásna prapedenie éste»]

Asié dára inceputul voroávii apucand, macár ca dintr'al mieu rost, inse dintr'anemile a toata fratiasc'a adunare, dic.

Adunáré aciast'a, o cinstitilor dintr'ambe partile adunati frati! adunaré aciast'a, dic, slavita si minunáta a pré linilor si inaltiátilor nostri Monarhi éste, si de pre titulul ce 'si-au pus, chiar si aévé se cunoásce, ca precum adunáré a atate cinstite chipuri la un loc s'au adunat, asié sufletele si inimile a se introlocà si a se impreunà, drépt'a socotéla si právil'a adeverintii, la un sfát, la un stát, la o invointia, la o priintia, la o iuboste si la o drágoste a le incleştà si a le innodà và, poftésce si se nevoiásce. [«Coci tot adeverul lucrul chiar si hiriş poftésce si toáta «incepetur'a cu cále spre lucrul si sfersitul lucrului bun caleto«résce»]. De cáre lucru intre muritori, de éste vre o simtire

peste simtire si vre un lucru firesc peste fire, si eu mai proroc a me fáce si céle in urma viitoáre mai inainte a le povestï si pene a nu fì a le vestï mai voi indraznì. [« Ca ce éste adulme-« cáré mintii, sau cáré éste icoán'a intielepciunii, fora numai célé « ce ochiul trupului nu, ochiul sufletului sa li vadia; si in céle « cu prepus viitoáre fora prepus in bine si in reu urmatoáre, « iscusït si frumos sa li aléga »]. A proroci dára voi indrazni, dic. [« De vréme ce din resarite diu'a si de pre incepute fapt'a « se cunoásce »]; in cáre chip si numiré adunarii acestïi'a in curenda vréme supt uniré a toáta inim'a si invointi'a a tot sufletul a vidé, si dupo nume lucrul si sfersitul a esì si a se plinì fora prepus nedejduesc; de vréme ce inimile curáte a márilor imperáti spre cé adeveráta lineşte si curáta drágoste staruesc, si spre folosul a toáta obşté táre si neparasït se nevoesc; asijderé pré intieleptii, buni chivernisïtorii si credïnciosi deregatorii impreuna cu cei ai lor de frunte sfétnici, in drépt'a socotéla si bun'a chivernisála, catu-i negrul bobului macára cevasi a smintï peste socotél'a omenésca éste. [« Ca mai cu nevoe éste o « suta de copoi epurile din pâlcul spinilor a scoáte, de cat a « trii intielepti sfátul cel mai de folos a aflà »]. Si asié bune sémne de buna nedéjde se aráta, cà nici lucrul inceput fora socotéla, nici prorocii'a mé la smintéla sa ésa, ce cu buna sáma dilele de fier in vécul de aur vor sa se priminésca, si toáta cálé grunzăroása si ciulinoása in néteda si batuta sa se istovásca, in cáré (pentru céle têmplatoáre vorovësc) de s'ar si cumvà intr'un chip pré répede si preste intieleptiasc'a socotéla têmplà, cà vre o pietrutia de scándàla de la cinevà intr'insa sa se arunce; inse dáré intr'o partei si uniréi si asié si de tot rïdïcaréi, precum pré pre' lesne ar fì, a'si prepune cine và puté? [« Ca mai pre lesne éste cuiva in cate-va ciásuri sufláré si rez-« sufláré a 'si poprì, de cat sufletul intielept cunoscênd adeverul, « si de dinsul a nu se lipì »]; si asié piciorul cat de dropicos si pasul cat de tremuros in cevà a se zatïcnì si a se potïcnì nu và avé. Pentru cáre lucru dintr'ambe partile cu totii si cu totul sa ne

apucam trebue, cà celor'a ce din multe strune o cantáre, sau din multe orgáne o harmonie intr'o sïmfonie fac, asemenandu-ne ce mai de folos, ce mai de láuda si ce mai cu cuviintia ar fi sa incépem, sa fácem si sa ispravim, cà intr'acest'a chip toáta raciál'a, cáré inghetiáre aduce si toáta fierbintél'a, cáré dogoréla si pêrjol in tot trupul politïii noastre pricinésce, in stêmparáré si temperamentul, cel de sanetate si de viátia izvorîtoriu éste, asiedind, priiátïnilor megiasi neseversita de láuda materii'a sa dam; iára nepriiátinilor, pre buze in véci de nedespecetluit pecéte sa pecetluim. [«Ca din fire céle supt luna asié s'au oran-«duit, cà unele dupo altele sa urméze, si cand unele mor, altele «sa invie; si symbathii'a si antïpáthii'a dintr'insele sa nu lip-«sásca»].

Deci dára, cinstïti ascultatori, cine mai cu dédïns cé urmatoáre fericire mai de nainte intr'un chip a simtì ar poftï, si cine cel nespus a toata obşté folos cu ochiul sufletului a'l privì ar ispitï, pre unul cà acel'a poftescu'l cà siepelévii méle limbi puçintïca ingaduitoáre voe si ascultatoáre uréche sa pléce, pre cárile in scurt (de vréme ce a ciasului strîmtoáre laconésce a ritorisï me invátia) a'l umbrì si in strîmt hotar a'l perigrapsï me voi nevoì.

Toti ascultatorii, precum cu drága inima si deschisa uréche vor ascultà, dáca disera, si precum ca cu tot sufletul de dulce izvorul, cárile din limb'a Papagaii izvorésce, insetati sint, dáca marturisïra, Papagái'a, cu toáta vertuté cuventului, himer'a, sau precum s'ar puté dice, ciud'a nevediuta, neaudita cu voroáv'a in fire a bagà incepù. [«Ca nu mai sloboda éste limb'a atheistului «spre blastem, de cat tropurile ritorului spre hul'a sau láud'a «aninàta»]; [«Si de célé ce singura firé scarandavindu-se fuge, «acélé vorováciul indraznet preste fire le urca»].

Papagái'a dára intr'acest'a chip, dupo ce proimiul voroávei sále sfersì, de umbriré a fiitorului acelor doáe monarhii stát se apucà, dicênd: — Acéste doáe vestïte si nebiruite monarhii, o iubitii miei ascultatori! precum fiete cárile din sïne láte in

hotáre bogáate in comoáre, dése in orásie, tecsïte in sáte, nenumeráte in suppusi, si cé mai de pre urma cu un cuvent sa cuprind, din toáte partile intarite si in sláv'a cinstïi lor indestuïite, sa fie nu numai celor de duh purtatoáre, ce asiési si celor pre pantece tereitoáre sciut si anco pré sciut éste. [«Ca lucrurile mari si cei ce nu le sciu, le sciu; iar lucrurile «mici si cei ce le sciu, nu le sciu»]. De cáre lucru aévé éste, ca ori ce mai mult, sau mai preste hotáre a poftï s'ar vidé, nu pentru a lor lipsa, [«Coci plniré nu poftésce clatïre, ce odih-«na»], ce pentru a suppusilor sei adáogere si odihna vor si poftesc, si pene intr'atat'a (pre cat sïnguri marturi privitori im sinteti) sïlesc si se nevoesc; si aciast'a pentru ce si cu ce? Pentru uniréa toát a inim'a si cu invointi'a a doi monarhi, a caror'a voe mai mult de cat porunc'a, si porunc'a mai mult de cat fapt'a de crediut si de ascultat éste. Voi'a aciast'a a lor spre ce seversit? Spre alcatuiré a doáe firi intr'un'a. Dára aciast'a in ce chip? [«Coci doáe firi a se unì, lucru peste lucru si putïntia «peste putïntia éste»] In chipul puterii sufletesci, cáré in cateva inimi intr'un chip si intr'o mesúra a lucrà poate; adeca cu bun'a a sufletului priintia do'á trupuri cà intr'un suflet a amblà si a se invoià sa poáta. [«Ca ce éste prietesiugul? a invoì «de o potriva; si ce éste priiátïnul? a nu deosebì in suflet»].

Cu acest félu dára de duhniciasca putére, Vulturul Leu, si Leul Vultur, duhul Vulturului in Leu si al Leului in Vultur fora de nici o deosebire céle din afára maduláre, precum intru adever imperatiésce le vor otcarmuì, si fora gresi cu dinsele monarhicésce se vor slujì, cine-i atat'a betég de minte, cárile sa nu cunoasca. Duhul dára ca acésté, cárile, ceriul de ar avé poarta si iádul usie, precum si acolò sa petrundia, fora prepus sint. Duhuri dára cà acésté, iárasi dic, atat'a de suptiri si putérnice, trupuri atat'a de iuti si de vertoáse, fora de nici o sïiála impotrivnica unind si fora de nici o prepunere de pácoste impreunand, au nu tot lucrul peste toáta putéré a puté vor puté, [«Ca unde Leul vulturésce si Vulturul leuiásce, Prepeliti'a ce và

epurì? si Epurile ce và prepelitì?»]. Vulturul de sus si de-asupr'a privind, Leul din dos si din fácia adulmecand, ce nepriiátïn asupra viind, sau ce vrajmasi, maear la fontanele Nilului fugênd, a nu se simtì si a se mistuì va puté? [«Ca a putïnciosilor man'a «lunga si ochiul neoprit éste»]. Adulmecáré unui'a cu iute vidéré altui'a insoçindu-se si in toáta cãlé tovarasindu-se, din nuâri furnic'a inponcisiarii pre pament, si de la Asïi'a lighioái'a dodeiálii la Evrop'a se và vidé si se va adulmecà. Pre nebiruite spétele Leului neostenite arípile Vulturului resarind, césté pre tot fugásiul cat de répede in clipál'a ochiului vor agiunge, célé pre tot impotriva statatoriul vor biruì si vor infrange. Cest'a cu cel de cat dïamantul mai vertos piept, cel'a cei de cat bricile mai ascutiti pintïni, tot zidïul vrajmasiii si toáta mréjé vicleniii cà právul vor spulbĕrà si cà pendi'a paingului vor dïspicà.

Cine dára in lume, o priiátïnilor! atat'a de scamòs la minte si stramtios la cuvinte se và aflà, cárile sa socotésca, sau sa graiasca, ca cel impotriva de supt bráçul Leului và puté scapà, sau cel sup aripile Vulturului aciuat, ca in primejdïe và intrà? Sau cine lucrul mai aévé de cat rádiele soárelui cunoscut nu và cunoásce? Ca pre cel din pázi'a lor cinevà a'l bantuì, sau pe cel din potriv'a lor a nu'l biruì va puté? [«Ca focul din ápa si «diú'a din noápte, si orbii o pot alége»].

Acesté dára intr'acest'a chip unindu-se si alcatuindu-se, cinsté, sláv'a, biruinti'a si odihn'a caré a tot nŏrodul fora prepus urmatoáre éste, cei din cuiburéle anco cu fulgi puisiori si cei anco supt titiele maica-sà sugĕtori a giudecà vor puté, si statul cel mai fericit de cat toáta fericiré, precum cà rïul se và pogorî si cà pohoiul và nabusì, si céle in lume nesimtitoáre a simtì si a se pricépe, vor pricépe; ca toata cinsté numelui de obste si toáta, a tot de reu voitoriul si de viclesiug gandïtoriul, biruintia fóra indointia si suppunere fora prepunere urmáza. [«Ca mai mult in «prepus a se avé céle pentru lesniré nesocotïte, de cat céle cat «de gréle de la intielepti cumpenite trebue»]. In scurt dára a fericitului acelui'a stat iáta, pre cat in slaba putïnti'a mé au fost,

l'am aretat, si, precum se dice dicĕtoáré, de pre unghe Leul se poate cunoasce. Deci ori cine ar fì acel'a, cárile aceiii nepovestĭte fericiri partaş a fì ar poftĭ, antei trebue cà nu numai a trupului, ce si a sufletului mani tot de odáta sa intĭndia, si nu numai cu ale trupului picioáre, ce si cu ale sufletului aripi sa alérge si sa zboáre. [«Ca amintrilé lénisilor ostenintĭ'a si piz-«matárilor lips'a si cainti'a và remané»]

Acéstó dára de la toata dihánii'a asié, intr'acest'a chip intielegêndu-se, la ascultáre cuventului si sculuráré lucrului cé mai de pre urma sa vinim, caré tot mijiocul cel spre lesnire si tot modul cel spre fericit'a seversire aduce. [«Ca toáta caletorii'a «muritorilor in cel de apoi seversit sau se fericésce, sau se blas-«tematiésce»]. Némul cel fora ném si chipul cel fora chip, adeca jiganiuti'a sau paseriti'a cé cu prepus, iubitoriul noptii, fugĕtoriul dilei, vedietoriul intunérecului si orbul luminii, adeca Liliacul, precum in fericit pamentul si manoasa brazd'a adunarii acestĭi'a nu puçina zizánie sa fie semanat, aévé éste. Vidr'a, nu cu picatur'a, ce cu vádra, in vasul intielepciunii veninul nebunii 'si-au versat. Asijderé Strutiul, macar ca peste voi'a si sciinti'a sà, inse nu mica stĭnca a scandalului la tot pásul caii acestĭi'a au aruncat , si toáta greuimé lucrului la mijloc a vinì au pricinit. Cárile toate de nu s'ar fi templat, fericire si lucru foarte minunat ar fì fost; dar de vréme ce s'au templat, alta nu incápe, fora numai lécul le éste de aflat. [«Coci lucrul ce antei «la lumine n'au fost, dumnĕdiĕu din ne-a fì la a fì il aduce; «iára lucrul ce odáta la fiintia au esit, la nefiintia nici dumnĕ-«diĕu nu'l poate aduce»].

Lécul dára acestor mai sus pomenite boále si lineşté acestor clatĭte rascoále, pre cat din duhul obştĭi faicáv'a mé voroáva và puté a'l aretà, nu se và lenevì.

De duhurile versátelor veninuri toti ni'am ametit! dáca strigára, si toti antĭdotul toapsĕcului, precum sa'l aréte, pre Papagáe dáca rugára, Papagái'a intr'acest'a chip incepù: — Puçintéle sint, o priiátĭnii miei, recétele sciintii méle, si mici si strîmte

chichitiele erbilor doftorii méle; [« Coci doftorul bun sciinti'a in « cap, iar erbile in camp le áre; si de unde chichitiele va- « ruite si pilulele sicuite sint, acolo bolnavul se amagésce, « iára nu se tamaduiásce »]; din cárile ce voi avé, impreùna cu dinsele si inim'a si sufletul inainte-ve a versà nu me voi tagadui. [« Ca pre cat éste de laudat doftorii'a buna la boála, pre atat'a « éste anco mai de lautat *) asiediamentul la rascoala »].

Pre cat dara éste pentru biliál'a in cernéla si cernél'a in biliala, adeca pentru veditoriul in intunérec si orbecaitoriul in lumina, Liliácul, dupo a mé proasta socotéla. asiediamentul pre lesne ii éste; [« Coci právul cásïi dupo maturat de se si radïca si in « rádiele soárelui gioaca, inse nici radiele soárelui a nu lovì « oprésce, nici pásii celui ce prin cáse ambla contïnésce »]; in cáre chip si a Liliácului galcéva, precum din nemica s'au scornit, asié si scornita nemica éste si pene in cé mai de pre urma si tulburat de-ar remané, precum a tot státul vre o tulburare cà acéi'a a aduce vrednic sa nu fie putem socotï.

Vidr'a' iáta ca din catálogul jigániilor, cu sfátul a tot stá- tul, s'au ras. Cáré acmù in lucru (precum se véde) vre o toarta sa apuce, sau vre o bucáta sa mái imbuce nu áre; ce numai in cuvent, pre cat au putut, si manunteile a'si versà s'au opintït, si tot féliul de farmĕcul descantatoriu prin ure- chile tuturor au stropit; inse precum pene acmù in cevá n'au procopsït, asié si de acmù inainte, vre o remasitia de ve- nin de'i va fì mái remas, adeverátii doftori pre lesne il vor rezsïpì, si intieleptii deregĕtori pre usior tot lucrul, precum se cade, il vor tocmì. De cáre lucru despre aciast'a parte mai multa grija a purtà, nici folos éste, nici se cade. [« Ca unde « grijé éste la mesùra, megalopsyhii'a o carmuiásce; iar unde grijé tréce peste mesúra, acoló micropsyhii'a a mai chivernisï « parasésce »].

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *laudat*.

Acéslé dára asié precum si sint cunoscêndu-se, tot seversitul lucrului si toáta ferictré seversitului intr'acést'a remane, cà si hotarîré Strutiului sa se aléga, pentru cà toti ce éste si ce poftésce a fi sa intieléga; si asié toáta clatîré la asiediáre, toata osteninti'a la odihna si toata incepetur'a la cel dorit sa vie seversit. De cáre lucru anteiasi dáta tuturor a scì se cade, ca precum anco de de-mult neclatït sylloghismul Corbului prin invoinți'a si porunc'a a márelui imperat a Vulturului s'au rezsunat, asié si acmù toáta adunáré Monarhiii zburatoárelor và, poftésce si poruncésce, cà Strutocámilii mai mári aripi si mai lungi péne sa i se dé; si ce mai mult? Camil'a zburatoare si Strutiul fatatoare sa se fáca, pravil'a voii imperatesci poruncésce. [« Ca toáta voi'a « sloboda intr'aciast'a radima, cà precum celor pemintesci, asié « celor ceresci právile impotriva sa márga »]; cà cu acest'a mijloc Camíl'a caletoáre in monarhii'a celor zburatoáre sa intre, si iárasi despre parté monarhiii dobitoácelor, ori ce cu cále si cu cuviintia a fi ar socotï, din madulárele sále pre Camíla sa impodobásca, carui'a lucru toáta monarhii'a pasïrilor voitoáre éste; si asié nici hereghii'a d'inceput sa'si piardia, nici precum imperaiti, ori ce poftesc, ca nu pot fáce sa se vádia. [« Ca cei putïnciosi nu « mai puçin cu paréré altor'a de cat cu putéré lor fac, ce fac »], si hotarîré numelui sciindu-se intr'ambe partile tïtulul cinstei si locul slávii numelui a'si dobendï sa poáta, si intr'acest'a chip cé deplina omonie intr'ambe monarhiile plinindu-se sa se seversiasca.

Acésté din tot duhul dáca larg si lat ritorisï Papagái'a, toate cétele zburatoárelor : — Fáca-se, fáca-se, plinésca-se, plinésca-se! strigára atat'a, cat chíotele a ataté gloáte de odáta slobodite se paré ca éste húetul a mári puhoáe dupo ploáe din déluri in vai rapedite.

Unii, de feririré ce li se paré ca acmù au si dobendït'o, cu glásuri de bucurie se desfatà, altii cu cantece si cu viersuri izbend'a, cà cum in sïn si dobend'a in palma ar avé, in ceriuri rîdïcà; iára altiii, minunáta voroáv'a Papagaei si de cat miéré si

zahárul mai dulci cuvintele ei si de cat toáta unsoáré mai petrunditoáre si mai muetoáre sententiile ei, ni cu gur'a marturisïià, ni cu manule si cu cápul chipuri si sémne de miráre si de minunáre unul cotra altul in dïvuri in chipuri aretà. [«Ca de «multe ori bucurii'a máre, glasul astupa, si ciud'a peste mesúra, «minté rezsïpa»].

Unii, cà cum anco mai de nainte de mangaioáse voroávele ei, spre somn furati si in chitél'a socotélelor afundati ar fì fost, cà de somn sau de vin ametiti ar fì fost, spre ce antei sa incépa si ce mai inainte din céle multe audite sa pomenésca si din pomenire in cuvinte sa alcatuiasca, cà uluitii stà si cà somnorosii, ni pe frunte, ni pe piept, se scarpinà. [«Ca voroáv'a «dulce si ales placuta inimiĭ bucurie, iára ochilor dormitáre pri«cinésce»].

Comedïe cà aciast'a si buiguíre intr'acest'a chip din gur'a Papagáii in mintile tuturor dihániìlor reversïndu-se, cà cum si cu trupurile si cu sufletele amurtiti si amutiti ar fi fost, prin cata-và vréme intre dinsele máre tacére se facù, si un'a intr'ochii altii'a ascutit si neclatït cautand, ce ar fì mai de vorovit si ce ar fì mai de pomenit cà cum a se domirì n'ar puté; ce un'a pre alta sa incépa, cà ce din rostul ei ar audì, si ea acéi'a sa graiásca, stà cu gur'a cascáta. [«Ca strigáré a «gloáte multe din rezsunáré a paretilor desierti, nu multa deo«sebire are, si precum paretii acelasi glas intorc, asié in gloá«t'a ascultatoáre, unul cuventul altúi'a poarta»].

In cé despre urma, Cioár'a, dupo ce cat-va cà innecátii in gût clancaì si cà cum, sau de duh indesïta, sau de necaz dosedïta ar fì fost, mult in grumázi rágâì, in glásul firii sále se slobodì si : Car, Car, Car ! de trii ori poftorì.

Toate cétele pásïrilor, spre bine glásul poftorind : macar, macar, macar ! dupo cazánii'a Papagáii si lucrul si cuventul de s'ar sfersì, dicé.

Din jigânii unele, (pentru cárile precum lacomiii sa fie, fost vendute mai sus s'au pomenit), cà cum li-ar fì vìnit a cascà

si prin cet, cà nu toti sa audia, glásul Cioárâi adeveriià; a-lalte jiganii toate cu multa si adûnca tacére, cà cum celor mai de frunte urmatoáre ar fi se aretára. [« Ca tacéré pré a-« dûnca, sau din pizma iáse, sau din nesciintia »] Ce tacére cà-aciast'a, celor mai de gios, erá din sïiàla, iára celor mai de frunte erà intr'adins marturisála; coci mit'a, maic'a si viclesiugul parintele, in trupuri de amblatoáre, inimi de zburatoáre odraslise. [« Ca precum aurul in focul cat de iute, din ce éste nu « se muta, asié ori in ce inima intra din ce éste intr'alt'a o « stramuta »].

De cáre lucru jigániile: Fáca-se, fáca-se! aévé a strigà, ascuns'a trágeré firii le rusinà; Nu vom, nu priimim! si de mare strîmbatáte a se vaerà, inghitit'a mâzda si imbunáre de inima le mancà.

Iar dintre pásïri Brehnácé, caré de multe ori parté adevérului a tiné se vidé, cotra Cucunos pre taina dise: — Glasul Cioárâi gurile lingusitoáre si inimile céle numai inainte, iára nu si inapoi socotitoáre, dupo a sà pofta, spre bine l'au talcuit. [« Coci poft'a schizmésce lesniré, si chipul lesnirii spre « toata greuimé fora nici o sïála purcéde »]. Numai pre cat a mé proasta si acmù de betrâna buiguitoáre socotéla éste, glásul Cioárài nu atat'a spre Macăra, cat spre ocára a talcuì s'ar puté; si precum, o iubite frate, foarte bine scii, ca Cioár'a cu Corbul, pentru multe pricini, a multe stervuri, puçina dragoste si priintia intre sïne au; de cáre lucru asié cu firé me amagesc, ca in cé de apoi a adunarii acestïi'a nu vre o fericire se astépta, pentru cáré sa dicem mácara, ce multa nevoe si becisnicie, pentru cáré sa ne vaetam, vai, foc si pára; si cei ce asié pre lesne au talcuit Macar, a multor'a capete sa se usùce in par. [« Ca cata becisnicie adúce fericiré cé pré astep-« tata, atat'a nevoe nu fáce nenorociré cé cu sufferiála purtáta »]; si pomenésce, frate, cuvintele méle si odáta vei cunoásce, ca Cioar'a nu macár'a, ce ocár'a au prorocit.

Cucunozul, precum d'inceput calé apucáse, nici in stang'a, nici

in drépt'a se abaté, ce de pururé pizm'a si mendrii'a cestii'a tiné, de care lucru, intr'un chip pe Brehnáce de blastematiie si de micropsyhie probozind'o, dise: — [«Apoi lucrul paréré parére nasce, iára sciinti'a faclii'a adeverului éste»]. Cioár'a saráe'a de la multime s'au socotit la limba varvára, si i-au talcuit glásul: Macára; iára, tu frate, impiedecat de betranétie si buiguit de caruntétie fiind, pre prorocul ce nu'i scii sciinti'a, locul si tiár'a, vii sa'i incárci asupra'i ocár'a; ce multimé varvarismos, iár tu solichismos cu limb'a Cioárâi faceti. De cáre lucru a sci ti se cade, ca Cioár'a aciast'a de locul seu éste attica, tiar'a Ellad'a, caré in toti anii cuibul in plátanul, (carile di nainte cápiştii lui Apollon éste sadit), scotind, de la preutii lui Apolon, cárii de pururé supt umbr'a copáciului invetiturile céle de táina si meştersiugul prorociii invátia, filosofii'a cerésca au deprins, din cáre sciintia adeverul, inceputul si sfersitul lucrului precum éste, mai de nainte vedindu'l si cà cu manule pipaindu'l, in limb'a atticésca au strigat: μακαρεία ἡ ὥρα ce và sa dica: fericit ciásul, in cárile cu gandul s'au zemislit si cu fapt'a s'au seversit.

Inse ori multimé au varvarizmit, ori Brehnácé au solichizmit, ori Cioár'a au atticit, ori Cucunozul au basnuit, a Cioárâi glas pre cat mai mult se talcuià, pre atat'a mai mult in lavirinthul necunosciintii se incuià, al carui'a chée cand se và aflà, si a cui mâna a o prinde si cu dins'a lavirinthul a deschide se và invrednici, supt vremile de apoi éste sa asteptam.

Lupul, intre toáte jiganiile pururé mai socotit si mai grijliv in chitélele sále, sil'a si desfrenáta voi'a zburatoárelor aévé vedind si anco acoperit viclesiugul a unor dobitoáce dintr'adûnc pricepênd, toáta avutii'a respunsurilor sále in cé mai de de-supt tainiti'a tacerii asiési de tot isi zidi [«Ca cuventul intielept pre «cat folos aduce urechilor ascultatoáre, pre atat'a infocáre fáce «inimilor nestatatoáre»]; [«Si in vréme ce se asculta, cantecului Syrennilor; iára in vréme ce nu se asculta, sunetului caldarilor se asámena»].

Lupul dára de intiepciune*) oprit tacé; iára alalti toti de nebunie impinsi, mormaind si racnind de iznoáva: Fáca-se, fáca-se! strigà.

In cáre vréme Pardosul vergat si Rîsul cu negru picat, cu alalti ai lor de preúna, cel de de-mult in inimile sále ascuns viclesiug, ce avé, la ivála si intr'a tuturor privála a'l scoate incepura, si cà cum de urgii'a pizmei nebuniti si buiguiti ar fi fost, fora nici o rusine: — Vertos éste syllogbizmul Corbului, frumos si intielept éste sfátul Cucunozului, minunáta si inaltiáta éste ritoric'a Papagáii,—strigà.—De acmù inainte o omonie, o stapanire si o monarhie cunoáscem, si o imperatie scim; iára cine intr'alt chip sententii'a ar clatï, sau a o clatï s'ar ispitï, fier, foc si cé mai groáznica moarte parté sa'i fie.

Asié dára reutaté viclesiugul zamislì si nebunii'a il descoperì. [«Ca viclenii'a, reutaté si nebunii'a surori sint; reutáté incépià, «viclesiug' urmáza, iára nebunii'a mai mult il desfenéza**); pene «unde un'a prinde, alt'a léga, iára a trii'a grumázii cu latiul ii «venéza»].

Cotra acésté Pardosul, reutate peste reutate, viclesiug peste viclesiug si nebunie peste nebunie a gramadï incepu, si pásii lacomiii pene peste hotárâle simtirii a'si latì si a'si largì adáose, dicênd: — De vréme ce, dupo neminciunoáse buzele Papagáii, toata adunáré adeverésce, cu cále si cuviintia socotesc a fì, cà precum la monarhii'a pásïrilor, dupo Vultur Corbul, asié la monarhii'a noastra dupo Leu Strutocamil'a, stepen'a cé mai de cinste si epitropii'a a tot némul sa tie, si dupo arípile, cárile Vulturul l'au demanát, cápul Taurului sa i se pue, pentru cà si ea intre coarne semnul biruintii si stem'a epitropii sa poarte; ca amintrilé si Camíl'a si Strutiul unde-va vre un madulárin de aparáre si de luptáre precum sa n'aiba tuturor sciut éste.

Cuventul Pardosului intarì Ursul, si'l adeverì Vulpé, [«Ca la «voi'a poftïtoare puçine cuvinte trebue indemnatoare»]. Asijderé

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *intielepciune.*

**) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *desfrenéza.*

alalti a viclesiului *) partasi: foarte bine, foarte bine! ni din buza mormaià, ni din colti clantiaià.

Inse cumpen'a, in cáré drámul strîmbatatii nu incápe, si mân'a cáré fiete cui dupo ale sale fapte impárte, adoi dintr'acesté nu mult rabdá, si ce pre alalti la vréme lor ii astépta, acestor'a céi'a ce li se cadiù le déde pláta, coci Ursul in paréré sà, pentru bisiugul mierii ce asteptà, acmù precum ca toate prilazurile prisăcilor sáre socotïià, si toate stubéele cu miére fora nici o sïiála faremá gândïià, si asié din lacomii'a desiarta si de mendrii'a imfláta, cu vent de gand si cu miére de parére preste mesura indopandu-se si infundandu-se. Asijderé acele tïcaloásele albine, cárile prin fáguri de aburi impraştïiáte remasése, prin mátiele si ficátii Ursului petrunsera, de unde adeverat'a imflaciune scornindu-se supt piélé Ursului, isvoára de apa pururé piştïtoáre purcésera, și cu aciasta de naprasna si miesieloása boála inainte a toate gloatele crepá.

Vulpé asijderé, de multa grijé viclesiugului facut ce purtà, antei in melianholi'a ipohondriáca, apoi in tus'a cu singe mutandu-se, de multa vitïonire si boála uscacioása toáte vinile i s'au intïns si toate madulárele i s'au sgârcit, atat'a cat piélé de oáse, si pieptul de spináre i se lipise; caré inghitind viclesiugul, preste puçine dile 'si-au borît aburul, precum istori'a la locul seu và aretà. [«Ca cine inghite zahárul viclesiugului, acel'a bŏrȩsce toá-« psecul sufletului»].

Acésté dára si ce se lucra vedind si ce sa se mai lucréze a aşteptà neputend, de odáta si in grába socotïra, pre Lup, (pre cárile anco din ceput viclesiugurilor ne insoçitoriu si reutatilor lor ne primitoriu il cunoscuse) antei il sfatuira, apoi il indemnára, iára mai pre urma si cu cápul ii clatïnára, si cum mai curend de nu và la strájé barlogului seu mérge, cu pedépse groznice si infricosiari de moarte i se laudára.

Asié Lupul vrênd nevrênd, si precum de aciast'a porunca

*) Credemu co este a se indreptá: *viclesiugului*.

foarte sa se fie bucurat aretând, impreuna cu Ciacalul la locurile sále se duser.

Iára cand din toáta adunáré Lupul se despartiià, si precum de frátii, priiátïnii si omofilii sei amagit si vielenit la aretáre cunoscêndu-se, de gré dosáda, cáré inim'a ii innedusiià, si de vrémé, cáré asiési de tot impotriva i se puné, gemutul, oftátul si suspinul tot de odáta supt un glas alcatuind incetïsior, cum i se paré, si pré tare, cum altor'a se audiià, cotra Ciacal gemù, oftá, suspiná, rezsuflă si dise: — Blem, frate Ciacal, de vréme ce la stràja ne trimĕt; blemáti sa nu stam; [« coci uréché, la « cuvinte cat de gréle ascultatoáre, invátía pre inima la cat de « gréle nevoi rabdatoáre a fi »]; coci otravile acésté cornul Irodul*) le và indulcì, iára spurcaciunele acésté, botul Filului le và curatì.

Acésté Lupul pietre semenând, stânci si munti in urma rezsarira, precum mai pre urma lucrul au arátat.

*) Aci credemu co trebuia: *Irodului.*

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A TRII'A.

Iára célé-lalte jiganii toáte, cárile, in cârşm'a lacomiii cu pahárul reutatii, vinul viclesiugului bé, dáca pre Lup din mijlocul lor lipsïnd il vediura, precum acmù supt fundurile pamentului se afla, li se parura. [« Ca chipul ne iubit de fácia nu cà ghimpul in «picior, ce cà suliti'a petrunsa prin mátie sta»]. Si asié: Rîdïcátu-s'au nuârul de pre fáci'a soárelui, luatu-s'au negur'a de pre fáci'a pamentului! cu mari racnete strigà; Luatu-s'au piiádec'a, lipsésce pácosté, nu se véde vrajmásiul, dusu-s'au pizmásiul! unul cotra altul spuind, cà de un bine pré máre se bucurà, si cà de o fericire nespusa se desfatà. [«Ca lucrurile lumesci cu muritorii «asié a se giucà s'au obiciuit, cà cu cat sint mai desiarte, cu «atat'a sa se pára mai desfatáte, si a caror'a inceputuri sint «pré cu mari dezmierdari, acelorási sfersitul sa fie pré cu gréle « intristari »].

Dupo acésté cu totii impreùna cuvent isi dédera si di de soroc isi pusera, pentru cà la inceputul Alfii si sfersitul Sigmei, la cetáté Deltïi, (unde ap'a lui M. si ap'a lui A. a cura sfersiesc, si ap'a lui T. a cura si a se marì incépe,) cum mai curend sa se adune, pentru cà acolé cápul Camilii sa vendia si a Boului sa cumpere. [«Ca mai pre lesne éste firii la Camila coarne

« sa nasca, de cat din inim'a ré, cuvent sau gand bun sa izbuc-« nésca »].

Asîé dára cu totii, dupo sorocul dát, la locul insemnát se adunára si, la diu'a pusa. la cetáté Deltii se impreunára, unde Pardosul pe Camila de capestru purtà, si Rîsul dupo dins'a, cà gandácii prin báligii inse primblà; coci la Rîsi cà acesté cacaráz'a Camilii mai de máre preçu éste, de cat câstanul la gligánii muntelui Olimpului.

Acolé dára, antei cà a tuturor inimile mai cu dédïns sa ispitésca, apoi cà nici unul sa nu cum-và partaş viclesiugului a nu fì sa lipsásca, socotïra, si cate doi, cate doi, pre numele cerescului Vultur si Taur pentru ca sa giure, in cápişté epiorchiii adusera; unde unii de buna voe, iára altii de frica si peste voe, supt groznic giurament a se legà le cautá. [« Ca precum intre frumosi mai frumosi, si intre grozavi mai grozavi, asié intre drepti mai drepti, si intre vicléni mai vicléni se afla »]. Adeca precum cu invointi'a, placéré si alégeré tuturor sylloghizmul Corbului, sfátul Cucunozului si sententii'a Pardosului sa se intarésca, si cápul Camiliii in cel de Bou sa se primenésca si in epitropii'a Leului sa se psïfisásca.

La care lucru toti frátii viclesiugului, ficiorii fora legii si parintii a theofoviii : Fáca-se, fáca-se ! — srigára. — Toti vom, toti priimim, cu toti asiediamentul si cuventul acest'a intarim si adeverim! din luntru crepára.

Acmù a tuturor voe unindu-se si toti supt argumentul Corbului suppuindu-se, cu totii in toáte partile se impraştïára si prin toti muntii si codrii, unde coárne de Buór lepadáte ar gasï si cap de Táur aruncát ar nemerì, cu toáta nevointi'a cercára, si nici cum undevà macár nu se aflára; de care lucru cu toti in mare intristáre aflandu-se, ce vor mai face si ce vor mai lucrà, nu sciià.

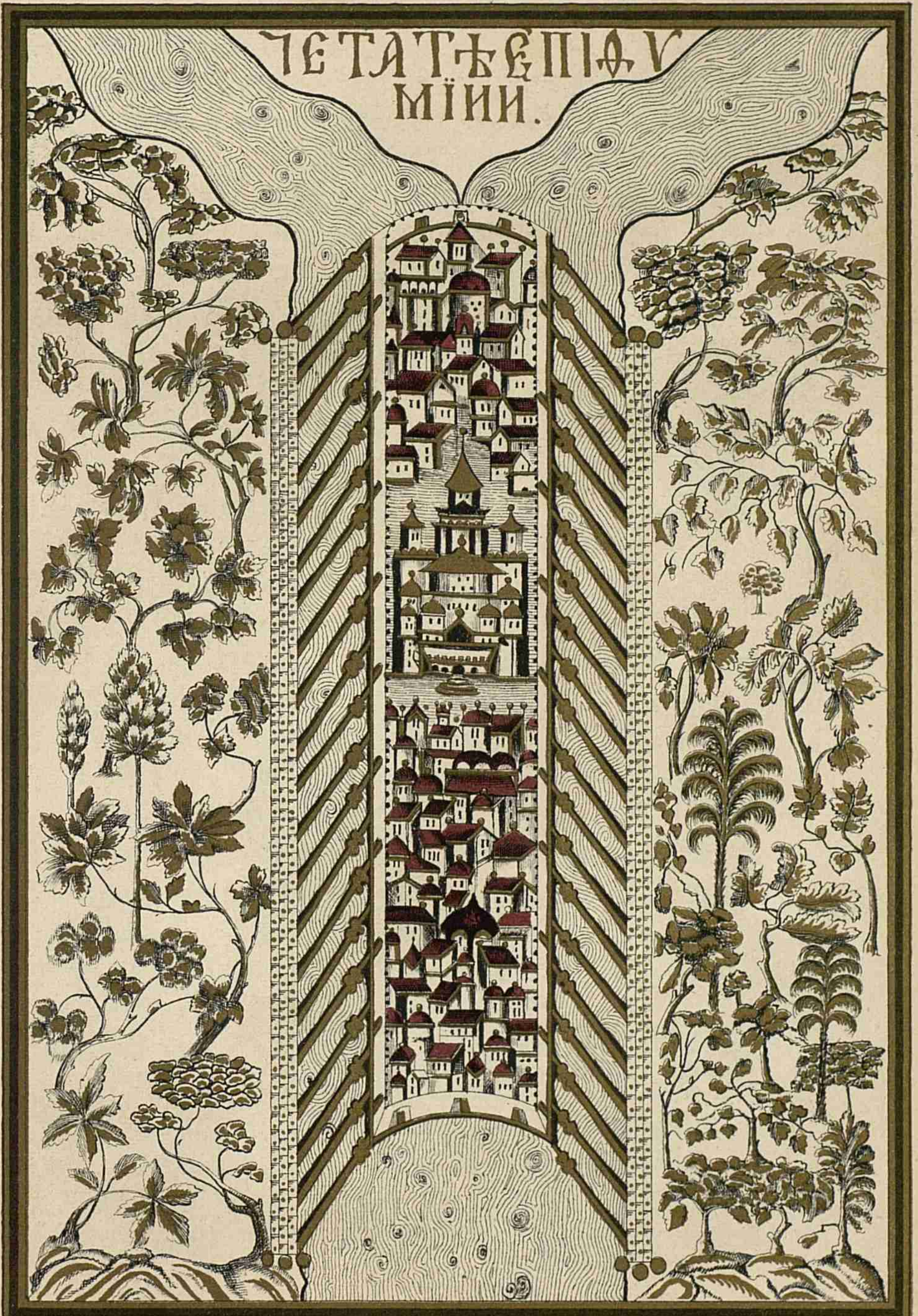
Si acmù mai mai toáta nedéjdé pierdé, de nu 'si-ar fì adus aminte Rìsul de un hrismos, pre cárile Camilo-pardalul anco mai de nainte il invetiáse, dicêndu-i : — Eu odaneoára prin pustïile

Ethiopiii, in sus pre áp'a Nilului amblând, si pentru cà din izvoárale Nilului cu gur'a ápa sa béu in inima avênd, dupo ce peste muntii, ce se chiama a Lunii, am trecut, si la baltile unde Crocodīlii se nasc am sosït, baltile din giur impregiur cutreeràm, pentru cà garl'a Nilului (caré in cápetele baltilor despre Apus se varsa) sa aflu, la cápetele baltilor si in gur'a garlii am aflat un oraş pré frumos, cu cetáte pré frumoása; orasiul dára si cetaté lui intr'acest'a chip erà : Baltile acélé, unde in cápete se impreunà si versaturile apii Nilului in sïne priimiià, intre dinsele de ce inainte mergé, de acéi'a in láturi se despartiià si ostrovul latiià, si precum se vidé cà la 700 de mile in lung si in lát tot uscátul intre balti cuprindé; iára pre marginile amenduror baltilor céle pe dinafára, din giur impregiur, cà cum cu zid ar fi ingradïte, cu munti si déluri goli erà incungiuráte, asié cat, numai unde baltile in garla se versà si in matc'a Nilului se reversà, muntii impreunáti nu erà; unde cà dintr'un halaşteu, cà pre slávil'a morii áp'a cu máre rapegiune se slobodiià, si áp'a Nilului spre resarit a cura rapediià. Asié dára despre resarit baltile, muntii si locul se avé; iára despre apus, adeca din cotro Nilul viniià, si anápetele baltilor ingemenandu-se se despartiiá, intr'alt chip erà; ca pre cat muntii acei din stâng'a si din drépt'a se inaltià, (ca si a muntilor inaltime, cà la cinci mile se socotïià), pre atat'a locul din dos se rïdïcà, si cu vervurile muntilor dé tocm'a campul despre apus in lát si in lung se intïndé; prin mijlocul a carui'a, áp'a Nilului din isvoárale de unde esiià, spre baltile ce'l sprijeniiá, lin si frumos curé. Iára pre siesurile campului acelui'a, si pre o parte si pre alta parte, de ápa atat'a campul cu otáva inverdiià, cat ochilor, preste tot, tot o tábla de zmáragd merée a fì se paré, in cárile tot chipul de flori, din fire rezsarite, cà cum cu mân'a in gradïna, pre rônd si pre socotéla ar fì sadïte, cuvios se impraştïià, si cand zepfirul, ventul despre apus, aburiià, tot féliul de buna si dulce mirosála de pre flori scorniià, asié cat nici ochilor la privála, nici narilor la mirosála satiu se puté dà. Iára pre málurile

garlei, tot féliul de pomĕt rodïtoriu si tot copáciul frundios si umbros, dé rôndul, cà cum pre áça dé dreptul, si unul de altul de departe, cà cum cu pirghelul ar fì fost pusi, frumos odraslïià; a caror'a umbri, giumatáte pre lina ap'a Nilului, iára giumatáte pre mangaiosa faci'a campului se lasà. Iára roád'a pomilor, si la frumsétie si la dulcétia, nici Asï'a au vediut, nici Evrop'a au gustat; coci tot intr'acelasi pom, mugurul crepà, frundi'a se dezveliià, floáré se deschidé, poám'a legà, crescé, se coçé si se trecé tot de odáta; nici dupo vremi viptul amblà, ce in toáta vrémé toáta poám'a, si coapta si necoapta se aflà.

Iára, unde áp'a Nilului de pre siesul, ce despre apus viniiá, si din vervurile muntilor in garl'a cé de gios se versà, cetáté stà, a carii'a nume, cei de loc im spusera, precum Epithimii'a o chiáma. Iára faptur'a si ingraditura cetatii erà asié: Din marginé málului, unde Nilul cà pre sipot in balti se versà, spre apus, si pre o parte si pre alta parte, de apa cà la diéce mile, zid gros si vertos de pétra, in pátru coltiuri cioplita, erà, cárile dupo ce de la pamont cà la diéce stanjini se rîdïcà, de ciià stelpi mári si grosi de mármure porfira in sus se inaltià, fiete cáre stelp de cinci stanjeni de inalt, si de 30 de palme in giur impregiur de gros, inse la radecina mai grosi, iára in sus de ce mergé mai subtiri si mai sulégeti era. Iára fiete cáre stelp supt radecina patru lei de aráma pré fumoása si cà aurul de luminoása avé, si tus'patru cu dosurile la un loc impreunându-se, cu cápetele doi spre câmp, iára doi spre apa cautà, de-asupr'a a caror'a stelpul se radimà. Asijderé in vervul fiete carui stelp, de la un loc si mai in sus, patru zmei incepé a se impletecì, si dupo ce cà la trii coti in sus se rîdïcà, cápetele isi despartiià si puçintel cam in gios le plecà, si doi spre un stelp, iára doi spre alt stelp, ce le erà din potriva, cautà.

Deci precum a leilor, asié a zmeilor faptura atat'a de minunáta erà, cat nu zmei si lei a fì se paré, ce intr'adever

Cop. par M. Boutzilo.

vii si cu duh a fì se vidé. Iár din cerbicé a pátru zmei arc sclipuit de mármure foarte frumos sclevesït in suş se rîdïcá si foarte cu máre meştersiug peste apa intïndindu-se, spre stelpul ce-i erà din potriva se lasà, si in cerbicé iárasi a celor pátru zmei se asiedià; si asié dintr'un cápet pene la alt cápet un sclip, in chipul podului, peste áp'a Nilului se incheià. Asijderilé din cápetele stelpilor zid de mármure in sus se rîdïcà, cat cu inaltimé sclipului se atocmà; cárile pre din luntru cu vár, si cu práv de caramida, si sfermusiuri de piátra si de mármure amestecáte, implut erà, si tot locul in luntru pre áça dé tocm'a atocmát erà Iára din faci'a pamentului, cà la un stat de om, zid cu zimti in giur impregiur incungiurà, pentru cà celor din luntru ambláré si primbiáré fora primejdïa sa fie. Tot numerul stelpilor 730 erá, adeca de o parte 365, si de alta parte iárasi atatié; iára toata cetaté 24 de mile incungiurà; 20 mile amendoáe láturile, si patru mile amendoáe cápetele; (coci de la un stelp pene la alt stelp din potriva, doáe mile spuné ca sint).

Cetáté dára asié erà, iára orásiul si cásele orásiului ce erá intr'ins'a pre amenuntul cine poate povestï? coci fapturile si urziturile acélé toáta socotél'a muritorilor coversiésce. [«Ca ce «au facut muritorii, de cáré sa nu se mire muritorii si ce «n'au facut muritorii, de cáré sa se mire muritorii»]. Ce pre scurt de unele a-'ti pomenì nu me voi lenevì, (Camilopardalul dicé). Dintre doì stelpi dé dreptul impotriva pene la cei-lalti stelpi, ulitia drépta si tot intr'o mesúra de láta, se ducé; iára la cápetul ulitii, si de o parte si de alt'a, poarta erà, cáré se inchidé si se deschidé; iára din prágul a fiete cáre poarta in gios scára, in chipul theátrului, in gios se lasà, si de ce se coborïià la temelie, se mai látiia, cáré si drum la suiré in cetáte, si poprélé zidïului si sclipului erá. Deci cate arce la sclip, atatè ulitie in cetáte, si cati stelpi la zid, atatè porti pe zid si atatè scari pre lûnga zid erà.

De osebi de pátru ulitie, cárile dé dreptul din cápet in cápet

mergé, si in cápete cerdáce ghizdave si frumoáse, afára din zid, asupr'a ápii scoáse avé, in cárile giudecatorii imperatii, pre rônd ce avé, intr'un cerdác, cate 90 de dile giudétiele sialte trébe a Publicai cautà; coci imperatii'a acéi'a nu Monarhie, ce Publica éste; si in 90 de dile 9 oámeni, fiete cárile in diéce dile slujb'a obştii ispravésce; si asié cinesi dupo rôndul seu si in cerdácul seu oranduindu-se, in 730 de dile rôndul plinindu-li-se, iárasi dinceput rôndul apucà. Ce de acésté lasïndu-ne, la cuventul nostru sa ne intoárcem. [« Ca « perioádele mári in voroáva, si celui ce vorovésce, la cuvent « smintéla, si celui ce povéstïré asculta, la audire si la po« menire inveluiála fáce »].

Asié dára ulitile, portile si scarile cetatii se avé; iára cásele, cà cum tot intr'un paréte ar fi fost, nici mai afára de alt'a esiià, nici mai in luntru intrà, si asié rôndul cáselor de desupt erà; iára al doilé rônd, cerdácile cà trulele in sus se rîdïcà, inalte, cat de gios débié la vervu sïgét'a ethiopásca a ajunge sa poáta; paretii cáselor pri dinafára tot de mármure scump si tot féliul de scrisori ieroglificesci intr'insele sapáte avé, si toáta dihánii'a precum vie la per, asié sapáta cu floáré mármurelui se asemenà; de cáre lucru nu cu man'a pe paréte sapáte, ce vii pe nisce campi impraştïáte a fi se paré. Iára pe din luntru stelpii cei fora pretiu, mármurile céle scumpe si tot meştersiugul lucrului si fapturii ce avé, cuventul a le povestï vrédnic, si gândul a le formuì harnic nu éste. Acolò chipurile Bozilor sa fii vediut, icoánele a tuturor imperátilor sa fii privit, unele de aráma si poleite, altele de argint si de aur prinie*) versáte, si vásuri in minunát chip lucráte, supt dinsele alcatuite, si alte lucruri minunáte in multime nenumerate, in frumsétie ne asemenáte, se vidé, cárile nu numai a ochiului privála, ce si a mintii socotéla ametiiá si uluiià.

*) Din copia nu se póte allege unu intiellesu claru

Iára in mijlocul orásiului erà o cápişte a Boázii Pleonexiii, cáré cum erà facuta si in ce meştersiug erà zidita, de pre atat'a vei puté cunoasce, ca toáta alalta a cetatii si a orásiului faptura, cà zgur'a lûnga aur si cà stecl'a lûnga dïamant se asemenà; ce si pre aciast'a in scurt si pre cat voi puté a'ti-o perigrapsĭ me voi nevoì: Din fáci'a pamentului urzitur'a temeliii, cà la doi coti de inálta, dintr'o materie de metál versáta a fì se vidé; care metál, de cat custoriul mai scumpa si mai gré, iára de cat argintul mai eftïna si mai iusioára a fì se paré. Lumin'a cápiştïi in lung de 30 coti., iára in lát de 24 coti erà; iára de inált pene supt poálele céle mai de gios 55 de arsini se mesurà. Deci cat meştersiugul versátului temelii ceii de metál, si cat iscusïta si ascutita minté versatoriului si tïparitoriului ar fì fost, florile si frundiele, cárile un'a pe supt alt'a vîrîte, si lozele un'a cu alt'a frumos impletïcite, si sierpii, cárii pintre frundie si pintre loáze se vîrîià, si coádele cu zmicélele isi imvatuciià, aretà. Asijderé tot féliul de pásïri, de jigánii, de lighioi si de pásïri, peste toate locurile se aretà; unele in pomsiori cuiburile isi facé, altele acmù facute pe oáa clociià, altele hrána puisiorilor isi aducé, unele musce prin aer goniià, altele lŏcuste prin pájiste prindïà. Caile puii cloşcii sa apuce se slobodiià; Stârcii, cà prin ápa ambland, pitïcii si pescii a prinde chitïià; Pájorile sierpii, (cárii pintre frundiele ederâi se sipuriià) sa'i apuce clontiurile isi vîrîià; Brehnácé de sus Epurile supt stïnca vîrît, cand và esì in unghi sa'l apuce pândïià; Mâti'a, cáré pre Sioárece pe supt frundiele din copáci cadiute, precum ambla simtind, ni cu uréchi'a ascultà, ni pásul pré cu lineşte spre sunet mutà, ni cum l'ar apucà si cum mai fora véste s'ar rapedì, cu picioárele cumpenindu-se, se gatà; Vulpé prin pomi si prin copacei gainele si paseruicele scociorîià, si unele acmù venátul dobendïnd, cu coád'a bùrzoiáta, spre bârlogul tincilor sei cum puté mai táre se ducé; Lupul dupo turm'a oilor pre piept se têreià; ciobánii unii cà de somn adormitând in carlige radimáti, altii cà de ploáe si de vent réce cu glugile

peste cap lasáte si pre un cot la pament lasáti erà; iára dulaii unii in picioáre stà si cà cum de depárte mirosul Lupului ar adulmecà, altii pre brânci lasáti si cápul pentre piciorele denainte intïndindu-si dormiià si cà cum in vis Lupul in oi ar fi dát parêndu-li-se, prin somn cà cum ar scancì si ar brehaì se vidé; iára la alte turme, cà cand Lupul oái'a ar fì apucat ciobánii chiuiá, cu man'a dulailor Lupul aretà, dulaii goniià, Lupul cu carlánul in gura fugiià; alti ciobani de la alte turme in tïmpináre ii esiiá, Lupul intr'alta parte siuvaïà si ca cum spre o padure, cáré inainté lui aproápe se vidé, nazuià.

Asijderé alálte turme de dobitoáce selbátece, Cerbii si Buôrii, prin dumbravi, Cáprile prin stânci, Ciutele pre siesuri, unele cu vitielusii dupo dinsii, altele, acmù aproápre de fatat, pântecele de mijloc in gios le tragé. Iára intr'un loc lucru foárte frumos la priväla se aretà, unde venatorii maestrii spre venáré Fililor puné; antei o groápa adûnca si larga sapá, apoi din fundul groápei un garlicï strîmpt pene in faç'a pamentului costïş scoté, in gur'a a carui'a garlicï un hárbuz puné; dupo acéia fiete cáre venatoriu cate o doba in spate luând, in paduré cé máre intrà, unde Filii ambland se vidé; dupo ce pre furiş in padure intrà, fiete cárile intr'un copáciu inált se urcà, apoi din toate partile in dobe lovind paduré se rezsunà; Filii, de sunetul dobelor spaimêntandu-se, la marginile padurii spre camp esiià, unde la gur'a garliciul peste hárbuz nemeriià; venatorii din copaci, vedind precum Filul la hárbuz au nemerit, dobele a báte parasïià; Filul cu botul hárbuzul clatïnd, hárbuzul pre garlici in gios a se pravelì purcedé; Filul, dupo hárbuz pentru cà sa'l prindia urmand, in groáp'a cé larga, cáré in fundul garliciului erà sapáta, intra, si alta grija nepurtand, hárbuzul sa manânce se nevoiásce. Venatorii indáta din padure esind, cum mai curend cu pari si cu alte zavoára, cárile acolé mai denainte gatáte au, gur'a garliciului astupa; dupo acéia, prin cateva dile, pre Fil cu foámé domolind, cu lantiuh de grumázi il scoáte si unde voi'a Ethio-

pului éste, acolo il duce; [«Ca mai táre si mai vrajmásia ji-«gánie de cat foámé alt'a nu éste»].

Acésté dára si altele multe mai ciudáte si mai minunáte in temeli'a cápiştīi, sapáte si versáte se vidé; iára de-asupr'a temeliii, pene supt strésinile céle mai de gios, pátru pareti din pátru mármuri de porfira incheiati erà, adeca fiete care paréte dintr'un mármure stà, si incheetur'a in coltiuri pe unde, sau cum s'au impreunat, nu ochiul muritoriu, ce asiési mai si cel nemuritoriu, precum n'ar fi putut alége, indraznesc a dice. Tot parételo de sus pene gios néted si de cat dīamántul mai luciu erà, atat'a cat diu'a lumin'a soárelui, cà printr'un pré curat crişt´l, in luntru petrundé si lumin'a din luntru cu cé din afára un'a se facé, atat'a cat nu mai puçina lumina in cápişte de cat in aer erà. Iára noápté pe din luntru cándīle la numer de cat numerul mai multe si de sus pene gios pre lûnga paréte frumos oranduite avé, si fiete cáre candīla, 5 ocă de aur arapesc tragé, iára in luntru 1 ocá de nárd luà, [«Coci in cápişté Pleonexiii unde-lemnul máslinului nu arde»]; carile, dupo ce ochiul ceriului se inchidé si perdéo'a noptii peste fáç'a pamentului se tragé, toate se aprindé, si deosebit de lumin'a, cáré in luntrul cápistīi facé, prin straluminosi paretii ei, lumin'a candīlelor petrundind, peste toata cetáté, cà soáre luminà, si cà lun'a intre alte stéle se aretà, (coci la toata cás'a in cetáte cate un cerdacutiu de acé materie de mármure se aflà); si asié tot orásiul, precum noapté asié diu'a cu strajé luminii se paziià, nici alta strája sau páza trebuià; deci pene la strésinile céle mai de gios, precum s'au pomenit erà.

Iára de acolo in sus, despre rezsarit, siépte si despre apus asiderilé siépte inálte si cu máre meştersiug facute trule avé i trul'a cé din mijloc drept asupr'a isīmeriii cautà, si cand soárele, in zodīi'a Cumpenii erà, cu rádiele tocm'a in trul'a din mijloc lovind rezsariiá; asijderé cand apuné, tocm'a in trul'a cé din mijloc despre apus lovind apuné; asijderé alálte trule fiete cáré in dreptul zodīii Ceriului din meştersiug erà puse, si asié soárele in ce zodīe se aflà, in trul'a a ceii zodīi rezsariià si in vervul truli

peste acoperiment semnul zodïii, de aur curat si cu iscusït meştersiug facut, pus erà. Trulele dára de prin pregiur asié fiind, in mijlocul lor erà o trula mai inalta si mai groasa, de cat aláÌte de cat toate, cáré cu acest'a meştersiug erà facuta, ca cu umbr'a ei ciásurile in célélálte aretà, ca si aláÌte trule dupo mesur'a gnomonului erà puse. Iár in vervul trulii aceii mári, chipul boázii Pleonexiii in picioáre stà, cáré cu man'a drépta despre polul arctïc, spre polul antarctïc cu dégetul intïns, ciásurile aretà; deci cand umbr'a vervului dégetului in mijlocul trulelor celor mai mici sosïià, dupo numerul lor, ciásurile se intielegé.

Iára de nainté usii câpiştii o camára, cáré pe siépte stelpi erà rîdïcáta, inainte se intïndé, si fiete cáre stelp, in chipul unii plánete erà facut, cà precum numerul plánetelor, asié chipul lor aévé sa aréte; iára sclipul camarii, cárile din vervurile acelor siépte stelpi se rîdïcà, giumatáte de sfer'a ceriului inchipuià, si din fiete cáre stelp pe supt sclip, cu frumos meştersiug, cununi de mármure erà intoárse, cárile drumul a fiete cáre pláneta precum éste aretà.

AláÌte zidïturi si lucruri iscusïte, cárile in giurul impregiurul câpiştïi erà, cine le poate povestï?

Eu dára asié, (dicé Camilo-pardalul), cà cel strein, de toáte cárile vidém peste mesura mirandu-me, si nu atat'a de minuné lucrurilor vediute me mirám, cat de cáré antei m'oi mirà me minunám, si de unele, a caror'a nici inceputul, nici seversitul a pricépe putém, socotïiam, oáre in ce chip a le cunoásce asi puté, si cine sa mi le aréte s'ar aflà, chitïiam.

Si dupo ce, de multa cutreerára si mai cu dédins de peste mesura miráre obosït, supt umbr'a a unor frumosi si umbrosi copáci, (cárii de nainté câpiştïi sadïti erà), cà puçin odïhna tuturor madulárelor sa'm dáu, acolé, unde cà cei in agon'a mortii zacém, o Lebeda betrana si alba lûnga mine se apropie, si dáca buna diu'a, dupo obicéiu, im déde, de unde sint si ce pre acélé locuri cáut, me intrebá.

Eu dupo ce ii spuş, precum din locurile márginii Ethiopiii

sint, si precum pentru cà izvoárale Nilului sa aflu si din incepeturile lui apa sa béu in gând mi-am pus, si cu aciast'a pricina pre acéste locuri amblu, dáca-'i diş, ea respunse : — Greu si aspru lucru, lunga si primejdïoása cále inainte ti-ái pus, o priiátïne, de vréme ce eu, dupo ce din oul máïca-mé am esit, pene a nu puté zburà, cu rapegiuné ápii si cu vensliré tálpelor cata-và vréme am caletorit; iára dupo ce pénele mi-au crescut si arípile vrédnice de zburát mi s'au facut, in aer m'am rîdïcat si tot pe de-asupr'a apii zburand, de trii ori soárele invertïjiré 'si-au sfersit, pene eu la acèst'a loc am sosït; si deosebi de aciast'a, la cále cà aciast'a nu tálpe, ce péne, nu picioáre, ce áripi trebuesc, coci inaltime muntilor, strîmtorile potïcilor si latimé si lungimé campilor, toate impotriv'a firii tále stáu. De cáre lucru fora cerésc'a agiutorintia, (caré spre toate poate), spre acé cále mai mult inainte a pasì nu numai lips'a vinelor, ce si a crierilor a fì, de cat toáta ivál'a mai aévé éste.

Acésté Camilo-Pardalul de la Lebeda audind, ținvetiatur'a din praxin in theorie isi mutá si cálé delungáta in odïhn'a mangaiáta isi schímba ; inse cotra Lebeda intr'acest'a chip graì : -- Eu, o priiátïna, nu atat'a osteninti'a caii, cat sciinti'a lucrului in sáma bag, ce fiind de fáça sciinti'a, de và lipsï osteninti'a, si mai bine và fì. [«Ca toáta agonisït'a lucrului deplin macár ca fora sudori s «durori a fì nu poate, inse cand voi'a voilor si puteré puterilor «cuivà cevà de la sïne daruiásce, nici osteninti'a trebuiásce, nici «léné se probozésce»]; si de vréme ce trecutele tále ostenintie batiul agiutorintii slabiciunilor si neputïntielor méle a fì se ved, cu multa plecaciune me rog, cà pentru firé Nilului si pentru izvoárale lui, si adáogeré si scadéré lui, ce mai cu adeverintia ai scì, pre cest la právul tálpelor picioárelor tále cadiut neinsciintiat sa nu lasi. [«Ca toáta sciinti'a, atuncé de sciintia se dovedésce, «cand dupo adeverintia pre altul a insciintà scie»].

Atuncé Lebed'a cotra Camilo-pardal dise : — Priiátïne, obiciuit lucru intre filosofii noştri éste, cà cand cineva pentru Nil vo-

roáva a fáce ar vré,'antei in cápişte mergênd jitva *) Boázii locului sa fáca, apoi la marginé Nilului coborîndu-se pre mani si pre obraz cu áp'a lui sa se spéle; de ciià la locul seu intorcêndu-se, ce 'i-ar fi voroáva sa vorovásca. [«Ca cine de la sïne cuventul «incépe, cuventul a sfersì cu nevoe si preste voe ii va fi, iára «cine de la cuventul cuvintelor inceputul incépe, sfersitul sfer«siturilor la cel poftït si dorit sfersit, fora prepus il duce»].

Cotra cárile respunş (dice Cámilo-pardalul): — Cu dulce suflet si cu drága inima chipul Bozului a privì si cu infrangeré inimii la picioárile lui a me tavelì asi poftï, inse ce vrédnica éste saracii'a mé jirtfa Pleonexiii a aduce, si in ce chip strîmta man'a mé largi grumazii ei a saturà và puté.

Lebed'a 'm dise: — Pentru aciast'a in intristáre nu intrà, o priiátïne, [«Ca Pleonixi'a de la cei bogati tot, iára de la cei sa«ráci pre giumatáte iá»]; si cine ce i-ar aduce, antei priimésce, apoi oáre cé i-ar mai puté aduce, si cu cuventul si cu lucrul ispitésce.

Eu cotra dins'a diş: -- Eu peste mine aer, supt mine tiĕrna, iára in mine nemica cevà lucru de materie nu am, fora numai duhul, cárile me poárta.

Lebed'a 'm dise: — Dintr'aceste trii, ori cáré mai indemana si mai pre lesne iti và fi, cu tïne ià si cum mai curend la cápişte sa mérgem, cà si eu de ce am invoit si tu de ce ai poftït, sa ne indestulim.

Eu in mine si cu mine socotïndu-me, precum áerul nu se prinde, sufletul nu se scoáte, [«Ca poft'a fora stemparáre nui «numai trupul, ce si sufletul giuruiásce si daruiásce»], in pumn puçinteluş lut gálben luáiu si cotra Lebeda aretandu'l diş: — Iáta pominocul jirfii méle si cu acest'a impreuna pre tot pre mine spre jirfa me dau si mai mult nezabavind la cápişte sa mérgem, si çeremoniile obiciuite plinind, la giuruit'a noastra sa ne intoárcem.

*) Credemu co autorul a voit sa scrie: *jirtva.*

Lebed'a, indáta cu mine impreuna sculandu-se, in luntrul capiştïi intram ; unde in mijlocul cápiştïi Boáz'a Pleonexis intr'un scaun de foc siedé, supt a carui'a picioáre un cuptoráş de aráma plin de jerátec aprins a fi se vidé ; iára din giur impregiur faclii, de tot féliul de materie ardietoáre, cu máre pára vertos ardé ; la chip véşteda si galbagioása, cà cei ce in boál'a imperatésca cad, a fi se paré ; cu sïnul deschis si cu poále in brau de nainte sumése, cà cum cevà intr'insele a pune s'ar gatï, stà ; cu ochii inchisi si cu uréche plecáta, cà cand ce in poála i s'ar pune sa nu váda, iára ce materie ar fi, cáré s'ar pune, audind sa intieléga ; in man'a driápta cumpena tiné, in cáré de o parte, in locul drámului piátr'a ce'i dic ahortatos si anevsplahnos (coci piátr'a acéi'a doáe numere áre) pusése, iára de alta parte, chipul a toáta lumé pus a fi se paré, inse cumpen'a din driápt'a la pament aternà, iára cumpen'a din stïng'a ca pán'a in aer giucà. [«Ca unde «nesátiul stapanésce, acolo toáta lumé de cat bobiti'a stru-«gului *) mai mica éste»]. Iara in man'a stïnga tiné o leica, a carii'a tievie pene gios la picioárele scáunului agiungé si de-asupr'a cuptorásiului celui de aráma, intr'o gáura ce avé, se sprijeniià. Deci pre cat socotél'a mé agiungé, prin leica printr'acéi'a toáte célé ce se puné, trecé si in cuptorásiul cel de aráma se topiiá, de ciià, in pára aprindindu-se, scáunul in cáréle Boaz'a siedé, se facé.

Iára dáca mái aproápe de chipul Boázei ne apropiem, cà cand mai de nainte ar fi sciut si cà cum din cias in cias aşteptand ni-ar fi pazit, antei ochii, ce avé inchisi, de cat a Puhácii mái mári si de cat a Mâtii mai luminosi stelì ; iára dupo ce dárurile, ce purtám, bine cunoscù, cà sa nu le váda, ochii inchise, iára cand in cumpena le vom aruncà pentru cà sa audia, uréché puse. Deci eu lutul cel galben in cumpena aruncand, Preotul, cárile pururé Boázii slujiià, (a carui'a nume

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie : *strugurului.*

bine nu tiiu minte, dára pre cat mi se páre Filohrysos il chemà), indáta din cumpena lutul luâ si in leica, ce tiné in man'a stînga, il aruncá, cárile indáta cà ciar'a se topi, si cà un-de-lemnul in cuptoráş si in pár'a scáunului se amistuì; ca pre cat putém cunoásce, supt fundul cuptorásiului gur'a Tartarului erà, si din ' fundurile pamentului focul nestîns in fundul cuptorásiului loviià, de unde atat'a putére de fierbintéla si de vapáe, cà pre o cáhla izbucniià, cáré nu numai lutul gálben, ce si caramid'a rosie ar fi ámistuit. [«Ca focul «din cuptoriul Pleonexii nu ceinti'a ce catînti'a materii cérca; «asijderé nu de multime se otierésce, ce de cel ce ar re«mané jelind se galbenésce»].

Dupo acéi'a preotul Filohrisos me intrebá, ce mi-ar fi poft'a si cu ce gând am adus jirtf'a?

Eu dáca 'i spusi, precum la fontanele Nilului sa agiung me nevoesc, — el, de mi-au mai remas cevà lut, de cárile antei jirtfa am facut, me intrebá.

Eu disi, ca la mine nu am, ce de 'i va fi voi'a, un cescuţ sa mèrg sa aduc.

El: Nu stà! im dise, si cum mai curend alérga si cat mai multu vii puté, ádu.

Eu, cu multa grába, din cápişte esind, la locul ce sciiàm me duseiu, si dupo ce buzunárile, sînul si poálele im impluiu, iárasi la cápişte cum mai de sîrg me intorseiu; [«Coci si aciast'a fire «Pleonexi'a are, cà cei ce vor sa'i jirtfásca, cat de mult si cat «de curend jirtf'a a seversi sa sîlésca»]; si dáca lutul in cumpena puseiu, antei oáre ce cumpen'a a se clatî se vidé, apoi piátr'a ahortasïii clatîré oárecum simtind, cà cum nu cu greuimé ce cu rapegiuné in gios se slobodi si toáta greuimé lutului la pament aterná.

Preutul Hrysofilos im dise: — Priiátîne, scuturati poálele, sînul si buzunárele, cà remasiti'a právului, ce và fi remas, asupra-ti sa nu remae, [«Ca ori ce in cápişté Pleonexii intra, iárasi a-

«fára a scoate preste firé Boázii éste»], si in cevà scarbindu-se, si jirtf'a si osteninti'a in zadar poáte sa'ti iasa.

Iára dupo ce dupo cuventul lui Filohrysos facuiu, (coci atat'a de tare peste tot me scuturáiu, cat nu numai právul, ce ar fi aninat remas, ce anco si strámtiele de pre mine impreuna cu právul cadè), din fundurile cápiştïi un glás suptire, că de Coruiu, piuind, graind, la urechı im vinì.

Iára Preotul Filohrysos dise: — O de trii ori fericit priiátïne, ca hrismos minunat cà acest'a pré puçini au ascultat, si in fericire cà aciast'a mai nime n'au intrat.

Eu, cu multa plecaciune dáca pre Filohrisos, pentru cà hrismosul sa'm aréte, rugáiu, el dise: — Hrismosul éste acesta:

In pamentul negru cine lut gálben gasésce,
Acel'a in toáta poft'a nu se obosésce.
Cine lutul gálben pentru diu'a négra scoate,
Fontan'a Nilului in cása-si a avé poáte.
In drágoste te-am luát, fiiul mieu te numésce,
Tuturor si'n tot lucrul numele 'm pomenésce.

Intr'acest'a chip hrismosul dáca luáiu, impreuna cu Lebed'a, de pre poárt'a, cáré impotriv'a căpiştïi erà, la marginé Nilului ne coborîm, si dupo invetiatur'a Lebedïi, dáca pre mani si pre obraz me spaláiu si alálte obiciuite çeremonii facum, iárasi la locul, unde Lebed'a me aflăse, ne inturnam, unde Lebed'a, pentru firé Nilului, fontanele, adăogeré si scadéré lui intr'acest'a chip a'i povestï incepù: — Sfant'a aciast'a a Nilului ápa din cei ai noştri pre la fontane lui lŏcuitori betrani, asié audim si noi cu ochii noştri asié am vediut:

De la cetáté aciast'a spre apus, campul cările vedi, 1700 de mile se intïnde, pene unde la muntii, cării Monomotăp'a se chiămа, se sfersiésce, si cà cum Nilul prin mijloc i-ar taià, in luntrul muntilor intra. Muntii in lungiş toáta marginé de spre ochianul Apusului si Amiádia-dii cuprind, care margine in limb'a noastr'a se chiáma Cáfáron, ce se talcuiásce, neamblat; iára in latime, opt sute si noáe-dieci si trii de mile cuprind.

Deci dupo ce Nilul in munti intr'acesté intra de dése stîncele, cárile inainte ii es, vásul cat de mic si de vertos mai mult de trii sau pátru mile, fora primejdîi'a zdrobirii, sa márga nu poate, si asié pre ápa cinevà, muntii a coversì nu éste cu putînția. Asijderé pre uscát, muntii atat'a sint de aspri si de inálti, cat nu Camilo-pardal, jigánie cà tîne de mare, ce nici Cáprele selbátîci pe dinsii a se urcà nu se pot; la cáre locuri, (precum ti-am si mái dis) pénele si áripile, si si acélé nu cu puçina ostenintia si nu in scurta vréme a strabáte pot.

Iára la mijlocul muntilor, cà o cununa impregiur muntii sa largesc si cà cum groáp'a, cáré la radecinele lor éste, ar ingradî; lácul acel'a 600 de mile incungiura. Iára in cápetul, unde muntii despre Criveţ vor sa se impreune, si garl'a Nilului, caré despre amiadia-di vine, pintre dinsii tréce, din radecinele muntilor, in loc de ápa, tîna cleioása si lipicioása izvorésce, cáré nu peste toáta vrémé, ce intr'un an, 40 de dile, numai atat'a de mult vársa, cat garl'a Nilului in trii dile ezesc, si dupo ce garl'a se ezésce, tîn'a acéi'a intr'atat'a inaltime crésce, cat cu vervul muntilor se potrivésce. Deci Nilul, intr'acest'a chip de nainte a cura oprindu-se, din garl'a sà inapoi incépe a dà; ce locul, de unde fontanele ii izbucnésc, (adeca vervul muntilor Cáfáron) cu trii mile mai sus de cat muntii Monomotáp'a fiind, iárasi ap'a Nilului inapoi impinge; cárile din garl'a sà a se versà incepend, tot lácul cárile in vervul muntilor Monomotápii éste, imple, atat'a cat ap'a de atocm'a cu muntii se sue.

Iára dupo ce soárele in zodîi'a Rácului se coboára (coci vervu muntilor acelor'a supt zodîi'a Arételui se áfla) si umediál'a aerului si a pamentului se inmultiésce, tîn'a acé cà muntii, la ezetur'a Nilului gramadîta si de fierbintél'a soárelui intarita, din verv a se muià si cà ometul a se topì incépe; deci si áp'a, cáré in lácul muntilor erà adunáta, loc de curgere afland, anco mai vertos cu rapegiuné sà, acmù moále tîn'a acéi'a a sapà si mai vertos a o rezsîpì incépe. Cáré, precum in patru dieci de dile

crescênd se botiésce, asié prin patru dieci de dile rezsīpindu-se, și topindu-se, Nilul in garl'a sà cé din fire se coboára.

Aciast'a dára, o priiátīne, pricin'a adáogerii si scaderii Nilului éste; inse aciast'a mai vertos a scì ti se cáde, ca din vervul muntilor Monomotápii, unde garl'a Nilului se ezésce, pene in tiar'a Eghyptului, unde in Máré Rosie se desiárta, 53 de mire ceresci, de la amiádia-di spre crivețe, se mesura; si la fiete cáre mira cerésca, cate 73 de mile pemintesci (dupo socotél'a gheometrilor) dand, pre dung'a drépta, fac mile 4015; ce áp'a Nilului de cat alálte ápe cu multul mai siuvaita si covaita fiind, la pátru parti anco o parte mai adáogem, pentru cà cursul apii urmand, caletorii'a lui adeverat cate mile fáce sa aflam, si asié anco 1000 de mile adaogênd, peste tot de la muntii Monomotápii pene in marginé Marii Rosii, 5015 de mili se numera, pre cárile trupul apei Nilului pravelindu-se mérge. Inse cei vechi nu pentru alta pricina áp'a Nilului in numerul Bozilor au numit si cu serbatori si jirtfe pe an la adáogere si la scadére l'au cinstīt, fora numai prin cet curgeré lui socotīnd si in scurta vréme atat'a caletorie ce fáce vedind, si adeverát de mirát lucru éste, ca cu cata lina curgere ce are, acéste 5015 de mile in 40 de dile le caletorésce, de cáre lucru au socotīt, ca cà cu un duh oáre cárile impins, de pátru ori pre fund mai répede de cat in fáça sa cura.

Deci asié precum s'au pomenit din haleșteul muntilor áp'a cé strînsa slobodindu-se, in fundul seu, Lyvi'a si Eghiptul acopere si bivsiugul locurilor acelor'a (precum audim) pricinésce.

Iára cat pentru fontanele si isvoárale lui putem scì, povésté aciast'a éste: Pre márginé ochiánului despre amiádia-di éste o tiara, cáré se chiama Zangvì, cáré pre marginele Marii, de la coast'a Caforonilor spre resarit, se intīnde; in cápetul acestīi tieri sint nisce munti, in marginé ochiánului stand, pe supt a caror'a radecina, 120 mile spre uscát, un cot de máre iáse; iára in fundul cotiturii, unde muntii o impregiura, de la pament in sus cà

de 15 coti, in coastele muntilor, in multime nenumeráta, gáuri se ved. Asijderé toáta coast'a muntilor acelor'a, cà burétele potricalita si gaunoása éste. Deci cand ochiánul crésce, peste gaunasiturile muntilor de diéce coti mai sus tréce, (coci ochiánul dintr'acé parte in siése luni crésce si in siése scáde, si pene la 25 de coti se ináltia), si asié áp'a ochiánului toáte gáurile muntilor acelor'a implend, une izvoára prin munti intr'o párte si intr'alta párte izbucnesc; iára o parte in coást'a muntilor de ciást'a parte esind, cu mari pohoáe in lácul, ce se chiama *Zaflan* se coboára, din cáre lac garl'a Nilului in ciast'a parte purcéde, si in cále alte pêrée si vai tumpinandu'l, in marimé in cáre il vedi, crésce si se marésce; ca dupo cé de obşte socotéla a filosofilor noştri, [«Toate ápele dulci din Máré amára este*), si toate pêré-«ele tulburi in Máré limpede se limpediesc»]; de cáre lucru izvoárale Nilului, prin grosïmé atatié munti trecênd si atatè pietri strîmpte petrundind, materii'a cé groása, amára si saráta, cà printr'un limbic se lamurésce si cà dintr'un vas intr'alt vas pritacindu-se, se curatiésce si se indulcésce. Asijderé de la lácul Zaflan pene ce la acest'a loc vine, nu puçina piátra lovésce, nu peste puçine cataráctе se zdrobésce, cárile toáta amarîmé sugênd ii opresc, si de ce mai mult il clatesc si'l zdrobesc, de acéi'a mái táre il indulcesc.

Deci si cetáté aciast'a pentru a Nilului pricina pre stelpi intr'atat'a naltime, precum o vedi, éste rîdïcáta, si cand nabusiésce Nilul, pene la usile cetatii se sue; coci aicé mai mult se inaltia ap'a, de cat la Lyvi'a; antei, coci ezitur'a ii éste mai aproápe; apoi, coci de aicé pene acolo in multe ápe si garle impraştïindu-se se cheltuiásce; si mai vertos dáca supt dung'a isïmeriii agiunge, impotriv'a tierâi, cáré se chiáma Congo, in pament se soárbe, a carui'a huet cále de 50 mile se aude, si din sorbitura pre supt pament, drept dé crucisiul spre apus, cà la 400 de mile mergênd, in lácul, cárile Medr'a se chiáma, izbucnésce si din lac

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *ese*.

iárasi in garla purcegênd, spre ochiánul despre apus cura, si dáca dé lungiş, din cápet pene in cápet prin toáta tiár'a Nigritïlor tréce, pre dinainté orásielor Gomvut si Gvinea, in Máré despre apus se desiarta; care ápa in lungiş, cu cinci mire ceresci de cat Nilul mai scurta se numera, si macar ca, de pre numele tierâi, si áp'a Nigris se chiáma, inse adeverul éste, ca fora nici un prepus din Nil se desparte si in lácul Medr'a izbucnésce; cáre lucru macár ca de multe ori si de la multi s'au ispitït, inse acmù de curend mai curáta si mai aéve proba a se fáce s'au templat.

Ţrii filosofi, ghimnosofiste, pentru cà cataractele Nilului (célé ce din colo de muntii Lunii se afla) a privì de pofta incingêndu-se, cu vásele céle de piéle de Fil, (coci acì la noi corabii din piei de Fil cusute si foárte cu frumos meştersiug alcatuite fac), pre garl'a Nilului in gios au purces, si pene la locul, unde Nilul in pament se soárbe, venslind, corabiiárii si cei ce cu venslele tragé, de ostenintia biruiti si de somn omorîti, huetul cárile ap'a acolo fáce, n'au audit, si asié fora véste cu áp'a supt pament s'au sorbit, (ca amintrilé pazindu-se, pre despre amiádia-di abatendu-se, vásele cu funi, din coájé finicului impletïte, de pre uscát trág, si dáca din holbur'a apii trec, iára cu venslele a venslà purceg). Unul din filosofi supt camár'a corabiii aflandu-se si usié cu táre gur'a hámbáriului, cu suptul apii de-asupr'a inchidindu-se, de ápa nedodeit, trii dile si trii nopti au remás.

Dupo trii dile, cu templáré, cativà pescári in lácul Medr'a, pentru venáré pescelui, navodul in bálta aruncand, in loc de venát corábie, si in loc de pésce pre filosofu din fundul corábiii scot; care lucru pescárii vedind, antei de minune s'au fost uluind, apoi pe filosof cine éste si de unde éste intreband, le spuse, precum de la cetáté Epythimii éste si precum cu corábii'a la catarástele Nilului cu alálte soçii erà sa se coboára, iára templáré cum l'au purtát si cum in mréjé pescárilor s'au aflát, nicj

scie, nici pricépe, fora numai ca din ap'a Nilului in balt'a Medrii, precum am izbucnit cunosc.

Asié filosoful, si pre supt pament lucrurile firesci ispitïnd, áp'a Nigris din Nil a se despartì pre toti au invetiát.

Acésté si altele cà acésté, Lebed'a povestïndu-'m, si de lucrurile, cárile máre pofta avém a me invetià, insciintiandu-me, zburá si in cotro se duse a scì nu mai putuiu.

Povéstè aciast'a. Rîsul prin lunga vréme cotra alálti povestïnd, si precum de la Camilo-pardal mai in trecutele dile sa o fie audit cu giurament intarind, dise: — De vréme ce, dupo atat'a a tuturor truda prin munti si ostenintia prin codri, coarne lepadáte a aflà nu s'au putut, eu socotesc, cà cu totii impreuna la lŏcásiul Camilo-pardalulului mergênd, hrismosul Pleonexiii, cárile in cetátè Epithimiii au audit, a ni'l talcuì sa'l rugam, cà doára si noi, jirtfa Pleonexiii aducênd, cercáré sa ne aflam si poft'a sa ne plinim.

Sfátul Rîsului cotra toti viclénii placut fù; si; Cum mái curend la Camilo-pardalon, talcuitoriul hrismurilor, sa mérgem! strigà.

Unde dupo, ce mársera (impreuna cu sïne si pe Camila ducênd) si precum le éste povéstè ii spusera, Camilo-pardalu dise: — [«In gradïni boti de lut (moş de pépeni) in chipul «omului fac, pentru cà pasïre sa spárie, iára oámenii boti de «lut in mana tin, pentru cà sa amagésca pre altii»]; intre voi dára o mámina se véde, cà si botiul in gradïna (pe Camila cu dégetul aretand), iára boţ de lut in mana nici se véde, nici se aude; a scì dára vi se cáde, ca eu in numerul fiilor Pleonexii prin hrismos sint chemát, si in urmele ei a amblà sint invetiát, pre cáre invetiatura cu lutul gálben, in cetátè Epithimiii, am cumparát'o; deci precum am cumparát'o, asié a si o vinde mi se cade, de cáre lucru, antei invetiatur'a hrismosului invetiati; apoi talcuiré lui, dupo invetiatur'a ce viti luà, ve cumparáti:

Tiĕrn'a tïparita, din fire vapsïta,

Cu alb si cu gálben intr'un loc tecsïta,
Vársa de nainte hrimosul invátia,
Ca la cále scoâte fora de povátia,
Coárne cine-aştépta, urechile pue,
Cuvintele-asculte, camár'a nu 'ncue.

Acest'a hrismos, pasîrele si dobitoácele toate de la Camilo-pardal audind, unele de prostïme nu intielegé, iára altele intielegênd, a nu scì se facé; iára céle de sïgét'a cuvintelor ranite, pentru cercáré coarnelor, urechile a le primejduì socotïià.

Din toate, Rîsul mai mult a Camilo-pardálului cunoscintia si prieteşiug avend, [«Coci amestecáré singelui amesteca sufletele»], si pre táina tâlcul hrismosului Camilo-pardálului intreband, dise:

— Rogu-te, Camilo-pardale, in táina fora metïahna si 'n ascuns fora prepus sa vorovim. Precum fiiul Pleonexiii sa fii, singur mai de nainte ni-ai spus, si precum in urmele ei cálci, n'avem prepus, inse invalatucite cuvintele hrismosului teu, ce vor sa in semnéze aévé sa'm spui te poftesc.

Camilo-pardalul dise: — Boul restoarna tiĕrn'a, plugáriul sámena, stapenul sau vinde, sau manâca; inse aciast'a la lucrurile voastre ce folos aduce? [«Chipul de om cu chipul de om se «venéza, si ochii intunecáti cu lumin'a gálbena se luminéza»]. Cuvintele scumpe si voáe svinte, cu slove menunte, in tablitie rŏtunde se cumpera, cárile hrismosul Pleonexiii a talcuì si fundul Epithimiii a pipaì pot.

Acésté, precum sint Rîsul bine intielegênd, si hrismosul in ce lut gálben si alb lovésce deplin pricepend, preste tot ánul cinci piei de Jder cu tiĕrna alba implute, Camilo-pardalului giuruì, cà hrismosul Pleonexiii sa le talcuiasca, si ei coarnele ce cérca, unde vor fì, sa nemerésca.

Camilo-pardalul jirtv'a giuruita, in alb cu negru muruita o poftï, cà semnul giuruintii in aretáré adeverintii sa'i fie; pre cáré Rîsul indáta gatïnd'o si cu multe picaturi négre pe de desupt mpistrind'o, Camilo-pardalului o déde.

Camilo-pardalul, indáta la vrajitorii locului mergênd, de se

cade a jiganii cà acélé hrismosul a talcuì intrebá. [«Coci vraji-«torii si urmatorii Pleonexii, in tot locul si in tot rodul se afla»]; cárii intr'acest'a chip ii respunsera : — [«Al nostru éste plát'a «a luà, iára hrismosul cum se và talcuì, vremii ii éste a'l aretà»]; de cáre lucru ce inainte ti se intĭnde, prinde, si ce din dĕrĕpt te agiunge, nu impinge.

Camilo-pardalul, toáte talcurile vrajitorilor bine intielegênd, (coci toáte dupo pravilele Pleonexiii mérgé), inapqi se intoárse; cotra cárii, intr'acest'a chip talcul hrismosului déde :

· In muntele cel inalt, coád'a Strutiului,
In copáciul cel mai mare, cornul Bouiui,
Gálbenul si albul toate biruiásce.
In cáp de Camíla corn de Buôr crésce.
Vrajitorii vendietori ce nu nemeresc?
Pe frumos soáre si luna toate povestesc.

Hrismosul si talcul lui, macára ca nici asié tuturor fù intieles inse Pardosul si Rîsul bine'l pricepura; adeca precum la vrajitorii locului acelui'a, mâzda si pláta trebue, pentru cà poft'a sa 'si poáta plinì. [«Ca mâzd'a tot ochiul orbésce, si mit'a tot pier-«dutul nemerésce»].

Si asié cu totii impreuna, dupo hrismosul Camilo-pardalului, la vrajitorii locului mergênd, cu multa mita li se imbunára, de le vor muntele cel mai inált si copáciul cel mái máre a-retà, (coci intre munti si intre copáci pe acéi'a vréme máre vorbura si amestecatura a se scornì incepuse, si cárile mái mic si cárile mai máre éste, a se alége mái nu se puté).

Deci dintre vrajitori unul intr'acest'a chip le respunse : — In siesul cel gios, muntele cel inált éste, si in rédĭul cel mic, copáciul cel máre se áfla, unde coád'a Paunului si cornul Buô-rului supt radecinele lor incuiáte sint.

Asié dára, respunsul de la vrajitori luand, si muntele cu copáciul afland, de supt radecinile lor, antei coárnele Táurului scoásera, si nici cevà mai multa zabáva facênd, (coci acmù mun-tii si copácii incepuse a se clatĭ), in cápul Strutocámilei le pu-

sera, inainté a carii'a toáte dobitoácele inchinandu-se : — Intr'ani multi si buni traiásca ! — strigára.

Dupo aciast'a, pe Strutocámila intr'o siura inchidind, mancáré si beutur'a la mesura ii orânduira; supt a carii'a nume alalte jiganii, (cárile radecin'a si incepetur'a viclesiugului erà), toata pasiuné manoása si toata oái'a si vit'a grása si frumoása, zugrumand si giunghind, mancà si se desfatá.

Acéste intr'acest'a chip dáca le asiediára, in toate partile si oláturile, de lucrul ce s'au ispravit, scire dédera; adeca precum din galciáv'a Liliácului a Vidrii se scornise, dintr'a Vidrii a Strutocámilii se atitiáse, si precum in ciasta dáta sylloghizmul Corbului intarindu-se, prin multa nevointi'a a sfétnicilor dintr'ambe monarhiile, hotarîré Strutocámilii s'au ales, si la cápul Camílii coarnele Taurului aflandu-se s'au pus; asijderé coád'a Paunului a se aflà si la Strutocámila a o asiedià au remas, si precum si aciast'a s'ar fi aflát, numai clatïré muntilor si vorbur'a copácilor prin puçintïca vréme a se mai zabavì pricina au fost; inse in buna nedéjde se afla, precum, dupo asiedimentul epitropii, si podoáb'a chipului fora prepus i se và gatï.

Iára dupo ce veştïle acéste tuturor trimásera, ambe partile cotra monarhii sei disera: — Cuventul nostru inainté imperátilor noştrì placut de và fì, si sloboda voi'a monarhilor noştri de và invoì, de iznoava la svatuire sa intram, socotïm, cà nu cumvà mai multa vrémé prelungindu-se si prin locuri streine lucrurile mai mult tavelindu-se, vre o templáre oáre cáré impotriva esindu-ne, céle de apoi, de cat céle dintei mai proáste si mai aspre ni se vor fáce. [«Ca aiuré zabáv'a nu se láuda, fora nu-«mai in alégeré priiátïnilor, si aiuré gráb'a nu se hulésce, fora «numai in afláré sfáturilor»]; de cáre lucru a intieleptilor si a celor intregi la minte axioma éste: [«Tot lucrul cu gràba sa se «cérce, iára de bun si de reu cu ingaduintia sa se aliága»]. [«Ca pierderé vremii bune éste maic'a si si semênti'a vremii ré-«le»]. [«Nici caletoriul intielept de ploáe si de arsitia socotésce, «ce de céle ce la cále trebuitoáre sint si de povátia se grijésce»].

Sfátul sfétnicilor placut fù inainté imperátilor, si in toate deplin putére dandu-le, in locul cel de sfát cu totii se adunára, unde intr'acest'a chip proimiul sfatuirii facura: — [«Tot sfátul «semnul lucrurilor cu prepus viitoáre éste»], in cárele minte, si intr'o parte si intr'alt'a intorcêndu-se, prin cet prin cet, cà cutitul pre cute se ascute si in sîmceo'a briciului intorcêndu-se, perul peste simtire despica, intr'acest'a chip minté, de un sfát si de altul atîngêndu-se si intr'un chip suptiindu-se, céle mai cliuciuroáse a lucrurilor noduri petrund si din incalcitura le descurca.

Liliácul lighioáe fora nici un folos, cárile intr'ambe partile alta cevà se aduca nu poate fora numai scándala si price indesiert, ca de vréme ce némul si hotarîré Strutiului atat'a de gré si cu nevoe alégere au avut, cu cat mai vertos alégeré Liliácul mai cu nevoe và fì, fiete cine a cunoásce poate? Asijderé ca Strutiul aévé pásîre oatoáre si cu péne fiind, si alalte a zburatoárelor hirisii dupo fél si asemenáre avend, ce numai coci aripii mai mici, de cat dupo mesur'a trupului ar trebuì, fiindu-i, cu cata a tuturor ostenintia si nevointia, si aciast'a cu máre primejdîe si cu ispite de hrismuri si vraji, lucrul la seversit s'au adus, si anco si pentru aciast'a mai toata nedéjdé s'ar fi pierdut, de nu antei agiutoriul ceresc, (fora cárile cevà intre muritori nici se clatésce, nici se odihnésce), apoi cu indemanáre aripilor Vulturului s'ar fì agiutorit; [«Ca tot lucrul muritorilor din voi'a slo«boda purcéde, iára sfersitul cu bine a se vidé, din céle de sus «se aştépta»], si acmù, lánda fie Vulturului si Leului ceresc, intre toáte dobitoácele mai de cinste si mai de sláva a fì s'au ales. De cáre lucru pentru mica si ratacita jigánie-paseruti'a aciast'a, foarte cu buna socotéla sám'a a luà se cáde; [«Ca pentru lu«crul mic sfátul máre a fáce a intieleptilor, iára lucrul mic a «sáma a nu se bagà, sau a mendrilor, sau a nebunilor lucru «éste»]; ca pre amenuntul sám'a de'i vom luà, toata anomáli'a si rataciré firii la dins'a vom aflà; si macár ca iute la zburát si bine intraripát éste, (cáre lucru aévé monarhiii Vulturului il

suppune), inse si alte multe a multe jigánii hirisii áre, cárile nu puçina materie de galciáva si de scándala inainte punne; antei, ca fáta cà dobitoácele; a do'a, ca la cáp éste cà sioárecele; *) la aripi cà albinele éste; a pátr'a, ca la picioáre in fire pe altul sa i se asémene nu áre, de vréme ce aripile in picioáre si picioárele in aripi ii sint; a cincé, ca diu'a orbecaiásce, iára noapté cà Puhácé purecele, in práv ascuns, zarésce.

Adeverát dára (iárasi sa dic) ca aretáré firii in jiganiutia intr'aciast'a se aráta, pentru care lucru, dupo al mieu cuvent, si socotél'a de obşte de và urmà, adeca pentru cà toate vorbele de imponcesituri aducĕtoáre si toate cuvintele de scándala purtatoáre, cà cu briciul aç'a, tot si peste tot de odáta sa le curmam; [«Coci mai mare vrednicie a se socotĭ nu poate, de cat «indáta galciáv'a in páce a intoárce, si pre cat mai in grába ar «fì, cu atat'a mai laudáta éste»]. A mé dar socotéla éste aciast'a: Anteiasi dáta, singur den sĭne supt a carui'a monarhie ar vré a se supune, sa'l intrebam, si din voi'a si alégeré lui nici cat de puçin sa nu'l mutam, ca intr'alt chip lucrul mai de se và scuturà, de pricinele de galciáva aducĕtoáre nici cum nu vom puté scapà. Cotra aciast'a éste si alt'a nu de lepadát socotéla, cáré spre dobendĭré a toáta lineşté buna si deplin nedéjde a ne dà poate; adeca jigánii'a aciast'a din fire scurta si puçina la voroáva éste, din gur'a a carii'a mai mult de cat interiectii'a: ţis, ţis! a esì nu poate, si fora de cat semnul tacerii, adeca de cat tacéré alta n'au invetiat; de cáre lucru socotesc ca ea in meştersiugul cuventului nedeprinsa si in tropurile ritoricesci neinvetiáta fiind, cu un cuvent a se dovedĭ si cu o provlíma a se amurtì se và puté, si singura din sĭne veri intr'o parte, veri intr'alta, fora alt prepus se và plecà.

A tot sfátul placut fù sfatuiré Pardosului, (coci el erà, cárile mormaià acésté), si asié pre Liliác faça chemand, Moimâti'a, (caré precum in právile ethicesci sciintia sa fie avend disése),

*) Credemu co aci trebuia adaosu: *a trii'a*.

cà cum advocátul Liliácului s'ar fi facut si despre parté lui in parisïe voroáva ar fi facut, intr'acest'a chip a mateologhisï au inceput:—Vestïta si véche a vechilor giudecatori axioma éste, [« Ca « pedepsïtului pedéps'a a se indoì nu trebue»], cotra cáré de la mine a lipì indraznesc si dic, [« Ca cel a innotà nesciind si in « adûnci ápe cadiut mân'a intïndind, nu de créscet cufundat, ce « de per sau de mâna rîdïcát, in aer si spre viátia trebue scos»]; [« Ca de-bine-faceȓé cu cat éste mai la primejdïe si cu cat éste « mai curend, cu atat'a mai buna si mai priimita éste»]; de cáre lucru pentru tïcaita si dosedïta, la versta brudïe, la limba bâlbae, jiganiuti'a aciast'a, tuturor in scire a fi se cáde, o priiátïnilor! caré din toáte partile pedepsïta si dosedïta afflandu-se, in ce se afla si cum se afla, nici sïngura pe sïne a se cunoásce minté il agiunge, nici de altii sa intrébe limb'a ii slujésce; [« Coci « pedéps'a dïstïhiii minté, iar nesciinti'a cuventului limb'a impiiá- « deca si scurtïaza»]; si cà un lucru fora právil'a firii ce éste, nici la trup vre o alcatuire, nici la viátia vre o socotéla, nici la zburát sau la mërs vre o randuïála áre, (ca cine vre odáta vre intr'o parte drépta zburáré Liliácului, sau cine supt soáre urmele lui au vediut?), nici de lŏcáş loc asiediát, nici pentru hrán'a cevà undevà adunát a avé poáte, (ca cine cel adeverát salásiul i-au aflat, sau cine pentru hrán'a lui, cáré éste, s'au insciintiát?) Asié tïcalos si misielos Liliácul in toáta parté destramát si in tot chipul vrédnic de vaerát fiind, acmù cu cápul plecát la máre mil'a márilor imperáti alérga, si cu toata umilinti'a dintr'adûncul inimii se roága, cà ori cárile in numerul suppusilor sei a'l priimì ar invoì, macár in gunoişté curtii sále a se tavelì, cu toata inim'a bucuros éste; cà si el nenorocitul, sau supt umbr'a aripilor, sau supt právul tálpelor aciuandu-se, asié de tot in izbéleşte lepadát si din priviré a inálților monarsi departát si instreinát sa nu fie; [« Ca precum ochii stapanesci cu urgie cau- « tand nenorocire, asié cu mila cautand norocire aduc»]; de care lucru si eu, de multa misielatáté lui clatïndu-me, despre parte-i cu plecaciune me rog, cà milostïv ochiul a milostïvilor imperáti

asuprai cu mila sa cáute, si de neputïnti'a lui milosïrdïndu-se, ori in cáre poála cápul sïngur de sïne 'si-ar plecà, acéi'a in bogát'a sà mila sa se sprijeniásca; [«Coci cápul plecát nu numai «pre cei milostïvi, ce si pre cei nemilostïvi spre milostïvire por«nésce»].

Acéste si altele multe cà acésté amagitoresci si tragodïcesci descantece Moimâti'a descantand, (cà cum Liliácul nici cevà a graì ar avé, nici macár de ar si avé, a graì a puté ar puté) intr'un chip ironicesc se nevoià, cà toáta poft'a inimii Liliácul intr'alta párte abatendu-i, si gândul ce ar avé cu meştersiug intr'altul schimbandu-i, tot cuventul impotrivnic ar curmà sa poáta, asié cat nici cum mai indoindu-se, din buna voe veri unii, veri altii parti sa se suppue; inse cine vre odaneoára in lume robii'a de buna voe au priimit, sau cine supt soáre fora nici o nevoe mânule spre legaturi 'si-au indoit? [«Ca pentru slobodienii'a, «Fornic'a cu Sioárecele, Sioárecele cu Mâti'a, Mâti'a cu Dulaul si «Dulaul cu Leul razboiu a fáce firé ii indemna, macár ca pu«terile unui'a pre a altui'a cu multul mai mult coversiesc»]; [«Ce de multe ori putérnicii in putéré sa mai mult de cat se «cáde bizuindu-se, si slabiciuné slábilor, de cat éste anco mai «slába tiindu-se, preste toáta nedéjdé, ce nu nedejduesc, li se «templa si ce nu gândesc le vine; pre cum din unghile Sioimu«lui Porumbul si din dïntii Mâtii Sioárecele a scapà de multe «ori s'au vediut»]. In cáre chip acmù cu totii socotïnd ca puçina jiganiuti'a aciast'a cevà mai mult a cârnì nici và scì (pentru prostïmé), nici và puté (pentru fric'a), si acmù semnul suppunerii, plecáré cápului sa'i vádia cu totii aşteptand, tot de odáta ascutit si inált glásul Liliácului urechile le petrunse; cárile proasta, inse drépta, voroáv'a-si intr'acest'a chip incepú:

—Precum suppuneré tïranii a toáta firé, asié nesciinti'a cuventului la Liliác sycofándïe éste; de cáre lucru interiecti'a glásului nostru pe dumnélui Pardosul necunoscëtoriu invetiaturii cuventului il aráta, boci ţis si cine ţistuiásce nu siie, ce altui'a, tacéré aretand, a tacé ii poruncésce; de unde si eu, incepend cu

ţist, gloátelor tacére si mie voroáva sfitesc. Deci dára, de éste la cinevà ascultáre, uréche drépta pue; de éste uréche drépta, audiul la inim'a curáta trimáta; de éste inima curáta, cuventul socotïnd, in lucru drépta giudecáta fáca, si asié adeverul cu minciun'a, dreptáté cu strîmbatáté si slobodienii'a cu robii'a cata deosebire au, a alége và puté. [«Ca inim'a curáta mai pre lesne «socotésce a fi, focul cu áp'a a se amestecà, de cat cu strîmba«táté dreptáté a se calcà»]. De cáre lucru a me insciintià aş vré: adunáré aciast'a, de drépte stapaníi, au de cumplite tïranii éste? Ca de và fi din tïranii, adeverát atuncé cantecul ţist singur mie sa mì'l cant, singur mie sa mi'l gioc, se cáde; [«Ca unde tálp'a tïraniii cálca, acolò poál'a dreptatii se cálca, si «unde se rup legaturile dréptïi stapaníi, acolò se pun obedile «vrajmásii tiranii»]; iára de và fi din drépte stapaniri, cantecul ţis eu fora primejdïe il voi cantà, si cei ce in hora sè afla, cu drágosté il vor giucà.

Cà acésté din gur'a Liliácului audind, cu toátele mult se mirára si de limpede limb'a lui, cà de un lucru nenejduit *), cu totii venandu-se, multa vréme muti si amurtiti remásera. [«Ca «cuventul drept, din gur'a proásta esind, pre cuventul cu meş«tersiug, din gur'a ritorului scos, astùpa»]; atuncé dára ca marimé sufletului nu dupo státul trupului se mesoára cunoscênd, de a se mai mirà parasîra si unul cu altul in ochi a'si cautà incepura; in loc de cuvent tusire si in loc de voroáva tiupire, si din sprancéne si umere clatïre aretà, [«Coci nesciinti'a «cuventului tusa si scuipatura, iára tulburáré mintii amblet si «primbláre scornésce»], si ce s'ar cadé a respunde unul de altul intrebà.

Iára mai pre urma iáraş Moimâti'a, cuventul de obşte purtand, intr'acest'a chip ii respunse; — Drépt'a aciast'a adunáre din drépte adunari sta, o Liliáce! de care lucru si cuventul

*) Credemu co trebuia indreptatu : *nenedejduit*

drept a ascultà si lucrul cu cále a cercà si a'l ispitï si a'l ispravì pot si vor.

Liliácul—: Fie laudáta dreptáté in véci!— dise —, si dintii vorovitorilor dupo voe sa se drobásca; limb'a vicléna şi minciunoása sa se amutiásca, si uréché de lingusituri priimitoáre sa asurdásca. [« Ca la asupriti si neputînciosi blastemul, cà la prada- « tori scutul, sïgét'a, fierul si focul, éste »].

Si iárasi Liliácul intreband dise: — Anco a scì asi mai poftï: aciasta adunáre acestor doáe monarhii ce vor sa poftésca si sfersitul poftïï sále cárile éste? [« Ca precum cuventul fora sci- « ini'i'a gandului in zadar iáse, asié incepetur'a lucrului fora cu- « noscinti'a sfersitului de rîs si indesiert éste »].

Moimâti'a respunse: — Dar din ceput au n'ai audit? ca acéste doáe monarhii, cà lucrurile in páce vécinica sa'si lége, si suppusii sei alegêndu-'si, cu sfátul si sobor de obşte monarhiile a'si adeveri si stapanirile a'si intarì, au socotït? De cáre lucru toate dobitoácelē, precum vedi, cat macár un'a nu lipsésce, adunáte si chemáte sint, si fie cáré dupo chipul seu la ciáta-si, si dupo némul seu la stapanire-si s'au dát, cu cárile impreuna si tu estï adus; deci mai mult scraşnetul lungind, in cáre parte vii sa te suppui, in grába si fora ingaimála respunde; coci tïcalosii'a voástra inimile imperáti'or lovind, pre voi in poft'a si in alégeré voástra a ve lasà au socotït. [« Ca precum une ori « dârjii'a legaturile, asié une ori plecaciuné dezlegaturile prici- « nésce »].

La acésté cu rîs Liliácul respunse dicênd: — Ferice de Vidra, cáré mai de nainte epitrop dobitoácelor erà (precum la locul seu và sa se pomenésca) si supt aciuáré Vulturului si pénele Corbului se paziià, a carii'a patïma si folosïntia mai in urma am audit, iára acmù in alégeré epitropiii Strutocámilei toata dreptáté cu ochii am vediut, ce dintr'atatié mari si intielepti sfétnici unul macára a cunoásce n'au putut, [« Ca de cat « Camíl'a, mai máre Filul si de cat Buórul, mai iute si mai cor-

«nát este Inorogul»]; inse aciast'a pe mine in cevà neatïngêndu-me, la triáb'a mé sa me intorc.

Cunosc, dára ca nesatioása si lácoma sláv'a numelui, din bogatii'a Vulturului, pene la saracii'a Liliácului s'au intïns; [«Ce «duhul cat de sarác si slobod, de cat imperátul de pofta robit, «mai bogát éste; si robul drept, de cat tïránnul strîmb, mai «táre éste, ca cel'a in trup, iára cest'a in suflet biruiásce»]; de cáre lucru de multe ori si adése s'au vediut, [«Ca unii, «pentru cà hotárale sa'si latiásca si suppusii sa 'si inmultiásca «si numele peste márginile lumii sa 'si vestésca, de pofta a«prinsi fiind, si din céle strîmpte ce avé s'au scos, si spre strei«nele avutii neimplutele mani intïndindu-si, si cel puçin ce avé «din pálma li-au fugit; ca precum se dice prostul cuvent : Ca«míl'a cercand coárne urechile 'si-au pierdut; pe otielul vertos «rugin'a il topésce; pe vertoása inim'a stejáriului moále din«tele cáriului, faína facênd'o, o mistuiásce; si cevà in lume cat «de vertos si de táre a se aflà nu se poáte, carui'a altul im«potrivindu-se smintéla sa nu'i aduca, si anco de unde nici se «gandésce»]; de cáre lucru aévé éste, [«Ca toate din fire asié «sint tocmite si orânduite, cà fiete cáré in çircalámul hotáralor «sále sa se contïnésca, si sfer'a activitátïi sále sarind sa nu co«versiásca; inse precum meştersiugul firii, asié voi'a sloboda si «cerescilor impotriva a se pune obiciuita éste, macár ca nici «meştersiugul pe fire, nici voii'a sloboda pe dreptáté si resplát'a «cerésca pene in seversit a biruì pot; ca precum in cumpen'a «cantáriului piátr'a mica pre alt'a cu multul mai máre si mai «gré de cat sïne in aer rîdïca, inse cand amendoáe cé din fire «clatïre vor fáce, si fiete cáré cu greuimé sà spre chentrul mij«locirii pŏhêrnindu-se vor tráge, atuncé cé máre pre cé mica «de và cadé, cé mica se zdrobésce, si iárasi cé mica pre cé «máre de và cade, iárasi cé mai moále si mai mica se turtésce; «coci piátr'a cé mica, cand pe cé máre rîdïcà, meştersiugul «cantáriului erà, iára cand intr'ambe loviturile tot cé mica se «faremà, firé dupo hirisii'a lucrului lucrà»]. Intr'acest'a chip nici

Camil'a a se paserì, nici pasïré a se camilì au trebuit; asijderé nici pénele a se incornà, nici coárnele a se impenà s'au cadiut, ce fiete cáré, firii sále urmand, ale sále hirisii sa fie pazit s'ar fi cuvinit; precum si monarhiilé acéstó mari si tari la saracimé si goliciuné Liliácului, din voi'a sloboda impinsi fiind, impotriv'a dreptatii a mérge, nici intrebáre cà aciast'a la mijloc sa pue s'au cadiut; [«Ca atuncé semnul dreptei stapaniri se aráta, «cand pre cei neputînciosi in odihna lasïnd, spre lucrurile stre- «ine nu lacomesc»]; iára amintrelé pricin'a Liliácului mai mult scuturandu-se, cà sementi'a mácului dintr'un'a o mie vor cadé, spre a caror'a alégere si la un loc culégere, nici mirtiele, nici jicnitiele vor agiunge.

Cu totii, cat de ascutite tidéle Liliácul impotriv'a alégerii Strutocámiliii aruncà, vedind si pildele intre Camila si intre Fil, intre Buór si intre Inorog, ce aretà, socotïnd, cárile macár ca pene la ficáti ii atïngé, inse de odáta cà cum cu socotél'a li-ar tréce facêndu-se, prin mijlocul Moimâtii iára si intr'acest'a chip ii respunsera : — Pretïne, o flutur fatatoriu si sioárece zburatoriu ! la acest'a loc, nu sa dái, ce sa iái sfát, te-au chemát, si nu sa poruncesci, ce porunca sa asculti te-au adunat; de cáre lucru mai mult limb'a a'ti impletïcì si scârşnetul glásului a'ti titïì parasïndu-te, din doáe un'a iti alége: sau in aer, sau pre pament sa lŏcuesci, si asié sau supt umbr'a Vulturului, sau supt brânc'a Leului te suppune, sau, in gluma sa graesc, intre pament si 'ntre aer, loc de vii aflà, pene éste mai de vréme lŏcásiul iti gatésce; [«Coci saracii'a cu mila «a se cercetà, iára nu cuvintele de dosáda dise a se cautà «trebue»].

Liliácul respunse : — Iáta eu acmù voi tacé, inse bine sciu ca mai pre urma altii pentru mine vor graì, a caror'a cuvinte nu cu scârşnete, ce cu bubnete vor rezsunà, cand urechile a ve astupà, bumbác viti cercà si nu viti aflà, si atuncé precum Liliácul nu de infruntát, ce de ascultát au fost, viti cunoásce; [«Ca sfátul si cuventul cat de prost, in sáma

«nebagát, multe cetati au sfaremát si mari imperatii au res-«turná!»]; inse de vréme ce adeveráta si drépta saracii'a noástra inimile a márilor imperáti a plecà, si pentru alégeré lŏcásiului in voe sloboda a se lasà s'au invrednicit, a scì li se cáde, ca poft'a Liliácului éste : cà nici supt unghé Vulturului, nici supt tálp'a Leului a se suppune, si nici in áer, nici pre pament a lŏcuì; de cáre lucru dic, o Moimâtia, cà ori cand Vulturul in aer m'ar vidé, sau Leul pre pament m'ar prinde, atuncé, dupo a lor pofta si putére, cu mine ori ce ar vré fáca.

— Au doára in ápa vii sa lŏcuesci? (dise Moimâti'a).

— Ba nici in ápa, (respunse Liliacul), coci firé noástra precum de ápa sa nu fie toáta lumé scie.

Atuncé cu totii rîs cu hohot slobodind: — O lighioáe proásta! (disera), cautáti de videti, cel ce pre altii sfatuià si de lucrurile bine alése, cá de réle dojeniià, ce fél de minte poárta; au doára, precum in foc a lŏcuì, và sa dica, ca de vréme ce din doáe stïhii fuge, din a trii'a a nu fi singur marturisésce, au nu focul si pár'a pentru lŏcásiul lui se intielége? [«Adeverát dára ca lŏ-«cásiul sarácului foc si viáti'ai pára de foc éste»]; cà cáré si Liliácul, de nenorocire impins, singur siie 'si-o alége. Deci de la cinevà ascutita sau cat de têmpa socotéla éste, ce và proást'a aciast'a lighioáe sa dica? giudece, si supt ceriu alt lŏcási, sau, alt loc de tráiu, fora de acéste trii pomenite, de éste aréte.

Cu totii, precum Liliácul buiguiásce si precum nici ce pof-tésce, nici ce graiásce scie, alésera; inse iárasi disera : — Fie-ti, voi'a sloboda, o Liliáce, si din patru stïhii ori cáré vii, spre lŏcási ti se daruiásce.

Liliácul respunse: — [«Voi'a sloboda nu celor slobodi, ce ce-«lor opriti se da; asijderé lucrul alcatuit din stïhii muritorii, «precum a luà, asié a si dà pot; iára stïhii'a hirisia nu numai «muritoriul, ce asiési si nemuritoriul cuivà à o dà pene acmù «nu s'au vediut»]; de cáre lucru dárul, cárile nici a'l luà, nici a'l dà puteti: fie! nà! ià! cuvintele poruncitoáre in zadar nu ve

cheltuiti; coci eu locul, pre cárile firé din ceput mi l'au daruit, nu numai voi, ce nici singura ea a mi'l luà nu poate; [«Ca «firé in zadár cevà a fáce nu se ostenésce, nici de lucrul facut «vre odáta se caiásce»]; de unde nici de la voi, cà lucru de dár nou, sau cà cum odáta oprit, iár acmù slobod mi-ar fi, il cunosc.

Iárasi cu totii rîsul poftorind: — Unde in lume locul acel'a a fi poate? — disera.

Liliácul respunse:—In toáta lumé si in tot locul lŏcásiului mieu gat'a si fora prepus éste, [«Ca precum péscele in máre, «asié intieleptul in lume nici mosie, nici instreináre áre»], pre cárile nici mintile voastre céle inálte, nici sfáturile voastre céle adûnci, iáta ca a'l aflà nu pot.

Acéste Moimâti'a de la Liliác audind, dise: — Liliácul saráeul vent sámena si abur và secerà, si in sus scuipand in obraz ii và cadé.

Liliácul, cuventul Moimâtii curmand, dise:—De multe ori unii sámena si altii sécere, precum povésté Dulfului cu a corabiiáriului aráta.

Moimâti'a, in ce fél sa se fie têmplat povésté, pe Liliác intreband, Liliácul intr'acest'a chip a le povestï incepù: — Eu odáta pre málul marii in bort'a unii stïnci lŏcuind, intr'o di eclipsïs in soáre s'au facut, atat'a cat ochii a toáta jigánii'a inchidindu-se si fiete cáré la culcusiul seu, cà de sára, asiedindu-se, singur eu, cu luminosi ochi, toáte málurile in sus si in gios cutreerám. Eu, asié noptii nedejduindu-me si de nepriiátïni nici cum in grija purtand, spre látul marii catevà mile de la uscát m'am departát; unde soárele din umbr'a lunii scapand si tot de odáta rádiele-si pre fáç'a pamentului lovind, noápté mé scurtára si diu'a altor'a lungira; unde nepriiátïnii miei cei vécïnici, Rûndunélele vedindu-me, din toáte partile a me báte si in toáte locurile a me tráge incepura; [«Ca precum Liliácul sár'a, asié «nepriiátïnul diu'a izbendïi pandésce»].

Eu, de multa lumin'a soárelui viderile têmpindu-mi-se, cà a alte dobitoáce prin tunérec, in coáce si in colé, de a nepriiatïnilor

lovituri si boldïturi ferindu-me, orbecaind me feriiam. [« Ca a ve «insciintià de viti poftï, vidéré ochilor miei atat'a de ascutita «éste, cat, cu lumin'a soárelui impreunandu-se, orgánele céle «a viderii priimitoáre mi se nadusiesc; ca precum la ochii «altor jïganii roát'a soárelui a se privì vidéré têmpésce, asié la «ochii miei impraştïáta lumin'a soárelui intunérec aduce, si pre«cum, záré soárelui din noápte spre diua reversïndu-se, ochii «altor dihánii a zarì incep, asié, lumin'a dilei supt umbr'a pa«mentului scapatand, ochii miei, de cé multa a luminii soárelui «iusioranduse, a vidé incep »]. Asié dára, precum am dis, de Rûndunéle pazindu-me si aparandu-me, fora véste de un lucru moále, lát si intïns me lovii, de cárile indáta me si lipiiu. Intr'acest'a chip de nepriiátïnii gonási scapand, altii, precum peste a lor, asié peste a mé nesciintia, a me invelì si cu funi a me legà incepura; asié dára supt toáta noápté soárelui, in ce invelit si cu ce legát sa fiu nepricepend, táre me chinuiàm; iára dupo ce, cu diu'a noptii si cu intunécáré soárelui, ochii mi se luminára, precum in vétrel'a a unii corabii invélit si cu funele impletecit sa fiu, cunoscuiu; ca eu, poáte fì, de Rûndunéle fugind, de pendi'a corabiii m'am fost lipit, in cáro vréme si corabiiárii vétril'a a strînge s'au fost têmplát. Eu dára asié in vétrila botit, si corábii'a fora vent (coci máre lineşte erà) pre válurile moarte saltand, voroáv'a corabiiáriului cu a Dulfului ascultám.

Dulful, ni pe de o parte, ni pe de alta parte de corábie trecênd, pre gáur'a ce de asupr'a cápului áre, atat'a pufniià, cat stropii ápii in corábie si in obrázul corabiiáriului sariià.

Corabiiáriul dise : — Bre, hei porc pescit si pésce porcit, Dulfe! acéste pufnete cui laudandu-te le areti? Au vent semenand, stropii ápii in loc de grauntie arunci?

Dulful respunse : — Adeverát eu vent sámen si stropii in loc de sementia in corábie arunc; inse pufnetul mieu in furtuna intorcêndu-se, stropii in garle curatoáre se vor intoárce; [«Ca se«menti'a ventului si grauntiul ápii moarté corabiii éste»].

Corabiiáriul ridind dise :—Ventul a avé sementia si máré gra-

untia pene acmù anco n'am audit, macár ca cé mai multa viátia in venturi si in ápe mi-au trecut.

Dulful dise: —Eu ventul am semenát si grauntiele ápii in carábie am aruncát, iára cine và secerà si cine a trierà, vrémé và alége. [«Ca precum mehenghiul metálurile de curáte si de spur-«cáte ispitésce, asié vréme lucrurile muritorilor de fericite si ne-«fericite, de vrédnice si nevrédnice mai pre urma ivésce»].

Asié dára Dulful cu corabiiáriul vorovind si anco cuventul bine nesfersind, ventul crivĕtiului din potriv'a caii corabiii a suflà, máré a se imflà si válurile cà muntii a se rîdïcà incepura; (coci si tïmpul ernii, cand soárele din tropicul himerinos spre tropicul therinos se intoárce, erà).

Corabiiárii volbur'a cáré asupra le vine si primejdïi'a cáré in cáp li se pune vedind, unii funele intïndé, altii vétrilile strîngé; [«Ce groáz'a mortii minté uluiásce, si primejdïi'a fora de véste «toate simtirile amurtiésce»], de cáré si bietii corabiiári cuprindindu-se, unii la adûnc, altii la márgine mantuintï'a aretà; asijderé unii limánul, cárile in drépt'a, altii dosul, cárile in stang'a aproápe erà, ă apucà, se nazuiásca dicé; iára unii, fierele corabiii aruncand, corábii'a sa sprijeniásca invetià. Intr'acest'a chip ei cu chitélele inveluindu-se si cu socotélele impletecindu-se, holbur'a corábii'a a inventïgì, si válurile pe de-asupr'a a o nabusì incepura; si asié in mic'a ciasului, ventul cel de Dulf semenát, din pufnet vivor si din stropitura gârle in luntrul si pe de-asupr'a vásului izvorîra, cáré, cu undele fierbend si amestecandu-se, din fáç'a ápii in fundul marii se mutá [«Ca corabiiáriul, cárile «in lineşte furtun'a nu socotésce si gauricé, cáré pişlésce, cu «vréme nu calafatuiásce, in abur vivor si in picatura ápa fora «mesura afla»].

Intr'acest'a chip si voi, o priiátïnilor, pildele méle buiguri si cuvintele méle intr'aiuri tiind, pe voi de buiguitori si de nepricepetori ve aretáti.

Deci cat pentru alégeré locului lŏcásiului mieu ar fì, aciast'a

sa sciti: ca precum in port'a *) pietrii brânc'a Leului de groása nu incápe; [« Ca a multe lucruri marimé de scadére si gro«sïmé ingreuiáre de impiedecáre éste»]; asié in intunérecul noptii ochiul Vulturului nu vidé, cu cáre chip eu de cat Leul mai aciuát, iára de cat Vulturul mai fericit sint, de vréme ce bort'a pietrii si cetáte nebiruita si lócáş desfatát fiindu-m, in vréme cand ochiul Vulturului cu intunérec se inchide, al mieu cu lumina curáta se deschide si slobod si fora nici o primejdïe dobend'a hránii si orânduiál'a vietii im cerc.

Deci precum din ceput singuri ati marturisït, monarhiile acésté din drépte stapaniri, iar nu din strîmbe tïrannii de vor fì, cu Leul megiiási, iar cu Vulturul locului si imperatiiî partási me voi aflà; de vréme ce o a soárelui invertïjire in doáe impartind, 12 ciásuri Vulturul, iára 12 ciásuri eu aeru lui voi stapanì; unde tïránii'a lipsïnd, giudecát'a drépta éste sa se fáca; [« Ca precum « unde tïranïi'a stapanésce, acolò dreptálé se izgonésce, asié unde « dreptáté imperatiésce, toáta strîmbatáté nici se numésce »]; iára amintrilé cu tarii'a si cu sïl'a asupr'a mé a se slujì de vor poftï, cu un cuvent si a lui si a mé pofta supt vécïnica privileghie suppuind, dic : cà ori cand Leul brânc'a in bortïti'a stïncii 'si-ar bagà si Vulturul cu cel la vidére ascutit ochiu m'ar vidé, cel'a cu pieptul si cest'a cu pintïnul, ce và puté neoprit fáca.

Acéslé si altele multe cà acésté, Liliácul cu vitéza inima si cu nebiruit suflet dicênd, de nainté adunarii afára esì.

Dupo a Liliácului esire, cu totii sprancénele a'si rìdïcà si frunté a'si imbinà incepend, cu násul la pament lasát, cu ochii impraştïiáti la cautát, cu umerele spre urechi rîdïcáte si cu buz'a cé de desupt spre barbie intoarsa si spendiuráta, unul spre alált cu ochii boldïti cautà; ce sa vorovásca, sau ce sa graiásca cà mutii nu puté; de ce sa se apuce cà uluitii nu sciià, si ce sa lucréze cà luátii de minte nu pricepé. [« Ca precum buhnetul

*) Credemu co este a se indreptà : *bort'a*.

«si sunetul máre, pré de aproápe fiind, putéré audirii têmpésce, «asié lucrul nenedejduit orânduiál'a socotélii smintésce»].

In vêrtoápe de socotéle si in holmuri de chitéle cà acéstê ei ratecind si prin toáte unghiurile, cà cei fora ochi, orbecaind, Vulpé, cáré, (precum mai de nainte s'au pomenit) pentru slabiciuné, ce i se têmpláse, la adunáre sa se afle nu putuse, [«Ca de «multe ori cu pretiul boalei státul ertaciunii se cumpara»], prin scrisoáre icoán'a inimii a'si aretà si maestriile a'si aruncà sïlind, poslánie cà aciast'a trimise dicênd :

Vulturului si Leului, márilor monarsi, plecaciune si amenduror stïhiilor adunari inchinaciune, právul prágului si tiĕrn'a tálpelor voastre Vulpé aduce.

Cu plecátele méle slove in scire a fáce indraznesc, ca anco din ceput eu, si pururé cu siuvaite picioáre pre drépte carari a amblà deprinsa si din fire asié tocmita fiind, inse slabiciuné, cáré tïcalosiii méle intr'aciast'a vréme s'au têmp'át (precum tuturor sciut éste), la adunáré de obşte a me aflà si in fáça nefaçarnicitele méle slujbe a aretà nu putuiu, de cáre lucru, céle ce intr'adever audiiu si spre folosul de obşte a fì le soco'ïiu, prin slove a le aretà si prin hartïe adeverul a ve insciintà, boldul a adeverátei si neimátïi méle priintie me impunse si me impinse. [«Ca adeverát'a drágoste nu numai cu cuvent de fáça, «ce si cu scrisoáré de departe, chipul a'si aretà obiciuita éste»].

Aicé dára véstê au vinit, precum Liliácul (cárile nici la incruntáré unghilor, nici la insïngeráré coltilor de agiuns éste) acolé cu máre obraznicie multe scâşnete *) sa fie facut, si multe impotriva si neplacute sïnoádelor sa fie titiit; asijderé precum a Filului si a Inorogului pomenire la mijloc sa fie adus, de cárii aminte mi-am adus, precum nici la adunáré dintei chemáti sa nu fie fost, si, si chemáti de ar fì fost, precum mi se páre, n'ar fì vinit; de cáre lucru Lupul aicé intielegênd, perii de pre spináre a'si rîdïcà si pre nari mai lárg a suflà au inceput, si alte

*) Credemu ca autorulu a voitu sa scrie: *scârşnete*.

mári si inálte duhuri a purtà l'am cunoscut; [«Ca nedéjdé iz«bendïi a cápului clatïre si a narilor pufnire semn aráta»]. Pentru aciast'a dára, cu a mé proásta socotesc socotéla. cà acolé mai multa zabáva nefacênd, cum mai curend pre Liliác intr'un chip sa'l asiediáti, si alt chip de nu se và aflà, dupo právil'a lui a traì sa'l lasáti, si mai mult lucrurile nescuturand, fora zabáva la scáunul monarhiii se ve inturnáti; ca véche axioma éste, caré dice: [«Unui lucru fora cále, cále dand, multe fora cále «a urmà pot»]; asijderé adése se véde, [«Ca unul cascand, mai «toti de prin pregiur a cascà se indémna, macár ca intr'acé «dáta a cascà nu li-ar fì fost»]. Deci socotïti binisior ca de nu sint acolé acéle doáe jigánii, Filul adecate si Inorogul, sa nu cumvà prin scrisori cu Lupul sa se agiunga, [«Ca scrisorile pre«cum acelui bun, asié acelui reu sfát, iásca si stramuráre sint»], si sa nu se cumvà pildele si pocitaniile Liliácului pliniásca, cárile mai reu sfersitul, de cat inceputul, fora greş vor aduce.

Pentru misielos státul mieu viti scì, ca dupo uscáré vinelor viind aicé, si hrán'a in lapte de epure, pui de cucoş' oatoriu fierti fiindu-mi, (coci alta mancáre a mancà, nici poft'a me indemnà, nici dïiát'a doftoriilor me lasà), intr'o di, stomáhul mai tocmindu-mi-se si poft'a spre ospetáre mai pornindu-mi-se, cu oárba lacomie puiul intreg a inghitì m'am nevoit, ce grumázii de máre si lunga ferbintéla uscáti fiindu-mi, in láringa mi s'au oprit; l'asi inghitì si pe gûtlej nu incápe, l'asi ştïupì si nu'l pociu; coci in gios sa se lunece, sta impotriva uscaciuné; cu tusa si cu opintéle a'l lepadà, nu me lása slabiciuné. In cé de apoi scurtáré dilelor mele spre lungimé anilor imperátilor si stapanilor miei milostïv fie, caror'a de la cerescul Vultur toáta deplin'a fericire rog, si iárasi rog.

Acéste Vulpé scriind si carté la adunáré de la Delt'a trimitind, indátasi la bârlogul Lupului, ni a cadé, ni a se sculà de slabiciune facêndu-se, se duse; pre cárile in lŏcásiul seu aflandu-l, si cu cucérnic si plecát chip aretandu-i-se: Bucura-te, vechiul mieu priiátïn, si in toate a nevoilor ca credïnciosul si nedespar-

titul mieu tovâraş; de pricin'a nevrédnicii méle cercetari a scì se cade, ca dragosté cé adeverâta, cáré pururé cotra tîne am avut si am, din norocita privál'a priveilii tále mai mult lipsïta si despartita a fì a sufferì neputend, si cu aciast'a pricina antei, la dulcé si nesetioás'a-ti privire, si intielépt'a si filosofásc'a-ti vorovire, mai mult din suflet agiutorita, de cat cu picioárele sprejenita, am alergát; [«Ca drágosté in inima dospita, precum a«dése slabiciune, asié de multe ori vêrtute peste putîntia «násce»]; a do'a pricina éste, ca eu tot adeverul cunoscênd, si nacázul, cárile de cotra ai noştri vicléni továrasi ti s'au facut, bine intielegênd, cu innadusiála fora recoréla si cu infocari fora stemperari inim'a mi s'au cuprins; [«Ca sïmbáthie a adeverátu«lui priiátïn din duréré a osului zdrobit puçina si mai nici puçina «osebire áre»].

Deci pre o parte, ale tále multe inál'-giosuri, ce ti s'au facut, jelind, (cárile inim'a, cat muntele Olimpului de mi-ar fì fost, in scrum si in cenuşie sa o intoárca destule ar fì fost), iára pre alta párte, sfersitul lucrului acestui'a la ce márgine và sa iása nepricepênd, tot bietul mieu trup, cà muntele Ethnii, singur materi'a ardietoáre isi strînge, singur se atitia, singur se aprinde, singur se topésce, singur asupr'a cenusielor si scrumurilor sále se razsïpésce si in bezn'a parlitelor sále radecini se pohârnésce; ca pene acmù, pentru folosul de obşte si pentru cinsté monarhiii Leului, cate oárece tot nedejduiám, iára acmù toáta nedéjdé mi s'au curmát, de vréme ce minté si intielepciuné a tot sfátul (caré tu eşti) din cápul adunarii lipsïnd o ved; [«Ca precum la multe maduláre un cáp, asié la multe «gloáte o minte intréga a nu lipsï trebue»]; asijderé (precum dintr'antii am audit) Leului jigánii'a giámena, Strutiul, epitrop sa se fie facut, carui'a cápul schimbandu-i, altul cà de Bou cornát si buôrát (o ocár'a máre!) sa'i fie pus; si mai mult cu indemnáré Pardosului, a Rìsului si a altor jigánii, acmù de curend paserite, syllogismul Corbului sa se fie adeverit si intemeiát am intieles; [«Inse in tot ocheánul nenedejduirii pica-

«tur'a nedejdïi a lipsï, si in tot limánul negrijii vintïsiorul gri-«jii a nu aburì, peste putïntia éste»]; de cáre lucru un semn de nedéjde precum sa fie remás dic, de vréme ce némul Liliiácilor in theátrul lumii de máre si nesufferita rusine i-au dát, tot lucrul fora socotéla ce-au facut si tot cuventul fora chibzuiála ce-au grait aretandu-le, si cu nedezlegáte argumenturi disele lor au dovedït si au adeverit atat'a, cat toáta limb'a amurtita si toáta gur'a amutita inainté lor au remás; de cáre lucru, o dulcele mieu priiátïn! a nedejduì indraznesc, ca nu asié de tot tot lucrul dupo voi'a lor và remané, si cotra aciast'a mai vêrtos nedéjdé im nedejduiásce, coci (precum bine m'am adeverit) Filul si Inorogul la adunáre n'au vinit, cárii intre monárhii'a noástra cei mai dé-firé si mai de frunte sa fie, lumii éste sciut, si precum eu a lor cé parintiásca fire li-am priceput, acésté inal'giosuri a rabdà si pene in sfersit in fundurile pustïilor a cutreerà nu vor puté; [«Ca firé de ce au inceput a se pa-«rasï, si obicéiul bine deprins a se uità, pré cu anevoe lucru «éste»], ce lucrul vor deschide, de cárile toáta adunáré nici a gandï au gandït, nici cuivà vre odáta in minte au vinit; [«Ca «jélé si rávn'a cinstei pojárul ce sloboáde, de cat focul in spinii «uscáti mai máre perjol fáce»]; asijderé pre tïne bun si adevérát priiátïn si a adevorului netacut crainic avendu-te, eu ancosile tïcaloás'a, precum numai cu trupul de tïne despartita, iára cu sufletul cu tïne la un loc lipita si incleita sa fiu, bine me sciu, (precum anco de pre vremile epitropiii Monocherocopardálului ispitïta si dovedïta sint). Cotra noi si pe sarácul Ciacálul au, cárile la multe trébe, fora préget, si la multe slujbe, cu credïntia, precum li se và aflà, prepus nu éste

Deci de vii socotï cu cále a fì, o cárte la Fil si la Inorog sa scriem, si de gandurile noástre scire sa le fácem, [«Ca roád'a pomului prietesiugului alt'a nu éste, fora numai «ascunsul inimii fora primejdïe a descoperì si chitéle intre «sïne táre a acoperì»]; adeca precum urechile noástre spre sunetul numelui lor staruesc, si numai din semnul ochiului

spre toáta slujb'a si primejdīi'a a ne incinge gat'a sintem. Deci, o iubitul mieu priiátīn, cuvintele méle in prepus nu le aduce, coci curáte si nezugravite sint, si in cé de apoi pre dulce viáti'a mé me giur, ca tot cuventul ascuns si toáta táin'a acoperita, ascunsa si nedescoperita voi tiné.

(Vulpé pre viátia-si se giurà, coci din prognostīcul doftorului, precum la lun'a nu và esì, bine sciià, de vréme ce in reversátul zorilor si in amurgul soárelui sfigmosul in chipul viermelui se clatīia;) ce in sfersitul vietii cápul reutatii a fáce sīlind, pre Lup a amagì si cápul in sīnge a'i vapsī se nevoià, si precum in toáta porunc'a lui fora préget, si in toate sfáturile si invetiaturile lui, fora alt cuget, tot unghiul a scociorî si toáta piátr'a a clatī nu se và lenevì, cu giurament se fagaduià.

Ce Lupul, vechiu la minte si copt la crieri fiind, noáele a Vulpei viclesiuguri si proáspetele ei lingusituri indáta pricepend, precum in gura miiáre zĕmintésce, iára in piept otráva dospésce, cunoscù, si precum pretentii'a ei alt'a nu éste, fora numai cu chipuri sicuite, cà acésté, minté si socotél'a Lupului cáré ar fi, si pentru lucrurile, cárile la cetáté Deltīi, unele seversite, iára altele acmù incepute, ce ar dice si ce ar mái nedejduì sa iscodésca, si indáta la adunari scire facênd si minciunele, cárile mai de nainte scrisése, sa'si innoiásca, si pre sīne de priiátīna si de slujnica sa se adeveriásca.

Cotra cáré Lupul, cu scurte si puçinéle, inse gréle si temeinice cuvinte, intr'acest'a chip respunse: — Véche právila éste, o soro Hulpeo! [«Ca poftele si voile imperátilor právila «nemutáta ascultatorilor sint»], de cáre lucru si la aciasta alégere, de vréme ce voi'a si porunc'a a márilor imperáti asié au fost, nici o dīva nu éste, si asié ori ce au poruncit si au ales, bine au poruncit si intieleptiésce au ales, nici cotra aciast'a mai mult cevà a gandī sau a graì ni se cade, fora cat noi intr'aciast'a dáta, viátia singuráteca alegêndu-ne si la bârlogul nostru remasiti'a vietii din toáte tulburarile lucrurilor si gandurilor depar-

táti, cu lineşte a o tréce si cu odihna a o petréce, am ales, si mai de-asupr'a nici a graì, nici a audì cevà poftīm, [«Ca pre-«cum gur'a la graire, asié urechile la audire hotár a avé tre-«bue si cuventul, cárile linului suflet tulburáre aduce, nu nu-«mai a nu'l graì, ce nici a'l audì se cáde»]. Asié noi, intre acésté hotare contenindu-ne, nici Liliácul ce ar fì grait, nici Filul si Inorogul ce vor sa scornésca, si asiési nici muscele ce vor sa vâziásca, sau taunii ce vor zbânaiásca *), in minte ne vine; de cáre lucru mai mult voroáv'a cu noi a lungì scurtandu-'ti, la lŏcásiul si odihn'a tà te dù, iára vrémé, prob'a cé neminciunoása, si pre mine si pre tīne, cine sa fim ne và aretà.

Acésté Lupul cotra Vulpe anco vorovind, iáta cu têmpláre si Ciacálul acolé sosī, (cárile intr'adever in drágosté Lupului se avé).

Deci Ciacálul, dupo ce cu plecaciune obiciuit'a-si inchinaciune déde: —In ciasta noapte,-dice,-prin padure, pentru hrán'a, in coáce si in colé ambland si prin spinii unui gárd de prisáca paseruicele culcáte a prinde pandīnd, intre albine máre vâziiála si glogozála audiiu; deci, pentru cà a impletecitelor cuvinte insemnáré a intielége sa pociu, de gárdul prisacii mai aproápe sipurindu-me me lipiiu, de unde, din céle multe, acésté puçine cuvinte intieleş; [«Coci a trantorilor urlete, a albinelor «sunete astupà»]; voroáv'a dára le erà aciast'a: — Precum noi imperát, monárh si stapanitoriu aftocrátor sa fim avend nu numai noi scim, ce toáta lumé marturisésce, si mátc'a, cáré ne chivernisésce, ne poruncésce, ne stapanesce si ne otcârmuiásce, din toáta dihánii'a cunoscuta si alésa éste; [«Ca semnul a mo-«nárhului adeverát acest'a éste, cà nici cu acul sa impunga, «nici cu dintii sa musce, nici cu unghele sa rumpa, ce in gre-«siti ertáre, in rei pedepsīre, in supusi mila, in streini dreptáte

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *ce vor sa zbânaiăsca* séu *sa zbârnaiăsca*.

«si in hotárale monárhiii sále contenire sa aréte»], cárile toáte in monárhul mátc'a si mámc'a noástra deplin se cuprind.

Aciast'a dára, intr'acest'a cbip fiind, oáre cu ce socotéla, pene acmù iáta de doáe ori, in doáe locuri, zburatoárele si tereitoárele toáte adunandu-se, spre intariré monárhiii Vulturului si a Leului de la toti hirográf a luà se nevoesc; asijderé precum zburatoárelor epitrop Corbul, iára in-patru-picioárelor Strutocámil'a s'au ales; si un'a cotr'a alt'a cu prepuse cuvinte dicé :—Oáre pre noi la adunáre, cum nu ni-au chemát? Au in sám'a zburatoárelor nu ni-au bagát? au coci micsiorimé státului nostru cautand, nevointi'a, agonisït'a si chivernisál'a de obşte, cáré fácem, a cunoásce s'au lenevit; ce de vréme ce éste asié, de sintem si noi zburatoáre supt soáre, pre toti a cunoásce sa'i fácem, [«Ca «albin'a semênti'a si suliti'a, miiáré si fiiáre tot intr'un pantece «poárta; si precum toáte politïile nu státuri inálte si pantece la-«sáte, ce omoni' nedespartita si minte ispitïta si ascutita cáuta»].

Iára un'a dintre albine dise : — Eu astadi in camp pentru agonisït'a esind si printre erbi si flori miiáre cercand, cu viespile a me impreunà mi s'au têmplát, la cárile iárasi aciast'a voroáva a se scuturà am aflát, si precum foárte cu greu duc lucrul, ce se aude ca s'au facut, li-am priceput; [«Ca tulbu-«ráré unii politïi intre alálte cu aprinderé unii cáse intr'o ce-«táte se asámena, ca precum din aprinderé unii cáse toáta «cetáté primejduiásce, asié o politïe rascolindu-se toáta me-«giesii'a se clatésce»]; si asiési, eu anco acolé fiind, o viiáspe sosï, cáré de máre adunáré muscelor si a tintiárilor véste aduse, si precum de acéste a pásïrilor si a jigániilor adunáre de véste luand, táre intre dinsele vâziià, dicênd : — Sculati frati! si mergênd viespilor scire sa dam, pre tauni si pre gargauni impreuna sa rîdïcam si cu totii la prisác'a albinelor sa ne adunam, unde de obşte sfatuindu-ne, sa alégem si sa cautam, cu ce privileghie Vulturul tuturor zburatoárelor a stapanì, si cu ce mijloc numai o monárhie la toti a se numì si a fì ar puté, ca precum din lume audim, lucrul

acest'a nici Liliiácii a'l priimì n'au invoit, dára noi cu cat mai gios de cat Liliácii, si cu cat mai puçine de cat toáte zburatoárele vom fì? Si cum cu singura numai tacêré spre robie si suppunere vécïnica ne vom lasà? Ba fratilor, odáta cu cápul lucrul acest'a neizbendït sa nu lasam, ca spre aciast'a precum viiáspé Eghyptilor, asié musc'a ceriului agiutatoáre si scutïtoáre ne và fì; [«Ca pentru slobodienie si mosiie «cu cinste a murì, de cat prin multi véci cu necinste a traì, «mai de folos si mai laudát éste»].

Asijderé intre dobitoáce oáre cę dïhonie sa fie am intieles, de vréme ce pe Fil si Inorog la adunáre nu i-au chemát, nici i-au intrebát, nici in sáma de lucru i-au bagát; pe Lup, coci drépta hotarîre Strutiului au facut, si coci anco de pre vremile epitropiii Vidrii, cand cu Pardosul in tiár'a campilor au pribejit si acolo cu dinsul in scándala si la cuvinte au fost vinit, acmù Pardosul izbenda noáa la pizma véche socotïnd a fáce, cu meştersiug din adunáre l'au scos si oáre cum la bârlogul seu, in chip de izgnánie, l'au trimis; Vidr'a, cé odaneoára Corbului din suflet iubita, iára acmù lui de cat moarté mai urîta, dintr'amendoáe izvoádele s'au rás; [« Ca de cat toáta materii'a alcatuita, sufle«tul nealcatuit mai lésne se betejésce; si mai pre lesne éste pre «lei si pe ursi a stapanì, de cat pre doáe inimi prin toáta viá«ti'a intr'o drágoste si intr'o priintia a le pazì»]; Vulpé, sau de bolnáva, sau de vicléna, dentre dinsii lipsésce, de unde a prognosticì putem, ca cu vréme clatiré acestor chipuri facêndu-se, lucrurile intr'alt chip se vor schimbà, si státul intr'alta háina se va imbracà.

Acésté Vulpé, Lupul si Ciacálul.

Iára cárté Vulpii la man'a synoádelor agiungênd, pre cáré citïnd'o in táina deosebi, Uleul pe Pardos, pe Rîs si pre alálti a credïntii vicléni si a viclesiugului credïnciosi in táina chemá; [« Cà voroáv'a pré pe táina viclesiugul suppune, iára cuven« tul in fáça a dreptatii semnȷ éste»]; caror'a scrisoáré si sfátul Vulpii aretand, Pardosul dise : — Vulpé pentru Lup ori cate scrie

adeveráte si de crediut sint, coci precum se dice dicĕtoáré : [« Lu-
« pul perul dupo vremi isi schimba, iára din firé lui nu iáse,
« nici obicéile invetiáte isi muta »] ; ca Lupul pururé nu numai oile à faremà, ce si boii din plug a innecà si pre tot dobitocul suppus a spintĭcà, precum obiciuit sa fie, lumíi éste sciut, si acmù lucrurile la omonie precum vor sa se aduca vedind, bine sa'i pára, peste firé lui éste. [« Ca lacomii'a in doáe parti zavis-
« tuiásce, un'a coci tot ce poftésce nu agonisésce, alt'a coci el
« ce poftésce, pre altul a agonisĭ privésce »]. De cáre lucru a mé socotéla aciast'a éste : Cu vréme Lupul nu numai din adunáré Deltĭi, ce din toáta lumé a se scoáte trebuiásce, si asié tot dobĭtocul in odihna si tot locul in ostrovul Critului se và intoárce; iára amintrilé, precum din obicéiurile lui a se primenì, nedéjde fora nedéjde éste. Iára pentru Fil si Inorog mijlocul a se aflà pre lesne và fì.

Cotra acéstá Rîsul, cuventul apucand, dise : — Precum am intieles, Filul, socotînd ca dupo marimé trupului cinsté se mesura si epitropii'a lui s'ar cadé, (cà si de mainte, cand Inorogul de la vrajitori o afláse si lui in dár si peste nedéjde i o daruise), aicé au fost vinit; (Rîsul de viniré Filului adeverát sciià, coci, pentru cà pre ascuns la Delt'a sa vie, el ii poruncise; iára cu ce gand Rîsul aciast'a facuse, mai nici el nu sciià); iára acmù iárasi am intieles, ca pentru alégeré epitropiii Strutocámilii insciintindu-se, cu infranta voe iárasi la locuri-si s'au dus. [« Ca
« dupo vésté mortii, vésté lipsĭrii cinstĭi, locul cel mai de sus
« tine »] Inse sfátul mieu éste acest'a : Filul dupo marimé si mámin'a trupului, la suflet nepotrivit éste, coci dupo mesur'a trupului sufletul de i s'ar potrivì, Caprioár'a Hindĭii in cotro ii éste voi'a a'l purtà nu l'ar magulì. Cárile de mancáre de agiuns, de beutura la mesura si de odihna la vréme de và avé, cevasi macára lucrul mai inainte a ispitĭ nu và indraznì, si asié, dupo voi'a noástra, in cotrò vom poftĭ a'l trâge, intr'acolò và mérge.

Iára Inorogului spre domolire firé nici cum nu i se pliáca, ca in lume frantur'a cornului, si acel'a de buna voe lepadát a vidé,

cuivà rar s'au têmplat; iára Inorog 'domolit nici s'au vediut, nici s'au audit, nici undevà s'au aflát; de cáre lucru cu totii impreuna venatoáre vom rîdïcà, prin codrii, prin munti si in toáte partile ne vom semenà, pre cárile ori unde ar fì, tot il vom aflà, si ori cat de iute la picioáre ar fì, cu lungimé goánii, odáta de corn tot il vom apucà, [«Ca ce grab'a in cias si cu «sïl'a nu ispravésce, acéi'a delungáré vremii si meşterșiugul bi-«ruiásce»], cárile la mana cadind, intr'o ográda incongiuráta cu ápa láta il vom inchide, si là loc angust si strîmpt il vom trimite, unde, el la loc slobod si la camp lárg a traì deprins fiind, de necáz in curenda vréme in melianholie, din melianholie in buhabie, din buhabie in slabiciune, din slabiciune in boála si in sfersitul tuturor din boála in moárte và cadé, si asié de tot numele din izvodul vietii i se và ştérge; iára amintrilé, bine sa sciti, ca pene Inorogul viátia áre, viáti'a noástra scurta si acéi'a cu prepus si in toáte ciásurile cu groáza, de cat moárté mai ré éste; [«Ca odáta a murì dátorii'a firii, iára cu groáz'a mortii a «traì, moárté mortii éste»].

Asié Rîsul de rîs sfáturi cà acésté dáca de sátiu versá, Uleul dise: — Dára cuvintele acésté, la lucru cine và puté duce?

Rîsul: — Eu, - respunse, - numai cu invoiál'a si nevointi'a de obşte sa fie.

De acéste asupr'a nevinovatiii Inorogului spurcáte sfáturi Molii'a din bláua, véste luand, indáta Inorogului scire trimáse; cárile, viclesiugurile ce i se gatesc cunoscênd, antei in fire, apoi in picioáre nedéjdé isi puse.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A PATR'A.

Asié si intr'acest'a chip sfáturile amenduror partilor asiedindu-se, asupr'a Filului si mai cu dédins asupr'a Inorogului cu máre si fora dreptáte ura remásera; deci indátaş uricile si privileghíile Liliiácului, vrend, nevrend, dupo vechile lui právile si voe innoind, asiediára.

Dupo acéi'a, toáte pásïrile de cárne mancatoáre si toáte jiganiile de singe nevinovát versatoáré, pentru asupr'a Inorogului venatoáre, beliág si cuvent isi dédera, si toáte in toáte partile sa'l cérce, sa'l afle, sa'l prindia, sa'l lége si dupo a lor tïraniásca sa'l giudece lége se orânduira. Ce ei anco acésté orânduind si fél de fél de látiuri, curse, mreji si alte maestrii in toáte potïcile si caile intïndind, strîmbatáte cà aciast'a, in multa vréme, ceriul a privì, pamentul a sufferì neputend, de naprásna din toáte partile si márginile pamentului holburi, vivore, tremuri, cutremuri, tunete, sunete, trasnete, plesnete scornira atat'a, cat tot muntele inált cu temeliele in sus si cu vervul in gios resturnára, si tot copáciul gros, inált si frundios din radecina il dezradecinára, si asié toáta cálé si caráré, pre pament si prin áer, cu gréle neguri si cu intunecosi nuôri, cà cu un veşment negru captusind, astupára, si tot drumul de pre fáç'a

pamentului, cu stïnci pohârnite, cu déliuri si holmuri razsïpite si cu paduri saciuite pretïutïnderelé, inchisera si incuiára. Din ceriu fulgere, din nuôri smida si piátra, din pament aburi, fumuri si holburi, unele suindu-se, iára altele coborîndu-se, in aer focul cu áp'a se amestecà, si stïhiile intre sïne cu nespus chip se luptà, cárile atat'a de straşnica si groznica metamorfosïn in toáta fápt'a facura, cat ceriul cu pament, si áp'a cu focul, razboiu cumplit sa fie rîdïcat se paré, cu a caror'a clatïre toáta zidïré se scuturà si se cutremurà si spre cé de seversit a tot duhul peire se plecà.

Deci dintei pricin'a groznicei acestïi'a clatïri nepriceputa, iára mai pre urma tuturor cunoscuta fù. [«Ca precum picatur'a cé «mai de pre urma vásul innéca, asié strîmbatatile mári si mult «mai de nainte gramadïte, cu un'a mai de-apoi si necunoscuta, «si cé cadiuta resplatïre isi iáu, si precum multe gramadïte mai «de nainte au fost, se cunosc»].

A amestecaturii dára acestïi'a, pre scurt, istorii'a aciast'a au fost : Toáte délurile mári si toti muntii inálti asupr'a stâncelor si copácilor sfát sfatuira; cárii siépte hatmáni de razboiu purtatori si a gloátelor pŏvatiutori avend, asupr'a hŏlmurilor celor de la cetáté Deltïi vrajmáş razboiu rîdïcára si fora véste, cu mári huete si de naprásna, cu mári buhnete, asupra-le pohărnindu-se, se resturnára.

Iára pricin'a acestïi straşnice radïcari si fora mila faremari erà aciast'a : Muntii cu holmurile intre sïne, pentru greutáté, cáré de la stïnci si de la copáci trag, se jeluira, si de pohoïr'a, cáré in cârca poárta, unul cotra altul se olecaira, si fiete carile cotra de aproápele seu intr'acest'a chip dise:—Pene cand, frátilor, stïnc'a, piátra sáca, si plopul, chiparísul si páltïnul, copáci fora roáda, in cápul nostru suindu-se, pe spáte-ne urcandu-se, vervurile si créscetele ne vor acoperì ? si pene cand ei inaltindu-se si marindu-se, cà cum in vre o sáma n'am fì, ne vor ocarî si batjocurì? [«Ca certáré cu toiáge intr'ascuns, de cat ocár'a «si batjocur'a in aretáre, mai de sufferit éste»]. De cáre lucru cu

totii intr'un gand si intr'o inima a ne impreunà, cu mic si cu máre intr'un cuvent si intr'un giurament a ne legà trebue, si lucru, cárile alta dáta in politïi'a noastra nu s'au mai vediut, sa facem; adeca, cu a noástra resturnáre, a mendrilor si trufásilor cé de seversit prapadïre si razsïpire sa aducem; [«Ca «toáta moárté, din fire aspra si amára éste, cáré numai cu vidéré «razsïpii nepriiátïnului mai placuta si mai indulcita a fì se páre»]; deci unde ne sint radecinele, acolo vervurile, si unde vervurile, acolò radecinele sa ne mutam, ca intr'acest'a chip toáta stanc'a groása si pietroása, si tot copáciul crangos si frundieros supt noi và remané, si asié precum pururé de cat noi mai mici, si precum noi i-am hranit si i-am crescut, in bráçĕ i-am purtát si la sïn i-am aplecát, si precum pene intr'atat'a in sáma a nu ne bagà si in toáta hul'a si ocár'a a ne luà nu li s'au cadiut, vor cunoásce. [«Ca calcâiul peste cap a se inaltià, si piciorul ma«cára ca cinci dégete áre, inse slujb'a manii a apucà nu se «cáde»].

Asié muntii de odáta cu cuventul si lucrul plinira; coci, pre toáta moviliti'a cu sïne tragênd, toáte holmurile si délurile dupo cei siéple voevodi urmà; cárii, cu totii de odáta clatïndu-se si din temelie cutremurându-se, unii peste altii se pohârnira, de a caror'a huet toáte márginele lumii se rezsunára si se inspaimentára.

Pre acéi'a vréme adunarile in vivornitia intr'aciast'a la locul pomenit aflandu-se si éle impreuna cu muntii nu puçintéle patira si nu puçina paguba si scadére avura; mai vêrtos ca maestriile, látiurile si cursele, cárile pentru venáré Inorogului intïnsése, toáte din temeiu se rupsése si nici de o tréba spre acéi'a slujba se intorsése; [«Ca muntii pravelindu-se, cei ce prin munti «lŏcuitori, si vásul innecandu-se, cei ce pre máre sint ca«letori, fora primejdïi'a vietii si piiárderé dobendii a fì nu «pot»].

Iára, intre tulburarile muntilor, Inorogul, la campii lŏcásiului seu, lin si fora grija viáti'a-si petrecé, si cé mai de pre urma la

ce và esì, in tot chipul a adulmecà se nevoià, pene cand dupo a muntilor asupr'a stïncelor si a copácilor resturnáre, precum biruinti'a la munti sa fie remas intieliáse si toáta stanc'a si copáciul de la Delt'a o parte sa se fie zdrumicát, iára o parte, dupo sïne tereind, in robie sa fie luát. Asijderé precum tot dobitocul si zburatoáré intre stïnci si intre nuôri lŏcuitoáre se aflà, in robii'a celor siépte voevodi sa fie cadiut si de la locul seu sa'i fie mutát se insciintiá.

Acéslé asié, iára Filul, (cárile pre táina la cetáté Deltïi sa se fie dus mai de nainte s'au pomenit), dupo ce lucrul impotriva ispravit vediù, cotra Inorog a nezuì sïli. Filul nu cu bun gand asupr'a Inorogului la adunari se dusése; [«Inse ochiul ceresc «toáte véde, si cumpen'a nevediuta toáte indreptáte si fora filoprosopie cumpenésce»]; iára la inturnáre singur de ascunsul inimii sále vĕdïndu-se si de gresitul seu gand asupr'a Inorogului caindu-se, in gur'a máre marturisĭ, [«Ca tot priiátïnul din «dobend'a aurului aflát, de cat cel cu legatur'a firii impreunát, «mai de gios si mai cu prepus éste»].

Iára dupo ce adunarile cu multa nenorocire in robie cadiura si la locul celor siépte munti, in válé, cáré Grumázii Boului se chiáma, adusi fura, Inorogul lucrul din cápet, iára Filul din coáda a apucà ispitïra; Inorogul pricin'a dintei, iára Filul fápt'a pricinii cautà, Inorogul monárhii'a pásïrilor, iára Filul epitropii'a Strutocámilii a rázsïpì se nevoià; inse Filul puçinéle ispitïnd, precum anco funé noáa si cu nevoe a se rumpe a fi cunoscù, de cáre lucru mai mult in desiert a se ostenì se parasï. Inorogul toata reutáté in cápul pásïrilor si tot pricázul in glásul si syllogbismul Corbului cunoscênd, pentru amurtiál'a otieros glásului lui léc sa afle, pre la toti vrajitorii si doftorii vremii acei'a cercà, si acmù si doftorul cel bun gasïse si lécul nemerise; [«Numai «unde ceriul nu se pléca, pamentul in zadár se radïca, si cand «nuòrii umediál'a in ploi nu-'si slobod, in desiert sámena, cel'a «ce sámena»], in cáre chip si a Inorogului ostenintia esì, de vréme ce norocul slujind, viclesiugul Corbului in sprijiniála si

reutátéi in feréla se aretá; si chipurile vrajitorilor schimbandu-se, Inorogul, de tot inceputul apucát, intr'alta vréme a'l seversì si cu alt mijloc a'l plinì s'au lasát, precum la locul seu se và pomenì.

Intr'acéiási vréme si Vidr'a sosïnd, spre innadusiál'a a tuturor jigániilor nu puçine fumuri slobodì; si acmù toáte dobitoácele pretiul a'si taià si din robie a scapà nevoindu-se, Vidr'a, cu ale sále in dïvuri in chipuri amestecaturi, pretiul indoit le adáose, atat'a cat pásïrilor nu numai pénele, si dobitoácelor nu numai perii, ce si tuléele li s'au jepuit si pieile de pre cárne li s'au belit. Asié Vidr'a, cà un vent in trestïi lovind, din toáte si in toáte partile ii plecá si ii induplecá, inse in sfersit cevà vrédnic de láuda neispravind, in gârlele ápelor spre aciuáre se duse.

Iára robimé dobitoácelor toáta, prin fél de fél de templari si dupo multe si nenumeráte de templari si zbuciumari, pretiul dandu-si si precum li se paré lucrurile asiedindu-si si oáre cum dupo voi'a lor tocmindu-si, de la cei siépte voevodi ertáre isi luára si la locurile sále sa se duca se sculára. In urma pe Rîs, pe Dulaii ciobanesci, pe Coteii de cása si pe Hameleon lasïnd, cà de napoile lor pazind, pentru venatoáré látiurilor si a tuturor maestriilor, cárile de iznoáva asupr'a Inorogului intïnsése, aminte sa le fie, le poruncira. Asijderé impotriv'a lucrurilor sále cevasi de s'ar templà, cum mai curend scire sa le dé, cà dupo cuventul si giuramentul, cárile mai de nainte cu viclesiug pusése, cu totii impreuna de mai máre goána si venatoáre sa se gatïásca.

In vrémé esirii lor de la Grumázii Boului cu hrismosul, carile anco de demult Camilo-pardalul le talcuise, si coád'a Paunului cotra coárnele Boului aflàse, si pre Camíla cu dins'a frumos impodobise; sa fie vediut cinevà lucru de ciudésa si preste toáta ciud'a mai ciudát si mai minunát, ca la esiré lor de la cei siépte munti, ciud'a nevediuta (si precum se dice dicĕtoáré) neaudita, cu coáda in vervul cápului Camíl'a erà; iára la intráré la locul

lor vestïta dicĕtoáré se pliniià, cáré dice : Máre ciuda duc in cár, mai máre và fi dác'om sosï. Toti erà cum erà, iára toáta minuné si ciudésé in Camila se cuprindé; [«Ca precum soárele cu a sà «lumina toáte stélele acopere si nevediute le fáce, asié pásïré «dobitocita si vit'a paserita pre toáte de mascarà coversiià»]; coci la Camila, in loc de peri si de flori, cu péne rosïi o imbracáse, lùnga cárile áripi négre cà de Corb alaturáse; la grumazii Camilei cel cohâiát cápul Boului cel buôrát prepusése; coád'a Paunului, cé rotáta, nu despre sápa, dupo obicéiul a tuturor dobitoácele, ce in loc de cercel alaturé cu cápul in sus o rîdïcáse si de cornul cel drept lipind'o o legáse. [«Ca unde vapsál'a gálbena dégetele vapsésce, acolò la Camile coárne, áripi si péne «odraslésce»].

Asié dára jigániile si dobitoácele toáte, urmand Strutocámilii, la salásiul monárhiii sále sosïra, unde pe Strutocámila in obiciuitul sioprond bagand, pilituri de fier, cu prund amestecáte, in loc de ospeţ, inainte'i versára. cu cárile mai mult se mancà, de cat mancà, si mai mult cortiià, de cat mistuià. Iára alálte de singe nevinováte *) versatoáre jigánii, fiete cáré trunchiu de meserniţia si pravalie de cárne deschisése, in toáte partile giunghind, zugrumand, taind, despoind, aruncand, impartind si nici de grása in sáma bagand, nici de vitïoána cevaş mila avend; [«Ca unde jigánii'a oile pazésce, acolò ciobánul, iárba «pascênd, in loc de lana, cu gerul se invésce»], atat'a cat tot dobitocul suppus la cé de seversit a peririi primejdïe sosîse.

Tot ochiul, ce le priviià, cu lácremi de singe le tânguià; intre dinsele undevà glás de bucurie sau viers de veselie, nu se simtiià, fora numai raget, muget, obide, suspine, vaetaturi si olecaituri in toáte partile si in toáte coltiurile se audiià.

Camíl'a sarác'a, de chipu-si se mirà, de áripi si de péne oáre

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie : *nevinovat.*

cum marindu-se se cani *) imflà, apoi, de séte si de foáme si de alte nevoi si becisnicii, cu jéle si nemangaiáta se vaerà. Cotra aciast'a stapan' se stapaniià, de-asupr'a se suppuné, cu glás se amutiià, cu man' se ciuntiià, cu picioáre se ologiià, cu ochi se orbiià si anco cu duh se innadusiià si cu sufletul in coş in toáte ciásurile se omorîià. [« Ca pre cat in viátia moárté, a-«tat'a in putére slabiciuné lucréza; inse cu atat'a moárté de cat «slabiciuné mai fericita, coci ce ià odáta, nici a mai dà, nici a «mai luà alta dáta poáte; iára in slabiciune necázurile, cà otáv'a «in primavára, odraslesc si fél de fél de chipuri spre mai máre «dosáda izvodesc»]. Asié Strutocámil'a in vre o parte a se clatï de fricoása nu puté, cevà a graì de proásta nu sciè, pentru cáre lucru din gur'a ei alta cevà nu se audiià, fora numai bolbaitur'a, cáré de la mosii si stramosii sei invetiáse, si prin glásul fora articule din piept si din gûrtán acésté ii clocotïià : r. r. r. a. a. a. c. c. c. o. o. o. v. v. v. a. a. a., pre cárile, mai pre urma, iárasi Lupul filosofind intr'acest'a chip li-au talcuit : reu, reu, reu, ah, ah, ah, cápul, cápul, cápul, oh, oh, oh, vái, vái, vái.

Pre aciast'a vréme si Vulpé piiálé blanárilor si cárné cioárêlor isi déde, coci nici pamentul in sïne o priimì, nici aerul, de cat erà uscáta, a o mai zbicì putù, si asié si ea plát'a viclesiugului prapedenie si peire de naprásna a fì cunoscù. [« Ca a viclesiugu-«lui semintie vár'a se sámena dulci, si iárn'a resár amára, a ca-«ror'a poáma antei indulcesc, apoi cu nesufferita amarîme otra-«vesc »].

Pásïrile dára si dobitoácele toáte, acmù lucrurile-si dupo cuventu-si si poft'a-si ispravite si deplin tocmite a fì parendu-li-se, a omoniii si legaturii cuprindere, si a monársilor sei vécïnica si neprepusa stapanire cu zápise, cu urice si cu hrisovuluri a intarì si a adeverì socotîra; deci hirográful cu a tuturol iscalitu-

*) Credemu co trebuia indreptatu : *cam.*

rile de obşte, pre cárile monárhilor sei dédera, intr'acest'a chip erà:

Adeca noi pásīrile vezduhului si dobitoácele pamentului, cu aciasta a noastra de obşte scrisoáre, scriem si marturisïm, precum de nime sïliti, nici asupriti, ce dintr'a noástra buna voe gand bun am gandīt, sfát adeverát am sfatuit si lucru de cinste cu cuviintia si spre folosul de obşte am inceput, am seversit si cu iscaliturile noástre l'am intarit, cà de astadi inainte cu totii noi, veri zburatoáre, veri pre pament mergĕtoáre ar fì, intr'o inima si intr'o invointia supt doáe monárhii a doi monárhi, a inaltiátului Vulturului ádeca si a pré putīnciosului Leului, suppusi si aciuáti sa fim. Asijderé epitropii si in toáte putérnicii acestor slavite imperatii otcârmuitori, Corbul ádecate si Strutocámilon, ori ce ni-ar poruncì si ori ce ni-ar invatià, fora de nici o ingaimála si fora léc de cârcniála, ascultatori si urmatori sa ne aretam.

Dupo aciast'a intr'o právila si in uniré legiurilor (deosebi de obicéile locului) sa ne aflam, a tot priiátīnul priiátïn, si a tot nepriiátīnul nepriiátïn de obşte sa priim, sau sa nu priim; greul si nevoi'a unul altui'a sa purtam, in toáta evtyhii'a si dïstyhii'a továrasi nedespartiti si neindoiti sa ne tinem; nici cum a vremilor, a lucrurilor si a têmplarilor profasïn, sau alt chip de feriála si de siuvaiála sa punem, ce ori ce ar fì si s'ar têmplà, cu sfátul de obşte, pentru folossul de obşte, sa aretam, sa dicem si sa fácem.

Asijderé cu straşnic si in véci statatoriu giurament pre nume si viáti'a a márilor imperáti ne giuram, si pre cinsté monárhïilor noástre cuvent dam, cà ori cine vre odaneoára impotrivnic, neascultatoriu, sau viclén epitropilor imperátilor nostri milostïvi s'ar aflà, din ciát'a, némul, cinsté si adunáré noástra afára sa'l scoátem, si obştïi nepriiátïn, legiurilor eretïc si právilelor calcatoriu s'al cunoáscem, si pene cand a noástra si a lui viátia intre muritori s'ar tavelì, ochiul závistïii, man'a isbbendïi si inim'a vrajmasiii de asupr'a unui'a cà acelui'a sa nu radïcam, ce pu-

ruré gonit si izgonit din çircalămul unirii noástre avendu'l, toáta ur'a vrajmasiii, nu numai in lucruri, in bucáte si in avutiei sa se opriasca, ce asiési pene la curmáré dilelor si vietii lungindu-se sa se latiásca atat'a, cat din betran pene la tener si din sugáriu pene la golăş milostïvindu-ne sa nu dojenim, si de la ac pene la aça cu avutie, cu ném, cu sïmentiie in práv si pulbere a'l intoárce sa sïlim ; [«Ca precum vrajmasii'a véche adùnci radecini «sloboáde, asié si izbend'a in ném si semintii sa latiésce»].

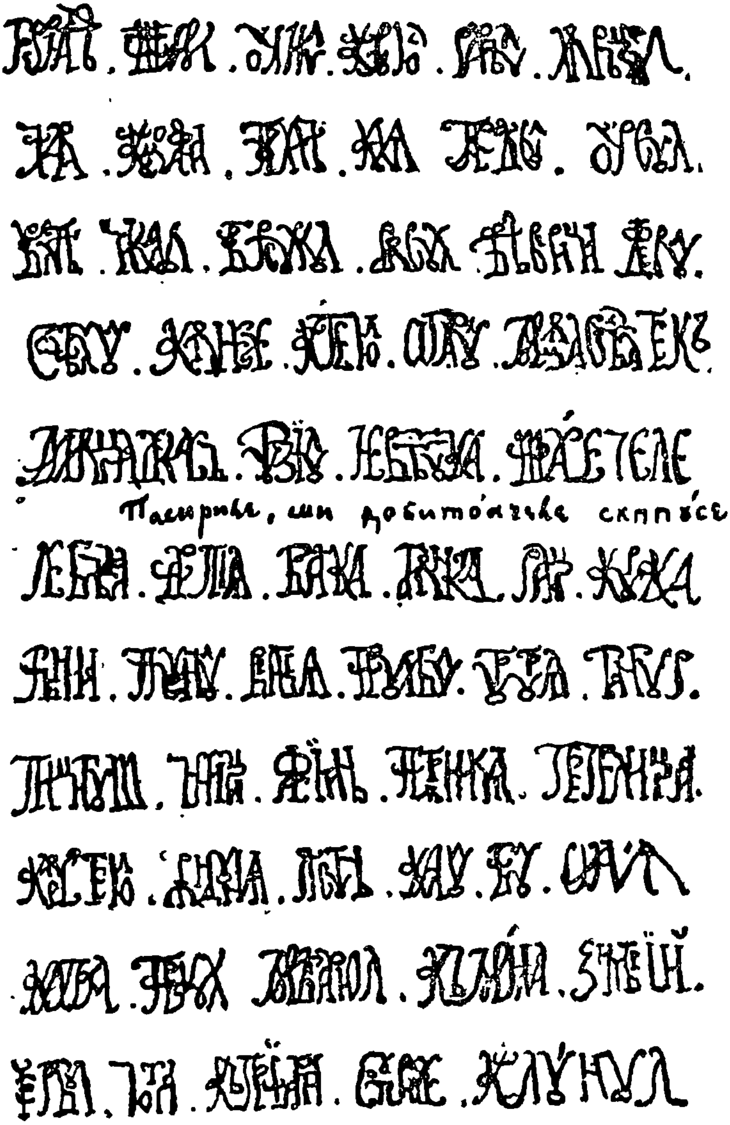
Asijderé pentru trii de moárte nepriiátïni tuturor mai cu dédins in scire sa fie si in pomenire din rod si rod sa tiie, (adeca pentru Inorog, Filul si Vidr'a, cárii pururé neinduplecáti in reutáte si neobosïti in vrájbe s'au aretát), cà toáta pásïré iute la zburát, toáta jigánii'a répede la alergát si toáta dihánii'a ascutita la adulmecát, pururé gát'a si fora préget sa fie, pene cand sau in sïlţe, sau curse, sau in colti, sau in unghii reii reu vor cadé, si cé ce li se cádé pláta-'si vor luà, de vréme ce aceste aévé nepriiátïni si vrajmási obştïi s'au purtát, imperátilor nesuppusi si poroncilor neascultatori s'au aflát.

Ancosile cu totii dicem si adeverim si din tot sufletul si inim'a fagaduim, cà toáte cápitulurile si punturile, (pre cárile imperátii noştri milostïvi de la noi au poftït), in véci neclatïte, nebetejite si nesmintïte sa le pazim; si iárasile invoim si poftïm, cà pre epitropul ce avem, (cárile chipul si icoán'a imperátului nostru poárta), in viátia neschimbát si nemutát stapan sa'l avem si sa'l tinem ; iára dupo a lor viátia, ori pre cárile din odráslele lor cerescul Vultur si Leu in scáunul parintilor sei ar pune, pre acel'a urmatoriu si moştenitoriu epitropiii cu toáta invointi'a sa'l priimim, cà in véci de véci sementii'a lor din thronul stapanirii sa nu lipsásca, ce cat lun'a sa traiásca si cat soárele sa, cu fericire, vietiuiásca. Fie, fie, fie !

Pentru dára mai buna credïnti'a si deplin adeverinti'a, plecát hirográful nostru la právul prágului si la scauiásiul tálpelor a milostïvilor noştri imperáti am pus.

Datu-s'au in anul monárhiii pásirilor 29,000; iára a monárhiii jigániilor 30,100; in anul epitropiii Corbului 1500; iára a epitropiii Strutocámilii 100.

Cotio fán'a uricariul de omĕt pis.

BREHNACĔ, SIOIMUL, ULIUL, CORUIUL, RARĔUL, HÂRĔTIUL, CIOÁRA, COTIOFÁNA, PUHÁCĔ, CÁI'A, PARDOSUL, URSUL, VULPĔ, CIACÁLUL, BURSUCUL, RÎSUL, VĔVERITI'A, JDERUL, SOBOLUL, CÂNELE, COTEIUL, OGÁRUL, MÂTI'A SELBÁTECA, MÂTI'A DE CÁSA, GUZIUL, NEVĂSTUIC'A, SIOÁRECELE.

Pásïrile si dobitoácele suppuse.

LEBĔD'A, DROPII'A, VAC'A, GÂNSC'A, RATI'A, CURC'A, GAIN'A, PAUNUL, VRABII'A, PORUMBUL, TURTURI'A, GANGUR, PIŢIGUŞ, CINTÌTI'A, FASIANŬ, POTÊRNICHI'A, PREPELITI'A, CRÂSTEIUL, RÂNDUNI'A, LOSTUNŬ, CALUL, BOUL, OÁI'A, CAPR'A, PORCUL, MAGÁRIUL, CAMIL'A, ZIMBRII, CERBUL, CIUT'A, CAPRIOÁR'A, EPURELĔ, COLUNUL,

si alálte pásïri, dobitoáce si jiganiii, cate in ceriu sus si pre pament gios ne aflam, pre aciast'a ne legam, ne giuram si céle scirse priimim si adeverim.

Hirográful acest'a daca prin referendáriul Elcovánul la man'a imperátilor cu máre cinste si plecaciune il trimásera, imperátii hrisovulul la adunari trimásera, cárile intr'acest'a chip se citïià :

Iõ Vulturul si Leul, monársii vezduhului si a pamentului, si intr'acéste doáe stïhii a tuturor lŏcuitoárelor pásïri si dobitoáce, aftocrátori si obladuitori, zburatoárelor pene preste nuôri si mergĕtoárelor pene preste márginile pamentului in scire fácem, ca umilinti'a imperatescii noástre inimi vrend si invoind, cà céle pene acmù intre inaltiátele noástre impotrivnice vrájbe sa se impáce, toáte tulburarile in lìneşte a se prefáce, si pentru cà fiete cárile hotárale sále sa'si cunoásca, si suppusii fora nici o scándala sa'si deosebásca; asijderé cà cu totii intr'o unire de drágoste adeveráta si intr'o inima de tot viclesiugul neimáta sa se alcatuiásca, prin luminátele noástre scrisori si de cat ventul mái répedii noştri alergatori, tuturor celor'a ce a scì li se cadé, in scire am dát si prin strášnic'a noástra porunca i-am chemát si la locul orânduit la adunáré de obşte i-am adunát; caror'a aretandu-le, ca precum cloşc'a puisiorii sei, asié nebiruit'a noástra putére, cine-si pre al seu supt aciuáré si ocrotïré aripilor sále a aciuà si a ocrotï và si poftésce, cà nu cumvà de acmù inainte cinevà din nepriiátïni spre dinsii man'a strîmbatatii a intïnde, si cu ochiul viclesiugului a le cautà sa poáta, sau a puté a gandï sa indraznésca.

Asié dára cu totii, bun'a imperatésc'a noástra vrere vedind si spre cel de obşte folos a fì pricepênd, poruncii noástre s'au plecát si inainté féçii tot genunchiul s'au inchinát; de cáre lucru si nemesurát'a noástra milosïrdïe, din scáunul inaltimei sále plecandu-se si spre umilinti'a lor milostïvindu-se, din rostul

monárhicesc dicem, si dis'a cu imperatescul hrysovul intarim si adeverim, cà pre toti in toáta drágosté si priinti'a sa'i avem, si cinesi dupo a sà stepĕna si mesùra in cinste si cuviintia sa'i tinem. Asijderé de tot impotrivnicul si pizmásiul cu nebiruit'a noástra putére sa'i aperam si pre duşmánii lor de la dinsii depárte sa'i gonim si sa'i izgonim; ales si mai vêrtos pre unii, cárii si poruncilor noástre, cà nisce obráznici indraznesc, neascultatori si suppusilor noştri bĕntuitori si publecai rascolitori aévé s'au vediut si s'au aretát; pre unii dara cà acei'a dicem si poruncim cà in scurta viáti'a lor lumináta fáç'a noastra sa nu váda, nici vre odaneoára ei, sau sementii'a lor, intre senátorii noştri sa incápa, nici vre unii stepene de cinste in véci sa se invredniciásca, ce pururé in imperatésc'a noástra de nescapáta urgie aflandu-se, ascutit'a si netêmpit'a spáta gonindu-i si intírindu-i, sa nu se lenésca; inse acéste despre máre mil'a noástra ferite vor fì, pene cand si suppusii noştri dreptáté, omoni'a si credïnti'a cotra noi nebetejita vor pazì fora préget si fora cârtéla spre toáte poruncile noástre vor sïrguì, si céle de pre án dari fora remasitia si zatïcniála la camarile slavii noástre dand, dátorii'a tieraniásca dupo obicéiul vechiu vor platï.

Asijderé dicem si poruncim, cà ponturile si capitulurile, cárile anco la adunáré dintei s'au legát si s'au asiediát, nesmintïte, neclatïte si neviclenite tiindu-le, in véci ei si urmatorii lor asié sa amble, cat in ceva-si si cat-vasi macár cum lin'a si odihnit'a noástra voe sa nu scârbásca, nici singur siie cu lenevіré sau cu indrazniré, ura si urgie asupra sa'si aduca.

Asié dára alor noástre monarhicescii porunci ascultatorilor si in tot chipul drept slujitorilor mila si cautáre, cinste si imbunatatimáre Blagoutrobn'a noástra imperatie fagaduiásce, iára intr'alt chip celui'a ce ar gandï, ar dice si ar lucrà, prád'a cásïi, saracii'a avutiii, izgnáni'a mosiii si in cé mai de pre urma romfe'a, sábii'a dintr'ambe partile ascutita, intre trup si intre cápu'i despartitoáre, de grábnica si ocarîta moárte aducĕtoáre, plát'a si izbend'a ii và fì,

Aciast'a scriem si intr'alt chip nu va fì.

Dátu-s'au in anul monarhiii Vultúrului 29,000, iára in anul monarhiii Leului 30,100; in anul epitropiii Corbului 1500, iára a epitropiii Strutocámilei 100.

VULTURUL MONARH, *LEUL MONARH.*

Lebĕd'a *vel* logofet, povelil. Boul *vel* logofet, povelil.
Cotiofán'a uricár pis.

Ponturile si capitulurile imperatesci :

1. Corbul in véci si semintii'a lui peste véci epitrop imperatiii Vulturului sa fie. Toáta pásïré Domn si stapanitoriu sa'l cunoásca si intr'insele putére sloboda a legà si a dezlegà, a omorî si a ertà sa áiba.

2. Strutocámil'a in véci si sementii'a lui (avend de nu và avé, si neavend de và avé) peste véci epitrop imperatiii Leului sa fie. Tot dobitocul si jigánii'a Domn si stapanitoriu sa'l tiie, in cárile a legà, a dezlegà, a omorî, a ertà putére sloboda sa áiba.

3. Syllogismul Corbului facut in *Barbar'a* in véci neclatït si nedïeresït sa remae. Asijderé fálnica filosofi'a Lupului in scoál'a dobitoácelor sa nu se profesásca, nici ale lui talcuiri si exighises sa se citésca, ce in locul filosofiii canesci de batgiocura sa se aiba

4. Cu Filul si cu Inorogul cinevà din jiganii prietesiug, cuvent, correspondentie veri aévé, veri pre táina, din gura sau *din scrisori si in tot alt chipul* macár cum sa nu aiba; nici rudenie cu dinsii sa fáca, nici precum rude unul altui'a sint sa se respundía, ce cu totii vrajmási si de moárte nepriiátïni sa'i cunoásca si prin toáta vrémé de goána si de venatoáre sa nu se parasásca, pene cand cé cadiuta si de pre urma pláta, sau cu moárte cumplita sau cu viátia necajita 'si-or dà.

5. Vidr'a din tr'ambe stïhiile gonita si dintr'amendoáe monarhiile izgonita sa fie, si cine intr'alt chip ar socotï, cu moárté sa platésca.

6. Lupul din bârlogul seu afára a esì (fora numai pentru hrán'a) vrédnic si slobod sa nu fie, si cu Ciacálul impreunari si voroáve sa nu áiba.

7. Pásïrile cu dobitoácele cuscrie si rudenie a fáce dintr'ambe partile neaperáte si neoprite sa fie, si anco cotra aciast'a unii pre altii pre cat vor puté a indemnà nevoitori si sïlitori sa fie, cà intr'acest'a chip mai multa drágoste si prietesiug intre dinsii sa se latiásca.

8. Pásïrile intr'agiutoriu Strutocámilei, si dobitoácele intr'agiutoriu Corbului (cand despre nepriiátïnii obştïi vre o tulburáre sau amestecáre s'ar templà) fora prèget si impotrivire sa fie.

9. La toáta cheltuiál'a, cáré cu a nepriiátïnilor pricina a vinì s'ar têmplà, pásïrile doáe parti, iára dobitoácele o párte sa dé. Si Dulaii de cása, cu Coteii si cu Rîsul impreuna, (cárii pentru strájé muntilor s'au ales) toáte strîmptorile muntilor cuprindind, cárile ce ar sïmtì, unul cotra altul scire sa dé, cà intr'acest'a chip si páz'a mai buna sa fie, si venatoáré fora gonási sa nu remae.

10. Darile de pre án, de buna voe, fora lipsa si fora bănát strîngêndu-le sa le numere, cumpeniásca, in pungi bagându-le sa le lége si sa le pecetluiásca, si asié prin mijlocitori credïnciosi la camarile Şlavii noástre fora smintéla sa le trimátia.

Acéstĕ toáte cine intr'alt chip ar gandï, ar socotï, ar vorovì, sau vre un'a cat de mica din orânduiál'a si asiedimentul, ce s'au pus, ar smintï, pene la trii némuri a cásai práda, a mosiilor pusteire, a avutii la camarile imperatesci luáre si in cé mai pre urma groznica si cumplita moárte sa scie.

Asié dára zápisul suppusilor, uricul imperátilor si ponturile legaturilor intr'acest'a chip alcatuindu-se si asïedindu-se si cu totii acmù de lucrul ispravit veselindu-se, fiete cáre monarh sfétnicilor, senátorilor si suppusilor sei cinste si mása máre sa gatïásca poruncira. [«Ca dupo izbend'a voii, izbend'a limárghiii pururé «urmáza, si galciáv'a impacáta, in bucáte si vin sa sloboáde»]. Dupo imperatésc'a porunca toáte se gatára; fél de féluri de mancari, in dïvuri in chipuri de beuturi pre mése se asiediára, fiete cárile dupo cinsté si stepĕn'a sà, la deosebite mése, cineş dupo némul si féliul seu, se orânduira; [«Ca chipul antei a tru«fiii in procatherdïi'a mései se zugravésce, si toáta mendrii'a in «scáunul cel mai de sus se seversiésce»]; iára la más'a, la cáré singuri imperátii se ospetà, altor'a loc de siediut nu aretà, fora numai Corbului si Strutocámilii, cárii pentru slujb'a epitropiii ce purtà, de cat toáte dihániile lumii mai in cinste se avé; cotra acesté pre Brehnáce si pe Pardos adaogé, cà cum dintr'altii mai alesi si dupo epitropi al doilé ar fì.

Ei intr'acest'a chip la veselii'a ospetiului asiedindu-se si in tot féliul de dezmierdari desfatandu-se, si acmù paghárele pre mása ades primblandu-se, cineş pre monárhul seu cu nespuse láude si coláchii in ceriuri inaltià, [«Ca vinul in stomáh intrand, ábu«rul la cáp trimite, si áburul vinului in cáp invaluindu-se, gan«durile acoperite si cuvintele negandïte la ivála scoáte»]; si acmù la céle mai din luntru a voroávelor pozvolenie intrand, cine de vitéz, cine de credïncios, cine de vêrtos se laudà; asijderé cine credïnti'a si priinti'a sà, cine viclesiugul si vrajmasii'a altui'a cu desfatáte si cu vinul impiedecáte voroáve aretà.

Acéstĕ anco ei bolbaind, si stropii vinului din gur'a unui'a in obrázul altui'a sarind, iáta de naprásna si fora véste toáte

turmele si némurile a tuturor muscelor, la mása nechemáte si la ospeţ neimbiiáte, a vinì si fora nici o sïásala a se ospetà vediura. Ca precum mai de nainte s'au pomenit, in noápté, cáré Ciacá-lul, de dupo gárdul prĕsacii, sfátul albinelor si a viespilor audise, si a do'a di viind, Lupului si Vulpii povestïse, a do'a di viespile toáte pre gargauni, pre tauni, pre tintiári si pre alte céte de musce si de musitie indemnand, la albine s'au adunát, si fiete cáré de véstè cáré audise povestïnd, adeca precum Vulturul tuturor zburatoárelor monarh sa se fie ales, si hirográfi de la toti sa fie cersiut si sa fie si luát, au intieles; cáre lucru tot némul muscelor pre sïne, nu mai puçin de cat pásïrile, zburatoáre sciind : Sculáti fráti !- intre sïne disera,- si ori unde acéle adunari vom puté aflà, acolé a noástra elefterie a cunoásce sa le fácem, cà alta dáta sa priciápa, [« Ca nu toáta pásïré zbu-« ratoáre se mananca, nici tot márile pre cel mai mic stapanésce, « nici toáta pofl'a din parére nascuta se plinésce »].

Némul dára muscelor, precum s'au dis, tot intr'un suflet si intr'o inima sculandu-se, si mai mult cu focul inimii, de cat cu arípile zburand si ducêndu-se, pre toáte zburatoárele si mĕrgĕtoárele la' pomenitul ospeţ aflára; cárile, mai mult de mânie de cat de foáme, in bucátele streine si in agonisït'a altor'a, cà focul in páe si cà scântéi'a in iárb'a pucioása, intrára.

Aciast'a toti sfétnicii si senátorii din ambe partile vedind, in mieráre si ciudésa cà aciast'a stà, si ce poáte fì aciast'a, din cáp, din umere si din ochi sémne facêndu-si, mutiésce intrebà. Toti de toti intrebà, si cel ce sa respundia nu erà.

Albinele, viespile, muscile si alálte gloáte nici cum cevà uitandu-se, cà la bucátele si mésele sále, fora nici o grija, mancà, impraştïià si de pre mása gios la furnici aruncà, coci si furnicile, de acésté oblicind, dupo alálte musce urmára, dicênd, precum párté zburatoárelor sint, de vréme ce cà pásïrile se oáa si cu vréme aripi, cà muscele si cà alalte lighioi zburatoáre, fac.

Iára Vulturul si Leul de mânie, cà besic'a de vent, se implura, unul piui, altul racnì, si fiete cárile cételor si bulúcurilor sále de razboiu si de batáe sa se gatïásca cu urgie poruncira; si: — Nici unul din talharii in sáma nebagatori sa nu scápe! — strigà. — Cine sunt acesté, cárii de straşnice chipurile impera tesci a se sïï n'au invetiát? Cárii sint acéste ce de fric'a grozniciii noástre nu s'au cutremurát? Au éste cinevà supt soare, a carui'a nesciutorii a se rusinà ochii de straluminárė slavii noástre sa nu se têmpásca? Au este, din fáç'a pamentului pene in çîrcalámul lunii, duh cà acel'a, cárile gand impotrivnic spre nebiruit'a noástra putére sa pue? Cum mai curend dára in unghii sa'i farmáti, in colti sa'i zdrumicáti, in labe sa'i spintïcáti si cu lutul si tiĕrn'a sa'i amestecáti, si cà právul si pulberé in vent sa'i aruncáti.

Dupo a imperátilor porunca cu totii indáta de mása si veselie se lasára, si de arme si de razboiu se apucára. [«Ca precum «dupo rascoále lineşté cu veseliile, asié dupo veselii, armele si «galcevile adése urmáza»]. Toáta jigánii'a cumplita coltii isi tociià, si toáta pásiré rumpĕtoáre pintenii isi ascutiià. Cucoárale cu buciunele buciumà; Lebedele cantecul cel de pre urma a mortii cantà; Paunii de reutáté, ce vidé, in gur'a máre si cu jéle se vaetà; Sioimii cà hatmánii, Uleii cà serdárii, Coruii cà capitánii pe din ainté gloátelor si a bulúcurilor se primblà; Pupaz'a cà ciausii la aláiu ii asiedià; Caile din fluere siuerà; Brehnacile inált pentru páz'a strajilor se inaltià; Vulturul, de-asupr'a tuturor imperatésce, célé trebuitoáre slujitorilor porunciià, cárii in arip'a drépta si in arip'a stanga de razboiu se sicuià. Intr'acestaş chip si jiganiile pre pament, cinesi la polcul si la ciát'a sà oranduindu-se, la meidïánul batail cu mare dârjie esira.

Iára dupo ce Puhácele din puşcile céle mári si Cucuváele din céle mici semnul razboiului dédera, indáta sunet, buhnet, trasnete, plesnete, vâjiituri si duduituri preste tot locul se rezsunára; ca iuti aripile Vulturilor, Brehnicilor, Rarăilor, Sioimilor, Uleilor si a Coruilor, cu máre vâjiituri áerul despicà; Lei, Ursii,

Pardosii, Dulaii, Ogárîi si Coteii, cu unghile tiĕrn'a aruncand, pulberé in ceriu spulberà, si cu neguri in práv luminoáse rádiele soárelui astupà.

Manie cà aciast'a versára, vrajmasiie cà aciast'a aretára, gatïre cà aciast'a fácura, tunára, detunára, trasnira, plesnira, racnira, piuira si din toáte partile cu máre urgie márile acéstë jiganii asupr'a micsioárelor musculitie se rapedira ; ce precum se dice cuventul : [« Fáta muntii si nascura un sioárece »], ca pre câta groáza aretára, atat'a de batgiocura remásera. de vréme ce micsiorime albinelor, viespilor, muscelor si a tintiárilor, asupr'a marimei pasïrilor si jigániilor toáta ocár'a si batgiocur'a adusera; coci muscele cu putinti'a áripilor in sláv'a ceriului rîdïcandu-se, coltii si brâncele céle vrajmásíe a jiganiilor celor cumplite cevà de láuda a ispravì, sau in cevà a le betejì nu putura ; in aer asijderé toáte pásïrile rumpétoáre (coci alalte numai privitoáre erà), cu gréle trupurile ce purtà, si cu mári aripile ce le otcârmuià, in gios slobodindu-se si in sus rîdïcandu-se, répede rapegïuné ce facé, muscele, cu puçina clatïre si intr'o párte din cále ferire, in desiert a lovì si in zadar a esì o facé. Anco de multe ori, pentru mai máre batgiocur'a, pre spáte le incalecà, si pintre unghi si pe supt aripi slobode si fora primejdïe zburà; iára cand vre un'a dintr'insele in brânc'a a vre unii pásïri sau jiganii a cadé se templà, cum sa o strìnga si cum sa o farâme nu avé; [« Ca precum marimé la unile aretoása, iára la altele cà un « boţ greu misieloása, asié micsiorimé la unele de nemica, iára « la unele de cat marimé cu multul mai vrédnica éste»]. Iára suptirele si otravit ácul albinelor, viespilor si a gargaunilor cu cárile éle in locul sulitii si a sïgetii se intrarmà, cat de pre lesne in pálm'a pásïrii, sau in tálp'a jiganii il infigé, al carui'a cumplita duréré nu numai cat trupul le besicà, ce anco pene la inima petrundind, la ficáti le strabaté.

Si asié muscile, dupo ce in aer, pre cat vré, pre pasïri obosïià, trantorii buciumul de intornát cantà, si cu toátele de iznoáva la ospeţ si la mása se asiedià, nici cum a Leilor, sau a altor jiganii

calcaturi si stropsituri in sáma bagand; [« Ca precum orbul de « nuápte nu se grijésce, asié cel pré sláb de cel pré táre nu se « sïiásce; ca cel ce n'áre de ce se pradà de pradatoriu, cà udul « de ploáe , nu se téme »]. Deci cand jiganiile pre pament mai máre navála le dà, atuncé muscele prin nari, prin urechi, printre vine si pe supt susïori intrandu-le se aciuà; de cáre lucru nepriiátïnii nu pre atat'a luptatori, pre cat scut, cetáte si aperatori le erà; [« Ca norocul cand pre cel norocit a batgiocuri và, antei cu « a sà putére il marésce, apoi cu a altui'a slabiciune il domolésce»]; iára cand muscele de buna voe le parasïià si mai inált in aer se suià, jigániilor alta, fora numai urletul in vent si trântïtul cu curul la pament, nu le remané; coci muscele de urlete a se spariià néimvetiáte , sindïl'a lábele lor in vezduh departáte fiind, in toáta nefric'a si negrijé se aflà, si pre spinàré zburatoárelor, cà in cárête imperatesci leganandu-se se primblà. [« Intre muri- « tori de se da vre o fericire, páre mi-se, ca alt'a mai máre a « fi nu poáte, de cat, din ré pizm'a nepriiátïnului, bun sfersitul « lucrului a se têmplà; asijderé mai máre nenorocire cinevà a « pati nu poáte, de cat, din pricin'a pizmei sále, ferecire nepriiá- « tïnului a vinì, cand véde »].

Intr'acest'a chip dára jigániile si pásïrile cata-và vréme in zadăr trudite si in desiert ostenite, pene mai pre urma mai mult de necáz , de cat de truda obosïndu-se, si mai mult de mânie, de cat de ostenintia , innadusindu-se, pentru cà puçinteluş duhurile infocáte sa'si recorésca si putérile slabite sa'si odihnésca, buciumul de intors cantára, si pentru cà stomáhurile lesináte sa'si intariásca la ospeţ se asiediára, dára nice aciast'a cu vre o ticnéla a le fi putù, [« Ca precum innadusitul, fum cu na- « rile tragênd, mai reu se innadusiésce, asié odihn'a fora nŏroc, « de cat razboiul vrajmási, mai cumplita éste »], de vréme ce multimé tintiárilor si a muscelor, cárile nu numai a mésïi, ce si a tot pamentului fáça in giur impregiur acoperià, si atat'a aerul cu micile lor trupuri, cà cu un fum si práv impluse, cat jiganiile de máre ostenintia mai adése duhurile a'si tráge vrend, cu vezduhul

impreuna si micile acéle lighioi cu narile sorbiià, cárile pene la plomâi mĕrgêndu-le, mai máre innadusiála le facé; jiganiile sariià, se trântïià, suspinà. sternutà, cápul li se invêrtejiià, gréti'a li se scorniià, iára alta cevà nici procopsïià, nici isi folosïià. [«Ca «precum mânii'a násce izbend'a, asié izbend'a nedobendïta násce «dosád'a, cu cáré mânii'a singura cà cu látiul seu se zugruma»].

Pedépsa si ocára cà aciast'a le zĕmislì nebun'a mendrie, si dosáda cà aciast'a le nascù mendr'a nebunie. [«Ca de multe ori «paréré inálta si tocm'a piste nuôri rîdïcáta in fundul besnii «necunoscintii poghârnindu-se cáde, si cu cat mai cu marime se «slavésce, cu atat'a mai in prapáste pravelindu-se se ocarésce; «asijderé adése s'au vediut, ca lucrurile pré putïncioása si pré «vêrtoása pre lesne a se zdrumicà si a se faremà, anco de la «cel pré sláb si moále, precum dïamántul cu plumb se lucréza, «si cu právul seu si cu curm'a fierului taindu-se se despica, se «rujdésce si se julésce; moárté si peiré Filului Sioárecele éste, «picatur'a ploii piátr'a gaurésce, si funé de teiu cu vréme már«murile despica;' ca lucru asié de putïncios si de vêrtos supt «soáre nu éste, carui'a biruintia si infrangere sa nu se dé, anco «de unde nici gândésce, nici nedejduiásce»].

Asié dára fálnicile si trufásiele dihánii, duhurile céle inálte si infláte ce purtà, si sprancénele céle peste frunte rîdïcáte ce inaltià, cu ocár'a a toáta lumé, de tot gios le lasár'a si gândul intr'alta socotéla isi mutára.

Intre pásïri dára erà Brehnácé, cáré macár ca si ea, nu mai puçin de cat alálte, dè versátul singe nevinovát, cà de o privála pré frumoása, se veseliià si de toáta cárné proáspeta nu se otierïià, nici se scarandaviià, inse de multe ori cand sfáturile gréle se zbaté si lucrurile mári se dârmoià, de cat alálte, precum mai adése si mai de-aproápe adeverul a atïnge se vidé, si tot dé-un'a spre céle mai line si odihnite lucruri invetià si indemnà. [«Ca «la tot sfátul cand in vre o párte a se asiedià nici cum a se a«lége nu poáte, spre párté lineştïi a se plecà sfát intieleptiesc «éste»]. Precum odaneoára cotra Cucunos filosofii'a Lupului aévé

adeveriià si de sfátul, ce pentru Struţ incepuse, sa se parasásca cu toáta nevointi'a sïliiă, asijdere céle mai de pre urma, precum cevà de cinste a toáta monarhiii sa aduca nedéjde nu éste dicé.

Aciast'a pásïre dára vedind ca din párté, cáré nici nedejduià lucruri ca acésté nebiruite si nelecuite se scornira, precum cu vréme célé, de cárile grija purtà, de se vor ijdĕrî, cu cat mai réle si mai cumplite rascoále in tot trupul Publicai vor aduce, socotï; de cáre lucru acésté asié in sïne chitïndu-le si oáre cum pene a nu fì, cu ochiul sufletului cà cum acmù ar fì vedindu-le, cotra tot theátrul voroáva cà aciast'a facù:

— In lume intr'aciast'a, lucrurile têmplatoáre, cum vor vinì si cum vor cadé. nime dintre muritori deplin si cum sint cu minté a le cuprinde poáte, nici vre odaneoára cinevà radecin'a adeverului, pentru céle fiitoáre, afára din tot prepusul, cu socotél'a a atïnge s'au vediut; ce precum toáte lucrurile in lume sau fiintiesci sint, sau têmplatoresci, asié in doáe chipuri pentru dinsele a se adeverì si a se insciintià poáte. In céle têmplatoáre dára inceputul adése gresiésce, iára sfersitul sïngur pe sïne de bine sau de reu inceput se aráta si se dovedésce; de cáre lucru acelor têmplatoáre pene sfersitul nu le videm, nici de réle a le hulì, nici de bune a le laudà, fora prepus, putem; iára in céle fiintiesci, precum inceputul, asié seversitul dupo a firii urmáre, afára din tot prepusul, precum sint a le pricépe si a le giudecà indraznim si putem; ca precum in ciurul cu gáurile lárgi multime de grauntie mitïtéle punem si veşc'a ciurului din coáce si din colé bátem si zbátem, din céle multe grauntie, cárile antei si cárile mai pre urma a cadé s'ar têmplà nu scim, iára precum pene in cé de pre urma precum toáte vor cadé, fora greş scim; ca firésce toáta greuimé la mijloc trâge, si tot grauntiul mic prin gâur'a máre neoprit tréce, si asié urmáza cà ciurul zbatendu-se, grauntiele unul pre altul de-asupr'a ingreuind, spre cadére sa'l impinga, dupo acel'a altul, si altul, pene cand tot cel ce impinge, de nime neimpins, ce sïngur din greutáté firiásca, dupo altele urmand, se cádia; de

cáre lucru in lucrurile têmplatoáre cei ce cu minte intréga se slujesc, aciast'a láuda si spre bine prognostïcesc, cà ori cand cálé lineştïi s'ar aflà, drumul tulburarii cu lunecatoriu piciorul norocirii sa nu cálce, ce tot dé-un'a in caráré lineştïi si potïc'a pacii, ori cat de strîmpta ar fì, neparasït si neabatut se caletorésca; ca macár ca lucrurile la incepetura mici si pre lesne a se ispravi se ved, inse lucrul, de ce se lucréza, cresce si se marésce, cu cárile impreuna si lesnirile impiedecandu-se, nevoile se maminiáza si se ingreuiáza, si asié céle mai multe de sfersitul fericit si laudát scapandu-se, se deznedejduesc. Asijderé pricin'a pricinelor a toáte pricinile dintei privitoáre si giudecatoàre éste, cárile fora cé cadiuta plăta si resplatïre a le lasà nu poáte. [«Ca precum greuimé grauntiului de-asupr'a caderii celui de de«supt pricina au fost, asié greuimé altui'a pricina caderii celui'a, «ce cadéré celui'a-lalt au pricinit và fì»].

Asié dára lucrurile muritorilor si muritorii, ori cà grauntiele in ciur, ori cà spiçele in roáta ar fì, adeverul fora prepus éste, ca loc statatoriu si viátia credïncioása cumvà din fire nu s'au dát, nici se và dà, ce toáte sfer'a nestarii·sále sint sa incungiure si neseversit çircalámul firii sint sa impregiure, si fiete-cui de cat sïne cel mai táre éste sa se afle si pricin'a pricinatoáre, fora izbend'a pricinirii éste sa nu scápe.

Deci pene la cuventul, ce voi sa graesc voi vinì, asupr'a acestui'a lucru o pilda, cáré in dilele betranétielor méle a privì mi s'au tèmplat, ascultatori si ingaduitori sa fiti pre toti ve poftesc.

Odaneoára, pentru ghrán'a têmplandu-mi-se peste cresceturile muntilor a zburà si peste toti campai cu ochii a me primblà, intr'un musinoiu un Guziu de cu vára, cà preste iárna ghrána sa'i fie, de prin tiárini grauncéne culesése si cu multe nevoi si ostenéle in misin'a ce facuse le strînsése, si asié cu lineşte si cu odihna viáti'a tragêndu-si, o Furnica de misin'a Guziului déde, cáré un graunti rïdïcand la musinoiul seu il duse, pre cáré alálte furnici cu dobenda si práda gat'a cà aciast'a vedind'o, cu toátele dupo dins'a se luára, si dáca la cás'a bietului Guziu

agiunsera si de strînsa gramád'a grauntielor dédera, indáta a o pradà, a o incarcà si a o carà incepura.

Guziul sarácul, in vréme ca acéi'a de tot agiutorul scapát si de radecinele curechiului, ce mai de nainte stricáse, blastemát simtindu-se, din toáta nedéjdé se scapá, si cu máre foámete din falcile mortii nu scapá; iára Furnic'a, cáré antei pricin'a pradii, foámei si mai pre urma si a mortii Guziului erà, de bisiugul si bivul, cárile peste toáta iárn'a avusése, ingrasindu-se si ingrosindu-se, cu aripi cà pásïrile se intraripá si cà muscele in aer cu máre slobodienie sburá.

Iára lûnga musinoiul furnicelor, de cu primavára. in spinii, cárii acolé aproápe erà, o paseruica mititelusia cuibul a'si fáce si puii a'si scoáte se têmplá, cáré tot cu furnici mitïtéle puisiorii a'si hranì si a'i crésce erà obiciuita; coci amintrilé nici éste alte lighioi mai mári a prinde, nici puii ei a le inghitì sau a le amistuì puté.

Iára intr'o di, ce indestulita nafacà uitandu-si si a firii sále ghotáre trecêndu-si, Furnic'a cé máre si cu aripi prinsa, [«Coci si «furnic'a atuncé isi gasésce peiré, cand indobendésce arípile»], pre cáré, dupo cata-và lupta si truda biruind'o, mancáre puilor sei o duse.

Furnic'a, de primejdïi'a vietii cuprinsa si de amaraciuné ceii mai de pre urma sufláre, cu duios si misielos glás, cotra paseruica dise : — Nici tu, o lácomo, fora pláta vii remané.- Ce paseruic'a milos si jélnic cuventul ei in sáma nebagand, faremi faremiiále facênd'o, puilor o impartì.

Eu pátïm'a furnicai vedind si cuventul cel cu moárte amestecát din gura audind, cu tot dédinsul sfersitul la ce ar esì si asupr'a paseruicai izbend'a cand, si resplatïré in ce chip ar fi, cà sa cunosc a oglindï me puseiu.

Deci pásïré dáca Furnic'a omorî si puilor o impartì, indáta dupo obicéiu la camp, pentru cà alt venát ghrána puilor sa prindia, se duse.

Asié ea in camp lipsïnd, un Sioárece, pe spini urcandu-se,

cuibul cu puii paseruicai aflá, cárii, anco golási fora tulée fiind si putéré aripilor de zburát anco neavend, práda Sioárecelui se facura, pre cárii Sioárecele inecandu-i cate unul, cate unul, mancáre puilor sei ii carà ; iára cand Sioárecele, pentru cà si cel mai de pre urma puiu sa ià, se intoárse, iáta si máic'a lor din camp cu ghrán'a in gura sosï, cáré de puisiori saracita cunoscêndu-se, si pre pradatoriu anco in cuibul ei vrajmasiésce pre puiul, cárile anco cu suflet remasése, a incoltì si a ranì vedind, pentru viáti'a lui cu máre umilintia pre Sioárece a rugà incepù : — Lása'm, tïránule, pre unul! Crutia-'mi, vrajmásiule, pre acest mai mic macára; nu me lasà asié de tot arsa si infocáta; fieti mila de lacremile si tanguirile méle, nu'm piiárde toáta osteninti'a tïnerétielor, nu me despartì de toáta nedéjdé betranétielor méle! Adu'ti aminte ca si tu parinte a fii si nascëtoriu a nascuti esti! Socotésce a inimii durére, cáré máic'a pentru rodul pantecelui seu patïmésce; eu pecátul mieu cunosc si in oglind'a fora-legii méle acmù me privësc, pentru cáré astadi cé cadiuta pláta im iáu, si drépta izbend'a Furnicai intreit asupra-mi se fáce, ai carii'a, o tïcaloás'a! jélnicul glás n'am ascultát, si peste putïntiele si ghotárele firii méle trecênd, trág ce trág, si pát ce pát! Ià pild'a mé asupr'a tà, o nemilostïvule! si cu pedéps'a la mine sosïta, de cé la tïne viitoáre a scapà te invátia! Ca precum mie intreit, asié tie indiëcit pricin'a pricinelor sa nu'ti resplatésca, preste firé ei éste; si precum eu pre puii Furnicai i-am facut fora máica, asié pre mine máic'a, tu m'ai facut fora pui; asijderé precum tu pre mine máic'a, otieroása si jélnica moárté puilor miei astadi a privì m'ai facut, asié mâne sau poi-mâne, de niágra si cumplita moárté tà a se olecaì si a se saracì pre puii têi và fáce; si precum tu pre mine me desficioresci, asié altul pre puii tei và desparintì.

Acésté si altele cà acésté tïcaita paseruic'a, cu olecaioáse viersuri si cu miloáse glásuri, páminté si moarté puilor sei cu jéle cantà :

A lumii cant cu jéle cumplita viátia,
Cum se tréce si se rupe, cà cum am fì o áça.
Tener si betran, imperátul si sarácul,
Parintele si fiiul, rude ș'alalt státul,
In di ce nu gandésce moártė il inghite,
Viilor remási otravite da cutite;
Tiĕrn'a tïránul, tiĕrn'a tieránul astruca;
Izbend'a, dreptáté in ce'l afla 'l giudeca.
Unii fericiti se dic intr'a sà viátia,
Dupo moárte se cunoásce, c'au fost sloi de ghiátia.

Ce Sioárecele, nici versiuri, sici*) de viersuri in cevà induplecandu-se, nici de fierbinti lácremile si duioáse suspinurile paseruicai cevasi milostïvindu-se, si pre cel mai mic puiu omorînd, cu máre veselie la cuibul seu il duse.

Vésel acmù Sioárecele si de bisiugoása prád'a, ce dobendïse, mai indrazneț si mai sïmĕțŭ facêndu-se, mai táre a amblà, si mai fora sïála prin toti spinisiorii a se urcà incepù, socotïnd ca tot spinul cuibu-si, tot porumbreriul pui de pásïre và avé; [«Ce «precum apelpisï'a de multe ori mári vrednicii lucréza, asié «aftádï'a sïngura cu sábii'a sà cápul isi ratïáza»]. Ca intr'acé dáta o Mâtia selbáteca, pentru ghrán'a, prin spini siorecaind, sunetul ambletului Sioárecelui la urechi ii vinì, cáré dupo al seu obicéiu, mai cu dédins a se pitulà si a se sipurì incepênd, Sioárecele, cel ce sunetul facé, printre frundie zarì, si asié Mâti'a, tot de odáta si fora véste sarind, Sioárecele blastemátul toáta sarit'a isi pierdù. [«Ca cand mintile de spaima se uluesc, «atuncé si picioárele a fugì se impiiádeca, si in toáte ierbsioáre«le se invalatucesc»]. Asié Mâti'a, pre Sioárece antei in brânci, apoi in fâlci apucand, cu mormaeturi trufásie si mendre i se laudà.

Sioárecele intre céle puçine olecaituri ce facù, antei erà aciast'a : — [«Cine fáce, fáce-i-se; cine inghite unditi'a, fier de

*) Credemu co este contracțiune in locu de: *si nici.*

« corábie borésce »]; osïnd'a paseruicai m'au aflat.—Sioárecele anco bine cuvintele nu'si inchee, si Mâtii'a in oál'a stomáhului a'l fierbe, in tïgái'a máiurilor a'l prajì si in vásele mátielor a'l scoáte incepù.

Asié Mâti'a, spre venatoáré Sioárecelui cu totului tot dandu-se, ce o aşteptà nici sciià, nici se gandïià; ca intr'acé una-dáta un Dulau ciobanesc, pre lûnga spini pentru páz'a oilor ambland, mirosul Mâtii adulmecá, dupo miros urm'a luâ, dupo urma cu ochii de Mâtia déde; in scurt, Mâti'a Sioárecele anco bine nu inghitise, si ea acmu in falcile Dulaului sosïse, cáré nu de cuvent, ce asiési mai nici de gand, vréme a avé putù, ca vrajmasi si ascutiti coltii Dulaului indáta toáte oscioárele ii zdrumicára si toáte matisioárele ii desirára.

Dârz Dulaul si cu coád'a bûrzoiáta, ni la un spin, ni la altul piciorul dupo obicéiu rïdïcà, si precum si el altui'a venát si colác se gatà, nici cum in minte ii erà, ca pre acé vréme un Lup, dupo oi cu máre meştersiug si mulcomiş lingusindu-se, asupr'a Dulaului fora véste cadiù.

Lupul, pre vechiu nepriiátïn asié sïngur si de tot agiutoriul strein si lipsït vedind, asupra-i sa'l farême navrapì; Dulaul macár-ca cu latrátul cat puté, pentru pijmásiul de obşte, ciobánului scire dà, si cu toáta vêrtuté, cat prin putïntia ii erà, cu Lupul se luptà, inse agiutoriul ciobánului a sosï, mai mult de cat Dulaul vêrtuté Lupului a sprijenì zabavind, biruinti'a la Lup remáse, si bucati bucatiéle facêndu'l, viermilor il intïnse mása.

Ciobánul, pene la locul bataiii a sosï, anco de depárte un Pardos, frumos la piiále si vrajmási la inima, precum asupr'a Lupului cat ce poate alérga, vediù; de cárile el spariindu-se, pene và vidé intre Lup si'ntre Pardos ce se và ispravì, dupo spini se dosï.

Pardosul, indáta ce la Lup fora véste sosï, de odáta Lupul cu dinsul de lupta se apucá; ce Lupul nici mult lupt'a sprijenind, nici puçin cevà folosïnd, in clipál'a ochiului biruit, trantït si omorït fù.

Pardosul acmù duhul cel mai de pre urma de la Lup cu cumplita vrajmasie scotind, ciobánul, de dupo spini, cu palestr'a (arcu-balist'a) sïgiát'a printr'ânima ii petrunse.

Pardosul, de moárte ranit si de toáte puterile parasït vedindu-se, cu glás de moárte si cu cuvinte de singe intr'acest'a chip graì:—Guziul pentru curechiu, Furuic'a pentru furtusiág, Pásïré pentru lacomie, Sioárecele pentru sïmetie, Mâti'a pentru pizma si viclenie, Dulaul pentru vrajmasie si mandrie, Lupul pentru véche duşmanie, eu pentru obráznic'a barbatie, viáti'a ni-am pus; iára ciobánul pentru piiálé mé cápu-si isi và dà.

Acésté ciobánul nici ascultand, nici in sáma cevaş macára bagând, macár ca trist pentru Dulaul, ce pierduse, inse vésel pentru piiálé Pardosului, ce agonisïse, erà; pre cárile in loc despoindu'l si piiálé pre umer aruncând, spre oi si spre stâna sa márga, se intoárse; carui'a un voinic oştïán bine intrarmát in tïmpináre ii vinì, si dupo ce buna cálé, dupo obicéiu, ciobánului déde, si pre umere'i piiálé Pardosului vedind, cu pláta sa 'i-o vendie, cu blande cuvinte cersiù.

Ciobánul, si pentru piiárderé Dulaului manios si pentru ucideré Pardosului sïmĕţ, cine de dupo spini cu palestr'a (arcu-balist'a), odáta un Pardos au ucis, precum de acmù inainte si lei si paralei, si tigán si oştïán, tot cu o lovála và prapadï i se parù; de cáre lucru, nici diu'a buna omenésce luând, nici la cuventul bland, cum se cadé, respundind, cálé sa'si pazásca oştïánului dise, iára amintrilé bine sa scie, ca in camp cà acest'a, cine pre cine a despoià poáte, acelui'a piiále poárta; si:—Vedi aciast'a (palestr'a dé umer spendiuráta aretând) nu a vinde, ce in dár a cumperà s'au invetiát.

Oştïánul, de aspru cuventul ciobánului otierïndu-se si de batgiocura ce 'i facé cu inim'a infrangêndu-se, mai mult trúfasie respunsurile a 'i audì a sufferì nu putù, ce indáta cálul in dalogi strïngênd si cu picioárele din pinteni intetindu-l, asupr'a lui se rapedì, si suliti'a prin titi'a stanga petrundindu-i, nu numai de piiálé Pardosului il desparti, ce si, de háine dezbracan-

du'l, numerul dilelor la sfersit ii duse. Asié ciobánul in dár cumparatoriu, impreuna cu márf'a si viáti'a isi prapadĭ; iára oştĭánul pe cál incalecând si piiálé Pardosului pe de-asupr'a scutului imbaerând, pe drumu-si purciáse.

Asié el une ori de buna inima si de izbenda cantand, iára alte orì de lucrul si singele ce facuse gandĭnd si mergènd, dé laturé drumului un epure sarì; oştĭánul bunatatii cálului bizuindu-se, precum pe epure cà si pe ciobán in sulitia và luà socotĭ; [«Ce cine alége oásele, péscele cat de máre poáte mancà; iára «oásele nealegênd, pitïcul cat de mic spre inecáré grumázilor «destul éste»]; si asié cu suliti'a buôráta pre bietul epure in goána luâ, si acmù din cál pre epure biruind si in clipála epurile agiungênd, cand de cand in sulitia il và rĭdïcà se chibzuià.

Epurile intr'atat'a de máre a vietii primejdïe vedindu-se si precum firé mai mult a'l agiutorì a nu puté cunoscêndu-se, la obiciuïtul meştersiugului alergà si asié cu multe siuvaituri si cohaeturi spre nisce locuri maluroáse si tiermuroáse a fugì luâ.

Oştĭánul, ochii in dosul epurelui intĭnsi si infipti avend, de a locului reutáte si de primejdĭi'a viitoáre nici grija nici páza avé, si asié in rapegiuné cálului, asupr'a a unui mál inált sosïnd, nici vréme de chivernisála, nici loc de feréla mai putù avé, ce in misielos chip din tiermurile málului fora áripi zburá, si din calareţ alergatoriu dobitoc fora áripi zburatoriu se facù, pene cand greuimé firiásca, rapegiuné si iusiurimé meştersiugiásca biruind, cu cápul in gios, cà cum nu poftĭià, in fundul pohârniturii, cà cum nu vré, asupr'a coltiroáse si sïmceloáse pietri, cà cum nu se gandïià si cà vái de cápul lui cadiù; unde os prin os petrundindu-si si madulár prin madulár zdrobindu-si, cu groznica si strâşnica moárte, céi'a ce i se cadé izbenda si céi'a ce'l aşteptà drépta osïnda isi luâ.—

Dupo povésté si pild'a aciast'a, Brehnácé iárasi cuventul cárile incepuse, la sfersit a'l duce apucá.

—Asié dára in lume lucrurile têmplatoáre celor ce radecin'a si pricin'a dintei necunoscuta le éste, precum toáte fora chivernisál'a cuivà si fora nici o pricina a cadé si a se têmplà se pár; inse fiete ce, de a sà ghirisia si adeveráta dintei pricina nu se lipsésce, si fiete-cui céi'a ce i se cáde templáre de hula sau de láuda, de fericie sau bezcisnicie, fora greş vine, de cáre lucru aévé éste, ca adunarile din ceput drépte si adeveráte pricini sa nu fie avut, ce numai pentru desiárta si înfláta sláv'a numelui, si pentru cà sa se dica : — Iáta ca tot cápul ni s'au plecát si tot genunchiul ni s'au inchinát! acéste ale lumii rascoále au pricinit; deci pentru izbend'a a voii in parére incepute a multor'a multa asupréla si máre innadusiála se fáce, cáré fora pláta si osïnda precum nu và remané, fora prepus éste; [« Ca suspinele drépte « ceriurile petrund si lácremile obidïte chentrul pamentului po- « tricalesc, si singele versát carbune ardietoriu si foc pêrjolitoriu « se fáce»], cárile la vrémé sà, izbend'a si osïnd'a isi gatesc, de cárile asupritoriul a scapà si necajitoriul a se aperà, preste fire si peste putïntia éste.

Iáta, frátilor, izbend'a la usia, iáta, priiátïnilor, plát'a in cása si resplatïré in cáp ni-au sosït. Au nu Vulturul monarh a toáta zburatoáré a fi poftind, batgiocur'a tuturor lighioilor ni-am facut? Prodromul acestïi urîciuáse veşti anco de demult Liliácul erà, cárile, cu cuventul si cu lucrul in mijlocul a tot theátrul si de nainté a tot ochiul, biruinti'a au dobendït. Asijdere acmù micele acésté musculitie dreptáté cat sa fie de vêrtoása, umilinti'a cat sa fie de inálta si mendrii'a cat sa fie de plecáta si de imfláta, frumos ne aretára. Au nu in cárté Vulpei fumul pojárului acestui'a mirosïià? Si anco altele mai réle si mai cumplite a vinì prin nesciintia proroeiià; [« Ca tot prorocul adeve- « rát in disa negandït, in cuvent nealcatuit si in esiré lucrului « nesmintït éste »]; de vréme ce adeveráte cuvintele, Liliácul sa pomenim ne invetià, si precum de cat Camil'a mai máre Filul, si de cat Zimbrul mai iute Inorogul a fi aminte ne aducé. Acéste toáte atuncé de batgiocura si in sáma nebagáte se avé

iára acmù iáta ca piátra dupo piátra a se pohârni, si vál dupo vál a ne lovì si a ne nabusì au inceput.

Pentru aciast'a dára, de me viti ascultà, sfátul betranétielor méle éste acest'a : Liliácul precum s'au asiediát sa nu'l mai clatïm; pe Vidra in gârle, unde se afla, cu ghrána si cu alte trebuitoáre sa o chivernisïm; a muscelor prietesiugul si fratïi'a, iára nu vrajmasii'a, si vecinii'a sa poftïm; Filul cu Inorogul, cat in putïntia và fi, precum cu dobitoácele amestec nu avem, a'i insciintià sa sïlim, si dupo insciintiáre, adeverul lucrului sa'si urméze, de ciià unde ar poftï a lŏcuì si in ce chip ar vré a vietiuì, in cevà impotrivnici sa nu ne aretam, ce noi pénele noástre sa ciuciulim, iára dobitoácele cum vor puté perii sa'si linga si sa'si netediásca; [«Ca cine gárdul strein tréce si in «pomul altui'a sa sue, la intors gárdul zid, si la mancáre «poám'a piátra i se fáce»]; coci amintrilé toáte a tuturor dobitoácelor suppuse doséde si asupréle, de nu Filul, Inorogul, de nu Inorogul, altul cà Inorogul, asupr'a noástra cu vréme và sa le izbendésca. si tot suspinul cu osïnd'a sà và sa ne gasásca si mai vêrtos Inorogul, grijliv pentru noi fiind. nuôrul mic répede plo'a và sa ne trimáta', din cáré nu numai pénele si aripile, ce asiési si cuiburile de prin copáci, si bortele de prin stïnci, a ne scutï si uscáte a ne ferì vrédnice nu vor fì. [«Pre «sláb sa nu gonim, ca mai táre l'om fáce; pre fricos sa nu «spariem, ca mai indraznet se và intoárce»].

Acésté, o priá'ïnilor, de la mine, iára voi de la voi ce poftïti aretáti, si ce vi-i voi'a lucráti, si veri asié, veri asié, in cé mai de-apoi cuvintele méle din minte nu scoáteti.—

Pild'a, cuventul si sfátul Brehnácii, macára ca margaritáriul curát la aurul nespurcát si pietrile scumpe frumos cu aur alcatuite erà, inse [«La inim'a impietrita si pizmatáre nu cuventul, «nu invetiatur'a, ce pedéps'a si patïmiré, cà la dobitoáce, in «cevà a sporì si a o domolì poáte»]; in cáre chip Corbul cu Cucunozul, macár ca lucrul adeverului, cum si in ce féliu mérge, bine cunoscé, inse povatiuind pizm'a si urmand poft'a, vechiul

cuvent pliniià : [«Cel bun vediu, pricep si láud, dára cel reu «voiu si urmĕz»].

Si asié Corbul, urmele rélii pofte calcând, a cheltuiálelor pagúbe, a ostenintielor in zadár si a cinstei numelui scadére sïmtind, de inceputul vivoros gand a se parasï nu putù, ce toáte têmplarile impotriva intr'alt chip spre bine si dupo a sà pofta le talcuià si le primeniià; cárile intr'acest'a chip Brehnácii respunse : — Antei pild'a ce ai spus, apoi sfátul, cárile ai dat, foárte bine li-am intieles; ce pild'a éste a dïsïdemoniii, iára sfátul éste a micropsïhiii, cárile in toáta monárhii'a noástra loc si cinste a avé nu pot, de unde nici la un'a, nici la alt'a uitandu-ne, mai mult zdrobiré cuvintelor a fáce nici ne trebue, nici ni se cáde; iára cat éste despre parté lucrului ce s'au têmplat, nici a imperátului nostru in cinsté numelui vre o scadére, nici monárhiii noástre vre o pagùba s'au facut, sau se và fáce; ce muscele, ném obráznic fiind, a sà ghirisia mojicie, cu siedéré la mása nechemáte, 'si-au aretát, deci precum dulaii, coteii si mâtiele din faramusile mésïi stapanilor se hranesc, asié si cálicios si obráznic féliul acest'a, din latúrile váselor noástre viáti'a de 'si vor sprijenì, ce dïva éste? Cotra aciast'a imperátului nostru din ceput nu pentru muscele zburatoáre, ce pentru pásïrile cu péne, cu oáa si in aer vietiuitoáre, sfátul i-au fost, cà pre unul singur monárh stapanitoriu si obladuitoriu sa scie, iára pre acéste spurcaciuni in numerul zburatoárelor sále a le numì de nu se và milostivì, din sláv'a cinstïi, marimei sále ce i s'au scadiut?

Muscele dár, cà nisce lighioi spurcáte, mojicoáse si in sáma nebagáte, l);áse-le sa amble, iára noi, de lucrul inceput apucandu-ne, la sfersit a'l duce nevoitori sa fim, pre cárile in curenda vréme a'l vidé, buna si fora prepus nedéjde avem, de vréme ce iáta hirográful tuturor in manule noástre éste, in cárile nu numai iscaliturile cu numerile, ce si inimile cu sufletele li se cuprind, din cárile nici a se intoárce, nici a se caì pot; [«Ca «de cat cuventul dát, alte mai tári si mai vêrtoáse legaturi a

«fì nu poáte, inse la cei a cinstei cuventului cunoscĕtori»]; iára amintrilé, cu a noástra lenevire, lucrul intr'alt chip de s'ar têmplà, atuncé cu buna sáma trud'a in desiert, cheltuiála in paguba si a cinstei numelui betejire ar urmà; pentru cáre lucru› pentru cà láud'a adeveráta si odihn'a fericita a dobendï sa putem, céle ispravite a intarì, céle neispravite cà sa le seversim si sa le ispravim a sīlì trebue.

Acmù dára tot temeiul lucrului intr'aciast'a au remás, cà Lupul la bârlogul seu neclatït sa se pazásca; Filul in giur impregiur cu hendec, dupo obicéiu, sa se incungiure si sa se inchidia; Inorogul, prin munti cu tot féliul de maestrii si de venatori, la mana a se aduce sa nevoim; si asié acésté spre alálte seversindu-se, iáta ca toáta odihn'a vécïnica fora prepus vom dobendī, si in urma alt gand impotriva de tulburáre si de neasiediáre nu và mai remané.—

Acésté a Corbului, Cucunozul, Pardosul, Rîsul si alálte mai toáte, cárile cu singele fierbinte mátile a'si recorì sciu, adeveriià.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A CINCÉ.

Asié dára Corbul, din sententii'a ce dedése nemutát, si de máre pizma in tot cuventul adeverului neinduplecát stand, cu tot dédînsul de goán'a si venatoáré celor nesuppuse dobitoáce se apucá; [«Ca pizm'a indelungáta, cálului sïriáp si nedomolit se «asámena, cárile, pentru cà pe cel de pe dinsul sa lépede, an-« tei pe sïne de mál se surupa»]; deci cotra Dulaii de cása, Sioimul, Ogarîi si Coteii trimáse, porunca cà aciast'a dandu-le, cà nici un munte inált si nici o vále adûnca necercáta si nescuciuráta sa nu lása, si pentru cà in maestriile intïnse pre Inorog se aduca, in tot chipul sa sïlésca; iára amintrilé slujb'a si porunc'a de n'or cumvà plinì, [«Clontiul Corbului, precum in «céle streine, asié in céle ale sále a ciocanì scie; si jigánii'a, «cáré puii din trup a'si lepadà nu se milostïvésce, au cotra «priiátïn si továraş dreptáté và puté tiné?»].

Acesté asié, dupo porunca, in toáte partile se impraştïára si prin vervurile muntilor si prin fundurile rîpilor nici un loc necalcát, necutreerát si neadulmecát nu lasára.

Inorogul, in primejdïi'a ce se afla vedind si anco cate il aştépta socotïnd, de odáta in sïmcéo'a a unui munte asié de inált se suí, cat nu jiganie amblatoáre a se suì, ce nici pásire

zburatoáre locul unde stà a privì, peste putïntia erà; coci la suisiul muntelui un'a erà potïc'a, si acéi'a strîmpta si siuvaita foárte, cáré in plésié muntelui pré cu lesne inchidindu-se, pre aiuré de suit alt drum si alta cále nici erà, nici se aflà; iára in vervul muntelui, locul in chipul unii poiáne cat-và in lung si in lát se latiià si se deschidé, unde ápe dulci si reci curatoáre, erbi si pasiuni in fél de fél crescĕtoáre, si pomi cu livedi de toáta poám'a rodïtoáre si gradïni cu flori in tot chipul de frumoáse si de tot mirosul mângaios purtatoáre erà. In loc cà acest'a Inorogul vietiuind, mácar ca in tot féliul de desfatari si de indemanari se aflà, inse [«Inimii inchise si de grija «cuprinsa, tot dulcele amár, si tot lárgul strîmpt ii éste»].

Sioimul, cat odáta peste munti inaltindu-se, locul, potïc'a si inchisoáré ei, cum si in ce chip éste, vidé; inse pre Inorog unde-và macára nu zariià, coci Inorogul preste toáta diu'a supt désa umbr'a pomilor aciuandu-se si la un loc neclatït asiedindu-se, noápté numai la locurile pasiunii ducêndu-se si cate odáta si la prunduş' din munte in sies coborîndu-se, pene in diua iárasi la locul aciuarii sále se aflà.

Intr'acest'a chip, Inorogul cata-và vréme strîmta si pustnica viátia ducênd, si nu in sïltiele, ce asïési nici in viderile sau audirile gonásilor cadind, Coteii de cehnit, Ogarîi de scâncit, Dulaii de brehait si Sioimul de piuit amurtise si din toáte puterile obosïndu-se, a venatorii toáta nedéjdé pierduse; de cáre lucru prin scrisori Corbului si altor sfétnici scire facura, precum venatoáré Inorogului nenedejduita éste, si de éste cu putïntia, alt chip de chivernisála sa afle si spre acéi'a a se nevoì sa nu se ingáime, ca intr'acest'a chip lucrul de và remané, sfersitul cu multa truda si cu máre primejdïe a nu fi nu poáte.

Veşti cà acésté Corbul audind, cu máre urgie se infocá, si cu gréle si aspre cuvinte respunsul le déde, de lenevire si de nenevointia táre vinuindu-i; asijderé de acmù inainte ingaiméle cà acésté de vor mai pomenì, si lucrul dupo porunca de nu vor plinì, cu pedépsa de moárte laudandu-li-se, precum ei si dupo

dinsii sementii'a lor in urgii'a si scârb'a imperatésca in véci vor remané, le dicé.

Sioimul si alálti impreuna cu dinsul, respuns cà acest'a luand, nu puçin se intristára; [« Coci crancaitul Corbului aspru si spre « rei chezi tuturor pásïrilor si dobitoácelor se véde si éste »]; de cáre lucru cum vor fáce si cum vor drége, stà de se mirà; ca de o párte urgii'a Corbului táre ii spaimentà, iára de alta párte greutáté lucrului preste putïnti'a lor ii impresurà; si asié cu totii la un loc sa se adune, cà pentru nevoi'a, ce le stà asupra, sfát de obşte sa fáca, di si soroc isi pusera.

Deci dupo diu'a pusa, la locul insemnát cu totii adunandu-se, dupo ce multe cuvinte, si in ciur si in dârmoiu cernute si zbatute, la mijloc pusera; cu totii sufletele sa'si piárdïa, iára trupurile si viáti'a sa'si agonisásca alésera; adeca semn de páce si giurament de prietesiug Inorogului sa trimátia si la cuvent prietenesc si fora viclesiug, cà cum l'ar chemà, din vervul muntelui la gur'a potïcai in márginé apii, cáré pe acolé trecé, sa'l coboára; coci pe supt poálele muntelui si pre lûnga gur'a potïcai o ápa máre si cata-và de láta curé, unde ei socotïià ca Inorogul de se và coborî, despre strîmptoáre ei il vor luà, iára di-nainte áp'a il ocolésce, din drépt'a si din stâng'a málurile cu mrej si cu sïltie avé impenáte, si ce éste temeiul a toáta foralégé, cu giuramentul tot viclesiugul captusit si acoperit avend, precum loc de siuvait si párte de nazuit nu và mai avé, nedejduià; [« Ca giuramentul, intre muritori áp'a curatiii fiind, vinul « si veninul fora-legii s'au facut, cárile antei dulce imbáta, apoi « amár otravésce si inniáca »].

Acéste blastemáte si fora de lége sfáturi, dupo ce cu totii de bune le aflára si de folos a fì le asiediára, alta radecina supt roát'a cárului, si alt otiápoc in copit'a cálului li se aretà; coci Sioimul intr'acest'a chip dise: — Bine ca noi lucrurile la aciast'a cále am pus, dára cine se và puté aflà, cárile la locul, unde Inorogul lŏcuiásce a se urcà sa poáta? si acéste cuvinte de miiáre amestecáte cu fiiáre cine i le và povestî? si giuramentul nostru

cel framentát cu zahár si dospit cu toápsĕc amár, cine il và dà?

Cu totii de tot sfátul uimiti si de tot insciintiátul lipsïti tacura, si ce sa respundia cuvent mácara nu avura; [«Ca cand «socotél'a asupr'a reutatii éste intemeiáta, atuncé nu numai as-«cunsul inimii necajindu-se se pedepsésce, ce tot lucrul, impotriv'a «dreptatii pus, aspru si groznic se ivésce»]; si asié cu totii in lavyrinthul neáflarii si in rateciré nenemeririi ar fì remás, de nu in munti pre acéi'a vréme jigánii'a, cáré Hameleon se chiáma, s'ar fì aflát; [«Ca precum in tot adeverul orgánul dreptatii, asié «in toáta minciun'a orgánul strîmbatatii a lipsï nu poáte»]; a carui'a fire in toáte féçele a se schimbà, precum sa fie, mai de nainte s'au pomenit. Acest'a dára macára ca la putînti'a trupului mai mult de cat un sioárece nu erà, inse in putéré a invointii a tot reul, de cat un baláur mai putîncios erà, si macár ca la sfát nechemát viind, si la cuvent neintrebát respundind, precum el lucrul acest'a a'l seversì, si slujba cà aciast'a a plinì và pute, dise; asijderé cate-và mijloce, spre a lucrului lesnire, precum và aflà, cu multe lingusituri, táre se fagaduià.

Iára povéstè Hameleonului intr'acest'a chip erà:

—Odaneoára Hameleonul prin prundïsiul ápei acei'a ambland, áp'a, poáte fì, Nilul erà, coci din apa un Crocodil máre si groznic esind, pre becisnicul Hameleon, pentru cà sa'l inghitia, in falci il luâ. Hameleonul, macár ca in fáç'a a tuturor tontilor se schimbá, ce in cevasi macára a'si folosï nu putù; [«Coci la vi-«déré ochilor toáte simtirile si chitélele se incue»]; asié fora véste el in vrajmási coltii Crocodilului aflandu-se, nu numai schimbarile si mutarile, ce asiési si pre sïne cine si ce sa fie se uitá; inse biftuiré Crocodilului, norocul Hameleonului fù; cáré vréme spre ascultáré langedïi rugaminte ii déde.

Hameleonul dára, cu máre umilintia, si cà cel ce moárté in ochi îsi véde, din toáta nevointi'a si cu toáta jélé rugandu-se, dicé: — O domnul si stapanul mieu! o pricin'a mortii si vietii méle! o putérnicule putérnicilor si biruitoriul biruitorilor! pene a nu me fáce strámtie printre coltii tei, spre plecátele si tïcaloáse

cuvintele méle, audiul iti pléca; [«Ca nu atat'a hrán'a manii'a «foámei potolésce, pre cat rugaminté cu plecaciune, tarii'a vraj- «masiii infrange; si de multe ori ce sïmcéo'a suletii n'au «petruns, cuventul umilit au domolit»].

Crocodilul, a'l zdrumicà falcile oprindu-si, Ce i-ar fì cuventul? il intrebá.

Hameleonul dise : — [«Uscaciuné posmágului spre potoliré «foámei, iára nu spre dezmierdáré mésïi se gatésce»]; de cáre lucru a dice indraznesc, ca din faremii'a mica cà mine, mai vêrtos in vréme de sátiu cà acest'a, ce folos sau desfatáre asié máre a simtì vii puté? si créde-me, domnul mieu milostïv, ca din uscáte si zvêntáte oşcioárele méle, fora numai scornél'a grétii plinului stomáh, alta cevà a esì nu poáte; deci in firé Crocodilului de éste vre o mila, acmù in micsiorimé si miesielimé mé sa aréte, iára eu robul stapanului si crutiatoriului mieu giuruesc, cà preste puçine dile si in curenda vréme un venát máre, grás si frumos agonisïnd sa'i aduc, cárile, ori cat de máre si vrajmásia foáme ai avé, a o potolì si a o saturà sa poáta, si ori cat de flamend stomáhul ti-ar fì, de biv si de sátiu a'l saturà si a'l implé, destul sa fie; iára cuventul fagaduit cu lucrul de nu voi ispravì, stapanul mieu milostïv bine scie ca viáti'a mé in prund si lŏcásiul mieu lûnga ápa éste; pentru cáre lucru ori cand ar vré si ar poftï, de nu mása indestulita, iára gustáre frundiorita tot voi fì.

Crocodilul, si satul intr'acé vréme si lácom pre alta vréme, pentru gain'a de mane, oul de astadi lasá, si táre cuvintele si giuruitele Hameleonului poftorind, intr'alt chip de và fì, sau alte pricini de và pune, táre il ingroziià si in fél de fél de munci si de pedépse i se laudà; si asiési precum antei limb'a cé lunga ii và zmulge, apoi toáte madulárile fora de nici o mila, ii và zdrobì, dicé.

La Hameleon, de lungimé limbii ce áre, lucru de mirát éste, pentru a cui fire antei a povestï puçintel zabavindu-ne, apoi iárasi la cuventul nostru ne vom intoárce.

Aciasta jigánie in partile cálde se násce, si mai vêrtos cei mári la Barbári'a, dára mai mici si la Zmir in Asi'a se afla· Chipul, de cat altor jiganii, mai mult broáscei se asámena; numai cápul, spintïcatur'a gurii péscelui, ce'i dic Lacherd'a, se raduce; grumázi n'are; gur'a mult spintïcáta si pene la umere agiunge, coci cà si péscele grumázi n'are, ce cápul cu spináré la un loc i se tine; de la cáp pene la coáda, spináré cà a porcului grebanoása si gârbova'i éste; peste tot trupul per, sau alt fél de piiále nu áre, ce in chipul Ságriului soldi manuntiei si in verv ascutitiei áre; la ochi albusiuri, in giurul impregiuriul luminii, cà alte jiganii, nu áre; ce pre unde ar fi sa fie albusiul ochiului, iárasi soldisiori, cà si peste tot trupul, áre, numai mai manuntiei; tot ochiul in chipul movielitii din melciuri afára, cà a broáscai es, si de la radecina in sus de ce merg se ascut; iára in vervul ascutiturii lumin'a ochiului, cat un graunț de mác, galbinind se véde; cand intr'o párte si intr'alt'a và sa cáute, nu cápul, ce melciurile ochilor isi intoárce, cu cárile in toáte partile slobod cáuta. Picioáre áre pátru, inse céle de nainte la braç cu a Moimâtiei isi sámena; dégete cinci si lung'sioáre áre, si cand cu pálm'a prinde cevà, intre doáe si intre trii dégete pálm'a i se inchide si se deschide, de o párte dégetul cel máre si cu cel de lûnga dinsul puind, iára de alta párte alálte trii remaind. Coád'a cat a Sioárecelor celor mári éste de lunga, cu cáré nu mai puçin de cat cu manule prinde, ce ar fi de prins; coci cand và sa se sue, sau sa se coboára pre várg'a suptire, precum cu brâncele apuca, asié si coád'a in giur impregiur isi impletïcésce, cà din mani de s'ar scapà, de coáda spendiuráta remaind iárasi a se apucà sa poáta. Limb'a nu mai scurta de cat coád'a ii éste, anco poáte si mai lunga sa'i fie; iára in vervul limbii din fire asié éste daruit, cà cum cleiu sau vêsc ar avé; deci de depárte si tot de odáta, limb'a scotindu-si, o lungésce si pre cáre musca a lovì s'ar têmplà, indáta pre limba'i incleita remane, de unde nici cum a se mai dïzlipì, sau a scapà mai poáte. In toáta viáti'a lui cevà a mancà nu s'au vediut, ce ghrán'a,

áerul si vezduhul ii éste; coci Hameleonul, pre cárile a vidé ni s'au têmplat, prin vremé a unui án, in cuşca inchis, fora mancáre si fora beutura, au trait, a carui'a moárte nu de alta, ce de nesufferiál'a gerului s'au têmplát; iára cand prindé muscele, precum s'au dis, nu pentru ghrán'a, ce pentru gioác'a le prindé, si dáca le inghitiià, indátasi pre gios le lepadà, nici cum musc'a betejind, coci musc'a, dáca cadé, cu picioárele mişcà si multe dintr'insele, dezmetecindu-se, iárasi zburà. Alt glás, sau cantec nu áre, fora numai cà un foále, de vezduh implendu-se, cand se rezsufla, cà foálele cand se rezsufla, cosiul ii rezsuna. Cé din fire floáre ii éste alba cu negru picáta, precum sint soldii Costrasiului; iára amintrilé ori in ce fél de floáre và, intr'acéi'a se poáte schimbà; deci cand se mânie se fáce vérde, cand se intrista se fáce negru, iára cand se veselésce, rosiu cu gálben amestecát se fáce; asijderé si fora pricina in tot féliul de féçe se schimba iára mai vertos in floáré, ce'i sta de nainte, hiriş intr'acéi'a se muta. Pricin'a acestĭi puteri ce áre, adeca din nemica flori si féçe in dĭvuri in chipuri a'si agonisĭ, multi in multe chipuri a o aretà se nevoesc, inse pre cat noi sám'a a i luà am putut, éste aciast'a: Grauntiele céle manuntiele, cárile in chipul Ságriului peste piiále ii sint, fiete cárile din pátru parti in pátru féçe éste din fire vapsĭt, adeca: alb, negru, rosiu si albástru in floáré ceriului, cárile sint vapséle din firé statatoáre; deci cand và sa se fáca negru, toti soldisiorii cu parté cé négra in sus ii intoárce; asijderé cand và sa se fáca rosiu, alálte de desupt ascundind, parté soldisiorilor cé rosie de asupr'a scoáte, si asié la alálte fáce; coci toti soldii lui sint rŏtundi si in chipul sferii prin piiáli'i se intorc, si precum ii éste voi'a ii muta asijderé, cand và sa se mute intr'alte féçe, féçele soldilor améstecа, si in chipul zugravilor, din cate-và flori amestecáte alta floáre scornésce. Deci pentru firé si chipul Hameleonului atat'a destul fiind, la cuventul nostru sa ne intoárcem.

Asié Hameleonul, supt groáz'a dátului cuvent, cotra Crocodil (precum mai sus s'au pomenit) legat si strîns fiind, si pentru

voroáv'a Inorogului audind, indáta socotï ca din doáê lucruri unul tot và puté ispravì. Unul, ca el, la trup mic si la suit si la coborît sprintïn fiind, pre fiete cáre strîmptori a incapé si ori unde Inorogul ar fì, a se urcà và puté. Deci Inorogul, dupo viclén̂e giuramênturile, ce và sa'i dé, domirindu-se se và incredïntià, si la márginé ápii in prund de se và coborî, si Dulaii de'l vor puté venà, precum máre slujba cotra Corb si cotra toti máre prietesiug au facut se và aretà, cáre slujba fora nedéjde a máre si indestulita pláta nu erà. Iára altul, ca de nu vor puté Dulaii pre Inorog stapanì (coci viclén'a jigánie si aciast'a sciià, ca Inorogul nu puçina iutime in picioáre áre), si de le và cumvà din gura-li scapà, alt loc de nezuintia nu poáte sa aiba, fora numai cu innotátul ápii, de vréme ce toáte strîmptorile si potïcile acmù inchise si pazite fiind; si asié venátul in ápa, Crocodilului sa aréte socotïià, si cu a Inorogului nevínovatiie, el din vin'a robiii sa scápe gandïià; in scurt, saŭ Corbului spurcáta slujba, sau Crocodilului crunta pláta, cu a Inorogului curatiie, sa fáca táre navrapiià; cu cáre mijloc pricina a i se dà vedind, de lucru spurcát si scarandavicios cà acest'a se apucá, cà el orgánul fora-legii, vásul otravii, lingur'a vrajbii, tocul minciunilor, sïlti'a amagélii, curs'a viclesiugului, vapsál'a strîmbatatii si venditoriul dreptatii sa se fáca priimì; [«Ca reutáté in ném moştenin-«du-se, in cáre chipul sa se ijdarásca nu cérca, ce unul sfersi-«tul reutatii éste, cà impotriv'a binelui sa fáca, ce ar fáce, cárile «nici impotriv'a a carui bine, nici cu cáre chip de reutáte se «slujésce cáuta»]; si anco mai vêrtos fora-lége peste fora-lége si reutáte peste reutáte a gramadï nu se sïià, de vréme ce nu numai de bine-fácerile, cárile de la Inorog vediuse, uità, ce anco pentru bine cu reu a'i resplatï (jigánii'a cáré bine nici a fáce, nici a graì, nici a pomenì au invetiát) se ispitïià si se nevoià. Ca odaneoára Hameleonul, putred si otravit áerul (cárile Sám se chiáma) inghitind, de cárile lovit si topsïcát, acmù célé mai de pre urma duhuri tragé; a carui'a pátïma Inorogul vedind se milostïvì, [«Ca inim'a milostïva cu cel ce'l doáre o doáre, si cu

«cel palïmáş impreuna palïmésce»], si cornul, cel ce a toáta fire de bine-facĕtoriu éste, spre putred si acmù mai imputit trupul Hameleonului isi intïnse, cu a carui'a umediála topsĕcos áerul, cárile prin tot trupul latit si impraştïiát ii erà, spaland, si toáta putregiuné curatindu-i, iárasi la viátia l'au intors. Ce jigánii'a spurcáta, anco de demult in scoál'a Camilo-Pardalului Ithic'a ascultând, a lui tïtul, cárile de asupr'a portii scris éste, poáte fi invetiase, cárile intr'acest'a chip se citésce : [«Pene cand «cinevà pre cel al seu de bine-facĕtoriu véde, dátori'a a- «celui facut bine, in cunoscinti'a inimii stïdïre si pátïma ii aduce, «cáré pururé supt legatur'a dátoriii il strînge; deci pentru bine, «cu bine a resplatï a celor putïnciosi si fricosi lucru éste; asijderé «pentru reu cu bine a resplatï a celor fricosi si norocosi fápta éste, «iára a celor intielepti politïci chivernisála éste, cà nici in fric'a «fricosului sa cádia, nici norocul norocosului sa ispitésca, ce sau «pentru binele máre, reul pré máre facênd, alta dáta undevà a'l «tïmpinà macár sa nu priimásca, si asié in fáça necautându-i, «de supt legatur'a dátoriii binelui, cáré rusine si stïdïre ii aducé, «sa scápe, sau a pricinì neputênd, de la altii pricin'a mortii sa'i «aştépte, cà dintre vii esind, precum dátornicul i-au lipsït sa «scie, si asié si din pátïm'a sciintii inimii, odihnit sa remae»].

Asié dára Hameleonul, in tot chipul reul Inorogului, binele si folosul seu a fì alegênd si in moárté lui, viáti'a sà alcatuind, cotra mai sus pomenitele jigánii, precum aciasta slujba le và slujì, se apucá.

A reului reu cuvent tuturor reilor bun si placut fù; [«Ca toáta «inim'a ré a toáta reutáté deschisa gázda si láscava ospetatoáre «éste»]; deci cu totii indáta multe si fél de féliuri de féçe Hameleonului giuruind si munti de aur, cu pietri de anthráxa, lácomului fagaduind, cuvêntul la fápta de và aduce, precum ii vor dà ḑicé; si mai multa vréme zabavii nedând, o cárte scrisera, in cáré mai multe látiuri, de cat slove, si mai multe suletie si sule, de cat oxii si várii, spre nevinováta viáti'a Inorogului se gatà; in cáré acésté se cuprindé :

—Sioimul, Ogárîi, Dulaii si Coteii, Inorogului slavitului sanetate! Iáta pre al vostru si al nostru priiátîn cotra voi trimétem, cárile cárté noástra dând, alálte cate din rost ar dice credintia sa aiba, poftîm, coci nu a lui, ce a noástre cuvinte iti aduce. Asijderé in scire fácem, ca de vréme ce tot dobitocul intr'un gând si intr'o inima pe Strutocámila siie epitrop au ales si l'au priimit si syllogbismul Corbului neclatît si ne despartit a fi a tuturor zápisul si iscaliturile adeveresc; remane lucrul cà si tu dintr'alte, dobitoáce razletite si ratacite sa nu fii, ce cu alálte intr'un stául si intr'o petrécere sa te intorci; de cáre lucru, noi prietînésce a te sfatuì indraznim, si in fric'a ascunsului inimii, spre binele si folosul vostru, ve indemnam; deci de 'ti và fi voi'a, precum si a noástra éste si poftésce, din munti coborîndu-te, la locul, unde si noi a vinì putem, vino, cà acolé mai pre lárg, fáça cotra fáça voroáva a avé sa putem; nici alt gând, sau alta socotéla in gând sa'ti intre, coci pre numele cerescului Vultur si pre tarii'a stelescului Leu in tot adeverul ne giuram, ca in inim'a noástra gând reu si viclián nu éste Asié Vulturul cu blandétie si Leul cu mila sa ne fie, cat gandîm, vom, sau fácem cevà reu asupr'a voástr'a; sì cu acéste cum mai curênd respunsului sa ne invrednicim rugam.

Intr'acest'a chip cárté scrisa si pecetluita in man'a Hameleonului o dédera, cárile luand'o, nu numai cu brâncele si cu lábele, ce si cu coád'a si cu pântecele têriindu-se si urcandu-se la munte a se suì incepù.

Deci dupo multe nevoi si nevointie, dáca la locul, unde Inorogul lŏcuià, agiunse, cu canesci cucirituri si hulpesci maguliturj inainte-i i se aretà : — Bucura-te, domnul si izbavitoriul mieu, dicêndu-i,

Inorogul : — De unde te luási jigánie dobitocita si dobitoc jiganiit ?- dise, si de éste in gur'a tà véste de bucurie, si in inim'a tà gând de adeverinciune?

—Toáte bune, adeveráte si fericite sint;- respunsa Hameleonul; —traiásca domnul meiu milostîv intr'ai multimi si buni, si toáta

nepriiátïn'a minte de ascutita sïmcéo'a cornului stapanului mieu nepetrunsa sa nu scápe si tot impotrivnicul, práv si pulbere supt tálpele imperátului mieu sa se fáca!— si cu acésté, scotind cárté, cu multa plecaciune in mana I-o déde.

Inorogul, cárté dáca citï, si célé ce intr'ins'a se cuprindé dáca pre ameruntul intieliáso, cotra Hameleon dise : — [«Precum «rán'a véche si adùnca, pre lesne a se tamaduì, asié, si anco mai «mult, neprietesiugul si vrajmasii'a de multi ani in curênda «vréme a se uità si de la inim'a a se lepadà pré cu anevoe «lucru éste»]; inse [«Precum la rán'a ré si gré mehlemul si «lécul de se si afla (ca fora léc numai moárté la muritori éste), «ce semnul grozáv locul odaneoára betejit invátia, asié si nepri«iátïnui vechiu si vrajmáş, de s'ar si fáce priiátïn, inse patïmirile, «mai de nainte trecute si simtïte, a fáptei nepriiátïnului pururé «impungĕtoare si de pomeniré cu dosáda aducĕtoáre remân»]; de cáre lucru macár ca doftorii'a boálei acestïi'a nenedejduita éste, inse de vréme ce antei ei plecatori spre páce si poftïtori de prietesiug s'au aretát, [«Nici pácé a gonì acelui cu socotéla, «nici in viátia pizm'a a tiné si vrajmasii'a a urmà a intieleptu«lui lucru éste»]; si macár ca nici slovele credïntia, nici cuvintele adeverintia a avé pot, inse [«Prostimé si hirisii'a inimii, asupr'a «adeverului staruita, adése si mai tot dé un'a ascunse si captu«site viclesiugurile si maguliturile istetilor au biruit»]. De cáre lucru, prin cárte mai mult cevà a scrie neavênd, din rost Sioimului de la mine sanetáte ii vii poftï, si precum poft'a, ce poftésce, de la noi invoita si priimita éste, ii vei spune, si precum, dupo cuvêntul dat si giuramentul legát, m'am incredïntiát, il vei adeverì; nedéjdé si izbend'a pururé in dreptáte puind; [«Coci mai táre éste singuratáté in dreptáté unui'a, de cat «toáte táberile in strîmbatáté a dieci de mii de mii»], si precum la locul prundului me voi cobori, ii vii povestï; inse singur cu singur impreunáre a avé poftesc; [«Ca Dulaul reu «nu giurát, ce asiési nici cu lántiuge legáte, de aproápe credin«tia nu áre»]; asijderé [«Nepriiátïnul atuncé credïntia a avé

«trebue, cand reul a fáce, nici man'a ii da, nici vrémé ii «slujésce»]; pentru aciast'a dára Dulaii de la locul impreunarii noástre sa lipsásca, sì ales pentru impreunáré, cáré cand si unde vom sa avem, macár cum scire sa nu aiba. Iára tu, a méle cotra tïne de-bine-fáceri aretále pomenind, cuvêntul acest'a mistuiásce si de cotra tot chipul il acopere si'l tainuiásce.

Atuncé Hameleonul, cu aspre blastemi si straşnice giuramenturi, a se blastemà si a se giurà incepù; si : — Pre viáti'a mé, o domnul mieu,- dicé,- si pre credïnti'a mé, de voi descoperì, de voi graì, sau din mani, din cáp si din ochi semn de insciintiáre de voi fáce; in cáp urgie, in ochi orbie, in mani ciungie sa'm vie, si roád'a gandului mieu cu amár, cu pelin si cu venin sa manânc; viu Leul, viu Vulturul, caror'a me inchin, ca de ce m'am apucát pene la sfersit nu me voi parasï; si domnului si stapanului mieu, cu toáta dreptáté, ori in ce si cat voiu puté, a slujì nu me voiu lenevì. Asijderé despre Sioimu vre o grija sa nu porti, coci pre cat voroáv'a si cuvêntul ii éste de lamurit, pre atat'a inim'a si sufletul anco mai curát si din toáta imaciuné spalát ii éste; [«Ca la omul întreg, cuvên-«tul icoán'a sufletului, si fápt'a ascuns'a a inimii coámoára «poárta»]. Eu dára, dupo porunc'a de-bine-facĕtoriului si stapanului mieu, iáta cum mai de curend inápoi me voi intoárce si toáte ale tále nepretiĕluite cuvinte pre ameruntul Sioimului voi povestï, si iárasi ce cuvênt de respuns voi luà, fora nici un preget, la domnul mieu milostïv il voi aduce.

Cu acésté, dupo ce Hameleonul de nainté Inorogului esì, pre cále mergênd, precum pásii, asié chitéle isi mutà, si precum piiálé, asié gândurile si minté iş vêrstà si 'si schimbà, si singur cu sïne ni mai táre pásii mutând, ni de inveluiré gândurilor, cálé si calcatur'a-si uitând, prin nesciintia se opriià si viclénele giuramenturi socotïnd, intr'acest'a chip intorcé si le talcuià, [«Ca precum stomáhul reu, din bune bucáte, venin si greutáte «dobendésce, asié giuramentul si cuventul drept in inim'a viclénа

«spre reu si spre viclesiug se primenésce»] : Pre viátia si pre credĭntia m'am giurát, precum cotra cinevà nu voi descoperì; inse gândul inimii méle, adeca pene cand sau in dintii Dulailor il voi intiepà, sau in falcile Crocodilului il voi innecà, in cále sa'm iása si in cáp sa'm vie roád'a gândului mieu, adeca pre lesne sa'm vie si dupo pofta sa mi se pliniásca lucrul, cárile am inceput, ca pene gândul nu'm voi dobendĭ, de nevointia nu me voi parasĭ.

In toáte cu dreptáte domnului mieu sa slujesc m'am giurát; inse intr'aciasta dáta adeverát domnul si stapanul mieu Crocodilul éste, intr'a carui'a robie cadind, cu preţ taiát m'au slobodit si dintr'a sà buna voe viátia si dile mi-au daruit, si pene pretiul ii voi platĭ, de la mine sfanta párolâ au luát; deci altul mai bun, mai placut si mai primit preţ, de cat Inorogul, altul sa fie nu pociu socotĭ, si asié éste. Iára cat pentru a Vulturului si a Leului viátia éste, puçina grija port, coci si puçin de mine se atĭnge, mai vertos [«Ca giuramentul, cárile pre a altor'a viátia staruit sta, «cu chipurile, cárile de dobitoáce si de pásĭri in ceriu a fì as«tronomii adeveresc, se asámena»],

Hameleonul, in cále cà acésté mergênd si blojorind, la Sioim sosĭ, carui'a, dupo obicéiu inchinându-se : — Bucara-te si iárasi bucura-te,- ii dise,- coci toáte dupo voe si a márelui teu suflet pofta curg, si mai mult cu lungimé voroávei vréme indesiert sa nu triáca, glás de bucurie si cuvent de veselie in scurt sa'ti povestesc; [«Ca proimiul lung la voroáv'a scurta cà cápul porcului «la trupul rátii se potrivésce»]: Pre nepriiátĭn, cu buni chezi, la mana ti'l aduc; dupo cuvinte s'au lasát, viclénelor giuramenturi s'au incredĭntiát, si la prundĭş in márginé ápii sa se coboára, fora nici un prepus, s'au insielát. Acmù dára sententii'a si invetiatur'a mosilor si stramosilor tei pomenéŝce; [«Ca sfersitul «neprietĭniii izbend'a asupr'a nepriiátĭnului éste, iára mijlocile, «cum, cu ce si cand, nu se cérca»]; deci acmù vréme gasĭnd si mijlocul prin giurament aflând, mai multe nu cugetà, ce cum mai curend, unde si cand và fì impreunáré, cuvent si porunca

im da, cà fora zabáva cumplitului vrajmáş aşternut spre somnul vécînic sa'i aştern, si acoperement de odihna nedeşteptáta, cu un ciás mai inainte, sa'i gatesc. Inse Inorogul aciast'a au cersiut, cà Dulaii, Ogárîi si alalti Cotei la locul impreunarii sa nu se afle, ce singur numai cu singur impreunáre sa aiba ; la cáre lucru cu proást'a mé socotéla sfatuesc: dupo poft'a si céreré lui sa fáci, cà nu cumvà, de depárte mirosul Dulailor adulmecand, de vicleşiug sa'si prepue si de la strîmptoáre neesind, la prundïş nu se và coborî; iára la prundiş coborîndu-se, de ciià maì multa grija nu purtà, coci eu, slug'a tà, cu toáta nevointi'a grijé slujbii acestïi'a voi avé, si ori in ce chip ar fì (dupo cum se dice dicĕtoáré), voi aflà ac de cojocul lui.

Sioimul chipul insielaciunii ce facé si marimé fora-legii ce ispraviià de adoá-oárâ socotïnd si razchitïnd, asijderé drépta si curáta inim'a Inorogului vedind, gândul intr'alt chip incepù a i se plecà; [«Ca ce reutáte nu abáte bunatáté? si ce strîmba«táte nu biruiásce dreptáté ?»]; si macár ca cu nestêmperáta vrajmasie intr'acel'a chip îl goniià, si neparasït de atat'a vrémé il intïriià, inse in sïne socotï ca acel fél de scarandavicioása venatoáre preste toáta fora-de-légé coversiésce, si asié primejdïile dintr'ambe partile in cumpen'a drépt'ii socotéle cumpenind, spurcát'a aciast'a fápta, de cat fric'a, cáré despre parté monarhiilor purtà, mai gré a fì aflá, si batgiocur'a isteciunii viclénе, de cat láud'a, cáré socotïià ca cu prinsoáré Inorogului isi và agonisï, cu multul mai máre si mai neştérsa a fì cunoscù; de cáre lucru, dic, unii (precum mai pre urma de la Bôtlán cuventul au esit) cotra Hameleon, intr'acest'a chip sa fie grait : — Eu pentru slujb'a, cáré pene acmù ai facut, foárte iti multiemĕsc, iára de acmù cáré sa fáci te fagaduesci, sa scii ca nu o priimĕsc, si mai cu dédins aciast'a a scì ti se cádé, [«Ca vrednicii'a, macára si la nepriiátïn ar fì, pururé laudáta éste»]; asijderé [«Precum prietesiugul, asié neprietesiugul ghotárele si tién«chiurile sále áre, pre cárile cel urmatoriu cinstïi si vrednicii «a le sarì si a le coversì nu i se cáde»].

Noi cu totii macár ca sfátul dintei, cárile asupr'a Inorogului am facut, pre réle si fora de lége temelii au fost asiediát, (de vréme ce supt poál'a giuramentului adeverintii, idolul minciunii viclesiugului a acoperì nevoiám); inse atuncé din sfátul pus nu ni-am fì clatït, cand in respunsurile lui, impotriva viclesiug si neprietïniásca necredïntia am fi cunoscut; asijderé in multe chipuri cuvintele de 'ş'ar fì impletïcit, si giuramenturile noástre in multe féliuri de-ar fì ispitït, din cuvent in cuvent si din respuns in respuns, voroáv'a spre alta cále a abáte am fì putut, carii'a cu vréme si alta talcuire pre lesne s'ar fì putut dà; dára acmù cu prostïmé, cu dreptáté si cu credïnti'a, cáré au aretát, si in giuramenturile noástre fora nici un prepus lasïndu-se si incredintindu-se, toáta aparáré si siuvaiál'a s'au rîdïcát; de cáre lucru nu numai poft'a neprietïnésca, ce si fric'a cerésca de socotït éste; [«Coci ghotárul nepriiátïnilor éste, cà cu oárba poft'a iz-«bendïi, din právil'a dreptátii si hotárale cinstïi sále sa nu «iása»]; asijderé [«Toáta izbend'a adeveráta asupr'a nepriiátï-«nului impreuna cu biruinti'a si láud'a ciárca; iára cand din «izdenda ghula se násce si ocáara, atunçé izbend'a adeveráta se «agonisésce, iára cinsté si sláv'a numelui se piiárde si se oca-«résce»]; asijderé [«Izbend'a numai atuncé tïtulul biruintii a «agonisï poáte, cand cà un nepriiátïn pre nepriiátïn nepriiátï-«nésce biruiásce, iára nu cand cà un priiátïn viclián pre «nepriiátïnul drept prietïnésce viclénésce, cáré atuncé spurcáta «viclenie, iára nu curáta biruintia se numésce si éste»]; de cáre lucru, [«Céle odáta reu si fora socotela sfatuite, fora nici o «rusine spre bine si spre socotéla trebuesc clatïte si prefacute»]. Deci, pene unde sorocul impreunarii noástre và fì, duhurile neprietïnesci a potolì si afára din tot punctul viclesiugului unul cu altul impreunáre a avé am socotït; iára dupo voroávele sfersite, vre un legament de prietesiug intre noi a se alcatuì neputendu-se, atuncé iárasi la punctul, ce erám, ne vom intoárce, si el ale sále, iára noi ale noâstre vom cautà.

Cotra cárile Hameleonul, adaogênd veninul a'si versà, dise :
— Intre nepriiátïni právil'a aciast'a, cáré ai pomenit, adeveráta éste, si cuvintele si socotélele acéste cinstesie si laudáte sint; inse si alta právila se afla, cu cáré cinevà slujindu-se si pre nepriiátïnul seu a biruì poáte si pre urma toáta intïnáré si imaciuné hulii isi spála si'si scoáte. Tiénchiul alergarii nepriiátïnului pene acolo éste, pene unde pre nepriiátïnul seu biruiásce, si biruinti'a luand, de ciià se odihnésce; deci sau a biruì, sau a se biruì, têmpláré neprietïnésca éste, iára peristásurile a se cercà supt právila nu cáde; [« Ca precum in razboáele de oáşte hotár « sábiii, sulitii, sau sïgetii nu se pune, ce ori cáre árma mai « pre lesne ar slujì, cu acéi'a pre nepriiatïn a lovì, a rani si a « omorî slobodienie éste »]; asijderé nici hotár éste pus, cand si unde spre nepriiátïn a navalì, ce cand vrémé slujésce si unde locul spre lesnire se socotésce. Intr'acest'a chip sint si mijlocele, cárile fora árma, sau fora alt chip de mihánie, adeca prin chipul prietesiugului, prin dulciáti'a cuventului, prin vêrtoása si petrunditoáré sul'a aurului, prin zugravita plecáré cápului si in cé mai de pre urma prin frumos meştersiugul giuramentului, pre nepriiátïn supt legaturile izbendii si in obedile biruintii a aduce pozvolenie se da, ca toáte mai sus pomenitele právile numai in batái'a monomahii a slujì pot, si a se pazì trebuesc.

Cotra cárile Sioimul respundind dise : — Acésté precum dici asie ar fi, cand cu gand si cu cuvent aévé neprietïnesc asupra ni-ar vinì, sau impotriva i-am mérge; iára acmù noi chemandu'l in numele pacii, cum vom lucrà lucrul vrajbii ? si cand in venatoáre de obşte l'am incungiurà, atuncé nici coltii s'ar oprì, nici unghile s'ar apeià, ce carile mai antei ar puté, acel'a mai táre l'ar spintïcà. Deci acésté intr'aciast'a dáta, precum din gura asié din inima, parasite si lepadáte trebue, si alta zabáva mai mult nefacênd, cum mai de curend sïrguiásce si Inorogului, dupo ce de la mine inchinaciune cu plecaciune ii vii dà, precum mâne in márginé apii la prundïş ĕste sa ne impreunam, ii spune,

coci acolò prietenésce il voi aşteptà Asijderé precum pre alálti továrasi, (in cárii prepus de viclesiug áre), de lûnga mine i-am departát si alta cevà grija impotrivnica sa nu poárte il insciintiáza; [«Coci cuventul de credïntia in mijlocul neprie-«tïniii cinsté si marimé, de cat in mijlocul prietïnii mai mult «si mai táre isi aráta»].

Hameleonul, de acolé esind, in sïne si cu sïne a chitï si in réo'a-si minte cà acésté a inveluì si a praveli incepù, [«Ca «precum lumin'a soárelui la ochii bolnávi intunecáre, asié cu-«ventul de lineşte la inim'a saltatoáre, tulburáre aduce»] : Oáre ce poáte fi aciasta nestatatoáre, si de eri pene asta-di intr'alta socotéla mutáta, minté Sioimului ! ca de pre a voroávelor sémne, cárile aévé im aráta, ostenintia mé in zadár si nevointi'a in dár im và esì. Eu socotïiám ca toáta greutáté lucrului in coborîré Inorogului, la locul prundului, staruiásce; cáre lucru prin multe ale méle crunte sudori éste sa se seversiásca; iára dupo pogorîré lui, lucrul gát'a si seversit tiném ; a carui'a multiemita si pláta, dupo céle multe si mári giuruintie ce'm facé, fora prepus aşteptám.

Apoi nedéjdé induplecandu-mi, dicém, ca din coltii Dulailor de và cumvà, scapà, din falcile Crocodilului nici cu un mijloc nu se và mântuì ; si asié sau despre o párte, sau despre alt'a, remásul barbátului cu trantïtur'a muerilor, tot voi dobendï, si gândul mieu inceput tot voi ispravì ; iára acmù cunosc ca Sioimul, poáte fi, din scoál'a Fizicai in scoál'a Ithicai au intrát, cà cum toáta viáti'a in canoáne ş'ar fi invetiát, si toáta ghrán'a cu dreptáte ş'ar fi aflát; cáre lucru precum de firé Sioimului depárte sa fie, cine poáte sa nu scie? Ce sau pre cel'a, cárile pre aciasta slujba l'au trimis, viclenind, pre vécïnicul nepriiátïn la mana sa pue nu và, sau vedind ca cu man'a mé lucru greu si de láuda vrédnic, cà acest'a, se ispravésce, mie im pizmuiásce; [«Ca pizmatáriul, pentru cà cinsté altui'a sa nu se adáoga, siie «scadére si ocára a priimì obiciuit éste»]; ce de vréme ce Sioimul minté pestriciunii pénelor isi asemená, si eu slujb'a in

fáç'a piei im voi intoárce, nici dupo socotél'a cuivà firé im voi schimbà, ce precum pene acmù, asié si de acmù féçele si sciu, si pociu a mi le schimbà.

Acéstè el prin buze bolboraind si toáte reutatile in inima fierbênd si zamintînd, antei la Dulai, la Ogári si la Cotei alergá, si toáta pocitánii'a cé ascunsa dé-fir-a-per le povestĭ; adeca precum Inorogul la impreunáre sa vie cuvent au dát, si precum impreunáré lui cu Sioimul preste sciinti'a altor továrasi sa fie, cáre lucru Sioimul fora nici o indointia au priimit. Asijderé precum Sioimul sfátul cel bun, de folos si de obşte ş'au mutát, si pre Inorog din legaturile gát'a nebetejit si nedodeit và sa'l sloboádia; intr'alt chip de ar fáce, máre scadére cinstei si ocára numelui socotîndu-si.

Deciià minciun'a cu multe imputicioáse flori imbodobind, dicé, precum Sioimul sa fie dis, precum unghile si pintînii lui pe cornul Inorogului a se pune nici indraznesc, nici hárnice sint, nici el orgánul reutatii si cinii'a viclesiugului a se fáce firé-i priimésce, ce numai cu bine si cu prietesiug cu dinsul cevà a fáce de và puté, in tot chipul và ispitĭ; iára amintrilé la reu si la viclesiug macár cum nu se và amestecà, si curáte sa fie unghile lui de singele nevinovát.

Deci acmù de éste si a voástra socotéla intr'acest'a chip, si cu totii impreuna minté despre folos spre stricaciune de v'ati mutát, sa sciu si eu, cà nu mai mult in desiert ostenintiele sa'm cheltuesc; iára de cunoásceti, sau ve prepuneti cà vre un viclesiug in minté Sioimului sa fie intrát, (spre cáré nu puçine si mici sint sémnele, cárile cu urechile li-am audit si intr'adever cu gur'a si cu inim'a le marturisesc), cuventul cárile voi povestĭ, [«Coci tainuiré lucrului, scriptiul corabiii éste»], si chipul meştersiugului in ascunsul inimii voástre ascundeti, cu cárile foárte pre lesne si preste a Sioimului sciintia la sfersit a'l aduce viti puté, cu cáre mijloc de la Vultur si de la Corb toáta multiemit'a si plát'a singuri voi luand, Sioimul de dár si láuda

cà aciast'a lipsït si cà un necunoscĕtoriu binelui si folosului singur de sïne pedepsït và remané, si pentru coci asupr'a nepriiátïnului milostïvire si dreptáte aretând si giuramentul nebetejit tiind, máre caiála in urma si fora folos và simtì; [«Ca «de cat giuramentul, mai bun meştersiug si mai táre maestrie «si mai tainuita viclenie spre amagiál'a cuivà a se dà nu poáte»]; asijderé [«Ca ori cand ce éste adeverát de s'ar graì, si ce éste «drept tot dé-un'a de la toti de s'ar fáce si s'ar tiné, nici in «lume vrájba a se scornì, nici asupr'a nepriiátïnului a se izbendï «s'ar puté»].

De acéste Dulaii audind, nu in puçinéle chitéle, nici in iusioare socotéle intrára; antei pentru asié in grába mutáré sfátului; a do'a, pentru mai aévé prepusul viclesiugului; a tri'a, ca cu mijlocele ce incepuse, lucrul de nu vor scoáte la cáp, alta nedéjde toáta anco de de-mult se curmáse; a pátr'a, ca cevasi macára preste voi'a si sciinti'a Sioimului a fáce nu puçina sïiála avé; de vréme ce toáta slobodienii'a lui erà dáta, si cu totii supt a lui porunca a fì porunca avé; iára in cé mai de pre urma socotïra, macár si peste a Sioimului voe, lucrul de vor puté ispravì, socotïià pentru slujb'a facuta Sioimul, inainté monárhilor, ori-ce pentru dînsii impotriva ar dice, in sáma nu-'i vor tiné, coci mai máre sfersitul slujbei, de cat chipul gresiélii a fì intielegé; si asié, dupo cata-và a chitélelor scuturáre, sententii'a alésera, cà ori cu cé mijloc ar puté fì, numai Inorogul la mana sa vie; pentru cáre asiediment intre dînsii máre si vêrtos legament de giurament pusera, cà de lucrul ce se và lucrà in viátia Sioimul scire sa nu aiba; (O minuné mare! giuramentul a calcà calcatorii de giurament se giura!); si mai cu dédins chipul vicleniii acestïi'a mai suptire si mai frumos a fì il socotïra, adeca supt titulul altui'a, reutáté lor sa scrie, si cum se dice prostul cuvent: Cu cléştele, jerátecul sa tiie, si cu man'a altui'a siérpele din borta sa scoátia; si cà cum ei neatïnsi si nesciutori lucrului acestui'a ar fì sa se aréte, de vréme ce tot prepusul Inorogului asupr'a Sioimului và cadé; si asié cà cum Cálului

fora zabála pintïni ar dà, reutatii Hameleonului voe si slobodienie dédera, cà nici o cále nestropsita si nici o piátra neclatïta sa nu lása, pene dreptáté Inorogului in sïlti'a strîmbatatii lor ar bagà.

Hameleonul, latraturile si brehaiturile Dulailor cu máre drágoste ascultând, dupo porunc'a ce 'i dédera, voios de la dînsii esì; de unde iárasi la Sioim sa se intoárca vrend, (cà cate antei ii cantáse acmù sa i le descante), in cále pre Bôtlán tumpiná (cu a carui'a pîra Vidr'a din saboáre se izgonise), cárile pre Hameleon de unde vine intrebând, el, precum acmù de la vre un loc asié insemnát nu vine, respunse, ce mai dinéoáre de la Inorog am vinit, dice, cárile maine cu Sioimul impreunáre và sa aiba, si de nu l'aş fì eu cu multe si vèrtoáse giuramenturi incredintiat, pre cartile si giuramenturile Sioimului nici cum nu s'ar fì lasát; ce acmù eu, cà un bun priiátïn si drépta sluga, la mijlocul trebii acestïi'a m'am pus, inse nu puçina frica duc, cà nu cumvà venatorii, giuramentul calcând, vre un viclesiug Inorogului sa fáca, si apoi ocár'a si pedéps'a sufletului mieu unde se và duce? si obrázul in lume cum im voi mai aretà?

Acest fél de semintie de minciuni antei cotra Bôtlán semenà, cárile mai pre urma in ivál'a a toáta lumé erà sa rezsáe; si intr'un chip cà cum pentru cinste numelui grija ar purtà se aretà, iára mai intr'adever erà, ca de nu ş'ar fì deschis gur'a si nu numai limb'a cé lunga si asiési si mátile cotra cinevà de nu ş'ar fì scos, de cuventul ascuns ce sciià îmflându-se, ii paré, ca cà capusile và crepà. [« Ca rár minciunos nelaudaros si « mai rár fálnicul tainic se afla »].

Apoi si el pe Bôtlán intrebá : — Dára tu unde mergi?

El dise : — Si eu cotra Sioim mĕrg, de vréme ce si eu acmù de curend, cu porunc'a Corbului trimis fiind, cà pentru páz'a la strîmptorile gârlelor sa fiu, am vinit.

Hameleonul dise : — De vréme ce la Sioimu vii sa mergi, te rog, cotra dinsul cevà din cuvintele méle sa nu pomenesci,

coci singur porunca mi-au dát, cà lucrul acest'a tainuit si de cotra toti acoperit sa'l tiiu.

Cainti'a descoperirii cuventului pre Hameleon apasïnd, cotra Bôtlán adaogé dicênd, ca anco de de-mult bun si deplin priiátïn sciindu-l, lucru cà acest'a i-au aretát, nici un prepus avênd ca nu'l và puté tainuì. [«Ca precum curváriul, dupo stêmperáré «poftei, in focul caiálii árde, asié netáinicul, dupo slobodiré cu-«ventului, in prepusul descoperirii se chinuiásce»].

Bôtlánul dise : — Pentru aciast'a nu despre mine, ce despre tïne grija poárta, si pása unde iti éste a mérge.

De ciià Hameleonul, la Sioim viind, intr'acest'a chip ii vorovì : — Eu eràm, dupo porunc'a tà intïns, la Inorog sa me duc, ce un lucru in minte viindu-m, de la mijlocul caii, iárasi m'am intors; dic dára, ca de vréme ce asié cinsteş si cu cále a fi ai socotït, cà nu ce poft'a poruncésce, ce ce dreptáté poftésce sa fáci, si giuramentul dát nebetejit sa tii, aciast'a in grija sa'ti fie, cà nu cumvà vre unul din Dulai, aproápe de prundïş aflandu-se, mirosul Inorogului sa adulmece, si ei, gândul teu cel drept si sfátul cel de asta-di nesciind, sa nu cumvà cevà dupo sfátul cel de eri prin nesciintia sa lucréze si fora véste Inorogului vre o stricaciune sa aduca; si nu numai coci eu cinsté si credinti'a im pierd, [«Ca de cel fora folos puçina grija se poárta»], ce anco mai mult de tïne ocár'a se và atïnge, de cáré nici cu toáta ap'a ocheánului a te spalà nu vii puté; [«Ca ocár'a desco-«perita, cu peliti'a Arápului asémené éste, cáré a se inalbì nici «cum nu scie».

Sioimul sciind, precum Dulaii cevà din cápul lor a fáce nu pot, nici preste voi'a lui cevà a lucrà indraznesc, Hameleonului dise : — Pentru acest'a lucru, tu in sáma nu bagà, coci Dulaii pene unde pot alergà eu sciu.

Hameleonul urmele minciunii si pásii viclesiugului intr'acest'a chip impletecindu-si, (cà cand s'ar têmplà cinevà urm'a a'i luà, la vre o cále a o scoáte sa nu poáta), de ciià intr'un suflet la Crocodil alergá, cotra cárile cu multe féliuri de schimbáte si

schimosïte cuciriturі : — Bucura-te, domnul si crutiatoriul mieu ! -dise ;- véste buna de práda bisiugoása si venatoáre satioása eu, nerescumparát robul teu, sa'ti vestesc, am vinit ; si domnul mieu milostïv adeverát sa scie, ca mâine dimiuétia Inorogul, jigánii'a cé vestïta si de coltii a tuturor Dulailor asié mult dorita, din muntii inálti la prundïsiul ápii éste sa se pogoára ; unde despre strîmtorile potïcilor, pentru cà inapoi a dà sa nu mai poáta, toti Câinii si Dulaii pazitori sint. Deci ei, precum sa'l goniásca il vor gonì, dára precum sa'l agiunga nu'l vor puté, robul teu foárte bine scie ; ce Inorogul, iárasi alta cále deschisa neavend si din dos acmù de Caini incungiurát sïmtindu-se, pene mai pre urma iuhotátului bizuindu-se, in ápa và sa se arunce ; [« Ca primejdïi'a cat de gré, inse pre mâne viitoáre, de cat cé « cat de iusioára, inse de nainté ochilor statatoáre, mai iusioára « se páre »] ; deci el in ápa cadind, nu picioáre de inotát, ce asiési aripi de zburát de ar avé, de nainté iutimii domnului mieu, precum a scapà nu và puté, adeverit sint. Si iáta eu, fora alta zabáva, la Inorog in munte me voi suì si ciásul vremii coborîrii lui insemnând, fora préget scire iti voi dà ; numai de pre aicé nu te departà, cà in vrémé trebuitoáre, fora zabáva sa te pociu aflà ; [« Ca punctul vremii trebuitoáre « la a lucrului ispravire, cà mesur'a caldurii focului la versaré « jmáltiului éste »].

Crocodilul, de venátul ce'i fagaduì foárte veselindu-se, din toáta inim'a cárté de ertát precum ii và dà i se giuruì, inse cuvintele in desiert sa nu'i cumvà iása foárte il intetì.

Hameleonul iárasi cu mári giuramenturi se afurisïià, precum minciuna din gur'a lui nu iáse, ce toáte, precum sint, asié i le povestésce. [« Ca facĕtorii reului, cand multi intr'un gând asupr'a « unii reutati se afla, unul pre altul a nu amagì obiciuiti sint, « cà nu cumvà cu viclesiugul mic, fora-légé máre a ispravì din « mâna sa piardia »].

Asié dára, si intr'acest'a chip Hameleonul, dupo ce, cat putù cotra toti minciunile fiárse, coápse, sará, pipará, inghitì si borî,

intr'un duh la locul unde Inorogul se aflà, alergá; carui'a dupo politïcescul obicéiu inchinandu-i-se si toáta fericiré rugandu-i si menindu-i, dise: — Dupo porunc'a domnului si crutiatoriului mieu toáte li-am plinit, si anco cate vechiul prietesiug si adeverát'a drágoste poftésce, si preste porunca céle cadiute am adáos; de vréme ce cate spre folosul si binele teu, cotra Sioimu am grait si am intarit, a le povestï nici inceput au, nici seversit, (o, bát'o urgii'a ceriasca, jigánie vicléna! cat de pestriţ si de vergát graiásce); ce in scurt (precum se dice cuventul, ca gur'a, cáré singura pre sïne se láuda, pute) cum am chivernisït si cum am sïlit a chivernisï si lucrurile impreunarii a tocmì, mai mult a me laudà nu mi se cáde, de vréme ce sár'a và aretà impreunáré sì diminéti'a a lucrului razsunáré, coci toáte dupo pofta si dupe voe vor esi,- (Cáuta chipul voroávii a viclénii jiganii, ca se asámena unor icoáne, cárile mutandu-se din loc, i se schimba fáç'a)-, coci mijlocele, ce prepus avéi, din mijloc li-am rïdïcát; pre Dulai si de sciintia si de loc depárte i-am departát; ochiul cu reu cautatoriu de tot l'am astupát; pre unde maestrii si sïltie intïnse au fostu, li-am stricát si li-am faramát; toáta piiádec'a din caráre si piiátr'a potïcnélii din cále am mutát; amenduror inimile spre priimiré drágostei am gatát, si toáta surcéo'a supt focul incepeturei si toáta ciráo'a pre jarátecul seversirii am pus si am suppus; un'a au remás, si acéi'a foárte pre lesne, adeca ori cand ati vré, atuncé impreunáre a a avé sa puteti.

Deci cat despre párté Sioimului éste, eu robul teu atat'a i-am uns sufletul si i-am muiát inim'a, cat cu máre dor si cu nespunsa pofta nesatioásei privélii straluminátei tále féçe a se impreunà, si cu dulcele si mangaioáse voroávele tále a se invrednicì aştápta.

Inorogul, macár ca nu asié crediute giuramenturile, nepre-puse cuvintele si neprimejduioáse impreunárile avé, [«Ca in «inim'a neprietïniásca, cáre prepus nu incápe? si gândul «vrajmasiesc ce lucru impotriva nu scornésce?»], insе antei

dreptatii bizuindu-se (coci ascunsul inimii sále de pricin'a vrajbii curát a fi chiár sciià), apoi o párte a socotélii evgheni Sioimului dand, [«Coci némul vechiu si cel de buna ruda, dupo «a mintii intregiune, péte si imaciuni de ocára noáa cu ne«voi'a priimésce»], ca Sioimul acel'a din némul seu persïesc erà, cárii de cat cestï evropesci cu multul mai buni sint (inse bunatáté Sioimului in vrajmasie si in iutime de nu se và luà), de cáre lucru socotïià ca in numele vechiu porecla noáa, si in némul cinstït hula ocarîta nu và sufferì si asié cotra Hameleon cuvent déde, precum in-de-sára la prundïş se và coborî.

Hameleonul, respuns ca acest'a luand, vésel inápoi se intoárse; de unde antei la Crocodil mergênd, antei lui de intr'acé sára viniré Inorogului scire ii déde; pre unde éste sa intre si pre unde éste sa iása ii aretá; unde trebue sa pazásca, si vrémé inturnarii lui cum sa pandésca foárte bine, si de toáte pre amenuntul il imvetiá.

De acolé apoi la Ogari, la Cotei si la alálti spurcáti Dulai se duse; caror'a asijderé pliniré bucuriii si viniré venátului le povestï.

Dupo acéi'a si mai pre urma la Sioim vinì, carui'a, cà si celoralálti, de adunáré in-de-sára ii spuse; anco iárasi căpácul minciunii de-asupr'a tïngirii viclesiugului adaogênd, chip de máre rugaminte cotra Sioim aretà si pre toti dumnĕdiĕii il giurà sa nu cumvà sfersitul împreunarii bune in cápul incepeturii réle sa iása, si el in chipul maestriii rentatii sa cáda; si altele multe cotra acéstá dïcaind si in uscát inghitind, cuvinte captusite ingaimà, si tée de curmée legà.

Acéstá intr'acest'a chip façárnic'a lighioáe in oál'a fora-legii zám'a nedumnĕdiĕirii, cu lingur'a vrajmasiii zamintïnd si venturand, cà cum slujb'a ar fi plinit, de la Sioim voe si ertaciune isi cerù, cà intr'acé sára la culcusiul seu spre odïhua sa se duca, aretand ca de multe alelgari si zbuciumari de tot ostïnita si obosïta éste; inse si aciast'a pre mai máre a viclesiugului

captusiála o facé, pentru cà in diu'a ce và lucì, peste noápte ce và sa se násca sciind, obráz anco mai obráznic a avé sa poáta, adeca precum el de multa truda biruit fiind, somnului cà mortii au fost dát si de fáptele, cárile peste noápte s'au têmplát, cà cum scire n'ar fì avut; [«Ca precum multe diu'a descopere, «asié mai multe noápté acopere, socotïi'a»].

Si asié Hameleonul, de la Sioim esind, dormire fora dormire sa dormitéze, si somn fora somn sa somnéze, la strátul culcusiului seu se duse.

(O, mai bine in véci sa fie murit, de cat dormire cà aciast'a sa fie dormit! O, mai bine mort sa se fie sculát, de cat somn cà acest'a sa fie somnát! O, mai bine intr'o fáça, si acéï'a in piiátra sa se fie intors, de cat asié in multe féliuri de stricaciune si fora folos! O fápta spurcáta si lucru scarnáv! O batgiocura de batgiocurit si ocára de ocarît! Vino dintele siérpelui, aliárga coád'a scorpiii si adeverul marturisïti, de se afla la voi vinin si toápsĕc cà acest'a, cà cárile supt limb'a Hameleonului din fire izvorésce, din meştersiug se inmultiésce si spre beutur'a la inima curátilor se dospésce si se mestésce, [«Ca otráv'a «limbii pre tot toápsĕcul, cat de vrajmáş, a toáta jigánii'a, cat «de cumplita, cu multul coversiésce»]. Mesura-te minciuna si vedi minciuna de cat toáta minciun'a mai máre! Cumpenésce-te viclesiug si cunoásce viclesiug mai greu de cat tot viclesiugul! Têrêiásce-te boála si sïmti boála mai langeda de cat toáta boála! Sái moárte si gusta moárte mai amára si mai omorîtoáre de cat toáta moárté! Spune reutáte de éste in tïne reutáte de ré cat aciast'a reutáte! O reutáte, reutáte, de trii ori reutáte si iár reutáte!).

Deci Hameleonul, dupo ce Dulailor amutiaturile si navrapiturile, pre cat mai mult putù, intartá, pre Crocodil, pre cat mai reu si mai vrajmáş sciù, il atitiá, si toáte céle spre viclesiugul si scadéré Inorogului, pre cat prin mana ii vinì, gandï, graì, lipì, dezlipì, asiediá, facù si ispravì, peste noápte in loc de somn cu reutáté sïngur siie nu numai ochii si tot trupul isi acoperì, ce

anco si inim'a si sufletul, cu gréle intunérece peste tot captusindu-si, isi ponegrì, de unde sunetul têmpenii de-cu-sára lovit a do'a di, cà preste váli rezturnáte, glásul din potriva din ciás ın ciás audì, cu séte aşteptà.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A SIÉSÉ.

Inorogul, si dreptatii bizuit si dátului cuvent si giurament sprijenit fiind, dupo ce cé de obşte faclie lumin'a supt umbre isi duce, si fáç'a pamentului cu brâul intunérecului se incinge, din vervul muntilor la locul numit in prundïş se coborî, unde nu dupo multa vréme si Sioimul viind, cu cinste si cu plecaciune ii déde inchinaciune; cotr'aciast'a cadiute çeremonii si cinstesie plecaciuni, precum din chipul din-afára, asié din sufletul din luntru aretand, tand pe sïne norocit, tand ciásul impreunarii fericit si de buni chezi numiià, de vréme ce de impreunáre dorita cà aciast'a si de poft'a, spre cáré de multa vréme inim'a ii saltà, lipsït si neinvrednicit n'au remás; asijderé tuturor cerescilor multiemita facé, pentru coci sanetos si de toáta grijé pizmei neprietïnesci neatïns si nebetejit pre Inorog déde.

Dupo aciast'a cu multe chipuri sa aréte se sïliià, precum macár ca din porunc'a stapanésca impotrivnic a fì s'ar fì vediut, inse amintrilé pururé cu bun gand si cu chiára inima cotra dïnsul au fost si éste; deci pre o párte cà o sluga, célé ce slugii credïncioáse s'ar fì cadiut, a ispravì au vrut si s'au nevoit; iára pre alta párte asié lucrul au cumpenit, cà nici stapanului

seu viclesiug sa fáca, nici, dupo porunc'a nedrépta, dreptáté sa cálce; [«Ca atuncé numai schimosïré slujbei éste laudáta, cand, «pentru voi'a dreptatii, voi'a stapanului se cálca»]; ce cà ce cu nedreptáte si cu reutáte s'ar fì poruncit a se fáce, acéiasi cu cinste si cu dreptáte, din uraciune spre drágoste, si din vrájba spre páce a se intoárce au sïlit; si precum buna si vêrtoása nedéjde áre, dicé, ca ce cu amára neprietïnie s'au inceput, acéi'a cu dulce fratie sa se istovásca si sa se pliniásca. [«Ca «precum caldur'a soáreiui, din grauntiele putredite, spicele verdi «a odraslì fáce, asié sufletele intielépte, din imputit'a vrajmasii'a, «frumos mirositoáre a drágostïi flori a razsarì prefác»].

Cotra acéslé si Inorogul, célé ce i se cuviniià, priimiri de inchinaciuni ii dà, bun'a-i socotéla si a sufletului orânduiála ii laudà, si cu tot féliul de cuvent dulce si cuvios dát'a-i luceritura ii luà; in scurt la inㆍepetur'a dïalogului intre dînsii sosïra, si unul de altul pricine vrajbii, cárile si pentru ce ar fì fost, a intrebà incepura.

Inorogul intrebáré intr'acest'a chip inainte puind: — Toáte lucrurile firesci, cate soárele véde, luminiáza si incaldiésce, fóra pricinitoriul clatïrii lor nu numai a nu fì, ce asiési nici a se gandï pot; un'a numai si acéi'a singura sloboda voi'a muritorilor éste, cáré fora nici o pricina si fora alta indemnáre a sà hirisia clatïre áre si singura siie si clatïtoriu si clatïre a'si fì si a'si fáce poáte; cotra cáré, macár ca din afára viitoáre, spre clatïre-i indemnatoáre, multe si in multe chipuri a i se adáoge si spre plecáré intr'o párte tragëtoáre, impingëtoáre, asupritoáre, rïdïcatoáre, lesnitoáre, ingreuitoáre, iusiuratoáre, latitoáre, strîmtatoáre si altele asémené acestor'a a'i vinì si a i se têmplà pot, inse ori ce ar fì fápt'a de facut, de bine sau de reu, de scadére sau de folos, a o ispitï, a o cercà, a o aflà si intr'o párte clatïré a'si alége singura siie stapanitoáre si in toáte volnica éste, atat'a cat, vedind si intielegênd binele, din volnic'a voe reul a urmà, a alége si a fáce poáte.

De pre cáre lucruri intr'aciasta máre si putérnica monárhie, cáré in pieptul muritorilor se cuprinde, doáê chipuri, sau mai adeverát sa dic, doáê tïpáre a doáê chipuri a se avé aévé si tuturor cunoscut a fi poáte; adeca unul mai mult de cat firesc si oáre-ce ceresc si dumnĕdiĕesc, iára altul mai gios si mai puçin de cat firesc si oáre-ce ceriului si firii impotriva, cel dintei binelui, cest de pre urma reului insoçitoriu si urmatoriu si asiési de tot moştenitoriu si purtatoriu éste; ca amintrilé, dinafára clatïtoriul in voi'a sloboda putére si biruintia de ar avé, nici voi'a sloboda sloboda ar fi, nici de bunatáte láuda, nici de reutáte hula cu dreptul i s'ar cadé; de unde se aráta, ca intre muritori obicéiul voroávii si deprinderé limbii in zadár éste, cu cáré in cotro voi'a din voi'a ei sa se fie pohârnit vrend sa ne insciintiam, cáré ar fi fost a clatïrii pricina a intrebà ni-am obiciuit, si pentru cà zugravál'a reutatii sa acoperim, putéré voii slobode, intr'un chip cu alta zugravála, asiési de tot tagaduim; ce ori cum ar fi, gresiál'a invechita chipul negresiélii luand, dupo invechit'a obiciuire dic : Vrére-asi si aş poftï, iubite priiátïne, cà sa pociu scì, acestïi asupr'a mé vrajmásie si de cáp goána, cáré si ce i-ar fi fost pricin'a? si de nu toáta reutáté din singura voi'a si inim'a murítorilor purcéde, alt'a cand, cum, ce si pentru ce sa fie fost?

Sioimul respunse : — Célé mai vechi si mai de de-mult incepaturi, cum ar fi fost, nici a le scì, nici sciute a le graì pot; [«Ca precum nu toáte avutele folosïtoáre sint, asié nu toáte «sciutele vorovite vre un folos aduc»]; iára din cat si a scì si a graì pot, din céste mai de aproápe éste aciast'a, ca jigánii'a cu tálp'a de gânsca, cu coltii de ştiuca, adeca Vidr'a, vulpé péscelui si péscele vulpii, mai de nainte pene din monarhii'a dobitoácelor si a tuturor jigániilor a se izgonì, in máre drágoste si prietesiug cu Corbul se avé, atat'a cat, cand Corbul din vervul copáciului crangaiià, Vidr'a din fundul pâclei respundé, si cand Vidr'a soldii péscelui inghitiià, grumázii Corbului sïmtiià; [«Coci

«adeverát'a drágoste cápetelor funii se asámena, cà cand unul «intr'o párte s'ar tráge, altul neclatït a remané nu poáte»].

Deci Vidr'a, epitropii'a pe acélé vremi tiind, de pururé jáloba si gréle pîri cotra Corb trimité, precum Inorogul, Filul, Lupul, Pardosul, Rîsul, Véveritı'a si anco alte cate-và din jiganii ascultarii si stapanirii ei nu vor sa se suppue, ce in tot chipul státul monárhiii sa tulbure, si tot trupul publicai spre razsîpa sa aduca, ambla.

Deci Corbul, de unele cà acésté audind, se tulburà, si cate un priiátîn pentru un priiátïn poft'a si cérerë, ce i-ar fı fost, a'i plinì si a'i fáce sîliià, si pre priiátînii ei priiátïni, iára pre nepriiátînii ei nepriiátîni ii tiné si'i avé; de unde [«Drágoste si prietesiugul «numai cotra un chip, spre multe chipuri ura si vrajmasie au «scornit»]; si asié, pre cat a mé slába socotéla a agiunge poáte, incepetur'a recélii si impotrivirė inimilor sa se fie scornit socotesc.

Inorogul: — Aciast'a foárte bine am intieles'o, si precum dici asié éste, numai anco mai dintr'adûnc incepetur'a lucrului a scì ti se cáde; ca precum mai sus ţ'am dis, toáte clatïtele firesci pricin'a clatîtoáre firiásca ciárca, iára in fáptele voii slobode nu pricinile clatïtoáre, ce a caror clatîte pricina clatîtoáre sa fie fost intriába.

Sioimul: — Foárte cu drága inima aş poftî, cà pentru acest'a lucru mai intr'adever sa me insciintiez.

Inorogul: — De vréme ce asié cu séte, pentru radecin'a lucrului acestui'a, a te insciintià poftesci, d'in ceput a ti'l povestî nu me voi lenevì; inse pre cat lungimé istoriii ar poftî, scurtîmé vremii mana nu'm da, coci iáta si cata-và párte a noptii au trecut si pre aciast'a vréme cine-si la ale sále a se aflà s'ar cadé; [«Coci multe si in multe chipuri sint sïgetile si nalucirile «noptilor tacute, cárile prin intunérec ambla si vâjiesc, iára in «lumina lovĕsc si ranesc»]; deci pre cat mai in scurt voi puté, si in puçine cuvinte toáta lungimé si latimé poveştii a cuprinde me voi nevoì.

Vii scì dára, ca odane-oára Monocheroleopardális din toáte jigániile pamentului mai vestït si mai ales erà, (nici de alcatuiré atatė numere intr'un nume te mirà, coci mai pre urma si aciast'a táina vii intielége), a carui'a vrednicie macár-ca lumii sciuta éste, inse intr'acest'a chip, numele, sláva si putéré adaogênd, pene intr'atat'a au crescut.

Acest'a din parintii sei oáe zĕmislit si nascut erà, deci antei si la chip si la fire mielusiel, iára dupo ce mai la máre vêrsta crescù si in toáta turm'a in fruntė a tuturor aretilor esì, impotriv'a a carui'a a stà, sau in cáp a se lovì, nici un berbéce se puté aflà, si cárile prin necunoscintia, precum impotriva ii và puté stà, i se paré, de odáta numai ispit'a putérii fruntii facé, ca a do'a lovitura nici aşteptà, nici mai sufferiià.

Asié el toáta turm'a de cat pastorii mai bine pascênd si otcărmuind, un Lup vrajmáş si lácom din fire, dára de foáme anco mai vrajmáş si mai cumplit facut, cu máre rapegiune si cu falcile cascáte, tot de odáta pre Berbéce sa'l farâme, sa'l spintece si sa'l inghitia vrajmáş viniià. Berbécele, vedind pre Lup asié de cu máre rapegiune asupra viindu-i si acmù vrémé inde-sára, cand diu'a cu noápté se ingâna, fiind, pre Lup unul din areti sa fie si, dupo obicéiu, precum in cápete sa se lovásca vine, socotï; intr'aciasta socotéla Berbécele aflandu-se, din toáta groáz'a si fric'a Lupului afára erà, si asié in têmpinári-i, fora nici o spáima esind, cà pre un aréte asié de chibzuit si de táre in frunte il lovì, cat poftorire a mai fáce nu mai trebuì, de vréme ce, coárnele prin tïdv'a cápului Lupului petrundind, fruntė zdrumicandu-i, crierii afára ii versá. Lupul intr'acest'a chip vêrtos lovit si ranit, fora de a do'a rezsufláre, viáti'a pre moárte isi schimbá.

Arétele mai tardiu, vitejii'a ce facuse cunoscênd, cáré mácarca din têmpláre fusése, inse indáta duhurile céle de aréte, ce purtà, isi schimbá, si pene in diuâ din oáe in jigánie si din Aréte in Lup se mutá; [«Ca têmplarile fericirii, la cei mai «multi, obicéile firii a mutà pururé s'au vediut»].

Asié Berbécele, preobrájenie cà aciast'a luand, indáta din némul seu rezletindu-se, dupo firé Lupilor, codrii, campii si muntii a cutreerà incepù, si multa vréme a vietii sále intr'acest'a chip in strenatáte *) ambland si petrecênd, odane-oára la loc cà acel'a a nemerì i se têmplá, unde de cat toáte jiganiile mai multi Pardosi se aflà; acolo, nu dupo multa vréme, ce sa venéze si cu ce viáti'a sa'si sprijeniásca neavend (coci multimé Pardosilor pre altele asiési de tot impuçinàse), cu dînsii de lupta a se ispitï incepù; [«Ca poft'a biruintii toáte «ispitésce, si nevoi'a toáte invátia, ales in primejdïi'a vietii «lips'a sosïnd»]; deci asiési din ispit'a dintei lucrul cu fericire si dupo voe a vini i se têmplá, de vréme ce anteiási dáta cu cel mai máre si mai groznic Pardos de lupta se apucá, pre cárile, dupo multe nevoi si nu cu puçine a vietii cumpene si primejdïi, il biruì si'l omorî, a carui'a duhuri indáta luand, precum din Aréte Lup, asié din Lup Pardos se facù.

Dupo máre si primejdïoása biruintia, cà aciast'a, Pardosul mai inálte si mai putérnice duhuri in sïne sîmtì, cárile in trupul Pardosului de incaput nu erà; si asié de ispita spre lupt'a Leului se apucá; [«Ca toáte in lume de se si cuprind in hotàrale «sále, iára poft'a a cinstei mai mári si a biruintii mai tári, «nici in lát campul a tot pamentul, nici in inált muntele a tot lo-«cul a se oprì, sau a se destulì poáte»]; ce Leul pré vêrtoása si putérnica jigánie fiind (precum poti cunoásce), nu pre lesne ii fù duhurile a'i luà; coci adése si mai in toáta vrémé ispit'a monomáhiii facênd, in cáré mácár ca nu se biruià, inse nici tïtulul biruintii a luà puté

Asié ei in toáte dilele la lupta, cà la o scoála, se ispitïià si se deprindé, pene cand Pardosul pricepù, ca nu alta cevà de la cé deplin biruintia il impiiádeca, fora numai iutimé picioárelor si sprintïnii'a, cáré Leul in trupul seu purtà; ca de multe ori, Pardosul acmù mai dobendind biruinti'a, Leul cu iutimé de

*) Credemu co trebuia indieptatu; *streinatate.*

naintei i se feriià, si cu acest'a chip cé deseversita biruintia ii tagaduià.

Párdosul, intr'acest'a chip pricin'a neizbendïi sále bine cunoscênd, cotra vêrtoáse duhurile Pardosului gré greuimé Filului si sprintïna iutimé Inorogului adáose, si mai dédins cu ascutit si nebiruit cornul a Monocherului intrarmandu-se, intr'o lupta numai, toáta biruinti'a asupr'a Leului dobendï, in cárile indáta si fora nici o impiedecáre se si mutá; [«Ca precum nuôrii dupo «venturi aliárga, asié duhurile dupo biruintie se pliáca»].

Firi, duhuri si puteri cà acésté nascutul miel in sïne stringênd si alcatuind, in doáê hirisie numere si li-au impartit; unul Provatolycoelefas, altul Monocheroleopardalis, ce dintr'acésté cest mai de pre urma mai mult obiciuindu-se, precum in nume, asié in fire Monocheroleopardal au remás.

Asié dára toáte firile intr'un'a botind, blandétié oii, intielepciuné Lupului, cunoscinti'a Pardosului, greuimé Filului, iutimé Inorogului si vêrtuté Leului in sïne nebetejite si nesmintïte le feriià si, din di in di anco mai adaogêndu-le, la stepěn'a cé mai de sus le inaltià si le suià; si asié toáta cinsté, láud'a si putéré a tuturor jigániilor dobendï.

Deci jigániile toáte, de atаté vrednicii incungiurát si impregiurát vedindu'l, cu un duh si cu o inima il rugára, cà obladuitoriu, purtatoriu si despre tot impotrivnicul pazitoriu sa le fie.

Monocheroleopardális prin cata-và vréme, a tuturor viáti'a in man'a sà sa priimásca ferindu-se, aciasta rugaminte a lor sa o priimásca se tagaduià, inse pene mai pre urma', pre cel ce luptele a atаté vrajmásie jigánii a'l biruì nu putuse, moále rugamintele infrangêndu'l si umilite cuvintele induplecandu'l, dupo poft'a lor il adusera; [«Ca precum respunderé moále «frange mânii'a, asié rugaminté cu umilintia pornésce crutiáré»]; cárile a tutoror chivernisïre in pálma, si a tuturor otcârmuire in sáma luand, prin cata-và vréme cinsteş, frumos, drept si cu intielepciune, cum se cáde, pre toáte jiganiile si dobitoácele giudecà, indreptà, ocrotïià, paziià si stapaniià; [«Ca atuncé pu-

«blic'a infloréscе si odrasléscе, cand stapanii miluesc si ciárta «in dreptáte, si suppusii asculta si slujesc din drágoste»] ; asié cat in vrémé stapanirii lui nici ochiul nepriiátĭnului s'au veselit, nici buzele vrajmásiului s'au zimbit, nici inim'a impotrivnicului s'au invoesiét; ce precum cerescii (áh!) de multe ori pemintescilor a zavistuì s'au vediut, asié si Monocheroleopardalis de sĭgét'a lutului, mai de nainte de vréme, neranit si de têmplarile tiĕrnii nepravuit a remané n'au putut; de vréme ce anco in puterile firii sále fiind, in cárile a multor'a nedéjde si viátia se radimà, cu máre a tuturor paguba si nesufferita jéle, cotra céle de sus lŏcásiuri s'au mutát, cà cel ce Leu intre dobitoáce de vêrtos se laudà, Leu intre stélele ceriului, in véci sa luminéze, s'au asiediát, in urm'a sà doi numelui seu moştenitori, pre Fil adeca si pre Inorog, lasĭnd.

Deci la seversitul lui a fì si la inceputul lui a nu fì, Filul (cárile si de stát si de vêrsta mai máre erà), pentru une pricini, depárte in muntii de la Grumázii Boului trimĕs erà, a carii trimétĭri pricini, de povésté noástra abatuta fiind, a le povestĭ parasim, [«Ca voroáv'a nu in vrémé si la locul seu, cà ráfturile «de aur in cápul magáriului se prind»]

Iára Inorogul acolé de fáça aflandu-se, toáte suppusele si nesuppusele jiganii lor chivernisĭtoriu si stapanirii parintelui moştenitoriu a fì il aliásera, si cu toti intr'o inima si intr'un glás in scáunul obladuirii il rîdĭcára, ce precum se dice cuventul, [«Ca fericiré grábnica curend obosésce»], de vréme ce pe acéia vréme Vidr'a la locul prundĭsiului, unde acmù noi sintem, a lŏcuì se têmpláse, cáré, cu multe chipuri de lingusituri si cu a Corbului mijlocii, in drágosté monárhiii pásĭrilor intrand, Corbului prin scrisori intr'acest'a chip insciintià : Ca de vréme ce Monocheroleopardalis dintre vii au lipsĭt si toáta impiedecáré poftĭi noástre d n mijloc s'au rìdĭcát, sa silesci si sa te nevoesci, te rog, cà stapaniré asupr'a dobitoácelor mie sa mi se dé; iára eu voi fáce, cà toáta vit'a grása si toáta cárné sĕoása dom-

nului si stapanului mieu in mancáre, si tot sïngele cáld si satios in beutura sa se dé.

Corbul, antei pentru cé din fire lacomie ce avé, apoi pentru coci nu puçina pizma si zavistïe asupr'a dobitoácelor purtà, de vréme ce, prin toáta vrémé a stapanirii lui Monocheroleopardális, rár si mai nici odáta cu odihna si cu tïcnéla stervurile cercetà, si asiéş sïnge cáld sa bé, sau cárne proáspeta sa manance in viáti'a lui nu s'au invrednicit; cotra acést si alta pricina se adaogé, ca fát'a Corbului, Mrén'a, la vêrst'a casatorii agiungênd, pre talháriu chelériu Corbul socotï sa fáca, si Vidrii femée sa o dé alése.

Asié dára Corbul sciind, ca traind Monocheroleopardális, precum despre munti, asié despre campi toáte strájuite si pazite erà, iára acmù el lipsït, precum se dice cuventul, [«Ca pre leul «mort si sioárecii se cátiara»], indáta tuturor Dulailor de cása scire déde, pentru cà, cum mai curend si pre cat mai táre vor puté, cu latraturi si cu brehaituri prin toáte locurile spáima si groáza sa dé (coci Dulaii cu Corbul de pururé insoçire avé).

Dulaii indáta toti muntii cu délurile si toáte vaile cu padurile de cehnituri si de schilalaituri implura; de a caror'a reu menitoriu spurcáte si gretioáse glásuri toáte dobitoácele se inspaimentára, si unele intr'o párte, altele intr'alta párte, cápetele sa'si crutia, plecára; [«Ca cand cápul se ametiésce, «picioárele dovedesc, si cand madulárele buiguesc, lips'a crieri-«lor aráta»].

Asié dára tot de odáta éle impraştïindu-se, si fiete-cáré unde si cum puté amistuindu-se si aciuandu-se, atuncé Corbul vréme aflá, cà toáte dupo réo'a sà voe sa fáca, si pre Vidra din bálta in curte si din tïna in scáun sa o urce, cà jigánii'a, in ném cu prepus, tuturor dobitoácelor imperát si stapanitoriu sa fie. (O ceriu si paminte! au din nuôri piátra si din crémene picature de ápa vii sa scoti? Ca reman firile precum au inceput, precum toáte se cunosc la sfersitul, spre cárile nezuesc).

A Vidrii dára schimosïtura de stapanire cà aciast'a facêndu-se, dobitoácele toáte in toáte partile prin cata-và vréme pribége si de la locurile si salásiele lor streine petrecênd, céle mai multe dintr'insele acmù vivorul instreinarii si holbur'a ratecirii ne mai putend sufferì, cápetele plecandu-si, cerbicé supt greu si aspru giugul tïranniii Vidrii isi plecára, si cinesi pre la lŏcásiurile lor se inturnára; [«Ca colib'a in tiárin'a sà si bordeiul in pa«mentul seu, de cat paláturile in streinatáte, mai desfatáte si «mai frumoáse a fì socotïra»]; fora numai Lupul si Pardosul, (cárii pre acéi'a vréme Monocheroleopardului foárte credïnciosi si de aproápe priiátïni erà) din socotél'a lor neintorsi, depárte in tiár'a campilor prin multa vréme remásera, adeca pene la vréme stapanirii Filului; de cáre lucru toáta pásiré de sïnge versatoáre pre acestï doi máre pizma si mânie avé.

Inorogul, anco si de ai sei parasït si tïraniia Vidrii intarita si in toáte partile intïnsa si latita vedind, se sculá si in muntii inálti, cárii la Grumázii Boului se afla, unde si Filul se aflà, se duse, ce dintei pre la cetáté Deltïi cata-và vréme locurile cercetand, in prundïsiul acest'a se asiedára.

Vidr'a sciind, ca stapanire in sïla au apucát si cu tïrannie éste sa o tie, asijderé pre dreptii moştenitori intre vii sciind, ea viátia cu tïcniála sa duca nu và puté, cu fél de fél de amestecaturi cotra monárhia Vulturului si cotra Corb ii pïrïia, inse toáta pïr'a intr'aciast'a se inchidé, dicênd: Filul si Inorogul vii remaind, si voi si noi viátia cu lineşte si stapanire cu slobodienie sa petrécem si sa facem nu vom puté; coci nu numai a mé, ce anco si a voástra nebiruita monárhie a tulburà si a o razsïpì vor sïlì, si reutatile lor un'a dupo alt'a, cà válurile vor sa urméze, [«Ca máré nu de alta, ce de vent fáç'a isi schimba; «ventul vivor, vivorul holbura, holbur'a furtuna, furtun'a vá«luri, válurile primejdïe váselor si peiré celor din váse aduce»].

Corbul, macár ca in curenda vréme, de spurcát lucrul ce facuse, intr'ascunsul inimii sále reu se caise, coci Vidr'a nu multa vréme la cuventul dát ş'au statut, nici casatorii'a cu fát'a lui,

Mriân'a, si rudenii'a ce facuse, din firé ei au mutat'o ; ce dupo cé hirisia si véche fire mai mult pre ascuns, de cat la ivála, amblà, si mai cu drág prin fundul ápelor, de cat la uscát, se primblà, si ganduri impotrivnice impotriv'a Corbului fierbé.

De unele cà acéslé Corbul intielegênd, de máre caintie si de gré dosáda táre se necajiià ; inse de a lumii rusine, pentru lucrul ce lucráse, aévé a se caì, si de impietriré inimii ce avé, pentru gresiál'a ce gresise, de tot a se pocaì nu puté ; [« Ca « inim'a in reutati ingrasiáta de gandul caiálii se vitïonésce, « iára cu pocainti'a se omoára »] ; ce céle ce Vidr'a impotriva-i facé, cà cum nu li-ar pricépe, cu ochiul cunosciintiei le trecé; [« Inse din inim'a pizmatáre rabdáré cand izbucnésce, atuncé « rabdáré nu vrednicie, ce reutáte la vrémé sà násce ; ca tot « pizmatáriul din neputïntia, iára nu din buna voe rábda »].

Cu o pricina cà aciast'a si a Corbului rabdáre si asié adûnca tacére se spendiurà ; de vréme ce, pre Vidra orgánul reutatii avend, supt numele ei, pre cei ce i se paré impotrivnici in toáte partile goniià si in tot chipul, fora nici o cále, ii dosedïià si'i pagubiià ; in scurt Corbul cu man'a altui'a siérpele din borta a scoáte sïliià ; dára in zadár, ca Inorogul, precum mai sus s'au pomenit, in munti ducêndu-se, acolé pre Fil aflá, cu cárile sfátul obştïndu-si lucrul pre o cále isi pusera, si nu dupo multa vréme din dobitoácele si jiganiile impraştïiáte, pre cate mai curend putura, la un loc le adunára ; de ciià la vrajitorii vremii acei'a mergênd, hrismul Pleonixiii, de la cápişte Epithimiii invetiát, foárte pre mulcomiş le cantára :

In cin'dieci de sïngeroáse,	Vidr'a pésce, Corbul stervuri,
Vom pre céle lacremoáse,	Cérce 'n vêrtopi, nu prin vervuri,
Ochii umedi sa le ştérgem,	Sa se urce fora cále
La mosiie sa ne mérgem.	Si sa'si cáte ale sále.

Vrajitorii Epithimiii stïhurile acéste citïnd si de cate-và ori procitïndu-le, talcul acest'a sa fie intieliásera : Adeca cin'dieci de capusi (cárile sunt pungi de piiále cu sïnge implute) pline de

supt, sïngele strein, jirtfa Pleonexiii vor sa aduca, pentru cà dé supt tïrannii'a Vidrii si vrajmasii'a Corbului mantuindu-i, boáz'a la mosie-si sa'i duca, si din nevoi'a robiii scotindu-i, voi'a cé ré si lácremile in veselie si bucurie sa le intoárca.

Deci vrajitorii, jirtf'a priimind, descantecul buiguirii le citïra, cu cárile, antei pre Corb in somnul nesïmtirii bagand, pre Vidra din scáun pohârnira; cáré in legatur'a vrajii stapanit cunoscêndu-se, intr'acélé parti mai multa zabáva a fáce nu putù, ce indáta cu Mrén'a, fiic'a Corbului, si cu alálti ai ei rude, lindïni, paduchi, lipitori si cârcei, sculandu-se, la gârlele Grumázii Boului se duse; iára Inorogul din buna voe, pentru strájé in munti remaind, pre Fil la moşteniré parintiásca trimása.

Corbul, de aciast'a in scire luand, de máre mânie cu urgie incins, cu bogatii'a sïmĕţŭ, de minte rĕzleţ, cuvinte laudaroáse si duhuri, cà focul de mânioáse, a slobodì incepù, si cà acésté, ni in fáça, ni in dos, cu mári ingroziturí dicé: Pentru ce Inorogul au scos cuiul, pre cárile eu l'am batut? Pentru ce Filul al seu ş'au luát? si asupr'a gandului mieu gand au rîdicát? Asié? Lása ca le voiu aretà si a cunoásce ii voi fáce eu, ca a pásïrilor monárhie éste mai táre, si vor pricépe, ca Vulturul zboára mai pre sus de cat toáte trupurile, si precum Corbul cu glásul seu tot reul menésce si ispravésce, vor intielége

—Si ce mai mult, iubite priiátïne, voroáv'a sa lungesc; Corbul macár ca in cápul Vidrai tot focul iádului a se gramadï bucuros erà, inse reul cuivà, cárile cu man'a lui nu se ispraviià, precum razsïpa in toáta lumé se fáce i se paré; mai vêrtos ca in scadéré Vidrei adáogeré altor'a socotïià; dé cáre lucru vrajmasii'a, cáré asupr'a Vidrii cocé, asupr'a Inorogului si a Filului o borî; si macár ca la mijloc pátru mii si siépte sute de ani, cu luptele din toáte dile, au trecut, si nu puçine sïngeroáse jirtfe pre la cápiştele bozilor si multe pre la nesatioáse lacomii'a vrajitorilor s'au versát si s'au impraştïiát, inse Corbul de ce s'au

apucát, tot reul a plinì nici cum remasitia n'au lasát, ca intr'adever, precum reu din gur'a se laudáse, mai reu cu lucrul au seversit ; de vréme ce iárasi cu Vidr'a man'a au dát; [«Ca fa-«cĕtorii de reu, spre reul multor buni, cu binele a unui reu «a se slujì obiciuiti sint»]; iárasi Dulaii ş'au intartát, iárasi Ogárĭi ş'au sumutiát, iárasi Coteii in munti si in paduri ş'au bagát, iárasi in campì maestriile, in dumbravi sĭltiele si in rédïuri mrejile ş'au versát, iárasi tot dobitocul au spariiàt si in toáte partile l'au impraştĭiát; si asié, sfersitul tuturor tĭraniilor si inceputul tuturor vrajmasiilor, iárasi pre Vidra cu tĭranie mai cumplita de cat toáta tĭranii'a, cà locul altui'a sa tĭraniásca si lŏcásiul dreptului fora mila sa razsĭpásca, au trimis'o.

Filul, de acésté intielegênd, antei Lupului si Pardosului scire déde (coci acesté pre acéi'a vréme dreptáté feriià), cárii nu cu mica a vietii primejdïe, din intĭnse mrejile tĭránului scapand, iárasi la tiár'a campilor pribegira.

Inorogul in munti, precum si mai sus s'au pomenit, aflandu-se, in locuri tári si ascunse in cata-và vréme aciuát s'au potolit.

Asijderé Filul, la Grumázii Boului viind, s'au asiediát, inse nu puçine asupréle despre vrajitorii vremii trása, de vréme ce Corbul cu toáta nevointi'a stà, cà nu numai de hrána, ce asiési de viátia sa'l lipsásca; ce vrajitorii, antei de jirtfele vechi, apoi si de céle noáê, voi'a boázii Pleonexiii plecand, la ale sále sa márga voe ii dédera; [«Ca mil'a Pleonexiii atuncé numai se cla-«tésce, cand céle din fáça mistuiásce, iára de céle din dos in «scurta vréme cu mai multul nedejduiásce»].

Asié si intr'acest'a chip, iubite priiátĭne, Vidr'a tĭranii'a in man'a vrajmasiii, si vrajmasii'a in drépt'a tĭraniii luand, de ciià Corbul aévé vrajb'a, la aretáre neprietĭnii'a si tot reul asupr'a Inorogului si a Filului a plinì, catu-i negrul bobului, a lipsĭ n'au lasat; ce dinteiási dáta, toáte dupo voe a ispravì neputend, vrémé pascé, cà cand và puté, atuncé sa ispravásca.

Asié Vidr'a, cu reutáté Corbului agiutorita si la epitropii'a jigánilor asiediáta fiind, pe Bôtlán la gârle, pentru páz'a pe acéia vréme lasăse; cárile, nu dupo multa vréme, pre Vidra de vicléna cotra Corb o vĕdĭ, adeca precum cu meşterşiuguri vicléne si cu mári si multe giuruintie de jirtfe minciunoáse pre la usile vrijitorilor ambla, cà epitropii'a pásĭrilor sa tulbure si monarhii'a sa le razsĭpásca.

Asupr'a pîrâi acestĭi'a si cate-và jigánii de singe mancatoáre sosĭra, intre cárile mai de frunte Lupul, Ursul, Vulpé, Ciacálul si Strutocámil'a erà; acésté ancosi tĭraniia-i a mai sufferì neputend, in tiár'a pásĭrilor, la epitropii'a Corbului fugira, cotra cárile máre si lacremoása jáloba facênd, intr'acest'a chip dicé : — Máre strîmbatáte si greu pecát cu noi ai lucrát, o in lumina ponegrit Coárbe ! de vrémé ce iárasi in scáunul tĭraniii asupr'a noástra vrajmasii'a Vidrii ai rîdĭcát; jigánie, cáré nici in fire ném, nici in minte socotéla, nici in lucru vre un asiediment statatoriu a avé poáte; [«Ca ce-i mai poftĭt? Stapaniré; si ce-i «mai cu greu? Stapaniré»]; si cel'a, cárile pre sĭne neasiediát scie, stapanire cu asiediment sa fáca cum và puté? Aciast'a dára, cu tĭranii'a ce fáce, si cu lacomii'a ce lucréza, nu numai oile in munti si in paduri au impraştĭát, nu numai cáprile prin vâi si prin vârtopi au izgonit, nu numai boii, vácile si herghelĭile cu foc si cu fier au ars, nu numai gainele de péne si puii de tulée au zmult si li-au dieciuit, ce acmù si soltii péscelui sa rádia si sa'l venéze, pe supt ghiátia và, dicênd ca firé ei de pésce, de cat de cárne, mai priimitoáre éste; lucru cárile de firé si de deprinderé noástra pré depárte stâ; deci acmù si noi ale noástre pustĭi parasĭnd, de máre nevoe la menitoriu glásul teu am nazuit, cà iárasi, cu sfátul si cu voi'a tà, pre tĭránul acest'a de asupra-ne sa'l rîdĭcam, si iárasi pre stapanitorii moşnéni la locu-si sa chemam, coci numai intr'acest'a chip socotĭm, ca tulburarile si rascoálele acésté la asiediment si la lineşte a se aduce vor puté; [«Ca oál'a fierbênd si de máre «fierbintéla peste márgini dand, cu lingur'a áp'a venturand, de

«odáta cevasi a se stemperà se véde, iára stand focul neclatït, «versáré de tot a se potolì preste putïntia éste; deci la infocari, «la cárile venturáré lingurii nu sporésce, potoliré si stîngeré fo-«cului trebuiásce»].

Corbul, si mai de nainte cu pîr'a Botlánului asupr'a Vidrii atitiát si acmù cu jálob'a acestor'a anco mai intarîtát fiind, cuvent le déde, ca pre cat và puté và silì si din tïranii'a Vidrii ii và mantuì; cáre pizma Corbul la adunáré dintei, la cetáté Deltïi, ş'au izbendït, unde pre Vidra dintr'ambe monárhiile au izgonit'o (precum la locul seu istorii'a s'au pomenit).

Corbul dára atate si atate reutati si indrĕpniciuni, precum sa fie facut, si precum a multor'a razsïpa pricina sa fie fost bine cunoscênd, inse nici asié de pecát s'au pocait, ce cu aciast'a pricina mai mári si mai gréle unul peste altul sa gramadésca au gândït, de vréme ce patïmásilor alt cuvent le dà, iára in rréo'a inima spurcát gând purtà, [«Ca reutáté inimii din fire réle, din «reutáte reutáte invátia, si din cercetáre pizma si izbenda ga-«tésce»]; adeca de pizm'a véche binele Inorogului si a Filului nici cum nu'l poftïià; iára de pizm'a noáa pre Vidra dintr'ambe monárhiile sa izgoniásca (precum au si facut) si al triilé chip sa aliága (precum la alégeré Strutocámilei s'au vĕdït) au socotït; la cáré cu meştersiuguri spurcáte si cu ce viclesiuguri fora de lége s'au slujit, pre lárg la locul seu s'au pomenit. Iárą céle mai pre ascuns, ce se lucráse, pre scurt acmù sa ti le aret.

Vii scì dára, iubite priiátïne, ca vedind Corbul gresiál'a, ce cu Vidr'a facuse, apoi inimile jigániilor cunoscênd, ca asupr'a Inorogului si a Filului staruesc, impotriva aévé sa li se pue, socotïia, ca multe nevoi si gréle galcéve se vor rîdïcà; [«Ca cuventul «impotriva sábii'a ascute, iára respunderé lina frange mânii'a»]; si asié pre Lup in táina chemand, dise: — Bine cunosc, o priiátïne, ca multe nevoi si asupréle despre spurcát'a Vidra ati trás, si anco multe asupra a ve aduce, de và puté, se gátesce; inse noi, pentru cà gresiál'a sa ne indreptam si pecátul sa ne rescumparam, impotriv'a si spre pohârniré ei, pre cat in mana

ne và vinì, cu tot sufletul ne vom nevoì ; pentru cáre lucru o pofta am si eu de la voi, cà mijlocitori fiind, intre noi si intre Fil si Inorog páce sa alcatuim ; si aciast'a intru tot adeverul si curát'a inima sa fie ; [« Ca de cat pácé zugravita, razboiul crunt « mai curát si mai fericit éste »].

Acésté Lupul de la Corb audind si precum din toáta inim'a sa fie incredïntiandu-se , se bucurá foárte ; si : — Acest'a lucru foárte pre lesne se và fáce,-respunse,- de vréme ce eu adeverit sint, ca Filul si Inorogul dreptatii si pacii plecáte sint, si indáta ce cuventul pacii din gura vor dà, in inima pecetluit si tïparit le và remané ; [« Ca curát ascunsul inimii « singur siie si icoána si oglinda'si éste, in cáré, ce si cum éste, « de pururé se véde »], si de vréme ce si a tà pofta spre a dreptatii chip s'au plecát si pácé imbraçasiáza, pentru acest'a lucru scire sa le fácem, si vii cunoásce, ca céle de mine graite nu numai din drágosté, cáré cotra dînsii am, ce mai vêrtos dupo voi'a adeverului s'au grait; inse pácé aciast'a intr'aciast'a a staruì trebuiásce, cà de acmù inainte Vidrii impotriva si lor intr'agiutoriu sa fií.

In puçine cuvinte toáta istorii'a sa cuprinḑ, o priiátïne, pentru poft'a, legatur'a si ispraviré pacii s'au grait, s'au respuns, s'au trimĕs, s'au intors si toáte céle trebuitoáre la mijloc puindu-se, prin chipuri de credïntia s'au ispravit, si cu mári giuramenturi si blastemuri dintr'ambe partile táre s'au legát ; [« Ce la viclián « párol'a dumnĕdiĕiásca si básn'a poetïciásca tot o cinste au »] ; in cáre chip si Corbul, in vréme ce giuramenturile céle strâşnice se facé, atuncé toáte maestriile viclesiúgului prin toáte locurile isi intïndé, si cu mári giuruintie de multe jirtfe pre la bozi si pre la vrajitori ispitïià, cà pre o pásïre, a carii'a si numele si tráiul, si lŏcásiul impútit si scarnáv ii éste, epitrop monárhiii dobitoácelor sa fáca sïliià. Poti scì si numele pásïrii, o priiátïne, ca Pupaz'a erà, din tiàr'a gemenarii nascuta si in sátul furcai crescuta, si acmù mai mai in curtile funelor betranétiele ş'ar fì inchis, de nu ş'ar fi fost asié de tïmpuriu puturos duhul slo-

bodit; ce de aciast'a agiunge si la cuventul nostru sa ne intoárcem.

Corbului nici jirtfele i s'au priimit, nici vrajitorii dupo placére i-au vrajit; de cáre lucru socotél'a intr'alt chip de reutáte a'si mutà, i-au cautát, adeca pre proásta jigánii'a Strutocámil'a in táina luand, cu multe maguliluri si inveluituri o ispitï. Chipul, státul, fáptul, amblátul si cautátul in multe ritoricesci tropuri laudandu-i, si precum firé spre vêlf'a stapanirii sa o fie facut dicêndu-i, s'au insielát, au crediut, si asié si ea s'au cunoscut, sarác'a! precum la intrebáré ei frumos s'au pomenit, unde Corbul cu syloghismul de vrédnica adeverind'o, coárnele Boului, coád'a Paunului si cu pénele lui indatorind'o, epitrop Leului si stapanitoriu dobitoácelor au pus'o; unde si pene astadi, cu minuné a toáta lumé stapanésce; [«Ca de multe ori cel gresit nemerit, si «cel nemerit gresit iáse»].

Asié dára Corbul, o priiátïne, orgánul reutatii, iára nu reutáté, nici pizm'a ş'au shimbát, chipul neprietïniii, iára nu vrájb'a spre páce ş'au mutát; de vréme ce la acé adunáre, cáré antei la cetáté Deltïi s'au facut, nu dupo cum cuvent cu giurament avé dát, nici dreptilor moşnéni agiutoriu au fost; (coci precum sciut iti éste, Filul anco acolé agiunsése si cu tïne impreunáre avusése, cotra cárile singur tu máre priinti'a Corbului aretásesi, cáré mai pre urma captusita au esit); ce cu tot mijlocul inimile ale altor jiganii, dupo poft'a sà se le intoárca, cu féliu de fél de meştersiuguri au sïlit, pre unele cu infricosieri, pre altele cu sparieri, pre unele cu ingroziri si spaimentari, pre altele cu giuruintie si cu dari, syloghismul, ce pentru Strutocámila la mijloc sa pue vré, a priimì vrend nevrend li-au sïlit, si a invoì li-au facut; cáre lucru, dupo cum scii, ispravindu-l, anco mai cumplita si mai vrajmásia goána asupr'a dreptatii au scornit, cáré si pene astadi, precum vedi, se traganiáza; [«Iára a «tot lucrul sfersitul la ce iáse, vrémé aráta si norocul in«vátia»]

Acéstě dára, o priiátïne, au fost pricinele si incepaturile, si acest'a au fost pricinitoriul si incepatoriul vrajbilor, rascoálelor goánelor si razboáelor, cárile intre monarhii'a dobitoácelor si pene in diu'a de astadi se lucréza. Ce acmù sfersit voroávii puind, poftim cà nu alt'a a giuruì si alt'a a daruì sa ne fii cunoscut, de vréme ce in proimiul voroávii scurtïmé cuventului fagaduiám, iára acmù oáre-cum toáta lungimé istoriii prin cate-va ciásuri am traganát; inse ertaciuné acestïi asupréle a dobendï pre lesne ne vom nedejduì, de vréme ce [« A lucrurilor sciintia nu din parére, « ce din chiár'a aretáre se násce, cáré, dupo materii'a ce áre, « potrivirè formii intieletirii *) ciárca »]; [« Ca voroáv'a láconésca « la meșterșiug éste laudáta, iára materii'a adeverul cu indelun-« gáta si chiára voroáva a se tâlcuì, a celor neminciunosi si la « voroáva izvorîtori lucru éste »].

Sioimul, de acéstě pre amenuntul bine intielegènd, precum de dulce voroáv'a Inorogului, asié de insciintiáré adeverului, mult se minunà, si intr'acest'a chip cotra Inorog dise : — Vechiu si adeverát cuvent intre toti se graiásce, [« Ca dreptáté toáte « biruiásce, si adeverul de cat toáte mai táre éste »]; asijderé [« Strîmbatáté si lucratoriul ei pururé viptul caii sále mananca « si beutur'a toápsěcului seu bé »]; ce dára intre strîmb si intre drept, intre adever si intre minciuna ar fi, de nu peminténii, cerescii vor giudecà si vor alége; ce acmù lucrul remane, cà dintr'aciasta a noástra dorita si nesatioása impreunáre vechile incepaturi a reutatii sa se surpe, si noáê temeliile bunatatii sa se arunce; [« Ca mutáré mintii, schimbáré socotélii si »nestáré cuventului, numai atunci sint laudáte, cat **) din reu « spre bine si din vrájba spre drágoste se intorc »].

Inorogul dise : — [« Incepaturile bune, o priiátïne, din inim'a « buna si neprepusa izvorěsc, iára amintrilé indointi'a inimii « stand, indoite, intreite si in multe noduri impletïcite si captusite

*) Credemu co trebuia indreptatu : *intieleptirii.*

**) Credemu co autorulu a voitu sa scrie : *cand.*

«din rost cuvintele es»], de cáre lucru a me insciintià a'si pofti: Acéste incepaturi bune, cárile dici la mijloc sa punem, singur din tine vii sa le pui, au a le apune de la altii porunca si pozvolenie ai?

Sioimul respunse: — Intr'adever éste, ca eu porunca cà aciast'a si aévé pozvolenie de la mai márii miei nu am, inse inim'a a toátei noástre monárhii spre ce staruiásce foárte bine cunosc, adeca, cà cu ori ce mijloc s'ar puté, lucrurile spre o asiediáre si lineşte sa se aduca poftesc; si de vreme ce adeverul de grait éste, ca de nu de tot cu totii a gonì s'au obosit, inse nici unul intre noi odihnit n'au remás, si mai mult grijé din toáte dilele, de cat goán'a din toáte locurile, sudori de singe ne picuriáza; [«Ca osteninti a clatiri, sudori pe trup umediésce, «iára grijé neincetata vlág'a inimii topésce»]; anco cotra acéste éste si alta pricina, cáré spre ispit'a lucrului acestui'a me indémna, adeca credinti'a, cáre Corbul in mine si in cuvintele méle áre. Cotra cárile eu tot adeverul lucrului, precum este, aretand, fora nici un prepus din gandul, cárile pene acmù asupr'a tà áre, parasindu-se, reutáté spre bunatáte isi và plecà.

Inorogul dise: — Lucrul acest'a, o priiátine, oáre-cum necrediut si peste putintia mi se páre, ca precum din betrani scim, [«Corbul puii albi isi scoáte, iára firé in negrimé lor ii intoárce»]; deci si Corbul betran in alb de s'ar vapsi, cu o ploáe sau si cu o roáa sa se spéle poáte, si ce supt albiciune, din fire imaciune au avut, in curenda vréme isi và aretà; [«Ca reman «fiintiele precum au inceput, de s'ar si têmplarile in toáte ciá«surile schimbà»]. Asijderé de am dice, ca Corbul la péne pre din-afára a se albì poáte, inse inim'a pre din launtru fora prepus, tot niágra ii và remané; ce pentru cà sa nu se dica, ca inim'a mé de cuventul bun s'au impietrosiét, sau de numele pacii s'au ingretiosiét, iáta in tot adeverul si in curáta inima dic, ca precum hotárale neprietesiugului, asié a prietesiugului a le pazì gát'a sint; si pre acéste pre amendoáê aévé si nezugravite a le purtà sciu; [«Ca precum chipul frumos si icoán'a ghizdáva

ochiul veselésce, pre atat'a viclesiugul ascuns si drágosté schiz-
«muita sufletul intristéza»]; asijderé [«Precum boál'a ascunsa
«pre doftori si pre doftorii batgiocurésce, asié viclesiugul si pre
«cel ce viclenésce si pre cel ce se viclenésce la scadére aduce,
«si anco mai vèrtos pre viclenitoriu, de cat pre viclenit, spre
«groznica razsïpa pohârnésce, precum si reul tainuit pre doftori
«magulesce numai, iára pre cel ei suppus, antei din sanetáte,
«apoi si din viátia il izgonésce»].

Sioimul respunse : — Adeverát acéste, precum le dici, asié sint, inse [«De multe ori boál'a nenedejduita pre léc ş'au dát»], si precum un cuvent se dice, [«Mortii numai léc intre muritori «nu s'au aflát, iára amintrilé viáti'a stand si bun'a socotela «slujind, tuturor tamaduire si vindicáre se nedejduiásce»]; in cáre chip si eu acmù dic : intr'aciasta dáta si cu mine lucrul ispitésce si vii cunoásce, ca macár ca la péne iusior, inse la cuvent greu si statatoriu sint, si precum in aer a zburà, asié pre copáci a stà si pre stânca nemutát a me asiedià pociu.

Inorogul dise : — Cu buna sáma cuvintele acésté poftïtoriu binelui sa fii te aráta, si dreptatii iubitoriu si de cuvinte adeveráte graitoriu sa fii te sfitesc, inse giuruitele acésté la fápta a aduce, precum socotesc, un lucru a te oprì poáte, adeca, coci supt porunca si supt ascultáre suppus esti. Prável'a dára stapanilor asupr'a suppusilor cé mai de temeiu éste : **Asié voiu, asié poruncesc, asié sa se fáca**; deci ori unde sententii'a aciast'a putére deseversita áre, acolò cuventul adeverát si sfátul cu cále loc nu áre; ce precum vor unii sa dica, [«Ispit'a pene in de «trii ori éste a intieleptilor, iárasi acéiasi neparasït a ispitï, a «nebunilor»], de cáre lucru odáta, de dá-ori, sau si de trii ori si tu ispitésce si vedi de vor esì poftele strîmbe dupo disele drepte, si de éste uréche destupáta spre ascultáré cuventului drept cunoásce; [«Ca uréché astupáta lécu ii éste, cà cu ce «ar fì astupáta sa se scoátia, iára carii'a orgánul audirii éste betejit si de tot surdŭ, nici lécul pre lesne, nici trasnetul tu- «nului, nici buhnetul dobelor spre sïmtire a o aduce pot»].

Dupo aciast'a a scì ti se cáde, o priiátine! ca ispit'a intieleptiásca éste si se fáce, cand oáre-cáre nedéjde inainte mergatoáre si une sémne de esiré ispitïi aretatoáre se afla, iára amintrilé cand cinevà ispit'a peste toáta nedéjdé incépe, ispita se dice, inse nu intieleptiásca, ce nebunésca; ca cu ce socotéla cinevà céle peste ceriu, sau céle in chentrul pamentului lŏcuitoáre a cunoásce ar ispitï, si ce nedéjde, precum va puté cunoásce, i s'ar dà, unde sïmtiré a agiunge si socotél'a a incapé nu poáte; ca precum axiom'a filosofásca sciuta iti éste : toáta cunoscinti'a si toáta sciinti'a din inainte mergatoáré sïmtire purcéde; deci de ai povátia cà aciast'a barbatésce pása, iára de nu, [«Fora «povátia la ostroávele fericitilor a mérge parasésce-te»].

Sioimul dise : — Foárte adeverit sa fii, ca inim'a buna nedéjde im aráta, si anco de de-mult adeveráte sémne spre aciásta calatorie am cunoscut, ce numai acmù atat'a poftesc, ce ti-ar fì poftele sa sciu, si cu ce chip patïmirile, cárile peste toáta dreptáté ai trás, a le uità ai puté sa cunosc; si cotra aciást'a puçina vréme de ingaduintia avend, pentru cà de céle trebuitoáre scire a dà si respuns a luà sa pociu.

Inorogul dise : — Poftele méle si puçine si precum mi se páre drépte sint; puçine dic, coci numai doáê; drépte dic, coci ale noástre, iára nu streine poftïm. Antei dára éste : Filului driápt'a si parintiásc'a moştenire sa nu i se opriásca; sau Corbul de la Strutocámila aripile luandu-si, noi pentru a noástra dreptáte ori ce a fáce vom puté, de nu agiutoriu, ancái impotrivnic sa nu ne fie. A do'a éste : tráiul si lŏcásiul mieu, veri in vervul muntilor, veri in fundul vailor, veri in camp, veri in padure, sau ori unde aiuré poft'a inimii méle ar fì, din toáta grijé viclesiugului neprietïnesc afára sa fi'.

Acéste doáê facêndu-se, poáte fi, incepaturile prietesiugului sa se pue, si mai cu vréme drágosté adeveráta sa se intemeiáza; cu vréme dic, coci cu vréme si neprietesiugul in multe au crescut; [«Ca céle din potriva tot o mesura si tot un numer au»]; iára amintrilé cine ar dice, ca cu toáta inim'a din uraciune

indáta spre cé deseversita drágoste a se intoárce poáte, acéi'a inima vicléna si minciunoása éste; ca precum intráré asié esiré patïmilor se socotésce; si mai vêrtos obicéiul invechit éste deprindere cu nevoe a se uità, pre cárile precum meştersiugul, asié firé pre lesne a'l lipsï, sau a'l tagaduì nu poáte; iára de si s'ar aflà nás de ciára si inima de argint viu cà acéi'a, me créde, ca acel féliu de prietesiug pururé indoit si cu prepus ar fì; [« Ca sufletul, cárile pre lesne din ura in drágoste a se mutà « scie, acel'a urmáza, cà anco mai pre lesne si din foárte mica « pricina, din drágoste in ura a se schimbà sa poáta »]; de cáre lucru [« Pierderé vremii cinstïta éste, cand intru alégeré priiátï- « nilor si pentru nepierderé priiátïnilor se cheltuiásce »].

Iára pentru vrémé darii si luârii respunsului, dupo a locului departáre, socotesc ca 1500 de minute nu numai de agiuns, ce anco si de prisosit sint ; deci ori ce scii si poti, fora zabáva fa, cà nice prietesiugul, nici neprietesiugul prin multa vréme in prepus sa remae.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A SIÉPTÉ.

Acéste intr'acest'a chip prin cate-và a noptii ciásuri Inorogul cu Sioimul voroáva facènd, Hameleon, precum mai sus s'au pomenit, la lŏcásiul seu ducêndu-se, in vásul uluirii vétrilele gandurilor deschidé, prin máré rélelor socotele innotand, spre toáte venturile holburilor funele chitélelor intïndé. Asié el in válurile viclesiugurilor tavelindu-se, (poáte fi reutáté indoit si intriit sa lucréze fortun'a slobodind), somn fora somn, si odihna fora odihna il chinuià, atat'a cat cu ochii deschisi somnà si cu toáta fantázi'a deşteptáta visà, in cáre vis paréré chipuri cà acésté inchipuindu-i ii zugraviià :

Hameleonului, cu aer a se pásce si cu vent a se hranì firé fiindu-i, precum pre márginé unii ápe ambla, i se paré ; unde nisce hingiuri dése si inghimpoáse, si nisce copáci frundiosì si umbrosi erà, atat'a cat de desïmé si grosïmé umbrelor ce avé, precum de tot soárele le lipsésce si preste tot intunérecul ii captusiésce, i se paré.

Asié dára el ambland si prin intunecoása ciáti'a acéi'a orbecaind, depárte inaïnte precum o záre de foc véde i se paru, spre cáré cu toáta nevointi'a nazuind si la dîns'a apropiindu-se, vediù, ca atat'a de máre erà focul, cárile cu máre vapáe ardé,

cat cu vervul párai nuorii ceriului petrundé, unde stihii'a focului cu áp'a nuôrului mári si groznice trasnete si plesnete facé, (precum acéste doáê trupuri de stihii goále unul pre altul a nu priimì, si vrajmasiésce un'a pre alt'a a strică si a impraştïiă obiciuite sint); iára in mijlocul focului o jigánie groznica vediù, cáré la chip cà sioperi'a, inse cu multul mai máre si mai groása a fi i se pare. Aciast'a in toate partile prin pára prinblandu-se, fora satiu jarâtecul pascé si de máre lacomie si spuz'a inghitiià, nemica cevasi de atat'a infocata vapáe betejindu-se.

Hameleonul asié de cu dulce mancáré Sulimendritii vedind (coci asié se numiià jigánii'a acéi'a), lucru cárile nici odaneoára stomáhul ei il simtise, foámé in mátia i se scornì; [«Ca din «multe poft'a sufletului neclatïta ar fì, de n'ar fì sïmtirile pre «din afára iscoditoáre si apoi indemnatoáre»]. Foámé dára incepend, manuntaile i se intorcé si stomáhul táre il chinuià, cárile de toáta sciinti'a a sïmtire cà acéi'a gol, cu de moárte tipete : Vái mátiele! vái manuntaile! vái pantecele! vái vintrile méle! a se vaetà si a se vaerà incepù, si lécul aceii necunoscute boále ce ar fì si unde s'ar aflà nu sciià.

Asié el intr'acel chip misielos chinuindu-se, Salamandr'a din mijlocul focului : — O saráce !-strigand, dise,- ce poáte fi acest chin, cárile asié de fora mila tï-au apucát, si ce aciasta lácoma cautáre si nesatioása mancáre spre bucátele méle!

Hameleonul, fora: vái si vái ! alta nu dicé, si fora: moriu si moriu! alta nu respundé; ce mai pre urma cu langed glás dise:
— Sïmtire nesïmtita sïmt, si patïmire nepatïmita pát, o domnul mieu si imperátul focului, (ca Hameleonului, precum Salamandr'a bozul focului sa fie, i se parù).

Hameleonul la toáte amagitoriu, iára la aciast'a se amagì, coci in hrána si in mancáre deosebire a fáce nesciind, i se parù ca jarátecul, fora primejdïe, si focul, fora nevoe, a inghiti si a mistuì và puté; ce reul reu páte, ca in locul foámei, sátiul cu arsura si nesufferite durerile i se inmultira.

Salamandra dise : — O tĭcaloáse! au nu scii ca foámetei hran'a si sétei beutur'a ii éste lécul; inse nu tot stomáhul toáta bucát'a mistu'ásce, nici tot gûtlejul toáta beutur'a priimésce, nici alta jigánie, fora de mine, foc a pásce poáte ; [«Ca cine, «pentru desfrenát'a pofta, orânduiál'a firiásca coversiésce, acel'a «in focul lacomiii sále (cà tĭne acmù) se pedepsésce; a carui'a «stîngere si potolire foárte cu greu si mai nici cu greu se ga«sésce»]; ce tu acmù, mai multa zabáva nefacênd, cum mai curend aliárga, ciárca si unde oáâlo siérpelui vii aflà, nezatĭcnit le bé; coci dupo mancáre cà aciast'a, beutura cà acéi'a trebue; ca numai acélé doára vapái'a, cáré in droburile tále s'au atitiát, a stînge vor puté.

Hameleonul, de léc cà acest'a de la Sulimendritia intielegênd, macár ca nu fora mári slabiciuni si lesinaturi, inse indáta prin toáte málurile a cercà, toti campii si délurile a cutreerà si toáte boltele copácilor, gáurile tiermurilor si crepaturile pamentului a scociorî incepù; [«Ca la cel bolnáv sanetáté «de máre preţ éste, pentru cáré toáte in cumpena puind, mai «iusioáre a fì le socotésce»]. Deci dupo multa si cu multe dureri truda si ostenintia, oáâle siérpelui, cárile Ohendr'a se chiáma, intr'un loc a aflà i se têmplá, pre cárile de máre arsur'a mátielor indáta si fora de nici o ingaimála le sorbì.

Asié dára de cu grába, dáca oáâle beù, precum arsur'a mátielor, ce avé, i s'au potolit i se parù; inse dupo fire doftorul, dupo doftor lécul si dupo léc cà acel'a tamaduiré, cáré i se cuviniià ii vinì, de vréme ce nu chipul boálei in chipul sanetatii, ce form'a reului intr'alta forma mai ré si mai cumplita s'au mutat; coci oáâle Ohendrii, in calduros pantecele Hameleonului coborîndu-se, nu spre mistuire, ce spre zĕmislire clatîre a fáce incepura; si acmù embrionáti puii Ohendrii, dupo a lor fire, pantecele ii farâmà, si pentru cà in lumina sa iása, vintrele ii spintecà; [«Ca cine cu lacomie ácul cosĕtoriului inghite, acel'a cu «máre misielie fierul aratoriului borésce»], si asié sarácul Hameleonul iárasi spre moárte se baté, iárasi munci si dureri

de náscere il cuprindé, in locul lécului otráv'a si in locul sanetatii moárté cunoscé, dára ce sa fáca si de ce sa se apuce, nici sciià, nici se pricepé.

Puii Ohendrii, din pantece-i esind, peste trup i se impleteciià, de grumázi i se colaciià, il pişcà, il muşcà si nu láptele, cárile nu avé, ce singele, cárile de prin toáte vinele i se scuré, ii sugé. Intr'acest'a chip puii Ohendrii si nascutii lui si atat'a de cumplit din toáte partile de viátia desiertandu-l si cu toápsĕc si venin implendu-l, in dureri asié mari si chinuri asié nesuferite indáta otesiré in minte nu 'i veniià ; ce mai tardiu de máre si minunáta puteré cornului Inorogului asupr'a a toáta otráv'a aminte isi aduse. (coci si de alta dáta, de otravita a vezduhului putregiune mantuindu-l, cu sanetáté vietii il daruise), si asié din padure la munte intr'un suflet alergá, cà doára pre Inorog de binele seu facatoriu undevà a aflà và puté ; pre cárile intr'un munte pré inált si loc pré aspru si fora suiş aflandu-l, i se paré ca pre o stïnca inálta, in sïmcéo'a muntelui siéde ; iára din toáte partile prapaştï, hartoápe si pŏhârnituri groznice erà, atat'a cat cautarii ametiála aducé ; iára din vezduh si peste vervul muntilor ii parù, ca o pásïre niágra, cu máre vâjiituri viind, pre luminos si lunecos cornul Inorogului vré sa se pue.

Inorogul cu cápul clatïnd si cornul cutremurand, pásïré cu picioárele de néted si luciu cornul lui a se lipì nu puté ; cata-và vréme pásïré sa se pue, Inorogul sa o surpe si razboiu cà acest'a facênd, odáta se têmplá cà Inorogul, in curmeziş cu cornul lovind, cate-và péne din aríp'a cé drépta a pásïrii sa rumpa, de cáre lucru pásïré slabindu-se si de multa lupta ametind si obosïndu-se, in miesielos chip, giumatáte zburand, iára giumatáte pravelindu-se, in prapásté de de-supt se coborî ; [« Ca « inaltiáre inflátilor cu minté, cà pénele in aripi, iára sfersitul « lor cà pásïré zmulta remane»].

Hameleonul intr'atate durori ce se aflà, frumoása privál'a aceji monomáhii durerile a'si nità il facuse ; [« Ca cand puteré sufle-«tului chiára in privál'a intielégerii se infige, atuncé toáte

«sïmtirile trupului din afára amurtiesc»]; ce a luptïi privála seversindu-se, boldurile si stremurarile pátïmii la sïmtiré durerilor il intoársera; ce precum s'au dis, unde Inorogul siedé nici loc, nici nedéjde de suit Hameleonul avend, de depárte cu máre umilintia pátïm'a isi povestïià, si: — Milostïvésce-te, milostïvésce-te asupr'a tïcalosiii méle,-strigà.

Inorogul dise: — Ce fél de pátïma éste, caré te chinuiásce?

Hameleonul respunse: — Antei foáme langedind, apoi focul m'au perjolit, iára mai pre urma puii, cárii am nascut, m'au prapadït; si iáta, ca de nu mai curend milostïviré tà asupr'a slabiciunei méle và agiunge, perit si prapadït sint, coci alta nedéjde si nezuire vietii méle n'au remás. — Si iárasi din toáta inim'a: Agiutoriu, agiutoriu!- strigà,- si cornul plecandu-ti din otráv'a ce me putredésce, mantuiásce-me,- se rugà.

Inorogul respunse: — Lécul si putéré lécului cornului mieu spre otráv'a, cáré din afára vine, slujésce, iára nu spre veninul, cárile din luntru se násce; [«Ca reutáté boálii doftorii o tama«duesc, iára boál'a sufletului lécurile apotecárilor nu scie»]; ce pre cat a socotï pociu, recet'a lécului teu aciast'a éste: Cornul camilii, coám'a siérpelui, ochiul guziului orb si unghile péscelui luand, in láptele aspidei le fierbe, pene din diéce ocă diéce drámuri vor remané, cárile in chipul alefiiului facêndu-se, cand soárele cà lun'a và scadé, cu o párte pre la ráne te unge; iára cu alta párte la sfersitul soárelui, ápa din farmusiuri de mármure si din pilituri de aur storcênd, o amesteca si in chipul sierbetului facênd'o, o bé; si asié lécul iti vii aflà.

Hameleonul, chipul lécurilor audind si precum in batjocura a'i dice socotïnd: — Vái de mine, vái de mine, dára unde si cine poáte lucruri nevediute, neaudite cà acésté sa afle!—si cu strigáré de odáta se deşteptá.

Din somn si din vis cà acest'a, Hameleonul trezindu-se, tot chipul videniii cà intr'un punct a socotélii culegênd, ni spre bine, ni spre reu il luà; de cárile tot de odáta ni se bucurà, ni se intristà, ce precum se dice [«Tot ce cu máre pofta iubim, acéi'a

«cu máre lesnire crédem»]; in cáre chip si Hameleonul, toáte céle din potriva din gând izgonind, dupo placéré si poft'a sà visul intr'acest'a chip talcuià :

Ap'a cáré cura, pre a carii'a márgine el se primblà : nestatatoáre vréme si amestecáte dilele ei sint.

Paduré désa si cá intunérecul umbroása, prin cáré cu máre nevoe amblà : multimé gloátelor tulburáte, *iára negur'a, cáré lumin'a soárelui opriià* : inveluiré lucrurilor a caror'a sfersit cu ochiul intielégerii a se vidé si a se cunoásce nu se puté.

Antei de depárte záré focului vediuta : mici incepaturile poftei fierbinti; iára *de aproápe pára inálta* : marimé poftei si a lucrului din nemica pene intr'atat'a ingrosiét si crescut, cat preste toáta lumé vésté i-au esit.

Sulimendritii'a, caré in jerátecul focului se pascé : státul á toáta adunáré, cárile cu nestînsa pofta spre izbendïré inimilor se hraniià si cu máre nevointia pentru poft'a sà tot greul si nevoi'a a sufferì nu se tagaduià.

Asijderé *Salamandr'a de foc precum nebetejita asié nesaturáta* : státul lucrului inceput pentru seversire neparasït se sïlésce, nici cinevà din cei impotrivnici in cevà a'l betejì và puté si poft'a atat'a de folos ii và fì, cat de binele, cárile và urmà, neindestuliti và fì, coci in máre márime si lucrul si láud'a lui và crésce.

Iára razboiul ápii nuôrilor cu vervul párai focului si trasnetele si plesnetele, cárile intre dînsele se facé : precum acestor doáe monárhii minunáte fápte si vésté lucrului, ce se và intre dînsele ispravì, peste nuôri và tréce, si preste toáte tierêle si oláturile và mérge.

Foámé, cáré din mancáré Salamandrii i s'au scornit : poft'a, cu cáré el spre acel'a lucru (cu cárile vre un amestec nu avé) a se amestecà l'au indemnát.

In chipul ei jerátec a mancà : pentru agonisïré láudïi de la monárhii'a pásïrilor (coci pár'a, pásïrilor zburatoáre, iára ap'a

nuôrilor, dobitoácelor la pament tragĕtoáre a fi talcuià) in poft'a a tot státul lor au intrát.

Arsur'a, cáré in pantece i s'au scornit: greuimé si nevoi'a lucrului.

Lécul, pre cárile Salamandr'a l'au invetiát, adeca *oáâle siérpelui sa bé* : mijlocile, cárile din socotéla si din intielepciune se násc, (coci siérpele intielepciuné, iára oáâle aflarile si mijlocele, pre cárile intielepciune le da, talcuià) aretandu-i, li-au aflát, li-au beut; si *in pantece puii siérpelui s'au zamislít* : socotél'a in gand si in inima au bagát, apoi cà cum li-ar fi zamislit, la cálé lor spre duceré seversitului, li-au pus. *Prin pantece cu mári dureri i-au nascut :* adeca preste nedéjdé sà si de unde nici s'au gandît, fápt'a cu máre bucurie au seversit (coci durerile, impotriva talcuind, veselie si bucurie a fi socotĭià). *Iára lécul, cárile impotriv'a durerii de la Inorog poftĭià* : prin buiguiré fantáziii visul aévé si duréré adeveráta socotînd, stricáré aceii bucurii de la nebiruita putére nepriiátĭnului prin necunoscintia cercà. Ce *Inorogul léc, cárile in fire nu se da, nici unde-và se aflà, spuindu-i*, precum lucrul inceput nici cum a se strica nu và puté, nici asupr'a aceii bucurii, pre cáré fáptul intielep_tiĕsc au adus'o, vre o intristáre impotrivnica và puté stà.

Acéstè asié toáte dupo a sà voe Hameleonul talcuind, visul in nespusa bucurie si in lucrul aévé intorcé; ce un lucru aciasta infipta socotéla oáre-cum din temelie i' clatĭià, coci dupo voe talcul a potrivì nu puté; adeca : *pre cornul Inorogului pasĭré cé négra a se pune neputend, cu pénele aripilor frante de rîpâ mai mult prevalita de cat lasâta, s'au dât; asijderé ca el la locul, unde Inorogul stà, a se urcà si loc a se suì n'au aflát;* ce pene mai pre urma macár ca cu indoit si prepus gand, ínse iárasi pre cat mai aproápe de poft'a sà a'l aduce au putut, si pre acest'a intr'acest'a chip l'au talcuit : Adeca pre nepriiátĭn moártė de nu'l si và de tot stapanì, ea intr'o párte, *spre rîpa*, adeca spre vrémé necunoscuta lasîndu-se, viiáti'a strîmpta si nenorocita ii và lasà; cà cáré altul nici mai de nainte, nici mai

pre urma de dinsul a vietiuì nu s'au vediut, sau in loc stramt si reu cà acel'a viáti'a isi và petréce, de unde nici el la altul, nici altul la dinsul sa márga và puté.

Asié dára Hameleonul, vésel dupo vis si voios dupo talcuiré lui, din locu-si sarì si cum de la Sioim, pentru viniré Inorogului, cevà-si scire nu i s'au dát se mirà (coci cu Sioimul cuvent pusése, cà cand Inorogul ar vinì, indáta scire sa'i fáca); apoi iárasi singur mangaindu-se in sïne dicé : Viclesiugul, cárile in inima port, nicì piiálé de pre mine nu'l sïmpte, necum acesté in prepus cà acest'a sa fie intrát, si mai vêrtos ca, precum in toáta credïnti'a me au, bine i-am cunoscut. Ce poáte fì Inorogul de cevà s'au impiedecát si la locul prundïsiului nu s'au coborît; coci amintrilé si el la cuventul dát statatoriu si Sioimul de viclesiug nesciutoriu éste; — si asié iárasi in strátu-si culcandu-se, diu'a a se luminà cu intunecos gand aşteptà.

Deci Inorogul si cu Sioimul, dupo ce prin multa vréme a noptii ce li-ar fi fost voroávele sfersira, unul cu altul sarutandu-se si in bráçe prietïnesci cuprindindu-se, sár'a buna isi dédera si unul de la altul despartindu-se, cine-si la ale sále se inturnárà; [«Ca la impreunáre poft'a hirisia, iára la despartire voi'a «de impreun'a trebue»].

Iára cand man'a cé de aur, cu dégetele de trandafir, din vervurile muntilor flori culége si manunchele négre din céle albe alége, Hámeleonul, dupo obicéiu, la ispitele reutatilor scoál'a vrajbilor si cercetáre strajilor de grába purciása, pre cárile intr'un suflet cutreerand si cevà nou din célé ce reu nedejduià neafland, precum cu buna sáma Inorogul din munte la locul impreunarii sa nu se fie coborît singur siie isi dovedï; [«Ca viclénul cand «pe altul in lucru sa amagiásca nu áre, atuncé sïngur pe sïne in «socotéla se viclenésce si cuvintele, din sïn furandu-si, in punga «le pune»]; si asié precum vrémé clevetïi si ciásul závistïii sa fie nemerit socotïnd, cum mai de grába la Sioim se duse; cotra cárile dáré bunii dïmineti de giumatáte curmand, si cadiut'a inchinaciune anco bine nesfersind, cu cápul viperii se inchinà,

cu ochii vulpei cautà, cu trupul dulaului se clatïnà si cà cum de dub reu tulburát ar fi fost, cu falcile cascáte, cu buzele lasáte si cu bálele aspumáte, cuvinte cu stropi si stropi cu cuvinde amestecáte, intr'acest'a chip a impraştïià incepù : — Vediut'ati, -dice,- lucru la cuvent asié de nestatatoriu si cà frundi'à de tot ventul in toáte partile clatïtoriu? Vediut'ati cucosiul invetiatoriul ventului in verful turnului? Eu anco de multa vréme la trup cate drámuri si la minte cate grauntie cumpenésce, sa ti'l cantaresc si de toáte pre amenuntul sa ti'l perigrápsesc, vrém; la chip cum si la obicée, ce fél éste, sa ti'l aret poftïiám si precum din gur'a lui vre odáta adeverul nu iáse a ti'l dovedï me ispitïiám; inse spre impreunáré lui cu atat'a séte incins, si cu atat'a pofta spre vidéré lui aprins vedindu-te, a ti'l povestï me sïiám; iára acmù iáta sïngur iusiurimé mintii, nestáré cuventului si toáta prostïmé firii bine i-ai vediut, si precum socotesc, precum si cat éste, de pre unghe Leul si de pre párte tot çircalámul vii fì cunoscut; coci eu tïcalosul, pentru a mé prostïme, cà nu candái in prepusul de závistnic si indointi'a de clevétnic sa cádiu, adeverul a'ti grai me temém, si toáta fiinti'a lucrului a'ti descoperì me feriiám; [« Ca pre cat de uracioása éste min-«ciun'a la urechile drept auditoáre, pre atat'a de primejdïoása «éste adeverinti'a la audiré srtrîmb ascultatoáre»]; ce acmù iáta el la locul insemnát si dupo cuventul dát n'au vinit; iáta giuramenturile in loc de básna, si cuvintele si rugamintele in chip de batjocura li-au luát; de cáre lucru indráznïál'a adeverului luand, din curáta inim'a aş dice, cà de aciasta prietïniásca impreunáre parasïndu-te, cu chipul, cárile priiátïnul si prietesiugul ce sa fie n'au invetiát, deplinul neprietesiug si vrédnicul nepriiátïn, cum si cat sa fie, a cunoásce sa'l fáci; cà alte féliuri de curse si de látie intïndindu-i si intr'însele venandu-l sa priciápa, [« Ca precum toáte obrázele unul cu altul nu se asá-«mena, si stélele un'a cu alt'a in lumina nu se potrivesc, asié «de cat viclénul mai viclián si de cat meşterul altul mai meşter «si mai isteţ se afla»].

Sioimul, de odáta si intr'acest'a chip oáre de cine graiásce, mult se mirá, apoi aciasta puturoása hula de unde si asupr'a acui o scornésce? cu lin glás il intrebá.

Hameleonul dise : — Dára domnul mieu bine scie, cine in lume si sïngur intre toti muritorii de toáta hul'a si ocár'a vrédnic éste, a carui'a si a numelui pomenire gretioása si aúdiului scarandavoása éste.

Sioimul dise : — Hele, pentru aciást'a si mai ales a intielége aş vré.

El dise : — Au nu amageul si sifáriul acel'a atató crunte sudori mi-au versát? Au nu viclénul si insielatoriul acel'a de atatė ori si intr'atatė de moárte cumpene si de viátia primejdïi m'au bagát, mai vêrtos ca cu a lui pricina si rob la mân'a Crocodilului am cadiut; unde si pene astadi cu greu preţ a me rescumpará si cu multi chizĕsi, pretiul sa'm platesc, legát sïnt; dára de vréme ce el toáte ostenintele in zadár, si toáte slujbele in dár a fi mi-au aretát, lása ca anco puçintel si visul, cárile am visát, dupo talcuire il voi plinì; coci visele pre mine vr'odáta macára nu me amagesc, ca precum a viselor talcuire, asié a vrajilor alcatuire de la táta-mieu foárte bine am invetiát, ca táta-mieu, Apáriul, prin multa vréme la Hersonisul Crivetiului cu corabierii'a ambland, de la bábele Schythilor toáte meştersiugurile gheomándïii, hiromándïii si a necromándïii deplin invetiáse, pre cárile prin adése parádosïn supt pecétė pomenirii táre li-am insemnát, din cárile siuvaitoriul si a multe carari sciutoriul acel'a nu'm và scapà.

Sioimul intielegênd ca toáte acéstė versaturi asupr'a curatienii Inorogului le borésce : — Stérgeti gur'a, - dise, - o priiátïne, si de éste cu putïntia, ştiupitur'a iárasi iti inghiti si borïtur'a iárasi iti sorbi, coci Inorogul si la cuventul dát au statut, si la locul impreunarii asára, dupo cum au dis, au vinit, de la cárile de intrég'a voroáva saturandu-me si de inálta intielepciune mult mirandu-me, adeverit sïnt, ca acéstė toáte spre ispita sau prin zavistïe véche le graesci, si acmù din pricin'a sau a nesciintii

sau a reutatii (coci amendoáê jiganii réle si cu multe cápete sînt), in vréme fora vréme cu ce erái incarcát a te descarcà, si in locul, ce nu ti s'au cadiut a le aruncà ai sïlit; ce de ai facut ispita, o priiátîna, [«Antei pre tîne de bun, apoi pre altul de «reu ispitésce»]; iára de te-ai din zavistïi'a véche clevet'a noáa a fáce pornit, sa scii [«Ca sábii'a závistïii manunc nu áre si «ori-cine a-mana ar apucá-o, ſneranit si nebetejit sa remae¯nu «poáte»].

Hameleonul de o párte cu obrázul (cárile nu de rusine, ce de viclesiuguri a se mutà scie) in multe féçe se schimbà si pentru ca acmù Sioimul din minciunele si clevetele, cárile din spurcát'a lui gura audise, sa nu cumvà véca-i pizma sa cunoásca si mai cu dédîos viclesiugurile sa nu-i cumvà cérce si aflandu-le sa nu-i cumvà amintrilé visul talcuiásca, se temé; iára de alta párte cum minciun'a in háin'a adeverului si viclesiugul in camésié dreptatii si'ar imbracà, si acmu de curend calcátele-si de vulpe vicléna urme, cum si'ar astupà, cu gandul obrazniciii in campul nerusinarii, cà un cál sïriáp si desfrenát alergà.

Asijderé acésté, cu a cuventului meşţersiug a le sicuì, a le captusì si a le zugravì de nu l'a cumvà puté, de toáta nedejdé ce mai de nainte luáse, scapát se sïmtiià; inse [«Aflatoáre «de meşţersiuguri firé in nevoi»], si ales a lui, cáré orgánul reutatii a'si aflà si reutáté mintii a'si acoperì indáta in pomenire ii aduse, sïngur in inim'a sà cà acesté scornind : Oáre, cei ce a meşţersiugului cuventului invetiatori sînt, ce alta giuruintia cotra ucinicii sei dáu, fora cat, precum adeverul minciuna si minciun'a adeverul sa fáca, ii và fáce, si de vréme ce cu cé de obşte socotéla lucrul si meşţersiugul acest'a asié se créde, iáta ca urmáza, cà si eu aciast'a a ispravì sa pociu, de vréme ce nu puçin unt-de-lemn intr'aciast'a invetiatura am cheltuit, si mai vêrtos ca prin multa vréme alálte lighioi scáunul acestïi scoále am tinut, si cu scrisorile a cartilor amagitoáre deprinderé din toáte dile am avut.

Si asié féçe dupo féçe si chipuri dupo chipuri in fáça schimbandu-si, cotra Sioim voroáv'a intr'acest'a chip incepu : — [«Drágoste prė máre si liubovul, cárile peste hotár tréce, de pré «mica pricina mári prepusuri isi fáce»], precum máicele cotra fiii sei aévé dováda sïnt, cárele ori-de fiete ce mica a orânduiálii sanetatii mutáre, gréle si primejdïoáse boále coconilor sei prepun, si de célé ce sa nu le cumvà vie sa tem, acéle precum sa le fie vinit de frica socotesc, de unde cuventul a se dice s'au apucát; [«Sa nu vie in cápul copilului ce-i menésce máica-sà»]; asémené drágostele Afrodïtei, cand la stepĕn'a hirisiii sále sosesc, pre tot ochiul viclián si tot piciorul strîmb socotesc si in toáte si pentru toáte pentru cel siie iubit negandïte prepusuri si zelotypii isi scornésce, si pentru cà drágostele sa'si poftorésca si iubostele sa'si innoiásca tot prepusul fantástïc, in locul adeverului apucand, o hula dragastoása si o mânie mangaioása scornésce dicênd :

Bine cunosc si din multe impotriva sémne adeverit sïnt, ca reul mieu noroc cu curáta inim'a mé reu se slujésce si de nesufferit ráne in toáte dilele prin man'a tà intr'anema im triméte, de vréme ce tu acmù pre altul sau pre cutárile (anume dicènd) a iubì ai inceput, iára pre mine tïcalosul, din dragástosii tei ochi departandu-me, cu toáta inim'a din adeverát'a drágoste m'ai lepadát si m'ai urgisït. Bine anco din ceput inim'a im spuné, ce drágosté, cu cáré in zadár ardém, adeverul a cunoásce me opriià, ca drágostelor zugravitoáre si inimii méle amagitoáre esti; de vréme ce acmù iáta aévé si la aretáre au esit, ca asiéş dintèi cotra mine numai cu gur'a si cu cuventul erái, iára cotra ciud'a lumii acel'a cu toáta inim'a si cu tot suflețul te dái, ce buna nedéjde am, ca in curenda vréme de láncé, cáré eu m'am ranit si de veninul, cu cárile eu m'am otravit, si el neranit si neotravit sa nu scápe, si peste puçine dile, precum eu acmù, asié el atuncé deplin và cunoásce, ca nici odane-oára cu cinevà dreptáté a tiné si curatii'a inimii nebetejita si neimáta a ferì nu te-ai invetiát; ce pururé cotra toti la cuvend nestatatoáre si cu inim'a cà válurile

marii in toáte márginile lovitoáre ai fost si esti; de cáre lucru precum liniştei marii, asié drágostelor tále de crediut si in cuvintele tále de sprijenit n'au fost, nici poáte fi; coci din nemica in inálte de uraciune váluri te inálti si fora nici o pricina lineşté in tulburáre si furtuni de mânie cà acéstê iti intorci, cat tĭcalosul inimii vás, in ocheán fora fund si máre fora márgine cà aciást'a, undevà limán de nazuintia si lineşte de mantuintia a aflà nu poáte; ce de vréme ce nemilostĭv'a-ti inima si sufletul intoárcere spre caiála nu 'ti scie, iáta ca de astadi si inainte mahnita fáç'a mé nu vii mai vidé, si slabanog piciorul mieu inált si neagiuns prágul teu nu và mai calcà.

Fa'ti voi'a, plinésce-ti poft'a, negur'a din vervul muntilor s'au rîdĭcát, nuòri de pe fáç'a soárelui s'au mutát, tot spinul si piiádec'a din cále-ti s'au luát si fora de nice o sĭiála strînge, imbraçesiáza, dulci sarutaturi si a trupului incalditùri, cu acest acmù de curend si proáspet iubovnic ve impartiti.

Eu m'am vechit, m'am veştedit si cà florile de bruma m'am ovilit, soárele m'au lovit, caldur'a m'au palit, venturile m'au negrit, drumurile m'au ostenit, dilele m'au vechit, aii m'au imbetranit, noptile m'au schimosĭt si, de cat toáte mai cumplit, norocul m'au urgisĭt si din drágostele tále m'au izgonit; iára acest'a nou, vios, vlagos, ghizdáv si frumos, cà soárele de luminos, cà lun'a de aretos si ca omĕtul de albicios éste; ochii sioimului, pieptul leului, fáç'a trandafirului, frunté iásĭminului, gur'a bujorului, dĭntii lacramioárelor, grumázii paunului, sprancénele corbului, perul sobolului, manule cà aripile, dégetele cà rádiele, mijlocul pardosului, státul chipárosului, peliti'a cácúmului, unghele inorogului, glásul bubocului si vêrtuté colunului áre.

Lucru cà acest'a ti-ai agonisĭt? Pásce'l, poárta'l si in multe dile cu fericire hranésce'l si ingrásie'l; iára mie aciast'a im remane, pe blastematu lumii nŏroc plangênd, dreptáté mé cotra tĭne si strîmbatáté tà cotra mine in véci cotra toti si neparasĭt petĭutĭnderile sa povestesc

Acéstè si altele cà acéstè jélè inimii a graì gasésce, si zelotypii'a asupr'a iubitului seu, sau de fáça, sau cotra alt chip sa jeluiásce, pene cand respunsul, cel siie dorit, din dulce rostul iubitei sále slobodit, respuns spre a sà nemangaiáta mangaiáre a audì se invrednicésce. Cáré in curáta inima staruita traind si dela iubitul ei in prepusuri cà acéstè tiindu-se, intr'acest'a chip ii respunde : — Norocul mieu cel nenorocit, o dulcele mieu ! pene intr'atat'a necredïncios si prepuitoriu te fáce, ca din sïnul máicei si de la titiele máicii de cand am esit, de cat tïne mai frumos si mai dragastos, nici a trupului ochi mi-au vediut, nici a sufletului a vide mi-au poftït ; ca intre toti dumnĕdiĕii de si éste Soárele mai frumos, inse eclipsïs il intunecáza si noáptè il departéza ; de éste Lun'a intre boáze si Vinerè intre stéle mai ghizdáva, inse lips'a luminii, acoperirè nuôrilor si minunáta náscerè comitelor le astupa si le acopere ; sïngure numai, de cat toáte frumsétiele, mai frumoáse frumsétiele tále diu'a luminéza, nuoáptè straluminéza, de depárte mangaesc si de aproápe sufletul veselesc, a caror'a lumina apus nu scie, si privál'a sátiu nu áre.

O blastemát ciásul acel'a, in cárile lacremos ochiul mieu nu te véde ! si nenorocita diu'a, in cáré de privál'a tà departáta stáu ! Soárele nu resáe, stélele nu luminéze si diu'a sa nu se aréte noptii acei'a, in cáré bráçele méle nu te imbraçesiáza ! si titiele méle la tálpele tále nu se alaturiáza ! Vulturul ceresc ascunsele inimilor si táinele sufletelor scie, pre cárile neminciunos si credïncios mártur puiu, ca in ciásul, in cárile cu lips'a nespuselor tále lumini me osïndesc, indáta fôntanele Nilului din ochi neincetát im izvoresc, si suspinele infocáte din inima de cat pár'a Tartárului mai inálte si de cat scanteile Ethnii mai infocáte im izbucnesc ; din tïne ales, o iubitul mieu ! toáte trupurile ciunguri de copáci perjoliti si toáte chipurile taciuni in tïna potoliti ochilor miei se ved si sufletului mieu se pár ; ah pustïe si de cat cu moártè mai omorïta eu, cand neinfranta voi'a tà asupr'a mé mahnita voiu cunoásce !

Nu sufletul sufletului mieu, nu lumin'a ochilor, nu viàti'a si fiinti'a mé, nu prepune pe tiern'a tálpelor tále gand, cà cárile nici dupo moarte, ne-cum pen la moárte in inim'a mé và intrà ; o mie de sufletele, dumnĕdiéu de mi-ar fi dát, in primejdïï'a perului cápului teu pre fiete cárile de o mie de ori jirtfa si giunghére spre plecáré mânii dumnĕdiĕului h-asi aduce ; ca de éste in lume vre o fericire, acéi'a privál'a tà éste, si de éste dupo lume vre o fericire, in cáré mie privál'a tà sa'mi lipsásca, si ea sa lipsásca, ca toáta munc'a Tartárului mie alt'a nu poáte fi, fora numai minut'a ciásului despartirii tále ; ca numai cu tïne ficiré adeverála, ára fora tïne, ori cum si ori unde ar fi, minciunoása éste.

Cà acéstè respunsuri placute iubitul de la iubit'a sà (o domnul mieu, Sioáime) luand, inim'a din dogorél'a prepusurilor isi recorésce si oáre-cum drágosté innoindu-si liubovul si ibostele isi adeverésce. Intr'acest'a chip si cà cu aciast'a drágoste cotra in véci de iubitul Inorog aflandu-me, pentru obráznic'a, inse din adeverát'a drágoste pornit'a ispita ertáre sa aib, me rog, coci ce éste adeverul a marturisï se cáde, ca in toáte prepusurile din potriva cu o oárba purcédere am cadiut, cà nu cumvà el, dupo dátul cuvent neviind, cevà maestrii neprietïnesci sa fie sïmtit, am prepus, si pentru cà adeverul a pricépe sa poti, célé ce nu áre ii graïiám, si célé ce nu 'i poftesc ii dicém ; iára acmù dintr'ambe partile cunoscênd si insciintiandu-me, ca nu ce dinéoáré prepuném, ce ce din ceput sciiám si nedejduiám au esit, inspaimentát'a-m inima acé deplin veselie au luát si toáta indointi'a din potriva de pe suflet mi s'au rïdïcát.

Adeverát dára, domnul mieu, ca precum dici, Inorogul precum la cuvent statatoriu, asié la lucruri staruitoriu si la minte neclatïtoriu éste, ca el minciun'a nu numai coci nu o graiásce, ce macár a o audi nu o priimésce, si precum cu limb'a despre voroávele desiérte postésce, asié urechile despre cuvintele fora fiintia isi oprésce. Adeverit dára sa fii, ca pre cat din voroáv'a lui te-ai insciintiát, cu mii de mii de ori mai cu multul din fáp-

tele lui vii cunoásce, ca in toáta vrednicii'a straluminát si in toáta bunatáté curát se và aflà. Ináltie dára cerescii cornul slavii lui, si dintr'a méle dile scurtand, dilele lui inmultiásca si nenumeráti aii ii adáoga ; ca ce sînt, dupo pricin'a dintêi, a lui si de la dînsul sînt, ca odaneoára putéré cornului lui cu antîdotul cel nepretiuit si in de-bine-faceri neperigrapsît, asupr'a slabiciunii cum mai curend de n'ar fì agiuns, anco de mult viáti'a mi s'ar fì curmát si tiern'a cu právul mi s'ar fi amestecát; ce acmù pentru coci la vrémé impreunarii neaflandu-me, si de acmû a lui nesatioása privála lipsîndu-me, inim'a-m cu pára inaltiáta si cu vapáe nestêmperáta im árde ; ce poáte fì, fortun'a siegi necrediute si glume nesufferite cà acésté aretandu-mi, cu intristarile si mahnirile méle giucandu-se, se zabavésce ; de cáre lucru pentru a lui de a do'a venire fora sciintia sa nu fiu, cą pagub'ą si pedéps'a, cáré acmù sufletul mi-au sîmtit, a'm rescumparà si a'm mangaià sa pociu ; si de nu cu sarutáre tálpelor, macár cu privál'a ochilor sa me invrednicesc ; cáré un'a si sîngura toáta intristaciune si mahniciuné a'm rîdîcà, si toáta duréré inimii a'm vindîcà destula si de prisosît éste.

Sioimul, la inima curát, vicléaelor a Hameleonului cuvinte incredîntiandu-se, precum iárasi dupo cate-và dile sint sa se impreune, ii spuse.

Hameleonul indáta : — Dára eu sciu,-dice,- ca visele méle pe mine sa me amagiásca cu putîntia nu este.

Sioimul : — Ce vis éste acel'a, rogu-te, ca si denioáré pomenind, precum asupr'a lui il vii izbendî. diciái.

Hameleonul din ceput pre amenuntul incepu a il povestî, precum mai sus s'au dis.

Sioimul de odáta adûncimé visului, cu sîgét'a socotélii petrundind, talcul ce i-ar fì mult se mirà, si cotra Hameleon : — Dára tu acest'a cum l'ai talcuit?- dise.

Hameleonul, nu numai in cuvintele aévé viclián, ce anco si in vise fantástîce duşmán, acmù inainté Sioimului visul spre bine talcuià, si pre scurt, mintó a'i captusì sîliià, dicênd :

Padurė cė dėsa si umbroása : grijė, cárė pentru pogorîrė Inorogului purtám, erà, si indointi'a vinirii lui la impreunáre insemnà.

Salamandr'a, cárė in pár'a focului se pascė : vechiul neprietesiug, cárile in reutati au crescut si s'au hranit.

Foámetė, cárė in pantece mi s'au scornit : jėlė, cárė pentru acest neprietesiug mi-au vinit, si de greu pentru priiátîni inim'a mi s'au ranit.

Lėcul oáålor siėrpelui, cárile mai máre durėri mi-au facut : vinirė Inorogului, pentru a carii'a nesciintia oáre-ce in prepusuri am intrát, si ispit'a cė de dïnėoárė am facut.

Zamislirė si nascerė puilor prin pantece : nedėjdė vinirii lui si minunáta ispravirė lucrului prietesiugului ce và sa se fáca.

Pásïrė cė nėgra, cárė, de cornul Inorogului neputendu-se lipì, cu cápul in gios au cadiut : vėstė si numele cel reu, cárile pre napáste asupr'a cinstïi Inorogului il punė, adeverul cunoscêndu-se, de pre cápul lui se và rîdïcà si in prapástė uitarii se và lepadà.

Lėcul cel peste putïnti'a firii Inorogul ii aretà, si intr'ace dáta sfersitul visului urmà : precum veselii'a si bucurii'a, cárė din ispráv'a lucrului và luà, in lume impotrivnic sau in cevà betejitoriu a i se aflà nu và putė, si asiė tot seversitul lucrului in bucurie si inima buna và remanė.

Asiė Hameleonul in grába, la unele prindindu-se, la altele neprindindu-se, izbendïrė visului nadïnd si cârpind, in scurte cuvinte lungi si láte viclesiuguri acoperiià; ce Sioimul, macár-ca visul in multe parti luà, inse de odáta in camár'a taceri il incuè, si sfersitul lucrului talcuirė visului sa arėte aştėptà; [« Ca vrajitorii « minciunosi si credietorii parerilor noptii de nu fráti, iára veri « primári isi sïnt; cel'a din minciuni adeverul, cest'a din fan« tázie chipul a scoáte sïlėsce »].

Dupo acėstė Hameleonul, de la Sioim esind, si cum venátul au pierdut si Inorogul au scapát cu máre jėle si a inimii durėre gandïnd, de máre necáz buzele isi muscà si manule isi frangė

si asié cum mai de grába la Dulai si la Ogári alergand, cu fáç'a posomorîta si cu inim'a infranta in trist chip si jélnica inchipuire li se aretá; [«Ca a amageilor cé mai de frunte invetiatura «şi mai de tréba schimosïtura ésle, cà in inima pe cácodemo-«nul, iára in fáça evdemonul sa poárte»]; pre cárile ei intr'aciast'a forma si aretáre vedindu-l: — Ce poáte fì aciast'a, o priiátïne, -disera,- ca chipul urgie si fáç'a bezcisnicie iti aráta, si lucru peste voe sa ti se fie têmplát, mahnite cautaturile si fierbinti oftaturile iti marturisesc. Au spre chezi rei vrajile cevà ti-au menit? Au spre poft'a inimii noástre de cevà impotriva si négra véste ai sïmtit? Sau de nu tie cevà reu ti-au vinit, altui'a vre un bine a se fáce ai cunoscut; [«Ca závistnicul «mahniré indoita poárta, un'a cand lui cevà reu, alt'a cand «altui'a cevà bine sa nu cumvà vie se téme»].

Noi pene acmù intr'atat'a tacére infundát a te vidé nu ni s'au têmplát! Limb'a cé cà clopotul cine ti-au legát? Gur'a cé cà dob'a ce ti-au astupát? Voroáv'a cé cà pohoáele ploilor cine ti-au inghetiát? Glásul cél cà tunul fulgerului ce ti-au amurtit? Multimé cuvintelor, céle cà pacur'a izvorîtoáre si cà naboiul pe toáte siesurile clevetelor nabusitoáre, cine ti-au oprit? Fora nici o zabáva si cum mai curend spune-ne, cà sau mahnirii impreuna partási, sau de và fì cu putïntia mangaetori si gonási sa ne fácem; [«Ca cuventul mangaios la intristáre éste cà numele «doftorului la zacáre»]; cárile macár-ca indáta toáta intristáré n'ar rîdïcà, inse o indointia oáre-cáré chitélelor aduce; [«Iára «unde indointia, acolé si nedéjdé, si unde nedéjdé, acolé si ince-«patur'a mangaiárii éste»]; precum si doftorul mácár-ca nu intr'acé dáta toáta boál'a scoáte, nici numele lui fáce minuni, ce nedéjdé bolnávului rîdïcand, socotésce ca cel ce lécurile da de fáça éste, asié precum si lécul ii và aflà nedejduiásce, cáre nedejduire oáre-cáre chip de otesire ii aduce.

Hameleonul, din nari pufnind, pieptul izbind, din cáp tremurand, din mani aruncand, cu picioárele, cà dulaii turbári, tiĕrn'a impraştïind, din gura aspumand si toáta icuán'a vrajmasiii de la

inima in fáça-si zugravind : — O frátilor si priiatïnilor, in máre a inimii strîmtoáre me aflu, - dise,- atat'a cat, precum se dice dicĕtoáre, ca de oi graì oi murì, de oi tacé oi plesnì, si din doáê reutati cáré de mai buna se aleg, minté nu-m poáte nemerì; sa incep tremur, sa nu incep de necáz me cutremur; sa dic me tem, sa nu dic putére a rabdà nu mi-au remás; cà fatatoárele la ciás am sosït; sa fet? durerile si chinurile me inspaimentïáza; sa nu fet? pantecele im crápa si cuvintele cà puii Ohendrii printreci' im este *); sa stric doáê? tocmesc unà; sa tocmesc doáê? stric o mie; pentru cáre lucru mai de nainte, pene cuventul a ve deschide, prietïnesc sfát sa'm dáti si cu man'a fratiásca sa me indemanáti ve poftesc; adeca antei sa stric doáê si sa tocmesc un'a? Au antei tocmind un'a sa stric doáê? La aciast'a intrebáre de voi vidé ca si voi dupo a mé socotéla me sfatuiti, atuncé gur'a de voi inchide, pantecele sa'm cásce, si pre spináre plesnind povésté printreci' sa izbucnésca si calcăiul in locul rostului sa graiásca voi lasà

Dulaii cata-và vréme in gânduri stand si la intrebáre, fora báere cà acéi'a, ce sa'i respundia socotïnd, mai tardiu intr'acest'a chip ìi disera : — La toáta incepatur'a a tot lucrul doáê seversituri a unii pricini se socotesc, cárile pentru un seversit dintr'acéle doáê se incépe, adeca un seversit éste, pentru cà ori cum ar fì lucrul acel'a éste sa se fáca; iára altul éste, pentru cà bine sau reu, táre sau sláb, tráinic sau netráinic si altele aséméné acestor'a sa se fáca cáuta; deci cand cel de pre urma si mai cu anevoe nu se socotésce, cel mai dïntêi si mai de pre lesne se apuca; asijderé [« Ori ce mai cu lesne la seversitul poftït a se « duce s'ar puté, acéiási mai cu greu si mai cu nevoe a se fáce « nebunie éste »]; deci pentru cáre seversit pricin'a incéperii ti-ar fì socotïnd, spre acel'a lucrul iti asiádia; iára amintrilé scim, ca precum din fire, asié din meşterşiug tot lucrul, de cat a se fáce, a se stricà mai pre lesne éste; ca un copáciu in 40 de ani la cé deplin vêrsta si hirisia marime a vinì, iára a

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie : *esse*·

se uscà in 40 dile poátè; asijderé vidè ca céle in meşter-siug a se tocmì, de cat a se fáce, mai lesne si de cat amendoáe mai lesne stricáré, ca piramidele Egygtului, colosul Rodosului, ráiul Vavylonului, cápişté Efesului, cáré prin vrémé a.....*) de ani de-abiià si cu lucráré a toáta putînti'a Asïii cu máre nevoe a se ispravì s'au putut; si altele asémené acestor'a cu cata nevoe si cu cata ostenintia s'au facut, cine poáte povestï? Cárile cat de cu lesne si cat de cu iusior in nimica s'au intors, a toti muritorilor minune aduce; [«Ca a tot muritoriul tot lucrul muritoriu «si puçin statatoriu éste»]. Asijderé altele precum pre lesne a se fáce, asié mai pre lesne a se stricà, iára a se tocmì toáta isteciuné meşterilor gonésce; [«Ca un copil mitïtel, cu un be-«tisior suptirel, o mie de oále si dieci de mii de stïcle a «sfarâmà poáte; iára o mie de olári o oála spárta a carpì, si «dieci de mii de steclári o stecla franta a tocmì nu pot»]; si precum se dice cuventul: [«Un nebun o pietricé in fundul «marii arunca, pre cáré o mie de intielepti sa o scoáta vrédnici «nu sint»], cáre parádïgma lesniré fácerii si nevoi'a desfacerii aráta. Acmù dára chipul fácerii, tocmélii si stricarii in sîne socotînd, dupo cáré ai poftï, sfátul nostru alcatuiásce si de cáré antei sa te apuci alége.

Hameleonul respunse: — Adeverát (dice) ca prietïniásca sfatuitura si intieleptiásca invetiatura mi-ati dát, si acmù cunoscŭ [«Ca sufletele priiátïnilor adeveráti cu putéré symbáthiii, cáré «intre sîne au, unul gandul altui'a oáre-cum nemerésce, si unul «altui'a proroc se fáce»]. Dupo povéstè dára, cáré au trecut, si dupo sfátul, cárile de la voi am audit, urmáza, cà antei doáê stricand, apoi pre unul sa tocmesc, cárile mai pre urma a multor'a de tocmiré vietii pricina poáte fì.

Veti scì dára, o frátilor, ca periré a doáe cápete éste viáti'a a cápului al triilé, adecą cu moárté Inorogului, si acmù si al Sioimului, viáti'a Corbului se và staruì, prin cárile toáta a pásïrilor si a dobitoácelor monárhie se và intarì si despre razsïp'a,

*) In manuscriptu locu albu.

cáré i se gatésce, se và sprijenì; iára intr'alt chip nici putïntia, nici vre o de putïntia nedéjde au remás, precum mai pre urma povéslé viti intielége.

Dulaii, din gur'a Hameleonului pentru numele Sioimului audind, nu puçin se tulburára, coci si fric'a ii avé si cinsté ii purtà; inse pentru cà dintr'adûnc lucrul mai la ivála sa scoátia, cu tot dédïnsul pe Hameleon a intrebà incepura, si cum curg lucrurile si ce ar fi povésté sa ie spue il poftïra.

Hameleonul dise: — Lucrurile toáte dupa pofta si dupo talcuiré visului cé dintêi purcesése si pene in seversit asié ar fi mers; iára acmù viclesiugul, cárile Sioimul cotra stapanul seu au aretát, si lucrurile spre máre si groznic reu au mutát si talcuiré visului mieu spre cumplita si străşnica izbendïre au schimbát.

Dulaii, inveluite cuvintele lui nepricepend, precum de áerul ferbinte imbetát, sau acmù la schimbáré lunii fiind, de boál'a ce avé turbát si tulburát sa fie socotïià, ales de numele visului (in cárile toáta voroáv'a intemeiáta se vidé) audind, [« Din vis vis si din noápte intunérec sa iása socotïià »]; inse macár si vis sa fie, [« A tot lucrului sciinti'a de cat nesciin- « ti'a mai buna si mai de folos a fi, dicé »]; si asié pentru temeiul voroávii si ceinti'a poveştïi vêrtos a'l iscodï apucára.

Hameleonul dise: — Sioimul spre amendoáê monarhiile aéve nepriiátïn si si cumplit vrajmáş a fi s'au aretát, si pre mine de atat'a vréme in rîs si batgiocura tiindu-me, toáte si mai nenumerátele méle slujbe in práv si in pulbere li-au venturát; de vréme ce, precum bine sciti, ca cu totii sfátul la un loc pusésem, cà doára vre un mijloc a se aflà s'ar puté, cu cárile pre Inorog la prundiş sa'l coborîm, si pre nepriiátïnul obştïi la strîmptul lui si la lárgul nostru sa'l aducem; la cáre lucru cu totii cà intr'o desïme de padure umbroása si cà intr'o noápte nuôroása si intunecoása, cu gandurile ratecind si cu socotél'a orbecaind amblám; [« Ca intunecáré mintii, de cat a noptii mai « gré, si piárderé socotélii de cat a cai mai primejdïoása éste »];

si acmù mai toáta nedéjdé pentru ispraviré lucrului se curmà, ce eu cu multe ostenintie si cu fierbinti sudori versáte, in mijlocul primejdïilor, cà o Sulimendritia in mijlocul focului ma'm aruncát si acmù mijlocul lesnirii si chipul ispravirii afland, atat'a nevointi'a mi se indemnáse si poft'a slujbei atitiáse, cat cà cum cu totului in foc asi arde mi se paré si acmù pliniré slujbei, lécul arsurii tiind, pojárul cárile menuntaile im topiià, precum sa 'l potolésca socotïiàm; coci cu multe meşterşiuguri acoperite si cu fél de féliuri de giuramenturi zugravite, pre Inorog la strîmptul lui si la lárgul nostru scosésem, si in márginé prundïsiului il coborîsem; si acmù cà cum in nedezlegáte legaturi sciindu-l, din ciás in ciás, si asupr'a nepriiátînului izbendïre, si cé dorita a visului mieu talcuire sa audiu, aşteptám; si toáta noáptè in ganduri tavelindu-me, in pát cà péscele pe uscát me izbiiàm; [«Ca precum «péscele afára din ápa cu áer se innéca, asié poft'a peste me«sura toáte válurile gandurilor asupra-si incárca»].

Iára dupo ce astadi soárele zorile si'au reversát, si de diuâ s'au luminát (oh! cu multul noáptè mortii, de cat diuâ cè aciast'a mai fericita si mai placuta mi-ar fì fost!) si curmáré nedejdïi cáré fora de nedéjde mi s'au têmplát, intielegênd, pentru cà minciunoáse ispitele Inorogului sa aret, la Sioim m'am dus, nici cum de viniré si de slobodiré lui in gand puind (coci de ar fì vinit, precum si eu si voi scire am fì avut socotïiàm), cotra cárile eu pentru chiára firé Inorogului si pentru nestatatoáre cuvintele lui a povestï si dé-fir-a-per a le tâlcuì incepend, Sioimul cu máre mânie a me probozì, si cu amáre cuvinte a me ocarî au inceput. Asijderé cu nespuse láude pre Inorog a laudà, si preste ceriu láud'a a'i rîdïcà se sïliià, si anco cu putïntia de-ar fi fost, toáte tropurile ipervolicesci unul peste altul gramadïnd, scáun de cat a lui Zefs mai inált, preste ceriuri i-ar fi asiediát. De ciià precum Inorogul la impreunáre sa fie vinit si in minté lui adûnca intielepciune sa fie gasït, si toáta reutáté si strîmbatáté la noi, iára toáta bunatáté si dreptáté la dînsul sa fie aflát, dicé.

Cotra acésté máre cinste pomenirii numelui adaogé, si precum cu jigánie cà aciast'a prietïnie, iára nu neprietïnie a fáce si a pazì trebue ; nici strîmba goán'a noástra (cáré impotriv'a a tuturor cerescilor éste), cáré asupr'a blandétielor si lineştïi lui am scornit, fora izbenda de sus si fora pláta din ceriu a remané poáte.

Dupo acésté si pre mine cu tot déđinsul táre me indemnà, cà de acmù innainte, tot neprietesiugul din inima scotind, cat prin mâna mi-ar vinì, spre folosul, iára nu inal'-giosul lui sa sïlesc ; de vréme ce si el de astadi ainte intr'aciasta inima curát, si dintr'aciasta socotéla nemutát remane ; ce naboiul cuvintelor sa'm abát, [« Coci la inima dosedïta meştersiugul « voroávii neinvetiát se afla, si máterii'a cuventului nu se sfer- « siésce »], si intr'un cuvent toáta incheetur'a voroávii sa cuprinđ, cata nepriintia si vrajmasie asupr'a Inorogului de la Sioim nedejduiám, atat'a si anco si mai multa priintia si fratíe intre dinsii am cunoscut.

Eu dára, o frátilor ! otravite cà acésté de la Sioim cuvinte audind, cà cum cu oáâ de napârca m'ar fì ospetát, si cu venin de vipere m'ar fì adapát, mi s'au parut ; cárile cu mári dureri de intristari in mátie-m zĕmislindu-se de máre necáz pantecele crepindu-mi, cotra voi le násc, si visul in izbendïre anco puçin au remás, si mai vêrtos láudele si clatïrile céle de cáp, cu cárile cu urgie im porunciià, péntru cà despre voi cuventul tainuit sa tiiu, acélé toáta clatïré otravii si a melanholii in ficáti mi-au scornit, cat, precum me videti, de tulburát inainte ve stáu. Ce cerescii de s'ar milostïvì si cu atat'a pohârniré fáptei de s'ar oprì, anco tot de viátia nedéjde asi tráge ; iára cursul izbendïrii visului tot pre aciasta cále de và mérge, Inorogul de toáta primejdïi'a scapát si mantuit éste ; coci pásïré cé négra, cáré de corn nu i s'au putut lipì, tot cuventul si lucrul impotriva impotriv'a lui biruintia sa nu aiba và sa talcuiásca, si lécurile céle peste fire dáte, sau de tot tagaduite, rán'a si boál'a poftei méle asiési de tot neistielita vá sa remae ; [« Ca

«ráu'a pofLii de cat a fierului mai obrintitoáre, si de pricin'a «cat de mica mai burziluitoáre éste»].

Dulaii, amestecatur'a visului cu impraş'ītur'a altii voroáve amestecáta audind, voroávii ce sa respundia nu puté, si visul cum ar talcuì nu sciià, de cáre lucru iárasi pre Hameleon, dintr'acéstè ce s'ar intielége? intrebà, si visul ce s'ar talcuì? cercetà.

El dise: — A visului izbendire intr'acest'a chip Dumnĕdiĕu sa o departéze, iára céi'a, cáré eu mai de nainte am talcuit, de izbendire sa o apropiiáze; si mai mult pentru vis inzadár cu gândurile indesiert nu ve purtáti, ce pentru povéstè deşteptáta lucrul a pazì nu ve ingaimáti, si de ce antêi si mai cu temeiu viti apucà, fora zabáva ve gatáti; ca nu pre atat'a Inorogul, pre cat Sioimul lucrurilor noástre se imponcisiáza; [«Ca cine «priiásce nepriiátīnului, acel'a nu priiásce priiátīnului»]; si intr'aciasta dáta ori cine viáti'a Inorogului poftésce, acel'a cinai spre moártè Corbului gatésce. Iára cat despre pártè mé éste, bine sciti ca anco de de-mult ambletele Sioimului nu'm placé si precum pentru viclesiugurile in prepus sa intram erà, mutáré sfátului celui dintêi il aretà, precum v'am si mai povestit; iára acmù iáta prepusurile méle la adeveréla, si viclesiugurile lui la ivála au esit; [«Ca spre porunc'a stapaniásca ce viclesiug mai «máre a fì poáte, de cat prietesiug si fratie a legà cu nepriiátī-«nul cel de moárte»], precum si Sioimul a fáce acmù s'au vediut, cárile pre vrajmási cà acest'a la mâna avend, nu numai coci in toáta pácé l'au slobodit, ce anco si depárte tiindu-l spre a lui priintia si a viclesiugului partasiie pre altii a'i intoárce sīlésce; inse precum bine Salamandr'a me mustrà, ca nu fiete cui éste dát jarátec a mancà, [«Nici fiete cui de lucruri aspre «si grêle a se apucà se cáde, ales cand pricin'a asupritoáre «lipsésce»]; dára de vréme ce eu tīcalosul jerátecul am mancát, in mátie nestêmperát pojár cà acest'a mi s'au atitiát; oáâle ohendrii am beut, puii siérpelui am zĕmislit si acmù iáta ca i-am si nascut; pre toti cerescii milostīvi cu plecaciune rog, cà

aciast'a numai, iára nu alt'a izbendïré visului sa fie; ca pene aicé fortun'a piciorul a calcà de 'si và oprì, tot oáre-ce nedéjde remâne, cà lucrul inceput la seversit sa se duca, inse nevointia din inima si sïlintia din suflet de se và pune; [«Ca nevointi'a «sufferéla ciárca, iára sufferél'a toáte rábda, iára rabdáré cu «vréme mai mult izbendésce»].

Dulaii disera : — Dára acmù adeverát peste sciinti'a noástra Inorogul cu Sioimul impreunáre sa fie avut? si fora prepus cuvinte necadiute cà acésté cotra tïne impotriv'a stapanului nostru sa fie grait?

— Cu buna sáma,-respunse Hameleonul,- si asié sa aib' párte de copiii, pre cárii acmù prin pantece i-am nascut, (ca bine sciti ca intr'alt chip násceré copiilor firé mi-au tagaduit), si asié roád'a sadïturii, cáré am sadït si zmicéo'a, odrásl'a hultuoánei, cáré am hultuit sa'm crésca, cat éste minciuna, sau alt chip de blojeritura in voroáv'a mé.

Deci mai mult cevà de acésté a ve prepune ve parasiti si cum mai curend, pentru lucrurile Inorogului si pentru strîmbe ambletele Sioimului, Corbului scire sa dáti; ca amintrilé [«Rán'a «obrintïndu-se si pátïm'a invechindu-se, a se vindïcà cu nevoe «và fi»]; [«Coci pene a nu flamendì hrán'a a cercà a socolá«nilor, iára flamend pe la usiele altor'a a se imprumutà, a lé«nesilor lucru éste»]; si cotra acésté lucrul anco mai dintr'adûnc a cunoásce de viti vré, a scì vi se cáde, ca a Sioimului fápte spurcáte nu numai cu atat'a se inchée, ce anco si de alte ale lui venturoáse fantázii bine m'am adeverit, pentru cárile fora nici un prepus adeverit sïnt.

Dulaii acéi'a ce poáte fi intrebandu-l, si de và fi cevà de temeiu, péntru cà tot de o dáta monárhiilor scire sa fáca dicêndu-i, Hameleonul respunse : — Eri, cand soárele frunte cáilor spre apus si cárul spre coád'a ursului celui mic isi intoárce, pre márginé prundïsiului in coáce si in colé, pentru cà meliánholii'a sa'm reşchir, primblandu-me si pentru lucrurile asupra-ne staruitoáre in multe ganduri inveluindu-me, Molii'a, cáré blánele

strica, in tïmpináre im esì. Eu, macár ca nu de foáme, ce pentru zabáv'a, pre vervul limbii luand'o, ea saráca de icoán'a mortii, cáré acmù dinainte-i stà, táre inspaimendu-se cu máre umilintia a mi se rugà incepù, si : — Crutia-mi viáti'a, domnul mieu,- dicé,- spre moále si molátec trupsiorul mieu aspru si nedomolit nu te aretà, ce antêi doáê, trii jélnice a méle, cu céle mai de pre urma tráse duhuri, alcatuite stihuri si olicaite cantece ascultand, vei cunoásce ca Musele, pre cei ce de la inima le iubĕsc, cu dárul profitïii ii impodobesc ; cáre cantec bine intieles si mie si tie, si pre lùnga noi anco multor'a viátia a dà, iára amintrilé neaudit si neintieles a multor'a áç'a vietii a curmà poate.

Eu ii diş' : — [« De moárte nu te téme si de viáti'a nu fii cu « grija »]; ce cantecul, ce scii, cum mai curend si cum mai bine scii mi'l canta, pentru cárile impreuna cu viáti'a si alte multe si scumpe de la mine dáruri vii luà, cárile dupo giuruinti'a cuventului indáta si cu plinél'a lucrului vor urmà.

Ea dára intr'acest'a chip cantecul incepù :

Cu pénele Sioimului ventul despicand,
    Cu Bôtlánul negru cuventul puind,
Corbul din ceput cu reu tïranésce,
    Nici din hereghie pre drept stapanésce:
Ce 'n cuibul altor'a oáâle ce-au scos,
    Táre láb'a Sioimului le và dá-le gios.
Cel cu un corn, iute, mai iute la minte,
    Ale sále cére cu svinte cuvinte.
In curenda vréme, dupo fulger, tunul
    Reu ii và detunà, din multi pen' la unul.

Asijderé vii scì, domnul mieu,- dise Molii'a,- eu tïcaloás'a, si a me násce si a me hranì din pieile jiganiilor obiciuita fiind, cu amagiála, bláne socotïnd a fì, in nisce péne am fost intrát,

de la cárile si cantecul acest'a acmù de curend am invetiát. Pénele dára, precum se vidé, erà de Sioim cu de Bôtlán amestecáte, cárile, dupo sfersitul cantecului, intre sïne o voroáva dulce si iscusïta cà aciast'a a sioptï incepura; si antêi pénele Bôtlánului cuventul apucand, dicé : — Pre stapanul mieu acmù de curend Corbul l'au trimis, pentru cà impreuna cu stapanul vostru, Sioimul, de páza prin munti si prin gârlele ápelor sa fie si nu scim, anco pentru alt oáre-cine (a carui'a nume l'am uitát) aminte sa le fie li-au poruncit, cà doára a'l prinde putend, nu scim ce reutáte máre sa'i fáca se gatesc; inse ce vor puté ispravì nu putem scì, de vréme ce, precum intielégem, nu pre iusior acest'a lucru a ispravì nedejduesc.

Iára pénele Sioimului disera : Voi puturoáselor, cate cuvinte ati grait, pre toáte cu : nu scim, nu scim, li-ati amestecát; ce noi scim, ca stapanul nostru nici nebun, nici luát de minte éste, cà orgán reutatii si cléştele fáurului sa se fáca, si scim ca tot sfátul din reu spre bine si din minciunos spre adeverát l'au mutát; [«Ca precum atocmiré madulárelor la frumsétié trupului, «asié atocmiré sfáturilor la podoáb'a intielepciunii slujésce»]; adeca de strîmba venáré Inorogului parasïndu-se, ei pre cel'a ce i-au trimis sa venéze, si pre noi din pestritie sa ne fáca négre, iára pe voi din négre sa ve fáca pestritie; cáre lucru acmù, cu mijlocul celor ce sciu vapsï acéstè, éste gát'a, si precum dupo fulger indáta tunul urmáza, asié dupo sfát, cuventul in lucrul se và plinì

Acéstè, o frátilor, de la lighioái'a, cáré afára din toáta patïm'a noástra éste, am audit, si precum pentru incepeturi, asié pentru sfersitu, vre o scire sa aiba in cevà a prepune nu éste; de cáre lucru aévé éste, ca probaziturile, cárile in obráz mi le aruncà si láudele, cu cárile pre Inorog preste nuôri rîdïcà, cu a Moliii cuvinte foárte bine se potrivesc si de cat lumin'a soárelui mai táre se adeveresc. Acéstè, pre cat a mé proásta socotéla agiunge, cu un ciás mai inainte la o cále de nu se vor pune, me tem ca sa nu cumvà iása precum pénele dicé, si noi pre

altii a venà ambland, sa nu ne cumvà venéze altii pe noi; [«Ca ce éste dupo paréte ochiul muritoriu a vidé, si ce se và «násce mâne sufletul in muritoriu, a cunoásce nu poáte»]; pentru cáre lucru [«Tot cuventul ascultát, tot sfátul de intrebát «si tot prepusul de chibzuita socotéla, cercát si scuturát « trebue»].

Dulaii, de acésté cu informuite dovédele a Hameleonului táre deverindu se si cuvintelor lui vêrtos incredïntindu-se, indáta pentru toáte Corbului scira facura; [«Ca precum dulaii fricosi «de frundi'a clatïta látra, si Coteii minciunosi de pe urm'a sioá«recelui cà dupo a epurelui cehnesc, asié iusiorul la minte de «toáte se téme si pentru adever minciun'a pre lesne créde»]. Ce Hameleonul, meştersiugul ritoricai in poetica mutand, o sententiie véche, spre mai máre reul nou, intr'acest'a chip le prociti:

Οὐ καλὸν ὦ φίλε, πάντα λόγον ποτὶ τέκτονα φοιτῆν
Μηδέτι πάντ' ἄλλου χρέ ἰσχέμεν ἀλλὰ ¦καὶ αὐτὸς
Τεχνᾶθας σύριγFα, πέλει δέ τοι εὐμαρὲς ἔργον,

Adeca:

Nu éste bine, o priiátïne, pentru fiete ce pricina la meşter a mérge,
Nici la toáte altul sa'ti trebuiásca, ce si tu
Fa fluerul, coci iti éste pre lesne lucrul.

Acei vechi a lucrurilor cunoscatori nu in zadár invetiaturi cà acésté supt slovele nemuririi au legát, ce pentru cà dintru ale sále urmatorii domirindu-se, spre folosul si procopsál'a sà cuvintele la fápta sa aduca; de cáre lucru noi macár-ca scire Corbului fácem si invetiátura de la dînsul aşteptam, inse dupo sfânt'a aciast'a sententiie si de la noi vre o clatïre a se fáce trebue, pentru cà doáê lucruri a dobendï sa putem: un'a, coci nevoi'a lucrului ce ne sta asupra poáte sa nu aştépte invetiatur'a de acolò; alt'a, ca ce din minté noástra a ispravì vom puté, acéi'a numai hirisia a noástra cinste se và chemà; iára amintrilé noi tot dé-un'a ucinici si altii meşteri vor remané, nici toáta nedéjdé curmand in toáte ciásurile, cà pui¹

golási, cu gur'a cascáta ghrán'a de la altii sa aşteptam, ce buna inima facênd barbatésce de ispraviré lucrului sa ne apucam, ca precum am si mai dis, ca de và remané a visului talcuire numai pene aicé, alálta talcuire toáta nelucratoáre và remané, si doritul seversit odáta cu bucurie tot vom vidé, pentru cárile buna nedéjde mi-au remás, de vréme ce Sioimul, in mine deplin credïnti'a avend, precum iárasi la acelasi loc cu Inorogul éste sa se mai impreune, mi-au aretát; cáre vréme foárte in minte tiind'o, alta dáta somnul nu vise, ce trezvii'a lucruri deplin im và aretà, si asié socotesc ca de látiurile ce i-am intins, tot nu và scapà.

Deci Dulaii cárte in chip cà acest'a scrisa, cotra Corb trimásera :

Monarhíii monarhíilor si Domnului Domnilor, stapanului nostru milostïv, noi credïncioásele slugi si plecátii robi, Ogárîi, Dulaii, Coteii si Rîsul, cu multa plecaciune la právul prágului putérnicului nostru stapan nevrédnicile noástre obráze ştergênd, de la toáte cerescile puteri buna páza si fericita viátia rugand, biruintia a toáta impotriviré si suppunere a tot nepriiátïnul poftim.

Cotra aciast'a in scire fácem, ca precum cerescul Vultur mai mult cuvintelor si cunoscatoriu inimilor ne éste, ca nu de vre o závistïe porniti, nici de vre o pizma clatïti, ce de adeveráte têmpláte lucrurile partilor acestor'a (adeca la Grumázii Boului, unde impotriv'a nepriiátïnului de obşte si pentru venatoáré vrajmásiului Inorog trimisi sïntem) insemnam si insciintiam.

Và scì dára Domnul nostru milostïv, ca in céste dile cu osteninti'a a unor priiátïni credïnciosi si prin multe crunte ale noástre sudori cat si tálpele, prin aspre si ascutite stinci calcand, ni s'au besicát, si prin dése si ghimpoáse hinciuri scociorînd, perul ni s'au jepuit si piiálé ni s'au despoiát, si asié dupo multe priveghiri si alergari, pre acel de cáp nepriiátïn la máre strîmtoáre l'a coborît si in man'a Sioimului cà in nerupte si nedezlegáte legaturi l'am lasát, cu totii buna nedejde avend cà si ostenintiele noástre in desiert sa nu iása, si acel cumplit nepriiátïn sfersit

reutatilor sa'si pue; ce Sioimul (pre cárile pentru mái máre credïnti'a si mai buna nedéjdé l'am fost trimĕs), dupo ce cu dînsul fáça la fáça au vinit, nu scim cu ochii, cà Vulpé pe cocoş', l'au farmecát, au cu cuvintele, cà Syrenile cu cantecele, l'au atipit si l'au amagit? Atat'a scim, ca nu numai coci nu l'au prins, nu numai coci nepipait l'au slobodit, ce anco si un'a cu dînsul intr'un prietesiug si intr'o inima legandu-se, máre drágoste intre dînsii se aráta, atat'a cat nu numai coci despre goán'a lui ne oprésce,ce anco si pre noi, cà viclesiugului lui partáş' sa ne fácem, táre ne sïlésce.

Asijderé Bôtlánul, (cárile mai pre urma pentru páz'a gârlelor s'au trimis), in párté lor dandu-se, toáte táinele si toáte sïltiele cotra Inorog ne descopere, cat un per de pe noi de ni-ar napêrlì, preste sciinti'a nepriiátïnului sa fie cu putïntia nu éste.

Cotra acésté foárte bine si din chipuri de credïntia vrédnice táre ni-am adeverit, adeca Sioimul pénele schimbandu-si din pestritie in négre, iára a Bôtlánului din négre pestritie sa le fáca; de cáre lucru acésté nu in puçin a se luà trebue, [« Coci « bucatiéo'a aluátului la toáta covát'a destul éste, si din scantéi'a « mica, máre pojár a se atitià poáte »]; la cáré proást'a noástra minte alt léc a aflà nu poáte, fora numai Sioimul si Bôtlánul, dintr'aciasta slujba scotindu-se, la monarhie sa se chéme, cà pentru viclesiugul, cárile au facut, dovedïndu-se, cu céi'a ce li se cáde pedépsa sa li se platésca.

Cárté acestor'a de cat cerniál'a mai cu négre pîri plina si intr'acest'a chip impodobita erà.

Iára Sioimul, precum mai sus s'au pomenit, dáca de la impreunáré Inorogului s'au despartit, dupo cuventul cárile ii dedése si el, cárte cà aciast'a alcatuind, cotra Corb au trimis:

Dupa tïtul:

Bine scie Domnul mieu milostïv, ca dupo porunc'a, cáré mi s'au dát, la Grumázii Boului viind, impreuna cu toti Dulaii in tot chipul de nevointia spre a Inorogului venatoáre am sïlit si am nevoit atat'a, cat nici o piátra neclatïta si nici un unghiu

nescociorît si nici un meşterşiug neispilit n'am lasát; [«Ce célé «ce norocul nu sloboáde, nevointi'a batgiocuresc»]; si nici cum cu dé-sil'a la mana sa'l aducem n'am putut; ce iárasi dupo porunc'a, cáré am avut, cu mijlocul Hameleonului cuvinte de páce si semn de prietesiug i-am trimis, socolind [«Cà cé cu reu a ispravì n'am «putut, cu bine a ispravì sa ispitim»]. Cáile antei cuvintelor, apoi giuramenturilor méle incredintiandu-se, la un loc ni-am impreunát si tot féliul de voroáva cu dinsul am scututát, ce cate prin multa vréme am vorovit, toáte a se scrie si multe sint si nu toáte urechile a le sufferì pot; iára toáta incheetur'a cuvintelor éste aciast'a :

Pácé si lineşté cu toáta inim'a poftésce, inse a se incredintià pré cu anevoe a fì aráta, de vréme ce de multe ori si prin multe chipuri aciast'a s'au ispitit, si tot dé-un'a si in cuvinte si in fápte amagit si viclenit s'au aflát, cáre lucru eu, táre tagaduindu-l, cu multe chipuri de voroáve fora fiintia dreptáté a 'i astupà me siliiàm; [«Ca cei ce a pacii asiediatori sint, pentru cà «céle cu cuviintia si spre impacáré inimilor sint sa asiédie si «minciuni a graì slobodienie au, cà cápetele ridicand si «inaltind, mijlocele a tiné sa poáta»]; ce el cu multe si mári argumenturi si nebiruite dovéde si mai vêrtos cu scrisorile, cárile a-mana avé dreptáté, lui si amagiál'a noástra aretà, atat'a cat ce sa'i respund n'am mai avut; de cáre lucru toáte cuvintele lui cu socotéla si toáte jálobele lui cu dreptáte a fi mi s'au parut; si intr'aciast'a, Domnul mieu milostiv adeverit sa fie, ca amestecatorii de reutatii si a pacii nepriiátini intr'alt chip il zugraviià, iára eu la dinsul alt chip am cunoscut. Deci, ce priinti'a adeverátii méle slujbe me indémna si adeverul poftésce, dic ca jigánii'a aciast'a nu de neprietesiug, ce de prietesiug vrédnica éste, coci intr'amba man'a gát'a si neferit éste.

Pentru acésté dára cu indrazn'ál'a si voi'a veghiáta, cáré la lumin'a negrimei tále neaparát am, me rog, cà ce pofl'a si voi'a domnului mieu milostiv ar fi, cum mai curend chiár respuns

sa aib', coci pene in vrémé a 1500 de minute soroc respunsul*) puind, pene la acéi'a vréme goán'a neprietïnés'a in odïhn'a prietenésca, precum và stà, cuvent i am dát.

Corbul dára, asié din doâê parti doâê féliuri de scrisori luand, cu doi ocbi doâê carti citïà si cu doâê urechi doâê poveşti impotriva audiià; ce ochiul cel drept cu uréché drépta pe cárté Dulailor fù, si minciunoáse cuvintele si clevetele lor ascultá; iára ochiul stang si uréché stanga pe slovele curáte si cuvintele adeveráte intorcênd, toâte disele indĕrĕpt si tot adeverul in minciuna luâ; [«Coci minciun'a dupo voe, de cat adeverul «impotriva, la cei stapanitori mai máre incapére áre»]. Deci Dulailor respuns dédo, precum pre Sioim si Bôtlán de acolò rîdïcand, céi'a ce li se cáde isi vor luà pláta, iára ei in tot chipul sïlind, lucrul in sláb sa nu lása, si ori in ce fél s'ar puté, numai la mana nepriiátïnul sa vie sa nevoiásca, pentru cáré máre multiemita si de acéi'a slujba, vrédnice dáruri vor luà; iara, din pricin'a lenevirii lor, lucrul intr'alt chip de và fì, fora gré, gré certáre si fora a cinstei scadére sa scápe nu vor puté.

Iára Sioimului intr'acest'a chip respuns trimáse: Cárté tà am luát si intr'ins'a cuvintele inimii Inorogului am citït; deci iáta ca 'ti dic: Nu se poâte, nu se fáce, nu se afla; cotra mine alta dáta a scrie te paraséşce; iára Inorogului cuvent de páce supt giurament cat de táre da, si numele cerescului Vultur la mijloc puind, pre nepriiátïn a amagì nu te sïì; [«Coci la noi «doftori sïnt, cárii dáruri bune vedind, boál'a pecátelor cat de gré «a tamaduì pot»]; (ὦ Ζεὺ καὶ θεοί! muritorii a nemuritorilor voe a amagì cum pot ispitï?); ce ori in ce chip ar fì anco odátá la locul prundïsiului a'l coborî sïlésce, de unde alta dáta, cà de alta, sa nu cumvà mai scápe, nici fric'a giuramentului de la indrazniál'a izbendïi a te oprì pricina sa pui; [«Ca pre nepriiátïn «a'l biruì numai voi'a noástra ciárca; iára tot féliul de meşter-

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *respunsului*

«siuguri si de viclesiuguri a fáce, právil'a locului nostru sloboáde»]; ca in monárhii'a noástra, vestĭta si de la toti adeverita axioma éste : [«Cu mortul de cat cu viul giudecáta a avé mai lesne, «si de pecátul nevediut, de cat de nepriiátĭnul vediut a te curatì «mai pre iusior éste»]; ca cand jigánii'a acéi'a dintre vii và lipsĭ, atuncé numai noi precum adeverát intre vii ne odĭhnim ne vom puté numì.

Deci cum mai curend, dupo porunc'a noástra, sau ispravind sau neispravind lucrul, pre Bòtlán impreuna cu tĭne luand, aicé sa vii, coci alte lucruri si alte trébe intr'alte parti a imperatiii noástre s'au têmplát, la cárile, pentru cà cu mân'a tà sa se ispravásca, sĭntem sa te trimétem; iára pentru acéi'a slujba intr'acé párte, iáta ca pre frátele frátelui, verul verului si nepotul nepotului, Uleul, trimétem, cárile indáta acolò ce và sosĭ, tu fora alta zabáva sculandu-te sa vii; intr'alt chip sa nu fáci; Acest'a-ti scriem.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A OPT'A.

Amenduror partilor respunsurile intr'acest'a chip viind, Dulaii cotra Hameleon a Corbului socotéla indáta descoperira si pentru veniré Inorogului la impreunáre foárte aminté sa'i fie, cu multe giuruintie il rugára; [« Ce pietrii rötunde din vervul dïálulu « puçina urnire ii trebue »], coci el alta triába nu avé, fora numai ce diu'a impreunarii lor paziiă.

Iára Sioimul, vedind ca dupo fagaduinti'a, cáré cotra Inorog facuse, respunsul nu'i vinise, nici inim'a Corbului spre poft'a adeverului se plecáse, ce supt numele credïntii, anco mai mâri si mai fora lége viclesiuguri sa fáca i' poruncésce, socotï [« Ca mai « bine éste intr'o di de o mie de ori a muri, de cat ochiul cel « ce toáte intr'ascuns véde, odáta a amagì »], si tot adeverul cotra Inorog descoperind, adeverátul prietesiug sa'i dobendésca alésa, pentru cà din viitoáré-i primejdïe norocul a'l ferì de nu và invoì, ancáilé pre dînsul de acé imaciune curát si neimát sa'l cunoásca. Deci Sioimul, de vicléna cárté, cáré Dulaii cotra Corb scrisése, nici cum de scire avend si pentru viclesiugul Hameleonului nici cum prepuind, Hameleonului scire trimáse, cà cum mai curend sa vie, coci áre cuvent sa'i graiásca si porunca sa'i porunciásca.

Hameleon, pururé grijé vremii respunsului si a impreunarii lor purtand, fora alta zabáva, sarind la Sioim se duse; cotra cárile Sioimul : — Du-te,-dice,- o priiátine, si Inorogului scire da, precum respunsul ce aşteptám mi-au vinit, deci ori cand và puté, iárasi la locul dïntêi impreunáre sa avem il poftesc, coci sïngur, de-ar fì cu putïntia, unde se afla aş mérge, dára multe pricini inainte se pun, cárile despre acé cále me impiiádeca; antêi, ca mergênd eu acolò alálti továrasi poáte intr'alte prepusuri sa intre; a do'a, ca macár-ca pentru prepusuri venturoáse cà acéslé atat'a aminte nu mi-ar fì, ce in trecutele dile, dupo venáré unii Potêrnichi mai vêrtos de cat s'ar fi cadiut slobodindu-me, cate-và péne din arip'a drépta mi-am betejit, deci pentru cà sa se indreptéze, cate-và dile in odïhna sa me aflu doftorii mi-au poruncit; si as'é la inaltimé muntilor a me suì peste putïntia im éste.

Hameleonul, porunca lui placuta si dorita cò aciast'a audind, máre bucurie luâ si de talcuiré visului seu cé dïntêi iárasi táre a nedejduì apucá; cà acéslé dára in gand clocotïià, iár din cuvent cotra Sioim dise : — [«Cu indraznéla graind si pentru «cuviinti'a dreptatii pomenind, o domnul mieu, intieleptii cu«vintele indesïte a sufferì obiciuiti sïnt»], cu cáre sententiie si eu sprijenindu-me, pentru adeverátul mieu priiatïn o obraznicie cadiuta si o asupriála intregilor la minte placuta cotra tïne de voi aretà, ertaciune sa aib' me rog. Me rog dára, domnul mieu milostïv, sa nu cumvà ostenintiele méle in zadár sa iása, adeca impreunáré aciast'a sa nu cumvà spre scadéré cinstïi Inorogului sa fie, ca precum bine ai cunoscut, dreptului acestui'a gréle necázuri si nespuse strïmbatati i s'au facut, si anco altele mai mári a i se fáce (pre cat pociu cunoásce) urïtorii dreptatii cu multe chipuri, me tem, ca nevoesc, ca precum si mai de nainte am dis, [«Cine adeverát iubésce, ganduri de negandït gandésce si «prepusuri de neprepus prepune»]; de cáre lucru iárasi me rog obraznicii'a mé in vina sa nu se tie, si eu iáta ca dupa porunc'a tà, scire ii voi dà, iára el dupo cuventul, cárile au dát, soárele

indrĕpt poáte sa se intoárca, iára el din socotéla-si sa mute precum peste putïntia éste adeverit sïnt; deci el acmù viind, sa nu cumvà alte meştersiuguri de viclesiuguri sa fie, si apoi toáta ocár'a asupr'a mé và remané si toáta lumé numele vendietoriului si porecl'a de-reu-facatoriului, mie im và puné; ce nu atat'a pentru strîmba poreclitur'a mé, cat pentru fora cále dosedïtur'a lui m'aş pedepsï. (O jigánii'a façárnica, o vás spurcát si lingura scarnáva, cum reutáté in inima amestecand, cu gur'a céle ce sciià ca'i vor vinì, pentru cà asupr'a altor'a sa cádia, cále le gatïáza !)

Sioimul, de spurcát viclesiugul lui asiési nici cum prepuind, de acésté ce'si prepune nici cum grija sa nu poárte táre il adeverì, si precum [«Mai bine fora purtáré duhului de cat cu «purtáré ocarâi a fì socotésce»], ii dicé.

Hameleonul, acmù deplin cunoscênd, precum gandul Sioimului nici cum spre reul Inorogului nu se pléca, ce cinsté cuventului de cat viáti'a mai scumpa tine, de acolò esind, antêi la Dulai se duse si toáte cate Sioimul ii poruncise, si pentru viniré Inorogului la impreunáre, precum preste puçine dile éste sa fie, le spuse; apoi la Crocodil alergá, cotra cárile cu máre indrazniála:
—Bucura-te, domnul si stapanul mieu milostïv,-dise.

Crocodilul : — Ce poáte fì aciasta a tà láscáva si voioása aretáre ? Oáre tie vre un bine, au altui'a vre un reu undevà ai sïmtit ? [«Ca závistnicii pentru reul altor'a, de cat de binele seu, « mai mult se bucura»].

Hameleonul dise : — Amendoáe partile intrebarii, o domnul mieu, adeveráte si precum sïnt li-ai cunoscut; si cum sa nu me bucur? de vréme ce prád'a ti-am apropiiát, venátul la strîmtori ti-am incuiát, mása intïnsa ti-am deschis si bucáte satioáse ti-am gatát, si in scurt sa dic, toáte dupo pofta si dupo voe s'au têmplát; ca iáta in ciasta sára Inorogul la prundïş se coboára, la usile a toáte potïcile Dulaii stáu gát'a sa pue zavoára; toáte intrarile si esirile lui, vitéji venatorii si neosteniti gonitorii táre le strajuesc si vêrtos le pazesc, (coci asié cu Dulaii se vorovise);

deci alta data cále de scapáre si potĭca de fuga nu'i remane, fora numai doára in ápa sa se arunce, unde domnul mieu câte-và ciásuri a strajuì de nu se và lenı, fora greş de biv práda domnul mieu và dobendï; eu asupr'a nepriiátĭnului voi izbendï, si pretiul indiecit si insutït im voi platï; la strájé noptii dïntêi pogorîré la prundïş ii và fì, páz'a Dulailor despre alte parti nu và lipsï si asié, precum socotesc, bucáta gát'a in gur'a domnului mieu và vinì.

Crocodilul acésté audind se veselì, inse cotra Hameleon intr'acest'a chip intrebáré vrajbii puse : — Eu pre cat din sunetele cuvintelor lumii am putut intielége, tu si cu Inorogul máre drágoste avéti si odane-oára intr'un loc nedespartiti lŏcuiáti, atat'a cat sufletul teu de a lui lipit sa fie fost se paré; dára acmù aciasta vrajmásia neprietïnie si de moárte asupra-i viclenie din ce pricina sa se fie têmplát? Cu dreptul voiu sa'm spui.

Hameleonul de nenedejduita intrebáre cà aciast'a de odáta táre se uluì; [«Ca minciunosii in voroávele tocmite se dezvelesc, «iára la intrebarıle fora véste cà bezmétïcii se uluesc»]; iára mai pre urma, precum se dice cuventul, [«Minciunosul tátal «minciunii, si minciun'a fát'a minciunosului éste»], indáta minciun'a zĕmìslì si spurcát'a básna nascù dicênd : — Aciast'a intrebáre pene acmù nici din priiátïni, nici din nepriiátïni cine-và m'au mai intrebát, in cáre lucru ascunse si de nedescoperite táine se cuprind, nici cotra alt chip odáta cu moárté li-aş descoperì, ce de vréme ce domnul mieu acest'a lucru a me intrebà si dreptáté, cáré asupr'a lui aş avé, a aflà invoiásce, pre cat mai pre scurt voi puté, (de vréme ce la Inorog a me duce vrémé me grabésce), a te insciintià me voi nevoì.

Và scì dára domnul mieu milostïv, ca parintele mieu erà a páriu, cárile in toáte dilele ápa de la fontanele de sïnge a aduce obiciuit erà; dupo ce si eu mai la vêrsta am sosït si cof'a in mâna a rîdïcà, áp'a din fontana a scoáte si coromîsl'a pre umere a purtà a puté am inceput, cu tata-mieu impreuna adése fonta-

nele céle de sïnge, la radecinele muntilor vrajbii izvorîtoáre, cercetám. Muntii acesté de-párte in tiár'a, ce se chiáma Pizm'a, se afla; despre párté resaritului pre márginé ocheánului in sus spre Crivet si in gios spre amiádia-di in lung si in lát atat'a de mult se trág, cat cei ce neparasït drumul, cárile pre la radecinele lor mérge, au tinut, dic precum pene la ocheánul apusului ocolesc, si cà un zid in giur impregiur toáta rŏtundiál'a pamentului ingradesc.

Asié noi dára, pentru trásul ápii adése la acei munti mergênd, si din cáre izvor áp'a mai crunta si fierbinte a fì ispitïnd, (coci áp'a acéi'a cu fierbintél'a, iára nu cu reciál'a sété stêmpera), odáta in vervul unui munte pré inált ni-am urcát, in vervul a carui'a un puti' pré adûnc, si mai sa dic fora fund, am aflát; din gur'a putiului ciutur'a cu hârzobul slobodind, dupo ce cat erà funé de lunga au mers, dupo ce invelitorile cápetelor si incingatoárele mijlocelor la cápete am adáos, cu máre nevoe de fundul putiului agiungênd, precum de o umediála ciutur'a sa fim umplut am sïmtit; iára dupo ce vásul afára scoásem, vedium ca nu umediála rosie, ce alba erà, din cáré gustand, precum adeverat lápte éste am cunoscut, si indáta, precum muntele cel'a ce lápte izvorésce sa fie, ni-am adus aminte; indáta ce láptele gustáiu, din fundul putiului un tanguios glás: — Vái titisioárele méle, vái laptïsiorul mieu, cine dintre muritori te-au trás? Cine din cei nemuritori vre-odáta te-au beut? Cine éste indraznetiul si obráznicul acest'a, cárile pieptul Biruintii a apipaì si titisioárele fiicai méle de gurgúe a suge nu s'au temut?

Táta mieu, glásul acel asié de tangaios si asié de mangaios audind, indáta descantecul necromándïii asupr'a láptelui a descantà incepù, (coci precum duhul biruintii sa fie, intr'acest'a chip strigát, pricepuse).

Láptele dupo descantec indáta a se inchegà si madulárele unul dupo altul a se legà incepura; dupo acéi'a, vinele preste oáse intïndindu-se, toáte partile trupului a se clatï si suptiré preste dînsele pelicioára a se lipì vedium; si asié indáta o fi-

cioára ghizdáva si frumoása de nainte-ne in picioáre statù, cáré cu ochii sïgetà, cu sprancénele arcul incordà, cu fáç'a sïnge versà, cu buzele inim'a spintïcà, cu mijlocul viáti'a curmà, cu státul mortii rîdïcà, cu cuventul dilele in cumpena mesurà, cu respunsul sufletul de la morment inturnà, iár cu sïngur numele Biruintii toáta frumsétie biruià si coversiià.

Pre aciast'a intr'acest'a chip, o domnul mieu, vedind'o, indáta in inima rána nesufferita si si boála netamaduita sïmtiiu si cotra parintele mieu: — O táta, coci lucru primejdïos cà acest'a a vidé mai nascut, [« Ca de cat rán'a drágostelor si de cat boál'a « iubostelor, mai primejdïoása nici çirulicii au vediut, nici dof- « torii au audit »], si de cat meştersiugul pre morti a inviià, mai bine meştersiugul pre mine a me omorî sau a nu me násce sa fii invetiát; [« Ca in státul acest'a a vietii, de drágoste patïmi- « toáre, moárté de cat viáti'a mai poftïta éste »]

Tátal mieu, in nerupt lántiuhul drágostelor legát si asié de táre infasiurát vedindu-me, dise: — Bozul drágostei, o fiiule, fiiul Afrodïtei éste, pre cárile nu dupo micsiorimé vêrstei, (coci pururé copil éste), ce dupo táre arcul ce tráge si ascutita sï- giát'a, ce in ficáti infige, cei ce'l mesura, il cunosc; ce cat spre aciasta a tà de curend scornita pátïma lucrul ar poftï, fii cu buna inima, ca cel'a ce cu cuventul si cu meştersiugul fárme- cului necromándïii din lápte ficioára a fáce au putut, din fi- cioára spre poft'a nevestïrii inim'a a'i plecà cu multul mai pre lesne và puté; numai atat'a coci de impotrivnic norocul teu, (cá- rile muritorilor nici odáta deplin nu vine), foárte reu im páre, de vréme ce ficioár'a aciast'a, din lápte nascuta fiind, din fire stárpa a fì firé au lasát'o, nici pantecele ei spre zëmisliré sïmentiii lo- curi si au gatát; unul i-ar fì lécul, (pre cat adûnc meştersiugul mieu a aflà poáte), ce si acel'a pre cat cu anevoe ii éste afláré, cu atat'a mai cu nevoe éste, aflandu-l, cu dînsul dupo voe cinevà a se slujì.

Eu cotra táta mieu diş: — Pentru starpie si pentru a zemiz- lirii léc a cercà, lucru mai pre urma trebuitoriu éste, ce acmù

de odáta lécul nesufferélii méle fora zabáva afland alálte lécuri de vor trebuì mai cu vréme vom puté cercà; [«Ca intieleptii «antei nevoi'a, apoi tréb'a cáuta»].

Si ce mai mult, o domnul mieu! cu voroáv'a sa ocolesc? Tátal mieu indata descantecul drágostelor in cápul ficioárii descantá si trii pĕri din cosïtia-i zmulgêndu-i, unul la grumázi, altul la bráçe, iára al triilé la mijloc im inveletucì; cu cárii precum sufletul ficioárii de tot trupul mieu sa se fie legát si inim'a ei in sufletul mieu sa fie intrát ii parù; si asié ea ochii de la pament rîdîcandu-si, cà lumin'a soarelui in stéle, oglinda frùnsétielor ei me facù, si in mine pre sïné, si in grozavii'a mé frûmsétie ei a vidé i se paré; [«Ca ochii drágostelor nu ce «éste, ce precum ii plác ved»]; in scurt, pe Biruintia drágostele o biruira, si Dián'a Afroditis a se fáce priimì.

Iára a do'a di parintele miu, din somn deşteptandu-me, dise: — Eu in dile betran si la ani invechit sïnt, o fiiule! ce cuvintele méle pomenésce: Intre a lumii jiganii Ionorogul se afla, cárile in vervul cornului máre vêrtute poárta, si impotriv'a a toáta patïmiré putére áre; deci vre odane-oára cu dînsul a te impreunà de ti se và têmplà, pre cat vii puté in preetesiugul lui vêrtos a te legà sïlésce, ca el numai pantecele Biruintiei, spre roád'a sïmentiii némului teu, a deschide poáte.

Asié dára parintele mieu, apáriul, invetiatura dandu-mi, dintre vii au esit; iára eu, in multa vréme cu Biruinti'a la un loc si intr'un pát vietiuind, nici cum numelui urmatoriu si némului adaogatoriu de la dîns'a sa iáu nu m'am invrednicit. Deci tardiu mai pre urma de invetiatur'a parintelui mieu, cáré pentru Inorog im dedése, aminte aducêndu-mi, toáte pustïile Aráviii a cercà, si toáte partile lumii a cutreerà nu m'am parasït, pene locul si locásiul Inorogului am aflát; aflandu-l, de dînsul cu máre cinste m'am lipit, továraş in toáte caile nedespartit, si sluga in toáte slujbele neostenit m'am facutu-i, nici in viáti'a mé alta pláta sau sïmbrie i-am poftït, fora numai odáta macár vervul cornului lui de moále pantecele Biruintiei méle sa li-

pásca, am nedejduit; si pentru cà pologul stïdïrii sa se rîdïce si supt sïnguratáte acoperementul necunoscintiii sa se arunce, de multe ori si mai in toáte dilele, la culcátul si la sculátul lui, eu trébe in camp im scorniám, iára Biruintiei lûnga dînsul sa se afle ii porunciám; ce impietrita inim'a lui nici cum spre starpiré pantecelui ei a sé milostïvì nu s'au muiát, ce in závistïi'a némului si semintiii méle neclatït au statut.

Eu intr'aciasta asprime si neinduplecáre vedindu-l, aévé sïmbrii'a slujbei si poft'a inimii, cáré im erà, cerendu-i, cu máre urgie si mânie sïmbrie cà aciast'a a'm dà au tagaduit, si precum el Diánii iár nu Afroditïi sa fie inchinát apofasïstïcos mi-au respuns.

Acmù dára, o domnul mieu, ce mai máre dreptáte si ce mai drépta pricina spre izbend'a lui a mi se dà ? ? Si ce mai uscáta iásca spre atitiáré rezplatïrii, de cat oprél'a sïmbriii si tagád'a dréptei pofte, a se aflà poáte ? Si aciast'a éste pricin'a vrajbii, cu cáré pene la moárté mé a nu-l intïrì nu voi parasï; si precum buna nedéjde am, astadi izbend'a mé si plát'a lui, precum ti-am spus, indiecit si insutït se và plinì.

Asié dára Hameleonul, sfersit spurcátei si napastuitoárei básne puind si toáte viclesiugurile, pre cat mai pre ascuns putù, alcatuind, in munte la Inorog se suì, cotra cárile cu multa plecaciune, plina de máre insielaciune, inchinandu-se, dise : — Leul si Vulturul ceresc in véci laudát si toáte pásïrile si dobitoácele aeresci preste véci slavite sa fie, cárii fáç'a domnului mieu, cé de lumina sloboditoáre, si sanetáté lui céi'a ce'i lumii trebuitoáre in státul seu a vidé m'ai invrednicit.

Cotra acésté Dumnélui Sioimul, cu plecaciune sanetáte trimitind, roága si poftésce, cà dupo fagád'a, cáré ati dát, aciasta sára de iznoáva dorit'a-ti impreunáre a avé sa poáta, coci toáte dupo voe a'ti vestï si toáte de fericire a'ti povestï áre.

Inorogul, amenduror inchinaciunelor célé ce li se cuviniià de priimire respunsuri dand, dise : — De impreunáré Sioimului cu drágoste bucuros sïnt ; [« Ca cu priiátïnul adeverát si de cre-

«dïntia vrédnic cinevà imprenáre si voroáva trebuitoáre a avé, «intre céle de frunte fericiri se numera»]; inse aciasta sára, dupo pofta-i a fáce, o pricina (si aciast'a driápta, precum mi se páre), me oprésce; de vréme ce noi sorocul neprietesiugului si diu'a prietesiugului pene in 1500 de minute pusésem, si acmù peste soroc respunsul trecênd, urmáza cà si legatur'a dátelor cuvinte sa se fie rupt, de cáre lucru innoiré giuramentului si intariré cuvintelor trebuitoáre si intr'ambe partile folosïtoáre a fì socotesc, cu cáré odïhnindu-ne, afára din tot prepusul iárasi la locul sciut sa ne impreunam; ca macár-ca despre omenii'a si intregimé Sioimul *) lucru impotriva nu'm prepuiu, nici la giuramenturile odáta dáte cu vrémé urgii'a ceriásca a se resuflà socotesc; [«Ca tot cel ce la tot cuventul necredietoriu, si la tot «giuramentul prepuitoriu se aráta, acel'a de calcáré a tot giu- «ramentul pururé gát'a éste»]; ce de la buni priiátïni la uréche mi-au vinit, precum Crocodilul la tiermurile ápei sa fie pazind, de la cárile poáte cevà prin nesciintia inál-giosul sa mi se fáca.

Hameleonul, pentru numele Crocodilului din gur'a Inorogului audind, viclesiugul ascunsului inimii táre il tulburá, [«Ca pre «cat sciinti'a buna in tulburáre mangaiáre, pre atat'a sciinti'a «ré in lineşte tulburáre aduce»], si cu gréle giuramenturi si stráşnice blastemuri a se giurà si a se blastemà incepù, precum acésté nighin'a nepriiátïnului între sementi'a graului, si mugurul padureţ in hultuoán'a domesnica hultuita sa fie; inse iárasile: — O domnul mieu! de vréme ce cà acésté la uréche-ti s'au sfârîit (ἔχεπροσοχὴν) aibi grija, [«Ca viclesiugul intieleptului «cu multul mai cumplit éste de cat a nebunului»],- (O piiále diávolului supt perul drácului! cu ce fél de impletecituri urmatoáre ocár'a-si supt numele altui'a mai de nainte a o vârî sïlésce!);- ca domnul bine scie, [«Ca firé de cat deprinderé mai «véche éste, si tot dé-un'a clevetele réle strica obicéele bune»], de unde poti prepune ca dintr'acésté sunáte sa fie vre unele si

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *Sioimului*.

adeveráte. Iara cat despre párté mé éste, pre chipul nezugravit me giur, ca despre párté Sioimului nici in voroáva-i meştersiug si'n in fápturi viclesiug macár ceva ş n'am priceput;- (Cáuta aicé giuramentul viclénului supt numele dreptului acoperit);- inse eu spre toáta porunc'a de binelui mieu facatoriu, macár cum nu me voi lenevì, ce iáta in pripa inapoi me voi intoárce si de acéstè prepusuri foárte táre a te adeverì si a te odïhni voi sïlì.

Asié dára Hameleonul intorcêndu-se in cále, gandurile céle fora cále procitïià si de pomeniré strajii Crocodilului nu puçina intristáre sïmtiià, ce cà válurile tiermurii, un'a dupo alt'a chitélele inim'a ii izbiià, socotïnd precum sïlti'a i s'au vĕdït si látiul i s'au descoperit; ápoi iárasi sïngur siie parigoríe si mangaiáre facêndu-si, in sïne dicé : Pentru Crocodil Sioimul cevá-si macára nu scie, cárile, de ar fì sciut, adeverát scire i-ar fì dát; Dulaii si Rîsul sa'i spue, de-ar fì si vrut, n'ar fì putut, coci nici vrémé i-au lasát, nice strîmtorile drumurilor acestor'a cále li-au dát; eu sïngur nu lui, nu altui'a sa'i spuiu, ce asiési de aş sci ca piiálé de pre mine scie céle ce zác in mine, sïngur mie sáma facêndu-mi, de cáre brád in ciasta padure éste mai inált, de acel'a m'asi spendiurà; ce alta nu éste fora numai Inorogul, nici o párte a primejdïii in prepusul gandului neadusa nelasïnd, [« Coci intieleptul mai mult de céle impotriva de cat de «céle dupo voe chitésce»], de lucrul ce-ş prepune, precum adeverát sa fie intieles, dice, si ce nu scie, aráta ca scie, pentru cà adeverul sciintii sa agonisásca.

Ce dupo lineşté mangaerii acestïi'a iárasi furtun'a intristarii i se scorniià, dicênd : — Bine ca macár-ca de Crocodil adeveráta sciintia nu áre, dára iáta ca de dînsul prepus áre, de ce áre prepus are si grija, de ce áre grija áre si páza, si cu páz'a buna din primejdïi'a ré poáte sa scápe ; de cáre lucru acmù toáta putéré meşlersiugurilor sa'm cheltuesc trebue, pentru cà din prepusul ce au intrát sa'l scoţ, si dupo poft'a voii méle la locul prundïsiului sa'l cobor, in cárile toáta nedéjdé talcuirii visului mieu se sprijenésce.

Acéstè reul reu gandind si cu chitél'a invelindu-le si dezvelindu-le, la Sioim sosï, cotra cárile, dupo inchinaciune, intr'acest'a chip graì : — La Inorog am fost, de cat porunca mi-ai dát pre amenuntul i-am spus; la lucru gát'a si la cuvent statatoriu l'am aflát, numai pentru viniré-i indáta o pricina afla, ce si acéi'a cu intréga si intieléptasocotéla éste, de vréme ce dice ca sorocul, cárile am fost pus, sa fie trecut, pentru cárile de iznoáva adeverinti'a cuventului poftésce; mai éste si alta pricina, cáré oare-ce in ganduri puindu-l, nu puçin viniré-i impiiádeca, adeca precum de un Crocodil sa fie intieles, cárile sau pentru dînsul, sau dupo obicéiul lor trecatoárele ápelor sa fie pazind, si sau cu sciinti'a a altor Dulai, sa nu cumvà preste sciinti'a tà ce nu gandésce el si ce nu'i poftesci tu sa i se tèmple, pentru cárile a'l mangaià cu fél de fél de socotéli si cu multe giuramenturi din prepus a'l scoáte, cat am putut, am nevoit; si precum acéstè sïnt sa nu le crédia; -(Ià aminte vicléna voroáv'a a viclénii jiganii);- asijderé despre párté tà unele cà acéstè sa se lucréze, lumé de s'ar clatï, peste putïntia éste; nici Dulaii sau alt cinevà peste sciinti'a tà cevà nu numai a fáce, ce asiési mai nici a gandï sa nu poáta, l'am adeverit, (coci eu robul teu asié sciu, asié si credi); ce el in cuvintele méle de tot a se odïhnì poáte sa nu poáta, de cáre lucru cu tot dédïnsul din prepusuri cà acéstè sa'l scoti trebue, cà binele cu bine facênd, toáte deplin si cum cinstei tále se cáde sa se ispravásca; [«Ca pĕscárii reu-«tátii undïtile viclesiugului spre venáré si moárté binelui din «fáça pêne in fundul marii necunoscintii arunca»].

Sioimul, despre inim'a sà curát sciindu-se, pentru altii lucrul, a cercà se apucá, si asié indáta pre Dulai la sïne chemand, de au cevà scire pentru ambletele Crocodilului vêrtos ii intrebà. Ei alált viclesiug ascundind, pentru Crocodil intr'adever táre se giurà, precum nu de ambletele lui sa scie, ce asiési nici de nume-i pêne acmù sa nu fie audit. Asié Dulaii in strîmbatáte pe dreptáte se giurà, (coci spurcát'a lighioáe pene intr'atat'a urmele viclesiugului siuvaise, cat si soçiile viclesiugului a'i le cunoásce

deplin nu puté), si tot prepusul de la mijloc cu vêrtoáse blastemuri rîdîcà.

Sioimul, in multe isteț si provideț, iára intr'aciast'a, pristavii sále bizuindu-se, prost si lesne credietoriu se aretá; deci Dulailor credind si despre Hameleon nici cum prepus avend, supt reutáté altor'a dreptáté si bunatáté sà pré eftîn vendù, intr'acest'a chip cu scrisoáré pre Inorog adeverind :

Dupo inchinaciune : Cate prin Hameleon mi s'au dis, m'am insciintiát; deci pentru prepusurile, cárile grijé ti li-au scornit, adeverit sa fii, ca de nu din sîngura gríjé sînt, ce altul cinevà din crieri li-au plazmuit, unul cà acel'a nici al nostru nici al vostru priiátîn éste; fora grija dára la impreunáré de folos vino! si me créde, ca pre numele a nenascutului Vultur, pre sîngele a nevinovátului miel si pre duhul a toáta viáti'a me giur, ca in inim'a mé nici au fost, nici éste, nici và fi viclesiug, nici la altii a fì am sîmtit, ce ori ce pentru folosul vostru ar fì, acéi'a sîlesc, nevoesc si invoesc.

Acest'a respuns Hameleonul de la Sioim luand, indáta inápoi la Inorog se intoárse, carui'a, dupo citîál'a slovelor, de la sîne cà acéste adaogé : — Vedi,- dice,- o domnul mieu, ca Sioimul, cu ale sále drépte giuramenturi, ale méle adeveráte mainte dise cuvinte adeverésce; si mai vêrtos eu, (cárile in drágosté tà nemerui al doilé nu m'oi numerà) in tot chîpul si pre dînsul si pre Dulai táre am ispitît, si dintr'alti a lor pre din-afára, ce au iscoáde, cu máre osîrdîe am iscodît, ce macár cat negrul sub unghe lucrul acesta asié a fì nu l'am aflát. Acmù dára alálte in desiert prepusuri din scotéla scotind, (si me iárta coci, din adeveráta drágoste pornit, cuvinte cám necioplite slobod), la poftît'a-ti impreunáre il priimésce; [«Ca pentru indelungáré vremii «pricinele poftorite pre o párte micropsyhie, iára pre alt'a apsy«fisye aráta, cárile priiátînului reciála , iára nepriiátînului «fierbintéla scornesc]».

Inorogul macár-ca grijé, cáré avé, nici din fantázíe nascuta, nici dupo spurcáta socotél'a Hameleonului, adeca minciun'a gra-

ind adeverul sa scoáti'a, ce din adeveráte argumenturi a buni priiatïni insciintiát erà; [« Inse proni'a dumnĕdiĕiásca cálca so-«cotéla miritorézsca»]; apoi dreptatii sále lasïndu-se si megalopsyhiii sprejinindu-se, precum in-de-sára la locul sciut se và coborî, cuvent déde; [« Ca sïngele, cárile éste sa cura, in vine « a remané cu anevoe éste »].

Hameleon, plin de duhul reutatii si imflát de ventul foralegii, cu mâre bucurie din vervul muntelui, nu numai cu picioárele vicleniii alergà, ce si cu aripile dïavoliii zburà; coci in seversiré reutatilor, cà furnic'a in periré sà, aripi sa fie agonisït i se paré, cáré si pre Hameleon in diu'a izbendïi il aşteptà.

Asié dára el, cu atat'a agerie slobodindu-se, antei la Crocodil, pentru cà de viniré Inorogului intr'acé sára sa'l adeveriásca, apoi la Dulai alergá, caror'a buna nedéjde sa aiba le vestî, coci sfersitul tuturor ostenélelor s'au apropiiát, si nepriiátïnul in lavirinthul nesciintii s'au incuiát; iára de ciià înainte toáta triáb'a nu in nevointi'a, ce in vointi'a lor remane, dicé, si precum vor poftî, asié cu dînsul a fáce vor puté, ii adeveriià.

De acolò la Sioim intorcêndu-se, de fora prepus in-de-sára viniré Inorogului il insciintiá, asijderé din inima cumplite, iára din gura zugravite si sicuite cuvinte aruncà, dicênd: — Iáta acmù, o domnul mieu, ca dupo suduroásele osteniturì si in toáte partile fora préget alergaturi, slujb'a, cáré asupra-mi am luát, spre cel de obşte folos in ciasta sára a se ispravì nedejduesc; numai iárasi a te rugà indraznesc, [« Ca tremuratoáre éste inim'a « celui'a, cárile pentru priiátïnul seu cat pentru sïne se ingrijli-« vésce »], sa nu cumvà preste sciinti'a tà jigániile fora sosotéla cevà impotriv'a Inorogului sa fáca, si asié mâre necinste si ocára de numele tuturor, de cat pripoiul de aráma mai táre se và lipì; atat'a numai ca in lume eu mai pre lesne a me curatì voi puté, de vréme ce in adeverinti'a cuvintelor tále nedejduindu-me, cu multe ale méle giuramenturi si cà, cum s'ar dice, cu cuvinte crunte l'am adeverit si la locul prundïsiului l'am coborît.

Sioimul oáre-cum cáni cu mânie : — Lása, rogu-te,- dise,- ca destul iti sînt cuvintele desiérte si sicuite, cu cárile pêne acmù urechile mi-ai mancát, [« Ca de multe ori sufletul samaluitoriu « cuvinte de cat vrajile Pithiii mai nemeritoáre izbucnésce »]; ca ce fora-légo ar fì aciast'a, cà, dupo atat'a legaturi si intarituri, lucru impotriv'a precum a muritorilor asie a nemuritorilor sa se fáca; nu dé dumnedieu in curáta inim'a mé imputite spurcaciuni cà acésté sa intre; ce du-te de te odihnesce, coci sciu ca vei fì ostenit, si pentru acésté mai multa grija in zadár nu umblà purtand, coci grijé cinstei, cuventului si numelui mieu eu o sciu pazì.

Hameleonul dise : — Fáca cerescii, cà toáte dupo pofta sa iása; iára eu la odihna ducêndu-me, aciast'a te poftesc, cà in ciásul ce impreunáre veti avé, scire sa aibŭ; si aciast'a nu pentru alta, ce numai de pliniré cuvintelor lui insciintiandu-me, somn cu lineşte si noápte fora ganduri sa petrec.

Fi-va !- Sioimul dicêndu-i, el la bort'a lui se duse; inse nu mai curend in strát s'au aruncát, pene nu de táre strajuiré Crocodilului s'au insciintiát; · « Ca toti viclénii in reutáte grijlivi, « iára in bunatáte trandávi sïnt »].

Iára Inorogul, dupo dátul cuvent, dáca ochiul cel de obşte génele orizontului peste lumini isi sloboade, la locul orânduit se coborî, unde si Sioimul indáta sosï; deci dupo ce dintr'ambe partile cadiutele çeremonii se ispravira, Sioimul voroáv'a intr'acest'a chip incepù : — Impreunáré aciast'a acmù intre noi éste a do'a, iára incepatur'a a adeverátei drágoste din impreunáré dïntêi in inimile noástre s'au zĕmislit si pêne in cel deplin a bunelor vreri stát au crescut; [« Ca in curáta cás'a sufletului « páinjin'a minciunii a se prinde loc nu áre »]; de vréme dára ce dïntêi de sfant' ti dreptáte insciintiandu-me, acmù cále dreptatii a calcà si urmele credïntii in caráré adeverintii a pune voiu.

Và scì dára iubitul mieu priiatïn, ca dupo voroáv'a dïntêi, dïntr'ambe partile ce mai cu folos si mai de cinste ar fì, acéi'a

a ispravì cu gandul, cu cuventul, cu lucrul si cu totul in tot chipul am sïlit; [«Ce voi'a sloboda éste o imperatíe máre, in «cáré nici drépt'a socotéla, nice strîmb'a asupréla biruintia a avé «poáte»]; iára acmu, preste toáta nedéjdé, respuns nenedejduit luand, precum cuvintele Corbului in vre un statatoriu temeiu nu se asiádia, am cunoscut; de cáre lucru nici vre un lucru cu asiediare sau cu adeverintia pociu nedejduì; [«Ca de pre «unghe Leul cu totii cunosc, iára dupo cuvent, inim'a intieleptii «numai a iscodï pot»]. Iára pricin'a aceştïi a méle nenedejduiri éste, ca din slovele Corbului toámpsĕcul reului i se cunoásce, cárile nu intr'ambe partile, ce numai ce, dupo a sà voe, siie de folos a fì i se páre, acei'a prin a mé nevointia lui sa se fáca sïlésce, ádeca tiie in viatia cadére, iára mie in cinste scadére sïrguiásce; de vréme ce dupo porunc'a, cáré dintèi de la dînsul avém, pácé si drágosté adeveráta intielegém, iára acmù, d pre cartile ce-m scrie, sicuita si vicliána o cunosc; lucru cárile inimii méle foárte scarandavicios si dreptatii foárte urîcios éste, spre cárile in viátia nici gur'a mi se và deschide, nici limb'a mi se và intïnde, nici mân'a mé il và cuprinde; inse adeverit sa fii, o priiátïne, ca nici viclen stapanului mieu me voi fáce, dár nici calcatoriu de lége, nici vendietoriu dreptului a fi voi priimì; [«Ca voi'a «dumnĕdiĕiásca, de cat porunc'a stapaniásca, cu multul mai straş«nica a fì trebue sa cunoáscem»].

Deci tot adeverul éste, ca célé cárile despre tïne sa me pazesc im poruncesc, acélé ei si in gand si in cuvent le au, caror'a ochiul cel ce ascunsele inimii si dilele vécului privésce, dupo fápta in trup si'n suflet sa le resplatésca, iara pre tïne de tot vediutul si nevediutul priiátïn nesuperát si nebetejit sa te pazásca; deci de acmù inainte si mai táre si mai buna páza im trebue, nici in cuvintele cui-và incredïntiáre sa aibi, de vréme ce nu numai pre tïne, ce si pre mine pentru tïne cu toáta greuimé necinstei a me incarcà au invoit, cà supt numele doftorii, prin cinsté credïntii méle, otráv'a sa vendia, cáré in pantecele celor ce o vor intïnde, sau nevinovátului o vor vinde, sa

vie ; iára pre mine in cátálogul adeverátilor priiátïni numerandu-me, inainté cerescului Vultur cu toáta adeverinti'a inimii me giur, ca in viáti'a mé de-bine-voitoriu sa'ti fiu, si ori cand si ori in ce a'ti sluji voi puté, ca nu me voi lenevì, cuvent iti dáu.

Inorogul, acéste cu fierbintél'a adéverintiei cuvinte ascultand, precum de necázul, cárile vidé ca asupr'a dreptatii vine, gráiasce, in scurt pricepù, si mai mult alta voroáv'a nelungind, Sioimului multiemita facù, coci n'au ascuns despre dînsul tot adeverul, si intr'acest'a chip dupo multiemita ii graì : — Dupo giuramenturile, cárile spre drágosté si prietesiugul intre noi din sïngura a inimii tále plecáre ai facut, de acmù inainte, fráte a te numi me indémna ; deci, fratiorul mieu, cánĭ pre scurt o povéste sa'ti spuiu; cu ascultáré sa nu te lenesci, te poftesc ; [« Ca in trii « chipuri si cà cum prin trii porti in luntrul paláturilor cuno- « scintii lucrurilor a intrà putem, prin pildele celor trecute, prin « deprînderé cestor de acmù si prin buna socotél'a celor vii- « toáre »] ; deci istorìile anco o párte aceştïi sententii fiind, din céle multe, un'a éste aciast'a :

Odane-oára, fráte, erà un pastoriu de rîmatori, cárile cu sïmbrii'a a tot sátului, in cárile lŏcuià, din di in di viáti'a isi sprijeniià ; acest'a in proásta viátia cà aciast'a dilele petrecêndu-si, nici cu audiul, fora groghaitul porcilor, nici cu vidéré, fora prostïi'a sátului acelui'a, alta cevà invetiáse ; iára intr'o di, cu altul (cárile din cetáte viind pre acolé a tréce i se têmpláse) in voroáva cadind, pentru numele cetatii in urechile porcáriului se suná ; deci cetáté ce si cum ar fi nici cum in minté lui se incápa nu puté, ce fantázii'a, une-ori cà un cuptoriu, alte-ori cà un cotlon, iára alte ori cà pre o siura de dobitoáce i-o zugraviià, [« Ca fantázii'a la proşti, céle vediute numai a inchipuì poáte »].

Deci, cum si ce ar puté fi cetáté, cà sa se insciintiéze, cu poft'a aprindindu-se, rîmatorii in camp pustïi lasïnd, si oáre-ce farmusiuri de pane, cárile cu sïne avé, in gluga luand, pre drumul, pre cárile drumĕtiul vinise, vêrtos purciáse. Asié intr'acé di pene in sára calatorind, unde intunérecul il apucá,

acolé popásul si másul isi facù ; [« Ce norocul si pre porcáriu « si pre oláriu tot cu o orbime cáuta »], cárile pre purcáriu aproápe de portile cetatii si de norociré ce'l aşteptà adusése ; de vréme ce imperátul, cárile acelor oláturi stapaniià si intr'acé cętáte imperatiià, in diu'a ce trecuse, dintre numerul viilor esise si moştenitoriu din trupul seu nelasïnd, intre domnii si senátorii aceii monarhii, cine in scáun s'ar suì, máre dïhonie si zárva se facù, [« Coci la stapanire toti vrédnicii se socotesc, iára la sup- « punere nici unul de buna voe priimésce » ; in scurt nici cum unul altui'à al doilé socotïndu-se, cu sfátul de obşte alésera, cá a do'a di pre poárt'a cetatii, cáré spre rezsarit cáuta, sa iása, si ori pre cine mai inainte, veri din streini, veri din cetatiéni, pre cále ar tumpinà, pre acel'a la scáunul imperatii si la coron'a monarhiii sa'l rïdïce.

Deci, dupo sfátul de-cu-sára, de dïminétia sculandu-se, (coci nici norocul porcáriului dormiià), lûnga drum pre porcáriu, din pájişte sculandu-se si la urdurosii ochi cu manule frecandu-se, aflára ; pre cárile indáta cu cinste rîdïcandu-l si din rufoáse sucmáne in porfíra primenindu-l, in lectïca imperatésca il asie- diára, si cu máre aláiu pene la curtile imperatesci petrecêndu-l, dupo obicéiul locului, céle ce se cáde çeromonii spre incoronáré lui facura ; de unde s'au luát cuventul, cárile se dice : [« Sár'a « ghigáriu, dïminéti'a spatáriu »].

Porcáriul, une-ori vis, une-ori parére, alte-ori cà o básna de povéste, lucrul cárile aévé si adeverát se facuse, a fì i se paré.

Iára unul dïntre senátori cotra alalti dise: —[« Célé ce norocul « fáce, nici minté, nici socotél'a a desfáce poáte »] ; inse [« Oul « cioárai de pieptul paunului o mie de ani de s'ar clocì, din « gaoáce tot de cioára, iára nu de paun, puiu và esì »] ; in cáre chip si imperátul acest'a cu vréme, nu la ce norocul l'au adus, ce spre ce firé l'au nascut, và aretà ; si aciasta a mé prorocie nu din desiárta fantazie scornita sa o socotïti, ce aminte cuvin- tele si fáptele ii luáti ; ca iáta, indata ce la puteré imperatiii s'au suit, nu de omenie, ce de porcie s'au apucát, de vreme ce pre

cati in sátul, in cárile porcii pascé, pentru cevà pizma avé, pre unii a'i omorî, pre altii a'i izgonì si cu alte féliuri de pedépse a'i domolì au statut; [«Ca stapanul nou dupo pizm'a véche a izbendî, spurcát lucru éste»].

Si adeveràt ca împeratii'a acéi'a pene mai pre urma de tiranji'a lui la máre primejdïe de pohârnire sosïnd si acmù, cà un pojár in fènul uscát, reutáte-i in toáte partile latindu-se si ijderîndu-se, tuturor lucru nesufferit a fì se cunoscù, si asié cu totii sculandu-se in aşternutul, unde cu féliu de féliu de spurcaciuni se taveliià, aflandu-l, si dilelor si tïràniii sfersit ii pusera.

Intr'acest'a chip, o fráte, si epitropii'a Corbului aráta, ca precum el Corb, asié cuvintele, disele si fáptele de corb ii sïnt, si cu vréme cu glásul ce áre singur sie si menitoriu si chezilor izbenditoriu isi và fì; iára cand si cum aciast'a s'ar tèmplà, [«Izvodul norocului ochiul miritoriului vre odáta a'l citï nu «poáte»].

Asié dára Inorogul si Sioimul, prin cata-và vréme a noptii pilduind si vorovind, se sculára si amendoi fratiesce imbraçesindu-se si sarutandu-se, iárasi pre numele cerescului Vultur se giurára, cà pêne la moárte priiátïni nedespartiti si in toáte primejdiile unul altui'a popréo'a razimarii si mâna sprijenirii sa 'si fie si drágosté vécïnica si neimáta sa fie. Si asié despartindu-se, Sioimul esind la locul seu se duse, iára Inorogul sciind, ca dupo coborîré lui, potïcile muntilor s'au inchis, (ca cei ce in munti lŏcuià, noptile potïcile pêne in reversátul zorilor incuiáte a le tiné obiciuiti erà), si precum inapoi a se intoárce cu putïn' a nu fì socotïnd, peste apa cu innotátul a tréce in credïnti'a válulor se lasá,

O lucru jélnic si de socotél'a muritorilor neagiuns, cum proni'a ceriásca pre dreptul de la viclián a se dosedï lásà, si cel curát in látiul spurcátului a cadé suffere? Adeverát dára ca la acest'a lucru dovédele a caderilor vechi aporii'a de n'ar dezlegà, nu cu puçina innadusial'a a tot sufletul filosofi'a atomistïlor socotélele muritorilor si cu dînsele impreuna lucrurile lumesci ar stapanì;

ce prepusul τῶν αὐτομάτων ridïcand, necunoscuta a necunoscutului chivernisála pre toáte din cápet pêne la sfersit atïngênd, si pre fiete cáre cadére la vrémé si oranduiál'a sà táre asiedind, remane cà tot prostul din céle vediute pre céle nevediute cu ochiul sufletului a vidé sa poáta si precum [«Reul pentru diu'a «ré se pazésce, iára bunul, cà metálul in foc, cu nevoile se la«murésce»] sa intieliága.

Deci Inorogul pre sám'a a nestatatoárelor undelor ápei dandu-se, (macár-ca si aciast'a cále for' máre prepus de primejdïe nu-i erà, precum mai pre urma s'au vediut, ca nu socotél'a lui, ce nemutáta orânduiál'a norocului l'au amagit); inse [«Din multe «chipurile primejdïii cé mai mica si mai iusioára a alége «lucru intieleptiesc éste»], si pre márginé ápei in sus spre crivĕţ innotand, pradatoriul lácom la práda, in máre strájé noptii, cálé trecatorii strajuind paziià; unde Inorogul sosïnd, (O furtuna in ápa lina! O farêmáré corabiii in limán! O fápta nefacuta si povéste nepovestïta si, audita, indáta de la toti ghulita! O lucrul dïávolului supt meşteršiugul Hameleonului! O Hameleon de cat dïávolul mai dïávul! O jigánie spurcáta si de cat toáta fiiár'a mai vrajmásia si mai selbá'eca!), iáta de naprásna Crocodilul in válurile ápei sunand si vâjiind asupra'i sosï.

Inorogul, antêi búetul apei audind, apoi si chipul groznicii jiganii vedind, indáta viclesiugul mai de nainte gatït sïmtì si fora nici o impotrivire spre nesatioása venáré lui se déde. Crocodilul acmù falcile, pentru cà sa'l inghitia, cascand, Inorogul, toáta faç'a viclesiugului si izbend'a vicliánului intr'un cuvent cuprindind, dise: — [«Satura-te de sïnge nevinovát, Coárbe, de cárile «pururé flamend si nesaturát ai fost!»]

Crocodilul, cuvent cà acest'a de la Inorog audind, lacomii'a falcilor isi infrená, si numele Corbului la mijloc adus ce và sa fie cu dédins cercetá; (ca spurcátul Hameleon nici Crocodilului tot viclesiugul descoperise).

Inorogul de odáta nici impotriva, nici dupo voe cevà respundind, cà mielul spre giunghére adus, mulcom tacé, si numai

dintr'adûncul inimii : O dreptáte ! O izbenda !- strigà; [«Ca in «nevoi fápt'a pe facatoriu oáre-cum peste cunoscintia cunoscên-«du-l, cà fiiul cotra parinte, de apasul ce áre se jeluiásce»]; iára dupo cata-và vréme socotĭ, [«Ca la vrémé de trebuintia, cu «cuventul bine a se slujì si táre a se nevoì lucrul intieleptilor «éste»]; de cáre lucru cotra jigánie, voroáva cà aciast'a incepù;

— Nu socotĭ, o jigánie, ca doára de groznic chipul teu in cevà m'am spariiát, sau, coci acmù in putéré tà me aflu, despre tĭne vre o grija cà acéi'a port, cà cáré socotél'a intriága vre o mangaiáre a aflà sa nu'i poáta; ales ca bine cunosc, ca nici trupul mieu de stomáhul teu a se mistuì, nici cornul mieu de gûtlejul teu a se inghitì poáte; asijderé nici vre o intristáre noáa, precum sufletului mi'i fì dát, sa ti se pára, de vréme ce din tĭnerétie, si asiési din copilarie cu furtun'a a me giucà si in tot chipul a me luptà obiciuit si deprins sĭnt, atat'a cat nici ea din urgiile sále in mine cevà neazvêrlit, nici eu de la dîns'a cevà nesufferit sa nu fie remás socotesc; si mai vêrtos cu aciast'a mi se páre, ca toáte sĭgetile din tolba sa'si fie versát, cu cárile sau orânduiál'a vécĭnica intr'un chip sa se pliniásca, sau a mé ingaduintia de acmù inainte ispitele éste sa 'i batgiocurésca; [«Coci pre cat primejdĭi'a s'ar socotĭ mai máre, pre «atat'a sfersitul se nedejduiásce mai táre»].

Toti muritorii pururé in sĭn doi sorti purtam, cárii unul a mortii, altul a vietii sĭnt, si amendoi din ciásul zĕmislirii impreuna cu noi in toáte partile, in toáte locorile si in toáte vremile din fire se tovarasiesc; deci ori cárile povátia inainte ni-ar mérge, vrend nevrend éste sa urmam. Nu lipsesc unii dintre muritori, cárii pre sortiul mortii groáz'a cé mai de pre urma il hotaresc; inse aciast'a la cei adeverát intielepti pururé de batgiocura s'au tinut; de batgiocura dic, coci altor'a spáima, iára lor socotéla aduce; spáima, dic, altor'a, coci traind, a murì nu se invetià ; socotéla lor aduce, coci traind, prin cet a murì se invetià, si asié nu de spáim'a cé mai groznica se ingrozesc, ce ori cu ce têmpláre ar fì, periodul firii cutrierand, ocolesc,

seversiesc, si din robii'a furtunelor scapand, se mantuesc; de cáre lucru nu cé mai máre spariiáre, ce cé de pre urma mangaiáre li se páre si le éste.

Deci de vréme ce sortiul firesc la mine sciut, aşteptát si in sáma nebagát éste, cu cat mai vêrtos sortiul têmplatoriu (a carui'a punct neinsemnát éste) in sáma mai nebagát si mai infruntát và fì, pre cárile indrĕptnica furtun'a aducandu-l, scutul sufletului vitejesc a'l sprijenì i se cáde. Adeverát dára, amára intristáre inim'a mi-ar fì sïmtit, cand nepriiátïnul pentru a mé leneviré sau proásta socotéla m'ar fì amagit; [«Coci «cu buna sáma atuncé se cáde cui-và a se intristà, cand prin «a sà trufie si nebagáre in sáma sïngur siie scadére si nevoe «isi aduce»]; iára acmù orânduiál'a viitoáre nebiruita si din toáte partile neclatïta stand, [«Nici asupr'a ventului vétrelele «a intïnde, nici in mijlocul fortunii côrm'a fora nedéjde a «parasï trebue, ca aciast'a a fricosului, iára céi'a a nebunului «lucru éste»].

Deci furtun'a in mine urgii'a a'si plinì mai de nainte puind, supt numele cerescilor, viclénii muritori, cu indemnáré si sunhorisïni ale méle indrĕptnice norociri, falcilor tále m'au vendut, si macár ca nu a intieleptului sfétnic éste a dice: ah! coci m'am amagit! ah! ca eu nu socotïiám ca và vinì lucrul asié! inse cand la numele cerescului se suppune pemintescul, pentru amagiré ce i-ar vinì, máre mangaiáre si de izbenda nedéjde ii remane, ca numele, pre cárile cei fora-de-lége orgán si maestrie reutatii lor l'au facut, scutïtoriu in nevoi, agiutoriu in strîmptori si izbendïtoriu in diu'a mâniii sále sa'i fie. Deci, o jigánie, cerescii, de nu-se amagesc cà pemintescii, dupo fápt'a cáré au lucrát, in sfantul, pre cárile cu máre in sáma nebagáre l'au spurcát, buna si neindoita nedéjde am, ca in curenda vréme [«Ca la cel ce scie sufferì, toáta vrémé scurta éste»] céi'a ce li se cuvine pláta sa'si ià; iára de nu, meştersiugul fortunii a superà, iára al mieu cu buna inima toáte a rabdà, éste.

Ce tu acmu, o jigánie, (de éste la némul Crocodililor pomeniré binelui), adu-ti aminte, ca odane-oára in márginé a trii ápe, la cetáté, cáré chéi'a a doáê monarhij éste, ne aflám, unde tu foámé cu ce sa'ti domolesci neavend, eu cu hrána de biv te-am agiutorit si din gur'a mortii (cáré de cat tïne mai ré si mai vrajmásia jigánie éste) te-am mantuit ; deci sau pentru de-binefaceré trecuta, sau pentru nedéjdé viitoáre, [« Ca piátr'a din « zidïre cu vréme iára la zidïre se pune » indemnarilor neprietïnesci nu te uità, ce pêne mâni de aicé slobod me lása, ca pêne in diuâ, veri binele, veri reul, cárile mi s'a têmplà, supt tïtulul numelui teu và remané ; iára de mâine incolé, nici reul sa'm fáci, vrédnic vei fi, nici bine a'm fáce, de vei vré, prin mâna iti và vinì ; coci sau Dulaii gonási chipul fortunii im vor mutà, sau eu a lor nevointia voi ştramutà ; [« Ca de multe ori noápté « fáta si diu'a tine in bráçĕ »].

Crocodilul, acéste a Inorogului vertoáse cuvinte audïnd, nici ce voroviià de tot intielegé, nici ce ar fáce si de cáré antêi s'ar apucà alegé ; un'a coci dïntii lui de acé poáma si grumázii de acé bucatié a nu fi, dupo cuventul Inorogului, bine vidé ; alt'a ca de binele, cárile de la Inorog odane-oára vediuse, aminte aducêndu-si si rusine ii viniià si mânii'a i se scorniià ; [« Ca la « cei ce binele a resplatï nu sciu, din pomenire antêi rusine, « iára din rusine mânie se scornésce »] ; ce pêne mai pre urma pre binele obicéinic reutáté din fire biruind, (ca cu nemilostïviré némul Crocodililor vestït éste), pre Inorog la bârlogul seu duse, unde preste acé noápte poprit il tinù.

Iára dupo ce negur'a noptii sa rïdïcá si sĕninul de diua se aretá, imperátul Crocodililor si alálti cu totii pentru venátul, cárile peste noápte cadiuse, de véste luára ; (coci fiára cà acéi'a vestïta sa se prindia si la urechile tuturor sa nu se sune, cu anevoe erà) ; deci imperátul Crocodililor indáta pre un credïncios al seu la Inorog trimáse, cà intr'un chip fáça de priintia, iára intr'altul de infricosiére si de spariiáre sa'i aréte, (coci im-

perátul Crocodililor pentru venatoáré si vrájb'a, cáré Corbul asupr'a lui scornise, scire avé).

Deci Crocodilul, dupo porunc'a stapanu-seu mergênd, cotra Inorog dise : — Primejdïi'a de asta-di mâine noroc sa'ti aduca, si fii cu buna inima, coci Dulaii venatori, de ce nedejduesc, intr'aciasta dáta putére cà acéi'a nu au ; numai acmù intieliásem, precum de prinderé tà de scire luand, cu totii in toti muntii sa se fie reversát, cà maestriile, cárile pre aiuré intïnse avé, de pre acolò sa le rîdïce si pre aicé pre aproápe sa le intïndia, cà de ciià intr'alta párte a mai scapà sa nu potì ; deci lucrul cu un ciás mai inainte iti cáuta si cu imperátul nostru de preti' te tocmésce, coci bine scii, ca El cu vre un'a din monarhiile voástre cevà a fáce nu áre, ce numai dobend'a si folosïnti'a lui isi cáuta, cáré facêndu-se, de aicé slobod vii esì si fora nici o primejdïe, in cotrò vii poftï, vii mérge.

Inorogul, cuvintele de la Crocodil trimise in tot chipul mesurand si in cumpen'a socotélii tragêndu-le, in vrémé ce mân'a din fáça a mérge nu da, din dos a se apropiià mai bine a fì aflá, cà cu respunderé placuta firé jigániii lácoma si sïrépa sa domoliásca, de cáre lucru cotra trimis intr'acest'a chip respunse : — Eu, precum fortun'a spre aciast'a m'au aruncát, foárte bine cunosc, si de la indrĕptnicul noroc aciast'a dosáda im pricep ; iára imperátul vostru cu mine omenie de và fáce, binele de la dînsul voi cunoásce ; pentru cáre bine in ciasta dáta alta resplatïre sa'i fác nu pociu, fora numai sciind ca firé lui pururé in ápa de séte se frige, puçin práv de pre cornul mieu rás ii voi dà, cárile spre potoliré arsurii lui nu puçina putére áre.

Aciast'a Crocodilul audind, inapoi se intoárse, de cáré imperátului seu spuind, foárte cu drágoste dárul priimì; [«Ca sul'a de «aur, zidïurile petrunde»].

Aciast'a giuruind Inorogul si acmù si dand, unul din Crocodili pîra drépta cà aciast'a asupr'a lui facênd, adeca precum el odáta pre Hameleon venand si sa'l inghitia vrend, dupo multa

rugaminte cu mári chizĕsíi sa se fie slobodit, inse cu aciasta tocmála, cà alt mai máre venát sa'i aduca, sau 1000 de drámuri de pánzehri sa'i dė. — Deci eri noápte Hameleonul spre venáre aciasta fiára mi-au adus, pre cáré nu cu puçina osteniála, truda si priviglıére am prins'o, si asié pretiul Hameleonului fiind, pêne pretiul Hameleonului nu'm va platï, a se slobodì nu priimesc.

Imperátul Crocodililor, de aciast'a povéste intielegênd, de pîr'a cáré asupra-i i se fáce si de clatïré pretiului Hameleonului scire ii trimáse dicênd, ca amintrilé a'l slobodì nici cum nu poáte.

Inorogul, acéstė audind, atuncé tot viclesiugul Hameleonului cunoscù, cárile si intr'alte chitéle mai adùnci il bagára, adeca precum sïngur Hameleonul spre atat'a reutáte, macár-ca ar fi indraznit, inse fora agiutoriul si indemnáré altor'a pene intr'atat'a lucrul a aduce n'ar fi putut; de cáre lucru socotï, ca mai mult cevà zabáva la oprèla de và fáce, poáte si mai aspru cevà fortun'a sa-i aréte, si asié, precum pretiul Hameleonului và platï, déde cuvent, si cu cuventul de odáta si lucrul ispravind, preste nedéjde a tuturor nepriiátïnilor, cu suptire meştersiug din gatáte sïltiele impotrivnicilor slobod si nebetejit scapá.

Iára Inorogul, anco in oprél'a Crocodilului fiind, si precum in blastemáte viclesiugurile Hameleonului sa fie cadiut, véstė prin urechile tuturor se impraştïė; toti muntii si codrii de fápt'a ce se facuse, se rezsunà, si toáte vaile si holmurile de huetul glásului se cutremurà, atat'a cat glásurile rezsunarii precum cà o muzica sa fie tocmite se paré, cárile o harmonie tangaioása la toáta uréché aduce, nici cinevà alta cevà audiià, fora numai: -Plecátu-s'au cornul Inorogului, impiedecátu-s'au pásii celui iute; inchisu-s'au cararile céle neâmbláte, aflátu-s'au locurile céle necalcáte; in sïltiele intïnse au cadiut, puterii vrajmásiului s'au vendut; surcélele i-au uscát, focul i-au atitiát, temeliile de la pament in nuôrii i-au aruncát; nepriiátïn de cáp Corbul, gonâsi neosteniti Dulaii, iscoáda neadormita Hameleonul si toti in toáta

viáti'a ii pandesc. De tráiul, de viáti'a si de finti'a lui ce nedéjde au mai remás? Nici un'a; toáte puterile i s'au curmát, toti priiátïnii l'au lasát, in lántiuje nedezlegáte l'au legát; toáta greutáté nepriiátïnului in oprél'a Inorogului au statut, iára de acmù, in ceriu sa zboáre, n'à scapà, o mie de cápete de ar avé, iárba n'à mai mancà; unul Lupul, ce si acel'a departát, n'áre cum ii folosï! nu'l poáte agiutorì! de nu alta ancáile sa'l tanguiásca! ancáilé sa-l jeluiásca! ancái sa'l olecaiásca. Filul macár-ca intr'aciasta párte s'ar aflà, inse greuimé a sarì nu'l lása, grosïme in sïne il apása; in strîmtori primejdïoáse, in váluri asié holmuroáse sa se arunce nu'ndraznésce, si micsiorimé sufletului din luntru'l oprésce; de cu sára Filul scire au luát, de pretiul taiát s'au insciintiát, ce ar fì putut, sa si và i s'ar fì cadiut ce in locul mangaerii respunsul curmarii se da: 1000 de ani la opréla de-ar fì, un drám de pánzehr' n'aş puté gasï. Ce mangaiáre i-au remás? nici un'a; ce sprijeniála i-au remás? nici un'a, ce priiátïn i se aráta? nici unul! Munti, crepáti! copáci, ve despicáti! pietri, ve farêmáti! asŭpr'a lucrului ce s'au facut planga piátr'a cu izvoára, muntii puhoáe pogoára. Lŏcásiele Inorogului, pasiunele, gradïnele cerniásca-se paliásca-se, veştediásca-se, nu infloriásca, nu inverdiásca, nici sa odrasliásca si pre domnul lor cu jéle, pre stapanul lor negréle suspinand, tanguind neincetát sa pomenésca! Ochiuri de cucoára, voi limpedi izvoára a isvorî ve parasïti si'n amár ve primeniti! Gligánul selbátec viiáriu, si'n livedile lui Ursul usiériu sa se fáca. In gradïni târvéleşte, in pomet batéleşte sa se prefáca. Clatïásca-se ceriul, tremure pamentul, áerul trasnez, nuôrii plesnez; potop de holbura, intunérec de negura ventul sa aduca. Soárele zimtii sa'si ratéze, lun'a sïindu-se, sa se rusinéze; stélele nu scantĕiáze, nici Galatte'a sa luminéze, tot dobitocul ceresc glásul sa-ş' sloboádia, fápta nevediuta, plecandu-se vádia. Cloşca púii razsïpásca, Lebĕd'a lir'a sa'ş zdrobásca, Leul racniásca, Táurul mugiásca, Arétele frunté sa'si slabásca, Rácul in coája négra sa se primenésca, Cápricornul coárnele sa'si pléce, Pescii

fora ápa sa se innéce, Gémenii sa se desfratiásca, Ficioár'a frûmsétiė sa'ş grozavásca, cosïti'a gálbena in negru vapsásca, Scorpii'a ascutit acul sa'si têmpásca, Streletiul, arcul frangênd, tint'a nu lovásca, Cumpen'a dreptáté nu mai aréte, Apáriul topásca-se 'n séte ; Mars vêrtuté in slabiciune sa'si primeniásca, Mercurie intre plánete nu mai crainiciásca, Zef monárhii'a in véci sa'si robásca, Vineré floáré frumsétii sa'si veştediásca, Cronos scáunul de sus in gios sa'si coboára ; finicul in foc de aromáte moára ; oltáriul jirtfe nu priimásca, paháruļ beutura sa nu mai mestésca ; Chitul *) crépe in áp'a Aridánului, Epurile cádia 'n gur'a Syriánului ; Musculiti'a cu jéle sa vâzâiásca, amendoi Ursii greu se mormaiásca ; pletele Verenicai sa se plesiuvásca, coron'a frumoása nu le 'npodobásca ; Pigásos de Andromed'a sa se depártéze, Perseos de Casïop'a sa se 'nstrienéze ; Zmĕul cápul cu coád'a sa'si impletïciásca ; Chivotul lui Noe in limán sa primejduiásca ; Porumbul, frundi'a máslinului cercand, rateciásca, in drĕpt a se 'ntoárce nu mai nemeriásca. Acésté dára toáte jelind tanguiásca, vêlf'a Inorogului cu arsuri doriásca ; sïngur numai Corbul vésel sa craggaiásca, tuturor in lume spre chezi rei menésca ; sïngur Cainele máre cu cel mic latrand brehăiasca, si de fáptul scarnáv sa se veseliásca. Mute-se arctïcul, stramute-se andártïcul ; osïi'a sferiásca in doáâ se franga ; toáta iusiorimé in chentru sa 'mpinga. Stïhiile toáte tocmiré sa'si piárdia, orânduiál'a buna in véci nu mai vádia ; toáte in drĕpt si'n stang'a sa se 'nvêrtejásca, de jéle sa se uluiásca, de ciuda sa se amurtiásca si dreptáté Inorogului in véci povestésca.

Sunete jélnice, eleghii caiálnice si trághicesci cà acésté prin potïcile a tuturor muntilor si prin vartopile a tuturor holmurile sunand, rezsunand si ratecindu-se, Hameleonul, cà cum cevà scire n'ar fì avut, cà cum de strein lucrul s'ar fì uluit, cà cum de primejdïi'a fora véste minté ş'ar fì pierdut, in coáce si in colé cutreerand, de unul si de altul intreband, amblà, si cotra

*) In manuscriptu aflamu *Chipul* in locu de *Chitul*.

toti chip de zălod si fáça de lovit aretà. — Ce poáte fì aciast'a? -dice,- ce poáte fì félnic sunetul acest'a! ce poáte fì lacremoáse huetele acéstė? ce pot fì cernite cantecele ce audiu! ce pot fì pongrite stĭhurile si intr'însa necrediute cuvintele, cárile la urechi im vin! oáre, ce audiu, adeverát aud, au demonul ispitîndu-me, sĭmtirile im batgiocurésce? — Apoi, dupo cata-và vréme, cà cum de nesciut lucrul ar fì intieles, cà cum de pátĭm'a Inorogului altii i-ar fì spus, cà cum audind, cu amaraciune s'ar fì implut si de voi'a ré s'ar fì otravit, cum se dice cuventul: cu o fálca in ceriu si cu alt'a in pament, la Sioim alergá, cotra cárile ochii intorcênd, fáç'a in dĭvuri in chipuri mutand, voroáv'a amestecand, limb'a bolborasĭndu-i, bálele mergêndu-i si gur'a aspumandu-i, scarşnetul glásului artĭculul si intielégeré cuventului ii astupà; intre céle multe brehaite, céste puçine captusite cuvinte de-abiià se intielegé: — O fápta nefacuta si povéste neaudita! O lucru nelucrát si viclesiug spurcát! O cinste ocarîta si ocára necinstĭta! O Sioáime de cumplit reu facatoriu si de sînge versatoriu! ce poáte fì cáré ai ispitĭt? ce poáte fì spurcát lucrul cárile ai ispravit, si in toáta lumé de astadi inainte pre tĭne de viclenitoriu, iára pre mine de priiátĭn vendietoriu ai vĕdĭt! Unde-ti sînt giuramenturile! ce ti-ai facut legamenturile? O Zefs, O Zefs! imaciuné, cáré astadi pre obrázele noástre au cadiut, cine in véci a o spalà và mai puté? Ce ploái'a nuôrului, ce ro'a sĕninului, ce máré ocheánului spre curatiré acestor'a và agiunge! Dára nu gandĭiám eu, dára nu dicém eu, dára nu'm prepuném eu, dára nu me temém eu de un'a cà aciast'a; dára de vréme ce, o vrajmásiule! supt numele cerescilor viclesiuguri cà acéstė a pune ai indráznit, alt orgán, afára din mine, o tĭcalosul! n'ai putut aflà? [«Ce reii reutatilor lor lumé partáş si «cu totii továrasi a fì se nevoesc»].

O Hameleon tĭcaloáse, ce floáre in chip imi vei schimbà, cà cinevà sa nu te cunoásca, cand te-ar intrebà! cà de clevet'a limbilor sa scápi, cà din gurile sĭcofándĭlor sa te mantuiesci; de acmù inainte umbrile iádului sa te inveliásca, intunérecul

vécului sa te captusiásca, cà rádiele soárelui sa nu te mai lovásca, cà lumin'a dilei sa nu te mai ivásca, cà cunoscinti'a cunoscutilor sa nu te mai vĕdésca! Unde tï-i ascunde, saráce, unde, tï-i suppune, blastemáte, unde tï-i mistuì, pedepsïte, unde tï-i ivì, urgisïte? Iáta muntii striga, vaile rezsuna, iáta dïálurile graesc, campii marturisesc; iáta pietrile vorovesc, lémnele povestesc; iáta iárb'a cu galbeniré si florile cu veştediré aretand vĕdesc, cu mut glás ritorisesc, cu surde sunete tuturor vestesc; asupr'a lucrului ce s'au lucrát, toáta finti'a se uluiásce si toáta zidïré a se ciudï nu sfersiésce. Acésté dára toáte supt numele teu se pun si supt tïtulul teu se scriu, macár-ca ca de buna voe partáş viclesiugului nu te-ar fì aflát, macár-ca prin nesciintia orgán reutátii te-ar fì aretát, macár-ca de lucrul ce s'au lucrát inim'a cà nuc'a ti s'au despicát, macár-ca in viátia ciáti'a jélii aceştïï'a de pre suflet nu ti se và mai rîdïcà! O dára, lucru spurcát la incepetura si anco mai spurcát la seversitura! ce cerescii (a caror'a nume cu al mieu impreuna s'au batgiocurit) viclesiugul nu vor tacé, izbend'a nu vor tréce si dreptáté a resplatï, nici s'à lenevì, nice và pestï.

Sioimul, dupo ce prim multa vréme nu cu puçina dosáda, bobbaeturi si buiguituri cà acést'a de la Hameleon ascultand, mai mult a'l mai rabdà nu putù, ce in chip cà acest'a vorQáv'a ii intoárse, dicênd:—O Hameleon, Hameleon, jigánie spurcáta, Hameleon; o puterile ceresci, câte vapséle ai pe piiále, atatè pedépse sa'ti dé supt piiále; o pricáz de necáz, si pácoste pricáznica, Hameleoáne! Baláur mic si zmĕu in venin, Hameleoáne; domnul dïávolului si dáscálul cacodemonului, Hameleoáne; fundul reutatilor si vervul viclesiugurilor, Hameleoáne; mréjé drácului si páinjin'a tártárului, Hameleoáne; o reutatáté reutatilor si viclesiugul viclesiugurilor, Hameleoáne; o duh spurcát de tulburáre si vivor necurát de amestecáre, Hameleoáne. Cine pustïiul reutáte peste reutáte si pecát peste pecát a gramadï te-au invetiát? Cine reul viclesiugurilor si amagélelor sfersit, a nu face te-au indemnát? Au te gandesci, osïndïtule, ca cu cuvinte sicuite si

cu voroáve captusite, gretioáse si scarnávele-ti fápte vii astupà? Au cu acest'a chip socotesci ca supt capetâiul altui'a puiul baláurului vii ascunde, pre cárile in viclenie l'ai zĕmislit si in reutáte tu l'ai nascut? Au nu m'am insciintiát eu, ca umbrele diavoliilor tále din dïál peste vále s'au lungit, si din záre pêne peste záre s'au intïns, si anco acmù chip de jéle si fáça de nemangaiáre im areti? si pentru spurcát lucrul, cárile ai inceput si a'l sfersì n'ai putut, te fáci ca te intristezi? a'l sfersì n'ai putut, dic, de vréme ce reutatile tále nici sfersit, nici inceput pot avé; [«Iára veri in lucruri gréle, veri in lucruri iusioáre, «cumpen'a dreptatii tot và biruì»]; cáré si pre Inorog dintr'aciast'a nevoe fora nici o zabáva il và scoáte si'l và mantuì. Au nu tu, viclénule, látiul drácului si undïti'a demonului facéndu-te, din málul reutatilor pandïnd, de atat'a vréme a'l venà te nevoesci? Au nu tu, spurcátule, pentru muced trupul teu, pre pretiul nepretiuit Crocodilului in dár ai vendut? Au nu scii, [«Ca reutáté statatoáre si minciun'a picioáre n'áre»], ce amendoáé curend si lesne se pohârnesc? Au nu scii, [«Ca háina «viclesiugului curend se vechésce si in toáte partile destramandu-se, rusiné i se dezgolésce?»]. Ce ocára éste aciast'a? (ocár'a obrázul, si máiul cápul sa'ti báta), ce diávol, iárasi dic, spre aciast'a te-au atitiát? si ce drác spre aciast'a te-au indemnát? [«Ce adeverát ca viclénului inim'a sá destul drác, si sufletul seu «de prisosït dïávol éste»].

Hameleonul, in tot chipul oblicit si din toáte partile vĕdït sïmtindu-se, in cotrò sa siovaiásca nu mai putù, si ce alta sa meşteşugiásca nu mai avù; ce obraznicii'a calcán si nestïdïré meteriz obrázului facênd, cu máre nerusináre in cuvinte cà acésté rumpse: — [«Dïávulul saraciii si cacodemonul robiii aciast'a «a gandï, a graì si a incépe m'au invetiát si spre tot reul a «ispitï m'au indemnát»], numai, pre cat socotesc, impotriv'a monárhiilor cevasi macára n'am facut, ce mai vêrtos spre placéré si folosul lor, cat am putut, am sïlit; [«Ca cé chiára a «viclénului hirisiie éste, cà viclesiugul vrednicíe, si reutáté bu-

«natáte sa tiie»]; de cáre lucru n'ar fì fost pêne intr'atat'a cui-và reu se pára, ales celui'a, cárile drépta sluga Corbului, si bun priiátïn amenduror monárhíilor éste; in ce dára pêne intr'atat'a am gresit? cat supt atatè ocari si defaimari me suppui; pentru binele de obşte am sïlit, pentru prapadenii'a nepriiátïnului amenduror monárhiilor, cat am putut, m'am nevoit; ca precum se dice cuventul adeverului: mai bine éste sa piára unul pentru tot nŏrodul. Au socotesci, Sioáime, ca fiár'a acéi'a in véci vre odane-oára inim'a spre adeverátul prietesiug isi và intoárce? Bà, de la mine adeverit sa fii, ca cine in lume ii và slujì, pre cat eu i-am slujit? si cine supt soáre ii và prìì, pre cat eu i-am priit? Nime, me créde; cárile pentru atatè slujbe, de la mine aretáte, nu numai coci zĕmislirè Biruintiei mi-au tagaduit (cárè de-ar fi vrut si putè si vreme ave), si in loc ce ar fì fost cu multiemita de platït, nu numai coci slujb'a nu mi-au cunoscut, ce anco si Crocodilului, in véci rob nerescumparát sa fiu, m'au vendut.

Eu dára, o Sioáime, acmù aévè si fora nici o sïiála mintè inimii méle marturisesc, si ce éste adeverul acei'a graesc; [«Ca viclesiugul pentru nepriiátïn, iára slujb'a pentru priiátïn «si sciu si cat nu sciu a me invetià nevoesc»]; nici alt stapan, fora pre epitropii monárhiilor, cunosc; ce tot cárile acestor'a un tuléiu a le frange pandésce, eu acelui'a cu zdrobirè cápului nu me indestulesc; [«Ca pentru perul priiátïnului cápul nepriiátï«nului a zmulge, vrednicii'a priiátïnului éste»]; de cáre lucru pre unul cà acel'a ori unde, ori cand si ori cum, din gázd'a vietii in véĭnica cás'a mortii a'l mutà a me nevoì nu voi parasï; iára amintrilè visul mieu dupo talcuire de nu se và plinì, ce precum tu dici de và esì, adeca in curenda vréme precum si din falcile Crocodilului và scapà, cuvintele méle pomenésce, ca viáti'a lui a multor'a moárte sïrguiásce, si lineşte lui cu vréme (si in scurta vréme) monarhiilor de neasiediát tulburáre và aduce.

Intr'acest'a chip Hameleon dupe féçe, si gandul, si cuventul, si lucrul neparasït mutandu-si, cà acéstè cu nedogorit obráz

cotra Sioim borîiă, a caror'a griátia el a sufferì ne mai putend:
—Piei de aicé,- dise,- o jigánie spurcáta si façárnica, ca eu mai mult a'ti respunde nici im trebue, nici mi se cáde, de vréme ce sïngura reutáté tà destul iti respunde, si fápt'a càré ai lucrát, de sátiu in toáta lumé o povestésce; ca intr'adever, cel ce din ceput ai fost, tot acel'a esti si tot acel'a vei fì pên-cand, cà capusile de sïnge implendu-te, cà cârceii besicandu-te, plesnind vei crepà.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A NÓ'A.

Asié dára lumé, pentru lucrul facut burzuluindu-se si fietecárile, ce cu minté mai reu aflà, acéi'a Inorogului meniià; ca adeverát, dupo vrájb'a nepriiátînului ce'l goniià, nici nedéjde de scapát, nici intr'alt chip furtun'a de mutát erà; [«Ce norocul «de multe ori cu un ochiu rîde, cu altul plange, cu o mana «trâge, iár cu alt'a impinge»]; in cáre chip si cu Inorogul se vidé a se giucà, ca precum mai sus s'au pomenit, preste nedéjdé precum a priiátînilor, asié a nepriiátînilor, cu suptire meştersiug din falcile Crocodilului nebetejit si de viclesiugurile Hameleonului puçinel superát scapáse; cárile de odáta iárasi, la locurile sále ducêndu-se, din toáte partile mai táre si mai buna páza avé; [«Ca si dobitocul in groáp'a cáré odáta cáde, alta «dáta pre acolé trecênd, pe depárte o ocolésce»]; unde dupo ce din primejdïi'a trecuta minté i se asiediá si chitél'a lucrurilor sále in cumpen'a socotélii puind, toáte trecutele din ceput, cà pre un izvod, cate un'a, cate un'a aminte isi aducé; viclesiugurile céle supt tári si mári giuramenturi a Hameleonului pomeniià, vécînic'a vrájba si nemutát'a vrajmasíe a amendu or monárhiilor socotïià; a priiátînilor sei, (cárii la vréme cà acéi'a de se puté adeveráti priiátîni numì), slabiciune si spre agiutorintia-i sïiála

vidé; coci pre unii departáré locului ii opriià, iára pre altii reciál'a drágostei la inima ii indoiià si pentru adeverátul priiátïn, cà nisce adeveráti priiátïni, in primejdïi a se dà sau nu vré, sau, de si vré, pentru micsiorimé sufletului nu indrazniià; [«Ca pre aur focul, iára pre priiátïn primejdïi'a «ispitésce; si dupo hotarîré filosofásca, adeca un suflet in doáâ «trupuri a fì, de-abiià unul cine-và si mai nici unul sa nu fie «aflát»].

Pre lûnga acéstè toáte a vremii neindemanari, si greutáte cumpeniià, (coci lucrurilor sále foárte impotrivnica o vidé); dupo aciast'a neplecát si neintors sortiul nŏrocului seu cunoscé, de cárile, precum asupra-i mânii'a anco sa nu-si fie implut, se temé; ales pilda aretoása si oglinda luminoáse in lucrurile neprietïnesci priviià, caror'a mai mult oárb'a furtuna, de cat bun'a socotéla, le slujiià, de cáre lucru intr'alt féliu de viátia a intrà si intr'alt chip de feriála a se aciuà aliáse, cà mai bine in lineşte si in negrija sprijenit fiind, spre cé viitoáre vréme de schimbáré lucrurilor intr'alta fáça sa nedéjduiásca; si asié de vechiu prietesiugul, cárile cu Cucosiul Evropei avé, aminte isi aduse; mai vêrtos sciindu-l, ca la adunari cevà améstec nici au avut, nici a avé poáte, (coci pásïrile de pre márginile ocheánului despre apus la saboára adunáte n'au fost); asijderé il sciià precum bun strajuitoriu noptii éste, coci atat'a de ascutit la sïmtire erà, cat nu jiganiile venatoáre se poáta amblà, ce asiési nici frundi'a din copáciu peste sciinti'a lui sa cádia, peste putïntia erà.

Deci Cucosiul acel'a lŏcuià intr'un munte inált si máre, de unde raspintïi'a a pátru cai a vidé, si strájé in toáte parti táre a tiné puté; locásiuri avé multe si mári, din toáte partile bine intarite si cu tot féliul de copáci rodïtori (de supt a caror'a radecini ape reci curatori esiià) incungiuráte si infrûmtiasiéte erà, atat'a cat la bunatáté locului cate s'ar cercà, un'a macár nu lipsïià.

Deci Inorogul cárte cà aciásta scriind, cotra Cucoş trimáse :

Vechiului si neclatïtului priiátïn, Cucosiului evropĕsc, Inorogul de crivĕtiŭ, sanetáte dice.

Nevoesii'a lucrurilor têmplatoáre intre muritori indemanáré au scornit, indemanáré din cé inainte mergatoáre symbáthie vine, symbathii'a fiic'a asemenarii éste si din drágoste se náscе, drágosté priinti'a intemeïáza si buna-vointi'a tine necurmáta; [« Éste « dára prietesiugulul intre muritori lucru pré de minunát, de vré- « me ce cu chipul, cárile mai de nainte nici cunoscintia, nici de « dînsul vre o sciintia au avut, pre acel'a din strein al seu si hi- « riş il fáce ; in scurt, alt el intr'altul, si alt altul in sïne éste, « traiásce si vietiuiásce »] ; tot dára prietesiugul, in lineşte agonisït, nedéjde pune, cà in tulburáte si impotrivnicile têmplari de agiutorintia si impreuna patımáş sa-i fie.

Cu aciast'a pricina anco de de-mult intemeiátului si in véci alcatuitului nostru prietesiug acmù roád'a in vréme a'ş dà si drágosté vïptul a'ş aretà, precum mi se páre, s'ar cuvinì si s'ar cadė ; [« Ca precum copáciul fora roáda alta nu fáce, fora numai foc, asiė prietesiugul, fora céle siie urmatoáre, alta nu fáce, fora numai coláchii si lingusituri»] ; de vréme ce a trupului mieu micsiorime in siépte muntii copaciosi si umbrosi si in siépte vai adûnci pline de hinci, nici incápe nici saláş a'si aflà poáte, si aciast'a nu dintr'a mé nestatatoáre sau neasiediáia fire, ce (precum toti cerescii márturi neminciunosi im sïnt) dintr'a nepriiátïnilor asupr'a mé nestêmperáta vrajmasiie si dintr'a furtunii neplecáta urgie, cáré lor neobosïta povátia facêndu-se, potïca necalcáta, cále neambláta, vále necercáta, verv nesuit, munte necoversit, camp necutreerát si dél neincungiurát n'au lasát ; [« Ca reutáté de tot desfrenáta, de cat « piátr'a din ceriu aruncáta, mai répede éste »], asié cat a dice s'ar puté : In ceriu de m'aş suì, acolo sïnt câini, in fundul marii de m'asi coborî, acolò sïnt Dulai, in munti Cotei, in dé luri Copoi, in campi Ogári, in stuhuri Sámpsoni si in tot locul falci deschise, gurì cascáte si colti rânjiti, cà cum ar fì semênáti, pretïutïnderé impĕnáti stau ; un corn in loc de arma impotriv'a

a atatié vrajmási, si pátru picioáre de fuga impotriv'a a atatié gonási am; de cáre lucru socotïnd, ca alt mijloc si léc n'au remas, fora numai lasïnd voi'a fortunii, cat si cum và vré sa me dosedésca, cà impotriva nemergêndu-i, doára vre odane-oára mai placuta se và intoárce, si din sïne a me mai gonì doára se và parasï.

Asié dára pre mine, pre cárile pomenitele locuri a me incapé n'au putut, incápe-me largimé meidïánului drágostei tále, pentru prietesiugul, pre cárile pururé intre noi nesmintït si nebetejit am pazit, (coci in láturi a me dà am socotït, pene và tréce urgii'a); deci supt acoperementul drágostei tále aciuandu-me, voi remané, cà si eu, in vréme ce fortun'a im và slujì, resplatïre precum voiu puté sa fác, datoriu sa fiu.

Cucosiului slovele Inorogul trimitind, pre cárile el citïndu-le, (coci Inorogul in glásul Cucosiului a cantà sciià), in grumázii Inorogului frumos si alcatuit gráiul Cucosiului se mirà, si indáta sïngur firé sà pomenind, in minte isi aduse, ca de glásul lui Leul se spárie, si la locul, unde se afla, ochii Vulturului a strabáte nu pot, ne-cum picioárele Dulailor, sau a Coteilor sa incápa, si asié indáta pre unul din Cucosii sei trimitind, prin locuri tainuite, povátia Inorogului facêndu-se, la lŏcásiurile sále sa-l aduca ii poruncì. Cárile mergênd, buna-vointi'a stapanului seu ii spuse si precum cu drága inima priimésce, cà in tot féliul de slujba si priintia aflandu-se, nu numai in lŏcásiurile sále neaperáte, cà 'ntru hirisie ale sále, ce ori ce si alta trebuintia ar avé si prin mân'a lui ar vinì, pre cat mai deplin s'ar puté a face, pre atat'a se và nevoì. Asijderé, precum pentru povátï'a caii sa'i fie, éste trimĕs, dicêndu-i, Inorogul, dupo ce céi'a ce se cuviniià multiemita facù, cu Cucosiul impreuna se sculá si la salásiurile Cucosiului Evropii se suira; unde cata-va vréme cu máre lineşte, afára din toáta grijé, viáti'a iş petrecù; [«Ca in primej-«dïile mári si fortunele adése, cat de puçina rezsufláre, cei pa-«tïmási multa si máre lineşte a le fì socotesc»].

Iára a acestïi mistuiri si a Inorogului asié de táre ascundere pricin'a au fost aciast'a : Ca dupo ce Hameleonul au cunoscut precum Inorogul din falcile Crocodilului si din toáte viclesiugurile lui nebetejit s'au mantuit, si acmù tuturor de viclián dovedït si mai vêrtos despre Sioim táre probozit si mascarit vedindu-se, precum se dice cuventul : [«Din inim'a ré, reu gand purcéde»], de ciià aévé asupr'a Inorogului toáte reutatile isi pohârni si toáte viclesiugurile, cà pre nisce dulai turbáti, in ulitile vrajmasiii isi slobodì si in tóta cálé fora cále minté cé fora minte isi indreptá ; si asié indáta sculandu-se si ducêndu-se, pre Dulai si pre Cotei si pre alálti brehai, pre toti la un loc aflá, cotra cárii cu spurcát glás intr'acest'a chip vorovì : — Nu anco de de-mult asupr'a Sioimului prepus avém, adeca ca nu cu drépta inima in slujb'a stapanilor noştri se afla, precum povésté Moliii v'am povestit ; iara acmù iáta aévé se aretá, ca impreuna cu Bôtlánul sfáturi asupr'a epitropiii Corbului au facut ; pentru prinderé Inorogului nu numai cu cápul atocm'a au tinut, ce anco si pentru scapáré lui, cu mân'a lui pe supt numele altor'a, pre cat au putut, s'au nevoit, si cu mijlocul lui nepriiátïnul, cárile prin a méle si a voástre nenumeráte ostenintie in butucul mortii cadiuse, de iznoáva in scáunul vietii s'au urcát,- (jigáni'a viclén'a, precum viclesiuguri a scornì, asié pre altii dupo cuventul ei a domirì, invetiáta erà).- Ce mai mult aşteptáti ? ce marturie mai adeveráta cercáti ? si ce mai buna vréme asupr'a nepriiátïnului si acmù si soçiilor lui aşteptáti ? au dupo ce in nedezlegáte legaturi v'or legà, atuncé se ve deşteptáti ? nu sciti cuventul, cárile prostïmé dice : [«Ap'a doárme, iára nepriiátï-«nul nu doárme»]? au dupo ce reul gand iş vor plinì, atuncé se ve sculáti ? dára atuncé ce folos ! Acmù dára, cuvintelór méle a ascultà de viti vré, de lucrurile ce s'au lucrát si de viclesiugurile Sioimului, cu ale Bòtlánului, aévé si de-ameruntul Corbului sa scrieti, cà cu un ciás mai inainte pre acéste piiádece dintre noi sa rîdîce; [«Coci iscoád'a si nepriiátïnul de cása cu «glavatin'a cântáriului se asámena, cárile, cu mica micsiorimé

«lui, mári mámini de la pamend in sus arunca»], si sau pre altul crediut in locul lor sa trimátia, sau tot lucrul asupr'a voástra sa lása, si asié facêndu-se, anco odáta a lovì si anco cu un mijloc de maestrii, lucrul inceput a ipistï am; cu cárile buna nedéjde am, ca sfersitul dupo poft'a noástra vom vidé.

Placù Dulailor borîtur'a Hameleonului si mai mult inapoi sau inainte necautand, dupo alui cuvinte, la Corb cárte intr'acest'a chip scrisera:

Corbului, milostïvului nostru stapan, Ogárîi, Coteii si toti mári si mici Dulaii, plecaciune si sanetáte!

Mai in trecutele dile, de une sunáte ale Sioimului si a Bôtlánului spurcáte chitéle, cáni pre scurt in scire facusem, iára acmù de acéliási, anco mai aévé si afára din toáta indointi'a adeverindu-ne, monárhului si monárhíii in sciintia a dà indraznim, precum prin multe a noástre dureri si zbuciumari, pre cel de cáp nepriiátïn pene la falcile Crocodilului il adusésem, de unde scapáre sau nedéjde de scapare mácar cum nu avé; ce preste a toáta lumé socotéla Sioimul cu Bôtlánul, lui cu trup cu suflet alaturandu-se, noi a lui invetiatur'a si indemnáre aşteptand, el nu numai pentru scapáré lui, cu tot ce-au putut, s'au nevoit, ce anco, precum cu a noástre meştersiuguri intr'acéi'a sïltia sa fie cadiut intielegênd, cu gréle probazaturi si de cáp clatïnaturi, de moárte si mai reu de cat de moárte ni se laudà, si cà cum un reu pré máre asupr'a monárhíii am fi facut, toáte ocarêle si batgiocurile lumii in obráz ni-au ştiupit.

Deci noi tïcalosii, cà nisce drépte si credïncioáse slugi, ce éste adeverul dicem si marturisïm, [«Ca slugii adeveráte moárté «pedepsïta in slujb'a stapanu-i, de cat viáti'a fericita de la ne-«priiátïn pricinita, mai fericita-i éste»], si pre cat a cunoásce putem: Sioimul si Bôtlánul mai in multa vréme intre noi de se vor aflà, nu numai coci mári impiedecari ne fác, ce anco si la mai gréle primejdïi státul lucrurilor sa aduca poáte; iára acesté lipsïnd, buna nedéjde avem, ca dupo maestriile, cárile avem sa intïndem, in scurta vréme din coltii noştri tot nu và scapà, si

iárasi voi'a si porunc'a la voi, iára slujb'a si nevointi'a la noi remâne.

De aciast'a cárte nu puçin se tulburá Corbul, mai vêrtos ca de la altii asémené cu acésté audise, [«Ca picatur'a adése ca-«diuta, piátr'a iára sïcofándïi'a adése facut'a, inim'a despica»], si asié indáta in locul Sioimului pre Uleu trimáse, Sioimului poruncind, cà cum mai curend inapoi sa se intoárca, coci acolé de alte venatori éste trebuitoriu; asijderé Bôtlánului poruncì, cà prin gârle a mai amblà sa se parasásca; iára amintrilé facênd, Corbul cand crangaiásce, bine scie el, ce féliu de menituri menésce.

Sioimul, dupo luáré poruncii aceştïi'a, cat-và in chibzuiále statù si nu in puçine chitéle intrá; mérge-và inápoi dupo porunca? au nu và mérge? socotïnd, ca de nu si toáte, cate Dulaii scrisése, erà adeveráte, inse dintr'însele unele fiind, prepus avé, (macár ca de scrisoáré Dulailor scire nu avé), sa nu i se cum-và fì fost lucrurile descoperit, [«Ca viclesiugul cand in gand intra, «cà sioárecele titiiásce, iára cand se descopere cà leul racnésce»]; deci, cate-vâ pricini de zabavire scornind, carti la Brehnáce si la Cucunos scrise, cà pentru pricin'a asié in grába chemarii lui sa se insciintiéze; cárii, cevasi macára grija sa nu poárte, respuns ii dédera, ca de si Corbul putére epitropiii pásïrilor áre, inse clontiul Corbului pe cápul Sioimului sa se pue nime din pásïri nici và priimì, nici và invoì.

Intr'acéste dile si Uleul sosï, cárile cu Dulaii, cu Rïsul si cu Hameleonul impreunându-se, pentru cé de tot a Inorogului prapadenie, cum vor fáce si de ce s'or apucà, la sfát statura. Rîsul cu Hameleonul, dupo pestriciuné ce avé, mai multe reutáti si viclesiuguri a scornì sciià; deci Hameleonul indáta fumul spurcaciunii si duhul insielaciunii gros si intunecos slobodind:

—Eu,- dice,- anco de la táta-mieu, apáriul, meştersiugulu maghiii foárte bine am invetiát, in cáre meştersiug deplin invetiát si pre alt chip, cárile acmù aicé se afla, sciu, cu cárile impreuna, de và vré, o mréje sa impletïm, adeverit sïnt, ca ori in ce fun-

dul pamentului Inorogul ascuns ar fi, meştersiugul mrejii si putéré vrajii la insielaciune il và aduce; ca Vulcánul, pe Mars cu Afroditi, asupr'a curviii vrend sa prindia si mréje de fier impletïnd, descantecul vrajii in stele scris si tïparit l'au lasát, pre cárile meştersiugul a'l citï putend, dupo cursul stélelor si dupo invetiatur'a trupurilor ceresci urmand, din mréjé, cáré vom impletï, ori ce cat de iute si de táre ar fi, intr'îns'a a nu cadé si nescapát a nu se tiné cu putïntia nu éste.

Iára chipul acel'a erà o jigánie dintr'alta monárhíe, inse máre pláta dáca i se dà, cu vrajile lui toáta reutáté a nu fáce nu se feriià.

La acé jigánie cu totii mergênd, antêi povéste ii spusera, adeca precum nepriiátïn de cáp pre Inorog au, si precum in multe chipuri ispidïnd, nici cum la mâna sa-l aduca n'au putut apoi stihurile céle de aur, pre cárile Camilopardalis de la cápiştê Pleonixiii le invetiáse, citïndu-i, cu máre plecaciune i se rugára, cà, dupo inált si adûnc meştersiugul ei, o mréje sa le mrejásca, cu cáré pre acel iute si neprins nepriiátïn a prinde sa poáta.

Jigánii'a (ai carii'a nume din numerul 1130 se cuprindé), placute stihurile lor audind, prinse bucuroása, si cáré dintre jiganii in párté Inorogului se tine, intrebá.

Ei, precum afára din Fil pre altul nu sciu, respunsera.

Atuncé jigánii'a, belindu-si buzele si rânjindu-si dïntii, rîdind si cu cápul clatïnd, dise : — Dára Sioimul si cu Bôtlánul, mai in trecutele dile, cu numele tuturor pásirïlor viind, mi s'au rugát, cà sa le impletesc o mréje, cu cáré sa poáta venà Corbi; au si Corbul impotriv'a voástra éste? (Atuncé ei pentru povésté Moliii mai cu dédïns se adeverira, inse de odáta cu tacéré o trecura) ; ce de vréme ce Filul de Inorog, si Inorogul de Fil se tine si alt'a inainte a ve pune am, pre cáré priimind'o, si eu mréjé a ve impletï voiu priimì. Sa sciti dara ca odane-oára Vidrii am impletït o mréje, cu cáré au prins pe Fil, ce nefacêndu-mi-se plát'a, cáré im giuruise, de-asupr'a Filului asupr'a Vidrii am intors descantecul si intr'acéiási mréje Vidr'a s'au prins; apoi si

Filul de cuvent remaind, de-asupr'a lui vrájé mi-am luát si asupr'a Camilii mai cu vréme au cadiut; deci acmù dátorii'a Vidrii si a Filului asupra-ve de viti luà, mreje, cu cáré pre Inorog sa prindeti, voi impletï,- (De noroc erà Inorogul cu primejdïile sále dátoriile altoror a resplatï; precum antèi pentru Hameleon Crocodilului, asié acmù pentru Vidra si Fil vrajitoárii).

Atuncé Dulaii si alálti cu totii de pláta táre se apucára si spre aciast'a cu blastemi si cu giuramenturi vêrtos se legára.

Spurcát'a jigánie, cuvinte din multe syllávе alcatuite din limba a bolborosï si din buza a sioptï incepend, descantecul vrajii asupr'a Inorogului descantà. Iára Rîsul si cu Hameleonul inainte-i ingenunchéti, cu coádele Dulailor spum'a de pre gura ştergênd, cà unui boz i se inchinà; [«Ca icoán'a bozului si vrájé vrajito«riului, precum la cei intielepti tot o ocár'a, asié la cei nebuni «tot o cinste áre»]. Deci ei mréjé acmù jumatáte impletïta, pre mâne gát'a sa o ià adeverát sciind, cu máre veselie jigániii multiemita facênd, la alte a strajilor intarituri sa orânduiásca se dusera.

Iára nu dupo mult ce ei esira, in locul lor Sioimul impreuna cu Bôtlánul sosïra; (ca Sioimul, limb'a jigániii neintielegênd, pre Bôtlán in loc de talmáciu cu sïne purtà); carii'a, de chemáré lui inápoi si precum sa márga au socotït, ii spuse si precum de acmù inainte asupr'a Corbului a vrajì sa se parasásca ii dise, coci lucrurile intr'alt chip s'au mutát.

Jigánii'a vrajitoáre, sau lucrurile mai intr'adûnc nu pré socotïnd, sau socotïnd si vrend, pentru mréjé, cáré asupr'a Inorogului au impletït, Sioimului spuse; de cáre lucru Sioimul intielegênd, mai multa acolé zabáva nu facù, ce indáta esind, de nevinovatii'a Inorogului si de nepocaita reutáté Corbului aminte aducêndu-si, asijderé de giuramenturile, cárile anco nu de multa vréme amendoi facuse, pomenind, indáta Inorogului scire trimáse, ca jigánii'a vrajitoáre, cu lingusiturile Dulailor si cu gré plát'a Corbului, mréje cu descantec asupr'a lui au impletït, de cáré foárte aminte sa-i fie; iára el, de Corb chemát fiind, éste intr'a-

colò, preste puçine dile, sa purciága, si dupo cuventul dát vécïnic priiatïn sa-l scie.

Acéstė Inorogul intielegênd la locásiurile Cucosiului se suise, (precum mai de nainte s'au pomenit), unde pasiune de biv, ape limpedi, izvoáre reci, gradïni cu flori, livedi cu pomi, pomi cu roáda si roáda de toáta dulciáti'a avé; in fél de fél de desfatari si in dïvuri in chipuri de dezmierdari viáti'a isi petrecé; in scurt sa dicem, in toáta negrijé si lineştė se aflà, fora cat un'a numai lipsïià, adeca departáré de la locurile sále, si alt'a priposïià, adeca stáré fericirii si nemutáré norocii nepriiatïnilor lui; intr'acest'a chip Inorogul nefericiré intr'un chip cáni cu dé-sïla in fericire intorcênd, [«Ca de multe ori rabdáré, de fierul «sufferélii vásul legandu-si, pre céle neparasïte válurile fortunii «incalecand, biruiásce»], vrémé, [«Cáré dascálul si invetiatoriul «tuturor éste»], ce cále ii và aretà si ce meştersiug il và invetià, asteptà.

Intr'acé vréme, un'a din jiganiile streine, (cáré nici cu o monárhie párte nu avé), la Inorog viind, véste cà aciast'a ii aduse:

— In pártile noástre,-dice,- vrajitoáre se afla, cáré, cu putérnice vrajile ei, ap'a in piátr'a si piátr'a in apa intoárce.

De a carii'a nume Filul audind, la dîns'a au mërs, cárile, cu atat'a a trupului marime ce are, umilite inchinaciuni si pêne la pament plecaciuni ii facé, si cu reversáte lácrimi si indesïte suspinuri il rugà, cà milostïv spre dînsul aretandu-se, vrája sa-i vrajásca si o mréje sa-i impletésca, cu cáré Strutocámile a venà sa poáta; si aciast'a facêndu-i-se, cu mári giuramenturi se legà, precum si cé dïntêi si ciasta de acmù pláta in scurta vréme ii và fáce, [«Ca scapátul, la minciuni si lácomul, la giuruintie már, «pre lesne inim'a isi dáu»].

Jigánii'a lácoma, nu atat'a pentru umilintia, [«Ca lácomul a «se milostïvì n'au invetiát, si de-au si invetiát, pêne a nu «invetià, au si uitát»], cat pentru gréle giuruintiele Filului, prinse bucuroása, inse cu aciast'a socotéla, adeca antei de fratii'a si tovarasii'a Inorogului de se và lepadà; la cáre cérere

Filul, cu máre ciudés'a si miráré a toáta zidïré, cuventul isi dédo, socotïnd ca, cu viclesiug, viclesiug và viclenì si, cu amagiála, amagiál'a và amagì; ce in zadár, ca macár-ca atuncé vrajitoáré mréjé impletï, latiurile intïnse si siltiele suppuse, ce sau meşterşiugul ii erà minciunos, sau, de nu erà minciunos, erà neputïncios, de vréme ce in multe chipuri voroáv'a isi schimbà, ca une-ori dicé, ca mréjé asupr'a Corbului au fost menita, alteori dicé, ca asupr'a Strutiului éste impletïta, iára mai pre urma dise, ca de nu se và stricà vêlf'a Inorogului, mréjé lui cevà sa venéze nu poáte, coci cu cornul Inorogului are antïpáthi'a; (aciast'a si socotél'a puté dà, de vréme ce vrajile lui spre moárte olacariià, iára cornul Inorogului, precum purtatoriu de viátia éste, cine và tagaduì?); deci de va fì voi'a Filului, cà in mréjé ce impletésce Struti sa se venéze, antêi cu Corbul prietesiug facênd, de impreunarile Inorogului asiési de tot sa se parasásca; iára amintrilé nici vrájé, nici mréjé in cevà a'i slujì poáte.

Filul, sarácul, sau in prostïmé inimii ce avé, se amagiià, sau lacomii'a venátului, spre strîmbatáte ca aciast'a cu totul a se dà, il impingé; [«Atat'a nesatioása poft'a cinstei, pre cei ce o «doresc, orbésce, cat pentru rîsul unui ciás de astadi, plansul «unui an ce vine nu socotésce»]; asié Filul nu numai cu mári giuramenturi, precum de multa vréme nici sa-l fie vediut, se giurà, ce anco precum de l'ar scì unde se afla, sïngur el scire venatorilor ar dà; asijderé adaogé dicênd, precum si el cunoásce, ca pricin'a a toáta tulburáré, a acestor doáê monárhii, Inorogul éste, si pêne el sufla, acésté sa rezsufle peste putïntia éste.

Intr'acesta chip si vrajitoáre pe Fil si Filul pe vrajitoáre a amagì socotïià; ca vrajitoáré gândïià, ca de và venà pre Inorog, fora greş pretiul mrejilor de la Dulai isi và luà; iára Filul chibzuià, ca de và venà pre Strutocámila, pre alte dobitoáce spre sïne a le intoárce, pre lesne-i và fì, si atuncé Corbul, vrend nevrend, spre páce a plecà ii và cautà.

Cà acéstè si altele cà acéstè cel ce vrajiià, cu cel ce se vrajiià, in vênt aruncà si gândurile in aer isi spulberà (precum mai pre urma sfersitul au aretát) ; ca intr'acéiási vréme, din partile ostroávelor medïterráne, o jigánie máre s'au rîdïcát, ai carii'a mreji si vraji atat'a de tári si de mári erà, cat pre toáte célé ce de la cei-alálte jigánie tocmite erà, indáta in desiert le scoáse si asiési de tot faramandu-le le rumpse. In cáre vréme Inorogul vedind, ca chipurile vrajitoárelor s'au schimbát, si vrajile spre alte descantece s'au mutát ; asijderé de mrejile, cárile intïnse si acmù rupte si destïnse, fora nici o grija socotïndu-se, indáta de la lŏcásiurile Cucosiului coborîndu-se, la ale sále se duse.

De cáre lucru Rîsul, Hameleonul si alálti Dulai de scire luand, nu in puçina frica intrára si nu mica intristáre luára, [«Ca voi'a ré din dreptáte mângaiáré in curatienii'a inimii pune, «iara intristáré din strîmbatáte fric'a resplatirii inainte aduce»] ; de cáre lucru iárasi alfa-vita din ceput a citï si buchele din cápet a procitï incepura; sfáturile inturnára, voroávele resturnára, gândurile tavelira, chitélele prevelira; dârmoiára si cernura, nighina din grau, si bobul din mázire sa aliága nu putura ; gramadïra, vravuira, aruncára, scuturára, spulberára, venturára, plévele din grauntie a despartì obosïndu-se se lasára ; iára áh ! iár váh ! iár ái ! iár vái : — Bolnávul se insanatosiáza, nepriiátïnul se invêrtosiáza, langedul se tiapinésce, slábul pásii isi sprijenésce ; iáta mai mortul se scoála si pre noi pre vii mai ne omoára ; osteninti'a de atat'a vréme, multimé a atatè pagube, sirlaile sudorilor, izvoárale lácremilor si alálte toáte cu totul in vent si in desiert se dusera ; iáta Inorogul la camp fora siála, iáta-l-ĕi la locásiurile sále fora dodeiála ; iáta-l-ĕi toáte pre voi'a lui deplin a fì nedejduiásce fora indoiála ; vrémé, lui lina, noáê tulbure ; vrajitorii si mrejitorii sau neputïnciosi, sau necredïnciosi, in lucru nestaruitori, la cuvent nestatatori ; in scurt, in cevà si in cinevà nedéjde, credïntia si adeveráta priintia n'au remas. Bine ar fì dára, de-ar fì cu putïntia, monarhíii noástre

alta chivernisála sa se pue ; jigánii'a aciast'a cu blandétie si cu binisior, iár nu cu indârjie si cu reu éste de domolit ; iáta venatorile ne batgiocurì, iáta mrejile in toáte partile ne şpârcuì, iáta toáte meştersiugurile in dár, si toáte trudele in zadár ne scoáse ; iáta lui locul a se largì, iára noáê a se strîmtà au inceput ; pêne in cé de apoi sfersitul cum và vinì, cine poáte scì? [«Ca de multe ori in locul celui nedejduit si asteptát sfersit, cel «nenedejduit si neaşteptát a vinì poáte»], si aciast'a nu numai unui chip privát si deosabit, ce a tot trupul publicai de nemutáta primejdïe và aduce ; de cáre lucru si noi nu numai pizm'a si voi'a unui'a a urmà, ce folosul cel de obşte a cautà ni se cáde ; [«Ca intre muritori mai cinstesia si mai adeveráta lauda «a se agonisï nu poáte, de cat cáré cu folosul a toata public'a «s'au caştïgát»].

Deci pre cat socotesc (Dulaul cel betran dise), de tot adeverul lucrului (toáte coláchiile de la mijloc rîdïcand) Corbului sa spunem, cà doára si el socotélelor si pizmelor sále sfersit a pune và puté, [«Ca de multe ori, unde cuventul a ispravì nu poáte, «ispravésce batiul»], si doára mai spre buna minte inimile ambilor parti a intoárce vom puté, cà intr'acest'a chip, precum vrajmasíii lor sfersit, asié trudelor noástre coneţ a aflà sa ne invrednicim.

De acésté cuvinte Rìsul hohotïià, iára Hameleonul fîsîià, pre cárile unul in rîs, altul in vis le talcuià, si cà cum sfáturi de batgiocora ar fì, le mascariià, de vréme ce bine sciià, ca céle de multe ori amagéle si minciunoáse vapséle toáta zugravál'a si chipul adeverului scarnáv au muruit, si la cel luminos chip si a adeverintii figura a vinì preste putïnti'a siárurilor a fì, dicé.

Si asié, dintr'acéste a pricii scantei, intre venatori focul galcevii si a dïhonii a se atitià incepù; de unde Dulaul ciobanesc, macar-ca latrà, inse intr'adever a latrà intr'acest'a chip incepú :
— Auditi voi, jigánii, nu atat'a pre din-afára, pre cat pre din luntru vapsïte, agiunge-ve cat pene acmù si pene intr'atat'a mo-

narhíile ati amestecát si toáta si mai nestînsa iásc'a vrajbii intre dînsele ati aruncát; puneti-ve hotár si tiénchiu reutatilor voástre; parasïti-ve mai mult cléştele strîmbatatii in mân'a lacomiii a alcatuì; fie-ve de sátiu cat in vrémé a pátru-dieci de ani, cà válurile tiermurilor, neparasïte voi monárhii'a Leului cu fél de féliuri de areti si de mihánii a o izbì, si din tus-pátru coltiurile a o scuturà nu v'ati saturát, pre cáré iáta la cé mai dé apoi si netamaduita razsïpa ati adus'o; au si monárhiii Vulturului acolási cantec viti sa cantáti? au si pe public'a pasïrilor, cu acelési veninále si farmacále drojdïi viti sa imbetati? au nu cunoasceti, ca de vréme ce cu reutáte cevà a se seversì nu se poáte, sfersit si istov reutatii a pune trebue; si de nu spre alta nedéjde cálé se deschide, incáilé vrémé a chivernisï si schimbarile têmplarilor a pandï, a intieleptilor lucru a fì se socotésce; [«Ca spre vent a ştiupì si piátra la-dél a pohârni, «aevé lucru nebunesc éste»].

Infocát oáre-cum si anco mai cu máre mânie atitiát si mai spre máre reutáte pornit de acéste cuvinte, Rîsul, si cumplita urgie cotra Dulau dise: — O cap de hartïe cu crieri de aráma, o sác de metasa si plin de fâşchie, o ferice de voi si de monárhii'a voástra, cand nedejdé voástra in credïnti'a Inorogului viti asiedià si din asiedimentul lui lineşté ve viti aşteptà! Au nu Inorogul mai mult dobitoc cu pátru picioáre, de cat pásïre cu péne si cu doáé aripi éste? Au pásırile pentru dobitoc mai chiár si mai adeverát, de cat dobitocul, vor giudecà? Au in cele streine, de cat in cele ale sále, cine-và mai mult a filofisï poáte? Nu orbul, ce cel cu ochi giudeca de vapséle; ochii noştri in trupul nostru, iára ai voştri intr'al vostru sïnt deschisi; nime cás'a altui'a mai mult de cat pre a sà a cunoasce poáte; noi sïntem, cárii cé mai multa viátia cu Inorogul impreuna ni-am petrecut, noi sïntem, cárii a lui gând si fire am cunoscut, noi sïntem, cárii si prin ficátii lui am trecut, si ce idol in luntru poárta, si ce icoána afára aráta curát scim; de unde adeveriti sïntem, ca tot-dé-un'a inim'a-i, gândul si de i-ar fì cu putïntia

si fápt'a spre razsïp'a Corbului si spre prapedenii'a monárhii, Vulturului au staruit; a carui'a fire din inceput'a vrajmasiie a se intoárce preste toáta cuprinderé socotélii éste, si mai vèrtos adeverul a graì de vom vré, el atate gonituri, lovituri si netamaduite ráne, cárile de la noi au luát, si atate de viátia primejdïïi, in carile l'am adus, cu ce minte socotïti, ca din tábl'a inimii sále le và puté ştérge? In zadár dára cà acésté gandïti si sfát cà cum ar fi de nepriiátïni sfatuiti; de cáre lucru a mé sententiie éste : de acmù inainte, [« De cat prietesiugul cu prepus si «ascuns, neprietesiugulul la ivala mai de folos éste; coci vrájb'a «la ivàla fiind, páz'a si strájé despre vrajmási mai triáza si mai «deşléptáta sta»]; iára amintrilé in liáganul ingaimarii somnul peirii fora véste si cand nici vom gândï, atuncé ne và stropsì.

Acésté si altele multe cà acésté Rîsul, spre impiedecáré asiedimentului, impotriv'a Dulaului, pre cat putù, ritorisï, si mácar-ca pre o párte se paré, ca cuventul adeverul atïnge, (coci dintr'ambe partile incredïntiáré cu greu puté fì), inse cu inim'a si cu gandul de la limánul lineştii depárte in válurile tulburarii se baté, de vréme ce din gura neincredïntiáré argumentuià, iára din gànd socotïià, ca macár vremennica páce intre dînsii de se và cum-và asiedià, cat de in scurta vréme, din céle nenumeráte viclesiugurile lor, multe pot sa se descopere, pre cárile Inorogul in catálogul seu pre amenuntul insemnáte le avé, de cárile Corbul insciintindu-se (coci jigániile, din fire viclesiugului dáte, multe urgii in cápul Corbului odáta sa aduca silise) sa nu cum-và de tot despre dinsii sa se reciásca si pene mai pre urma sa nu li se cum-và slovele indrĕpt citésca, (cáré s'au si témplát).

Deci la cazánii'a, cáré Rîsul impotriv'a pacii facuse, Dulaul cel betran intr'acest'a chip respunse : — Bine ne dici, o Rîs de rîs, ca cápete de hartïe si crieri de aráma sïntem, si in sáci de metása gunoiu scarnàv purtam, adeverát dára ca, precum ne impodobesci, asié si sintem, ca de n'am fi fost asié, monárhul nostru, in lingusiturile si maguliturile voástre impletïcindu-se, nu s'ar fi insielát; ce precum din vrémé a pátru-dieci de ani ispi-

tïti si probaiti ve avém, bine si de folos ar fì fost, tot cum v'am sciut, asié sa ve fim sciut, si precum v'am tinut, tot asié sa ve fim tinut; iára acmù, cà cei fora crieri, cu acelási picior lovitur'a intr'acéiasi piátra am poftorit ş'am intriit; [«Ca odáta si «de dá-ori intr'o materie a gresì a muritorilor, iára neparasït «in mijlocul netrezvirii si a neindreptarii a remané, a celor fora «crieri lucru éste»]; si mai mult alt cevà a dice nu avem, fora numai pentru alte, poate fì, a monárhiii noástre fápte urîcioáse, cerescii asupra-ne urgie cà aciast'a ş'au versát, cáré de tot minté ametindu-ne, socotél'a ni-au imbetát, cà pre cei ce toáta lumé tuturor de vicléni si de insielatori i-au cunoscut si i-au aretát, noi numai in loc de adeveráti priiátïni si la cuvent statatori sa-i tinem si sa-i avem, pene cand (cáré sa nu invoiásca Dumnĕdiĕu!) cu réle indemnarile si spurcátele fápte, prin scarnáve orgáne cà voi, la cé deplin pláta si cé de seversit prapedenie sa ne aduca; [«Ca a fáptelor réle incepetura, spre reu sfersit «pliáca, si tesl'a, cáré lovind nu tocmésce, adeverát ce au fost «tocmit razsïpésce»].

Acmù dára, o jigániilor! agiunge-ve, agiunge-ve, dic, cu unde-lemnul pizmei voástre pojárul reutatilor in toáta lumé a atitià; lasáti sfáturi a ne mai dà, cárile cununa de spini si braçari de lántiuje ne impletesc; fie crierii noştri ceşti de aráma, macár cata-và vréme, de ciocánele clivetïturilor voástre ne loviti si neciocaniti; aveti-ve crierii cei de aur la voi, si noi ceşti de aráma la noi, neamestecáti; voi a voástre si noi ale noástre sa gândïm si sa chivernisïm; parasïti-ve mai mult impotriv'a socotélii noástre básnele voástre céle obráznice a aruncà; ca viu Vulturul ceresc, ca toáte négre pétele si pestriciunele reutatilor voástre in vapsál'a rosiélii le vom intoárce; de cárile nici Camilopardálul a ve spalà và mai puté, mácar-ca intre gloáte se dice, precum el ap'a vie si ap'a moárta in tïdva sa fie tiind. Deci de acmù inainte lucrurile monárhiii voástre sïnguri voi vi le cautáti, ca noáê ale noástre nevoi si asupréle (cárile mai mult cu pricin'a voástra ni-au vinit) destule si de prisosït ne sïnt.

Hameleonul cu Rîsul, vedindu-se ca din tovarasii'a a altor venatori se izgonesc, si mai vêrtos cunoscênd, ca socotélele lor spre mutáré lucrurile intr'alta fáça staruesc, pusera sfát in doáâ chipuri. Cel dïntêi erà, cà Pardosului scire sa dé, (cárile pre acéi'a vréme Strutocámil'a pascé si intre dobitoáce jigánie máre se facuse), precum soçiile din párté monárhíii Vulturului pre alta cále s'au abatut, si precum sémnele aráta, cu cei de obşte nepriiátïni legatura de páce vor sa fáca. Iára cel al doilé sfát erà, cà Hameleonul cum mai curend la monarhii'a Vulturului sa se duca, cà acolé cu sïngur Corbul impreunandu-se, cat mai mult và puté, lucrurile sa améstece, si ipopsïi'a Corbului asupr'a Sioimului mai vèrtos sa adáoga, adeca precum cu nepriiátïnii un'a s'au facut; si Duiaii venatori, cárii acmù spre impacáre staruesc, pácé acéi'a precum pene mai pre urma de vr'un folos nu và fi, sa aréte; deci cu mestecaturile si cu minciunele de và puté cevà ispravì, bine; iára de nu, de acolé cum và puté mai curend la monarhii'a Leului sa triáca, cà cum và puté mai táre sum'a sa strînga, cáré in munti pentru plát'a mrejilor si a vrajitorilor cu dátorie cheltuise.

Ei dára acéste, indáta ce le sfatuira, indáta si a le face incepura, si cum mai in grába cotra Pardos cárte cà aciast'a trimásera:

Rîsul si Hameleonul, Pardosului si Véveritii, iubitilor fráti, sanetáte!

In scire sa ve fie, ca lucrurile noástre nu in státul lineştii se afla, de vréme ce Ogárîi, Coteii si alálti toti Dulaii si mári si mici, a monárhiii Vulturului venatori, mai mult venatoáré a delungà mai de tot s'au parasït, si mai vêrtos ca pentru tractátele de páce intre dînsi cuvintele vêrtos au inceput, si sfersitul tuturor, pre noi asiési de tot din sfáturile si lucrurile de obşte ni-au lepadát; ce noi mai de nainte porunc'a Corbului sciind, cu cáré pre noi ne indemnà, iára pre dînsii ii invetià, cà cevasi macára afára din sciinti'a noástra sa nu fáca, de multe si de multe ori de céle pentru folosïnti'a obştïi ii insciintiám, ii inve-

tiám si spre célé ce se cáde ii indreptám ; iára ei, cà nisce necunoscatori si de duhuri inflacioása purtatori, ale noástre invetiaturi acmù in sáma nebagand, din cápetele sále pre carari strîmbe si siuvaite a amblà au inceput ; si de vréme ce lucrurile asié s'au têmplát, cautáti de acolò lucrurile foárte bine sa ve socotïti si de éste cu putïntia monárhii'a noástra sïngura din sïne sa se staruiásca si sïnguri noi in potriv'a a atatié vrajmási sa ne luptam, de vom puté, cum mai curend sa ne insciintiáti ; coci noi pre cat cu socotél'a a agiunge putem, monárhii'a Vulturului cu vréme nu numai cat de tot de la sïne ne và dezlipì, ce anco si máre impotrivnica a ne fì fora prepus éste ; [«Ca o-« brintél'a ránii de pre márgini se cunoásce»] ; si fiti sanetosi.

Dupo trimiteré cartii aceştïi'a si Hameleonul, nu mult zabavindu-se, spre monarhii'a Vulturului drumul apucá ; ce dintêiási dáta, precum aciasta calatorie inzadár sa-i fie, sémnele o aretà, de vréme ce Sioimul, (precum mai sus s'au pomenit), lucrurile tocmindu-si, lûnga Corb se dusése, cárile si mai la máre cinste, de cat antêi, incapuse ; unde sosïnd Hameleonul, nu numai usia sa intre, nu numai gáura sa incápe, ce asiési nici crepatura cu ochiul sa privásca, loc si vréme cevà impotriv'a Sioimului sa scornésca nu aflá, si asie socotél'a de acása cu cé din tĕrg netocmindu se, la toáte, de nu de buna voe, de nevoe ii cautà a tacé si alte lingusituri si chipuri de amestecaturi a scociorî se nevoì.

Asié dára pentru Sioim in cevà gur'a-si a deschide neputênd, (coci Brehnácé si Cucunozul din fire neinvointia si antïpáthie cu Hameleonul si cu toáta sïmentii'a lor vrájba vécïnica avé), pre Inorog, pre Fil si pre altii (cárii nepriiátïni se numerà si erà) cu spurcáte sïcofándïi si vicléne napaşti cotra Corb ii trecù ; asié cat Corbul, spre mai toáte cuvintele uréché inimii a plecà din fire obiciuit fiind, din sfatuiré si indemnáré adeverátilor lui priiátïni se abatù, si de iznoáva cárte cà acéi'a cotra venatori scrise, cu cáré táre le porunciá, cà de tractátele pacii neparasïndu-se, supt numele asiediarii, látiul resturnarii Inorogului se

intïndia; numai de Fil sa se parasásca le dicé, de vréme ce voi'a vrajitoriului a tréce nu poáte, nici vre o pricina adeveráta cà acéi'a asupr'a Filului áre, iára de si áre, dicé ca cunoásce, ca nu din hirisia firé lui, ce din indemnáré altor'a, Filul in rôndul nepriiátïnilor s'au numerát; deci tot lucrul in strapsiré si de tot prapadïré Inorogului stand, numai asupr'a lui goán'a, ori cu ce mijloc ar fi, sa nu parasásca, si cu bine si cu reu vêrtos le poruncii̇à.

Acéşti'a si cà acéşté Hameleonul, pre cat mai 'in grába putù, ará, semená, grapá, secerá, trierá, venturá si in jitniti'a reutatilor Corbului le asiediá; pre cárile in vrémé lor sa rezsáe nedejduind, pentru cà spre monárhii'a dobitoácelor sa márga, voe sa-i dé, se rugá.

Corbul, cate-và in chip mai de táina poruncindu-i si ales pentru slujb'a, cáré spre venáré Inorogului aretáse, cu nu puçine dáruri daruindu-l, unde voi'a ii và fi sa márga, voe ii déde.

Hameleonul, voe si diu'a buna luand, cum mai curend in monárhii'a dobitoácelor trecù, unde mergênd ce au lucrát si ce au asiediát, mai pre urma, la locul seu ales se và povestï.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A DIÉÇÉ.

Hameleonul dáca asié de acolo spre monarhii'a dobitoácelor purcegênd, Sioimul inainté Corbului lucrurile Bôtlánului a asiedià se apucá, pentru cà si pe Hameleon de minciunos sa dovedïásca si credinti'a sà si a Bôtlánului sa intariásca si toáta vrednicii'a Inorogului, precum éste si precum au cunoscut'o, sa o perigrapsásca; (coci Hameleonul cotra Corb disése, precum Bôtlánul asupr'a Corbului in prietesiug cu Filul si cu Inorogul sa se fie legát); deci toáta ispit'a credïntii Bôtlánului intr'aciast'a puné, cà Corbul trimitind lûnga sïne sa-l chéme; deci dupo porunca indáta de và vinì, a lui credïntia sïngura din sïne se và dovedí, iára nevinind, semnul témerii viclesiugul inimii ii và descoperì, si adeverát nepriiátïn a fì il và aretà; iára alálte cuvinte a Sioimului cotra Corb intr'acést'a chip fura :

— Lucrurile firesci (milostïvul mieu si de bine facatoriu stapan), si cu un cuvent sa dic, ori cate de la ceriu pĕrĕ la ceriu se ved, se sïmt si se intieleg, cei a firii iscodïtori si cu dédïnsul cercatori dic, precum pátru pricini sa li se dé; pricin'a adeca cine, din ce, in ce chip si pentru ce; deci dintr'acéste pátru, céle trii inainte mĕrgĕtoáre (pre cat a mé proásta socotéla agiunge) adeverát fizicai slujesc, iára cé mai

de pre urma nici cum cu fizic'a a se amestecà poáte, (macár-ca grei si deplin invetiatori asié au slavit), ce numai i thicai, adeca invetiaturii obicéinice, temeiul si sfersitul éste; (ce pentru cà proimiul voroávii méle cu lungimé cevà mai mult supar sa nu aduca, in scurt pre cat voiu puté si a proimiului cinste sa pazesc, si deschideré a alálte voroáve, precum se cáde, mai chiár sa sfitesc voi sïlì). Éste dára firé in lucruri, cáré le fáce a fi ce sïnt, si a lucrà ce au porunca a lucrà, si aciast'a afára din toáta socotél'a pricinii seversitoáre, inse numai porunc'a si orânduiál'a acelui'a, cárile din ceput spre vécïnica si neobosïta clatïre au pornit'o, cáré precum a nu se obosï, asié nici a se schimbà, nici a se mutà scie, sau poáte; neschimbáta, cand dic, in féçe, iára nu in atomuri trebue sa intielegi, de vréme ce toáte atomurile in toáte féçele, in toáta vrémé, cursul perioádelor sále facênd si seversind si ca'ntr'un vêrtej intorcêndu-se, tand la nemic'a, tand la a fi a lucrului se intorc; adeca de o párte nascênd, iára de alta párte perind, sïngura schimbáré atomurilor têmplandu-se, fiinti'a féçelor, dupo hiresiul seu ném, intriága si neschimbáta se pazésce; [«Coci nici cel foresc lucratoriu ostenéla sïmpte, nici materii'a «lipsésce, nici formei, dupo a sà orânduiála, firésce impiedecáre, «sau de tot ştérgere a se dà poáte»]; ca amintrilé fiind, anco de de-mult vr'unul din chipurile némurilor de tot a perì s'ar fì têmplát.

Tot dára, ori ce firé firésce lucréza, pricin'a seversitului preste socotél'a si sïmtiré ei éste; ca amintrilé dobitocul numai dobitoc a násce ar fì lasat, iára nu lupul pe oáe si sioimul pe porunb a mâncà ar fì putut; asijderé céle firesci toáte in sfera se intorc, si sferài firésce sfersit nedandu-se, iáta ca nu pentru odihn'a sfersitului, ce pentru vécïnic'a clatïre, de la neclatïtul clatïtoriu se clatésce. Soárele, lun'a, ceriul si alálte trupuri ceresci toáte din ceput neparasït si cu máre rapegiune aliárga, inse nu cu acéi'a socotéla, cà doára vre odane-oára, la doritul tiénchiu si sfersit agiungênd, sa se odïhnésca, coci asié (precum s'ar puté dice)

anco de de-mult ar fì cunoscut, precum firésce la sfersit sa agiunga, preste putïnti̇a ii éste, si precum pene acmù, in vre un punct a sferii lucrarii sále, loc de stáre n'au aflát, asié si de cii inainte in vécii vécilor precum nu và mai puté, de-mult nedéjdé i s'ar fì curmát, fora numai candáilé clatïtoriul firii, (cel ce in clatïre nehotarîta si neodïhnita o tine), dupo a sà sloboda si putérnica voe, vre odáta a o clatï ar parasï.

Asié dára toáte lucrurile firesci cu un'a si sïngura a soárelui parádïgma, precum se cáde, a se intielége se pot; ca precum soárele de la punctul Rácului pene la punctul Capricornului se sue si se pogoára, si in tot annul, mácar-ca toáte locurile amblarii sále negresit atïnge si cercetéza, inse nici curgerii sfersit a fáce, nici odïhnii a se dà poáte, fora numai cat cu apropiiáré si depar-táré sà, de la locurile ce privésce, mutarile si schimbarile vremilor pricinésce, si aciast'a afára din toáta socotél'a si sïmtiré sà; intr'acest'a chip si cursul a toáta fápt'a, neparasït atomurile schimbandu-si, toáte céle din ceput chipuri nebetejite si nepierdute pazésce; de unde aévé éste, ca tiénchiul sfersitului nu in socotél'a firescilor, ce intr'a izvodïtoriului si pricinitoriului firii éste; si asié socotél'a sfersitului, din céle firesci cu totului-tot rîdïcandu-se, remane cà dupo pricin'a pricinilor, in cáre a dó'a pricina, socotél'a pricinii sfersitului sa se afla?, si afland'o sa o pricépem trebue. Deci precum aévé s'au aretát, de vréme ce in céle firesci socotél'a pricinii sfersitului firésce nu se afla, anángheon éste, cà in céle ithicesci staruita sa remae; asïderé Ithic'a nu altor fápte, fora numai cei'a, cáré cu socotéla si cu intielégere éste, slujésce; deci ori cáré intre fápte in lucruri are socotél'a, acéiási si a sfersitului socotïála, ce, pentru ce fáce? a avé poáte si acéi'a numai un tiénchiu si hotár lucrurilor sále puind, la cárile agiungênd, precum la sfersit au agiuns sa cunoásca si asié de clatïré ce facé sa se odihnésca; cu acest'a mijloc máre lumina, celor ce cu intielégere se slujesc, a luminà poáte, si ascutita sábie impotriv'a celor'a ce pre zidïtoriul tuturor a tagaduì nebunésce indraznesc, in mâna sa ià; de

vréme ce deosabiré zidïrii si a zidïtoriului dintr'aciast'a chiár a se cunoásce poáte; coci zidïtoriul, dupo intielepciuné si putéré sà, zidïré seversind, de lucru se odïhnésce si cà un deplin in putére stapan, odáta numai poruncind, din véci si pene in véci zidïré cà o slujnica dupo porunca neparasït aliárga. Deci precum toáte alálte, cate supt ceriu zidïri se afla, din zidïtoriu se deosabesc, coci socotél'a nu a sfersitului, ce a poruncii numai au, asié un'a numai zidïtoriului seu mai aproápe si a se asemenà se dice, coci precum a poruncii firésca socotéla, asié a sfersitului fericirii si nefericirii, a binelui si a reului seu chibzuiála si adeveráta hotarîre a cunoásce poáte; si aciast'a macár-ca nu din firésc'a sà vrednicie, ce óre-cum impotriva si peste fire o intielégere mai mult de cat firésca si dumnĕdiĕesc si ceresc oáre-ce, (carui'a suflet intielegatoriu ii dicem), in sïne straluminéza, cárile preste céle firesci hotára rìdïcandu-l, la céle metáfizicesci, ithicesci si theologhicesci cunoscintie il povatiuiásce.

Asié dára din céle inainte pomenite a culége putem, cà ori cáre zidïre ithicésce din ceputul lucrului socotél'a sfersitului ar avé, acéi'a zidïtoriului seu cu párté intielegirii sa se asémene; iára cáré firésce numai céle trii pricini ar priimì, iára socotél'a sfersitului nu ar avé, ce numai dupo porunca neparasït si peste sïmtire ar alergà, acéi'a zidïtoriului nici cum in cevà sa nu se asémene, ce un'a din céle multe si mai nenumeráte in periodele sále pururé alergatoáre si cà céle mai proáste celui mai de cinste slujitoáre si indemanatoáre sa fie.

Acmù dára la cuventul, ce vrém sa dicem, intorcêndu-me dic: Sa nu cum-và gândesci, ca socotél'a mé au fost, noáâ si neaudita filosofie sa-mï venḑ, nici in zadár (precum mi se páre) cui si in ce socotel'a pricinii sfersitului slujésce, in tot chipul chiár a'ti aretà m'am nevoit, ce mai vêrtos de stepĕn'a fiintii tále aminte aducêndu-mi, in státul, in cárile te afli, cu ce párte din fire si cu ce párte mai mult de cat din fire esti alcatuit si staruit sa cunosci, si cunoscênd ambe partilor ale sále si célé ce li se cu-

vin slujbe sa orânduesci, cà fiete cáré pre cálé si orânduiál'a sà sa márga ; [« Ca côrm'a la corábie, zabál'a la cál, socotél'a la « intielegatori, synonime sïnt »].

Deci trebue sa scii, o Coárbe ! ca pre o párte (precum mai sus am dis) din fire, de cat un atom din céle multe, alta cevà mai mult nu esti ; iára pre alta párte, cu socotéla slujindu-te, lucrurilor tále un tiénchiu si loc insemnát si hotarît sa pui, cà la acel'a vre odane-oára agiungênd, spre odïhnire sa te asiedi, si nu numai cu atat'a, ce asiési cu tot chipul sa nevoesci trebue, cà nu la altul, fora numai la cel bun si ferícit sfersit sa nemeresci ; [« Ca precum socotél'a ré la cel reu, asié cé buna « la cel bun, sfersit fora greş duce »].

Acmù dára ià aminte si pune in socotéla a ataté rascoále si tulburari, (caror'a cu ce socotéla inceputur'a li-ai facut nu sciu), sfersitul cárile và sa fie ? si de éste vre unul, cand si cum và sa fie ? Iáta amendoáê monárhiile din pátru parti s'au scuturát, iáta lucrurile publicai noástre spre groznica razsípa s'au plecát ; rîdïcáré aşteptand, cadéré ne sosésce, unele altor'a s'au amestecát si toáte in tot chipul s'au stramutát, si pene acmù (pre cat a mé socotéla a cunoásce poáte) macár cu prepusul vre un chip de seversit chitél'a nu da ; toti nisce atomori putredietoáre sïntem, toti din nemica in fiintia si din fiintia in putregiune pre o párte calatori si trecatori ne aflam ; un'a numai remaitoáre si in véci statatoáre se tine si éste, adeca sfersitul, cárile in bunatáte se plinésce, coci din cé vie si vécïnica adeveráta socotéla incepatur'a incepaturilor si sfersitul sfersiturilor purcéde, nici alt sfersit bun si fericit a se numì, sau a fì poáte, fora numai cárile de la dînsul incépe, cu dînsul mijlociáza si intr'însul se odïhnésce. Vulturi ni-am tinut, Liliiácii mai in trecutele dile ni-au batgiocurit ; Lei ni-am numit, tintiárii si musitiele ni-au obosït si de toáta ocár'a vrédnici a fì ni-au aretát ; celor mici si slábi atocmà sa ne punem neputend, cu jigániile mai mári si mai tári de lupta ni-am apucát ? pre Inorog gonim, pre Fil izgonim, Lupului çircalámuri, din cárile sa nu cum-và iása, i'am

siruit ; pre Ciacál in numerul jiganiilor nu-l numim, pre Caprioár'a selbáteca, cà cum duh vietiuitoriu n'ar avé, o socotïm. Au nu sïnt acéslé toáte mai mult de cat Liliiácii ? au nu sïnt mai vrédnice de cat muscele ? [« Ce ochiul mendriii, pe leu «sioárece vedind, mai pre urma pe sioárece leu sïmpte »].

De éste dára la cine-và inceputul cu socotél'a sfersitului, si sfersitul cu chitél'a inceputului impreunáta, dintr'acéste mai sus pomenite culiága, me rog, lucrurilor noáslre ce sfersit éste sa urméze ? precum reu si pré reu éste sa urméze, si cel cat de têmp la socotéla và puté pricépe.

Deci de-l cunosci, o Coárbe, si de pizma numai intr'acest'a chip il poftesci, (coci voi'a sloboda putére cà aciast'a are, cà vedind si cunoscênd céle mai bune, céle mai réle sa urméze), impotriv'a celui'a, ce ţ'au daruit socotél'a te pui ; coci el spre binele teu dandu-ţ'o, tu cu acéiási spre reul teu te slujesci , si asié sau marturisésce, ca fora socotéla incepend, spre reu seversiesci, sau precum sïngur prie tïne din buna voi'a tà altor proáste si lepadáte fápte te asémeni ; si de la cé mai dé-firé si mai evghenichì te dezsámeni ; de unde aévé urmáza, cà sylloghizmul , cárile ai alcatuit în **barbara** , acmù se inchée : **crà, crà, crà**; si nu numai dupo istorii'a ieroglificiásca, cu numele Corb, ce asiési cu trup, cu suflet si cu totului tot acelá-si si adeverát asié sa fii te areti ; de cáre lucru, cà cel'a ce adeverát priiátïn si drépta sluga iti sínt, (si mai ales ca Corbul cu alálte pásïri rumpatoáre oáre-cáre rudenie avend, intre noi nu puçina symbáthie se násce), célé ce cu ochii de fáça am vediut, cu urechile fora prepus am audit, cu manule fora greş am pipait si precum in radecin'a adeverului sïnt li-am priceput, a ti le povestï si cu curáta indraznéla a ti le graì nu me voi sïì ; [« Ca adeverul, de si tardiu, inse indesiert si nedovedït a «remané nu poáte »].

Copáciul pizmei, cárile anco de de-mult strîmbe si cohâioáse radecini, lungi si láte crangi au aruncát, din livád'a inimii tále de tot a'l dezradecinà si peste prilázul ingradïturii afára a'l le-

padà ti se cáde; ca monárhiile acéstè, precum din betranii noştri am audit, si istoriile, cà cu glásurile repaosátilor neparasït ne povestesc si in toáte ciásurile in urechi, cà dobele si cà clopotele, ne rezsuna, ca nici odane-oára intr'o omonie legáte si un'a cu alt'a intr'o inima incleştáte multa vréme a traì n'au putut; ce de s'au si têmplát vre odáta intre dînsele parinte cu fiiu, sau fráte cu fráte tot de odáta slujb'a epitropiii a tiné, inse precum toáte ale muritorilor de závistïi si de impotriviri pline sïnt, [«Aç'a drágostei de cutitul zavistïii netaiáta «si legatur'a rudeniii de suvácul sïcofándïii nedezlegáta, prin «multa vréme a rabdà n'au putut»], cárile nu numai cinsté si legamentul prietïniii, ce si hotárâle rudeniii si evlávii'a sïmentiii a calcà si la pament a le stropsì nu s'au sïit; de cáre lucru urmáza, cà si acmù [«Ca cel intr'un'a ispitït, acel'a si in multe «ispitït se créde»], alcatuiré sylloghismului aretatoriu se inchée insielatoriu si sententiile filosofesci, in bolbaeturi sofistïcesci sa se prefáca. Cotra aciast'a cu buna inima indraznesc a dice, ca sciint'ia fiziognomásca, (cáré in féçele a unor jigánii for de foc si sïnge alta nu aráta), si mai vêrtos ispit'a politïciásca proroc a me fáce, for a minciunii primejdïe, me indémna, si precum célé de pre urma mai réle, de cat céle dïntêi, sa iása.

Pardosul, Rîsul, Hameleonul, Véverit'a si alálta a apáriului sïmentiie toáta, cárii intr'aciasta dáta pentru epitropii'a Strutocámilii a stà si cu gurile priiátïni a se aretà se ved, in cé véche si nemutáta a lor fire, buna nedéjde am, ca nice pre mine reu chitïtoriu, nici prorociile méle céste de acmù minciunoáse sa iása, vor lasà, ce peste puçine dile sau cu scrisoáré, (coci cu gur'a intre dînsii anco de-mult a le sfârâì au inceput), sau cu fápt'a aévé si de adeveráte sa le aréte, si pre cel din mosiie si pre cáp giurát neprietesiug in theátrul a toáta lumé, cu dobe si cu surle, sa-l scoátia. Au nu şïnt acesté, cárii de la toáte stervurile cu hâraeturi si cu clantiaeturi ne probozesc? Au nu sïnt acésté, cárii ar poftï, nu numai unghi, plisc, ce asiési nici péne, nici tulée sa nu ne remae? [«Ca tot impotrivnicul págu-

«b'a nepriiátinului dobenda, si toáta scádéré lui, adáogeré sà «socotésce»].

Nici némul Dulailor, de cat acesté, in reutáte mai gios sïnt, mácar-ca intr'aciasta vréme mai mult partási si priitori monárhiii noástre, de cat jigániilor celor siie de asémené, s'ar parė; ce adeverul éste, ca toti acesté folosul privát cáuta, si dobend'a chivernisélii hirisie ciárca, cárile cu ori ce mijloc a le vinì ar cunoásce, cu acel'a a se slujì nu se indoesc. Pentru Inorog céle ce nu sïnt si dupo placére scriu si graesc, (poáte fì si pentru mine, pre cárile, despre adeveráta drágosté tà, nici ceriul, nici pamentul a me departá và puté), si céle ce spre atitiáré si hrán'a vrajbii sïnt, scornesc. Pentru Fil célé ce nu aud, dic ca li-au vediut, si célé ce n'au vediut, dic ca li-aų apipait; in scurt toáta socotél'a intr'aciast'a li se sprijenesce, ca˜nefiind venatoáre, Dulaii de ce tréba sïnt? si in desiert prin paduri si munti de nu vor latrà, pit'a ce mânûnca si ciolánele ce ling, in zadár a fì sa nu se dica, se tem; (O! de ce se tem, pene mai pre urma de n'ar scapà!); [«Coci Dulaii pentru faramusiuri si cioláne, «precum prietesiugul a stricà si toáte de-bine-facerile intr'un «ciás a uità obiciuiti sïnt»], in cáre chip acesté cu neparasïte socotïntiele lor, vrajbile a atitià si goánele in véci a le delungà se nevoesc, asié cat in toáta viáti'a de nu s'ar curmà, alor viátia fericita si norocita ș'ar socotï.

Acésté dára asié precum sïnt intielegêndu-le, cu ré socotél'a, cáré odáta in minte ț'ai pus, nu te amagì; cu cáré a dice obiciuit erái, ca syllogbismul, cárile asupr'a Strutocámilei ai alcatuit, intarindu-se, de nu alt folos, incáïlé intre dobitoáce pururé neunire si din neunire slabiciune le và vinì, si asié cu slabiciuné lor puteré noástra và crésce; coci nici aciast'a éste buna socotéla, nici dreptáté aciast'a poftésce, de vréme ce [«Mai mult «lucrurile impotriva têmplatoáre socotïte, reu a nu se têmplà «socotél'a buna le fáce»]; asijderé [«De multe ori pre duréré «máre alt'a mai máre o tamaduiásce; si ce mehlemul nu vin-«dïca, vindïca fierul, si ce fierul nu tamaduiásce, cu mai máre

«usturime tamaduiásce focul»]; in cáre chip de socotït éste, cà nu cum-và si dobitoácele, ce in durerile sufferite nu simtiià, acéi'a in céle nesufferite sa sïmtia, si atuncé de si nu alta putïntia vor avé, inse cu buna sáma, nu numai cotra cel pemintesc, ce si cotra cel ceresc Vultur, lacremi de sïnge versïnd, cu suspinuri de foc vor strigà; a carii dosáda respratïre dreptáté a o tacé si cu milosul ei ochiu a o tréce nu và puté; [«Coci dreptatii «dreptate a nu fáce peste putïntia éste»]; a caror suspini preţ', pare-mi-se, ca pré scump si asiesi mai nepretiĕluit và cadé. Pentru aciast'a dára, de-çi éste vrájb'a cu acéste dobitoáce din necunoscintia, ştérge-ti, rogu-te, ochii de právul závistïii, si painjig'a pizmei de pre fáça ii rîdïca, si inim'a asupr'a reutatii si a vrajmasiii, impietrita privïndu-ti, cunoásce, si dupo aciast'a un soroc drumurilor si ambletelor poftelor tále pune-ti; iára de-ti este neparasïré venatorilor, vrajitorilor si a mrejitorilor, coci cu tot adeverul socotésce, adeca precum de acésté a nu te parasi dreptáte ai, asculta puçinele, te poftesc, de la mine, cárile pentru adeveráta drágosté, cáré cotra tïne am, si mai cu dédïns, pentru curáta iubiré, cáré cotra adeverintia tiiu, afára din tot çircalámul lingusiturilor, si precum regúl'a adeverului poftésce a ti le povestï, si cum sïnt a ti le dovedï, me voi nevoì.

Cate dára sïnt lucrurile, cárile de Fil s'ar atïnge, in sciinti'a mé puçine sïnt, coci numai odáta, la cetáté Deltïi, cu dînsul impreunáre am avut; ce atuncé a mé slujba spre aciast'a insemnáta si orânduita nefiind, de lucrurile lui puçin in minte mi-au fost; de cáre lucru trecutele intre dînsul si intre tïne cu dédïnsul a scuturà si a cercà nu m'am pus; ce si pentru aciast'a atuncé, pare-mi-se, sa-ti fiu scris, ca lucrurile adunarii acei'a, mai bine ar fi fost, supt tïtulul numelui teu sa nu gioáce; ce sau ca minté, in ce ţ'au staruit, (dupo amagita socotél'a unor dobitoáce), cum mai curend a ispravì ai grabit, sau ca strîmptoáré vremii, mai mult slovele méle a citï si sfátul in mai bine a socotï nu te-au lasát; cu cáre pricina anco de atuncé, in locul temeliilor bune, (cárile intr'adever s'ar fi

putut aruncà), temelii réle s'au pus, nu intr'alt chip, ce cà cum stêlpii de mármure, iára talpile de trestïe ar fì fost, ce ori-cum acélé atuncé s'ar fì têmplát, precum am dis, de acéste pré puçin in sciintia avend, mai multe cuvinte a fáce nu pociu.

Iára cat éste despre párté Inorogului, (in cárile toáta greutáté lucrului a stà se véde), dupo porunc'a, cáré de la tïne avusésem, in tot chipul am ispitït, pentru cà doára cu dînsul impreunáre avend, célé ce pentru asiedimentul pacii mi se poruncise, a i le obştï sa pociu; la cáré cu mijlocul Hameleonului, (o, báta-l urgii'a Vulturului ceresc!), in numerul voitorilor de bine, dupo socotél'a tà, socotïndu-l, scire i-am facut, precum cuvinte de páce a'i propozuì am; [«Ce inim'a, la tot binele ple«cáta, nu cu anevoe la numele pacii s'au plecát»]; cárile indáta cu drágoste si cu liubov, precum aciasta impreunáre poftésce, mi-au respuns, si fora multa zabáva la locul insemnát coborîndu-se, (precum si mai de nainte iti scrisésem), acolé impreunáre am avut; antêi dára socotel'a mé au fost, pentru cà intr'acui mâna sta dreptáté sa me pociu adeverì, si asié cárile sa fie mai táre sa pociu giudecà; [«Ca un drám a dreptatii mii «de mii de cântáre a strîmbatatii a rîdïcà poáte»]; antêiási dáta, pentru cé dïntêi a vrajbii pricina, voroáv'a inainte i-am pus, dicêndu-i, si pricin'a asupr'a lui aruncand, precum de la tine me insciintiásem.

Iára el intr'acest'a chip mi-au respuns: — De pe ce cunosci, -dice,- precum eu antêi pricin'a a vrajbii acestïi'a sa fiu fost? coci pricin'a alt'a nu éste, fora numai incepatur'a lucrului, (de vréme ce precum la céle fizicesci, asié la céle ithicesci, pricin'a cu incepatur'a synonime sïnt), apoi pricin'a trebue cà nu a chitélii, ce a lucrului fiintia sa fie; deci pricina hirisia cà aciast'a asupr'a mé a aflà de vii puté, voi marturisï gresiál'a si se và ştérge pecátul; [«Ca ertaciuné, gresiál'a, iár pácé, vrájb'a mai de «nainte rîdïca»].

Cotra acéslé i-am respuns: — Spre incepatur'a lucrului alta dováda mai táre si mai adeveráta a se dà nu poáte, fora de cat

pricin'a, cáré pre alta pricina mai de nainte de cat dîns'a nu áre; cà cáre pricina, o priiátïne, cu hirográful, cárile asupr'a Corbului scriind, intre jiganiile si vrajitorii asïetïcesci l'ai dát; si Corbul pre acéi'a vréme cu toáta inim'a in cel adeverát prietesiug se aflà; de cáre incepatura si pricina de viclesiug el intielegênd n'au pricinit, ce au pazit vrájb'a, cáré si pene in ciásul acest'a traiásce.

La acésté m'au intrebát, de mai am si alta cevà a'i aretà, pentru cà pricin'a vrájbii dïntêi asupr'a lui sa dovedesc?

I-am respuns: Bà, si ce alta mai multa si mai buna dováda trebue? i-am dis; au precum hirográful acel'a (pre cárile acmù Corbul in mân'a sà il are) altul sa nu fie a tagaduì vii puté?

Cotra acésté asié mi-au respuns: — Pomenésce,- dice,- o priiatïne, cuventul, cárile acmù acmù il disesi, ca pricin'a atuncé pricina dïntèi éste, cand alt'a mai de nainte de cat dîns'a nu se da, ca amintrile lucrul pricinit, iárà nu pricin'a lucrului ar fì; deci cand alta pricina, mai de nainte de cat pricin'a, cáré ai aretát, a aflà si a o dovedï o aş puté, atuncé ce vii giudecà?

— Ce poftesce dreptáté;- i-am respuns.

— Cà acéi'a pricina,- dice,- o priiátïne, asupr'a Corbului vrédnic sïnt a aretà; inse cu uréché inimii cuventul dreptatii a ascultà de vii sufferì.

Iára dáca-i diş, ca cu drága inima cuventul adeverului a audì si giudetiul dreptatii a dà gát'a sïnd, intr'acest'a chip dise:

— Hirográful acel'a, o priiatïne, adeverát al mieu éste si precum slovele, cárile intr'însul sïnt, asié cuvintele ale méle sïnt; ce anco dupo hirográf mai sïnt si altele, de cat hirográful anco mai tári si anco mai mári, pentru cárile pêne acmù, poáte fì, anco insciintiáre nu aveti, ce socotél'a pentru incepaturi fiindune, pricinile a do'a si mijlocitoáre in zadár nu vom mai pomenì, si de vréme ce toata gresiál'a intr'acel'a éste, cárile pricin'a vrajbii dïntêi ar fì dát, noi pre un'a cà acéi'a asupr'a Corbului aretand'o si cu neindoite ar'tari dovedïnd'o, precum de supt vin'a gresiélii, asié de supt pricin'a incepaturii vom esì.

De vréme dára ce pentru incepaturile pricinelor cuventul ne éste, a sci ti se cáde,- dice,- o priiátïne, in vrémé ce asupr'a tuturor dïhániilor Monocheroleopardális minunát stapaniià, si precum unui vrédnic stapanitoriu se cáde, táre si fora préget grijé alor sei suppusi purtand, pene intr'atat'a summ'a lucrurilor adusése, cat pliscul Vulturului si clontiul Corbului deabiià vre odáta, si mai nici odáta, ciolán proáspet ciocniià, sau sïnge cáld gustà, si pentru cà întru tot adeverul sa graesc, nu numai ca sïnge cáld nu gustà, ce asiési sterv imputit macára a aflà, sau pantecele a'si saturà puté, pentru care lucru antêiási dáta in reutáté Corbului scantéi'a závistïii a se atitià au inceput. (Acésté, cum si in ce chip au fost, pre lárg la locul seu s'au pomenit; iára acmù pentru mai chiára aretáré a pricinii dïntêi, precum pentru altii voroáva- am fáce in fáç'a a trii'a, pre scurt si cat numai noim'a sa se intieliága, iárasi a le pomenì ne vom nevoi).

Deci dupo cata-và vréme, cu dátorii'a firii, Monocheroleopardális de pre pament spre céle ceresci s'au luát, Inorodul dupo lége moştenitoriu stapanirii parintelui seu remaind. Inorogul, la acéi'a stepĕna suindu-se, vrut'au cà adeverátul megiesiesc prietesiug sa imbraçesiéze, adeca cu monarhii'a pásïrilor in lineşte si in páce sa vietiuiásca, de cáre lucru indáta precum de seversiré parintelui seu, asié pentru curát gândul si buna inim'a sà prin scrisori pre Corb au insciintiát, si cà de ar fi fost cu parintele seu nescáre-và de reciála pricini sa le uite si sa le iárte il poftïià; [«Ca prietesiugul a moştenì a intieleptilor, iára «vrájb'a parintiásca in fii a cercà, a nebunilor lucru éste»].

Corbul din scantéi'a atitiáta aévé nu, ce cu viclesiug pre ascuns pojárul preste tot a aprinde nici s'au stidït, nici s'au lenevit, si asié mai de grozáv si spurcát pecát s'au apucat, de vréme ce precum prietesiugul poftésce si pre numele cerescului Vultur se giura, precum ori in ce si cat và puté spre intariré stapanirii lui pre la locurile, ce se cáde, se và nevoì, i-au respuns, cà acésté in slove si in cuvinte cotra Inorog inapoi tri-

mitind, iára din inim'a vicléna altele, coci indáta Dulailor, pre cárii in munti trimisi ávé, porunca déde, cà cu latraturile si brehaiturile lor, toáte locurile implend, pre alálte dobitoáce si jiganii spaimentand sa le impraştïe si in toáte partile sa le gonésca.

Dulaii porunc'a cu fápt'a plinind, tïcaloásele dobitoáce, de spaimoáse si de moarte menitoáre glásuri cà acelé, audind de pregiul Inorod a lipsï si fiete-cáré grijé vietii sále a cercà au inceput.

Corbul, atuncé vréme afland, pre jigánii'a in nem cu prepus, adeca pe Vidr'a, tïranésce asupr'a moştenirii Inorogului au pus.

Asié Vidr'a, apucand tïrannii'a, Inorogul in munti, unde si Filul erà, se duse; dupo cárii Corbul prin munti, Vidr'a prin gârle, prin multé vréme, fél de féliu de goáne si incungiuraturi de moárte amblà; ce dreptáté sfânta lucru gretios cà acest'a nu multa vréme rabdandu-l, Inorogul, afland mijlocul, pre Vidra din tïranie au lepadát si pre Fil in locul moştenirii mai drépte au asiediát; (coci siie sau norocul din tïnerétie ii závistuià, sau spre altele mai mári sau mai gréle il crutià).

Corbul acésté vedind, mácar-ca dreptáté cu manule apipaià, inse reutáté din bun reu si din Corb orb il facé, de vréme ce, cu multe maestrii si vraji, de iznoáva pecátul innoind si pre Fil din mosii'a si moşteniré sà scotind, iárasi pre tïránul Vidr'a in locul seu au bagát.

Vidrii tïranii'a poftorindu-i-se, au socotït, cà si reutaté tïraniii sa indoiásca, [« Ca tïránii céle ce dïnteiási data, dupo nesatioása « voi'a lor, cu reutáté a plinì nu pot, de a do'a oára vréme « afland, mai cu asupra a plinì obiciuiti sïnt »]; in cáre chip si Vidr'a (mai mult cu a Corbului indemnáre) facênd, dobitoácele, sarácele, iárasi in toáte partile, cu máre tulburáre, a se impraştïià li-au cautát; din cárile unele, precum se dice dicatoáré, cápul in poále luandu-si, in monárhii'a pásïrilor au pribegit, unde cu multe si fierbinti lácremi necázurile, cárile despre Vidra trág, cotra Corb aretand, de cárile Corbul, oáre-cum pre-

cum i se fáce mila aretandu-se, (ca amintrilé neschimbáta firé Corbului a fì mai toti muritorii ispitïta o au), precum vreun léc slabiciunii si patïmirii lor và cercà si, in ce và puté, le và agiutorì, se giuruià.

Intr'acéiási vréme si de la Bôtlán véste la Corb sosï aévé, iára de la Breb pre ascuns, (coci acesté amendoi pre acéi'a vréme partási táinelor Vidrii erà), precum Vidr'a cu tot dédïnsul le poruncésce, cà prin munti mreji intïndind, pre la vrajitori vraji asupr'a Corbului sa vrajásca.

Corbul, dintr'ambe partile pentru pizm'a smintït si gresit vedindu-se, pre o párte se vidé, ca de pátïm'a dobitoácelor reu ii páre si cu tot chipul (coci acmù si de dînsul táre se atïnsése) din epitropie sa o arunce ar fì sïlit; [«Coci tot tïránul precum «pentru priiátïn asié pentru nepriiátïn tot cu un suflet se «poárta»]; iára pre o párte pizm'a véche, cu cáré pre Inorog si pre Fil goniià, pentru cà dupo rugaminté sa fáca si intr'adever de pátïm'a lor sa se milostïvésca nu-l lasà; ce amendoáâ gândurile tainuind in sïne le avé; pêne mai pre urma pre sarácele dobitoáce, cárile la dînsul nazuise, in tot féliurile de vêrtéje si de hârzoábe invêrtêndu-le si intorcêndu-le, le dise, ca binele lor ar vré si mantuinti'a de supt tïránii'a Vidrii li-ar poftï, numai Inorodul si Filul sïnt pricin'a, cáré dupo pofta fápt'a a seversì nu-l lása; (coci Corbul cunoscé, precum dobitoácele iárasi pre unul dintre dînsii la stapanire ar poftï) si pricin'a éste, dicé, ca acéle doáê jigánii cu dînsul véche vrajba avend, precum spre vre o adeveráta páce se vor intoárce, a se incredïntià nu se poáte.

Dintr'acéle jiganii, precum scii, o priiátine! Lupul erà, cárile asupr'a acestui'a lucru mai cu fierbintéla erà, si acest'a cu máre chizĕsíe se apucà, precum Filul si Inorodul pácé vor priimì si priimind'o nesmi tïta o vor tiné; numai intr'adever sa cunoásca precum si Corbul cu inima adeveráta aciast'a poftésce.

Corbul, dupo hiresiul seu si firescul viclesiug, precum aciast'a cu tot dédïnsul invoiásce aretandu-se, indáta la mai márele

Ogárilor, (cárile cu alt nume istoriográful Afrodïtei se chiáma), cárte scriind, ii porunciià, cà cu descantatoriul de la lácul drácilor vecin lucrul pentru páce sa ispitésca.

Si ce mai mult voroáv'a sa lungesc, o priiátïne ! in anul 72940, noev. 104, in muntii de la Grumázii Boului cu mári giuramenturi si dintr'ambe partile legamenturi, cu chipul cárile scii, tractátele de páce s'au incheiát, a caror tractáte corona erà, cà Corbul in tot chipul nevoitoriu sa fie, pre tïránul Vidr'a din epitropie sa scoátia. Sfersitul tuturor, intr'acelaş an, oct. 230, pomenitul istoriográf a Afrodïtïi, de la cetáté Deltïi (coci vrajitorii acolé erà) cotra vecinul celor de la lácul drácilor o cárte intr'acest'a chip scriià :

Istoriográful Afrodïseu, descantatoriului de la lácul drácilor, sanetáte !

Pentru viniré noástra vii scì, ca cu sanetate la cetaté Deltïi am sosït, unde toáte nevointiele noástre, cárile pentru alcatuiré pacii am cheltuit, in vent aruncáte si in zadár luáte li-am aflát; de vréme ce Dumné-lui Corbul, in vréme ce noi giuramenturile cu iscalituri si cu peceti intariiám, atuncé el cu mijlocul vrajitoriului despre Crivetiŭ la vrajitorii cei mai de la Delt'a un báer trimisése, a carui'a descantec se cuprindé, cà vrajitorii cu totii, pentru primenél'a Vidrii invoind, asupr'a unii jigánii streine (cáré din tiár'a ingemenáta éste) a dobitoácelor epitropie sa arunce. Vedind acéste, impotriv'a sfintelor giuramenturi, a Corbului fápte, (a caror'a de proáspete, precum sa dice, anco singele le pica), pre cat am putut, cu multe mijloce am sïlit si de odáta minté vrajitorilor intr'alta párte am intors. Cotra acésté nu puçine, si célé ce se cád, cotra Corb am scris ; nedejduesc ca si pre dînsul din ratacita cálé, cáré tine, a-l indreptà sa-l pocĭ ; iára de nu, cum mai curend pentru tot adeverul scire viti avé.

Cotra acésté, o priiátïne Sioáime,- dice,- alt'a si mai minunáta si in pagânatáte anco mai mai afundáta Corbul ispitïià ; ca pre acéiási vréme, foárte pre ascuns, pre Aspid'a de Palestïn'a la Vidra trimisése, pentru cà, cu tári giuramenturi insieland'o

vechiul prietesiug sa inoiásca, dicé ; si iárasi intr'acé dáta epitropii'a dobitoácelor cu mijlocul vrajitorilor asupr'a jiganiii de la tiár'a ingemenáta, a ispravì sïliià.

Deci acmù socotésce, o priiátïne, cate impletecite viclesiuguri, si cate spurcáte de giuramenturi calcaturi, Corbul tot de odáta cotra trii chipuri facé ! Ce poáte fì dumnĕdiĕiásc'a parahorisïs slobodind, cà cu vréme reutáté mai cu asupra sa pliniásca ; atunce cevà dupo pofta a ispravì neputend, cata-và vréme lucrurile in tacére au statut.

Acéstè ale Corbului viclesiuguri un hirográf a Brehnácii le intariià, (cárile la Grumázii Boului in mân'a Inorogului cadiuse), in cáre se cuprindé, ca in curenda vréme toata monarhii'a pásïrilor mare razsïp'a si prapadenii'a Filului si a Inorodului aştépta.

Acéstè si cà acéstè ei bine adeverite avendu-le, ce cà cum nu li-ar fì cunoscut ascundindu-le, [«Ca aretáré neprietesiugului «fora folos, corabiiárilor se asámena, cárii in vrémé fortunii chi-«vernisál'a corabiii lasïnd, coci din limán au esit, unii pre altii «vin'a arunca, si pre sïne a vremilor cunoscatori, iár pre alti «necunoscatori aráta»], la ce fortun'a si vrémé li-ar slujì pazindu-se aşteptà.

Intr'acé vréme, din partile Mesopotámiii, un vrajitoriu pré máre a vinì se têmplá, (ca partile Persïii cu vrajile si mághiile vestïte sïnt), intr'acarui'a tïmpináre Filul cu Inorogul esind si vrájé oáre-ce ispitïnd, aflára precum voi'a vrajitoriului spre buna voe se pléca, de vréme ce ce fél de mréje sa le impletésca ar poftï intrebandu-i, ei, pre Corb in nemica atïngênd, mréje asupr'a Vidrii sa le impletésca respunsera ; la cáré vrajitoriul dise, precum in cále fiind, cinii de mréje cà acéi'a a impletï gát'a nu-i sïnt, iára la cetáté Deltïi mergênd, fora greş precum cérerè li-a plinì se giuruì.

Deci dupo porunc'a vrijitoriului Filul cu Inorogul, la cetáté Deltïi mergênd si acolé antêi cu istoricul Afrodïséu impreunandu-se, toáte viclesiugurile céle mai de nainte, cà cum nu li-ar fì sïmtit se aretà, si aciast'a nu cu proásta socotéla, [«Ce unde

«norocul pizmuiásce, toáta socotel'a buna se smintésce»], de vréme ce socotïià, ca vedind Corbul ca vrajitoriul le priiásce, si precum mréje asupr'a Vidrii a le impletï vrémé si ciásul pandésce, candáïlé de tot de reutáte si de pizma se và parasï, si ce tiné zugravit, candáïlé ar intoárce in adeverit; ce vrajmasii'a Corbului cé nedomolita nici pêne intr'atat'a a se oprì au putut; ca acmù in strîmptori vedindu-se (ca lárgul altor'a strîmtoáré lui tiné), la alt chip de viclesiug alergá, si pe bietele jigánii, cárile lùnga dînsul erà fugite, in taina chemand, Brâncele in loc de peceti sa-ş' pue si un hirográf cu rugaminte la vrajitoáré cé máre sa trimátia ii indemnà, cà milostïvindu-se, de supt tïránii'a Vidrii sa-i scoátia.

Jiganiile, sarácele, incredïntiandu-se si dupo un-de-lemnuáse cuvintele lui muindu-se, ce in hirográf s'ar fì scris nu sciià, (ca hirográful pre limb'a vrijitoriului scris fiind, jigániile nu o intielegé, ce numai ce plazmuit le talmaciià, acéi'a sciià); iára in-tr'adever mai máre jáloba asupr'a Filului, de cat asupr'a Vidrii se cuprindé, si precum unii'a dintre dînsele epitropii'a sa ispravásca se rugà. Asijderé Corbul, despre párté sà, nu puçine capusi pline de sïnge proáspet trimáse, (coci némul vrajitorilor din fire carnurilor si sïngiurilor cu máre lacomie éste dát).

Deci Filul cu Inorogul, puçinéle dile la cetáté Deltïi zabovindu-se, de pre sémne incepura a cunoásce, ca minté vrajitoriului, de o párte de lacomie, iár de alta párte pentru a sà becisnicie, este lovita, de vréme ce, precum neputïnti'a acoperindu-si, asié vrémé din di in di urnind, dicé: — Eu mréjé fora prepus voi impletï, numai nisce stéle, foárte trebuitoáre, stáu cáni depárte, cárile peste puçine dile apropiindu-se, lucrul dupo poft'a voástra se và seversì.

Filul oáre-cum fluturáte cuvintelor vrajitoriului a se incredïntià incepuse; (coci el mai avé nisce vrajitori mai mici, cárii, pentru cà sa-l imbunéze, precum vrájé spre bine mérge, ii dicé); iára Inorogul, mai cu dédïns ambland si pricin'a zabavii mai din radecina cercand, pentru hirográtul si mit'a, cárele Cor-

bul la vrajitoriu trimisése, scire luâ, si asiési in mâni incapêndu-i, preste tot il citï, (ca Inorogul slovele, ce erà pre limb'a vrajitoriului, puté citì) si indáta mergênd, pre Fil de povésté hirográfului, ce vediuse, insciintiá.

Nu puçin de aciast'a Filul se tulburá si cotra Inorog dise: — Eu mai am, fráte, un vrajitoriu, cárile, precum socotesc, in vrája nu me amagésce, la cárile in ciasta sára mergênd, voiu intrebà, de poáte hirográful, cárile au trimis Corbul, vre o trécere a avé;- si asié Filul la acel vrajitoriu mergênd, (cárile in lápte de oáe si in spát'a cáprii a cautà foárte bine sciià) si de lucrurile ce audise intrebandu-l, el respunse: — Asupr'a tà,-dice,- vrájé reu nu aráta, iára asupr'a Inorogului mai vêrtos in ciasta sára din sïngura gur'a vrájitoriului celui máre m'am insciintiát, precum Corbul cu mári sume de giuruintie, toáta vrájé spre reu i-au intors, pre cárile pêne mâni (precum astroláviul mieu aráta) sau in izgnánie il vor triméte, sau si alta cevà mai reu ii vor fáce.

Inorogul, mácar-ca acmù aévé in viclesiugurile Corbului cadiut se sïmtiià, inse duhurile barbatesci nici cum gios lasïnd, cotra Fil dise: — Eu, fráte, pêne intr'aciast'a vréme duhurile inadusindu-mi si toáte viclesiugurile Corbului, cum se dice, cu coád'a ochiului cautand, pentru voi'a tà li-am tacut, pentru cà nu cum-và vre o pricina de impiedecáre lucrului teu sa dáu; iára acmù iáta sïngurï toáta inim'a Corbului, cáré cotra noi áre, poti cunoásce; de cáre lucru de acmù inainte, dupo atatè dovedïte ispite, de mai éste cu putïntia a ingaduì, si dupo atatè calcaturi de giuramenturi, de fric'a pecátului, de mai éste cu cále cine-và a se ferì, socotésce si ce cunosci fratiésce me sfatuiásce.

La cáré Filul respunse: — De acmù inainte pecátul acest'a in sufletul mieu sa fie, si de ciià ce poti a lucrà nu te lenevì, [«Ca dréptele giuramenturi a tiné a evseviii, iára de céle strîm-«be a se téme a dïsïdemoniii fápta éste»].

Inorogul acmù din doâê parti se amagiià, in dreptátè lui sprijenindu-se, de o párte, coci cu máre ingaduintia viclesiugurile Corbului tacênd si cà doára s'ar parasĭ aşteptand, cu mân'a lacomiii mai mai la ce de seversit primejdïe il adusese; iára de alta párte viclesiugurile Filului anco mai mári primejdïi ii aşterné; ca vedind Filul, ca cu alt mijloc cevà a se ispravì nu se poáte, cu inbunatori cotra Corb si cu vendiaturile Inorogului, priinti'a a'i venà a se ispitĭ incepù, de vréme ce la toáte sfáturile nedespartiti si in fratíe sprijeniti fiind, cu mijlocul Caprioárii de Arávii'a, de toáte epihirimátele lui pre Dulai si pre alálti gonási insciintià; ce acéstè atuncé ascunse si nesciute cotra Inorog fiind, iára mai pre urma, cu máre rusiné Filului, la ivál'a a toáta lumé au esit.

Asié dára Inorogul, intr'un chip fora de nedéjde, sau izbend'a, sau cé de tot peire aşteptandu-si, (coci mai mult pentru chivernisál'a lucrurilor a chitĭ strîmptoáré vremii nu-l lasà), indáta la vrajitoriul cel máre ducêndu-se, de toáte viclesiugurile, cárile cu mit'a Corbului si cu lacomii'a a altor vrajitori i se gatesc, ii povestĭ, si precum cu totii, pre din-afára cu mâzd'a otraviti fiind, sfát impreuna au facut, cà cu descantecele si cu fármecele rugamintelor sa-l' te ademeniásca, cà mréjé asupr'a lui sa impletésca.

— Eu dára (dice Inorogul) cu indemnáré si porunc'a cuventului teu, din muntii cei inálti coborîndu-me, aicé la cetátè Deltïi am vinit si precum sïngur bine scii, ca nu pentru alta, ce numai pentru cà mréje asupr'a Vidrii sa ne impletesci; iára Corbul socotïnd, ca la noi cinsté epitropiii de và remané, toáte reutatile si viclesiugurile lui, cárile cotra toáta putéré voástra are, se vor descoperì, cu toáta nevointi'a pre la toti vrajitorii sïlésce, cà ce reu ar fì mai máre, acel'a la cáp sa-mi aduca. Iáta acmù precum viáti'a, asié moártè mé in mân'a tà au remás, cu cáré, dupo cinsté numelui teu si sau dupo cum vii vré, asié fa.

Vrajitoriul macár ca pentru delungáré vremii asupr'a mrejii Vidrii si scire avé si vointia, inse pentru ca vre un' nál-giosul Inorogului sa se fáca, nice sciià, nici poftïià; de cáre lucru cotra Inorog intr'acest'a chip graì : — Credi,- dice,- cà intr'aciasta dáta si alt vrajitoriu sa se poáta aflà, cárile mreji, de cárile te temi, sa poáta impletï ?

Inorogul dise : —Bà sciu,- dice,- ca altul, mréje cà aciast'a sa impletésca, putérnic nu éste; numai me tem, ca cu ademeniturile altor mai mici vrajitori sa nu te buiguesci si sïngur tu mréjé sa nu impletesci.

Vrajitoriul dise : — De acest'a lucru, pêne eu pre acésté locuri me aflu, frica nu avé, nici ca pentru lacomii'a cinsté datului cuvent im voi vinde, grija sa porti. Asijderé adeverit sa fii, ca cursul stélelor si vêrtijiré çircalámurilor ceresci de-m vor agiutà, in curenda vréme mréje asupr'a Corbului voiu impletï, si ari pile lui cu semnul cel de biruintia in mân'a tà il voi dà; inse antêi plát'a ce-m và fi? de la tïne trebue sa sciu.

Inorogul, acésté de la vrajitoriu audind, macár ca peste toáta indemanáré vremilor giuruinti'a peste putïntia a se plinì cunoscé, [« Ce céle ce se iubĕsc si pre lesne se cred si mai táre se nedejduesc »], inse de cat prietesiugul cu viclesiug ascuns, neprieteşiugul aévé cu Corbul a tiné mai de folos a fi socotï si asié hirográful (de cárile am pomenit) in mân'a vrajitoriulu au dát.

Acest'a hirográf, o iubite priiátïne, im dicé, cu vréme la mân'a Corbului au vinit, in cárile toáta puteré argumenturilor ţ'ai pus, cu cárile pricin'a vrajbii dintêi asupr'a mé a fi sa dovedesci, si precum eu calcatoriul giuramentului si vendietoriul prietesiugului sa fiu fost, sa adeveresci ; ce acmù, precum vedi, lucrurile adeverintii intr'alt chip se au, [« Ca podoáb'a si chizmiré min- « ciunii in chitél'a scornita si in voroáv'a tocmita sta ; iára fiin- « ti'a adeverului in sïngurile lucruri, precum éste, sïngura se « adeverésce »].

Atuncé eu, (dice Sioimul cotra Corb) cà acésté, cà cum necrediute cuvinte ar fi, din gur'a Inorogului audind, i-am dis:

— Adeverát aretoáse socotéle adusesi, o pretïne, si cu impodobita voroáva in zugrával'a chipului adeverului le aretási; inse me tem, ca dupo apofthengm'a, cáré sïngur mai pomenisi, fiinti'a adeverului in lucruri a aretà, precum sa poci, a créde nici-cum pociu.

El mi-au respuns:—Toáte lucrurile intre muritori, cárile pentru adever sau pentru minciuna prepus aduc, izvodïtorii legilor supt doáê dovéde li-au suppus; un'a éste, cáré prin marturisïré a chipuri vrédnice de credïntia se fáce; alt'a, cáré, prin hirisile scrisori si hirográfuri, disele tagaduite adeverésce; deci cat pentru lucruri cà acésté, cárile intre noi s'au lucrát, s'ar socotï, poti cunoásce, ca alte chipuri streine, pentru trebuinti'a marturisïrii, la mijloc a se pune nici cu cále, nici cu putïntia au fost, (coci toáte, pre cat mai cu táina se puté, se lucrà), de unde aéve éste, ca toáta putïnti'a dovedïrii in scrisori si hirográfuri remane; deci de-ti voi aretà, o priiátïne, a Brehnácii si a pomenitului istoriográf scrisori, cárile ale méle dise sa intariásca, atuncé ce vii giudecà?

Eu, de acésté nici cum macár nedejduindu-me, precum ce và poftï adeverul acéi'a vor giudecà, i-am dis.

La aciast'a el mi-au respuns: — Sa nu cum-và in prepus intri, o fârtáte, ca doára, mutand vréme dovedïrii, mutáré sententiii voiu sa fác, ce intr'adever sa scii, ca eu acésté scrisori intr'aciasta dáta, precum asié de triába sa-m fie in minte nepuind, lûnga mine nu le am; iára la a do'a impreunáre for greş de fáça vor fi.

Asié dára acésté de odáta pêne intr'atat'a scuturandu-se, voroáva spre incepatur'a paciuilirii am intors, dicêndu-i: — Acésté cum au fost au fost, [«Ca intre galceviti pricé pentru dreptáte «si pentru strîmbátáte de-ar lipsï, cu adeverát in lume nici «galciáva, nici galcevitori ar fi»]; iára de acmù inainte in drágoste si in prietesiug a intrà, de vei poftï?

Dupo cáre pofta, el priimind, célé ce cotr'a tïne cat de cuviintia am scris si cat de fora cuviintia respunsuri am luat, sïngur tu bine sciindu-le, in zadár nu le voi mai pomenì. Iára cand i-am dát scire, precum respunsurile de la tine mi-au vinit si la a do'a impreunáre l'am poftït, (ce blastemát chiásul chemarii acei'a, ca atuncé ocár'a, cáré Hameleonul ni-au facut, vii fì tiind minte); cárile dupo dátul cuvent indáta viind, indáta hirográfurile, cárile tiné in mâna, im aretá, din cárile unul erà cu scrisoáré Uleului si cu iscalitur'a Brehnácii, iára altul preste tot hirisia a istoricului Afroditei mâna si scrisoáre se vidé.

Acésté eu vedind, o Coárbe, si bine precum erà cunoscêndu-le, ce mai mult sa-i respund', nici am avut, nici am putut, inse precum se dice cuventul, soárele cu dégetul a astupà nevoindume, ii dicém : — Poáte fì nepriiátïnii de obşte pêne intr'atat'a lucrurile au amestecát, cat unul altui'a cuvintele si poftele a ve cunoásce sa nu puteti; iára acmù, cu mijlocul nevointii mélø, buna nedéjde am, cà toáte acésté ştergêndu-se sa se uite si la cé cinstïta si laudáta drágoste sa ve intoárceti

Atuncé dára tii minte, o Coárbe! ca vêrtos im scriiái, cà de nu intr'alt chip, macár cu giurament de và puté fì, numai in sïltia sa-l putem bagà; právil'a locului nostru pomenindu-mi, cáré invátia, [«Ca spre biruinti'a nepriiátïnului, orgánul de sfànt «si de spurcát nu se ciárca»], ce canonul acest'a mácar-ca adeverát din topiciásca právil'a noástra éste si tot némul nostru cu dîns'a foárte se slujésce, inşe cat despre párté mé éste, ce éste cu dreptul sa spuiu, intr'aciasta dáta sufletul mieu a o sufferì n'au putut'o, ce intr'adever sïliiám, cà lucrurile acésté la ce-i cu cinste si cu dreptáte sa vie. A lucruri dára sfinte cà acésté eu incepatura facênd, Hameleonul, spurcátul cu Dulaii, in sáma nebagatorii, cate viclesiuguri si cate scarnáve maestrii i-au pus pêne in falcile Crocodilului (precum bine povésté scii) l'au dát, din cáre primejdïe sfânt'a lui dreptáte a nu-l mantuì, macár apusul soárelui a aşteptà n'au putut.

Acéstė dára si altele cà acéstė, la numer nenumeráte si in reutáte nemesuráte viclesiuguri si de cáp primejdĭĭ, tu si ai tej asupra-i neparasĭt aducêndu-i, cum Inorogul, o Coárbe, dreptáte n'au avut, cà ori ce mai reu ar fì putut, acéi'a sa-ti fie si facut? Ce nu atat'a a lui nevointia éste de vinuit, pre cat a tà máre norocire de fericit; ca nu socotél'a tà cé drépta, ce norocul lui cel impotrivnic si strîmb, pêne astadi lucrurile in norocire ţ'au aretát; ce nu pêne intr'atat'a éste de crediut fortun'a norocului, o Coárbe, cáré, precum din betrani am audit, numai aripi sa fie avend dic, iára nu si picioáre, si pe de-asupr'a cápului zburand, dupo cel norocit urmáza, iár de tot pe dînsul a se punė nici và, nici de ar vré in ce sa se sprijenéscą are, [«Ca cine cu arípile norocului a zburà i se páre, cand in piátr'a «staruiálii a se sprijenì và, atuncé precum nici picioáre neclatĭte sa nu fie avend cunoásce»].

Iáta acmù Hameleonul cate-và dile lûnga tĭne au fost, deci cat asupr'a tuturor và fì amestecát, si cat asupr'a Inorogului fiiáré iti và fì tulburát, sĭngur vii fì sciind; trecut'au si in monárhii'a dobitoácelor, ce acolò ce và lucrà vrémé dupo aciast'a frumos ne và invatià. Iára eu, adeverátul si nezugravitul teu priiátĭn, atat'a sciu, ca de-çi éste socotél'a cà lucrurile la vre un sfersit bun sa le aduci, anteiási dâta scrie la Bôtlán aicé sa vie, de la cárile pentru acéstė si mai mult a te adeverì vii puté; apoi pizm'a véche parasĭnd, pre Inorog la prietesiug poftésce, ca cu acest'a chip lucrurilor monárhiii noástre máre folos, iára tie nespusa odĭhna si intemeiáre, precum se và náșce, adeverit sa fii; ca amintrilė, tot pre aciasta ratecita cále lucrurile mergênd, in cé mai de-apoi máre si cumplita primejdĭe, pre toti pre noi a ne asteptà sa scii.

Aciast'a dára, o Coárbe, éste sciinti'a mé pentru Inorog, si aciast'a éste sfatuiré mé cé prietĭniásca, pentru cáré pre numele cerescului Vultur me giur, ca in tot adeverul ce am cunoscut si am vediut, acéi'a ţ'am povestĭt, si ce mai de folosul obştĭĭ

am socotĭt, acéĭ'a te-am sfatuit; iára de ciià inainte tu iárasi, precum vii, asié fa.—

Corbul, acésté de la Sioim prin cata-và vréme cu rabdáre ascultand, [« Ca cuventul adeverului, de multe ori si peste sĭm-« tire inimile domolind, urechile spre ascultáre pléca »], pre o párte, de rusiné viclesiugurilor infruntáte, se facé, precum nu atat'a la inima il atĭng, iára pre alta párte vedind ca cuvintele Sioimului si adeveráte si prietenesci sĭnt, asijderé in ascunsul inimii sále, pentru acéslé sĭngur siie dováda si marturia fiind, [« Ca marturii'a hirisiei si ascunsei sciintie, de cat toáte do-« védele mai dovedĭtoáre éste »], indáta la Bôtlán trimáse si cum mai curend la dînsul sa vie il chemá. Cárile, dupo porunca, de la gârle sculandu-se (coci pre acé vréme anco acolò se aflà) si la impreunáré Corbului mergênd, Corbul in tot chipul pentru politĭi'a si socotélele Inorogului il intrebá si-l cercetá; in cárele nu mai puçina adeverintia de cat la Sioim aflá, de vréme ce nu numai cat cuvintele Sioimului adeverì, ce anco si toáte amestecaturile Hameleonului de minciunoáse le scoáse, si de batgiocura le aretá.

Cu acestor'a cuvinte si marturii domirit si domolit, Corbul la Dulaii venatori, cárii in munti se aflà, poruncì, cà de vor vidé ca intr'alt chip Inorogul in maestriile lor a cadé cu putĭntia nu éste, (coci aprins'a vrajmasiie cuvent apofassistĭcos sa dè nu-l lasà), cu tot chipul sa se nevoiásca, cà spre páce si prietesiug a-'l intoárce sa poáta, si cum mai curend respuns sa aiba.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A UN-SPRE-DIÉCÉ.

Pre acéi'a vréme intre Dulaii, cárii in munti se aflà, un'a din pásïri (cáré din céle suppuse stepĕn'a cé mai de sus tiné), foárte credïncioása Corbului, si a toáta monárhii'a pásïrilor drépta sluga erà. Aciast'a, porunc'a Corbului vedind, mai mult intr'alte socotéle a stà nu se zabavì, (coci pácé Inorogului tuturor dorita erà), ce indáta sculandu-se, la un bun vrajitoriu si vechiu priiátïn al lor se duse, pentru cà vrájé sa ispitésca, de éste cu putïntia, de atate cumplite ráne, inim'a Inorogului a se vindecà? si de se poáte cu vre un chip spre prietesiug a se intoárce?

(Acest'a erà vrajitoriul, cárile la cetáté Deltïi Filului spusése, precum peste doáê dile Inorogului o sáma vor jáce); pre acest'a dára intr'acest'a chip pásïré acé'ia (precum mi se páre Lebĕd'a erà, coci aproápe de moárte cantecul cel mai frumos au cantát) intrebandu-l, vrajitoriul ii respunse: — Tu scii, ca acmù vrájé mé nu tréce, precum trecé odane-oára, nici alt vrajitoriu intre noi au remás, cárile asupr'a jiganiii acestïi'a mréje a impletï sa poáta; de cáre lucru prietïnésce ve dic, ca nici a mé, nici a altui'a vrája trebue sa mai cercáti, ce de acmù lucrul cu lineşte si cu blandétie éste sa ispitïti ; deci têmpláré dupo poft'a voástra de và esì, fericiti sïnteti, iára de nu cu furtun'a nu trebue

a ve luptà, ce dupo undele ápelor ve éste a ve lasà; coci amintrilé toáte vrajile minciunoáse sïnt si cand viti nedejduì, ca mréjé asupr'a nepriiátïnului se impletésce, atuncé voi intr'îns'a inveletuciti si impletïciti ve viti aflà, mai vèrtos acmù (precum foárte bine insciintiát sïnt) ca toáta usié vrajitoriásca inainté Inorogului deschisa este, si anco precum si buni chezi sa i se fie aretát adeveriti sa fiti.

Lebĕd'a, respuns si invetiatura cà aciast'a de la vrajitoriu luand, se duse.

Iára Inorogul intr'acé dáta sciind, precum acelui vrajitoriu bobii nu-i pré ambla si téele ii sïnt cánï impletïcite, socotï cà in vrémé slabiciunii lui, cu dînsul prietesiug si cunoscintia sa fáca, cà nu candaï cu vréme vrájé slujindu-i, impotriv'a lui sa se « afle, [« Ca in strîmtori latimé prietesiugului se agonisésce, iára « in latime, strîmtoáré neprietïnii se gatésce »]; la cárile pre un Dulaoáş', cárile cu dînsul cunoscintia avé, trimáse, (ţincsiorul acest'a nascut, crescut si asiéş incaruntit la oi erà, ce si la betranétie de minte tot ţinc erà), cárile la vrajitoriu mergênd dise: — Inorogul impreunáré tà a avé poftésce, nu ca doára vre o vrája de la tïne cére, ce numai pentru céle viitoáre templari asié i-au nastavit, cà cu tïne cunoscintia si prietesiug sa lége.

Vrajitoriul, de aciast'a audind, indáta de sfátul, ce-i ceruse Lebĕd'a, in minte isi aduse si buna vréme pentru ispit'a lucrului sa fie aflát socotïnd, cotra ţincul cel betran dise: — De impreunáré Inorogului foárte bine im páre, ca si eu, pentru une pricini, voroáve prietïnesci a avé anco de-mult poftïiám, si for de nici o zabáva numai sa vie.

Ţincsiorul dise: — Tu bine scii, ca multi sïnt gonásii lui, cárii in toáte potïcile il pazesc, cu cáre pricina asié aévé si cand voi'a i-ar fi a vinï nu poáte, ce numai cand man'a ii và dà, atuncé precum và vinì adeverit sa fii.

Vrajitoriul dise: — Ori cand voi'a ii và fi, la mine, fora-nici o grija, sa vie si cu aciast'a pricina de i se và têmplà vre-o

primejdïe cà acei'a, in sufletul mieu sa fie ; — si cotra acéstê pre toti bobii si téele sále giurament adaogê.

Asiê ţincul cel betran respuns cà acest'a aducênd, Inorogul, macár-ca multe impotriva socotïià, [« Ca pre cel'a ce-l muşca « siérpele, si de siopêrla se ferésce »], inse marimei sufletului biruinti'a dand si fora nici o grija sculandu-se, la lŏcásiul vrajitoriului se duse ; cu cárile impreunandu-se, dupo céle multe si in feliu de féliu zbatute voroáve, vrajitoriul voroáv'a pentru páce cu Corbul inainte ii puse, dicênd, precum vrájê ii aráta, ca acest'a lucru la seversit và putê esì.

Inorogul respunse : — Precum pene acmù, o priiátïne, inim'a mê spre pártê cê mai buna plecáta au fost, asiê si acmù tot spre acéiási staruiásce ; numai a mê impotrivnica fortuna, (cárê, precum se dice, anco din fásia in toáte si pentru toáte a nu me dosedï nu parasésce), nici voi'a inimii méle altor'a, precum éste, a o ivì me lása, nici spre trebuintia cà aciast'a nescáre-và chipuri vrédnice de credïntia a-m aretà au invoit, ce precum se dice cuventul, [« Glásul cucului din glásul pupazii nedeosabind »], tot dê-un'a urechile sále cotra cuvintele méle surde si de tot astupáte ş'au tinut.

Cotra acéstê Inorogul pentru toáte céle la mijloc trecute cotra vrajitoriu povestïià, adeca cum li-au fost incepatur'a vrajbii, mijlocile delungarii si de multe ori ispit'a pacii, cárê in cate-và randuri acmù lucrul ispravit tiindu-se, mai pre urma tot amagit si despre Corb viclenit s'au deşteptat.

De acéstê vrajitoriul pre amenuntul insciintiandu-se, toáta dreptátê Inorogului dà, [« Ca ipocrisïi'a dreptatii la némul vrajitorilor foárte obiciuita éste »] ; in scurt sa dicem, vrajitoriul dintr'ambe partile atat'a de cu osïrdïe s'au nevoit, cat s'ar putê dice, ca focul cu ap'a ar fì adunát si ceriul cu pamentul ar fì impreunát ; de vréme ce intr'acéiási ḑi pre Lebĕda si pre Dulaii venatori acolê aducênd, cu Inorogul a se vidê si prin cata-và vréme a se vorovì i-au facut.

Ce-i incoáce si incolé, tractátele pentru pácé la mijloc puind, unii tragé, altii impingé, iára cevà de adever si de folos nu se alegé; deci cu totii lucrurile asié impletecite si incurcáte vedind, [«Ca cand cinevà adeverului a se induplecà nu và, in«curcatur'a minciunilor nu cu lesne de dezlegát se inoáda»], soroc vrájbei 25 de ani pusera, pentru cà de acest'a lucru pre Corb insciintind, la ce mai adeverát s'ar plecà sa cunoásca.

Intr'aciasta vréme de armistĭtiie, vrájé vrajitoriului mijlocitoriu asiési de tot se inchise; iára povésté pricinii erà, ca vrajitoriul cel máre, cu fármecele sále, atat'a putére agonisĭta, cat pre toáte vrajile mute intorcênd, sĭngur el numai, cand, ce si cui vré, vrajiià; (acest'a erà pe vrémé cand muntii cei mári pre copácii de la Delt'a suppusése si in robii'a celor siépte Voevodi ii adusése, precum istorii'a la locul seu s'au pomenit), ce nici lui in multa vréme tripodul nu i s'au staruit, inse ori-cum ar fi fost, in vrémé acestui'a vedind Dulaii, ca vrájé cevà cui-và adeverát sa vrajásca nu poáte, sorocul armistĭtiii a-l lungì si cu chip cánĭ nepriceput, din di in di, a-l mutà incepura.

Inorogul acésté, nu ca doára nu le cunoscé, ce coci vrémé macár cum nu-i slujiià, cu cunoscinti'a a le tréce se facé.

Iára nu pré multa vréme la mijloc trecù si preste nedéjdé tuturor, cà ciupĕrc'a din gunoiu, asié in mijlocul tuturor un vrajitoriu atat'a de máre rezsarì, cat de naprásna esiré lui cu totii se cutremurára. De acest'a Corbul de scire luand, indáta pre Uleu trimáse, cà in munti suindu-se, acolò ce se lucréza sa cunoásca, si Inorogul de ce se apucà, sa ispitĭásca; si acmù pentru impletĭré mrejii asupr'a lui toáta nedéjdé curmandu-i-se, tare porunca ii déde, cà de pácé, pre cáré Lebĕda o incepuse, cu toáta nevointi'a sa se apuce, si cà cum numai pentru acéi'a tréba ar fi fost trimĕs, cotra Inorog si cotra alálti sa aréte.

Asié Uleul la munti sosĭnd, Lebĕd'a, sarác'a, (acmù diu'a cé mai de pre urma apropiindu-se) la cuibu-si s'au inturnát, unde nu preste multe dile, versiurile incheindu-si, cantecul ş'au seversĭt.

In dilele acestui vrajitoriu, Filul si Inorogul máre intráre si esire aflára, de cáré nepriiátïnii mácar cum scire a luà nu putura; ce Filul, puçin oáre-ce lacomii suppus fiind, intr'ambe mânule a sïgetà se ispitïià, (ca de-amintrilé si Filul nu prost sïgetatoriu erà), de vréme ce ni asupr'a Corbului, nì asupr'a Strutocámilii mréjé a impletï se nevoià; iára Inorogul un'a numai si acéiási in gând avend, sau vre odáta pe piátra, sau vre odáta supt piátra a fì socotïià, si precum se dice cuventul, sau fericiré pe cáp, sau Corbul pe sterv sa i se pue, aşteptà; de cáre lucru intr'alte parti nici cum ingaimandu-se, vrájé numai asupr'a Corbului ispitïià, si acmù vrájé spré bine incepuse a i se sfïtï, de vréme ce si mréjé incepuse a se impletï, ce, poáte fi, toáte vrémé lor au, sau cum se dice (πᾶσα ἐμπόδιον διὰ καλὸν), toáta impiedecáré pentru bine, mréjé asupr'a Strutocámilii mai pre iusior fiind a se impletï, (mácar-ca pre amendoáê de odáta vrajitoriul le incepuse), acmù gát'a Filului sa o dé, pre vrajitoriu indemná.

Filul luand mréjé pêne in diéce dile pre Strutocámila vená.

Rîsul, cárile in munti pazitoriul Strutocámilii erà, pentru mréjé ce se impletïse macar cum scire neluand, fora de nici o grija la bârlogu-si se aflà; iára Uleul, de impletïré mrejii intielegênd, cum mai curend Corbului in scire facù, cárile mácar-ca de lucrul peste nedéjdé lui têmplát nu puçin se tulburá, inse nici moále se purtá, de vréme ce pêne a nu agiunge mréjé la locul intïnsorii, cu doáe dile mai inainte de la Corb la Párdos si la alálte jiganii rumpatoáre vésté mrejii agiunse; atuncé Pardosul, Hameleonul, Véveriti'a, Guziul cel orb si alálti pre lûnga dînsii, toti in toáte partile se impraştïiára, asié cat pre toti de odáta mréjé a-i cuprinde nu putù. Iára Strutocámil'a sarác'a in mréjé, ce-i aruncáse asupra, cu coárnele, cárile odáta ii adaosése, incurcandu-se, atuncé de greu gemand: — Vedeti coárnele de ce tréba mi-au fost,- dise;- cu mári blastemuri si sudálme pe Pardos si pe Corb incarcand.

Iára Hameleonul, din monárhii'a pásïrilor in monárhii'a dobitoácelor trecênd, (precum mai sus s'au pomenit), dupo a sà fire cevasi macár neclatït si neamestecát nu lasá, ce toáte, cu minciunele lui, framentá si in tot chipul le tulburá; mai vêrtos Pardosului de véché vrajmasiie a pásïrilor pomenind, cu totului tot spre vïclesiugul Corbului il atitiá, precum din scrisorile, cárile la Rîs trimisése, toáta vrajmasii'a asupr'a lor aévé isi aretà, cáre carti la mân'a Inorogului cadind, dupo pácé, cáré cu Corbul facuse, Uleului li-au aretát si pène mai pre urma la mân'a Brehnácii au agiuns; iára cadéré scrisorilor acelor'a la mân'a Inorogului intr'acest'a chip se têmpláse.

Pe vréme ce mréjé asupr'a Strutocámilii in munti se impletïse si anco la locul intïnsorii nu agiunsése, Pardosul cotra Rîs cartile trimisése; cárile pêne a' giunge la munti, unde Rîsul se aflà, Filul acmù epitropii'a dobitoácelor de la vrajitoriu luáse; deci jigánii'a, cáré cartile aducé, pre Rîs neafland, (coci acmù el in nisce gáuri de stïnca se ascunsése), in mân'a Inorogului li-au dát, pre cárile deschidindu-le, cu sïngura mân'a Pardosului in chip cà acest'a erà scrise:

Rîsului, frátelui, sanetáte! Cartile, ce mi-ai trimis, li-am luát; pentru Uleu cate im (ne) scrii intieles'am, pentru cárile eu anco si mai de nainte iti scrisésem, ca credïntia n'are, si precum comoár'a minciunilor si izvorul amestecaturilor sa fie, ti-l perigrapsïsem; pre acest'a mai vêrtos Camilopardálul l'au nebunit, de vréme ce i-au dis ca sámena tatâne-seu, Brehnácii, pásïrii ceii uimite, care sámena celui cu ochi negri mascarà. Vrut'au Dumné-lor cu totului tot asupr'a dobitoácelor sa stapaniásca, precum si asupr'a pásïrilor domnesc, si aciast'a nu pentru alta, ce numai pentru cà sa-si scoátia in fála, ca ei fác si pot toáte, precum se láuda ca si epitropii'a Strutocámilii ei au ispravit'o si mréjé asupr'a Vidrii ei au impletït'o. Iára pentru ce-'m scrii, ca poftésce Corbul sa te vádia, atat'a sa-i dé pliscul de sterv, cat iti poftésce el binele teu; ce sa scii, ca nu éste alta cevà in socotél'a lui, fora numai cat mergênd tu la dînsul, si alálte pá-

sïri si dobitoáce de mérgeré tà audind, sa dica : — O máre putére are Corbul, de vréme ce jiganii cà acélé ii merg la picioáre; deci iáta ca-ti scriu, fráte, Uleul odáta si de dá-ori de và_vini la tïne sa ti se inchine, atuncé si tu sa mergi la dinsul odata; iára pentru aciast'a de và scrie cevà la Corb impotriv'a tà, pentru cà sa ne spárie cu cevà, lása sa scrie, ca noi ii vom scì dà respunsul; iára de se vor ispitï si alta cevà, mai mult de aciast'a grija nu purtà, coci ávem noi ac de cojocul lor.

Pre lùnga acésté mai erà si alte scrisori, a caror'a coprindere alte pricini incuià, de a caror'a talcuire pêne acmù a altu-r'a insciintiare, fora numai a Inorogului, n'au dát.

Acésté asié, iára Corbul pre o párte, precum mai sus s'au pomenit, pentru impraştïiáre jiganiilor táre s'au nevoit, iara pre alta párte scrisori vêrtoáse la Uleu si la Camilopárdal scriià, in tot chipul rugandu-se, cà ori cu ce mijloc ar puté fì, páce cu Filul si cu Inorogul sa-i fáca.

Filul cu ambe manule pácé priimii'a, de vréme ce nu alta, fora numai a sà odïhna socotïià; anco si pêne intr'atat'a cuventul cotra Aspida isi dedése, cat Inorogul páce cu Corbul de nu và face, el fora nici o impiedecáre và fáce, si pentru a Corbului prietesiug, de toáta fratii'a Inorogului se và despartì; [«Ce giuruinti'a pré pre lesne si nesocotïta mai multa indointia aduce, de cat credïntia»]; pentru cáre lucru si Filului respunsera, ca fora Inorog, a lui numai pácé nici o cred, nici o priimesc; deci pre o párte Filul pre Inorog rugà, pre alta párte Camilopárdalul táre il indemnà, Uleul neparasït si cu máre blandétie si cuciriturі il cercetà si pentru cà cuventul pacii sa-si dé in tot chipul il poftïià; cáré cum s'au legát si in ce chip s'au seversit, la locul seu mai pre urma se và dice, iára acmù la cuventul nostru de unde am esit, sa ne intoárcem.

Dupo ce Strutocámil'a in mréje se prinse, la Grumázii Boului o adusera; iára Lupul, Ciacálul si alálti, cárii párté Filului tiné, pêne la viniré Filului, lucrurile monárhiii dobitoácelor a chiver-

nisï incepura, si pe jiganiile, cárile se impraştïiáse, pêne la viniré Filului iárasi la locul seu le adunáse, fora numai Guziul orb si Hameleonul in fug'a lor remaind, cà cum sementi'a reutatilor si tulburarilor, intr'altii de-ar perì, intr'acesté sa se pazásca. Iára inturnáré Pardosului la locul seu asié pre lesne n'ar fì fost, de nu l'ar fì impuns la inima cartile, cárile impotriv'a Corbului si a Brehnácii scrisése; coci si Pardosul de pe socotél'a vremii bine cunoscé, ca cartile acélé in mân'a Filului sau a Inorogului or fì cadiut, si acmù el de odáta in monárhii'a pásïrilor cápul aciuandu-si, nu fora fric'a vietii acolé se zabaviià, de cáre lucru, de cat supt pliscul Corbului, supt hortumul Filului a traì mai bine a fì socotï, si asié nu mult acolé zabavindu-se, prin incredïntiáré Lupului iárasi la locu-si se intoárse.

Iára descoperiré cartilor Pardosului cotra Uleu intr'acest'a chip au fost : Filul, cu toáta nevointi'a prietesiugul Corbului a dobendï nevoindu-se si pentru cà cu descoperiré viclesiugului Pardosului si a Hameleonului mai táre spre ur'a lor sa-l porniásca, pre Inorog poftï, cà chemand pre Uleu, sa-i le aréte.

Cotra cárile Inorogul dise : — Nu éste, fráte, lucru de cinste asié indáta sa ne aretam, ca cand mân'a ne da, macár cevaş reul a fáce nu pestïm; ce mai cu cále socotesc a fì, antêi de la altii pentru acésté scire luand si ei antêi rugandu-ne, apoi noi poft'a sa le facem.

Si nu mult, un'a din Molii, la Uleu mergênd, precum nisce carti cà acélé la mân'a Inorogului se afla, ii spuse.

Uleul, de lucru cà acest'a scire luand, indáta cu mári lingusituri si cu cápul pêne la pament plecát, cotra Inorog vinì, i se rugà, dintr'adùncul inimii gemé si cartile sa vádia il poftïià.

Inorogul ancosile nu puçin intreì si inpatrì çeremoniile, ce pêne mai pre urma, de multe rugaminte biruit fiind, sa le citésca in mâna i le déde.

Uleul, cárté deschidind o slova citïià si de necáz odáta pre nari pufniià, un rând seversiià si de máre reu la pament piu-

ind se trantïià ; ce sa dica, de mânie nu sciià, ce sa respundia, de dosáda nu puté ; sughitiul pieptul ii astupà, flegm'a in grumázi il innecà ; in locul cuventului oftáre, si in locul voroávii suspináre-i esiià. Uleul acéslé vedınd de prorocii'a Sioimului, cáré mai de nainte vréme cotra Corb disése, aminte isi aduse ; in scurt sa dicem, dupo multe a Uleului rugaminte, Inorogul cartile in mân'a Brehnácii le trimáse ; ce Brehnácé, cà cel'a ce in multa tacére erà invetiáta, cu totului tot (precum mi se páre), acéste carti despre Corb pêne astadi tainuite le tine ; poáte fì in vrémé lor, anagnostïs a le citï, filosof a le talcuì si therapevtïs slujb'a a le plinì, se và aflà, [« Ca precum dreptáté « in véci astupáta, asie viclesiugul pêne mai pre urma fora « pláta sa remae nu poáte »],

Asié dára, dupo venáré Strutocámilii, syloghismul Corbului in Barbara, cárile odáta esise in Crà! crà! crà! acmù aévé pre limb'a Strutocámilii se intielegé RACOVA, cáre stihii, pre amenuntul dupo meştersiugul Cabalistīlor talmancindu-se, và sa dica : Reu! Ai! Cápul! Oh! Vái! Ah! si adeverát dára ca ascunsa a numelui acestu'a táina cu lucrurile mai de pre urma foárte bine ş'au respuns ; de vréme ce, in mréje incurcáta, pe grumázii Boului caláre puind'o, mult reu i-au dát de cáp si nespus ah si vah din focát'a-i inima esiià, unde viáti'a in vrémi si giumatáte de vréme sa-si petriáca o lasára.

Iára Hameleonul, (pre cárile cu ce nume sa-l impodobesc si cu ce tïtul sa-l slavesc mult me mir, poáte fì mai adeverát sementi'a viclesiugului si sïmburile minciunii sa-l numesc ; ca adeverát viclesiugul si minciun'a cà alálte odraslitoáre sementia de ar avé, si in toáta dïhánii'a sementi'a si sïmburile de i s'ar uscà, cu buna sáma numai in sïngur Hameleonul pururé vie si neveştedita ar remané, din cárile in toáta zidíré a se impraştïià si mai mult de cat dïntêi pre la toti a se ijdarî destula si de prisosīt ar fì), acest'a, iárasi dic, sementi'a viclesiugului, radecìn'a reutatii, odrásl'a spurcaciunii, cráng'a scarnavii, iasc'a sīcofandïiii, izvodul epiorchiii, pilda obrazniciii

si vapsál'a polipïchilii, Hameleonul, dupo ce cu cate-và jiganii cu fug'a in partile noptii, in tiár'a muntilor, scapáse si nu multa vréme intr'acolò zabavindu-se, prin monárhii'a pásïrilor trecênd, iárasi la locul prundïsiului vinì, unde indáta ce sosï, Inorogului scire trimáse, (O doámne, ce obráz si ce féliu de pelitia peste obráz!) si cà gresiélele, cárile cu a altor'a indemnáre, iára nu din reutáté lui i-au facut, sa i le iárte, se rugà si iárasi cà dïntêi rob neschimbát si sluga fora prihána sa-i fie, dicé. Cotra acésté mai cu dédïns se rugà, cà de và scì vre un léc asupr'a muşcaturii Crocodïlului, sa-l invétie, coci indáta ce la locul prundïsiului au sosït, Crocodilul sa-l fie prins dicé, cárile de odáta macár-ca de tot nu l'au inghitit, inse foárte de greu sa-l fie incoltit se jeluià.

Inorogul, a firii, iára nu a pizmei urme calcand, cotra Plotunul, (coci acest'a erà trimisul de la Hameleon), ce vinise, respuns cà acest'a déde: — Gresiélele viclesiugurilor acestor'a, o Plotune, de mi-ar fì vinit de la un chip cà acel'a, cárile in reutati sa nu fie fost ispitït, adeverát ca oáre-ce, sau poáte fi si mult, voi'a mi s'ar fì betejit, iàra de vréme ce ori ce impotriva mi s'ar fì têmplát si cu viclesiugurile Hameleonului mi s'ar fì pricinit, spune-i ca orgánul reutatii obiciuiteli-i sále au ispitït si au lucrát; iára primejdïile, cárile am trás, voii norocului mieu le dáu, cárile pêne impotriva im và mérge, anco multi Hameleoni se vor izvodï; iára el acmù sa scie, ca acésté toáte cà cum nu mi li-ar fì pricinit, asié li-am luát, si cà cum nu mi li-ar fì facut, asié li-am uitát. El cu trup cu suflet viclesiug, si cu stát cu fápt reutáte éste; deci in cáre párte me voi uità? si carii'a ertaciune sau izbenda sa dáu, sau sa iáu? Agiunge-i lui, o Plotúne, sïngur siie si lucratoriu si izbendïtoriu sa-si fie, [«Ca cu «vréme célé ce din sïngure fáptele réle ochiul dreptatii izben«désce si resplatésce, nici voi'a impotrivnica, nici mân'a vraj«masiásca mai cu asupra a aflà poáte»].

Iára pentru lécul, ce me intriába, ii vii spune, ca alta cevà mai mult nu sciu, fora numai visul, cárile odane-oára dic sa

fie visát, precum éste si precum adeverátilor onirocriti se cáde, sa-l talcuiásca, [«Ca cine spune minciun'a, antêi obrázul isi ru«sinéza, iára mai pre urma sufletul isi ucide»]; iára cel'a ce oáâ de vipere bé, puii prin pantece, cu mári chinuri, násce; precum si el giuramenturile inghitind, pantecele sufletului despicandu-i, pre unde nici se gandésce, pre acolò in ocár'a a toáta lumé vor sa-l scoátia; asijderé a Sulemendritii invetiaturi, cáré spre inghitiré oáâlor viperii li-au indreptát, pofl'a reutatilor spre viclesiugul si calcáré dreptatii aducêndu-l, céle de-apoi mai réle de cat céle dïntêi i-au aretát, ca cand prin spinii si désa paduré visului amblà, umbr'a necunoscintii il acoperiià, si soárele adeverului nu-l vidé; coci intre doáê impotrivnice chipuri cu cuvinte impletïcite amblà, umbr'a minciunilor precum lumin'a dreptatii, và astupà i se paré; iára cand lûnga pár'a focului se apropiè, atuncé la ivál'a viclesiugurilor sosïnd, de la pament pêne la nuòri, adeca preste toáta lumé, cu máre sunete, véslé reutatii lui au esit. Inorogul precum in munte inált siéde, prin vis i se páré, iára acmù in buna nedéjde staruit, unde viclesiugurile lui a agiunge nu pot, cu lineşte viáti'a isi petréce. Pásïré niágra, (cáré Corbul éste) cu neprietïnii'a in cáp a i se pune neputend, din mendrii'a sà gios cadind, la páce se pléca. Iára Hameleonul in groáp'a, cáré sïngur au sapát, intr'acéiási sïngur au cadiut; precum odane-oára pre mine falcilor Crocodilului nevinovát me venduse, asié acmù acelasi Crocodil, in falci tiindu-l, nu-l' inghite, ce-l suge; nu-l amésteca, ce-l incoltiésce; dupo aciast'a sfersitul si izbend'a dreptatii in curend se aştépta, cà ce au semenát, acéi'a sa sécere, si ce ş'au aşternut, pre acéi'a sa se culce; iára dupo aciast'a viátia fiii reutatilor, pre cárii preste fire si impotriv'a a tot binele i-au prasït, spurcát il vor moştenì, de vréme ce amintrilé firé cà o intielépta stâlciŭ sterp si for de roáda a fì l'au aretát.

Pentru acéslé dára acmù agiunge si la cuventul nostru sa ne intoárcem.

Filul, dupo ce mréjé dupo voe isi luâ, dupo cate-và dile din munti sculandu-se, in monárhii'a dobitoácelor, la locul epitropiii sále, se duse, in strájé muntilor si a gârlelor numai pre Caprioára lasînd, (fáca cerescii lucrul spre bine si incepaturile proáste spre sfersit bun sa le intoárca); [«Ca de cat un mu«ritoriu dégetul in apa a'si bagà, cel nemuritoriu toáta umediál'a «marii in clipál'a ochiului a uscà mai pre lesne éste»].

Acesté asié cu totii, cinesi cum putura, un chip mai ales lucrurilor sále pusera si cinesi la ale sále intornandu-se, se asiediára; iára toáta greutáté lucrului in Inorog si in Corb remáse; amendoi unul de altul a se infrange, nu numai cu lucrul, ce asiési nici cu gandul nu priimià. Corbul in intemeiáré sà cé vécînica se chibzuià, Inorogul in dreptáté sà cé neclatïta se sprijeniià, si mai vertos ca acmù de atat'a vréme cu ispit'a si deprinderé din toáte dilele impotriv'a a toáte vrajile si fármecele Corbului lécuri cà acélé invetiáse, cat toáte nevointiele in zadár si toáte ostenintiele in dár ii intorcé, si anco in vrémé vrajitoriului acelui'a nu puçina nedéjde avé, ca de nu và impletï cumvà mréjé asupr'a Corbului, asupr'a lui asiési nici cum nu o và impletï; de un'a amendoi se temé si acéi'a amendoi táre o ascundé, adeca fora véste unul altui'a fármecele sa nu cumvà fáca, ca amintrilé de scire luand energhíile a le oprì, meşterşiugurile a'si batgiocurì si fora primejdïe a se pazì puté.

Acésté si cà acésté ei in inimile lor tavelindu-le si prevelindu-le, Uleul, cu mári rugaminte (cu porunc'a Corbului poáte fì), la Camilopárdos mergênd, (dupo cum si Corbul i' scrisése) pentru páce intre dînsii mijlocitoriu sa se pue, il poftïià, cà doára prin buni chezi, lucrul, cárile multi l'au ispitït si a-l seversï nu l'au putut, el la bun si cuvios sfersit l'ar aduce; ca amintrilé vrájb'a aciast'a, asié de và remané, fora nici un prepus aévé éste, dicé, ca asupr'a amenduror monarhiilor cé de seversit peire si prapadenie staruiásce.

Acéste Uleul dicênd, Camilopárdalul, de ispraviré lucrului sa se apuce, se giuruì si cu socotél'a, cáré mai gios se và aretà,

incepù; ce acmu puçintel zabavindu-ne, puçintéle cárile pentru firé si viáti'a aceştïi jiganii scim sa dicem.

Aciasta jigánie la trup cat Camil'a éste de máre, piiálé cà cum cu soldi ar fì in féliu de féliu pestritia si picáta ii éste, de unde si numelé poáte-fì Camila-párdos i s'au alcatuit; pártè de napoi cu pantecele in sus éste rîdïcáta, cà cum ar fì a leului; iára armurile si picioárele de nainte, cu piept cu tot de cat cum mesur'a trupului ar poftï mai sus sïnt rîdïcáte; grumázii ii sïnt sulégedi si gingási, si din trupul cel gros si maminos, de ce mĕrg spre cáp, gûtlejul i se suptíe; cápul cu a Camilii se asámena si de máre, cà cum ar fì de dá-ori cat a Strutocámilii de Lyvi'a; ochii mierfi in giur impregiur cà cum ar fì cu sïurmé vapsïti si pre lûnga albusiuri rosii, intorcêndu-i incoáce si incole groznìc cáuta; ambletul ii éste de tot schimbat si asiési tuturor dïhániilor, precum celor de uscát, asié celor de apa impotriva, ca nu-si muta pre rând picioárele, nici unul dupo altul le duce, ce din pártè cé drépta pe amendoáê odáta si deosabite, iára din pártè stânga, cate unul si impreunáte, cu ambe partile tot-de-odáta clatïndu-se, din loc in loc se muta; inse la mérs lesne si sprintïna éste.

Aciasta jigánie mácar-ca dintr'amendoáê monárhiile afára éste, inse intr'ambe partile la máre cinste si frica se tiné, [«Ca fric'a mai pe de asupr'à si drágosté deplin, din radecini «oáre-cum despartite esind, la acelaş verv a evlávii agiung»]; si aciast'a pentru doáê pricini, un'a coci cu toti vrajitorii máre si de multa vréme cunoscintia avend, la multe fármece a o amestecà obiciuiti erà, (precum din invetiaturile si talcuirile hrismosurilor lor se cunoásce); a do'a, coci anco de de-mult erà asiediáta, cà hrán'a ei pre an dintr'acéste monárhii sa se orânduiásca; hrán'a nu atat'a de multa, cat erà de scumpa, coci nu cárne, iárba, sau alta máterie satioása, ce sau argint, sau aur, de multe ori si dïamánturi erà, (coci intre toáte jiganiile numai aciast'a, faramaturile dïiamantului si alte pietri scumpe a amistuì poáte); de cáre lucru si ea foárte aminte luà, cà nu

cum-và mai mult acéste monarhii stropsindu-se si cu adése stropsiturile mai mult slabind si saracindu-se, obrocul ei cel din toáte dilele sa scádia.

Despre táta, némul dintr'un ostrov se tragé, unde nisce copáci se násc, cárii intr'alt loc in toáta lumé unde-và nu se mai afla; poám'a copáciului acelui'a nu din flori se liága, ce din coája cura; mai toáte jiganiile o manûnca, inse nu o inghit, ce o amesteca; sementia n'are, coája cà alálte poáme n'are, ce miediul, sïmburile si peliti'a tot intr'o forma ii sïnt. Aciast'a asié hirisia dintr'acest ostrov fiind, cu rusine ostrován, iára cu cinste muntén a se numì si a se tiné priimiià; spre alte multe numere ce avé, sïngura din sïne ὁ ἐκ τῶν χρυσμῶν mai hiriş sa-i fie, ş'au ales.

Iára despre máica dicé, ca din némul pásïrilor éste, ce lucrul intr'adever nu asié se avé; ca odane-oára unul din Corbi, vrend pre máica-sà sa ià, numai cu impreunáré unii nopti, iárasi la parintii sei o inturnáse, pentru lips'a viderilor vinuind'o; cáre semn de hereghie intre sïmentii'a lui si pêne astadi traiásce, ca precum Camilopárdalul, asié fiii lui asiési in tïnerétie putéré viderilor slába le éste, si asié din Corbi scotïnd καππα, reman hirisi orbi; ce pentru firé ei acmù destul, la cuventul nostru sa ne intoárcem.

Aciast'a dára, tréb'a aciast'a a-mana luand, intre Inorog si intre Uleu si intre alálti Dulai, cárii acolé se aflà, soroc puse cà la di la salásiurile ei adunandu-se si dintr'ambe partile ce li-ar fì cuvintele ascultand, lucrurile in cotrò s'ar plecà sa poáta intielége, (ca amintrilé jigánii'a aciast'a in alcatuirile pacilor vestïta erà), si ce mai cu cuviintia si mai pe drept i s'ar paré, acéi'a sa aliága; [«Ce coád'a lacomiii, de scáiul façarniciii nescur-«cáta si curáta a fì, lucru peste putïntia éste»].

Deci dupo cuventul dát si diú'a sorocita, cu totii la un loc se impreunára, unde Camilopárdalul dintr'ambe partile toáte pre amenuntul dáca intrebá, si toáte pricinele vrajbilor dáca intieliáse, neseversita pizm'a Corbului si neinduplecáta firé Ino-

rogului cunoscù ; [«Pizm'a si neinduplecáré intr'aciast'a se «deosabesc, ca pizm'a mérge inainte, iára neinduplecáré ur-«máza»]. Din céle multe, Camilopárdalul un cuvent alegênd, dise : — Corbul de pizma parasïndu-se si Inorogul voii méle induplecandu-se, precum lucrul acest'a vre o esire vá aflà socotesc ; deci cuvent cà acest'a cu hirográf intarit la mâna de-m' viti dà, de incéperé lucrului acestui'a me voiu apucà.

La aciast'a Uleul cu ochii a clipì si din grumázi a adïì incepù. Dulaii coád'a intre picioáre si urechile pe spináre a-ş ciulì se apucára. Dupo cata-và tacére, cu ochïi unul cotra altii, cà cei in furtusiág prinsi cautandu-si, precum de la epitropul pásïrilor pozvolenie cà aciast'a sa nu fie avend, respunsera.

Iára Inorogul, apucand cuventul, dise : — A lucrului mieu, sïngur eu stapan ii sïnt, si cuventul mieu din sïngura voi'a mé sa tine, pre cárile sau a-l dà, sau a nu-l dà, in sïngura socotél'a mé remane ; de cáre lucru dic ca ori ce Camilopárdalul intre noi drept ar giudecà, spre acéi'a invoitoriu si priimitoriu sïnt ; dára voi ce diceti, o priiátïnilor ? Au iárasi taveliturí de cuvinte a ispitï si dupo véchiul vostru obicéiu cu siuvaituri vrémé a venà pofiïti ? de aveti cevà cu socetéla a graì si cuvent vrédnic de ascultáre a povestï, acmù in fáç'a adunarii acestïi'a, diceti.

Iár ei alta cevà a dice nu putura, fora numai diuâ sa se pue poftïra, pentru cà minté Corbului cercand, de le và dà pozvolenie cà aciast'a sa intrébe.

De aciasta pofta a lor, firé Camilopárdosului oáre-cum se tulburá si : — Ce poáte fi respunsul si poft'a aciast'a ?- dise,- au nu-m scrie Corbul aévé ? ca cu mijlocul vostru ori ce vom alége, acéi'a sa fie ? si precum toáte a asiedià si a alcatuì in voi'a voástra au lasát, prin cate-và carti ne insemnéza ? Dára acmù ce cuvinte brúdïi sïnt acésté ? si ce respuns diceti sa mai aveti si anco de acmù inainte minté Corbului sa cercáti ? Noi in lucruri cà acésté am imbetranit, caror'a ce rând si ce orânduiála li-ar trebuì, foárte am invetiát;

ce de pre cuvintele voástre, véché dicatoáre se adeverésce, [«Ca «cine nu và sa fremente, toáta diu'a cérne»] ; ce si eu fire-asi fi vrut, ca betranétiele in copilarie sa mi se intoárca si asié cuvinte copilaresci cà acésté a ascultà si la lucruri brudïesci a me uità sa pociu ; iára acmù in vêrst'a, cáré me aflam, nu numai a graì, ce nici a ascultà cuvinte bulbaitoáre nu priimĕsc.

Acésté cuvinte ale Camilopardálului, mácar-ca táre nu numai urechile, ce si inimile le petrundé, inse ei, saltatoáre si nestemperáta inim'a Corbului sciind, cotra chip cà acel'a, cuvent apofassistïcos sa dé nu indrazniià; inse iárasi aciast'a fáça a scoáte máre frica avé, in ascunsul inimii aciast'a tiind. cà de s'ar templà cum-và lucrul deplin si laudát a nu se ispravì, nu in Corb, ce intr'altul pricin'a sa poáta mutà; si aciast'a erà pricin'a, cáré cu acest féliu de siuvaituri, cuvintele a'si rumegà ii facé.

Acésté Inorogul mai mult a se scarşnì neputend sufferì, dise :

— O priiátïne Camilopárdale, tusaroáse si sughitioáse respunsurile jigániilor acestor'a in dïva nu prinde, coci doáê pricini sïnt, cárile, uscaçéné cuventului scornindu-le, umediál'a tusei si izvorîré flegmei le inmultiésce, [«Ca tot dobitocul un muget ce scie «firésce il fáce, iára dobitocul intielegatoriu, intielégeré pierdind, «sau tusa, sau gémere, sau alt chip de glás dobitocesc scor«nésce»], un'a firé, iára alt'a asuprél'a firii; firé dic, coci deosabi de Uleu, alálti toti Dulai sïnt, la cárii, fora latrátul in gûtlej si muşcátul in gura, alta nu se afla, de cáre lucru cand vor cevà dupo intielégere sa graiásca, artïculul glásului intr'alta cevà, fora numai in latratura si brehaitura, sa deosabásca nu pot; asijderé alt'a asuprél'a firii dic, coci némul Dulailor, cand cevà necáz, asupréla, sau alta oáre-cáre pátïmire peste voe li se têmpla, atuncé nu numai cuventul tocmit, ce si latrátul nealcatuit uitand, de scancitura se apuca si de schilalaitura; [«Ca ce suspi«nul cu lácremile la cei in doáê picioáre si fora péne, (adeca la «dobitoácele platonicesci), acéi'a scancetur'a si schilalaitur'a la «Dulai éste»]. Cotra acésté a trii'a si alta pricina a se adáoge s'ar puté, carii'a sïngur eu mártur neminciunos a'i fi a dice

voi indrazni, cáré in doáê parti se impárte; un'a in stapan, iár alt'a in stapanit; in stapan dic, ca sïnguri din sïne stapani lucrului de-ar fi, ori spre ce mai de folos si mai bine ar alége, spre acéi'a voi'a si cuventul ş'ar dà; in stapanit dic, ca ei supt a altor'a stapanire si voe suppusi fiind, nu ce lor, ce ce, celui ce-i stapanésce, pláce, acéi'a le cáuta a dice si a fáce, [« Ca cand sufla stapanul, atuncé rezsufla stapanitul, si « in cuvintele slugii, duhul domnului lucréza »]; de cáre lucru socotesc, ca precum cé multa vréme cu acest félıu de ingaiméle au trecut si spre toáte rabdáre neclatïta am avut, asié si de acmù inainte anco puçina ingaduintia sa avem, cà o di puindu-si, si acésté aporii a'si dezlegà sa poáta si cu acest'a chip toáta latratura si scancitur'a sfersitul sa-si ià.

Dupo acéste a Inorogului cuvinte, Camilopárdalul oáre-ce mânii'a potolindu-si, (cáré atuncé de nu si erà zugravita, iára mai pre urma in zugravita sa se fie intors vrémé au dovedït'o), soroc in 20 ani pusera, cà chiárul respuns de la Corb luand, adevèrátul cuvent a'si dà sa poáta.

Asié dára intr'acé dáta, cu atat'a voroáv'a incheindu-se si cu totii impreuna esind, cinesi la ale sále se dusera.

ISTORI'A IEROGLYFICA

PARTÉ A DOAE-SPRE-DIÉÇÉ.

Iára dupo ce cinesi la locurile sále se intoársera, Dulaii cotra Corb cárte intr'acest'a chip scrisera :

Uleul si toti Dulaii, Corbului, stapanului milostïv, cu plecáte cápete, sanetáte!

Dupo ce anco de de-mult, dupo a domnului nostru porunca, in tot chipul am nevoit, cà doára pre vrajmásiul Inorog dupo a noástra voe a aduce am fi putut, (cárii nevointie si ceriul si pamentul márturi ne sïnt) ; numai de vréme ce vrajile nu ni-au slujit, mrejile nu l'au tinut, látiurilé nu l'au oprit, séciurile nu l'au incuiát si tot féliul de maestrii a-l domolì nu l'au putut, de máre nevoe, nu ce am vrut, ce ce am putut, ni-au cautát a fáce ; si mai vêrtos de la trimisul Uleu insciintiandu-ne, precum spre aciast'a si voi'a domnului nostru sa se fie plecát ; [« Ca « pásïrile rumpatoáre, cand cárne proáspeta a caştïgà nu pot, « prin stervuri si prin imputiciuni foámé a'si domolì obiciuite « sïnt »] ; de cáre lucru noi vedind, ca din di in di a norocului nostru caldura se recésce si óare-cum a impotrivnicului se incaldiésce, am socotït, cà sa nu aşteptam pêne de tot reciál'a ei

ne va cuprinde si toáte madulárele ne amurgì*), ce cu un ciás mai inainte cu blandétie priimind'o, impotriva sa nu-i stam, [«Ca norocul plecáre, iára nu asprime priimésce»]; asijderé de multe ori s'au vediut, [«Ca trestïi'a, dupo vent plecandu-se, se «indoiásce si iárasi se scoála, iára brádul, impotriva puindu-se, «din radecina se prevelésce, cu acarui'a resturnáre céle de prin «pregiur mladïtie si zmicéle stropsindu-se, cu pamentul se a-«mésteca»]; de cáre lucru cu tot sfátul impreuna pre Camilopárdalul am rugát, cà in mijlocul nostru puindu-se, cé dorita páce, intre domnul nostru si intre vrajmásiul Inorog sa alcatuiásca; ce Camilopárdalul, mácar-ca ostenél'a aciast'a a priimì s'au aretát, inse de la noi hirográf cà acel'a au cersiut, cárile alégeré lui, ori cum ar fì, sa intariásca si sa adeveriásca, ce noi pozvolenie cà aciást'a de la domnul nostru neavend, alta cevà mai mult a'i respunde n'am avut, fora numai cat soroc am cersiut, cà pentru acésté domnului nostru in scire sa fácem. Deci acmù iáta pêne in 20 ani soroc avem, in cárii dupo poft'a si placéré domnului nostru aévé respuns sa avem ne rugam; iára noi in toáta slujb'a gát'a si neobosïti vom fì.

La aciast'a a Dulailor scrisoáre, Corbul intr'acest'a chip respunse:

Cu mil'a a cerescului Vultur, Corbul, mai márele epitrop a monárhiii tuturor pásïrilor, Uleului si Dulailor, cárii in munti se afla, sanetáte!

Cárté, cáré ni-ati scris, am luát'o; célé ce ne scrieti intieles'am; la cárile mai mult alta cevà a ve respunde nu avem, fora cat, iáta ca avend aicé lùnga noi pre Biholul de Cin'a, cum mai curend intr'acé párte il trimásem, carui'a toáta pliniré puterii i-am dát, cà si el impreuna cu priiátïnul nostru Camilopárdalul, ori cé mai de folosul nostru ar cunoásce, acéi'a sa fáca.

*) Credemu co autorulu a voitu sa scrie: *amurtì*.

(Biholul de Cin'a la trup éste negru, la cáp alb, la picioáre pág, la coáma comos cà cáii de Schithii'a, la istïciune din vulpe nu remané, iára hirisii'a cé mai chiára ii éste tot dé-un'a a ragì si neparasït a mugì).

Deci dupo sosïré Biholului, la lŏcásiul Camilopardálului, iárasi de iznoáva adunare máre se facù; unde Camilopardálul un prolog cà acest'a fácù : — Duhurile a toátą jigánie, o priiátïnilor, in doáê chipuri fac clatïré lor; un'a iute si netocmita, cáré násce vrájb'a si mânii'a; iára alt'a moále si tocmita, cárę lineşté incepend, drágosté intre dìnsele-si scornésce, inmultiésce si netulburáta o pázésce; asijderé de multe ori dintr'acé iute si netocmita a duhurilor rapegiune muritorii rapiti fiind, din cárile cà dintr'o ametiála trezindu-se si cà dintr'un spariiát si tulburát vis deşteptandu-se, spre odïhna si lineşte a se intoárce se nevoesc, cà celor obosïte si oáre-cum innadusite duhuri odïhna si rapáos sa dé; de cáre lucru in clatïri cà acésté mai cu dédïns doáê sïnt de socotït; un'a ca tiénchiul odïhnii, carile, unde si cand và sa fie mai de nainte si asiési din inceputul clatïrii sa-l insemnéze; alt'a ca pêne la insemnátul tiénchiu và sosï, macár-cum cevási lenevirii loc sa nu dé, ce toáte mijlocele si impregiur-starile foárte cu máre osïrdïe sa se pazásca si dintr'ambe partile sa se pazásca; ca duhurile muritorilor asémené sïnt venturilor clatïtului aer, cárile si placut si impotriva a suflà pot; inimile corabii pre nestatatoáre lucrurile templarilor cà pre umerile marilor plutesc; sfersitul lucrurilor limán, intraré la limán afláré lineştïi si scapáré din furtuna éste; deci precum adése s'au vediut, ca cu nepáz'a cȏrmáciului si cu leneviré corabiiárilor acmù in sïnul limánului intráti fiind, acéi'a pát, de cáré intre groznice undele válurilor au scapát; intr'acest'a chip si lucrurile voástre, cà un vás de multe váluri si din multe parti izbit si stranciunát, acmù la limánul adapostïrii si la lineşté odïhnirii sa fie agiuns socotesc; cé mai multa primejdïe, precum se véde, au trecut, remás'au acmù cà in adapost, pentru páz'a vivorului fierul sa se arunсé, pendiele sa se inveliásca, funele

sa se intariásca si vásul, cu nerupte odgoáne la márgine legandu-se, sa se sprijenésca, cà nu candăĭlé despre uscát vivorul duhurilor fora véste scornindu-se, iárasi marile odáta calatorite si válurile mai de nainte trecute a le poftorì sa sĭlésca; unde de nu cé de tot prapedenie, inse cé mai ré de cat cé dĭntêi primejdĭe poáte sa se têmple.

Iáta de o párte, Inorogul sĭngur còrmáciu, sĭngur vásul voii sale, incotrò ar poftĭ, a-l pornì scie si poáte; cárile in limán intrand, cu ce odgon si la ce stanca vásul s'ar legà, sĭngur din sĭne voii si alégerii noástre au lasát; deci despre aciast'a párte fora prepus sĭnt, ca in adapostul odĭhnii, vásul inimii sále fora nici o primejdĭe cu groáse odgoáne, cu tári funi si la credĭncioáse locuri se và legà, unde neclatĭt remaind, vivor cat de répede, furtuna cat de máre si holbura cat de naprásna a-l mai urnì nu và puté; [«Ca mai pre lesne éste ventului o mie de «odgoáne a rumpe si o mie de fiiáre a zmulge, de cat sufletului «cinstei purtatoriu din cuventul dát a se intoárce»]. Acmù dára lucrul remane, ca de vréme ce vásul Corbului prin epitropie éste sa se chivernisásca, cárile dintre voi ar fì acel'a, cárile voe sloboda si toáta puteré sa aiba, cà la locul, ce vom cunoásce noi ca-i mai de credĭntia, cu funé, cáré vom dice ca-i mai táre si cu fierul, cárile vom pricépe ca-i mai de nedéjde, acolo si cu acélé sa se lége si sa se priponiásca; deci cárile epitropii'a navárhului ar avé sa mi se aréte, cà cu acel'a, cuvintele obştindu-m, célé ce spre sfersitul lucrului ar cautà, sa vorovĕscŭ.

La acéste a Camilopardálului cuvinte Uleul aretà, precum lui nu numai piiádecele in picioáre, ce si gârliti'a in grumázi i s'au pus, de vréme ce Corbul scrie, precum tot lucrul pre sám'a biholului au lasát.

Dulaii acmù nici latrà, nici scanciià, ce cà cei ce muşca pe furiş numai din sémne se cuciriià; sa muşce, locul mân'a nu le dà; sa látre, iárasi socotĭià, ca adése si de multe ori latrand, acmù a tuturor urechile de latraturile lor sa se fie deprins,

[«Ca minciun'a adése graita si adeverul grait, in minciuna il «preface»].

Aceşté tacênd, Biholul intr'acest'a chip a ragì incepù: — Intre noi cinevà, o Camilopardále! hiriş si cu deplina putére epitrop Corbului nu éste, nici cine-và pozvolenie cà acéi'a áre, cárile ce ar legà sa fie legát si ce ar dezlegà sa fie dezlegát, fora numai a ambe partilor pofte ascultand, cuvintelor giudecatori, dreptatii alegatori si asupr'a celui de obşte folos sfatuitori si indemnatori sa fim; nici asi socotï cu cále a fì, lucrul acest'a supt syllogbismurile aristotelesci si sententiile platonicesci sa cadia; nici pêne intr'atat'a de adûnc scociorît ar trebuì, ce numai inimile acmù plecáte cu un chip mai iusior sa le alcatuim; [«Ca «funele socotélii mai mult de cat ce vrémé poftésce intïndin-«du-se si destïndindu-se, din socotéla socotéla násce si din cu-«vent cuvent izbucnésce si asié céle vechi trecênd, altele noáo «cà in roáta se intorc»]; ce de éste lucrul vrajbii in páce sa se seversiásca, ei in de eii voroávele si poftele sa-si aréte, iára noi céle cu cuviintia din céle cu necuviintia alegênd, dupo dreptáte sa giudecam, spre cáré de vor vré a se odihnì, bine, iára de nu, voi'a lor in mân'a lor éste si precum le và fì poft'a asié fáca.

Camilopárdalul, cunoscênd ca socotél'a Biholului spulberát, iára nu intemeiát lucru éste sa fáca, (coci reutáté Corbului pocaintia nu scie), foárte se mânie si intr'acest'a chip respunse: — De vréme ce socotél'a lor au fost, o priiátïne, pentru cà numai intre dînsii sa se vorovasca, alt loc de impreunáre sa-si fie cautát; iára de au fost (precum Corbul scriindu-ne se roága) lucrul acest'a cu mijlocii'a noástra sa se cáute, chipul al triilé, adeca adeverát epitropul Corbului de fáça a fì ar fì trebuit, cárile noi ce vom giudecà, cà cum sïngur Corbul ar fì, sau astadi priimitoriu, sau astadi nepriimitoriu giudecatii noástre sa se aréte; ce acmù aévé éste, ca si acésté ispite sînt si apa in piâ batuta, inse ispita ca aciast'a printr'alt chip lor aséмené, iár nu prin mine sa o fáca, coci nu mai puçin pentru a altor'a de cat

pentru a mé cinste port grija, si inim'a, cáré voi'a in mân'a mé ş'au pus, precum pentru a mé, asié pentru a lui a stà mi se cáde; —si asié Camilopárdalul, de mânie aprins, sculandu-se, dintre dînsii esì.

Iára dupo esiré Camilopárdalului din adunáre, cu totii tulburáta firé-i vedind, intr'o intristáre cu tacére amestecáta intrara si mai vêrtos Inorogul cunoscênd, ca din toáte partile si in voroáva si in fápta viclesiugul nu lipsïià; ales ca Corbul macár ca toáta pozvolenii'a Biholului dedése, inse Biholul, nestatatoáre socotél'a Corbului sciind, supt dáré cuventului sa se lége nu vre.

Dulaii asiési din ceput spre ispraviré lucrului cà piátr'a la-del sïliià, de vréme ce toáta cinsté si agonisït'a lor in venatori si vrajituri cà acelé se sprijeniià.

Uleul, macár-ca intr'adever spre seversiré lucrului táre nazuià, inse slujb'a aciast'a supt tïtulul numelui lui plinél'a saià poftïià, cáré lucru vedind ca Corbul Biholului l'au oranduit, oárecum caldur'a cu reciála amestecà si precum la dînsul vre o putére nu éste dicênd, tot lucrul asupr'a Biholului aruncà.

Camilopárdalul, asijderé sïngur numai schiptrul giudecatoriii nedejduind, apoi pre Bihol giudecatoriu, iár nu epitrop a se numì audind, pricini, mácar-ca adeveráte, inse nu fora venin amestecáte, aruncà si lucrul oáre-cum mai greu, de cat erà, a-l aretà sïliià.

Inorogul, a tuturor precum cuvintele, asié chipurile bine socotïnd, de pre sémnele, ce la ivála vidé, adeverát cunoscé, ca toáta greuimé lucrului nu atat'a in sïne, pre cat in lacomii'a tïtulului giudecatoriii remasése; de care lucru intr'acest'a chip le vorovì: — Aciasta a noástra vrájba nu proáspeta, ce, precum am dice, de véche acmu imputita este, pre cáré anco de la parinti, cà dátorii'a, ré moştenire preste voe si cà cu mânule ciunte am apucat'o; aciast'a dára atalé radecini in toáte partile, in lát, lung si adùnc aruncáte avend, nu éste cu dïva de se aráta asié de cu greu a se dezradecinà; [«Ca vrájb'a neprietïniii, cà piátr'a «cu var lucráta, pêne in 40 de ani tot fiiárbe»]; ce cat despre

a mé párte ar fì, precum pururé si in rabdáre si in așteptáre gát'a am fost, si de acmù inainte anco cata-và vréme loc ingaduintii a dà nu me voi ferì, si pentru cà pricin'a remanerii vrajbii eu a fi sa nu me aret, anco un sfát am a ve sfatuì, pre cárile audindu-l, de và fi placut, noi in de noi lucrul la seversit a duce sa putem socotesc, iára de nu, fiete-cárile la punctul seu cel dïntêi a se intoárce cu voi'a sà se slujésce.

Sfátul mieu dára este acest'a : Antêiási dáta Camilopardálului pentru osteninti'a, cáré pêne acmù in tréb'a noástra au facut, precum se cáde, multiemita prietïnésce sa-i fácem ; dupo aciast'a, la alt loc unde-và de iznoáva sa ne impreunam, unde ce cu nevoe si ce pre lesne in lucrurile noástre ar fi sa intielégem; deciià cárile mai aspre ar remané, de acélé pre Camilopárdos sa insciintiam, cà cu mijlociré si socotél'a lui si acélé asiedindu-se, cà pre un mártur si intaritoriu asiedimenturilor noástre sa-l punem.

Sfátul acest'a Uleului placù, Biholul nu-l lepadá, Dulaii anco, pentru bunatáté sfátului cu cápetele plecand, semnul priimirii aretára. Ce nice sfátul Inorogului de ingemenáré gandului lipsït erà ; antêi, ca vedind Inorogul pre Camilopárdal precum asupr'a celor-alálti oáre-cum s'au mâniiát, cà si mai mult asupra-le sa-l pornésca sïliià, cà doára pentru mânii'a ar uità lacomii'a si in fierbintél'a sïngelui cuventul dreptatii ar graì ; (ca nu puçin prepus erà, cà nu cum-và cu aciast'a pricina obrocul Camilopardálului de la Corb sa se fie adáos; care lucru s'au si templat, precum mai gios se và dice); a do'a, cà doára ar puté cunoásce, la ce seversit báte a lor socotéla, ce ar avé de la dînsul sa ciára, si in ce féliu ar poftï sa se asiédie acé neincaldita intre dînsii reciála.

Asié dára cu totii impreuna sculandu-se, a do'a di intr'alt loc se impreunára, unde antêi Uleul intr'acest'a chip voroáva facù :

— Eu, o priiátïnilor, unde nedejduiám, ca mai mult folos si agiutorintia, spre a lucrului ispravire, vom avé, acolé sémne impotrivnice si cuvinte cu zgrabunti de ghiátia amestecáte vediuiu; (inse pentru aciast'a intr'aciasta dáta mai mult voroáva a fáce

nu pociu), de cáre lucru, dupo a Inorogului intriága sfatuire, ale altor'a in chip de prorocii paradïgmate intr'o párte lasïnd, acmù intre noi cu line suflete si impacáte inimi, ce greu si ce iusior inainte ni-ar esì, cu osïrdïe sa cercam, cà asié dupo a lucrului trebuintia, intr'o párte lasïndu-ne, spre ce cinsteş si cu cuviinti'a ar fì, sa ne alcatuim.

Atuncé Inorogul, vedind ca boldurile Uleului in piiálé Camilopardálului impung, dise : — Eu anco, o priiátïne, mult m'am mierát, ca chipul pre cárile sïnguri voi de cinstït si de drept l'ati ales, acel'a acmù intre miiáre amesteca fiiáre, si foárte reu im páre, coci pricin'a mai dintr'adûnc a cunoásce nu pociu; [«Ca pricin'a cunoscuta fiind, ori cat de aspra ar fì, vre un léc «spre netedié ei sa nu se afle nu poáte»].

Biholul dise : — [«Ucenicii Epithimii supt dascalul Pleonexiii «se suppun»], ce acmù vrémé acestor provlimate nefiind, la ale noástre enthimemate sa ne intoárcem; Inorogul intr'o párte, Corbul intr'alta trágе, iára dreptáté pre cálé sà và mérge; ce acmù antêi trebue sa scim, poft'a Inorogului de la Corb ce si cáré ar fì?

Inorogul dise : — Eu, o priiátïnilor, cevà greu si fora cále de la Corb nu poftesc, fora numai, el sïngur in sïne socotïndu-se, ce và aflà strîmb sa indreptéze si ce dreptáté poftésce, sa poftésca si sa invoiásca; acmù dára asémené si eu a scì asi poftï, de la mine Corbul ce ar cére?

Uleul dise : — Corbul de la tïne alta cevà nu poftésce, fora numai prietesiug si drágoste adeveráta.

Inorogul respunse : — De vréme ce el prietesiug si drágoste adeveráta poftésce, iáta ca si lui cà acélé-si a ne dà i se cáde, [«Ca toáta poft'a buna, cu binele cotra altul a se obşti poftésce»]; inse de pre ce vom intr'adeverát a cunoásce puté, ca unul cotra altul acéiási cérere si dáre plinésce? [«Ca voile de bine «voitoáre, din cuvent incep si fora zabáva in fápta sfersiesc»]; deci cat despre a mé párte ar fì, parasïnd vrajmasii'a neprietïniii, indáta toáta giuruinti'a si plinesc, (ca nici mai mult cevà

Corbul de la mine are a poftï), cáre lucru Corbului deplin a slujì nu poáte, de vréme ce eu deosabi de aciást'a asupr'a lui si alt féliu de dreptáte precum sa fiu avend, in. toáta lumé sciut éste; de cáre lucru atuncé numai sé và dovedì, precum adeverát din vrajmasíe intorcêndu-se, spre drágoste sa fie purces, cand, strîmbatáté lasïnd, dreptáté a lucrà và incépe; asijderé impotriva lucrul este de socotït, ca Corbului despre mine páce dandu-i-se, indáta toáta odïhn'a isi agoniséscе; cáré la mine nu éste asié, coci sïnt si altele, cárile neodïhn'a im pricinesc, si acélé toáte de nu se vor spre odïhna alcatuì, nici eu de tot a me asiedià si a me odehnì pociu; [«Ca prietesiugul adeverát éste de buna «voi'a inchisoáré sufletului in trupul strein, si patïmirile streine «cà pre ale sále a le sufferì»]; inse nici cu socotél'a intrégа se poáte numì acel'a, cárile, focul atitind, cu ochii in fum sa sté, ca mácar-ca focul spre trebuintia se atitia, inse mai de nainte a socotï trebue, cà fumului loc de rezsufláre dandu-se, celui'a ce-l aprinde inadusiála sa nu fáca; deci de ve éste socotél'a, cà aciast'a drágoste deplin si adeveráta sa se fáca, antêi toáte peristásele sa se cérce, si aflandu-se, precum se cáde sa se asiédie, si asiedindu-se, cinsteş sa se pazásca.

Biholul dise : — Ce si cárile pot fì acéle çircunstántii?

Inorogul dise : — Dupo a mé socotéla sïnt acéstё :

Antêi. Imputite ránele vrajmasiii, cu mehlemul adeverátei drágosté ungêndu-se, sa se tamaduiásca, si toáte asuprélele dintr'ambe partile, cà cum nici ş'ar fì fost, sa nu se mai pomenésca, [«Ca «pomeniré asuprélelor innoesc si ijdaresc neprietïnii'a»].

A do'a. Pentru céle viitoáre lovituri buna páza, cà de vor si vinì, a lovì sa nu poáta, iára de vor si lovì, a ranì putére sa nu aiba, [«Ca ce s'au têmplát odáta, se poáte têmplà si de alta «dáta»].

A trii'a. Vrajmasii'a nu numai din gura sa se parasásca, ce de odáta cu cuventul si ciniile reutatii din mân' sa se lépede, ispitele sa se parasásca, usile si ferestrile sïmtirilor, despre tot aburul si ventul tulburarii astupandu-se, táre sa se pazásca, cà

nu candái nepriimitorii bunului acestui'a lucru, vréme si loc afland, in cás'a lineştïi oáspele tulburarii sa poáta bagà, [«Ca ventul reutatii si a viclesiugului atat'a de suptire éste, «cat nu numai prin gauricé urechii destupáta, ce si prin ini-«m'a, supt lacát'a socotélii incuiáta, a rezbáte poáte»].

A pátr'a si cé mai de tréba éste, cà toáta dreptáté sa se plinésca, pentru cà nu cum-và, unul despre altul in páguba remaind, mosorîtur'a aceii lovitori durerile vechi in minte sa aduca, [«Ca págub'a avutiii la muritori din radecin'a sufletului «a fì se socotésce, pentru acéi'a, precum avéré din suflet sa «fie, se dice, si la cei mai multi asié se créde»]; deci cu buna osîrdïe sa cautam trebue, cà cine supt páguba éste si cárile pricin'a aceii paguburi sa fie fost sa aflam, de ciià cu cumpen'a dreptatii cumpenindu-se, fiete carui'a párté ce i s'ar cadé drépta impartiála sa i se fáca, nici dic, o priiátïnilor! págube cà acélé sa se pomeniásca, cárile unul in pizm'a altui'a pre la vrajitori si pre la venatori ar fì pierdut, ce cà célé, cárile tïranésce streinele pradand, cà cum ale sále ar fì le tine si fora nici o právila a dreptatii le stapanésce.

Uleul dise: — Adeverát, ca precum in multe dreptáte ai, si noáê si altor'a sciut éste, inse am poftï, cà si acmù de la tïne sa audim, ce ar fì acé dreptate si cum s'ar puté plinì?

Inorogul dise:

Antei. Bârlogul, cárile de mosíe ne éste si pêne acmù de cate-và ori Corbul tïranésce cu sylloghismurile sále unur'a si altor'a l'au dát, de acmù inainte aciast'a sa nu mai adáoga a fáce.

A do'a. In monárhii'a dobitoácelor pásïrile amestec sa nu aiba, nici pliscul Corbului de piiálé Boului sa se mai atïnga.

A trii'a. Toáte cuiburile Corbului, cárile mai de nainte de acest'a epitrop pásïrilor au fost, Corbul de acmù intr'însele nici sa se oáâ, nici pui sa scoátia, nici altor pásïri sa le dé, ce dupo dreptáte puilor Corbului, cárii sarácii de parinte au remás, inápoi sa se intoárca.

A pátr'a. Pénele, aripile si toti fulgii si tuléele Cobului trecut, Corbul de acmù intre pénele sále sa nu le améstece, ce moștenitorilor inápoi sa le dé ; coci pénele Corbului trecut dintr'acestui de acmù foárte bine se cunosc, coci a celui'a sïnt cu doáê féçe, pe de o párte négre, cà a Corbului, iára pe alt'a pestritie cà de pájora si sure cà de Vultur.

Acésté dára Corbul cu fápt'a plinind, o priiátïnilor, precum spre adeverát'a drágoste s'au intors, vei puté cunoásce, iára amintrile mácar-cum a me incredïntià nu voi puté, [« Ca giuru-«intieie cuvintelor fora plinél'a lucrurilor cà oáâle fora plod si «cà semintiele fora roáda sïnt»].

Biholul, mácar-ca toáta putéré si pozvolenii'a epitropiii avé, inse pentru neincredïntiáré in lesne a se mutà socotél'a Corbului, din sïne asupr'a lucrului apofásïn sa fáca nu indraznià, de cáre lucru, vrémé cumperand, (ca Biholul precum la caldura, asié la frig din fire nesufferitoriu éste), intr'acest'a chip respunse : — Toáte poftele tále drépte si pe cále sïnt si asié s'ar cadé, cà toáta dreptáté sa se pliniásca, inse pentru tuléile Corbului trecut din gur'a Corbului acestui'a, cu giurament asupr'a numelui Vulturului ceresc, am audit, precum nici vre odáta sa nu le fie luát, nici acmù la dînsul sa se afle ; de cáré mácar-ca cu totii bine scim ca adeverul nu graiásce, inse noi, cà priiátïnii a ambe partilor, nevoitori vom fì cà nici el de minciuna sa se rusinéze, nici dreptáté tà acoperita si calcáta sa remae, si de vréme ce poftele ce sïnt acmù cum se cáde am intieles, si lucrul pêne la atat'a au sosït, anco puçina vréme ingaduitoriu sa fii, cu totii te poftïm, si acésté toáte de nu se vor fáce, anco mai cu multul de cat ai poftït, atuncé amatiél'a*) despre mine sa o tii.

Asié dára cu atat'a, cuvintele si voroávele intre dînsii puindu-se si cu lucrul a le seversi remaind, cinesi la ale sále se

*) Credemu co autorulu a vrutu sa scrie : *amagéla*

dusera. Iára Biholul cotra Corb cárte intr'acest'a chip scrise :

Biholul Cinei, Corbului Délulilor, sanetáte !

Pentru pricin'a intre tine si intre Inorog, pre cáré cà sa o cáut si sa o ispravesc táre m'ai rugát si ori in ce chip o voi alége, asié sa si fác, voe sloboda mi-ai dát, iáta cu puçine cuvinte vei scì, ca lucrul la aciast'a au vinit : Ori din tuléele Corbului trecut, ori dintr'ale tále, in tot anul Inorogului pátru mii de tulée sa dái, adeca in toáte trii lunele cate o mie, si tuléele sa nu fie négre de pe spáte, ce albe de pre supt pantece zmulte. Din toáte cuiburile, cate Corbul trecut au avut si acmù in monárhii'a pásïrilor se afla, a trii'a párte in putéré si obladuiré Inorogului sa se dé, coci acestor'a adeverát si drept moştenitoriu a fì se cáde. Apoi pre piiálé Boului, clontiul teu sa nu mai amble, nici in monárhii'a dobitoácelor sa te mai amésteci.

Acéste noi am ales (mácar-ca cu totii scim, ca mai multa si mai máre párte dreptáté lui ar poftï) ; aciast'a de folosul obştïi si de odïhn'a tà a fì sfatuim; deci intr'acest'a chip cu dînsul prietesiugul a legà de vii vré, chiár si adeverát spre intaritur'a asiedimentului respuns sa ne dái, cà impreuna cu Camilopardálul si cu alti ai tei, cárii aicé se afla, cuvent statatoriu sa dam si sa luâm, si alta mai mult lucrul a cercà si a zbáte nu mai ispitï ; [« Ca lénesiul mai mult aliárga si scumpul mai « mult pagubésce »].

Corbul, de acéste intielegênd, cum mai curend inapoi respuns cà acest'a trimáse :

Pentru cate mi-ai scris foárte bine am intieles ; deci vii sci ca acéste toáte, cu toáta inim'a priimindu-le, le intaresc si le adeveresc si dupo al vostru asiediment cu fápt'a a le plenì nevoitori vom fì, numai si eu aciast'a deosabit poftesc, cà tuléele, cárile pre an voi dà, nu supt numele dariii, ce supt chipul dárului sa fie; pentru cuiburi asijderé vre o scrisoáre la mijloc sa nu se fáca, pentru cà sa nu se intieliága, ca doára vre odane-oára supt mân'a noástra fiind, acmù de supt mân'a noástra au esit.

Cà acéslé Corbul si cotra Camilopárdal scrise si pre amendoi táre ii rugà, cà foárte nevoitori fiind, sa nu cum-và lucrul neispravit sa remae, pentru cáré, hár si máre prietesiug de la dînsii và cunoásce, a carui'a multiemita si resplatïre fora zabáva si pre lárg o và fáce.

Respuns cà acest'a Biholul luand, impreuna cu Uleul la Camilopárdal se dusera, pre cárile in multe féliuri rugandu-l, (coci precum mai sus s'au pomenit, la adunáré dïntêi mâniindu-se, de lucru mai se parasïse) il poftïià, cà pre Inorog sa poftésca si sa-l indémne, cà célé ce la mijloc se pun sa priimásca.

Deci Camilopárdalul, de o párte adáogeré obrocului vedind, (coci aciast'a anco de de-mult i se giuruisa), iára de alta párte plecáta rugaminté lor induplecandu-l, pre Inorog la sïne chemand, antêi pro taina, iár apoi si la iváìa, cu multe chipuri si tropuri ritoricesci pácé laudá, iára vrájb'a hulì, [«Ca ritorii mai «multa materie de dis, de cat in láud'a pacii si in hul'a vrajbii «a aflà nu pot»]; apoi inim'a Inorogului cu alte féliuri de dulci voroáve si giuruintie a domolì incepù, pêne mai pre urma la deschideré cuventului viind, Corbul din mêndrii'a lui la cat s'au lasát ii spuné si precum atat'a dáre pre an sa dé priimésce, ii dicé; asijderé, crescênd drágosté, precum si dárurile vor crésce ii giuruià.— De ciià, de socotesci (dice) ca-çi sïnt priiátïn, cuventul si sfátul priiátïnului teu ascultand, acéstè de aciasta dáta de la Corb priimésce; acéstè facênd, páre-mi-se, ca nu vii gresì.

Asié dára de o párte Camilo-pardálul, de alt'a Biholul si cu Uleul il rugà; Inorogul, anco pre o párte de viátia primejdïoása superát si saturát fiind, iár pre alta párte indemnáré si poft'a priiátïnilor a calcà neputênd, pre pomenitele condïtii asiedimentul pacii priimì.

Dupo acéi'a cu totii de acolé sculandu-se, iárasi la locásiul Bivolului se dusera, unde toti Dulaii, Ogárîi, Coteii impreuna cu Uleul adunandu-se, pre cinsté numelui si pre credïnti'a cuventuui legamentul pacii asiediára, (coci pre numele Vulturului ce-

resc a se legà amendoi nu priimira), [«De vréme ce cine a sà «cinste nu pazésce, a celor ceresci de-abiià và cunoásce»]; apoi cu totii sculandu-se, cu cápetele plecáte, copitele Inorogului sarutà. Inorogul ancosi imbraçesindu-i, precum i-ar sarutà si semn de páce li-ar aretà, cu cinste ii priimiià; si asié intr'a-cest'a chip vrájb'a de 1700 de ani intre Corb si intre Inorogor, sfersitul isi luâ.

Iára toáta cuprinderé istoriii acestïi'a aciast'a éste: Ca Vulturul si Leul de putérnici imperáti vrend sa se slaviásca, muscele ii batgiocurira; Vidr'a cu nesciinti'a in fericire petrecênd, cu sfátul fora vréme, cine sa fie o pricepura si dintr'amendoáê monárhiile o izgonira; pre jigániile si pásïrile vicléne Liliiácul le batgiocurì; Camil'a coárne cercand ş'au pierdut si urechile; Corbul, in doâê monárhii sa stapaniásca vrênd, supt cé pre an dáre mai micului seu s'au legát; si precum toáte sfersitul seu au, asié si dreptáté vrémé, locul, putéré si biruinti'a sà isi áfla.

IARASI COTRA CITITORIU

Aminte, cinstïtule, im aduc, ca in radecin'a cartii, am fost giuruit, precum scár'a a numerelor si cuvintelor streine talcuitoáre la sfersit, iára a numerelor pásïrilor si dobitoácele si alálte supt alte numere suppusa dezvelitoáre, la inceput vom pune; ce dupo-gresiála, mutand socotél'a, (ca si de pe aciast'a semnul slabiciunii noástre vii puté cunoásce), mutát'am si scarile si pre un'a in locul altii'a am asiediát. Cotra aciast'a, macár ca dezveliré numerelor aévé giuruim, inse de betejiré inimilor foárte ferindu-ne, dezvelind le acoperim si acoperindu-le le dezvelim, precum sémnele arithmetïcai destul te vor invetià, in cárile puçin ostenindu-te, ce vii cercà, vii aflà, si a noástra pêne intr'atat'a feriála de nu vii laudà, ancáilé nu vii de tot defaimà, pentru cáré toáta buna vréré in mesurát'a-ti intielepciune lasam.

Ià aminte, ca scár'a aciast'a nu dupo randul az-buchelor, ce dupo numerul féçelor ambla.

S C A R ' A

a numerelor si cuvintelor ierogliflcesci talcuitoáre. *).

		Pag.
Zidiré Vavilonului	Incepatur'a reutatilor	25
Semirámis	Poft'a izbendïrii strîmbe.	
Ráiul spendiurát.	Fericiré nestaruitoáre.	
Evfráthul	Nesatiul lacomiii.	
Leul	Parté Moldoveniásca.	
Vulturul	Párté munteniásca.	
Jigánie.	Tot némul moldovenesc	26
Pardosul	10. 800. 100. 3. 1, 20. 8. 2. 70. 100. 50. 20. 400. 30.	
(*Iorgachi Vornicul*	I ѡ р г а к и В о р н к ȣ а)	
Ursul	2. 1. 200. 8. 30. 10. 5. 2. 70. 100. 50. 8. 20. 400. 30.	
(*Vasilie Vornicul*	В а с и л і е В о р н и к ȣ л)	
Lupul	2. 70. 3. 4. 1. 50. 600. 1. 300. 40. 1. 50. 400. 30.	
(*Bogdan Hatmanul*	Б о г д а н Х а т м а н ȣ л)	
Vulpé	10. 30. 10. 5. 200. 300. 2. 30. 50. 8. 20. 400. 30.	
(*Ilie Stolnicul*	I л і е С т в л н и к ȣ л)	
Ciacálul	40. 1. 20. 200. 400. 300. 400. 200. 5. 100.	
(*Macsutu Ser*darul	М а к с ȣ т ȣ С е р)	
Mâti'a selbáteca.	10. 30. 10. 5. 20. 1. 300. 1. 20. 400. 7. 8. 50. 70.	
(*Ilie Cantacuzino*	I л і е К а т а к ȣ ꙁ и н о)	

*) In acésta scara, spre a inlesni explicarea testului, amu adaosu intre parenthese, sub fia-care d'in numirile de animale si passeri, care sunt explicate prin ciffre arabe, litterile cyrillice care, corespundiênd cu acelle ciffre, intocmescu numele persónnei insemnate; ér sub însasi denumirea animalului séu a passeri, amu transcrisu, cu littere latine italice, acelle nume, implinindu, cu littere drepte, lacunele si errorile întêmplatóre d'intr'insele

Pásïre	Tot némul muntenesc 26
Brehnácé	20. 800. 200. 300. 1. 50. 300. 8. 50. 200. 300. 70 30.
(*Costantin Stol-*	К ѡ с т а н т и н С т о л-
	50. 8. 20. 400. 30.
nicul	н и к ȣ л)
Sioimul	9. 70. 40. 1. 80. 70. 200. 300. 5. 30. 50. 8. 20. 400 30.
(*Thoma Postelnicul*	Ѳ о м а П о с т е л н и к ȣ л)
Uleul	200. 300. 5. 500. 1.50. 80. 1. 600. 1. 100. 50. 8. 20. 400. 30.
(*Stefan Paharnicul*	С т є ф а н П а х а р н и к ȣ л)
Cucunoz	40. 8. 600. 1. 8. 200. 80. 1. 300. 1. 100.
(*Mihai Spatar*	М и х а и С п а т а р)
Coruiul	100. 1. 4. 400. 20. 1. 50. 400. 30.
(*Raducanul*	Р а д ȣ к а н ȣ л)
Hârĕtiul	100. 1. 4. 400. 30. 3. 70. 30. 5. 200. 20. 400. 30.
(*Radul Golescul*	Р а д ȣ л Г о л є с к ȣ л)
Balabánul.	200. 5. 100. 2. 1. 50. 20. 1. 300. 1. 20. 400. 7. 8. 50. 70.
(*Sierban Cantacuzino*	С е р в а н К а т а к ȣ ѕ и н о)
Blendĕul	200. 5 100. 2. 1. 50. 30. 70. 3. 70. 500. 5. 300. 400. 30.
(*Sierban Logofetul*	С є р в а н Л о г о ф е т ȣ л)
Monarhie	Tiára, Publica.
Cânii	20. 1. 80. 8 20 5. 600. 1. 50 30. 5.
(*Çapichehaile*	К а п и к е х а и л е)
Ogári	20. 1. 3ò. 1. 100. 1. 200. 8,
(*Calarasi*	К а л а р а с и)
Cotei	8. 200. 20. 800 1. 4. 5.
(*Iscodde*	И с к ѡ а д є)
Bursuc.	30. 400. 80. 400. 30. 2. 70. 100. 50. 8. 20.
(*Lupul Vornic*	Л ȣ п ȣ л В о р н и к)
Nevastuic'a	500. 1. 300. 1. 4. 5. 4. 400. 30. 400. 8.
(*Fat'a Dedului*	Ф а т а Д е д ȣ л ȣ и)
Guziul orb	4. 5. 4. 400. 30.
(*Dedul*	Д е д ȣ л)
Sioárece	400. 100. 200. 5. 20. 5. 30.
(*Ursechel*	Ѹ р с е к е л)

Corbul. 2. 1. 200. 1. 100. 1. 2. 1. 2. 70. 4. 1. 26
(*Basaraba-Voda* Б а с а р а б а в о д а)

Alálte numere de pásïri sau de dobitoáce, cárile se pomenesc, sau nici vre o semnáre nu au, sau cáré éste sa aiba insemnáre la locul se vá pomeni.

Pásïre rumpatoáre . . Rudenii'a si boerimé celor mári a Munténilor.
Jigánie rumpatoáre. . Boerimé si cei mai mári a Moldovénilor
Jigánie venatoáre si de venát . . . . . Boerime mai de gios a Moldovénilor.
Pásïre venatoáre si de venát . . . . . Boerimé mai de gios a Munténilor.
Dobitoc suppus . . Tieranimé, prostïmé Moldovénilor.
Pásïre suppusa . . . Tieranimé, prostïmé Munténilor.
Caprioár'a . . . . 20. 1. 100, 1. 300. 7. 8. 5. 200. 300. 8. 8 . . 27
(*Caragiestii* К а р а т ӡ и е с т и и)
Lebĕd'a . . . . . 20. 70. 100. 50. 5. 200. 20. 400. 30. 2. 1. 50. 400. 30.
(*Cornescul Banul* К о р н е с к ȣ л Б а н ȣ л)
Adunáré soborului dïntêi . . . . . . Domnii'a lui Constan. Vod. dïntêi.
In săbor a se obştï. . Cu totii intr'un sfát a fi.
Epitrop . . . . . Domn a fiete-carii tieri.
Liliác 40 1.100. 20.70.700. 5 2. 4. 70. 40 80. 5.10.7 1. 4. 5. 28
(*Marco Psevdo-*Beizade М а р к о Ѱ е в д о м п е і ӡ а д е)
Vidra 20. 800. 200.300.1.50.300.10.50.2.70. 4. 1. 4. 400.20.1. 33
(*Costantin Voda Duca* К ѡ с т а н т і н в о д а Д ȣ к а)
Bôtlánul 4. 8. 40. 1. 20. 8. 34
(*Dimachi* Д и м а к и)
Brebul. 40. 80. 400 100. 50. 1. 7. 80. 70.200.300. 5. 30.50. 8.20. 36
(B*urnaz Postelnic* М п ȣ р н а ӡ П о с т е л н и к)
Monarhii'a celor de apa Tiarigradenii. 38
Navoadele . . . . Lucrurile 300. 400. 100. 300. 7. 5. 200. 300. 8.
(*Lucrurile turcesti* т ȣ р т ӡ е с т и)
Camil'a . . . . . 40. 8. 600. 1. 30. 1. 20. 8. 100. 1.20. . 2. 8 300. 7. 1. 40
(*Mihalachi Racovitza* М и х а л а к и Р а к ѡ в и т ӡ а)

Strutocámil'a. . . .	40. 8. 600. 1. 8. 2. 70. 4. 1.	40
(*Mihai-Voda*	Михаи Вода)	
Marginile gârlelor . .	Fanáriul Tiárigrádului.	
Caprioár'a de Arávi'a .	4. 8. 40. 8. 300.100. 1. 200.20.70.20. 1.100.1.300.7. 5.	
(*Dimitrasco Carage*	Димитраско Караџе)	
Epitrop Vulturului . .	Domn tierâi 40. 400. 50. 300. 5. 50, 5. 200. 300. 8. .	41
(*Domn tierâi muntenesti*	мȣнтенести)	
Sylloghismul	40. 1. 7 8.30.10.5. unui'a si 4 70.40.50.10.5. altui'a.	
(*mazilie unui'a si domnie altui'a*.	мазиліе доміе)	
Cà asĭn'a despre máica	Viti'á buna, cáré se tráge despre máica .	43
Cotiofán'a.	3. 100. 1. 40. 1. 300. 8. 20 400. 30. munteneso . .	55
(*gramatĭcul muntenesc*	Граматикȣл)	
Cornul cel de putére .	Pecété domniii mold.	56
Povâti'a Leului . . .	Jélé si trágeré némului mold.	
Brêul ars	Este meidénul pe ceriu de la Zodiácul rácului pêne la al capricornului. . . .	59
Cadéré la gramatica .	Slovenésce *padej*, latinésce *casus* . . .	60
Moimâti'a	Chipul voroávii 40. 400. 50. 300.5.50 5. 200. 300. 8.	61
(*Chipul voroavii muntenesti*.	мȣнтенести)	
Coşcodánul	2. 1. 20. 1. 100. 5. 200. 20. 400. 30. 1. 3. 1.	
(*Vacarescul Aga*	Вакарескȣл Ага)	
Papagái'a.	80. 1. 80. 8. 20. 70. 40. 50. 5 50. 70	62
(*Papi Comneno*	Папи Комнено)	
Privighitoáré. . . .	20. 1. 20. 1. 2. 5. 30. 1.	63
(*Cacavela*	Какавела)	
Cinci glásuri a lui Porfirie	Temeiul loghicai, némul, chipul, deosabirè, hiris si têmpláré	64
Scoál'a lui Dioghenis .	Se chemà filosofi'a caniásca, cárii toáte lucrurile firesci dicé ca n'aŭ rusine . .	67
Parintele Planetelor .	Soárele.	73
Coárne cà a Boului. .	Luáré domniii, adáogeré puterii . . .	93
Rîsul	40. 8. 600. 1. 30. 1. 20. 8. 100. 800. 200 5. 300 .	95
(*Mihalachi Roset*	Михалаки Рѡсет)	
Pestriciune si picaturi	Meştersiuguri si viclesiuguri	96

Stâbl'a finicului a apucà	Cinsté numelui a caştïgà	97
Din Camila in pásïre a mutà	Din Moldován Munten a fáce . . .	101
Alégeré dintr'alálta monarhie	Pribegii'a din tiár'a sà.	
Din dobitoc pásïre . .	Din Moldován Muntïán	102
De la pásïri aripi, iár de la dobitoáce coárne.	Dela Munteni agiutoriu, iár de la Moldovéni domnie, buôr.	
Cercand coárne ş'au pierdut urechile . .	Poftïnd domnie si-au pierdut mosíi'a	
Cercand pásïre a fi, nici dobitoc numai poáte fi	Vrend a fi cu Muntenii au esit si din Moldovéni	
Hameleon. . . . . (*Scarlatachi Roset*	200.20.1.100.30.1.300 1.20.8.100.70.200.5 300. С к а р л а т а к и Р о с е т)	104
Véveriti'a . . . . . (*Manolachi Roset*	40 1. 50. 70. 30. 1. 20. 8. 100. 70. 200. 5. 300. М а н о л а к и Р о с е т)	
Coracopardalis, Pardos facut Corb. . . (***Neculai ficiorul lui Iorgachi.***	50.5.20 400.30.1 8 ficiorul lui 10.800.100.3.1 20.8. Н е к ȣ л а и І ѡ р г а к и)	105
Capusi pline de sïnge	Pungi pline de bani	
Vrémé foámetii . . . (*Domnii'a Duchii-Voda*	Domnii'a 4.400, 20.10.8.2.70.4.1 celui betrân. Д ȣ к і и В о д а)	
Cacaráz'a Camilii . . (***Banii ce ar strînge Mihai-Voda.***	Banii ce ar strînge 40. 8, 600 1 8, 2 70, 4. 1. М и х а и В о д а)	
Din-afára de grájd . .	Afára din trébele tierêi, curtii.	
Gândácii	Datornicii de la Tiárigrad.	
Pestriciuné Rîsului pe supt pantece , iára spinâré tot intr'un per.	Acest'a la nume om bun, iára la fápt intr'ascuns vicli-in si reu.	
Sác de nuci	Voe sloboda, fála desiárta.	
Harâriu de hĕmeiu. .	Ocn'a de sáre, camarasíe de ocna.	
Coád'a, mai de nainte taiáta, şa-i pue . .	Boerii'a. din cáré erà mazil, sa-i de	

Florile, vapsélele Hameleonului daruite . .	Voe sloboda minciuni, viclesiuguri a fáce si a scrie	106
De poám'a Helgii multi dïntii isi ascutiià . .	De nunt'a ei multi nedejduià.	
Finicul in focul seu murind.	Cel'a, ce in necázul seu se pedepsésce si se mangae	107
Tintiári, grieri. albine. fornicile, musitiele .	Cantareti de nunta, fete si nevéste, cárile poárta dántiul.	108
Broáscele si broáteci .	Tigánii alautári si cobzári, aceste lŏcuesc in Brosceni.	
Evfráthul Evropii . .	Dunaré.	
Din céle cu soldi. . .	Din Galáti, unde éste bisiugul péscelui.	
Nevásta ficioára, ficioára nevásta.	Pêne a nu se marità erà nevásta, iára maritandu-se au esit fáta.	
Peste siése vremi roád'a sa-i coboára . .	El sterp fiind, ea peste siése aǹi sa purciádia gré.	
Pátul nevapsït . . .	Sémnele ficiorii neafláte, nearetáte.	
Dilele de fier in vécul de aur	Vrémé turburáta in fericire intoársa. .	110
Laconéscé.	Pre scurt si deplin ar graì ce ar trebuì. .	111
De pre unghe Leul . .	Din puçin mult. de pre mic máre a cunoásce	114
Semnul biruintii intre coárnele Táurului .	Semnul crucii intre coárnele Buôrului. .	120
Bârlogul	Cás'a, lŏcásiul, sátul de mosíe. . . .	121
Irod, Inorog, Monocheros el.(*elinesce*) . .	4. 8. 40. 8. 300. 100. 1. 200. 20. 70. 2. 70. 4. 1.	122
(*Dimitrasco-Voda*	Д и м и т р а с к о в о д а)	
Filul, Elefandul, el. .	1. 50 300. 10 800. 600. 8 2. 70. 4. 1.	
(*Antiohi-Voda*	Ѧ н т і ѡ χ и в о д а)	
Cetáté Deltïi	Udriul, zidïul cetatii in chipul deltïi . .	123
Inceputul *a*, sfersitul *s*.	1. 4. 100. 10. 1. 50. 70. 80. 70. 30. 8 200	
(*Adrianopolis*	Ѧ д р і а н о п о л и с)	

Ap'a lui *M*, ap'a lui *A*, ap'a lui *T*. . . .	40.1.100.8.200.1., 1.100.300.1.,300.400.50.300.7.5.	123
(*Maris'a, Art'a, Tunge.*	М а р и с а, А р т а, Т ȣ н т ѕ є)	
Vulturul ceresc . . .	Dumnĕdiĕu parintele	124
Táurul ceresc . . .	Dumnĕdiĕu fiiul.	
Cápișté Epiorchiii . .	2. 30. 1. 600.200. 1. 100. 1. 10.	
(*Vlah Sarai*	В л а х С а р а і)	
Muntii.	Cásele, portile Turcilor celor mári.	
Codrii	Cásele, portile mai mici.	
Camilopardalul . . .	1. 30. 5. 600. 200. 1. 50. 4. 100. 4. 200. 40. 1.	
(*Alehsandros Ma-*	А л е х с а н д р д с М а-	
vrocordat	2. 100. 70. 20. 70. 100. 4. 1. 300. в р о к о р д а т)	
Hrysmos	Gândul, invetiatur'a si avanii'a Portii.	
Povésté Camilopardálului pentru ap'a Nilului	Minunáta lacomii'a Portii si viniturile imperatiii turcesti	125
Cápișté Pleonexiii . .	Imperatii'a 300.400.100.20.400.30.400.8.	
(*Imperatii'a Turcului* .	Т ȣ р к ȣ л ȣ н)	
Cetáté Epithimiii . .	Inim'a, omul lácom, sáu lumé. . . .	126
730 stêlpi.	Dilele si noptile intr'un an	127
24 de mile	Lunele de di si de noápte.	
Pátru ulitie	Pátru parti a anului.	
Nu moharhie, ce publica.	Neasiediamentul stapanirilor	128
Chipurile bozilor . .	Multimé strîmbatatilor.	
Pleonexi'a.	Lacomii'a, la cáré muritorii se inchina. .	129
Venatoáré Filului cu hárbuzul	Meștersiugul Portii spre lucráré lacomiii. .	130
Siépte trule despre resarit si siépte despre apus.	Siépte dile si siépte nopti a septemânii .	131
Trul'a cé mare din mijloc	Poárt'a Veziriului, háznáo'a	

Soárele de unde rezsariià in trula loviià .	Aurul, avutii'a de pretiutînderiré acolò se strîngé	131
Aretáré ciásurilor in trule.	In toáta vrémé neparasita poft'a si strînsoáré avutiii.	132
Camár'a cu siépte stêlpi	Cetátè, têrgul Tiárigrádului pe siepte munti	
Drumul planetelor . .	Ulitile cetatii si giudétiele.	
Lebĕda betrana . . .	80. 1. 50. 1. 10. 70. 300. 1. 20. 8. 300. 5. 100.	
(*Panaiotachi Tergimanul*	П а н а і о т а к и Т е ρ- 300. 7. 8. 40. 1. 50. 400. 30. т ӡ и м а н ȣ л)	
Voi'a voilor, putére puterilor	Voi'a, putéré dumnediĕiásca	133
Nilul ap'a.	Adunáré si impraştiiáré lacomiii.	
Cuventul cuvintelor. .	Dumnĕdiĕu fiiul	134
Inceputul inceputurilor.	Dumnĕdiĕu parintele.	
Sfersitul sfersiturilor .	Dumnediĕu duhul sfânt.	
Chipul bozului a privì.	La slujb'a Portii, la lácomie a intrà.	
Jirtfa	Mita, mâzda, dáruri.	
Mân'a strîmpta . . .	Saracie, slabiciuné averii.	
Iára in mine cevà lucru de materie nu am, fora numai duhul, cárile me poárta. .	Camilopardálul sufletul de materie si muritoriu a fi créde.	
Lut galben	Aur, gálbeni.	
Scáun de foc. . . .	Asiediamentul, viáti'a poftiii si pedeps'a lacomiii	135
Supt picioáre cuptoráş de aráma plin de jerátec.	Sprijiniál'a lacomiii in avutii'a trecatoáre.	
Faclii si pára de foc .	Poft'a lacomiii nestêmperáta,	
Chip véşted	Lacomii'a de rávn'a tuturor bolésce.	
Boál'a imperatésca. .	Galbenáré.	
Cumpen'a.	Giudecát'a socotélii, dreptatii.	
Ahortatos, anevsplahnos	Pentru mit'a nesaturáta si nemilostîva.	

Leic'a	Pung'a sáu voi'a lácomului	135
Inchideré ochilor boázai	Lácomii se fác a nu vidé si a nu priimì dárurile.	
Puneré urechii spre ascultáre	Vor sa audia cat si ce li se da.	
Filohrysos	Robul, iubitoriul aurului si mijlocitorii pentru aduceré mâzdïi	136
Gur'a Tartárului . .	Nésátiul lacomiii.	
Caramid'a rosíe . . .	Arám'a si alte dáruri mai proáste.	
Fôntânele Nilului . .	Incepatur'a si invetiatur'a lacomiii.	
Lutul gálben pentru diu'a niágra . .	Bánii la nevoe	137
Fiiul mieu te numésce	Lacomii'a pe Camilopardal fiiu de suflet l'au luát.	
Nebusiré apei . . .	Adáogeré, inmultiré vinitului	138
Cetáté pre stêlpi inálti rîdïcata	Lacomii'a imbogatindu-se se mendrésce .	140
Sorbitur'a Nilului supt pament	Furtusiágurile, cárile fác lácomii in vinituri.	
Lácul, bált'a Medr'a .	Cheltuiál'a Vezirilor.	
Tiár'a Nigritilor . . .	Ciát'a hadâmbilor	141
Gomvuz si Gvinea . .	Sáráiul imperatesc si haremul, cásele mueresci	
Máré despre apus . .	Cheltuiál'a fora socotela pierduta.	
Catarráctele Nilului .	Zatïcniál'a, oprel'a vinitului.	
Trii filosofi	Trii veziri a vremii acestii'a.	
Pescárii	Strîngatorii dajdïlor, cefterdári, birári.	
Filosoful ap'a Nigris din Nil a se desparti au aflat.	Un vezir célé ce fora isprâva din vinitul imperatesc se cheltuesc au aflat . . .	142
Talcuiré hrysmosului .	Invetiatur'a ce si cui sa se dé mita.	
Tiĕrn'a tiparita . . .	Banii, ori de ce fél ar fi.	
Alb si galben intr'un loc tecsït	Lei cu gálbeni intr'un loc amestecati . .	143

Chip de om cu chip de om a venà. . . .	Voi'a cui-và cu báni a plinì, a intoárce .	143
Ochii intunecati cu lumin'a gálbena se deschid.	Gálbenii deschid ochii lácomului.	
Cuvintele scumpe si sfinte	Lucrurile gréle si dupo placére.	
Slove menunte, tablitie rŏtunde	Moned'a, bánii de tot féliul.	
Piei de jder cu tiĕrna alba.	Bláne de sobol si pungi cu lei.	
Jirtf'a giuruita in alb cu negru muruita . .	Pentru mit'a giuruita zápis au cerut.	
Picaturile négre. . .	Pecetile zápisului.	
Vrajitorii	Cei ce au putére la Poárta, cei ce ispravesc.	
Luna si soáre . . .	Argint si aur.	144
Muntele si copáciul cel mai máre	Chipul, cárile éste mai putïncios.	
Holbur'a in munti . .	Zorbálîcul, razmiritia in Tiárigrád.	
Coád'a Paunului . .	Cuc'a, cáré pun Domnii in cáp.	
Coárnele Boului. . .	Caftánul de la imperátul de domnie.	
Leul ceresc	Is. Hs. Mantuitoriul lumii	146
Bort'a in málul stancai. (*Ascunderé in cas'a Muftiului.*	Ascunderé in cas'a 40.400.500.300.8.400 30.400 8. М ȣ ф т и ȣ л ȣ и)	155
Intunecáré Soárelui .	Lips'a bánilor, pentru cáré pásïrile au prins pe Liliác	
Vétrelile corabii si funele.	Temniti'a robilor de la Catárga; Tersanáo'a unde au pus pe Liliác	156
Povésté corabiiáriului cu Dulful	Pátïm'a avutului mendru dupo cuventul cel bun a sarácului.	
Esiré Liliácului din vétrele.	Scapáré lui de la Catárga	157
Monocheroleopardális . (*Cantemir-Voda* . .	20. 1. 50. 300. 5. 40. 8. 100. 2. 70. 4. 1. . . К а н т е м и р В о д а)	162

Albinele	Tierânii de dájde, birnicii	164
Trantorii	Scutélnicii.	
Mátc'a albinelor. . .	Orânduiál'a, obicéiul, právil'a tierêi.	
Muscele	Ciocoimé, slujile boeresci.	165
Taunii	Curtenii, Aprodii si alálti asémené acestor'a.	
Viespïle	Sïiménii, darabánii si alálti lïufegii.	
Tiár'a campilor . . .	Craii'a lesiásca . . . . , ...	166
Ostrovul Critului. . .	Unde jigánie farmatoáre dic ca nu se afla.	167
Ográda incungiuráta cu apa láta	Ostrov de máre.	168
Molii'a din bláne . . (*Athanasïe Papazoulu*	1. 9. 1. 50. 1.200 10. 5.80. 1.80. 1. 7.800 400 30.400. Ѧ ѳ а н а с і е П а п а з ѡ ѵ л ȣ)	
Cursa, látiuri. . . .	Ciausi, miubásir, armási	169
Mréja	Fermán, porunca stapaniásca.	
Horbur'a, vivorul . .	Rascoál'a, sculáré asupr'a imperátului.	
Dïaluri si munti. . .	Norodul Tiárigrádului.	170
Stanci si copáci. .	Norodul Udriiului.	
Siépte Hatmáni . . .	Siépte munti a Tiárigrádului.	
Movilitie	Norodul de pre lûnga Tiárigrád, de afára.	171
Robii'a dobitoácelor .	Viniré Moldovénilor la Tiárigrád . . .	172
Grumázii Boului. . .	Numele Bogázului de la Tiárigrád.	
Pretiul robiii. . . .	Cheltuiál'a, cáré li s'au adáos la Tiarigrád.	173
Gârlele apelor . . .	Sátele pre din-afára Tiárigrádului.	
Coád'a Paunului cotra coárnele Boului . .	Cuc'a dela imperát cotra Caftánul ce luáse.	
Penele rosii	Cabániti'a de domnie	174
De vapsál'a gálbena dégetele a se vapsï .	Mân'a a se implé de mita.	
Siopron	Curtile, scáunul domnilor mold.	
Giungherile , meserniticle in dobitoáce .	Prád'a, jácul boiárilor in cei suppusi.	
Reu, ah, cápul, oh, vái, ai	Mosíi'a Strutocámilii, de unde numele i se tráge	175
Ielcován	Calarasiu, olacár de Tiárigrád . .	180

Hirisia talcuiré schimbarii féçelor hirisiului Hameleon. . .	Cé din fire aretáre, cáre talc n'are. . .	20
Groáz'a dátului cuvent.	Chizĕsii'a pentru dátorie.	
Innotátul apii. . . .	Tréceré cu caícul	209
Sám aerul, dátorii'a si saracii'a Hameleonului	Datorii'a si saracii'a Hameleonului.	
Intoárceré la viátia, imbogatiré.	Imbogatiré, avut a-l fáce.	210
Munti de aur cu pietri de anthrax. . . .	Adeca giuruintia, cáré nu éste de dát.	
Remásul barbátului cu trantïtur'a muerilor. Pild'a aciast'a và sa se intieliága, ca ori cum lucrul s'ar templà, tot pe voe éste sa fie	Este povéste, ca vrend doáê mueri sa se trantésca, dicé, ori cáré s'a birui sa fáca voi'a barbátului; barbátul indáta a se gatï incepend, éle dicé : Ce te gatesci? El respunse : Ori asié, ori asié, eu tot voi sa dobendesc . . .	218
Dïálogul Inorogului cu Sioimul.	Incepatur'a Istoriii	229
Povésté náscerii, créscerii, suirii . . .	La stapanire a parintelui Inorogului . .	232
Din parintii oáe. . .	Din oámeni buni, proşti; din stepĕn'a mai de gios.	
Aréte vêrtos	Bun vitïáz.	
Lupt'a cu Lupul. . .	Razboáele, cərile au avut cu Tatarîi.	
Mutáré in Lup . . . (*Numele ce i s'au schimbat Cantemir.*	Numele ce i s'au schimbat 20.1.50.300.5.40.8.100. Кан темир)	
Razleţŭ prin munti . . (*Capichehae la Tiarigrad*	20.1.80.8.20.5.600.1.5.30 1.300.7.1.100.8.3.100.1.4. Капикехаела Тѯаригрaд)	233
Lupt'a cu Pardosii . .	Razboáele cu Şfedii, in tiár'a lesiásca.	
Biruinti'a Leului. . .	Stepĕn'a domniii a dobendï, cáp peste toáte dobitoácele a fi.	234

Cu intielepciune dobitoácele a giudecà .	Cu dreptáte si cu cinste domnii'a a tiné .	234
Sïgiát'a lutului . . .	Slabiciuné firii	235
Têmplarile tiĕrnii . .	Závistïi'a oámenilor.	
Cŏtra céle de sus lŏcásie a se mutà. . .	Din viáti'a trecatoáre in cé vécĭnica a se mutà.	
Leu intre stéle . . .	Sfânt in ceriu.	
Lacomii'a din fire . .	Poft'a sciintii si a cinstei numelui . . .	236
Mrén'a.	Fat'a lui 2.1.200.1.100.1.2.1.2.70.4.1. Б а с а р а б а в о д а)	
(*Fata lui Basaraba-Voda.*		
Pre talháriul chelár a fáce.	Pre nepriiátĭn ruda si de-cása a fáce.	
Mérgeré Inorogului la muntii Grumázii Boului	Mérgeré lui din tiára-si la Tiárigrád . .	237
Sïngeroáse, pungi de báni din sudorile sarácilor	Pungi de báni din sudorile sarácilor . .	238
Descantecul buiguirii .	Cuventul si lucrul facut pe táina si peste sciinti'a altor'a.	239
Lindĭni, paduchi, lipitori, cârcei . . .	Streinii si cárii nu sïnt de tiára.	
Cuiul batut	Lucrul ispravit, domnii'a lui 20.800.200.300.1.50. К ѡ с т а н- 300. 8. 50. 2. 70. 4. 1. т и н в о д а)	
(*Domnii'a lui Costantin-Voda.*		
Jirtfe sïngeroáse. . .	Mita, mâzda dáta din spátele altor'a	
Páz'a Bôtlánului la gârle	20. 80. 8. 20. 5. 600. 1. 5. 30. 8. 20. 400. 30. lui К п и к е х а е л и к ȣ л 4. 8. 40. 1. 20. 8	241
(*Capichehaelicul lui Dinachi.*	Д и м а к и)	
In lumina ponegrit . .	In adever si in dreptáte necunoscatoriu .	

Boii, vácile, herghelii'a cu fier si cu foc a árde	2. 1. 20. 1. 100. 8. 300. 400. 30	241
(*Vacaritul.*	В а к а р и т ꙋ л).	
Soldii péscelui a ráde .	Báni captusiti, minciunosi o fáce	
Pupaz'a	2. 5. 100. 3. 1.	243
(*Verga.*	В е р г а).	
Tiár'a gemenarii . .	300. 7. 1. 300. 1. 30. 300, 7. 1.	
(Ci*atalgiá.*	Т ꙁ а т а л т ꙁ а)	
Curtile funii, sátul furcai	Spendiuratorile.	
Fora povâtia la ostroávele fericitilor a mérge	Fora sciintia locul adeverului a aflà . .	248
Bozul focului. . . .	Sláv'a lumii	251
Focul, jerâtecul . . .	Binele si desfatarile lumii.	
Oäâ de siérpe . . .	Minciunile scornite.	252
Arsur'a mâtielor. . .	Pedéps'a a sciintii réle intr'ascunsul inimii.	
Esiré puilor prin pantece.	Viptul minciunilor, ocár'a, cáré peste voe vine.	
Pásiré niágra . . .	20. 70. 100. 2. 400. 30.	253
(*Corbul.*	К о р в ꙋ л)	
Pénele cadiute . . .	Scadéré puterii.	
De sus in prapáste cadéré.	Din mendrie tréceré in ocára.	
Recet'a lécului boálei Hameleonului. . .	Neputînti'a intoárcerii firii spre bine . .	254
Mân'a de aur. . . .	Soárele	257
Dégete de trandafir. .	Rádiele soárelui rosii de dîminiátia.	
Culégeré florilor din munti	Cand rádiele soárelui in vervurile muntilor lovésce.	
Manunchele albe din céle négre a alége .	Cand se ingâna diu'a cu noáptè.	

Cucosiul in vervul turnului, cárile dupo vent se intoárce . .	Cel'a ce dupo vréme isi muta voi'a si prietesiugul	258
Apáriul	20. 400. 80. 1. 100. 400. 30. cel betran . . .	259
(*Cupárul*	К 8 п а р 8 л)	
Hersonisul Crivĕtiului	Crîmul tataresc.	
Scoál'a, scáunul ritoricai a tiné	Grammatïc, scriitoriu de carti a fi . . .	260
Drágostele Afroditïi. .	Iubostele spurcáte, curvesci	261
Dumnĕdiĕii	Dupo obiciuita voroáv'a poetïciásca, trupurile ceresci insemniáza	263
Vineré	Stéo'a ciobánului, cáré antêi resáre.	
Lips'a nespuselor lumini.	Lips'a privélii frumosilor ochi.	
Fontanele Nilului din ochi	Izvoárale lácremilor neparasïte.	
Evdemonul in fáça, Cácodemonul in inima.	La aretáre priiátïn, iár intr'ascuns nepriiátïn	267
Cáii soárelui cu frunté spre apus si cárul spre ursul cel mic a intoárce	Adeca dupo noáê ciásuri de di, pin Chindïe	274
Pénele Sioimului si a Bôtlánului	Slugile lor	276
Vapsïtorii pénelor . .	Schimbatorii stepenelor.	
Potêrniché	500. 1. 300. 1. 200. 300. 1. 40. 10. 8. . . .	284
(*Fáta Stamii.* . .	Ф а т а С т а м і н)	
Ocheánul apusului . .	Moárté	287
Rŏtundiál'a pamentului	Inim'a omului.	
Muntele ce izvorésce lápte.	Gálat'a Tiárigrádului.	
Gustáré láptelui . . .	Logodna spre nunta.	
Biruinti'a	2. 8. 300. 70. 100. 10. 1.	
(*Vitoria*	В и т о р і а)	

Din lápte ficioára . .	Fáta galatïánca.	288
Nighin'a intre grâu . .	Minciunile intre adever	292
Mugurul paduretiu in hultuoána. . . .	Cuventul reu in inim'a buna.	
Chipul nezugravit . .	Sfânt'a nafráma	291
Brád in padure. . . .	Cása in cetáte.	
Nenascutul Vultur, nevinovátul miel, viáti'a a tot duhul . .	Sfânt'a Troitia.	294
Pripoiul de aráma .	Lipitur'a ocarâi la nume.	295
Cuvinte crunte . . .	Legaturi cu giurament.	
Ghigáriu	Purcáriu, cel'a ce pásce dobitoácele . .	299
Potïcile pene in diuâ inchise. . . .	Portile cetatii noptilé incuiáte	300
Chéi'a a doáê monárhii	Cetáté Beligrádul	304
Imperátul Crocodililor.	Bostangì Basì, mai márele gradïnárilor.	
Padzerh . . . . ,	Báni pentru dátorie drépta	306
Cucosiul Evropii. . . (*Solul frantiu-* *zesc*	200 70 30.400.30.500.100.1.50.300.7.400. С о л ȣ л Ф р а н т ꙃ ȣ̄ 7. 5. 200. 20. . . . . ꙃ е с к)	315
Respintïi'a a pátru cai.	Stavrodromis la Galát'a.	
In glásul Cucosiului a cantà . . . . . (*Limb'a latïnasca a sci*	Limb'a 30. 1. 300. 8. 50. 1. 200.. 20. 1. a sci л а т и н а с к а)	317
O jigánie dintr'alta monárhie . . . . . (*Mehmed Tzelepi.* .	40. 5. 600. 40. 5. 4. 300. 7. 5. 30, 5. 80. 8 . М е х м е д Т ꙃ е л е п и)	321
Jigánie máre din ostroávele mediterráne. (*Calaili*	20. 1. 30. 1. 8. 30. 8. . . . . К а л а и л и)	325

Dulaul cel betran . .	20. 1. 100. 1. 40. 1. 50. 30. 8. 80. 70. 200.	
(*Caramanli Pos-*	К а ρ а м а н л и П о с-	
telnic.	300. 5. 30. 50. 8. 20. . . . . т е л н и к)	326
Pétele négre in vapsá-l'a rosíe a intoárce .	Viclesiugurile de rusine a scoáte . . .	329
Ap'a vie si ap'a moárta.	Putéré a fáce bine si reu.	
Strutocámil'a a pásce .	Lucrurile ei a chivernisï.	330
Vultur pemintesc . .	Imperatul 300. 400. 100. 300. 7. 5. 200. 20 .	341
(*Imperátul turcesc* .	т ȣ р т ȥ е с к)	
Partáș táinelor . . .	Partási reutatilor si pecátelor	346
Istoriográful Afroditïi .	10.1.50.1.20.8.20.1.80.8.20.5.600.1.8.1 . , , .	347
(*Ianachi Capichehaia*.	І а н а к и К а п и к е χ а иа)	
Vecinul de la lácul drácului	Aproape de Lachedemonia 40.5.50.5,20.200 5.30.8.	
(*Aproápe de Lachedemoni'a Menexeli* . .	М е н е к с е л и)	
Lácul drácilor . . .	Tiár'a Lachedemoniii.	
Vrajitoriul despre Crivěțŭ.	200.5.100.1.200.20.5.100.400.30.	
(*Seraschertul* . . .	С е р а с к е ρ ȣ л)	
Báer	Cárte de jáloba, de rugaminte.	
Aspid'a de Palestïn'a .	600. 100. 8. 200. 1. 50. 9. 70. 200.	
(*Hrisanthos* . . .	Х р и с а н ѳ о с)	
Vrajitoriul din partile Mesopotamii . . .	4. 1. 30. 300. 1. 40. 80. 1. 50	348
(*Daltaban*	Д а л т а м п а н)	
Vrajitoriul, cárile in láptele si in spát'a oi cáuta	40. 1 200. 1. 80. 40. 80. 1. 200. 8.	350
Masap-basi . . .	М а с а п м п а с и)	
Dulaoáș la oi crescut in betranétie ținc.	600.400.100.40 400.7.300 7.5.30.5.80 400.30 . .	358
(*Hurmuz Celepul*. .	Х ȣ р м ȣ ȥ Т ȥ е л е п ȣ л)	

Vrajitoriul cà ciuperc'a din gunoiu. . . .	40. 5. 600. 40. 5. 4. 80. 1. 200. 1	360
(*Mehmed-Pasia* . .	М е х м е д П а с а)	
Sfersitul cantecului Lebedïi	Moárté ei.	
Locul intïnsorii mrejii	10. 1. 200. 10. 8	361
(*Iasii*	І а с і и)	
Mascarà cu ochi negri.	Caraghioz, papusia de mascarà vestïta .	362
Un'a din Molii . . .	7. 1. 600. 1. 100. 10. 1	364
(*Zaharia*	З а х а р і а)	
Tiár'a muntilor . . .	Ardïálul, craii'a ungurésca	366
Plotunul	200,20.1.100.30.1.300.70.20.1.100.1.300.7 5.	
(*Scarlato Carage.* .	С к а р л а т о К а р а т ꙃ е)	
Hirisia perigrafïi'a Camilopardálului . .	N'are talcuire	369
Fármece	Lucrurile Portii	
Amistuiré dïamántului	Nespusa lacomie.	
Ostrovul, cárii násce copáci, cà cárii aiuré in lume nu se afla	600. 10. 70. 200.	370
(*Chios*	Х і о с)	
Muntïán	Cetatian de Tiárigrád.	
Poám'a mancáta si neinghitita	200. 1. 20. 8. 7. 400 30.	
(*Sachizul*	С а к и ꙃ ȣ л)	
Unul din Corbi . . .	Unul din 4.70 40 50 10.8 40.400.50.300.5.	
(*Unul din domnii*	Д о м н і и М ȣ н т е-	
	50.5.200.300.8.	
muntenesci. . . .	н е с т и)	
Dobitoc platonicesc. .	Omul dobitoc in doáê picioáre	372
Bihol de Cin'a . . .	80.1.300.100.10 1.100.600 400.30.10.5.100 400.	
(*Patriarchul Ieru-*	П а т р і а р х ȣ л І е р ȣ-	
	200.1.30.8.40.400	375
salimului	с а л и м ȣ)	

COMPENDIOLUM

UNIVERSÆ LOGICES INSTITUTIONIS

AUCTORE

PRINCIPE DEMETRIO CANTEMIRIO

ÎNCÓPÊDÍOLº VNÍ
VERSÆ LOGICES ÎSTI
tutionis
PROŒMIOLVM

Quid quaeso! generis simul ac peccati nos=
tri progenitor Adâ ! socia quâ tibi Deus dede=
rat te fefellit ! quid rogo, prolis simulq ru=
inae eiusdem Parens Heva ! serpens te decê
pit ! ô quas ob causas sobolis utrumq humani
exordium statim post patratum peccatum obtinuit
ignorantia obvolvitq ! nec se poenitêtes, aut de=
plorantes veniam petunt, sed proprias repellêtes
côscientias Deû initium talis nefandi criminis ca=
usam fuisse ostêdere conabantur. Quid precor
erat illud quod vos decipiens ad talê lapsum com=
pulit, subduxitq ! de facto vestra propria demon=
tissima malitia, impudibundaq inobedientia,

Книги сия подарены въ московскии архивъ
государственнои Коллегии Иностранных Дѣл
Г Надв. Сов. Николая Бантыша Каменскаго
1783 года.

IN COMPENDIOLO
UNIVERSÆ LOGICES INSTITUTIONIS
PROŒMIOLUM

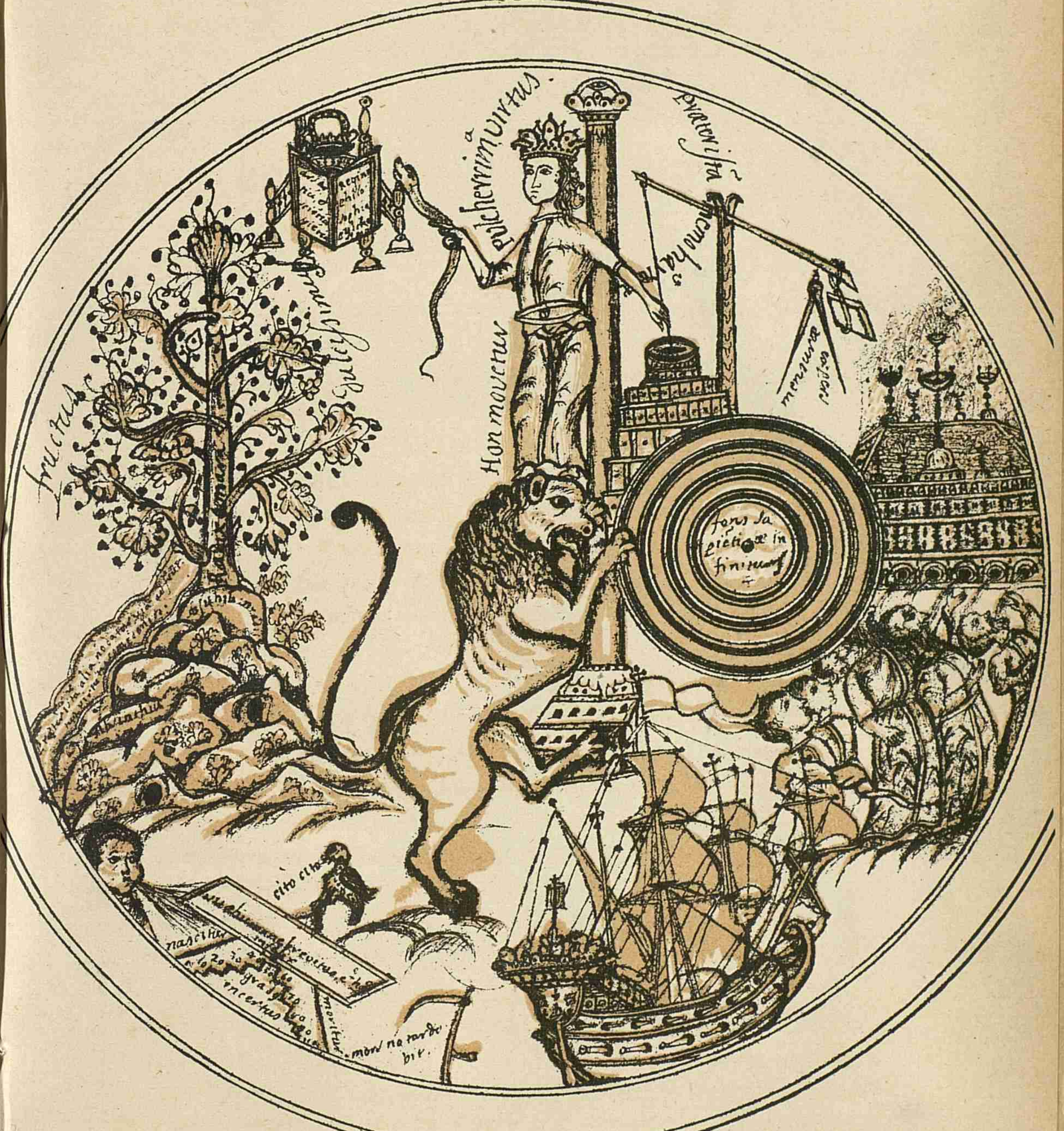
Quid quæso? generis simul ac peccati nostri progenitor Adam? socia quam tibi Deus dederat te fefellit? Quid rogo, prolis simulque ruinæ eiusdem Parens Heva? serpens te decèpit? o quàm obscura sobolis utrumque humanæ exordium statim post patratum peccatum obtinuit ignorantia obvolvitque! nec se pœnitentes, aut deplorantes veniam petunt, sed proprias repellentes conscientias Deum omniscium talis nefandi criminis causam fuisse ostendere conabantur. Quid precor erat illud quod vos decipiens ad talem lapsum compulit, subduxitque? defactò vestra propria dementissima malitia, impudibundaque inobedientia, vos rebelliosissimè Deos fieri impudentissimè desiderastis, quid plùs? cognoscere bonum, et malum, O misera perceptibilitas! ò infælix humana deitas! quo casu non tantum sine deitate sed etiam sine humanitate facti estis, et illud vobis divinitùs infusum inextinguibile lumen criminis caliginisque eius obscuritate repulistis. Quid ulterius? eccè malevolus desiderium obtinuit suum, gratulaturque pro sibi acquisitis sociis. proh intolerabilis dolor! diabolo obedistis. Domini autem ac Dei vestri præcepta conculcantes falsificastis. quid post boc? mortifero, lethalique vulnere transfixa anima est vestra. Verum enim verò Deus, ac later clementissimus non secundum opera vestra, sed secundum immen-

sam , infinitamque misericordiam suam, istius vestri venefici morbi medicamen, non pro vestra dignitate, sed pro sua æterna charitate exhibuit, donavitque. ad hoc ut misellum in densissimarum tenebrarum abyssum labefactum intellectum revocetis vestrum, animæque vestræ reluminentur oculi et hoc quo pacto ? quippè qui condidit vos creaturæ misertus est suæ, totalemque à vobis gratiam non abstraxit suam, quà a ductoris atque seductoris obstrictissimis vinculis (si velitis) evadere possitis.

Itaque facultatem inveniendæ, et obtinendæ veritatis, atque remedium concessit, vestrum scilicet naturale lumen, illoque utentes à minoribus ad majora, ab inferioribus ad superiora, et à terrestribus ad cœlestia, usque etiam ad ipsam veræ sapientiæ cognitionem perveniatis. Ergò indubitantèr non sine divino concursu, methodus hæc, nempè Logica, (quam Clavem Philosophiæ munitissimarum apellabo portarum) quæ à gravibus sapientibusque viris inventa, successorum in manus tradiderunt, recommendaruntque, quæ Sophiæ, ipsiusque conclavis immensurabilium, atque inæstimabilium thesaurorum apertrix est atque manifestatrix, per quam omnes, sine qua nullus, vel aliquo modo introduci, aut ad eorum fruitionem ingredi potest. cuius introitus istis maximè delectatur, quàm aliis, amore nempe et labore, sine quibus non.

AD LECTOREM HUMANISSIMUM

Parva dicere, magna discere sapientum nobilissimam esse artem recusabisne charissime Lector? cum parva sapientum vel dictis, vel scriptis omnia prolixitatis superent montium cacumina, nam infima quasi ab aliis audiri altissima autem ab ipsis detonare erumpunt fulmina. parva quidem eorum dici patiuntur ea quæ tàm speculativæ, quàm practicæ magnitudinis sub se congregatam continent quantitatem, et ad quæ grandia, vel omnia supplicantur ingentia. Quos et ipse ut potè sectator (nondum actu, sed potentia) imitatus, quæque ex particula actu, en tibi universæ Logicæ compendiolum dedicatum profero, pauca enim plurima, particulæque totum comprehendentes (ni fallor) te in ipso repirire existimo, eóque hilaritèr suscepto, ab antiquitate traditarum thesauri disciplinarum, brevi te (si incessanter compotem esse infallibilitèr sperato, et vale : — Devotissimus ac benevolus Ioannes Demetrius C. K. V. P. Terrarum Moldaviæ.

Reprod. Socecŭ, Sander & Tecl.

COMPENDIOLUM

UNIVERSÆ LOGICES INSTITUTIONIS

LIBER PRIMUS

TRACTATUS PRIMUS

Caput I : *De Definitione Logices.*

Logica est ars instrumentalis philosophiæ, quæ versatur circa voces rerum significativas, per conceptus, cuius regulis instructis rationalibus instrumentis distinctionem inter veritatem, et falsum facimus.

Caput II : *De Nomine propositæ speculationis.*

Nominum çognitionem Pithagoricus Timeus mensuram incognitæ naturæ, Stagirita autem facem, vel lucem rerum essentiæ appellavit.

p. 2 Item à græca voce λόγος, Logica, et διαλέγεσαι Dialectica nomen habet. Latinè autem oratio rationalis, vel dicursiva sonat, quanquam de istius denominatione, multi, multa disserunt, sed tandem in unum concurrunt, quoniam et Aristoteles in peripato disputare solentes, aliquando logicos, aliquando autem dialecticos nominabat.

Caput III: *De Definitione huius speculationis.*

Cum omnes rerum essentiæ, ita et Logica à suis operationibus agnoscitur, itaque magis in tribus consistit operationibus, et quoad primam operationem Artem artium, quoad secundam, scientificum, et totale argumentum, quoad 3-tiam, speculativam, vel practicam nominamus cognitionem.

Caput IV: *De Divisione Logicæ.*

Logica dividitur in naturalem (quæ à nostra dependit natura) et artificialem, quam magis ab Aristo: traditam habemus. Eandem in tres libros dividit, vg: in Necessarium, qui categorias comprehendit. Ambiguum, quem περὶ ἑρμηνίας i. e. de interp. 3 pretatione appellat. et in Sophisticum Elenchum, qui Sophismata refutat.

Caput V: *De fine, et subiecto Logices.*

De fine, et subiecto Logices, Peripatetici, et alii multi, multa dicunt altercantes. quia quidam universalem Syllogismum, alii totalem argumentationem, tres mentis operationes alii, alii 5 voces Porphi: omnes res alii, alii nullum habere subiectum, et tandem alii omnia entia, quatenus conceptibus subiiciuntur, et arti scientificæ subiec: Logic: fatentur, cui opinioni ut potè verissimæ assentimur.

Caput VI : *De tribus intellectus operationibus.*

Intellectus noster tres habet operationes, prima est simplex, ut pote quæ simpliciter, et abstractè, vel materialia, vel immaterialia, vel quæ à compositis abstrahuntur concipit, vg : Deum, hominem. 2-da, est compositio, vel divisio, vg : Deus est infinitus, homo est animal rationale. 3-tia tandem est oratio intellectiva, vg: ergo est indefinibilis. ita. homo, ergo est intelligentiæ, et scientiæ capax.

Caput VII : *De Etymologia, et Divisione totaliter accepti termini.*

Terminus Logicalis per metaphoram à camporum terminis p. 4
nomen traxit, et in multas dividitur partes, sed hoc tantum colligendum, omnes dictiones, nomina, verba etc : ex quibus componitur propositio, hæc omnia termini Logicales vocantur, et tandem unumquenque propositionis finem Logica terminum denominat suum.

Caput VIII : *De Natura, et Divisione termini Logicalis.*

Logica (quemadmodum naturalia omnia, et artificialia) ex quibus constat terminis, in osdem resolvitur. Terminus autem eius in tres dividitur vg: In mentalem, quatenus concipitur. verbalem, oretenus. In scriptum, per literas.

Caput IX : *De Termino mentali.*

Mentalis terminus aliquando vocatur phantasia, aliquando simplex intentio, et tandem aliquando ἰδέα, quæ rei representat essentiam, hic unam partem habet ultimam, quæ est composita, aliam mediam circà ultimam, quæ est distinstè accepta, et una in alia quiescit. et ultima est intellectus ἰδέα in quam mentalis p. 5

propositio solvitur. At sciendum Deum, et Angelos non dicurrere, i. e. nec componere, nec dividere terminos, quoniam eorum cognitio non solum circa simplicia, sed etiam circa composita simplex est, et omnia simplicitèr intelligunt. discurrere autem solum homini necessè est.

Caput X : *De Termino verbali.*

Istius termini variæ sunt significativæ species. una est inarticulata, ut animalium, et hominum ut e. risus, gemitus, et simil: Alia est articulata et significativa hominis, ut Deus, alia articulata nil significans, ut blitri.. Ex istis, quædam sunt secundum instinctum naturæ, vg: gaudii, aut tristitiæ signa. aliæ vero ex instituto, vg: singulæ gentes suas confecerunt linguas secundum proprias significationes, et ad suum placitum.

Caput XI : *De Divisione Termini verbalis.*

Iste dividitur in categorimaticum, et syncategorimaticum. et syncategorimaticus in duo dividitur, scilicet, in 4, appellatos modos, et in 4 descriptiones, et omnia adiectiva, quæ res subse-
p. 6 quuntur. de quibus suis in locis. Categorimaticus autem terminus dividitur in Complexum, et in Incomplexum. et incomplexus terminus, vel est ex abstractione et universalis, vel individuus et particularis. et individui, et particularis alius est indeterminatus, alius determinatus. Termini autem qui est ex abstractione, alius est indeterminatus et transcendens, alius determinatus. Item categorimaticus terminus vel est æquivocus, vel univocus, vel analogus, vel denominativus, vel multivocus, de quibus suis locis.

Item Categorimatici termini alius est primæ intentionis, alius secundæ. ille secundæ intentionis dividitur in 5 voces Porphi: ille autem primæ in decem categorias vide in propriis.

Caput XII : *De Categorimatico, et Syncategorimatico termino.*

Terminus categorimaticus, est vox articulata ex instituto per se rerum essentias significans, vg : Deus, homo.

Syncategorimaticus autem terminus est vox conjuncta cum categorimatico termino, vg: omnis, nullus, aliquis, non aliquis. p. 7
Ex isti 4 modis mens humana, duos, vg : omnis, nullus, rerum omneitati, vel negando, vel affirmando coaptat. duos autem, vg: aliquis, non aliquis, particularitati, vel negando, vel affirmando attribuit. Cætera vero res subsequuntur, ut est bonum, verum et simil :

At ne dicas casus obliquos nominum esse terminum categorimaticum, nam non perfectè, sed semisignificativi sunt.

Caput XIII : *De Termino cum, et absque complexione.*

Terminus complexus est, cuius primæ constitutivæ partes separatæ aliquid significant, vg : homo, albus. Incomplexum autem terminum illum dicimus, cuius partes ab invicem separatæ nil significant, vg: de, us, ho, mo.

At ne dicas nomina composita, i. e. Aristoteles, Philippus etc : aliquid seorsim significare, quippè non tantum Syllabarum, sed etiam nominum compositorum seiunctione, quoad primarium sensum nil significant, vg: a, ri, sto, te, les, seorsim nil, sed ariston, et telos, græca ex voce aliquid significant, nulla tenus p. 8
autem Aristotelem, quoniam tales complexos terminos suis in propositionibus Logica incomplexos denominat, et simplicissimos.

Caput XIV : *De Termino abstracto, et individuo.*

Terminus abstractus, est denominatio, quæ nominat terminum individuum. albedo enim denominat album. Individuus autem terminus duo complectitur, i. e. subiectum, et denominationem, h. e. papyrum, et albedinem.

Caput XV : *De Termino univers. et particul:*

Terminus universalis est, qui multa complectitur, et de illis prædicatur, homo enim, complectitur Socratem, Platonem, etc. Terminus autem particularis est, qui unum solum particulare i. e. atomum, nominat, et de illo prædicatur, vg: Plato, etc. Iste dividitur in indeterminatum, i. e. quidam homo, et determinatum, i. e. Plato.

Caput XVI : *De Termino transcendentali, æquivoco, analogo et univoco.*

Transcendentalis terminus est, qui in omnibus est, et de
p. 9 omnibus prædicatur, vg: ens, res, quid bonum, et cætera similia.

Aequivocus terminus dicitur ille, cuius nomen commune est, ratio vero essentiæ alia, vg: homo vivus, et pictus. Istius multa sunt significata, vg: à sorte, à memoria, à spe futurorum, à similitudine, à causa activa, et à fine.

Analogus est, cuius nomen unum quidem est, ratio verò partim eadem, partim diversa, ut est, pedes scamni, et animalis.

Univocus dicitur ille, cuius et nomen, et ratio essentiæ est eadem, ut animal circa particularia animal :

Caput XVII : *De Pronuntiatione.*

Omnia quotquot dicuntur, et sunt, quædam quoad pronuntiationem sunt simplicia, quoad significationem verò composita, vg: curro, significat enim et essentiam, et operationem eius. Quædam autem è contra, vg : definitionem alicuius reï dicentes, voces quidem compositas, rem autem simplicem definimus. Quædam autem quoad utramque partem composita sunt, vg: Paulus perorat. Quædam verò è contra, et haec, quæ absque ulla com-
p. 10 positione dicit, necessario unam ex 10 Categoriis significa vide interius.

Caput XVIII : *De decem Categoriis.*

Philosophus cum se scientificum esse desiderasset, attamen de una quaque essentia particularitèr discurrere immensurabilitatis impossibilitas dùm miserum intellectum obcœcasset suum (per successivam generationem et corruptionem entium) à mutabilibus, et delebilibus, id est, à particularibus, ad immutabilia, et indelebilia, h. e. ad universalia transmigravit, hæc enim sempèr eodem modo se habent. Itaque non sine maximo labore omnia quotquot in istius mundi compagine a Creatore condita sunt, universalitèr Aristoteles in decem collegit categoriis, nec aliquid dari, aut inveniri potest, quod istis non comprehendatur, quæ sunt istæ. Essentia, Quantitas, Qualitas, Ad aliquid, Ubi, Quando, Actio, Passio, Situs, et Habitus ; et de unaquaque vide suo in loco.

Caput XIX: *De V vocibus Porphirii.*

Istæ sic nominantur. vg : Genus, Species, Differentia, Proprium et Accidens. Differunt hæ à Categoriis, quoniam Categoriæ de p. 11 rebus dicuntur, naturasque earum denotant, quod 5 voces non faciunt, istæ enim sunt tantum prædicabiles, quod simplicitèr aliquid significent, et solum rationes sunt quædam prædicamentorum, ideoque rationes Logicales vocantur, quoniam in una quæque Categoria omnes istæ quinque voces inveniuntur.

TRACTATUS SECUNDUS.

Caput I: *De Nomine.*

Nomen est vox significativa ex instituto, et absque tempore, cuius partes separatæ nil significant. differt hæc ab inarticulata, vel articulata nil significante voce, vel à quibusdam, naturalibus, quæ non sunt ex instituto, ut diximus, Trac. I. C. 10. Item differt à verbo, quoniam præteritum, aut futurum tempus non significat.

Nec dicas quædam nomina tempora significantia, tempus determinare, ut e. hodiè, hora, annus, etc. ista enim secundum Arist: dicuntur esse absque actione, qua nomen caret. Idem intelligendum de quibusdam, quæ et tempus, et actionem signi-
p. 12 ficare videntur, ut e. cœna, prandium, etc : quippè ista sunt indeterminata. Item de verberare, amare, quæ in nominum ordine accipiuntur, et actionem, et tempus significant, sciendum quòd et ista non nominibus connumerentur, sed sunt verbalia infinita, quæ mediam incedunt viam, at nullatenus tempus determinatum significant.

Caput II: *De Verbo.*

Verbum est illud, quod prænotat tempus, cuius partes seorsim nil significant, et est sempèr signum eorum, quæ dicuntur de alio. Istud in duo dividitur, vg: in Substantivum, et

Adiectivum. Substantivum à philosophis copula vocatur, prædicati scilicet, et subiecti.

Nec dicas verbum in propositionibus necessariis tempus non significare, quoniam secundum nostram intentionem, debilis homanus intellectus æternitatem ut tempus concipit.

Caput III : *De indeterminato nomin: et verb.*

Negatio aliquando cum participio, aliquando autem cum verbo fit, vg: non est videns, et non videt. Aristo: illam cum verbo vocat indeterminatam, cum participio autem determinatam. p. 13

Nec dicas obliqua verba esse in hac speculatione, quoniam ista cum essent obliqua tantum secundum quid actionem ostendunt, vel passionem.

Sciendum quòd vox, dictio, terminus communia sint, vox est significativa proprietatis rei, dictio est pars negationis, aut affirmationis. Terminus est pars propositionis.

Item sciendum quòd in propositione verbum aliquando dicitur nomen, et nomen verbum, omne enim subiectum propositionis vocatur nomen, prædicatum verò verbum.

Caput IV : *De Devisione orationis.*

Ista materialia, immaterialia, species figurarum, et collectionem dictionum significat. Orationis dictionum una est vocativa, o Domine! alia interogativa, unde? Tertia optativa, fiat Domine! Quarta enuntiativa, et hæc vel est affirmativa (quam Arist: vocat, de aliquo), vel negativa, (quam dicit ab aliquo) fit tamen affirmatio aliquando vera, aliquando falsa negatio, et è contra. fit negatio vera, affirmatio autem falsa.

p. 14 ## Caput V : *De propositione.*

Propositio constat ex subiecto, et prædicato, fitque vel vera, vel falsa. Subiectum est illud de quo dicitur prædicatum, prædicatum autem de quo dicitur subiectum, vg: homo est animal› hi. homo est subiectum, hi. animal est prædicatum, et impossibile est, ut eadem propositio et vera, et falsa sit, in eodem tempore, sed aut vera, aut falsa.

Propositio in 4 dividitur, in Universalem, ut, omnis homo est risibilis, in Particularem, vg: aliquod animal est rationale, in Determinatam, ut, Petrus, vel hic homo est rationalis, et in Indeterminatam, vg: homo este rationalis.

Istæ dividuntur in Categorimaticam, ut, homo est ration: et Hypotheticam, vg: si homo est, rationalis est. Categorimatica, et Hypothetica propositio, aliquando est simplex, ut est quæ habet solum subiectum et prædicatum, aliquando est cum aliquo modo, vg: homo necessariò est rationalis.

Caput VI : *De Materia propositionum.*

p. 15 Materiæ propositionum sunt termini, prædicatum scilicet, et subiectum, hæc in tria dividitur; vg: in Necessariam, ut potè quæ alitèr se habere impossibile est, vg: homo est animal rationale. in Contigentem, vg: Petrus est albus. et in Impossibilem, vg: homo est lapis. At sciendum quod praedicatum quando non rectè conjungitur cum subiecto, est quidem ex necessaria materia, tamen ipsa non est necessaria, vg: animal est homo.

Caput VII : *De Divisione propositionum quoad Materiam*

Omnis propositio diverso modo accipitur. Necessaria enim dividitur in propriè, et impropriè, et proprie propositio est, ut Physica, et Metaphysica essentialis hominis definitio. Metaphysica definitio est, quæ constat ex genere, et differentia. Physica au-

tem est, quæ ad illas primas, et propriè causas spectat, vg: ad activam, finalem, formalem, et materialem. Impropriè autem necessaria propositio est, ut subscriptio hominis, quæ constat ex genere, et proprietatibus. Contingens propositio in tres partes divi- p. 16
ditur vg: ad plus, ut pluvio vere, ad minus, ut tonitrua hyeme, ad ungvem, ut Petrus est albus. Impossibilis, in duo dividitur, in propriè, vg: homo est lapis, et improprie, vg: qui videt, non videt.

At sciendum quantitatem propositionum fieri ex illis 4 modis, de quibus superius, qualitatem autem ex negativo adverbio, non.

Caput VIII : *De Contrarietate propositionum.*

Contrarietas est pugna duarum propositionum, universalitate aut particularitate, vg: omnis homo est rationalis, aliquis homo est idem. Item quoad quantitatem, et qualitatem, vg: omnis, nullus.

Contrarietas in 4 dividitur, vg: in contrariam, oppositam, subalternam, et contradictoriam. Contraria utramque propositionem universalem habet, attamen, unam affirmativam, aliam negativam, opposita, è contra. Subalterna habet unam propositionem universalem affirmativam, aliam particularem affirmativam, et è contra. Contradictioria unam habet universalem affirmativam, aliam particularem negativam. p. 17

Advertendum est, (ut et superius diximus) impossibile esse veritatem, et falsitatem in una propositione simul conveniri, sed quando affirmativa est vera, necessariò negativa erit falsa. Attamen in contingenti materia, et subalternis contingit affirmativas, veras, vel falsas esse, è contra. de quibus in Syllogismo patebit.

Caput IX: *De Oppositis.*

Oppositio latė, et minus propriė est negatio duorum ab invicem, sive realis, quando est inter duo entia, sive formalis, quando est solùm inter duas eiusdem rei formalitates.

Negationis alia est exclusiva, et incompossibilis, ut calor, et frigus in gradu intenso, quæ oppositio propriė dicitur. Alia est abstrahens, et compossibilis, ut est calor, et siccitas in igne. Ex Aristo: quadruplex esse istarum genus dicitur, et probatur ex generalibus repugnandi modis. qui inter duo entia positivė, vel inter ens, et non ens negative, aut privativė, vel contradictoriė reperiuntur.

p. 18 Advertendum, ex contrariis alia sibi opponi inmediatė, atque indivisibilitėr, undė immediata vocari solent. quia nullum inter se habent medium, ut, e. par, et impar. assensus, et dissensus.

Alia sunt mediata, ut niger, et albus, qui medium habent viridem, vel per negationem utriusque extremi, ut e. bonum, et malum, quæ medium habent neque bonum, neque malum. Alia dicuntur opponi secundum intensionem, et divisibiliter, ut calor, et frigus in remissis tantum gradibus simul sunt, neque se expellunt, nisi in gradu intenso. Alia sunt moralia, ut e. actus meritorius, et demeritorius, alia naturalia, ut e. calor, et frigus.

Oppositio autem privativa fit, inter privationem et rem, et habitum. Privatio definitur. Privatio est carentia formæ, seu habitûs in subiecto apto ad talem formam, cuius carentia si non fuerit in subiecto, non vocaretur privatio, sed negatio. De privatione vulgò aiunt, a privatione ad habitum non dari re-
p. 19 gressum, saltem naturalitėr, cum præternaturalitėr non obstet.

De contradictoriis sciendum, quod sit oppositio eorum quorum alterum negationem alterius exprimit, vg: homo, non homo, vocaturque simplex contradictio, est enim alia composita, vg: homo est animal, homo non est animal.

Igitur contradictio est oppositionum maxima, quod nullum admittat medium inter sua extrema, ac necessariò patefacto uno

destruitur aliud, nam quidquid-est, vel dicitur homo, vel non homo, suntque prorsus impossibilia etiam ab ipso omnipotente Deo. Nam Deus omnipotens dicitur, ex eo quod possit ea, quæ nullam involvunt contradictionem. æque vero ulla est potentia ad id, quod supponitur impossibile. neque intelligendum non posse Deum ex defectu potentiæ, sed propter repugnationem quam habent res ad esse in se.

TRACTATUS TERTIUS

Caput I: *De Subiecto formali artis Logicæ.*

p 20 Ut in quæstionibus procemialibus videbitur, sequitur enim
intellectum ipsum obiectum Logicæ esse, non per primam, sed
per secundam, et tertiam mentis operationem eius, ipsa enim
Logica intellectum dirigit, ne in operando aberret. Consequenter,
notabis, Intellectum non tantum inhæsionis artis Logices, sed
etiam et directionis esse subiectum. Intellectum autem et à se
ipso dirigi dicitur, quatenus dum actu operatur, reflectit enim
se ad idem, ut rei faciendæ se se formet, ad rectas operationes
exercendas. ita ut et ipsæ rectæ operationes sint adæquatum ob-
iectum artis Logices. probaturque ex ipsius definitione, vg:
Illud est obiectum adæquatum cuiuscunque artis, quo acquisito
quiescit, nec ulterius progreditur. a pari. Ita Logica acquisito
intellectu rectè operante per secundam, et tertiam operationem
mentis, quiescit, ergò Intellectus rectè operans per dictas ope-
rationes quietus, est obiectum adæquatum Logices. Prob: min:
veritas nascitur tantum ab intellectu rectè operante, sed sic est,
p. 21 quòd veritas sit finis rectè operationis, ergo Logica acquisito
intellectu rectè operante, per 2-dam, et 3-tiam, mentis opera-
tionem quiescit, ideoque talis intellectus est Logices obiectum
adæquatum.

De contrariorum obiectionibus sufficienter in cæteris nostris
habetur scriptis. Attamen restat scire, quod intellectus recte o-

perans, quando etiam per secundam tantum mentis operationem (excepta prima, quæ nunquam fallit) concluditur, obiectum Logices dicitur.

Item ipsam directionem, quæ certis ex præceptis existit, obiectum formale Logicæ esse non negamus.

Igitur illud pro obiecto Logices assignari debet, quod est illius specificativum, illoque differt à qualibet alia facultate, verum enim de factò, alia præter istam non datur facultas, unde bonæ argumentationes, et cætera præcepta existent ad nostri intellectûs directionem. Consequenter, ut superius.

Sciendum, Syllogismum, vel obiectum formale Logicæ unum esse vocalem per accidens, cuius vis in vocali repræsentatur, alium autem per se, qui solum intellectûs nostri opus internum spectat.

Caput II : *De Necessitate artis Logicæ.* p. 22

Sciendum artem Logicam non esse absolutè, aut simpliciter necessariam ad quem-libet actum. quia, in forma evidenti cum nulla existat difficultas, non est opus habitu Logicæ, nam ita foret inutilis, in propositionibus enim per se notis sufficit lumen naturale, vg: si dixeris, impossibile est eamdem rem simul esse, ac non esse, aut ex eo quod videat lucem solarem, ïtiam illiteratissimus, ad judicandum de consequentiæ bonitate, et infallibilitèr inferre potest, ergò sol est ortus. de obiectionibus contrariis nil dicendum cum per se sint notæ, de quibus abundè diximus in scriptis.

Hoc tantum sciendum, artem Logicam necessariam esse, ad scientias totalitèr perfectè acquirendas, puta ad universalem physicam, aut metaphysicam, non autem ad unumquenque actum cognitionis scientificæ.

Caput III : *De Cognitione, in quo et speciatim de experientia, arte, et scientia.*

p. 23 Cognitio vel est absque, vel cum ratione, vel particularis, vel universalis. Et cognitio absque ratione, et particularis est, vg: quando per experientiam, medicinæ unum tantum auxilium cognoscit, universalis autem est, vg: ut videtur in medicis qui Empirici vocantur, isti enim multa auxilia sciunt, causam autem ignorant.

Experientia autem, est memoria, et observatio absque ratione, eorum, quæ multotiès, et eodem modo observata sunt.

Cognitio autem cum ratione, et particul: partem aliquam artis aut scientiæ facit. Cognitio autem cum ratione, et univer: perfectam artem, aut scientiam habet. Ars definitur. Ars est cognitio universalium cum ratione, habens subiecta mutabilia. Vel ars est collectio observationum usitatarum ad finem quemdam utilem humanæ vitae.

Scientia definitur. Scientia est cognitio universalium absque errore, et immutabilis, ea enim quæ cognoscit, absque errore cognoscit. igitur inter artem, et scientiam hæc est differentia,
p. 24 quod ars habeat subiecta mutabilia et delebilia, scientia verò immutabilia, et indelibilia De facultatibus autem animæ cognoscitiviis, in suo capite.

Caput IV : *De Divisione.*

Omne, quod dividitur vel per se dividitur, vel per accidens. Per se, ut a genere in species, vel, a speciebus in atoma, vel ab omnibus in partes, vel ab uno ad unum, vel à voce æquivoca, quæ dividitur in diversa significata.

Per accidens autem fit divisio, vel ab essentia in accidentia, vel ab accidentibus in essentiam, vel ab accidentibus, in accidentia.

Caput V : *De Intentione.*

Duplex est intentio, et una est primaria, et per se dicta, vg: quæ separat ea, quæ à natura conjuncta sunt, puta animam, et corpus seorsim concipiens, etiam priùs antèquam ipsa a se distinguantur, vel ut est corpus, et color corporis, etc.

Alia autem dicitur separata, aut pura intentio, quæ est fictio humanæ mentis, fingit enim quæ nullatenus in rerum dantur natura, vg: conflictum exercitûs per aërem equitantis, aut in pelagi profundo urbes nobilissimas conditas. Differt ista à phan- p. 25
tasia, ea enim entia repræsentat quæ transactis temporibus sensus tetigit. pura autem intentio, ut superius, cuius generatio memoria, oblivio autem, totalis corruptio est.

Caput VI : *De Prædicabilibus inquo et de esse in aliquo, prædicamenta quoque tangit.*

Omnis categoria vel æqualis est, vel ad plus ad minus autem nunquam. Ad plus, vg: omnis homo est animal, neque enim converti potes, vg: omne animal est homo, genus enim universalius est specie, et non tantum rationale, sed et irrationale comprehendit, æqualis autem Categoria fit quemadmodum in speciebus, propriis, et definitionibus patet, quæ convertibilia, et invicem prædicabilia sunt, vg: omnis homo est animal rationale, risibile, mortale, intelligentiæ, et scientiæ capax, et omne animal rationale, risibile, mortale, intelligentiæ, et scientiæ capax est homo.

Sciendum quod duplex sit categoria, vg: de subiecto, essentialiter, et in subiecto, accidentaliter, itaque quotquot dicuntur, p 26
de prædicato essentialitèr et realiter, et de subiecto dicentur, quando scilicet univocè et prædicata, et subiecta ad unum, et idem commune genus referuntur, ad essentiam puta, vel ad aliud, 10 categoriarum generalissimum genus, vg: homo essentialitèr prædicatur de Petro, et de homine animal, utrumque

enim sub una categoria sunt essentialitèr. ergo et animal, de Petro.

In subiecto autem categoria fit accidentaliter, quæ converti non potest, quando scilicet prædicatum non refertur ad unum, et idem commune genus, vg: de cygno accidentalitèr prædicatur album, de albo autem essentialiter color, attamen cygnus sub essentia, album autem, et color sub qualitate consideratur, ideoque color non potest dici de cygno.

Igitur, sicuti in categoria de subiecto sempèr apparet synonimum, ita in categoria in subiecto nunquam, nisi solùm æquivocum, vel denominativum, aut analogum.

p 27 Hinc nota, quod esse in aliquo dicatur undecim modis, vg: genus in specie, i. e. animal, in homine. ut species in genere, vg: homo in animali, ut Totum in partibus, vg: Socrates in suis partibus. Ut Pars in toto, vg: manus, et pes in Socrate. Ut species in materia, vg: species statuæ in marmore. Ut in Tempore, vg: Noë tempore diluvii. Ut in loco, vg: sacerdos in templo. Ut in Vase, vg: aqua in calyce. Ut in causa finali, vg: lectus in requie hominis. Ut in causa activa, vg: omnia in Deo. Ut in subiecto, vg: in essentia accidens.

Caput VII: *De Uno, eodem, et de Alio, in quo et de Hypostasi.*

Tripliciter dicitur unum, et idem, vel genere, et facit, ea quæ eiusdem sunt generis, vg: homo, equus. vel specie et facit, ea quæ eiusdem sunt speciei, i. e. Petrus, Paulus. vel numero, et facit atomum per se divisum ; vg: Socrates, Plato, etc. particulares homines.

Item tripliciter dicitur et aliud. vel specie, et facit, quæ alterius speciei, vg: equus, bos. vel genere, et facit, quæ alterius
p. 28 sunt generis, vg: animal, scientia. vel numero, et facit, quæ concursu accidentium, atoma proprietates suæ hypostaseos sejungunt. Hæcque alterius dicuntur, hypostaseos, hâc enim parte

differunt, ab ipsis, quæ duæ naturæ in una hypostasi uniuntur, ut corpus, et anima.

Sciendum, quod omnia, quæ dicuntur eiusdem speciei, necessariò et eiusdem generis, at non omnia quæ eiusdem sunt generis necessariò erunt, et eiusdem speciei, hoc pacto et de atio, intelligendum.

Item omnia quæ sunt alterius generis, et differentiæ aliæ sunt quoad speciem, tum constituvæ, tum divisivæ. In subalternis autem non easdem habent differentias. Corpus enim animatum, et inanimatum, non dividitur iterum in animatum, et inanimatum, sed in sensitivum, et insensitivum. itaque iste in rationale, et irrationale. ita enim communes differentiæ animalis fiunt, rationalitas, et irrationalitas.

De istis autem omnibus in prioribus nostris scriptis latius, atque manifestius tractatum est.

p. 29

LIBER SECUNDUS

TRACTATUS PRIMUS

Caput I: *De prima et optima Categoria i. est de Essentia, vel Substantia.*

Essentia est res per se existens, non egens alterius ad sui constitutionem, differt hæc ab ente, ut ex ipsius definitione patet, vg: Ens vel est res per se existens, nec egens alterius ad sui constitutionem, vel Ens est, quod per se non potest esse, sed habens in alio existentiam, et quamquam omnes categoriæ ab ente dividantur, attamen (ut potè quæ sunt genera generalissima, quarum unaquaque et species specialissimas, et genera subalterna habet), ens non est eorum genus, genus enim suis
p. 30 speciebus non tantum nomen, sed et definitionem communicat, quâ facultate ens caret. ergò non est categoriarum genus. ideo essentia quatenus per se est, non est egens alterius ad sui constitutionem, reliquæ autem gategoriæ (*sic*) quatenus per se non possunt esse, sunt accidens, ideoque reliquam definitionis partem entis sortiuntur.

Sciendum, quod ubi est accidens, necessariò debet esse et essentia, essentia autem et absque accidente considerari potest. Igitur subiectum duo significat, essentiam, i. e. subiectum omnium accidentium quoad existentiam, et prædicamentum, ad quod subiiciuntur atoma propriis speciebus, et generibus, et species generibus usque ad generalissimum genus.

Substantia, quæ propriè, maximè, et primùm dicitur est illa, quæ neque in subiecto aliquo est neque de subiecto aliquo dicitur. vg: quidam homo, quidam equus. Secundæ autem substantiæ dicuntur species in quibus insunt substantiæ, vg: homo, animal. itaque quæ dicuntur de subiecto, necessè est, et nomen, et definitionem attribuere subiecto, vg: homo dicitur de subiecto, i. e. de aliquo homine, totum id quod est hominis, ipsi attri- p. 81
buendum est, i. e. et nomen, et definitionem hominis. simil: et de cæter: In accidentibus verò non ita, quoniam definitio albedinis (quæ est accidens) corpori (quod est essentia) attribui impossibile est. sunt quædam accidentia, quæ solum nomen subiecti sortiuntur, alia autem, neque nomen, neque definitionem subiecti participare possunt. hoc tantum observandum, quòd si non fuissent primæ substantiæ, nulla rerum potuisset esse. Sciendum, quod in secundis substantiis species sit magis substantia, quàm genus, species enim, i. e. homo, propriùs est primam substantiam quàm animal, i. e. genus, et sicuti primæ substantiæ omnibus accidentibus, ita species generibus subiiciuntur. Igitur post primas substantias inter alias res, solæ species, et genera primæ substantiæ dicuntur, cùm solum hæc declarent primam substantiam.

Observandum quod, maximè, et proprium substantiæ dicuntur esse, cum unum, et idem sint numero contraria suscipere posse, vg: homo potest esse calidus, et frigidus, album enim p. 82
cùm non sit substantia, non potest simul nigrum et album esse.

Sciendum est, illud quod de subiecto dicitur, et non esse in subiecto universaliorem essentiam, quod autem neque de subiecto dicitur, neque in subiecto esse particularem essentiam esse, et individuam, quod de subiecto verò dicitur, et in subiecto sit universale accidens, quod tandem non dicitur de subiecto, et in subiecto sit particulare, et individuum accidens. His ita distinctis, ens quod non est in subiecto, et est per se facit

essentiam, ens autem quod non est per se, et est in subiecto facit accidens, quod in alias dividitur categorias.

Differt autem essentia, et essentiale, accidens et accidentale. Essentia enim est, ut in definitione diximus, essentiale autem repræsentat proprium et germanum rei existentis ad rem cui inest.

Accidens, autem, et accidentale in proprio suo capite expedite ostendetur.

p. 83 Plato autem quinque entia tantum notavit, vg: Essentiam, ut simplicem existentiam rei. Identitatem, ut, communicationem cum alio ente. Aleitatem, ut differentiam. Motum, ut operationem, et Quietem, ut cessationem a tali motu, dum ergò ista in entibus inveniantur, propterea et genera entium ea nominavit, ut naturis competentia.

Caput II : *De Quantitate.*

Ens, quod non est in subiecto (ut superius diximus) facit essentiam. quod autem est in subiecto, si est per se et divisibile facit quantitatem, quæ rerum aut multitudinem, aut magnitudinem specificat. Igitur quantitatis quoddam est continuum, quoddam autem determinatum (discretum). Continuum est, quod partes suas ad aliquem communem terminum conjungit, Determinatum autem non. Determinatæ quantitates sunt, Numerus, et Oratio, quæ vocantur multitudo. Numerum autem non simpliciter accipiendum, sed illum, qui divisivè à sensibilibus participatur, i. e. quæ non quatenus materiæ, sed quatenus
p. 84 numerabilia sunt numerantur. Orationem autem, quæ per vocem operatur, et cum numerus, et oratio invicem distinctas suas habeat partes, quantitates determinatæ dicuntur.

Quantitates autem continuæ, sunt Corpus, Superficies, Linea, Locus et Tempus, quæ vocantur magnitudo, quorum partes potentià tantùm, non autem actû dividi possunt; actû enim magis indivisibiles, et sempèr conjuncta sunt Quippè corporis

partes superficie, superficiei lineâ, Lineæ signo, vel puncto, et Loci invicem lineâ conjunguntur. Item Locus, est quædam superficies, quæ est finis continentis, quatenus continet contentum.

Sciendum tria esse et partium, et quantitatis expertia, attamen conjunctiva sunt partium. vg: Nunc, in tempore. Punctum, in linea. et Unitas, in numero. Ex his numerum, solùm unitas adauget, cùm eius sit constitutiva. Nùnc autem et punctum nil adaugent partibus suis, eò quod non sint earum constitutiva. Similiter linea superficiem, et superficies corpus non adauget.

Item sciendum, quod corpus non quatenus essentia, sed qua- p. 35
tenus trium mensurabile dicitur, quantum. Continuationis et determinationis exemplum universum terrarum habemus orbem, vg: quoad continuationem est natura, quæ dicitur magnitudo. quoad determinationem verò, quæ vocatur multitudo sequitur quantitas, et partes continuarum quantitatum; de quibus superius diximus. ex quibus solùm tempus quamquam sit continuum quid, mansione partium caret, quippè quod præterivit, jam transactum est, quod autem futurum, adhùc non est, attamen subintelligitur motum ipsius numerare partes. In numero autem non ita videre est, iste enim et mansionem partium habet, et continuatione caret. Item ex his quædam partium proportionem habent, v. e. Corpus, Superficies, Linea, et Locus. quædam autem non, v. e. Numerus, Oratio, et Tempus.

Caput III : *De Qualitate, et Quali.*

Ens, quod est in subiecto, si est per se, et divisibile (ut diximus) facit Quantitatem. Nunc autem dicimus, Ens quod est in subiecto
si est per se, et indivisibile facit Qualitatem. Igitur Qualitas est p. 36
secundum quam quædam dicuntur qualia. quale dicitur et ipsa qualitas, et illud quod recipit, i. e. res qualificata. Qualitas in quatuor species dividitur, vg: in Habitum et Dispositionem, in Virtutem et Debilitatem, in Passionem et passivam qualitatem. et in Figuram et Formam. Habitus est dispositio constans, diu-

turna, et moveri difficilis. Dispositio est habitus inconstans,
brevis, et moveri facilis. Habitus duplicem habet qualitatem, vg:
perfectivam, ut est, à scientia virtus, et corruptivam, ut, e. à
morbo fabris hectica.

Dispositio autem est quædam via ad habitum, ut est, calor
et frigus acquisitum, vel ut sanitas, et morbus inconstans. Se-
cunda species qualitatis, i. e. virtus, et debilitas. virtutem dico
non communem dexteritatem, sed illam aptitudinem ingenii,
quæ propriè inest unicuique ad hoc quid, et naturalitèr esse
dicitur. Etenim et ipsum temperamentum, quod particularis na-
tura dicitur, secundum quam virtutem quosdam salubres, quos-
p. 87 dam autem morbosos dicimus. Tertia species qualitatis (quæ
est passio, et passiva qualitas) differunt, et ista invicem, et
eamdem comparationem habent quàm et habitus cum dispo-
sitione habent. Passiva enim qualitas est perfecta qualitas,
et in facto esse, passio autem est via ad qualitatem, et in fieri
esse. Qualitas passiva triplicitèr consideratur, vg: à passione non
facta, ut e caliditas ignis, quæ nobis passionem infert. à passione
facta, quæ nobis passionis fit causa, v. e. dulcedo. quæ et alte-
ratio vocatur. et tandem à passione facta, quæ nobis passionem
non communicat, ut sunt varii colores in facie, a temperamenti
passione facti, ista sunt inanimatorum qualitates passivæ. In ani-
matis autem aliter considerantur. vel quoad corpus, vel quoad ani-
mam. quoad corpus (quæ naturaliter sunt in subiecto) vg: nigredo,
et albedo, etc. vel quoad animam, (quæ non naturaliter, sed per
quædam symptomata accidunt) vg: Ira, furor, et simil: Ex istis,
quædam facile, quædam autem difficile dissolvuntur, vel to-
p. 88 taliter immobiles remanent. difficile, vel permanentes, ut ni-
gredo Ethiopibus, quoad corpus. quoad animam verò, virtus
etc. facile, quoad corpus transmutatio coloris in facie. quoad
animam, ira, furor, etc. In inanimatis verò, facile v. e. color
acquisitus in aqua. difficile, ut color proprius.

Quarta species (quam formam et figuram esse meminimus) istæ
quoque differunt invicem. nam figura est, quod ab aliquo, vel

ab aliquibus terminis continetur. forma autem duplicitèr consideratur. formæ enim una est species specialissima (de qua nùnc sermonem non habemus) alia est illud quod apparet circà superficiem quale sigilum, i. e. Idea, et character, à quo, bona pulchra, mala autem deformia dicimus. Etenim forma ad naturalia, figura verò ad mathematica spectat, vg: triangulum, 4-angulum, à quibus linea recta, vel obliqua dicitur.

Qualia denominativè à qualitatibus nomen participant, vg: ab albedine, album etc. simil: habentque proprium contraria suscipere, et magis et minus ubi enim contrarietas, ibi et magis et minus invenitur. vg: simile, dissimile coloris, æquale, et inæquale p 39
numeri, et caet: Quilia dicuntur vel denominativè, vel æquivocè, vel analogicè, vel invicem nominantur, ut in secunda specie qualitatis.

Caput IV : *De Ad aliquid, i. e. Relatione.*

Ens, quod non est per se, facit relationem, i. e. ad aliquid. Ad aliquid sunt quotquot ea ipsa, quæ sunt aliorum esse dicuntur, vel quomodocunque se habent ad aliquid. Etiam aliter subscribitur, vg: ad aliquid sunt quorum esse, i. e. ad aliquid quod non est. ideoque relatio per se fieri non potest, vg: Socrates per se quatenus homo philosophus dicitur, sed quatenus ad aliquid dicitur, magister discipuli est. Item relatio per se intelligi haud potest, sed cæteris categoriis sempèr coëxistit. et categoria cui se conjungit si contrarietatem habuerit, et ipsa habebit, si autem non, et ipsa non.

Omnia ad aliquid aliter non dicuntur, nisi ad conversionem, habentque nomen positivum, vg: homo non quatenus homo habet servum, sed quatenus erus. et avis non quatenus avis, sed p 40
quatenus alata alam habet, itaque et genera et species essentiarum quoad relationem talia dicuntur, nam genus speciei est genus, et species generis est species. Sciendum relativa naturâ simùl esse, unumque non existente alio perit, ut videre est in

paternitate, et filiatione. unum enim alterius est fundamentum. Apertius quidam relationem in decem modis explicarunt, vel in decem species dividitur. vg: in Identitatem, Inæqualitatem, Generationem, Participationem, Minorationem, Passionem, Judicium, Positionem, Improportionabilitatem, et in Relationem ad genus.

Caput V : *De Agere, et Pati.*

Essentia cum qualitate generat Agere et Pati. Agere est operari aliquid circà aliquid. Pati verò ab alio alterari. igitur agere in se ipso tantum, pati verò et in se ipso, et in alio habet causam agendi, in se ipso, quatenus alteratur, in alio quatenus ab alio alteratur.

Agere, et Pati non tantum figurà, sed et re debent esse tale,
p. 41 agentia enim figurà, activo, re autem passivo modo referuntur. quoniam quamplurima sunt quæ figurâ activo modo proferuntur, attamen re passionem significant, et è contra.

Agere dividitur in actionem, et speculationem. et speculatio triplicitèr consideratur. Primò, ut est operatio intellectùs, simplicitèr, conceptibilitèr, circa simplices, et conceptibiles essentias. Secundò, mediante sensu, et ratione sensitivas operatur essentias, v. e. speculatio Astronomiæ. Tertiò tandem, scilicet quando per æquivocationem generis fit, et ea quæ adhùc nondum esse habuêre ea ad esse conducit, hoc autem Solo Deo competit, qui ex non ente, ens, et ex ente alia produxit entia. Agere etiam dicuntur artes, opinio, liberum arbitrium. Ex his patet, quòd istorum subiecta pati dicantur.

Pati unum est Corruptivum, vg: Comburi, aliud Perfectivum, vg: Cognoscere.

Adverte, Agere, et Pati quanquam videantur habere relationem, attamen ipsa divisa sunt à relatione, et non ad relationem,
p. 42 sed unumquodque ad suum refertur genus vg: Parens, quatenus genitor, ad paternitatem, filius, quatenus genitus ad filiationem

refertur, et sic de aliis. consequentèr nec contrarietatem habent invicem, quanquam contrariari videantur. quoniam Calefacio, et calefieri secundum quid unum et idem sub duabus categoriis, suam per se hypostasim et relationem, quam ad aliud habent, ostendunt, ut et in quantitate, æquale, et inæquale, et qualitate, simile, et dissimile.

Caput VI : *De Quando, et Ubi.*

Essentia cum quantitate gignit Quando, et Ubi, Igitur Ubi locum repræsentat, cum differentiæ amborum eædem sint, vg: sursùm, et deorsum etc.

Quandò autem temporis est repræsentativum, vg: præsens, præteritum, et futurum, tempus enim et quandò easdem habent differentias. de his autem fusiùs vide in C. de Prædicamentis.

Caput VII : *De Habitu, et Situ.*

Essentia cum Relatione producit, habitum, et situm. Habere simpliciter dictum est æquivocum. complectitur enim et categoriam habitùs, et multa alia, v. e. habitus, dispositio, vel alia p. 43
qualitas, ut et quantitas dicitur habere magnitudinem, etc. vel quoad corpus, vg: subuculam, vel quoad particulam corporis, vg: digitum, vel quoad partem corporis, vg: caput, vel quoad vas vinum, vel quoad possessionem, domum. dicitur et vir habere mulierem, et mulier virum, modus tamen hic nil aliud significat, præter contubernium. hæc autem omnia æquivoca purè habitùs dicuntur esse. quem habitum philosophi definientes dicunt. Habitus est essentiæ circa essentiam circumpositio, i. e. quodcunque corpus acquisitum, ut aliud in alio circumjaceat, istud omne categoria habitus comprehendit, adeòque invicem distinguuntur æquivoca, et categoriæ habitus, ut à Platone dicatur, Quis habet vestem, et non induit se ipsa acquisivisse ipsam dicitur, habere autem nullatenus. Quæ enim ad categoriæ habi-

tum considerantur, vel belli, vel pace habentur, et belli quidem, ut arma. Istorum quædam sunt custodientia, quædam tenentia,
p 44 quædam pugnantia, Pace autem, istius quædam sunt ad tegumentum, quædam autem ad ornamentum. Ex istis quædam sunt circa majorem corporis partem, quædam autem circa particulam, quædam domestica instrumenta, ut securis, quædam ut possessiones, ut aurum, argentum, quæ multocies præmanibus habemus. debet igitur, omne quod ad propriè habitum habetur quod ad arbitrium habeatur, quam ob causam inanimata propriè quid habere dici non possunt, cum arbitrio careant.

Item habitui privatio quædam opponitur, i. e. carentia superiorum dictorum habituum.

Stare autem, sedere, decumbere, jacere communi generi, i. e. Situi subiiciuntur, definiturque. situs est talis positio corporis, de quo abundantius vide in capite de Esse in aliquo.

TRACTATUS SECUNDUS.

Caput I : *Communiter de V Vocibus.*

De istis 5 vocibus communiter pauca dicenda sunt nobis, dùm de unaquaque sigillati dicendum post modùm est. hoc autem sciendum, quod Genus, Differentia, et Species sempèr sunt p. 15
essentialia, Accidens verò sempèr post essentiam. Proprium autem in utraque parte, vg: et essentiale, et post essentiam invenitur.

Hæ 5 voces, a categorimatica voce emanant, quoniam vox de quibus prædicatur vel essentialitèr prædicatur, vel accidentalitèr. Igitùr quando essentialitèr prædicatur si multis inest naturis prædicatur in quid et facit genus, vel in qualequid et facit differentiam. Si autem uni tantum naturæ competit, et prædicatur in quid speciem, si in qualequid facit propriè essentialem speciem. Accidentalitèr autem, si uni competat naturæ, et prædicatur in qualequid (in accidentibus enim in quid locum non habet) facit proprium essentiale, si autem multis insit naturis, facit propriè accidens, quod quando prædicatur in qualequid, facit accidens indivisibile, si autem in quomodoquid, facit accidens divisibile, de quibus speciatim vide in sequentibus.

p. 46 **Caput II** : *De Genere, et Specie, in quo et de Atomo.*

Genus triplicitèr dicitur. Primò genus dicitur principium generationis, à patre, et à patria. Secundò dicitur multitudo eorum, quæ ab uno principio, quatenus referuntur ad primum suum principium, et ad se ipsos, ut genus Iudæorum, i. e. Iudæorum multitudo primario, et per se ab Iuda dicuntur Iudæi. Tertiò tandem genus dicitur illud cui subiicitur species, ad generationum similitudinem, et principium eorum, quæ sub se sunt, et complectitur et omnem multitudinem eorum, quæ sub se sunt. Istud tertium philosophi ita definiunt, vg: Genus est, quod prædicatur de pluribus differentibus specie in quid. Speciem autem definiunt ita, vg: Species est quæ ordinatur sub genere, et de qua prædicatur genus in quid. Ista naturaliter ad se habent relationem, veluti pater, et filius.

Generum, et specierum quædam sunt Principalissima, quædam
p. 47 autem subalterna, definiunturque ita. Genus generalissimum est, quod cum sit genus non est species, et supra quod aliud genus supertranscendens non datur. Species specialissima est, quæ cum sit species, non est genus, et quæ cum sit species in alias species non dividitur, et quæ prædicatur de pluribus differentibus numero in quid. differt hæc a specie, quâ dicimus aliquid speciosum esse.

Sunt et alia media, species, et genera eadem, quæ media dicuntur genera subalterna. quatenus commune hoc habent, quod subiiciantur. vg: Generalissimum genus est essentia. Specialissima species, homo. Corpus essentiæ est species, animati vero corporis, genus. animatum autem cum sit corporis species fit genus sensitivi. sensitivum verò cum sit species animati, fit genus animalis, animal species sensitivi, fit genus rationalis, rationale autem cum sit animal homo, at, non amplius genus atomi, sed species animalis, et species atomi, species animalis dicitur, quia comprehenditur ab ipso, item
p. 48 atomorum species dicitur, quia comprehendit ea. Nec dicas ho-

minem esse genus atomorum, nam si sic esset, species fuissent atoma, species autem divisæ eis, quæ ex se sunt et nomen, et definitionem communicassent. Itaque Petrus in animam, et corpus divisus, essent duo petri, ergò homo, i. e. species specialissima non est genus, sed species, quæ in atoma dividitur. omnia autem atoma, et nomen et definitionem suarum specierum indeficientèr excipiunt. apertiusque dicam. omnia subalterna, superiorum et definitionem, et nomen suscipiunt, superiora autem inferiorum nullatenus.

Item sciendum, quod genera generalissima, et subalterna, et naturà, et cognitione terminantur. Species autem specialissimæ naturà quidem determinatæ sunt (quatenus *requievit Deus ab omnibus suis operationibus,*) cognitione autem sunt incomprehensibiles.

Aristo: in Physica Materiam, genus. in Logica autem decem categorias denominat.

Atomum quadrupliciter dividitur, in Indivisibilitatem, vg: Punctum, Nunc, Unitas. in Divisibilitatem, vg: lapis adamas. in Spe- p. 40
ciem specialissimam, quatenus non dividitur in alias species, et in Propriè atomum, vg: Socrate, Plato, etc. Particul: homi: quod atomum ita difiniunt. Atomum est illud, quod constat ex proprietatibus quorum collectio nunquam in alio individuo videri potest, et succinctius. Atomum est, quod est indivisum a se, et divisum à quocunque alio.

Caput III : *De Differentia, et Accidente.*

Differentia est vel essentialis, vel accidentalis. Et essentialis est, ut rationalitas, et irrationalitas. quâ humana species differt ab equina, etc. quæ propriissima vocatur, definiturque. Differentia propriissima est, quâ species babet quid plus genere. vg: homo habet plus rationalitatis, quam animalitatis. animal enim potentiâ non actu rationalitatem, aut irrationalitatem habet, actu enim utrâque parte caret. istam essentialem propriissimamque

differentiam et aliter difiniunt, vg: differentia est, quæ prædicatur
p 60 de pluribus differentibus specie in quale quid. vg: appositè dicimus hominem esse animal, differentèr autem, rationale,

Ista et aliam habet subscriptionem. vg: Differentia est illud quod dividere potest ea, quæ sub eodem sunt genere. vg: in animali rationalitas, et irrationalitas. Istæ differentiæ genera distinguendo, species constituunt. (ut in Capite de gen: et spec: tradimus.) tali modo et in differentiis, quæ genera subalterna faciunt intelligendum.

Item de qualitatibus, ut differt calor, et frigus. quæ non per se, sed in aliquo corpore considerantur, à quibus, frigidum, vel calidum dicitur. Ita et in reliquis qualitatibus v. e. Corporeitas, incorporeitas, animatio, inanimatio, sensibilitas, rationalitas, et è contra, à quibus essentiæ nomen participant, vg: essentia quæ habet corpus dicitur corporea, quæ autem non, vocatur incorporea. et sic de aliis. Hæ quidem et qualitates sunt, et differentiæ per se, (vg: Corporeitas, et incorporeitas) essentiæ autem quæ ex istis qualitatibus participant, sunt genera subalterna.
p. 61 Nèc dicimus essentiam bifariam esse, corpoream scilicet, et incorpoream, sed essentia simplicitèr accepta in species dividi dicitur. ita subintelligendum de corpore scilicet divisum in animatum, et inanimatum. et animatum in sensitivum, et insensitivum, et sensitivum in rationale, et irrationale, et sic de cæteris. ad hoc ut species, genera, et differentiæ ne confundantur invicem.

De Accidente, quod accidentalis differentia est sciendum, ipsam duplicem esse, et una quidem est communiter accepta, quæ est accidens divisibile, quod prædicatur in quomodoquid. Alia autem propriè dicta, quæ est accidens indivisibile. qnod prædicatur in qualequid, et propriè accidens ita definitur. Accidens est quod adest, et abest præter subiecti corruptionem, et aliter. Accidens est, quod potest idem existere, et non existere. Divisibile autem accidens individuum et à se ipso, et ab alio differre facit, à se, vg: Petrus aliquando stat, aliquando

autem ambulat, ab alio, vg: dives ridet, pauper flet. Indivisibile autem accidens individuum à se ipso non, ab alio autem dif- p. 52
ferre facit. ab alio, vg: differt cœcus à claudo, à se ipso non, vg: à cœco cœcitas dividi, impossibile est. saltem realiter, intentionalitèr enim et ista possibilis est. Sed hoc tantum in differentia communiter, et propriè dicta, vg: Ethiopem concipere album, et cygnum nigrum, sed in propriissima differentia nec intentionalitèr accidentia dividi possunt. quippè nullo modo hominem irrationalem concipere possumus, aut equum intelli gentiæ capacem. ista enim nèc magis, nec minùs accipiunt, quoniam propriissimæ differentiæ rem aliud quid, faciunt, propriè autem, et communitèr rem non aliud quid, sed alienam ostendunt, neque definitionem, sed subscriptionem aliquam rei participant. propriissimæ autem differentiæ totalem definitionem rei infallibiliter complent. hanc ob causam attentissimè observandum est, quoniam accidens aliquando significat proprium essentiale. Colorem enim dicimus essentiam esse, quatenus in entibus ordinata est. idem est et accidens, et qualitas. hoc autem accidens, vel essentiale proprium totaliter (ut diximus indivisibile est), quatenùs primariò, et per se est. Primario, quòd imme- p. 53
diatè. Per se, quòd essentialitèr insit rei. Nec dicas primario, et, per se convertibilia esse. hi.. enim per se magis est primario, vg: animal inest homini per se, et essentialitèr, non autem primariò, animal enim datur etiam homine non existente. Trium mensurabile autem corpore non existente non datur. est enim primariò, et per se. quâ de causâ, definitiones propriè, primariò, et essentialiter debent inesse rebus. ex istis enim quæ fiunt, certas esse demonstrationes dicimus, non autem ex accidentibus, neque ab illis quæ solùm per se non autem primariò sunt.

Caput IV : *De Proprio, in quo et de Communi.*

Proprium dicitur quadrupliciter. vel inest speciei, at non soli, vg: in homine duo pedes. quia non solus homo, sed multa ani-

malia duos habent pedes. vel soli competit at non omni, vg: Calvicies in homine. Solus enim homo calviciem patitur. vel competit omni et solo, at non sempèr. vg: Canities homini tempore senectutis. vel competit omni, soli, et sempèr. vg: Risibi-
P 54 litas in homine, et hinnitus in equo. Istud quartum propriè proprium dicitur. quod definientes dicunt.

Proprium est, quod competit speciei omni, soli, et sempèr. Itaque unicuique inest aliquod proprium separatum ab alio. homini solummodo duo attribuuntur propria. à parte scilicet irrationalitatis, risibilitatem, à parte autem rationalitatis, intelligentiæ, et scientiæ capacitatem. et hoc proprium est animæ rationalis potentia.

Quadruplicitèr dicitur et Commune, vel quod in partes dividitur, vg: Communis ager. vel quod est ad communem usum, vg: unus servus diversorum dominorum. Vel quod præoccupatur, vg: locus in theatro. vel quod æquè participatur omnibus, vg: vox tubæ omnium aures penetrativa. Ita et materia omnibus communicatur entibus. Consequenter et species, genera, rationalitas, irrationalitas, etc: omnia communia suis dicuntur subiectis. Itaque definitur Communis est. quod in multis inspicitur, vel quod prædicatur de multis. Platonici autem tripliciter considerabant, ab organizatione, ab operatione, à potentia.

LIBER TERTIUS p. 66

TRACTATUS PRIMUS

Caput I : *De Syllogismo.*

Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis, aliud à positis necessariò debet sequi. Istius duplex est materia, mediata scilicet, et immediata. Mediata sunt termini constitutivi propositionum. Immediata autem materia, sunt propositiones. Itaque in Syllogismis conficiendis tres tantum concurrunt propositiones. nec plures, nec pauciores. et unaquidem vocatur maior, eò quod habeat maius extremum, ideoque et antecedens. alia minor, eo quod habeat minus extremum, ideo et consequens. istæ et præmissæ appellari solent. Tertia tandem dicitur Consequentia, aut illatio. Totidem termini dantur. et unus dicitur maius extremum, p. 67
eo, quòd sit prædicatum maioris, et conclusionis. Alius vocatur minus extremum, eò quod sit subiectum minoris, et conclusionis. Tertius autem est medius terminus. qui est subiectum maioris, et nunquam ingreditur conclusionem. At sciendum est, omnem discursum, aut argumentationem, vel ratiocinationem esse processum quemdam à re nota, ad ignotæ rei veritatem assequendam. Itaque fit Syllogismus, vg:

Omne immateriale est immortale.
Sed anima rationalis est immaterialis, ergo
Anima rationalis est immortalis.

Observa. hi.. immateriale, medium terminum. hi.. immortale, maius extremum, et antecedens. hi.. anima rationalis, minus extremum, et consequens, seu conclusionem esse, itaque infertur illatio, seu conjunctio, per quam intellecto uno rectè sequi ex alio, exprimatur illa voce, ergò anima rationalis est immortalis. itaque cum dubitaretur de immortalitate animæ rationalis, patefacta autem immaterialitate, quæ propriissima est animæ rationalis, verissimè ostendit animam rationalem esse immortalem.

p. 68 **Caput II** : *De Triplici argumentationis Iudicio*

Notandum, triplex in tota argumentatione fieri Iudicium. et Primo Iudicium antecedentis, quo ipsi assentimur. Secundò Iudicium consequentis quatenus consequens est, vocaturque Iudicium illativum, nempè per nostræ tertiam mentis operationem iudicantes verum esse consequens, ob connexionem quam habent cum antecedente, ideoque in tertia mentis operatione positum esse dicitur; quamquam quidam vellint consequens ipsam esse consequentiam, seu conclusionem, id tamen frustrà videtur esse. nam Tertium Iudicium puram consequentiam patefacit, quod est Iudicium ipsius consequentis, per quod iudicamus de consequenti, ita. Non potest intellectus illi consequenti (quatenus consequens est) assentiri, nisi præsupposita prærequisitione cognitionis, et Iudicii de bonitate consequentiæ. quod Iudicium prærequiritur ad Iudicium illativum consequentis.

Caput III : *De argumentationis Natura, et Divisione.*

p. 69 Interdum tota ipsa argumentatio, dicitur consequentia, hoc sensu latius, et in communi accepta, (quam diximus esse orationem in qua unum infertur ex alio) dividitur in purè conse-

quentiam, et in propiè argumentationem. Purè consequentia caret medio, i. e. argumento, eisdem assumptis verbis, ordine alio, vg: Nullus homo est lapis, ergò. Nullus lapis est homo, vel concludendo particularem ex universali. vel inferendo unam æquipollentium ex alia.

Proprie argumentatio autem est, quæ medium terminum, i. e. argumentum habet. cum quo alia duo extrema debent judicari habere connexionem, (quàre, in argumentatione, vel implicitè, vel explicitè tres termini reperiri debent.) cuius beneficio connexio majoris extremi, cum minori concluditur, quorum exemplum in C. de Syll: dedimus.

Hoc autem notandum, quod medius terminus juxta illud principium lumine naturali notum in usu sit cum antecedentè, et consequentia, cum comparationem habeat cum utroque extremo, vg: quæ sunt eadem unitertio, sunt eadem inter se. ideoque p. 70
Syllogismus ab omni argumentationis specie distinguitur, ita et iudicium consequentiæ, et consequentis omninò distinguuntur invicem. Nam Iudicium consequentiæ ad tertiam mentis operationem. Iudicium autem consequentis, non ad tertiam sed secundam mentis operationem pertinet, vg: ubi dico: si dies est, ergo sol est exortus, rectè quidem iudico, unum sequi ex alio, attamen hæc propositio cùm sit conditionalis, per secundam tantum, non per tertiam mentis operationem fit.

Item potest consequens esse bonum, consequentia autem mala. vg: Paulus est homo, ergo est doctus, quanquam verum sit consequens attamen mala consequentia, non sequitur enim Paulum esse doctum, ex eo quod præcisè sit homo.

Item consequens distinguitur, consequentia autem non. nec uno sensu conceditur, alio autem negatur, est enim bona, dum consequens rectè infertur ex anteced: ob connexionem quam habent invicem. Bona autem consequentia vel formalis est, vel materialis. bona formalis, dum conclusio valet, ratione disposi- p. 71
tionis terminorum, et præmissarum. bona et materialis, quando

valet ratione connexionis necessariæ, quæ fit inter res illas, vg: Petrus est homo, ergò est animal.

A Philosophis quatuor species admittuntur argumentationis. vg: Inductio, Exemplum, Enthymema, et Syllogismus. Inductio, post multas enumeratas universersales, particularem infert propositionem. Exemplum ob paritatis rationem, aliud concludit. Enthymema, (quod et imperfectus Syllogismus dicitur) ex præmissa unica, altera autem in animo retenta infert conclusionem. Syllogismus autem, qui et propriè ratiocinatio, est oratio in quà ex duabus propositionibus colligitur tertia.

Præter has sunt et aliæ duæ species, vg: Dilema, et Sorites. Dilema quod et Cornutum argumentum dicitur, ex eo quod saltem ex altera parte adversarium capiat.

p. 72 Sorites, latinè autem Acervalis quod multis coacervatis propositionibus, attamen ultimum prædicatum de primo subiecto enuntiatur. Sed hæc species, magis oratoribus utilis est.

Caput IV : *De Natura Syllogismi.*

Syllogismum in suo Cap: definivimus sufficientèr, differentiasque inter cæteras argumentationes patefecimus. ergo hic restat scire, omnem vim Syllogisticam eo principio niti, quo refertur dictum de *omni*, vel dictum de *nullo*. De *omni* affirmativè quando dicimus: omne animal esse vivens, ergò et hominem dicimus. de *nullo* autem negativè, quando dicimus: nullum animal est incorporeum, ergo et nullum hominem dicimus. itaque uno et eodem sensu intelligi debent. his ita positis sciendum, intellectum posito assensu præmissarum, tum posita reflexione ad connexionem consequentis cum anteced: necessariò præbere assensum conclusioni, nec aliquo modo in operando impediri posse nisi indirectè, quatenus tùnc alteri subiecto applicuerit, ratio est,

quia•intellectus cum sit potentia naturalis, et necessaria, impossibile est ipsi non operari. assensus enim præmissarum, seu iudicium antec: determinatum intellectum, ac veluti lumine quodam illustratum ad inferendam conclusionem potentem reddit, per modum cuiusdam causæ formalis. Igitur discursus, seu ratiocinatio, quando præcissè pro tertia mentis operatione sumitur, quæ operatio formaliter simplex est; complexa autem per proportionem ex secunda mentis operatione, ideo enim vulgo dicitur, Discursum esse processum quemdam à iudicio antec: ad iudicium consequentis. ex his patet discursus præcise pro tertia mentis operatio: sumptus, nil aliud esse, quàm iudicium illativum consequentis, ex antecedente. p. 73

Caput V : *De Legibus Syllogismi.*

In omni syllogismo debent esse tres termini, nèc plures, nèc pauciores, qui neque æquivocè, necque multiplici significatione, sed semper eandem suppositionem debent habere, aliter enim foret parologismus, de quo posterius.

Medius terminus in altera saltem præmissarum debet distribui adæquatè, seu universaliter, ut servetur dictum de *omni*, dictum enim de *omni*, tantum ubi afficitur aliquo signo universali distribuitur, ad hoc ut ratione illius extendatur ad omnia sua significata. quoniam si fortè conjungatur signo particulari non distribuit subiectum. Dictum autem de *nullo*, tam subiectum quàm prædicatum distribuit. p 74

Item, nullus terminus non distributus in anteced: distribui potest in conseq: sic enim foret consequentia à parte ad totum, et non valet.

Item non valet consequentia à parte ad partem, quando fit ex puris particularibus. ratio est, quia extrema non habent in

antecedem connexionem cum aliquo tertio. hoc autem fit in syllogismo expositorio, sed negatur paritas, quoniam in expositorio syllogismo sufficientèr connexio cum utroque extremo habetur.

Item ex puris negativis nil fit, quia dictum de *nullo* non ser-
vatur, nisi medius terminus per affirmationem coniungatur saltem
p. 75 cum aliquo extremo in antecedenti. Item medius terminus nun-
quam ingreditur conclusionem, quoniam idem probaretur per
idem, et non valet.

Item conclusio sequitur sempèr debiliorem partem anteced: quoad qualitatem, et quoad quantitatem, nam si in præmissis fuerit aliquod signum particulare, aut negativum, conclusio non potuerit universalis, aut affirmativa esse, dicitur enim, propter quod unumquodque est tale, et illud magis. ergo in antecedem invento defectu, à fortiori, necessario et in couclusione invenietur.

Item ex vero antecedenti nil aliud sequitur, nisi verum. Consequentiæ autem natura est, ut ex falso tùm falsum, tum verum inferre possit.

Sciendum, quod istis quatuor vocalibus literis utimus in faciendis Syllogismorum figuris vg: A, E, I, O. et A, significat propositionem universalem affirmativam. E, significat universalem negativam. I, particularem affirmativam. O, autem particularem negativam propositionem significat.

p. 76 **Caput VI**: *De Prima figura Syllogismi.*

Prima figura Syllogismi duas habet proprietates, et una est, quòd medius terminus subiiciatur in minori, et prædicetur in maiori. Alia est, quod minorem semper habeat affirmativam. maiorem autem aliquando affirmativam, aliquando verò negativam. Ista Quatuor habet modos, vg:

Sit minor affirmans, nèc maior sit specialis.

PRIMUS MODUS :

bar *Omnis homo est animal,*
ba *Omne risibile est homo,*
ra ergò *Omne risibile est animal.*

SECUNDUS MODUS :

ce *Nullus homo est lapis,*
la *Omne rationale est homo,*
rent ergò *Nullum rationale est lapis.*

TERTIUS MODUS :

da *Omnis homo est essentia,*
ri *Petrus est homo,*
i ergò *Petrus est essentia.*

QUARTUS MODUS :

fe *Nullus homo est lapis,*
ri *Georgius est homo,*
o. ergò *Georgius non est lapis.*

Primo enim ex minori negativa nil sequitur, directè saltem,

Omne animal est vivens, p 77
Nulla planta est animal, ergo
Nulla planta est vivens,

non valet, quia, *vivens* distribuitur in conclusione, non autem in antecedente. Item eandem ob causam non valet, vg:

Omne animal rationale est substantia,
Atqui Solus homo est animal rationale,
Ergo *Solus homo est substantia.*

Minor enim est exclusiva, et consequenter æquivalens negativæ. Modus his valere dicitur in modis indirectis, ut in Pareso, vide inferius.

Secundo ex maiori particulari nil concluditur. vg:

Aliquod animal est homo,
Sed omne brutum est animal, ergò
Aliquod brutum est homo.

Non valet, quia medius terminus, vg: hi.. animal, in antecedente non distribuitur, et consequenter nec servatur in eo dictum de *omni*.

Caput VII : *De Secunda figura Syllogismi.*

Secunda figura tres habet proprietates, et prima est, quòd
p 78 medius terminus prædicetur et in maiori, et in minori. Secunda est, quod maior, et minor nunquam simul sint affirmativæ. Tertia est, quòd conclusionem sempèr habeat negativam. Ista quoque 4 habet modos.

Una negans præeat, nec maior sit specialis.

PRIMUS MODUS :

ce *Nullus homo est lapis,*
lan *Omne adamas est lapis,*
tes ergo *Nullus homo est adamas.*

SECUNDUS MODUS :

ca *Omnis adamas est lapis,*
mes *Nullus homo est lapis,*
tres ergo *Nullus homo est adamas.*

Una negans præeat, nec maior sit specialis.

TERTIUS MODUS :

fe *Nullus homo est lapis,*
sti *Agates est lapis,*
no ergò *Agates non est homo.*

QUARTUS MODUS :

ba *Omnis adamas est lapis,*
ro *Socrates non est lapis,*
co. ergò, *Socrates non est adamas.*

Primo enim ex puris affirmativis nihil concludit hæc figura, vg:

Omnis homo est animal,
Sed omnis equus est animal,
Ergo *Omnis equus est homo.*

Ratio est, quia medius terminus non distribuitur ut satis patet. p. 79
Secundò in hac figura ex maiori particulari nil sequitur, vg:

Aliquod animal non est rationale,
Atqui omnis homo est rationalis,
Ergò *aliquis homo non est animal,*

non valet, quia in maiori *animal* non distribuitur cum tamen distribuatur in hac conclusione negativa.

Caput VIII : *De Tertia figura Syllogismi.*

Tertia tandem figura Syllogismi tres habet proprietates.

Prima, quòd medius terminus,subiiciatur, et in maiori, et in minori.

Secunda proprietas est, quod minorem semper habeat affirmativam, sicuti et prima figura habet.

Tertia proprietas est, quod huius figuræ conclusio sit semper particularis.

Ista sex habet modos, vg: p 80

Sit minor affirmans, conclusio sit specialis.

PRIMUS MODUS:

da *Omnis homo est animal,*
ra *Omnis homo est rationalis,*
pti ergò, *Aliquod rationale est animal.*

SECUNDUS MODUS:

fe *Nullus homo est lapis,*
la *Omnis homo est rationalis,*
pton ergò, *Aliquod rationale non est lapis.*

TERTIUS MODUS:

di *Aliquis homo est animal,*
sa *Omnis homo est rationalis,*
mis ergò, *Aliquod rationale est animal.*

QUARTUS MODUS:

da *Omnis homo est rationalis,*
ti *Aliquis homo est animal,*
si. ergò, *Aliquod animal est rationale.*

QUINTUS MODUS:

bo *Aliquis homo non est lapis,*
car *Omnis homo est rationalis,*
do ergò *Aliquod rationale non est lapis.*

SEXTUS MODUS:

fe *Nullus homo est lapis,*
ri *Aliquis homo est rationalis,*
son ergò, *Aliquid rationalie non est lapis.*

Primo enim in hac figura ex minori negativa nil sequitur, vg:

Omnis homo est sentiens, p. 81
Aliquis homo, non est equus,
Ergò, *Aliquis equus non est sentiens,*

Ratio est eadem, quæ modò in secunda figura allata est. Unde etiam non valeat, vg:

Animal est ens,
Sed animal formaliter non est rationale,
Ergò, *formaliter rationale non est ens.*

Secundò universalis conclusio non valet, vg:

Omnis homo est rationalis,
Omnis homo est animal,
Ergò, *omne animal est rationale.*

TRACTATUS SECUNDUS

Caput I : *De Syllogismo demonstrativo.*

Syllogismi ratione formæ essentialiter tum varias in figuras, tum sub illis figuris varios in modos dividuntur, vg: In Hypotheticus, seu Conditionales, in Absolutos, in Modales, in Compositos, et Simplices, etc: simil: Maior autem difficultas in parte
p. 82 ratione materiæ posita est. Cuius Syllogismus in Tres dividitur, vg: in Demonstrativum, Probabilem, et Sophisticum. De Probabili, et Sophistico suis in locis videbitur; et primo quidem Syllogismus Demonstrantivus nititur medio evidenti, et necessario, ideoque vocari solet, Demonstratio, generatque scientiam, quam definientes aiunt. Demonstratio, est Syllogismus ex præmissis certis, evidentibus, et necessariis, qui differt ab aliis Syllogismorum generibus et tum in practica, tum in speculativa materia invenitur.

Sciendum, demonstrationem aliam vocari ad sensum, quæ procedit ab experientia rei certæ, et evidentis. Aliam autem vocat posterioristicam, (sic ab Arist: in lib: Posteri: appellata), quæ totalem Syllogismi definitionem excipit, generatque scientiam strictè sumptam.

Item ex Aristo: demonstrationem duplicem esse legimus, et alteram vocat demonstrationem *Propter quid,* quæ procedit à Causa proxima, alteram autem demonstrationem *Quia,* quæ pro-
p 83 cedit ab effectu, aut Causa remota. igitur

Demonstratio *Propter quid* est Syllogismus constans ex præmissis veris, primis, immediatis, notioribus, prioribus causis conclusionis.

Dicimus veras, quia conclusio quando fit vi materiæ, et formæ, ex veris præmissis nil sequitur nisi verum, quanquam superius diximus, vi formæ ex falso inferri verum. Sed præterea demonstratio postulat, ut conclusio ex præmissis sæquatur etiam vi materiæ, quâ ratione verum non sequitur, nisi ex vero.

Dicimus veras, vel primò veras, quia propositiones debent esse per se notæ, ita ut veritas ex ipsis terminis pateat, nec probationi indigeant. ideo et immediatæ, et indemonstrabiles. Cuius modi prima principia sunt, vg: rem aliquam non posse simul esse, ac non esse. quanquam demonstrationis præmissæ si non sint formalitèr, satis est ut sint virtualitèr primæ, et immediatæ, demonstratæque per alias priores, et immediatas. alioquin scientiam non generassent.

Dicimus causas conclusionis necessarias, et non modo in cog- p 84
noscendo, sed etiam in essendo. quia effectus infertur per causam proximam, aut proprietates per essentiam quam continent, undè apertissimè patet, demonstrationem esse de obiecto necessario, et quod aliter se habere non possit. Exemplum istius doctrinæ, infallibilitèr in illis quatuor primis causis declaratur, quæ medium sunt demonstrationis. vg: Per causam efficientem demonstratur lunaris eclipsis, scilicet per interpositionem terræ inter solem, et lunam. Per causam finalem demonstratur hominibus illa tenenda virtutis via, quia creatus est propter cœlestem beatitudinem. Per causam materialem probant hominem esse animal corruptibile, eo quod constet ex 4 elementis. Ac denique forma, et essentia, seu definitio, medium huius modi demonstrationis est, ubi proprietatem subiecti alicuius ostendit, ut si probes hominem admirativum, aut risibilem esse, quia est animal rationale. Itaque istius scientiæ effectus demonstrationis, cùm p. 85
sit cognitio per causam proximam, omninò causa formalis non

requiritur. Sufficit enim illa virtualis. ut quando probamus Deum esse æternum, quià est immutabilis. sic de aliis.

Demonstratio autem, *quia* est syllogismus certus, evidens, ab effectu, vel à causa remota. et ab effectu probamus lunam esse rotundam, quia circulariter, et paulatim illuminatur. à causa remota autem, probamus lapidem non respirare, quia non est animal, per causam autem proximam (de qua superius dicebamus) probaretur non respirare, quia non habet pulmones.

p. 86 Item demonstratio, *Propter quid*, vulgo dicitur, à *Priori*, cum fiat per causam. Demonstratio autem, *quia*, cum procedat ab effectu dici solet *à posteriori*.

Sciendum demonstrationem *à priori*, ex suo genere perfectiorem esse quàm *à Posteriori*, ideo et Potissima vocatur, quanquam interdum demonstratio a Posteriori perfectior videatur, vg: in demonstratione Divinæ Existentiæ, quæ non *à Priori*, sed *à Posteriori* à misero humano intellectu percipi potest, quæ etiam vocatur demonstratio *a signo*.

Sciendum, omnem doctrinam, omnemque disciplinam, (ut ipse Arist: tradit) fieri ex præcedenti cognitione, ut, quando disputamus de homine, priùs scire debemus, quid sit illud nomen hominis, item præcognoscere, an sit actu, aut potentiam? frustra enim quis res falsæ proprietatem demonstrando disputaret de blitri. E contra, quando passio, aut proprietas cuiusdam subiecti inquiritur, absurdissimè laboraret quis præcognoscere, an sit? quod non aliter, nisi per demonstrationem indagatur.

Caput II : *De Syllogismo Probabili.*

Hic constat, concluditque ex præmissis probabilibus, Probabile autem dicitur, quod habet similitudinem cum vero, et evidenti probaturque aut quorundam, aut plerorumque sapientum, aut omnium consensû.

Probabilitatis varii sunt gradus. alia enim sunt de se, et primò, quibus unusquisque statim assentitur, alia autem probatione indigent.

Item Syllogismi probabilis natura ex eius effectu explicatur, p. 87
parit enim quandam opinionem, quæ fomidini (*sic*) cuidam coniungitur, dubitaturque de opposito.

Isti persimilis est syllogismus dialecticus, mos enim est Dialecticorum de qualibet re probiliter disserere.

Idem et Topicus vocatur, à locis quibusdam quos Græci τόπος vocant, etiam Arist: artem topicam et libros topicos appellant. itaque metaphoricè singula argumentorum genera loci, aut sedes quædam nominantur. Ex quibus locis alii dicuntur extrinseci, ut, Præiudicia, Fama, Testes, Tabulæ, Iusiurandum, alii autem intrinseci, ut à Definitione rei, à Partium enumeratione, à Contrariis, ab Adiunctis, seu Circumstantiis, ab Antecedentibus, à Consequentibus, à Repugnantibus, à Causis, ab Effectibus, a Comparatione maiorum, aut minorum, aut parium aliisque id genus.

Caput III : *De Sophismate, seu Syllogismo Sophistico.*

Is est qui concludit ex propositionibus saltem apparenter veris, p. 88
aut probabilibus, quæ tamen non sunt tales; sed vel concessa negando, vel totaliter falsa admittendo, ita uta ut respondens ad metam non loqui dictam perductus, quasi suspensus hæreat, mentisque confusionem patiatur.

Scias igitur multiplex esse fallaciarum genus. aliæ enim in verbis, aliæ autem in rebus positæ sunt. Ex verborum prima dicitur, fallacia æquivocationis, vg:

Quaecunque expediunt sunt bona,
Atqui interdum mala expediunt,
Ergò *mala interdum sunt bona.*

Secunda autem est Amphibologiæ, quæ oritur ex oratione vario in sensu accepta, vg:

Qui est liber Aristotelis, possidetur ab Aristo:
Atqui iste est liber Aristotelis,
Ergò *possidetur ab Aristotele.*

Tertia est Compositionis, aut Divisionis, quando in sensu composito sit vera, in diviso autem falsa, et è con: vg: ex Evangelio.

Cœci vident,
Sed qui sunt cœci carent visu,
Ergò *qui carent visu vident.*

p 89 Divisione autem fallitur ita, vg:

Qui bonus est philosophus est bonus,
Sed Averroës est bonus philosophus,
Ergò *Averroës est bonus.* Item
Habes quod non amisisti,
Sed thesaurum non amisisti,
Ergò *thesaurum habes.*

Quarta est, ubi res variæ significati per similes voces eodem sumuntur modo. vg:

Comedisti quod emisti,
Sed carnes crudas emisti,
Ergò *carnes crudas comedisti.*

Ex fallaciis quæ in rebus positæ sunt, primò fallacia accidentis occurrit, scilicet quando attribuitur subiecti quod est accidentis, vg:

Petrus est homo,
Sed homo est tertia declinationis,
Ergò, *Petrus est tertia declinationis.*

Item ex fallaciis quæ in rebus positæ sunt, est ignoratio Elenchi, (hæc apud Latinos sæpè redditur pro argumento Sophistico, vel cavillatorio,) quando colligitur id, quod est tantum p. 90
apparenter Contradictorium propositionis concessæ.

Item est fallacia principii, quando idem probatur per idem. Et fallaria Consequentis, in qua ex consequente infertur antecedeñs, vel ex opposito antecedentis, oppositum consequentis. vg:

Si homo est, animal est,
Ergò, *si non est homo non est animal.*

Est et fallacia non causæ, ut causæ, vg: Quando falsitas conclusionis ex una præmissa proveniens, tribuitur alteri præmissæ, quæ vera est.

Item fallacia fit in propositionibus, quæ nullum affixum aut particularitatis, aut universalitatis signum. vg:

Homo est animal,
Asinus est animal,
Ergò, *homo est asinus.*

In istius refutatione supponendum est, vg: Omnia quæ sunt in necessaria materia semper ad universales, quæ autem in contingenti materia ad particulares revocari, et ita fient veræ. p. 91
et succinctius dicam, omnem sophisticum Elenchum solvi vel jungendo quod dividit, vel dividendo quod conjungit, vel obscurum explicando sensum, ita enim per voracissimum Logicæ Ignem omnia repurgata, exortoque Iustitiæ sole obscurissima fallaciæ, aut mendacii Caligo delebitur, ita ut vellimus nollimus, etiam occlusis oculis, non solem ipsiusque infinitam, infallibilemque, Iustitiam ab oriente progredi fateamur, Cuius beneficio vivimus, movemur, sentimus, intelligimus, et sumus. Cuius famosissimum nomen sit benedictum, nùnc, et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

p 92 *De Quinque Indirectis modis*, qui ad primam figuram pertinent. Hi indirectè concludunt, non enim maius extremum de minori, sed minus de maiori prædicatur, hoc vero fit propter mutationem Propositionum.

gra *Omnis homo est animal,*
ma *Omne animal est essentia,*
si ergò *aliqua essentia est homo.*
ce *Nullus homo est lapis,*
la *Omnis lapis est insensibilis,*
re ergò *Nullum insensibile est homo.*
a *Omnis homo est animal,*
mis *Aliquod animal est rationale,*
ti ergò *aliquod rationale est homo.*
pa *Omnis homo est rationalis,*
re *Nullus rationalis est lapis,*
so ergò *aliquod lapis non est homo.*
li *Aliquod animal est rationale,*
me *Nullum irrationale est inanimatum,*
nos ergò *aliquod inanimatum non est animal.*

FINIS

IN UNIVERSO

LOGICES COMPENDIOLO

CAPITULORUM INDEX *)

*) Paginatur'a acestui indice este cea insemnata pe marginea testului.

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN-HELMONT

TOPARCHÆ IN MERODE ROYENBORCH, OORSHOT, PELLINES, etc.

PHYSICES

UNIVERSALIS DOCTRINA

ET CHRISTIANÆ FIDEI CONGRUA, ET NECESSARIA PHILOSOPHIA

Homo est creatura vivens in corpore per animam imortalem ad honore Dei, secundum lume, et ad imaginem Verbi Primi exeplaris omniu causaru sigillata
IOAH. DEMETRIVS. COHSTAH. VAYVO. PIHXIT.
EX SOLA ROAE ET FERMENT. CVNCTA QVAE CREDVNTVR MISTA

ENCOMIUM

IN AUTHOREM, ET VIRTUTEM

DOCTRINÆ EIUS

LAUDA

COTRA IZVODITORIU, SI COTRA VIRTUTI'A

INVETIATURII LUI

ENCOMIUM

IN AUTHOREM, ET VIRTUTEM DOCTRINÆ EIUS.

MOLDAVO IDIOMATE INTERPRETATUM.

Eccè et Ille alter Veritatis Præco Ioannes Baptista Van-helmont. Resipiscimini Ille in deserto clamabat; Hic autem, similem pœnitentiam tam pre Urbes clarissimas, quàm per extrema terrarum Climata, vociferatur. Ille, eccè Agnus Dei (Iudæis Iesum indicando) affirmabat; Hic, Eundem Sophiam, Veritatem, viam, atque vitam esse Universi, tum ethnicis, tum singulis mortalibus propalam facit. Ille inquam Scribis, Pharisæis, et Sadducæis Regnum appropinquâsse Dei, prædicabat; Hic, Peripateticis, Academicis, omnibusque Philosophorum sectis, intellectualibus eorum obcœcatis oculis eos neglexisse, arrogantèr præteriisse,

ЛѦѸДѪ

кътрѣ Изводиторю, шй кътрѣ Вѫртѹта Ѫвъцътѹрїй лѹй.

Ѩтъ, шй чѣлалалт а Ѧдевърѹлѹй Крайник Іѡан Ваптисмис. Ѧчѣла ѫ пѹстїю покъйцивъ, стрига; ѩръ ачѣста ка ачаѣшй покъинцѫ, прекѹм прин стрълѹмина́те ѡраше, ашѣ прин чѣле май де деп́арте але пъмѫнтѹлѹй климѹрй гласѹл ѫш пѡартъ. Ѧчѣла,

LAUDA

COTRA IZVODITORIU SI COTRA VIRTUTI'A

INVETIATURII LUI

Iáta si cel-alált a adeverului cráinic, Ioan Baptismis; acel'a in pustiiŭ, pocaiti-ve, strigà; iára acest'a cà aciáési pocaintia, precum prin straluminâte orásie, asié prin céle mai de depárte ale pamentului climuri, glásul iş poárta, Acel'a iáta mielul lui Dumnĕdiĕu (pe Iisus Iudeilor aretand) adeveriià; acest'a pre acela-si, intielepciuné, adeverul, cáli'a si viiáti'a a totului a fi, precum limbilor, asié tuturor muritorilor, aiávé fáce. Acel'a, iárasi dic, carturárilor, fariseilor, sadducheilor, precum imperatii'a lui Dumnĕdiĕu sa se fie appropiiát, propoveduià; acest'a Peripatecilor, Academicilor si tuturor filosofescilor erése, precum su-

ꙗ҆́тъ мїелꙋл лꙋй Дꙋмнъꙃъꙋ (пѐ Іи҃сꙋс Іꙋдейлор а҆ръта̑нд) а҆деверїѧ; ᾿Ꙗчеста прѐ а҆чела́шй, ꙟцелепчюнѣ, а҆девъ́рꙋл, ка́лѧ, шѝ вїꙗ́ца а҆ то́тꙋлꙋй а҆ фѝ, прекꙋм лимбилор, а҆шѣ тꙋтꙋрор мꙋрито́рилор а҆ꙗ҆вѣ фа́че. ᾿Ꙗчела ꙗ҆ръшй ꙃик, Къртꙋра́рилор, Фарисейлор, Саддꙋкечлор, прекꙋм ꙟпъръцїѧ лꙋй Дꙋмнъꙃъꙋ съ съ фїе аппропїат, пропоеведꙋѧ̀. ᾿Ꙗчеста Перїпатечилор, ᾿Ꙗкаде́мичилор, шѝ тꙋтꙋрор Филосо́фещилор ᾿Ѥрѣсе, прекꙋм сꙋфлетещїй о҆кий ѡ҆рбиндꙋлисе, пре а҆девъра́та ꙟцеле́пчюне кꙋ мѫндрїе несокотиндо съ ѿ фїѐ трекꙋт, шѝ фъ́ръ

et impudenter veram despexisse Sapientiam, indigitat. Ille, denique piè Herodem, pro in matrimonium accepta fratris muliere, arguebat; Hic religiosè dedecere Scholas adolescentibus adulteras connubere doctrinas, atque Iuventutis ætatem ethnicorum inquinamentis, violare, conspurcare, atque depravare, pro virtutis præmio accipere. Admonetque clamendo.

Attendite mecum (quæso) Scholæ, nec faciem vestram à documentis avertite meis; priusque, pellegite, ac deinde (si fas erit) injuriis, me afficite vestris, vel mecum veritatem fatendo, vos præ ipsamet vestra pudeat ignorantia, et ferinas vestras permutate naturas. Attendite mecum Philosophorum tam anteriores, quàm recentiores. expergimini, et sobrij estote, atque ab imanissima obscurissimi erroris sævitia confugite (quæ ab uno, et viginti seculo crudeliter in vos grassabatur) Veritatis Tramitem igredimini, et à via perditionis, quæ ad Stultitiæ barathrum deducit, declinando, resistite. Hoc pacto Noster Vanhelmont Gentilitatis machinis subversas, restaurare, ac constituere intendit Scholas (quamquam ponderosa dessuetudo, periculosior tamen consuetudo, quæ jam à tot seculis, in litore fluvij perversi-

р8шѝне ꙟ҆ са́мъ съ нѹ̀ ѿ фїе бъгат, ле а҆ра́тъ. Ꙗ҆че́ла а҆шижде́рѣ Благочестивѣ́ще прѐ Ірод, пен'тр8 къчй прѐ фема́ѣ фрꙋ́цинесъ8 м8ꙗ́ре л8а́се, м8с'трà; Ꙗ҆честа, Крещинѣ́ще, прек8м къ̀ Шкѡ́лелор, прѐ тинерй д8́пъ к8рве ꙟвъцъ́т8рй ай ꙟс8рà н8́ съ ка́де, шѝ върста тинерѣ́целор, кѹ̀ а҆ Лї́мбилор и҆мъчюнй а҆ ѿбилѝ, а҆ сп8ркà, шѝ а҆ ѿкъръ̀ ꙟ лок де а҆ вредничїний пла́тъ съ нѹ̀ цїе, шѝ доженинд с'три́гъ.

Сокоти́цй кѹ̀ ми́не (ро́г8въ) ѿ Шкѡа́ле, ничй фаца вѡа́стръ де ла а҆ мѣ́ле ꙟвъцът8рй ꙟтѡарчецй, чѐ май ꙟтъй дѐ п'лин читицй, шѝ дечїа (де ва фѝ к8 ка́ле) к8́ с8даалмеле вѡа҆́с'тре мъ̀ педеп'сицй, са8 ꙟпре8́нъ к8 ми́не Ꙗдевъ́р8л мърт8рисинд, сингѹре вой, дѐ а҆ волстръ некѹнѡ́а҆щере съ въ̀ р8шинацй, шѝ жигънїе́щиле

fletescii ochii orbindu-li-se, pre adeverát'a intielepciune, cu mendrie nesocotïnd'o, sa o fie trecut si fora rusine in sáma sa nu o fie bagát, le aráta. Acel'a asijderó blagocestïvésce pre Irod, pentru coci pre femiáé fratine-seu muiáre luáse, mustrà; acest'a creştïnésce, precum ca Scoálelor, pre tïneri dupo curve invetiaturi a-i insurà nu se cáde, si vĕrst'a tïnerétielor cu a limbilor imaciuni a ovilì, a spurcà si a ocarî in loc de a vredniciii pláta sa nu tie, si dojenind striga:

Socotïti cu mine (rogu-ve), o Scoále, nici fáç'a voástra de la a méle invetiaturi intoárceti, ce mai antêi deplin citïti si de ciià (de và fì cu cále) cu sudálmele voástre me pedepsïti, sau impreuna cu mine adeverul marturisïnd, sïngure voi de a voástra necunoáscere se ve rusináti si jiganiescile voástre ve schimbáti firi. Luáti sáma cu mine, macár cei mai vechi, macár cei mai de curend, o filosofilor, deşteptati-ve si trezviti-ve si de cumplit'a a intunecacioásei gresiéle vrajmasíe fugiti; cáré, de doáêdieci si unul de véci incoáce, vrajmasiésce asupra-ve cadiuse; pre drumul adeverului intráti si din cálé peririi, cáré in prapástï'a nebuniii duce, imbetandu-ve, ve opriti. Intr'acest'a chip al nostru Van-Helmont, pre Scoálele, céle cu maestríile paganimii resturnáte, a innoì si a intarì sïlésce, (macar-ca greiucioása

вѡастре вѣ с'кимбацй фирй. Лѹацй са́ма кѹ̀ ми́не, макар чей май векй, макар чей май де кѹрѫнд ѿ филосо́филор. деща̀п'тацивѣ, шѝ трез'ви́цивѣ, шѝ де кѹмпли́та а̓ ѫтѹнекѣчѡ̓асей грешѣ́ле врѣжмѣшїе фѹџицй; ка́рѣ дѐ доаѫѕѣчй, шѝ оу҆нѹл де вѣ́чй ѫкоа́че, врѣжмѣшѣ́ще асѹ́прѣ вѣ̀ кѣѕѹ́сѣ. Прѐ дрѹ́мѹл а̓девѣ́рѹлѹй ѫ̓трацй, шѝ дин ка́лѣ пери́рїй, ка́рѣ ѫ̓ прѣпаста небѹнїий дѹ́че ѫ̓бѣтѫндѹвѣ вѣ̀ о̓прицй. ̓Ѫтрачеста кип ал ностро Ванхел'монт, пре Ш'кѡа̓леле, чѣ́ле кѹ мѣес'трїйле Пѣгѫни́мїй рѣстѹрна́те, а̓ ѫ̓ной, шѝ а̓ ѫ̆тѣрѝ силѣ́ще. (Макар кѣ греючѡа̓сѫ асте дес деприндерѣ, ѫ̆сѣ май примеждиїи́асѫ деприндерѣ, ка̀рѣ акмѹ̀ де а̓тѣ́цѣ вѣ́чй, ѫ̓ цѣрмѹриле ӑпїй ѫ̓дрѣптничю́нїй ѫ̓рѣдѣчинатѣ, дин рѣдѣчи́нѣ, де дезрѣдѣчинат асте. Ка а̓часте, а̓чѣ́а а̓ ̓Ядевѣ́рѹлѹй трѫмбицѫ кѫнтѣ. Ничй асте де

tatis radicata, radicitus extirpanda est) Talia illa ἀληθείας canit tuba. Nec mirum, si divina illa, æternaque Sapientia, suæ Immensæ Clementiæ in tale Obiectum radios vibrârit suos, quo talia operaretur admirabilia. Nam minimus in Regno Cœlorum major est Ioanne, et Spiritus ubi etquando vult spirat. (profectò namque, veritas absque divina inspiratione, humana labili methodo, aut fragili mortalium arte, inveniri, aut adipisci haud potest). Quo casu, Novus iste, et Christianus, (non ille ethnicus, et gravissimæ ignorantiæ Servituti obnoxius) Aristoteles, Naturam non fictè, sed reverà; non fictitijs, aut futilibus, sed verè subsistentibus, rerumque constitutivis principijs, eandem declarat, manifestatque. Non elementa quædam nusquam existentia; non eorundem commistiones, et thimosin; non odia, et contrarietates; non rixas, et confusiones; non dissidia, et victorias. (nam viderat Deus et eccè quæcunque fecerat, erant bona). Sed conquietudinem, simplicitatem, consensum, pacem, cooperationemque, secundum mandatum Pacifici, Veri, Optimi, Patroni naturæ, Conditoris creaturæ, atque Universitatis Dei, singula singulos observare terminos, docet. Denique non meritricum more, illum, non entis, id est, Materiei appetitum, non histrionum instar formarum metamorphosin; sed Iussum Dei, omnia creare, formare, perficere; et

ди́вѫ. Ꙗ҆чѣ́ вѣ́чникѫ, Дѹмнезѣꙗскѫ ꙟцелеп'чю́не ра́ѕеле а҆ не мѫ-сѹра́тей са́ле Милостивирй, ꙟ҆ лок пріимито́рю ка̀ а҆́честа деш ва фѝ 'тримис, кѹ̃ ка́риле минѹна́те ка̀ а҆чѣ́с'тѣ сѫ̀ лѹкрѣ́ѕе. Кѫчй чел ма́й мик ꙟ҆ ꙟ҆пѫрѫці́ѧ чѐрюлѹй де кѫт Іѡ҆́ан ма́й ма́ре ѧсте : Шѝ Дѹ́хѹл оу҆нде шѝ кѫнд ва̀, сѹ́ф'лѫ. (Кѫ̀ адевѫрат да́рѫ, Ꙗ҆девѫ́рѹл', фѫ́рѫ Дѹмнезѣꙗска сѹфла́ре , кѹ лѹнекоа́са ѿменꙗ́с'ка мѫес'тріе, са́ѹ кѹ ф'ра́цед' а҆ мѹрито́рилорѫ мешер'шѹг, а҆̆ сѫ афла̀, саѹ а҆̆ сѫ добѫндѝ, нѹ́ сѫ́ пѡате. Кѹ̀ ка́рѣ да́рѫ тѫмпла́ре, но́ѹл а҆че́с'тѹл, шѝ Кр'еціни́-нѹл (нѹ̀ а҆че́ла Пѫгѫ́нѹл, шѝ де а҆ прѣ̀ грѣ́лїй некѹноцинцѫ робїе сѹп'пѹс) Ꙗ҆рисготел. прѐ фи́ре, нѹ̀ кѹ̀ минчюни́, чѐ ꙟ҆трѹ̀ а҆девѫр : нѹ̀ кѹ̀ минчюнѡ҆́асе, шѝ фѫ́рѫ де испра́вѫ, чѐ кѹ̀ бѹ́нѫ са́мѫ сѹнт с'тѫтѫто́а҆ре, шѝ де лѹкрѹрй а҆ фѝ фѫкѫто́а҆ре ꙟ҆чепѫтѹрй, ѿ а҆ра́тѫ,

éste desdeprinderé, inse mai primejdïioása deprinderé, cáré acmù de atatié véci, in tiermurile apii indrëptniciunii inradecináta, din radecina de dezradecinát éste). Cà aciasté acéi'a a adeverului trambitia canta. Nici éste de dïva, acé vécinica dumnëdiëiásca intielepciune, rádiele a nemesurátei sále milostïviri, in loc priimitoriu cà acest'a de-ş và fì trimis, cu cárile minunáte cà acéşté sa lucréze; coci cel mai mic in imperatii'a ceriului de cat Ioan mai máre éste; si duhul, unde si cand và, sufla, (ca adeverát dára adeverul, fora dumnëdiëiásc'a sufláre, cu lunecoás'a omeniasc'a maestrie, sáu cu fráged a muritoriloru meştersiug, a se aflà, sau a se dobendï nu se poáte), cu cáré dára têmpláre noul acest'a si creştïnul (nu acel'a paganul si de a pré grélii necunoscintia robie suppus) Aristotel, pre fire, nu cu minciuni, ce intru adever; nu cu minciunoáse si fora de ispráva, ce cu buna sáma supt statatoáre si de lucruri a fì facatoáre incepaturi, o aráta si la ivála o scoáte; nu une elementuri, cárile unde-và nu se afla, nu al' lor amestecaturi si manie, nu uraciuni si imponcisieri, nu gâlcevi si tulburari, nu zárve si biruintie, (coci vediuse Dumnëdiëu, si iáta cate facuse erà bune), ce impreuna asiediment, hirisïie, intr'o-gandïre, páce si impreuna-lucráre, dupo porunc'a de-páce-facatoriului, a adeverátului, pré-bunului, a stapanului firii,

шѝ ла̀ ивА́лѫ ѿ с'ко́ате. Нѹ̀ оу҆не́ ᾿Ѳлементѹрй, ка́риле оу҆нде ва нѹ̀ сꙑ аф'лꙑ. нѹ̀ ал᾿ лор а҆местекꙑтѹрй, шѝ мѫнїе : нѹ̀ оу҆рѫчюнй, шѝ ꙟпончишерй : нѹ̀ гѫлче́вй, шѝ тѹлбѹрꙑрй; нѹ̀ ѯарве, шѝ бирѹинце, (кꙑчй вꙑѕѹ̀се Дѹмнꙑѕꙑѹ, шѝ ꙗ҆тꙑ кѫте фꙑкѹ́се е҆ра̀ бѹ́не) чѐ ꙟпре́ѹнꙑ а҆шеѯимѫнт, хиришїе, ꙟтрогѫнди́ре, Па́че, шѝ ꙟпреѹ́нѫ лѹкра́ре : дѹ́пꙑ порѹнка де па́че фꙑкꙑто́рюлѹй, а҆ а҆девꙑра́тѹлѹй, Прѣ бѹ́нѹлѹй, о҆ С'тꙑпѫ́нѹлѹй фирїй, а҆ ѯидито́рюлѹй фӑчерїй, шѝ а҆ тоти́мїй Дѹмнꙑѕꙑѹ, фїе́те ка́рѣ пе фїете ка́ре ал сꙑѹ хотар а҆ пꙑѯѝ ꙟва́цꙑ. ᾿Ꙗшиждерѣ нѹ̀ ка̀ кѹрвеле, пре а҆чѣ че нѹ̀ ѫсте, ӑдекꙑ о҆ матерїий но́ф'тѫ. Нѹ̀ ꙟ ки́пѹл Гидѹ́шилор а҆ формелор п'рѐѡб'раже́нїе, чѐ порѹн'ка лѹй Дѹмнꙑѕꙑ́ѹ то́ате а҆ плꙑѯмѹѝ, а҆ формѹѝ, шѝ а҆ сꙑвѫршѝ, Би́некѹвѫнта́рѣ лѹй п'рѐ тоате о҆ плинѝ, а҆ де а҆токма́ре,

Benedictionem eius cuncta adimplere, adæquare, atque conservare. Itemque omne datum bonum, et omne donum perfectum, à Patre descendere luminum, affirmat, atque verificat. Non primum, et immobilem motorem, (à quo omni naturaliter moveantur), ut pote nullibi in rerum natura existentem; sed Orthodoxè, Illum Supernaturalem, (cui ancilla natura ad nutum præstat), Incomprehensibilem, Omnium Gubernatorem, atque Rectorem, Luminum Patrem, α, et ω, lubenter admittit, conceditque, In quo omnia moventur, vivunt, et sunt. Non labili, dubio, phantasticoque utitur Syllogismo; sed invictæ fidei innititur basi. Non ex nihilo, nihil; sed per Verbum divinum, Universum, ex nihilo, procreatum fuisse, testatur. Non inanibus, impetuosisque Platonicis grandiloquijs, primam attolit materiam; neque eandem divinæ Voluntati suppeditâsse, aut Omnipotenti adjutricem fuisse, quacum, vel ex qua Universum procreasse, Græcanicis deliriis mendosè, aut Paganicis malè malis assuefactionibus garrulitèr fabulatur; sed ad Veritatis normam, atque tenorem, Universa Sextidui spatio producta, atque perfecta fuisse, divine philosophatur.

ши̇ а̓ лѐ пъѯѝ, шѝ ꙗ̆ръший тоа́тъ да́рѣ бꙋ́нж, шѝ тот да́рꙋл дѐсъвжршит, дела̀ пъринтеле лꙋми́нилор а̓. съ̀ погорж̀ а̓деверѣ́ще, шѝ ꙟ̓гъръ́ще. Нꙋ̀ пре чел дин тжй шѝ неклътнт клъти́торю, (дел̀ ка́риле то́ате фирѣ́ще съ съ к'лътюскъ) ка̀ пре ꙋн лꙋ́к'рꙋ, ка́риле ꙟ̓ а̓ле лꙋ́к'рꙋрилор фи́ре чѐ нꙋ̀ съ афлъ; чѐ Православ'ничѣ́ще прѐ а̓чел престе фи́ре, (къ́рꙋѧ роа́бай фи́ре дин съмн ꙟй с'лꙋжѣ́ще), некꙋпринсꙋл а̓ тꙋтꙋрор ѿтклрмꙋйто́рюл, шѝ ꙟндрептъто́рюл Пъринтеле Лꙋми́нилор, ὰ шѝ ὼ, кꙋ̀ д'рагосте прїймѣ́ще, шѝ ꙟ̓воа́ще, ꙟ̓ ка́риле тоате съ клътѐск', тръеск, ши синт. Нꙋ̀ кꙋ ꙟ̓цинат, кꙋ̀ н'репꙋс, ши пърѣ́лник сѷ́ллогиꙁм, съ̀ слꙋжѣ́ще, чѐ де а̓ небирꙋйтей Крединце темѐю съ̀ с'прижинѣ́ще. Нꙋ̀ дин'неми́къ, неми́къ, чѐ прин' кꙋвжнтꙋл Дꙋмнъꙁъеск, то́тꙋл дин неми́къ съ̀ фїе фъкꙋт мъртꙋрисѣ́ще. нꙋ̀

a zidïtoriului fácerii si a totïmii Dumnĕdieu, fiete-cáré pe fiete-cáre al seu hotár a pazì invátia; asijderé nu cà curvele pre ace, ce nu éste, adeca a materiii pofta; nu in chipul ghidúsilor a formelor preobrájenie, ce porunc'a lui Dumnĕdiĕu toáte a plazmuì, a formuì si a seversì; binecuventáré lui pre toáte a plinì, a de-atocmáre, si a le pazì, si iárasi toáta dáré buna si tot dárul deseversit de la parintele luminilor a se pogorî adeverésce si intarésce; nu pre cel dïntêi si neclatït clatïtoriu, (de la cárile toáte firésce sa se clatïásca), cà pre un lucru, cárile in ale lucrurilor fire, ce nu se afla, ce pravoslavnicésce pre acel preste fire, (carui'a roáb'a-i fire din sĕmn îi slujésce), necuprinsul, a tuturor otcârmuitoriul si indreptatoriul, Parintele luminilor, ἀ si ὠ, cu drágoste priimésce si invoiásce, in cárile toáte se clatesc, traesc si sïnt. Nu cu intinát cu prepus si parélnic sylloghizm se slujésce, ce de a nebiruitei credïntie temeiu se sprijinésce; nu din nemica, nemica, ce prin cuventul dumnĕdiĕesc, totul din nemica sa fie facut marturisésce; nu cu desiérte si venturoáse Platonicesci voroáve mári, pre materii'a dïntêi inaltia, nici acéiási dumnĕdiĕescii voi indemana sa fie facut, sau a-tot-putérnicului agiutoáre sa fie fost, cu cáré, sau din cáré totul sa fie plazmuit, nici cu ellinescile buiguiri, cà misciunosii, sau cu paganescile rreu rréle deprinderi bolborosïnd basnuiásce, ce dupo indreptáriul si orânduiál'a a adeverului toáte in vrémi'a a siése dile facute, de iznoáva plazmuite dumnĕdiĕerésce, cà un filosof graiásce.

к8 дешѣ́р'те, шѝ вѫнт8роа́се П'латонiче́щй ворѡа́ве марй, п'рѐ матѐрiꙗ дин тѫй ꙟ҆чалцъ; ничй а҆чѣ́ꙗшй д8мнъ8ъе́щїй вой ꙟдъмѫ́нъ съ фïе фък8т; са8 ꙟ҆ тот п8тѣрник8л8й, а҆џ8тѡа́ре съ҆ фïе фост, кѐ кàрѣ, са8 дин ка́рѣ то́т8л съ фïе плъ̀ꙁм8ит, ничй кѐ Ѥлли-не́щиле б8йг8ирй, кà мисчюно́шïй, са8 кѐ Път̃ѫне́щиле рръ8 ррѣ́ле деприндерй, болборосинд бъс'н8ꙗ́ще, чѐ д8́пъ ꙟд'реп'та́рюл, шѝ ѡ҆рѫнд8ꙗ́ла а҆ ꙟдевъ́р8л8й, тоате ꙟ҆ врѣ́мꙗ а҆ шѣ́се ꙁиле, фък8те, де иꙁ'ноа́въ плъꙁм8йте, д8мн'ꙁьерѣ́ще, кà 8н҆ философ гръꙗ́ще.

Accedite ergo nunc, quotquot animi desiderio ad divinam spectandi Maiestatem conflagratis; En vobis, in Petra Mosaica foramen patet apertum; per quod Posteriora Dei Intellectuali oculo, unusquisque possit intueri vestrum. Concurrite, quotquot ad Montem ascendere Domini, divino obtinemini zelo; En vobis scala Iacob, quæ Cœlestibus annititur Portis; per quam Veritatis Ostium ingredi facultatem potiri valeatis. Convenite, quotquot immunditia, et paganismi turpitudine, polluti estis; En vobis Aqua vitæ datrix, quâ corda abluatis, intellectum purificetis, ut in Montem Domini scandere, ibique permanere queatis. (Nam Quis ascedet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus, et mundus corde. [Psal. 23]). Congregamini, quotquot mendacii abominando pallio obtecti, ac circunvoluti, et facis Veritatis, illuminatione, detectâ vestrâ nuditate, pudore affecti estis; En vobis purpurea chlamys illa Regalis, ipsam induite, quâ ad Domini nuptias, Sapientiæque convivium accedere polleatis. Sed quid plus ultra? nisi in compendio, breviterque dicam! abiecta animarum vestrarum ebrietate, (quâ à Paganismi delirio, haud dissimili Circæo veneno, scholæ inebriatæ, dedecoratæ, atque penitus dementatæ erant), Sobrietatem suscipite, veram Sapientiam unanimiter syncerèque diligendo complectimini, et hanc ab æ-

Липи́цивъ да́ръ акмȣ̀, ѡрй кѫцй, кȣ пофта йнимїй с'прѐ дȣмнъȣъѩска Мъри́ре а̓ приви̓ ардецй. Ѩтъвъ, ꙟ пѩ́тра Моѵсїѩскѫ, га́ȣрѫ съ̀ вѣ́де дешки́съ, прин ка́рѣ дин дъръптȣриле лȣй Д'мн'ȣъȣ, к` ꙟцелецерескȣл ѿкю, фїете ка́риле дин вѡй а̓ ви́дѣ съ поа́тъ. 'Алергацй, ѡрй кѫцй, пентрȣ ка ла̀ мȣнтеле Домнȣлȣй съ въ сȣицй, дѐ дȣмнъȣъѩска ра́внѫ синтецй кȣп'риншй. Ѩтъвъ Є'ка́ра̀ лȣй Іаков, ка́рѣ дѐ чере́щиле съ̀ а̓тинџе порцй, п'рѐ ка́рѧ прин оѵшѣ а̓ а̓девъ́рȣлȣй а̓ ꙟтра позволенїе съ добѫндицй. 'Адȣна́цивъ, ѡрй кѫцй де нѐкȣръцїѧ, шѝ а̓ пъгѫнътъ́цїй сп'ȣр'къчю́не ꙟгинацй синтецй, Ѩтъвъ ӑпѫ дѐ вѩ́цѫ дътъто́аре, кȣ ка̀р'ѣ йнимиле съ въ с'пълацй, ꙟцелеџи́ле съ въ кȣръцицй, ка̀ ꙟ мȣнтеле Домнȣлȣй а̓ въ сȣ̀и, шѝ а̓коло̀ а̓ ръмъне̓ съ въ̀ ꙟвредничицй. (Късй чи́не съ ва

Lipiti-ve dára acmù, ori cati, cu pofl'a inimii spre dumnĕdiĕiásc'a marire a privì ardeti, iáta-ve, in piátr'a Moysïiásca gáura se véde deschisa, prin cáré din dĕrĕpturile lui Dumnĕdiĕu, cu intielegerescul ochiu, fiete-cárile din voi a vidé sa poáta. Alergáti, ori cati, pentru cà la muntele domnului se ve suiti, de dumnĕdiĕiásc'a rávna sïnteti cuprinsi, iáta-ve scár'a lui Iacov, cáré de cerescile se atïnge porti, pre cári'a prin usié a adeverului a intrà pozvolenie sa dobendïti. Adunáti-ve, ori cati de necuratii'a si a paganatatii spurcaciune intïnáti sïnteti; iáta-ve apa de viátia datatoáre, cu cáré inimile sa ve spaláti, intielegile sa ve curatiti, cà in muntele domnului a ve suì si acolò a remané sa ve invredniciti; (coci cine se và suì in muntele domnului ? sau cine và stà iu locul cel svint a lui ? Nevinovátul cu manule si curátul cu inim'a [Psal. 23]). Strîngeti-ve, ori cati cu cé de gretialuit a minciunii háina sïnteti acoperiti si invěliti, si cu straluciré a faccliii adeverului a voástra dezvelindu-se goliciune v'ati rusinát; iáta-ve cabániti'a de purpura, acé imperatïásca, cu dîns'a ve imbracáti, cu cár'a la a domnului nunta si la a intielepciunii veselie a ve lipì putére luáti. Dára ce alta mai mult; fora numai strîns si in scurt voi dice, a sufletelor voástre betie (cu cáré de buiguiál'a paganatatii, nu neasémenia cu vinul Çirçialii scoálele inbetáte,

сȣ̀и ꙟ мȣнтеле Домнȣ́лȣй? сaȣ чі́не ва с'тà ꙟ лóкȣл чел свинт а лȣй? Невиновáтȣл кȣ мѫ̀нȣле, шѝ кȣрáтȣл кȣ ѝнима [Ѱал. к҃г]) Стрѫнџеци́вѣ, ѡрй кѫцй, кȣ чѣ̀ де г'рецѣлȣит а̓ минчюнїй хáинѣ, синтецй а̓коперицй, шѝ ꙟвѣлицй, шѝ кȣ̀ ст'рѣлȣчи́рѣ а̓ фѣкклїий а̓девѣ́рȣлȣй а̓ воаст'рѣ дезвѣлиндȣсѣ голичю́не, вацй рȣшинат, ꙗ́тѣвѣ кабáница де пȣрпȣрѫ, а̓чѣ̀ ꙟпѣрѣтѣ́скѫ, кȣ̀ дѫнса вѣ ꙟбрѣкацй, кȣ кáра ла а̓ Домнȣлȣй нȣ́н'тѫ, шѝ ла а̓ ꙟцелепчюнїй веселїе а̓ вѣ липи пȣтѣ́ре сѣ лȣацй. Дáрѣ че алтѣ май мȣлт; фѣрѣ нȣмай стрѫнс, шѝ ꙟ скȣрт вой ѕи́че. 'Ѧ сȣ́флетелор вѡáс'тре бецїе лепѣдѫнд (кȣ̀ кáрѣ де бȣйгȣꙗ́ла пѣгѫнѣтѣцїй, нȣ́ не а̓сѣмéнѧ кȣ винȣл Цирцалїй шкóа̓леле ꙟнбѣтате. мѣскѣри́те, шѝ де тот небȣни́те е̓рà) трезвїѧ прїимицй, а̓девѣ́рата ꙟцелепчю́не ꙟтрȣн сȣфлет, шѝ кȣ крединцѣ,

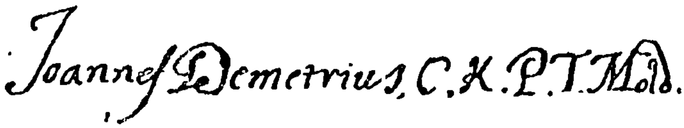
terno Veritatem fuisse confitemini ; non enim in concinnis, syllogismis, fastuosisque altiloquiis, sed in simplicitate, atque divini Spiritus infusione, eandem consistere, visibilia, et invisibilia cuncta profiteri non desinunt. Verumenim verò, venerandum illud caput Noster Vanhelmont, non inconsideratè, aut præter θεῖαν Inspirationem, hoc de se edidit vaticinium : *Nunc scio me veritatem docere compulsum, ideoque huius libri doctrinam, et si dierum numero, siderit, permensuram tamen in mundi finem usque.* Nec enim prout Gentilis doctrina in chartis duntaxat, aut in æneis tabulis, verumtamen in quolibet piò, Christianoque pectore depictam atque sigillatam. Nec dubitandum, dum (permittente Deo) fulguris in modum, ab Occidente,, in Orientem usque, omnium tactorum, aut ictorum viscera, ipsissimasque penetravit medullas. Verumenim, quia in veritatis conspectu, paganicæ eloquentes, vel potius loquaces, obmutescunt lingvæ. disparguntur caligines, illustrantur tenebræ, fugam sibi consulit, capitque mendacium Ruit Pythij fabularum author, ille famosissimus Tripus. Sese in caput malevolus præcipitat draco. Intolerabili pavore, Gentilitatis ignavia imbutæ, gravitérque obrutæ Scholarum contremiscunt conscientiæ. Græcismi fœtidæ, abominandæque absterguntur impuritates. Sordium plena, et Christianismo (dolo) præparata, evertuntur

ю̆бнидо ѿ ꙟм'бръцъшѣ́цй, шѝ пре а̀часта, прекȣм ӑ дин вѣк а̀девърȣл съ̀ фїе ѿ мъртȣрисицй. Кѫчй нȣ ꙟ̀токмит сѵ̆ллогисм саȣ трȣ́фаше ꙟ̀налте вороа́ве; че ꙟ̀ хиришіѧ, шѝ а̀ Дȣ́хȣлȣй дȣмнъѕъеск сȣпръвърса́ре, а̀че́лаш' а̀ стѫ̀, въѕȣ́теле, шѝ невъѕȣтеле тоате, а̀ мър'тȣрисѝ, нȣ пъръсеск. 'Ꙟсъ ꙟ̀нтрȣ а̀девърат да́ръ, а̀че́ла врѣдникȣл дѐ ӑ съ чинсти́рѣ кап Ванхел'мондȣл нострȣ, нȣ фъръ сокотѧлъ, саȣ фъръ де Дȣмнъѕъѧска сȣфла́ре, а̀час'та де си́не, аȣ лъсат пророчіе. 'Ѧкмȣ̀ щїȣмъ ꙟ̀демнат съ фїȣ, а̀девери́н'ца а̀ ꙟ̀въцѫ̀, шѝ пентрȣ а̀часта, ꙟ̀въцътȣ́ра а̀че́щїй къ́рцй, де съ вѫ̀ шй кȣ а̀ ѕілелор нȣмър шедерїи да; че ꙟ̆съ пъ́нъ ла а̀ лȣмїй съвършит ръмѫйтоа́ре ва фѝ. Ши ничй да́ръ прекȣм пъгѫнѧска ꙟ̀въцътȣрѫ, ꙟ̀ с'виточе нȣ́май

mascarite si de tot nebunite erà) trezvii'a priimiti, adeverát'a intielepciune, intr'un suflet si cu credïntia iubind'o, o imbraçesiéti si pre aciast'a, precum ea din véc adeverul sa fie, o marturisïti; coci nu intocmit sylloghism, sau trufasie inalte voroáve, ce in hirisii'a si a duhului dumnĕdiĕesc supraversáre, acela-si a stà, vediutele si nevediutele toáte a marturisï, nu parasesc; inse intru adeverát dára acel'a vrédnicul de a se cinstiré cap, Vanhelmondul nostru, nu fora socotéla, sau fora de dumnĕdiĕiásc'a sufláre, aciast'a de sïne au lasát prorocie: *Acmù sciu-me indemnat sa fiu, adeverinti'a a invetià, si pentru aciast'a invetiatur'a aceştii carti, de se và si cu a dilelor numer siederii dà*; *ce inse pene la a lumii seversit remaitoáre và fi.* Si nici dára, precum paganiásc'a invetiatura in svitoce numai si táble de aráma, ce in fiete-cáre curát si creştinesc piept zugravita si pecetluita, nici éste de a stáré in prepus, de vréme ce in chipul fulgerului de la apus pene la rezsarit, a tuturor atïnsilor sau lovitilor vintri, si asié-si pre sïngura meduh'a li-au petruns; coci de nainté féçii adeverului céle iscusït vorovitoáre, sau mai vertos blojeritoáre limbi amutiesc; negurile se impráştïe, se luminiáza intunérecul; de fuga se svatuiásce si se apuca minciun'a; pohârnésce-se Pythiul, izvodïtoriul básnelor, acel'a vestïtul Tripus;

шѝ та́бле де ἀрамъ, че ꙟ фіетекаре кꙋрат, шѝ крещтинеск піепт ꙁꙋгръвитѫ, шѝ печетлꙋитѫ. Ничй асте де ἀ ста́рѣ ꙟ препꙋс, де врѣ́ме че, ꙟ ки́пꙋл фꙋлџерꙋлꙋй, де ла Апꙋс, пънъ ла Ръꙁсъри́т, ἀ тꙋтꙋрор ἀти́ншилор, саꙋ ловицилор ви́н'три, ши ἀшѣшй пре сингꙋръ мъ́дꙋха ліаꙋ пътрꙋ̀нс. Къчй де наинтѣ фѣ́ціїй ἀдевъ́рꙋлꙋй, чѣ́ле ӣскꙋси́т воровитѡ́аре, саꙋ май вѫртос б'лоџеритоа́ре лимбй ἀмꙋцеск. нѐгꙋрнле съ ꙟпра́щіе, съ̀ лꙋмини́азъ ꙟтꙋнѣ́рекꙋл. Де фꙋ́гъ съ с'въ-тꙋа́ще, шѝ съ ἀпꙋ́къ минчіо́на. Похѫрнѣ́щесъ Пѵ́ѳіꙋл, иꙁводитóрюл ба́с'нелор, ἄчела вести́тꙋл Т'ри́пꙋс. сингꙋр пе си́не кꙋ ка́пꙋл ꙟ жос съ дъ̀ де ръꙋ войтóрюл ꙁ'мъꙋ. Кꙋ̀ несꙋфери́тъ ꙟф'рикошѣре, дѐ мъꙁъчїа пъгѫнътъ́ціїй ꙟдꙋпа́те, шѝ де грѐꙋ ꙟпресꙋра́те Ш'коле́-щіле ἀс'кꙋнсꙋрй де ӥнимъ съ̀ кꙋтрѐмꙋръ. ἀ 'Єлліни́міїй ꙟпꙋци́те

pocula. In Barbara malitia perveterata evomuntur venena. deteguntur imposturæ, impudica Peripatetica, atque Academica execrandæ nuditatis, denudatur pauperies. Ac tandem per se patet, ac in Aeternum Unica, ipsissimaque patebit Veritas.

Ioannes Demetrius, *Constantini* K*antemir* P*rinceps* T*errarum* Mold*aviæ*.

шѝ де с'кърънд'ъвит с'кжрнъвїй съ щѐр'г'. Де ꙁѝй плѝнеле, шѝ К'рещинътъцїи гътате (кѫ виклешѫг) пъхаре съ ръстшар'нъ. веннѫриле ꙟ Варвара ръѫтате прѣ ꙟвеките сж боръс'к'. деꙁвълес'кѫсе ꙟмъщѣлеле. нерѫшинишаса Перипатетикж, Академикж, грецшаса а голимїй сърѫчїе съ деꙁ'голѣще. Шѝ ꙗръши, син'гѫръ дин сине съ ꙟратъ, шѝ ꙟ вѣк, оуна шѝ нѫмаи ꙟчѣа сж ва ꙟрѫтъ адевъръчюнѣ.

---

sïngur pre sïne cu cápul in gios se da de reu voitoriul zmĕu; cu nesuferita infricosiére, de mazacii'a paganatatii indupáte si de greu impresuráte scolescile ascunsuri de inima se cutremura; a Elinimii imputite si de scarandavit scarnavii sa şterg; de zoi plinele si creştinatatii gatáte (cu viclesiug) paháre se restoárna; veninurile, in Bárbara reutáte pré invechite, se borĕsc; desvelescu-se amagélele; nerusinoás'a Peripateticä, Academica, gretioás'a a golimii saracie se dezgolésce; si iárasi sïngura din sïne se aráta si in véc un'a si numai acéi'a se và aretà, adeveraciuné.

Ioan Dimitrie C. K. V. G. Z. Mold.

LECTORI AMICO

S. D.

Profectò divinum Cœlesteque opus, noster aggressus est Author. Qui non solum Naturam physicè, aut eius principia naturalitèr, sed etiam defectus, et sustentationis fulcimentum planè explicaverit : et ad unguem depinxerit. Spretis namque Paganismi imposturis, tam in principiis rerum constitutivis, quàm eorundem resolutione, et corruptione, novam, inauditam, et nunquàm ab anteriorum indagatione tactam declaravit PHILOSOPHIAM. Ita ut largitas illa æternæ Sapientiæ admiranda ob oculos facta sit nostros. Quæ abyssale nihilum nostrum, in aliquid sui simile ordinaverit, Quod inquam nihilum, (si quantitativè intelligamus), à nihilitate, in essentiam, productum, idque partim temporaneum, et corruptibile, partim, autem immortale, et æternum, magni, plurimique æstimandum est ; nempè ex principio nihil quid, ex gratia autem quales simus. quatenus ineffabilis illius Prototypi, et principalis luminus, luminosam obtinemus imaginem. Hoc autem, non secus atque, in Cœlesti Hierarchia (prout S. Dionysio placet), Illustrium Spiritum inferiores, à Superioribus illuminari, at divini Throni assistentia mutuari. Non dissimilis itaque ordo, in humanis luminibus reperiri videtur. dum minùs intelligentes, à Sapientioribus, (qui divinam Gratiam abundantius potiti, ampliora se æternæ Sapientiæ præbuêre dochia), institui indigeant. Quique continuò, incessanterque è Summi Boni Gazo-

philocio donum perfectum gratis accipientes, gratis largiri, et incommodum proximi accomodare non fatigantur, quo Syntagmate, noster Vanhelmont, ebedieter concreditum sibi talentum, in fœnore repositum, in bonum proximi, et Gloriam Creditoris Dei, centuplum multiplicavit. quippè quæ, suâ intellectus acie assecutus est, in successorum protulit manus, ex quibus fusè emanantibus thesauris, Nos quæ Physicis ut plurimùm necessaria, scilicet corporis duntaxat constitutiva Principia, eiusdemque corporis physicalis in sua prima constitutivaque, resolutionem, prout Physicum decet. Animæ nostræ immortalitatem, et facultates eius, ut pote fidei congruum, et naturæ consetaneum est, excerpsimus. Quibus Lector bene, constanterque institutus, divinâ favente Clementiâ, ad excelsiora etiam Virtutis, Sapientiæque fastigia se se erigere, atque cominus Sacro Sanctam Divinæ Maiestatis Excellentiam aspicere valebit. Ergo humanissime Candide Lector, insoluta rei novitate, ne expaveas, nec nveteratæ, profanæque consuetudinis gratiâ abomineris; sed viriliter, confidenter, feliciterque progreditor. Quia novitatem solum modo in nomine, re autem ipsâ, sanè omnium vetustatum vetustissimam comperies, eo quod à Principio erat Veritas et sine ipsa nil actum est, quod factum est, cuius, Clementissima Philantropiâ, et Paterno favore, prosperè, diùque tam materialitèr, quam immaterialiter. Vale.

Ioannes Demetrius, Constantini Vayv.

INDEX TRACTATUUM

EX OPERIBUS VANHELMONTIJ EXCERPTORUM, SOLUMMODO AD PHYSICAM PERTINENTIUM

LIBRO PRIMO

LIBRO SECUNDO

LIBRO TERTIO

TABELL'A MATERIILORU

Typografi'a Curtii, propr. F. Göbl.